

ERDÉLYI TUDOMÁNYOS INTÉZET

**XVI. SZÁZADI
MAGYAR ORVOSI KÖNYV**

Bevezetéssel ellátva közléteszi
VARJAS BÉLA

Kolozsvár, 1943

TÁJÉKOZTATÓ

Az alábbiakban közöljük az orvosi könyv szövegét a Varjas Béla által kinyomtatott formában. Elhagytuk Varjas bevezetőjét, és a későbbi magyar és latin nyelvű bejegyzéseket. A különböző mértékegységek jeleit feloldottuk, kiírtuk a nevét.

Mint hogy nemcsak nyelvészek olvashatják a szöveget, az olvasás megkönnyítése végett röviden összefoglaljuk a hangjelölési sajátosságokat.

BETŰ	HANG	BETŰ	HANG
a	= a, á	i	= i, í, j (és római I)
aa	= á	j	= i (és római I)
b	= b	k	= k
c	= c, k, cs	l	= l
ch	= cs, c, k	li	= ly (és l+i)
chi	= cs, c, (és cs+i)	lÿ	= ly (és l+i)
chÿ	= cs, c, (és cs+i)	m	= m
ci	= c, cs, (és c+i)	n	= n
cÿ	= c, cs, (és c+i)	ni	= ny (és n+i)
cz	= c, cs	nÿ	= ny (és n+i)
czÿ	= c, cs	o	= o, ö
d	= d	p	= p
e	= e, é	r	= r
ee, ee	= é	s, f	= s, sz, zs
ë, ë	= ö, ő	sz, sz	= sz, s
ew	= ö, ő, eü	ti	= ty, (és t+i)
f	= f	tÿ	= ty, (és t+i)
g	= g, gy	u	= u, ú, v
gh	= g, gy	v	= u, ú, ü, ű, v
gi, gÿ	= gy, (és g+i)	w	= ü, ű, v, u
h	= h, 0 (néma)	ÿ	= i, í, j, (és j+i)
		z, z	= z, sz, s, zs
		ß	= sz, z, s

A szöveghez készítettünk egy szóalakmutatót, amely megjelent a Számítógépes nyelvtörténeti adattár 4. számaként (Debrecen, 1988).

Jakab László—Bölcskei András

+3

**Embëry Teftnek betegfegyrël ualo
oruoffagok.**

Agÿ Velërel.

Feÿedeth ha Telben Fodor Mentawal awagÿ (Tanuf[ag])

Maÿorannal parlod, Nyarban penÿgh Rofawal, Ez Agÿad
veleÿeth megh erëffity, es Nathat nem hagÿ raÿtad ÿndulny.
Agÿad veleÿeth myndenkoron igën tÿztÿttÿa, ha Szeekfweth,
vagÿ Bechÿfweth, vagÿ Feÿer mentath fëß megh vÿzben,
es azzal parlod az Feÿedeth.

Enheÿra pwbëgnÿ igën haznos.

Agÿ velënek penÿgh femmÿ vgÿ nem aarth, mÿnth az
Emeztetlenfegh, merth myndën Betegfegnek ez vgÿan gÿëkere.

Az Fërel.

Feÿedeth myndën keth awagÿ Harom hetben (Tanuf[ag])

megh mofaffad ecczër. Az Lugban penÿgh Bechÿ fweth, Spÿcanardoth,
Maÿoranth, awagÿ kapotnakoth vettes.

Feÿed Hufath napÿaban gÿakorta fÿfwlÿed fwfwel, igën
haznos az Feÿednek.

Ha fërednëd akar3, elëzër az Feÿedre [Hecczër] meleg
vÿzeth eoß, Feÿed nem faÿ az fërdë [vthan.]

Fënek penÿgh megh bantafa, az mÿnth az Orwoflo Doctorok
az Naponkenth valo gÿakorlafbol ezëkbën vëttek, Harom
rendben lezën. Awagÿ az Hartÿakban: Awagÿ az Agÿ velënek
allattÿaban; Awagÿ az Folyafokban kÿth Deakul Meatusfoknak
hÿnak. Lezën azerth Elëzër azokban az keth Hartÿakban kÿk
az Agÿ velëth be takarÿak: Awagÿ penÿgh az ÿnas hartÿaban
melÿ az Agÿ kaponÿath az Bër alath be takarÿa. Ez Hartÿaknak

+4

penÿgh bantafÿbol këwetkeozÿk, Vÿonnan valo Fë faÿaf:

Igën Erës Feo faÿas: Az Fënek fel feleol valo faÿafa.

([Mafoðÿ]k) Mafoðczor lezën az Agÿ Velënek allattÿaban, mÿkor
az Elmenek, Az Elmelkëdefnek, Es az Emlekëzetnek Szekÿ es
ezkëze megh veß, awagÿ ereÿe es tehetsege el vetetÿk: Ha
megh veß, abbol këwetkëzÿk Hagÿmaz: Okoffaghnekwl valo
kabalkodas melÿ lezën az Hagÿmazban: Eßnekwl valo Eÿelÿ

budofas: Dwhës Bolondfagh. Ha penÿgh Ereÿe vetetÿk el,
abbol lezën olÿ Bolondfagh, kÿben aÿ Okoffagh, aÿ Emlekëzeth
is el veß: Balgatagfagh: Emlekëzetnek el vezefe:
Eÿel es Nappal nagÿ baggÿadwa aluwo Betegfegh: Alomnak
zertelen nagÿ kewanfaganak beteghfege: Hertelen valo el Szedwles,
kÿ mÿa aÿ egez Testnek erzekënfege es mozgafa el
([Harm]adÿk) vetetÿk. Harmadzor, lezën aÿ Agÿ velëknek gÿomraÿban
awagÿ tartoÿban, es annak folÿafÿban, Melÿ folÿafok
(...nalis) által, aÿ Agÿ Velëbël aÿ Elewenÿtë Leleok, aÿ Erzekënsegnek
(...us) es mozgafnak ezkëzÿben zarmazÿk, es ÿdestowa
el oztatÿk. Ez bantaßbol penÿgh këwetkëzÿk, Szedëlgef:
Korfagh tères: Bozorkanÿ Nÿomas: Guta wtes; Inaknak el
zakadafa kÿth fel guta wtesnek hÿnak: Inaknak ëzwe vonodafa
kÿth Meredëknek awagÿ Gërchnek neweznek, Rezketegëßfegh,
Es Nathak.

(Cephalo... Soda.) **Vÿonnan ualo Fëfaÿasrol.**

(Okay) Ez vÿonnan ÿndulo Fë faÿas: Neha aÿ Nedweßfegëknek
kÿwle valamÿ mertekletlenfegtwl; Neha aÿ Nedueßfegëknek
Mÿnemwfegetwl; Neha azon Nedweßfegëknek tele voltatul zarmazÿk,
mÿkor aÿ paraknak mënetelÿth be teoltÿk: Neha aÿ
Feonek erëtelenfege mÿa mÿkor valamÿ Szel tamad valamÿ rezeben
aÿ Fënek: Neha Gÿomornak vetketwl: Neha egÿeb dolgoktul
is.

(Oruofs[agok]) Egÿ ëregh Almath, ha penÿgh apro, tëbbet,
ßws megh paraßban, aÿ Belÿth vëd kÿ es aÿ Hufat tërd megh
egÿ Talban mÿnth egÿ pepëth, Eos valamÿ kewes rofa olaÿt
bele, tëret kichÿn Saffrannÿal hÿnch megh, tërd ÿol ëzwe ezkëth,
melegën këfd aÿ Fëre.

Keth edës almat, keth Nehezek Thëmÿent, kÿlencz Barazk
magnak belÿth tëry eoÿwe, Eos egÿ kewes rofa awagÿ leuendula
vÿzeth bele, këfd aÿ Fëre.

Torma leweleth kenÿ megh Mezzel, hÿnch megh tëret Sowel
fëlw, këfd aÿ Fëre.

+5

Szëlënek kacchÿat tëry megh bwën mofarban, aÿ leweth
fachÿard kÿ ruha által, egÿ kewes rofa Olaÿal es roßÿztel chÿnalÿ
flaßtromot, këfd aÿ feore.

Thëmÿent, galamb ganeÿat, roßÿztëth, egÿenlë mertekkel

habary  zwe t kmon  fe erewel, Sha az Homlok feleol fa  az
F , k fd az F nek hatulfo rezere, Ha pen gh az F nek hatulforeze
fa , az homlokara.

Fe er Borfoth, Saffrant, eg  mertekkel veg  ana drachma ij, Euforbiomot.
drachma j, Vadgalamb ganeth, drachma, j s. t rd  zwe Eczettel, k fd az
homlokra es az ket vak z mre.

F ld  Boroft annak leweleth t rd megh, es fach ard
k  az leweth, rofa ola al es Eczettel eleg ch eo we, boc as az
orraban benne, az Homlokat is e zel kenn ed.

Borfoth t r   zwe Teng r  z l wel awag  a zu z l wel, es
Tetwfwel. Enhera es eftwe is vach ora el th e th ad  nn  az
Fe e fa onak, el vez  az F  fa a th, az Nathat is k  t zt tt a.
Fekete wrm th a  ath f z megh fe er borban, had megh
hwln , abban moffad az fa o Fe eth, az wrm th az vthan
k fd rea.

M rrhat, zerech  n d ot, konkolt, ana drachma, iij, Sot, T k magnak
bel th, ana drachma, j, t rd porra es ch nald  zwe rofa ola al,
Trocifcofokat ch nal  bel le, Sm kor zwkzegh, egg eth a zon allat
te ewel k  leant zo tath eleg ch  zwe, t lch fél az Orban,
k  t zt ttia az F fa a t.

Ifopoth, rutath, C ombort, F ld  bo za g  kereth, f z megh
fe er borban f del alat, e zel moffad az Fe et eg  Nap ke cz  ris
harom oris. Az vthan a  u rutat t r  megh eg  k s borban,
fach ard k  ruha altal az leweth, martogas ruhat ebben, az
men  hely n az F  fa  t d rea, m nd e t ch eleke gg ed,
Soha ol  er s F  fa dalom nem lehet két harmad napigh megh
nem g og th. Bebek Imreh probalta.

Ma orannak fach ard k  az lewet, meleg n keth awag 
harom c epp th bo  as fél az Orban.

Hewfegb l ualo F fa asrol. (...usis)

F nek Hewfegb l valo fa afa le  n legh  nkab az (. r)
Napnak hewfegetwl, m kor foka gh az Fe et altal fwth ; Hertelen
 ra tul is megh le  n: F rd t l Langnak k zel voltatul:
Haragt l: Bu ula tul: Es meleg  betegfeg kt l.

Ennek B zon os  ele  ez k, hog ha tap ztod az (Ieg ...)

+6

Fe et meleg  es zara , az z m k v r  fek, es ha az fe eth
h deggel ertet d  r m th zenwed . E  il en fa a ban nem  o

melegh helyĕn leonnĕ, hanem hĕwĕs helyĕn, es hĕdegh vĕznek
egĕk edenbĕl az mafĕk edenbe zorafawal is hwĕntenĕ kel az
helt. Az hazban penĕgh, rofat, vĕolat, vizĕ tĕknek vĕragath,
zĕlĕ kaccĕath, zedernek leweleit, es effele hĕwĕfĕtĕ allatokat kel
hoznĕ es hĕntenĕ.

(Eledel) Az Etel kewefes es hĕdegh termezetw legĕn, vgĕ
mĕnth Salata, porcĕn, arpa dara, hĕgan fwlt tĕkmonĕ, galambffĕ
egrĕffel fĕwe, kĕwĕhal, Mondola teĕ mĕnd az heawal eo3we

(Ital) tĕrwe. Ital penĕgh vĕz legiĕn egĕb fe, hanem ha
kĕnek az gĕomra vĕz ĕtallal megh bomlanek, az borth vĕz3el
iol megh elegĕtwen aggyad ĕnnĕa, Awagĕ olĕ vĕzeth a

(Tanufagh) kĕben valamĕ kewes fa heat fĕztenek megh. Ez ilĕen
alugĕk es nĕugoggek, Azzonĕallattal ne kĕzĕfwlĕn, zekĕt es
vĕzeletĕth megh ne tartoztaffa, de mĕhelt almabol fĕl fĕrken,
ezĕktwl magath mĕngĕarasth megh wrefĕcche. Napfent, Munkat,
Fĕrdĕt, haragot es bufulasth es mĕndĕn affele ĕndulatokat igĕn
el tawoztaffon.

(Oruofsagok) Opiumoth, Natragula gĕĕkerenek az fĕlfĕ heath,
vizĕ tĕknek vĕragath, Camfort, vegĕ egĕenlĕ mertekkel, es
vizĕtĕknek lewelenek kĕ fachĕart leweben elegĕcd el es chĕnalĕ
trocifsofokat belĕle, az verĕfenĕn zara3d megh, az vthan tĕrd
porra, es mĕkor a 3wk3egh kewannĕa ennek az poraban fuĕ
...ban, es azonnal megh 3wnĕk az faĕdalom.

Egĕ kewes rofa vĕzeth eczettel elegĕch eo3we 3ĕtafd fĕl
az orraban, mĕndĕarasth megh laffittĕa az fĕnek faĕdalmath.

Vadzĕlĕnek vĕragath rofa olaĕal es eczettel elegich
ĕ3we, es kĕfd az homlokra.

Rofa olaĕth es vĕola olaĕth, Eczettel, Egrĕffel es Camforral
tĕrĕ erĕffen ĕ3we mofarban, kĕfd ezt az homlokra es vak
3ĕmĕkre, megh giogĕttia az faĕo feĕeth a kĕ vgĕan chĕĕngh es
harango3.

Vĕolat, vizĕtĕkĕt Arpat, Feĕer fw3nek leweleth, zĕlĕnek
leweleth, feozd megh vĕzben, es eottĕ3zed e3zel az faĕo feĕeth.
Sha akarod hogĕ alom ĕw[iĕ]n reaĕa, Ez vĕzben feĕer maaknak
feĕet magwanekwl, es Salatath, feoz megh vĕonnan, E3zel
moffad az feĕet, az labfeĕet es az Barakat.

Rofa olaĕth uncia ij, rofa vĕzeth uncia iij, Io Eczetĕth uncia j, ves
+7

valamĕ Sot bele, es tĕkmonĕ feĕerĕben habard ĕol erĕffen ĕ3we,

march ruhat bele, es tēd az homlokra.

Fwlben erezte fwnek vyzet, Salata vyzeth, zepzēle vyzeth
ana uncia ij, zekfw vyzeth, Eczeteth, ana uncia j, elegyēd eo3we ezēketh,
march ruhat bele, es kēfd az homlokra es vak zēmēkre.

Kenyer belyth elegyēz ē3we Maak ola3al ees mondola ola3al,
tērd ē3we, keofd az homlokra.

Eg3 v3 t3kmonnak m3nd zeket fe3eret habard ē3we rofa
ola3al es rofa v3zzel, kēfd az homlokra es keth vak zēmēkre.

B3falma magoth, B... magot ana drachma vj, Porch3n fwnek
lewelet, drachma iij, zēp3ēleo lewelet drachma j, rofa ola3t uncia ij, ch3nald ē3we
ezēket es kend ruhara, kēfd az homlokra es vak zēmēkre.

Fanak v3 mohat aztafd megh rofa ola3ban, es ezth kēffed
az fa3o fēre.

Popiomoth, drachma j, rofa ola3th, v3ola ola3th, ana drachma iij,
viz3tēknek az3u v3ragath scrupulus j, az3u vērēs rofat, scrupulus j, ehē3 teg3
v3azth az men3 zwkzēgh es ch3nal3 kenē 3reth, ez3el kenn3ed
az homlokot es keth vak zēmēth.

Vērēs rofath fē3 megh Sawan3u borban, ez3t keofd az
homlokra es vak zēmēkre.

Salatanak fach3ard k3 az leweth, rofa ola3al ees Eczettel
eleg3ch ē3we, kēfd az fēre.

Mondolath tēr3 megh, elegyēd eo3we rofa v3zzel es kēfd
az homlokra es vak zēmēkre.

Rofa v3ragoth, v3ola v3ragoth, manipulus s. Fe3er fw3 leweleth,
Saarkerepeth, zekfweth, ana manipulus j. Fe3er malwa magoth, drachma iij,
Megh healt arpath uncia ij, ezēket fē3d megh v33ben libra ij, m3nd
addigh hog3 harmad reze el apagg3on, ez3el moffad az fe3eth.

Belend fwnek N3ers leweleth, Fan awag3 kē33klan termēth
mohot tēr3 ē3we rofa ola3al, kēfd az fēre.

3ēle kacc33anak tērd k3 az leweth, rofa ola3al es arpa
l33tel eleg3ch eo3we, flaf3rom mogg3ara ch3nald az fēre, megh
giog3ttia. Probal3th.

G3ermēkchenek.

A3 G3ermēkchenek m3kor fe3e fa3 iol megh kel lathn3, fha
az zek3 megh alloth, ch3appal megh kel 3nd3tan3, az vthan
te3ben march ruhat es az3t tēd az homlokara.

Rofa vyzeth uncia ij, Camfort. Saffrant. ana drachma s. march ruhat ebben
tēd az fe3ere.

+8

Vyola olayth, rofa olayth, ana uncia j, Eczeteth uncia s. Camforth
drachma ij, elegych iol e3we, ted az feore.

Tek vyzeth, rofa vyzeth uncia iij ana., vyola vyzeth, vizy
teknek vyzeth ana uncia ij, ezeketh rofa olayal es tykmony feyerewel
elegychd eo3we, egy kewes eczet is legyen kezthe, habard iol
eo3we, march ruhat bele, teod az homlokara.

(...riasis) Ha az feye igen forro az gyermeknek, Tykmonnak az
zekyth rofa olayal elegych eo3we, kend valamyre, ted feolwl az
feyere, de ezth mynd vnos vntalan megh vychyad awagy megh
valtoztaffad.

Teknek az leweleth, vborkanak es dynnyenek az kwlfe hea
faradekath, zepzelo lewelenek ky fachyarth leweth es rofa
olayth, ted eo3we ezeketh, es teod az feye kaponyayara.

([T]anufagh.) Ezth penygh igen ezedben veogyed, hogya
mykor az feyet keoteod, myndenkoron az orwoffagokath megh
hwyched, yegeth rakya melle, vagy hawath, vagy az ruhat igen
hydeg vyzben marchyad, az kyre kened es chynlod az orwoffagoth,
es vgy keld az fere, De az fenek hatulyara foha az
orwoffagoth ne tegyed hanem az Eleyre az homlok fele.

Hýdegfegbél ualo Fê faýasrol.

Fenek hydegfegbel valo fayafa lezen az hydegh Egtwl a
(Okay.) mely kwrwlwnk vagion, yelben annak az ky mezytelen
fewel fokath mulath az hydegben. Hydegh allattal az feyet ha
ky mynden mod nekwl gyakorta tartya, attulis megh lezen.

([Ie]gyek.) Ennek Bizonyos yeley ezek, hogya tapasztod az
feyet, lemmi melegfegeth benne nem erzes, az orczya Nem
zara3 de igen zytelen. Az zemek halwany puffath zabafuk. Ez
ilyen fe fayalban nem yo hydegh helyen, hanem meleg helyen
kel leonn.

(Eledelék.) Tegeth es halat es mynden affele etelth az
ky megh hydegth, el kel tawoztatny. Elyen embor hygan fwlt
(Ital.) tykmonyal es apro Madarkakkal. Ital vekon Bor legyen,
merth az bor nem arth feth ygen haznal, azerth merth az bor
(Tanufagh.) melegyt is vekonyt is. Iarjon mynd gyalog myn[!] lowon,
merth ezek is melegfegeth yndytnak, Meleg feord is haznos.
Felrezenth valo aluua [!] is yo, de tebbet kel vigyazny hogya
nem alunn. Zomorufagoth, Nehez gondolatokath, es elmenek fel

haborodafýt el kel tawoztatnÿ.

(Oruofsagok.) Kakukfweth, Fodormenthath, kýffëldÿ Borofÿanth,

+9

Chÿombort, Lo mentath, mÿnd egÿ mertekkel vegÿ, Es fëzd megh
ezëket Borban, Ezzel parolÿad az feÿeth.

Borofÿannak het leweleth. Barazk magot kýth megh hamoztal
az belÿt heteth, fa olayban es eczetben fëzd megh, këfd
az fëre es vak zëmëkre.

Këlefth es Soth melegÿch megh, es azzal parolÿad az hÿdeg
feÿeth.

Chÿombort es korpath melegÿch megh, es azzal parolÿad
az feÿeth.

3ekfweth es Mezeÿ kémenth melegÿch megh, es azzal parolÿad.

Rutath, Rofa olayth, vizÿ mentath feoz eo3we, es Arpabol
chÿnalth pepëth is chÿnalÿ këz3e, ezt këffed az homlokra.

Mufarth es Eczetëth teorÿ eo3we ÿol, azzal kennÿed az
homlokoth.

Euforbiomot rofa olayal elegÿch eo3we, melegÿcd megh es
vgÿ melegën, chÿepeges az fwleben benne az melÿ feleol az feÿe
faÿ, këfd az feÿereis, azth irÿa Galenus, hogÿ ezzel megh
giogÿul.

Konkolth aztas megh egÿ Eÿel es egÿ nap eczetben,
az vthan zara3d megh es tërd megh, azt fuÿad az orban, ez kÿ
tÿztÿttÿa az orron az hÿdegbël valo feo faÿaÿth.

Barazk magoth hamoz megh az heatul, Nÿomd kÿ az leweth,
elegÿch ë3we zaporafwnek az vÿzewel, ezth chÿnald az homlokra
es vakzemekre.

Rutha olayth, kek liliom olayth, uncia j. Maÿoranath, Bakfweth,
Borfoth scrupulus j ana. Euforbiomoth Eoth zëmëth, vÿazth az menÿ
ehë3 elegth, chÿnalÿ ebbël kenëth, es ezzel kennÿed az feÿeth.

Kakuk fwet feoz megh vÿ3ben, Eczettel es rofanak olayawal
hÿnch megh, E melle fë3 Maÿorانات vÿ3ben es Sarga gÿoparth,
elegÿch eo3we mÿnd ezëketh, es kë3d az feore.

Kakuk fwnek lewelet, Maÿorannath, rutath, ana manipulus s. Rofmarÿnth
manipulus j, Szëkfwt drachma j, Chÿomborth, lo mentath, ana drachma j s.
ezëketh tërd eo3we, vard egÿ ruha vankofba, melegÿcd megh ezt
eleo3ër, az vthan eczettel eottë3d megh, es këfd az feore.

Spÿcanard olayth, Laurus olayth, ana drachma j s. A33u Bakfweth,
scrupulus j, Rutath, scrupulus s. Maÿoranth, Szëkfweh, ana scrupulus s. hat zerechën

dýoth, ezéket mynd porra tərwen elegych az olayban, es egy
kewes v̄yazzal ch̄ynald ẽzwe, ezzel kennyed az feyeth melegẽn.
Ezth iol ezẽdben v̄egyed hogỹ az h̄ydegh feo faỹafth ([T]anufagh.)
m̄yndenkor meleggel k̄effed es kennyed.

+10

Szarazsagbol ualo F̄efaỹasrol.

F̄enek zaraffagbol valo faỹdalma ef̄yk az Eegnek zaraffagatul,
zaraztho orwoffagoktul, Ehsegtwl, Nagỹ munkatul.
Azzonỹallattal valo fok k̄ez̄ẽfwlefstwl, Elmenek ḡyakorlatoffaggal
valo megh haborodaf̄ytul.

(Ieleỹ.) Ennek bizonyos yeley ez̄ek, ha iḡen kewes awagỹ vḡyan
fem̄m̄ Nedwes rutfagh az orbol k̄y nem zarmaz̄yk. Az z̄em̄ek
k̄y kerek̄ednek es be ef̄nek vḡym̄ynth, es alom nem ýw az emb̄erre
hanem alhatatlanfagh es viḡyazas.

(Eledel̄ek) Ez il̄yen feo faỹo, Nedwes eḡen ýar̄yon, es Nedwes
elefeggel el̄ȳen es ýo ýzwel, T̄ykmonnak az zek̄ywel. kakafnak
az Mon̄yaỹwal es annak lewewel mel̄ybe megh feoztek, Faccz̄yannal,
Fogoll̄yal, es m̄ynden affelewel az k̄y taplal es nedwef̄yth.

(Ital) Vekonỹ bort ýḡyek. Es m̄ennel t̄ebbet alhat̄yk, aluḡyek. Idef̄towa
(Tanufagh) Ne ýar̄yon hanem veztegh leḡȳen es hevolkogḡyek
N̄yugogḡyek, Azzonỹallattal valo koez̄ẽfwles tawoztaffek, es
ehsegh zom̄yufagh es effele zarazto dolgok ne effenek, Fol̄yo
v̄yzb̄el meleḡyttet̄eth feord̄e iḡen haznos, merth iḡen Nedwef̄yth,
Eorwl̄ȳen vigagḡyon m̄ynden modon, es m̄ynden megh haborodas
tawol leḡȳen.

V̄yola olaȳth es Edes mondolanak olayath elegych ẽzwe es
kennyed ezzel az homlokot es az Orban is boch̄yas benne.

V̄yola olaȳth, v̄yz̄yt̄ek olaȳth ana drachma j s. Bor̄yu faggiat, T̄ykh̄ayat,
v̄y fos vayath, ana drachma ij, eleḡȳcd ẽzwe ez̄eket es ezzel
kennyed az homlokoth.

Neduefsegb̄el valo F̄efaỹasrol.

(Okaȳ) F̄enek Nedwefsegb̄el valo faỹafa lez̄en az Eegnek Nedwefsegetwl,
es Nedwes orwoffagoktul, Feord̄etwl Melegh v̄yzbeol
k̄y ch̄ynaltatoth, awagỹ Ban̄ya f̄erd̄etwl, es m̄ynden affelektwl
k̄yk Nedwef̄ythnek.

(Iel[eỹ]) Ennek bizonyos yeley vadnak, az Orbol valo f̄el̄ette
fok takonnak k̄y zarmazafa, Az z̄em̄eknek f̄el puffadafa,
es feoleotteb valo nagỹ aluuas.

(Tanufagh) Ez il̄yen f̄e faỹo, zaraz eḡen ýar̄yon, zaraztho

elefeggel ely  n fwltel f  keppen es m  nd  n affelewel k  th zaraznak
eolmer, es zarazto orwoffagokkalis e  ly  n, k  kr  l ide alab
eg  eb hely  k  n megh emlek  zwnk.

+11

V  r  s awag   fe  yer kapoztanak, az lewet fach  yard ([O]ruoffagh)
k  , awag   Ceclanak, awag   d  zno repanak, awag   C  nadon  a
fewnek, t  lch feol az orban k   t  z  t  t  a az Nedweffeg  keth.

Telefegb  l valo F  fa  asrol.

Telefegbeol valo feo fa  as lez  n m  nd azoktul valam  k (Oka  )
az testben valo megh rakodafth z  r  z  k f  newel  k, m  nth   o
  zw etelnek   tálnak f  l  tteb valo vetele, es hewolkodas, Munkanak,
Feoreodefnek, ver  teo  fnek es m  nd  n termezeth z  renth
valo, es me  terfeggel valo megh wreff  tefnek el mulatafa es el
hewerefe.

Ennek bizonyos   le  y az Orczanak es z  m  knek v  r  s (Iele  )
voltha, Az ereknek megh ter  edefe m  nd Nag   es vekon   ereknek
vg  ann  ra, hog   az k  t benn  k tapasztalwa fem erz  ttel megh,
z  m  ddel is megh latod. Azon ereknek nag   es f  l  tte er  s feol
veref  k. V  zeletnek temerd  k es v  rh  n   z  nw voltha. Az
vakz  m  n valo ereknek f  l verefe, Es az f  nek   g  n Nehez
fa  afa.

Ez il  en fe  e fa  o h  degh es zaraz eg  n   ar  on es (Etele)
forgologgy  k. Hu  th ne eg  k fe h  gh t  kmon  ath, fe femm  t
affelet az k   taplal  a az test  th. El  n arpa peppel awag   arpa
kafawal, H  w  f  teo parekkal, Salatakkal katankorowal es aff  lekkal.

Bor   tal tawozta  fek, leg  n   tala ch  yak víz az (Itala)
k  ben valam   kewes arpa f  th awag   fa he  . G  akorl  a ([Tanufag]h)
magath es t  r  lteffe, g  akortha f  r  gg  k, de vg  , hog  
el  z  r az testhe megh wreff  te  fek, es vg   leg  n az feor  des,
hog  ha N  nch betegfeggel. Felrezenth alug  k. Eorwly  n
vigaggion es m  nd  n megh bufulas tawol leg  n.

Az giog  tas kezde  fek az Er vagafon el, kel (Oruoffagok)
pen  gh megh vagn   az karon valo ereth k  th Cephalicanak az
az F  nek erenek h  nak, affeleol kel megh vagn   a honnet az f  
leg     nkab fa  . Ha pen  gh nem zenwedne az Er vagafth az
  detlenfege az betegnek, k  pp  lyeoket kel az fe  en alol rea
vetn   es megh kel vagdaln  , veerth kel v  nn  . Merth leg  nkab
ez f   fa  as lez  n az vernek B  fegeb  l. Ez is zwkzeg  s hog   ha

termezetzeorenth az zek yol megh nem lez  n, megh kel purgaln  
t  zt  tan  .

D  nn     zw fwnek k  th deakul Borragonak h  nak az veragath,
rofath, v  olath ana manipulus s. Sebestent ees Beztercze   z  lwath
m  nd  nykb  l t  z  nket ket z  m  th, Teng  r   zeol  th, Tamarindufth
+12

ana uncia j, Sarga mirobalanu heat, es kek m  robalanu heat,
Chebulos, Emblicos, Belliricos, ana drachma iij, folia Senith, zenth Ianos
ken  reth ana uncia s, Liquiriciath uncia j, feold fwzt  th, venufa  zon  
hayath, ana manipulus j. Thamariscufth, Gem n  elw   fweth ana drachma iij,
Agaricumot drachma ij s. G   mberth drachma s. D  nn   magnak bel  t, vborkanak,
T  knek, G  reogh d  nn  enek, ana drachma ij, m  nd e  eoketh f  zd
megh fol  o v  zben az men   eh  z elegh, addigh hog   fele el
apagg  on, az vthan zwrđ megh zep  n es kez  zel fach  yard k  , es
az men   ennek ed  f  tfeleh  z elegh, ann   Nadmezeth ves bele,
m  nd  n rutfagatul megh t  zt  twan, enhera reggel ag   ebb  l uncia iij
  nn  a.

Apro Malwanak magwat, Bakzarwo fwnek mag... zekfwnek
es Sarkerepnek v  ragath ch  nal   zwe... awag   kapor ola  al,
e  th k  ffed az f  re.

Sartul ualo F  fa  asrol.

(Ok  ) F  nek Sartul valo fa  dalma lez  n m  nd azoktul az
mel  ek az ege  z t  ft  th de f  keppen az fe  et meg melegítők, es
termezeth ellen megh zara  t  ak, es az Saarth megh newel  k,
M  n  th zorgalmatoffagh, Haragh, Banath, nag   munka, vig   zas,
Etlenfegh es koplalas. Foghag  manak Parhag  manak es hafonlo
Sar ch  nalo etel  kkel valo eles.

(Ile  ) Ennek pen  gh   ele  , hafonlok ahoz a k  knek az fe   k
hewfegtwl fa  , ch  ak hog   ez il  en feo fa  afban az f     nkab
ragattat  k es n  lall  k, es az Orc  a halwanb. Az za   megh kefer  d  k,
z  me  , Orra, es N  elwe zarad.

([Ta]nufagh) Effele fe  e fa  o, h  degh es Nedwes eg  n forgologgek,
az m  n  th oda f  l   rtunk erről az hewfeggel valo feo
fa  afrol ahol   rtunk, es megh mutattuk, az haznak pag  montomath
  o h  degh awag     eges v      l   tt  zn  , es h  w  f  t   v  ragokkal

(Etel) be h  nten  . Nedwes es   o   zw eledel  kkel el   n,

(Ital) Salatawal, Apro hallal es k  w  hallal. Itala leg   n v    ch  ak
    nten, awag   ol   v    mel  ben valam   kewes fa heat megh
f   tenek. Bortul tel  efleggel megh o  a magath, N  ugogg  ek, es

fokath alugÿek, Mertekletës fêrdë es keues ÿo, vigaſagh haznos
ez ilÿennek.

(Oruofsagok) Ennek az giogÿtaſa az hogÿ az Saart megh kel
+13

ÿndÿtanÿ es kÿ kel vënnÿ, awagÿ olÿ orwoſſagoth kel adnÿ az
kÿ az SARTH megh emezze, Ez legh ÿob.

Viola Iulepeth uncia j, viÿÿ tÿk vÿragabol chÿnalth... uncia s.
katankoronak es roſanak vÿzeth, ana uncia j, eoÿwe ezÿeketh io
modon, es reggel enheÿra ... ÿnnÿa.

Az Sarnak kÿ vetelere penÿgh, igën ÿo, hogÿ az Feÿer
wrmëth aztaſd fokaÿgh vÿzben, awagÿ Aloefth aztas, awagÿ
hierapicrat, ad megh akar melÿketh ennek ÿnnÿa. Oda ala
penÿgh ahol az Sarbantaſrol ÿrunk, talalÿ tÿb erre valo orwoſſagokat
is.

Ha az Betegh nem alhatÿk, Maak olayban awagÿ viÿÿ tÿk
vÿragh olayban, ves egÿ kis oppiumot, ezzel kennÿed be az homlokat
es vakÿëmëÿth.

Nÿaltul valo Fëfaÿasrol.

Fënek Nÿaltul valo faÿaſa leÿën mÿnd azokbol a (Okay)
melÿek az Nÿalat Nemÿÿk az fëben, mÿnth hÿdeg es Nedwes
Egh, Nÿalas etkek, mÿnth az Hal, Teÿ, pareÿ, gÿwmëlch, hewolkodas.
Etel vthan valo aluuas, es hafonlo effelekhÿz.

Ennek biÿonÿos ÿeleÿ, az fë igën nehez, az orcza (Ie[leÿ])
igën megh feÿerëdeoth es Nedwes, Aluuafth kewan az Betegh,
rëfth, az erzekënfegh nem elewenkëdÿk hanem tunnÿa, es az
feÿe rakwa tele rutſaggal.

Efele feÿe faÿo, meleghe es zaraÿ helÿen es egën (Ta[nuſagh])
forgologgÿek es legÿën, melÿ ha megh nem volna, tehat meſtërfeggel
valoth kel chÿnalnÿ fa heÿbol, awagÿ Themÿenbël,
ÿëkfwbël es effelekbël vgÿ hogÿ ezÿeknek valamelyket is megh
kel gÿuÿtanÿ, ees fwftëlnÿ kel es melegÿtenÿ vele. Etele fëkeppen
ſwlth legÿën, az melÿeth megh hÿnchën Borſal vagÿ akar
mÿ fele melegÿtë allattal. Itala legÿën Bor de tÿÿta es vekonÿ.
Laſſu ÿaraſth mÿwelyën es mÿnd azokath mÿwelye az kÿketh
megh ÿrtunk, az hÿdegſegbël valo fë faÿaſrol ahol ÿrtunk.

Eznek orwoſſagath azon kel kezdenÿ, ([Oruoſſa]gok)
hogÿ az Nÿalath vekonÿtanÿ kel. Tengëÿ hagÿmabol chÿnalth
roſa mezet, uncia j, Stecaſbol chÿnalt iulepeth uncia s. Iſop vÿzeth, Apium
vÿzeth, Maÿoran vÿzeth, ana uncia j. elegÿch eoÿwe ezÿeketh, es ad

megh ýnnýa.

+14

Kěmennek, petrefelyěmnek, Apiumnak gýěkerýběl ana uncia j:
Bafarofa <těwet> gýěkeret drachma ij, kěmený magoth, Bechýkěmený
magot kýt anifumnak hýnak, vad kěmený magoth, ana drachma iij, Sarga
gioparth, Fekete gýoparth, kakuk fweth, Maýoranth, lo mentath,
Bakfweth, Salýat, ana mn s. Fa heýat, zerechendio výragoth ana,
drachma s. Ehěz az mený vyz elegh fězd megh benne amýgh fele el
apad, az vthan zwrđ ký es Nad mezzel eděfýcched az mýnth
akarod, tegý ehěz Hiffop ýulepet, es Eczetěs Mezeth ana uncia j s.
ezěket mýnd eo3we elegýtwen legiěn ýtal.

Gýěmbert, galbanumot, zerechýěn dýo výragoth, zěkweth,
pýmponýath, Feýer Themýent, Saffrant, Faheat, zerechýěn dýot,
Anifumot, Liquiriciat magýarul Eděs gýeokernek hýiak, Cýtwartoth,
Rutat, Salýat, kěmený magoth, ana drachma iij, Aloes Epatici, drachma ij,
Nad mezeth rofa vyzzel elegých ẻzwe az mený ehěz elegh,
feozd megh, awagý chýnalý pogachakat beleole, enhera eftwe is
ebben agý ẻnný, Ez mýndẻnfele Nýalt, Nedweffegẻth meeg
Sarth is ký týtýtth, verth megh týtýtth, fẻ faýaft el vezẻn, zýwet,
Maýath, twdẻt, Lepeth megh týtýtth, horutoth el w3, emezteth,
odal faýaft es Nýlallafth megh enhýth, zẻmẻth výlagofýth, ýo
zýnth chýnal. gýomroth megh melegýth, es výzeletẻth megh
ýndýth, melý výzeletnek mẻnefe mýa az Nýal igẻn kewefẻđýk.
Effele fẻnek faýafaban, ýo elný pw3ẻẻẻ zer3amokkal
kýket az orban kel funý awagý tẻltený.

Gýomortul valo Fẻfaýasrol.

(Okay) Fẻnek faýafa leẻn az gýomorbol, mýkor ẻmagaban
az gýomorban, de leg ýnkab az feolfẻ 3aýaban elẻs erẻs Nedueffegh
rakodýk es gýwl, honneth megh ve3eoth parak mẻnnek
fẻl az fẻben.

(Ieleý) Ennek nýlwan valo ýeleý, az gýomorban vagý az
3aýaban ragas vagýon es ýmẻlýges, ký erẻltetý az Betegẻth.

(Tanu[fagh]) Effele nýawalýa az kýn vagýon ne ehẻ3zek, merth
a33al az betegfegh igẻn newekẻđýk. Ez ýlyennek az feýere
femmý orwol3agoth nem 3wk3egh tẻnný, merth vagýon ez az
hýtwan Nedweffegẻktwl kýk az gýomorbol fẻl mẻnnek az fẻre,

(Oruofs[agok]) azerth ennek igẻn ýo az okadas, ýelẻlben ha az gýomor
3aýaban vagýon az Nedueffegh megh rakodwa, kýth megh
ýndýthatný Melegh vyzzel, ha kwlẻmben nem lehetne az okadas,

talzalath kel az Torokban bocýataný vgý is rea kel kezërytený.
Ha penýgh megh eofmerný hogý ben vagýon az gýomorban es
+15

ala nem akar az belben zallany, kerefð megh oda ala ahol ýrunk
az gýomorrol, es orwoffagal kel onneth ký týtýtany, es az ký
týtýtas vthan az gýomroth megh kel erëffýtený.

Refzëgsegtwl ualo Fëfaýasrol.

Fënek faýafa rezëgsegtwl lezën, az Bornak melegh (Okay)
paras, týttha es nem elegýtëth fok voltatul. Ennek ýeleý (Ieleý)
megh tecznek kënnýen merth megh erthetný az betegtwl.

Ezth ket modon kel orwoflaný, megh wreffýteffel es
megh hýdegýteffel. Azerth melegh výteth kel adný ha meeg az
Nýers bor az gýomorban zawarogh, hogý ký okaggýa onneth.
Es az feýet hwëfýtë allatokkal kel taplalný, rofa výtzel vagý
olaýal, Eczettel, awagý Boroftýannak es kapoztanak ký fachýart
lewewel.

Kapoztanak az lewelet fonnyazd megh meleg výtben, kërëfkërwl
ragd es kërð az feore.

Ennek vthanna fokath alugýek es nýugoggýek, az ([Ta]nufagh)
vtan mýnd nap eftýgh folýo výtbel chýnalt feorëdeobe mýnd
eftweigh fërggýek, az vthan egýek de ne melegýteo etelt, hanem
arpa awagý Tatarka kafat, hýgan fwlt týkmonýath, Salatath
es kapoztath, výteth igýek az ký hozza zokot, de az ký
výtzhëz nem zokot pomagranatoth egýek, awagý Tengëry zëleot
egýek, Megh ehety az kërtwelt is fwtwe, ýelëfben az Býfalma
fwtwe igën ýo. Az mýgh az fë faýas vagion, addigh nýugodný
es veztegh lënný ýob, de ozton ha meeg ter az betegfegh, ýob
etel elëth ýdeftowa ýarný kelný, Etel elët fokkal tëbbet kel
ýarný, Etel vtan kewefbet. Ha meeg is volna valamý maradek
faýas az feoben, Nem rofa olaýal kel, hanem elëzër zekfw
olaýal melegën, az vthan kek liliom olaýal kel kenný. Io Eftwe
ifmeth kecczër haromzor is feordëben wlný, es oth melegh
výtzel az feýeth megh kel ëttený, es azon fërdëben egýel Salatath
Eczyettel.

Hogý rezegh megh ýozanulýon.

Agý Eczetës výtet ýnnýa. Awagý megh fawanýodot Teýeth.
Awagý arpa kafat teýel es eczettel fëwë Salatath egýek.

Camffort zagolÿon. March ruhat eczetben es az ket monÿa golÿobÿÿffat takard bele.

+16

Hogÿ megh ne rezÿgÿggÿek.

Pomagranatnak az leweth fachÿard kÿ es ad azth enheÿra
megh ÿnnÿa.
Heth keferw mondolanak az Belÿth aggÿad megh ÿnnÿ enheÿra.
Boroftÿanbol chÿnalt kozoruth tegÿ az feÿeben ha azt akarod
hogÿ megh ne rezÿgÿggÿek.
Kapoÿtha magoth awagÿ Nÿers feÿer wrmÿeth agÿ eonnÿ
enhera.
Fechket eges megh, ÿha annak az poraban megh acÿ ÿnnÿa,
megh nem hagÿ rezÿgÿÿdnÿ ÿoha is.
Feÿer kapoÿta magoth, Sawanÿu pomagranatnak kÿ fachÿarth
leweth, ana uncia ij. Eczetÿeth uncia j. forrald ÿÿzwe egÿ keweffe ezÿket,
ÿmÿnek elÿtte az bornak ÿtalahoz kellene kezdenÿ, ebbÿl agÿ egÿ
latoth ÿnnÿa.
Mentath tÿrÿ eoÿzwe borral awagÿ eczettel, ad megh ÿnnÿa
enhera, az nap megh nem rezÿgÿÿÿk.

Hogÿ hamar megh rezÿgÿggÿek.

Fa mohot ves az Borban, awagÿ Aloefnek faÿat, kÿth az
patÿkaban Agallochumnak neweznek.
Natragulanak az kwlÿ heat faragd le az gÿeo[ke]renek fÿzd
megh vÿÿben mÿnd addÿgh hogÿ az vÿÿ megh vÿrÿÿwlÿÿn, abban
elegÿch az vÿÿben bele a[ÿ] Borban, mÿndÿn felelÿmnekwl megh
adhatod ÿnnÿa merth megh nem bantÿa, chÿak megh rezÿgÿithÿ.

Erÿs Fÿfaÿafrol.

Fÿlÿtte erÿs es vÿrÿÿÿÿs fÿ faÿas olÿan, hogÿ az Betegh
akar mÿ kewes alkolmatlanfagerth is megh buful, annÿra hogÿ
az betegh chÿak az ÿÿrgÿÿth fem zenwedhetÿ el, fem nagÿon

Iuhnak... agÿ megh...
Puppenewer... holna alol... verth, val... borban azt...
megh adod... valakÿnek... tÿb borth... ÿhatÿk... dologh.

+17

zollafth, fem vÿlagoth, fem bornak ÿtalath, fem ÿo zagokat kÿk

az feyeth megh telteneke, sem fenny mozgath, De az faydalomnak
 nagy voltaerth, nyugodalomban es chyendeffegben kewan
 lenny es fetetfegben fekwenn, kynek vgy tecczyk mynt ha
 az perellel ternel az feyeth, Nemelyeknek mynt ha az feyek
 kereofkerwl mynd eozwe rontathnek es ky terwlne az feye vgy
 tecczyk. Sokaknak az faydalom mynd az zemek gyekereigh el
 megyn. Ez betegfegben neha mynd zwetlen valo faydalom vagion,
 neha megh bufulas, neha moddal neha modnekwl valo
 megh zwnes, Nemelyek faydalak az agy vel hartayath,
 nemelyek penygh az Inas hartayath mely az agy kaponyath be
 takarya. Lezen ez feneke faydalma az feonek teljes voltatul,
 awagy az Nedueffegeknek es paraknak elv voltatul, mely az
 agy kaponyan beleol vgy kywl vagyon forrofaggal es az feneke
 eretlenfegewel, ragafawal es furafawal.

Ha azerth az faydalom nagy neheffeggel ([F]ayasoknak)
 vagyon, az melyben ragyak es vgyan altal furyak ([byzo]nyos yeley)
 az feyet vgy tecczyk, ez az Sarral elegywlth Nedueffegktwl
 paraktul vagyon, mely az hartyakath banthya. Ha az faydalom
 chyak feneke nehezwelefewel vagyon, megh rakodot voltat yelenty
 az feneke. Az ky feol vereffel lezen, megh [tw]zefwlefwl vagyon
 es forrofagtul, merth veres az ...ky vgy mynth ky terjedeffel
 tecczyk, es neheffegh...

+18

Egy Nagy rakoth keres, awagy kezepzabafut ketteth,
 ha kichyn harmat, terd megh es telch egy Mezely Eczetet rea,
 zwrđ megh. Ennek az lewewel moffad az zayath, es tyztycchjad
 az Nyelweth. Ezth gyakorta myweljed, smegh gyogyul. Ez igen
 megh probaltatoth.

Alom hozo oruofsagok.

Sokkeppen es fok Betegfegben zwkzeges az Alom hozo orwoffagh,
 ez Hagymaz penygh myvel hoggy nagy alhatatlanfaggal
 vagyon es Ebreffeggel, vgyan yth akarok irny alom hozo orwoffagokrol.
 Hagymazbeli Betegnek az parnaya vankoffa ala rakya Maaknak
 az feyeth awagy Natragulanak almayat.
 Feyer maakot, feyer Belendfwnek magwat teord megh,
 elegych eozwe tykmon feyerrel es azzonny allath tejewel, kfd
 az feyere es rewjd aalmat hoz.
 Zekfweth, veres rofath, Malwath, vyolat, feoz megh eggjw

výzben, es eýelre azban az výzben moíð megh az labath, ýo modon valo aalmath hoz.

Belend fweth feoz megh Edes Borban, kend megh az orrath, Aýakat, es fwleýth vele.

Eokêr Nýelwnek az výzeth aggýad ýnnýa.

Tengêrý Barazk magwanak Belýth es feýer makot têrý eoýwe egý mofarban, valamý týzta papýrofra flaírom moggýara kený Mezeth. Az Maakot ees Barazk magoth êttêzd megh rofa výzzel es lewendula výzzel, es az Mezên feolwl kend az papýrofra. Eýt ruhawal kêíð az ket vakzê mre. Az kez fênek belêl valo ýnaýra es Erekre. El aluzýk. Ez ýgên fokzor probalt dologh.

+19

Oppiomoth, Saffranth, Maaknak feýeth. Caffýanak az heath, ana drachma ij, ezêket têrd megh, rofa olaýal elegých êzwe, abban chýepeges az orraban, aalmat hoz.

Ýekfw výragoth, kapor výragoth, Sarkerepeth ana uncia ij, Natragulanak az gýêkererêl le faragot heaban Caffýanak heath, ana drachma iij, Maaknak az heath, uncia ij, Aloes faýath, drachma j s. ezêket têrd megh, es az mený rofa výz ehêz elegh teod annýban, az zaýath chýnald be, forrald eoýwe twznel hogý az harmad reze el apaggýon. Az vthan Nýíð fêl az be dugoth zaýath, tarchýa arra az hagýmazbelý, akar penýgh akar mý fele Betegh embêr az orrat es az orczaýath az parara. Aalmat hoz ketíegnekwl. Salata magoth es feýer maakot teorý eoýwe, kêíð az vakzêmekre, aalmat hoz.

Ýekfwet es chýombort forralý megh výzben, es abban az výzben mênnel melegben el twrhetý tarcha az ket labat terdýgh az betegh embêr, de mýkor nem hagýmazban hanem maas Betegíegben vagýon. El aluzýk. Frater gýeorgý kench tarto probalta.

Popiomoth, Feýer Belend fewnek magwath ana drachma ij, Výola olaýth. drachma iij, Natragula gýeokerenek az kwlfê heat ícrupulus s. opýomoth es Saffrant kewefeth, es egý kýs eczetêth, výazth az mený ehêz elegh, ebbêl chýnalý kenê ýreth, az ket vakzêmeth kennýed az hagýmazbelýnek.

Azzv výolat, rofath, výzý têknek výragath, ana, mn j s. Megh healt arpath drachma j. Feýer makoth, drachma ij, Salata magoth drachma iij, ezêket feozd megh folýo výzben vgý hogý harmad reze el apaggýon, keofð az fêre melegên.

Feýer Belendfwnek lewelenek kÿ

(Nagÿ almat
hozo oruofsagh.)

fachÿarth leweth oppiom Thebaÿcumoth vthÿ fwenek
az kÿ fachÿart leweth, Maakoth, Natragula leweth. Faÿ Boroftÿannak
leweth. Ebzêleo lewet, Salata magoth. Bêrêk leweth, ana
uncia j. ezêket mofarban têrd êzwe az fweket, es az porokat vefð
bele, had azon edenben egÿ nap eftÿgh. Az vthan annÿ Spongÿawal
kÿ azt fêl ÿhattÿa, zÿtafd fêl, verêfenÿên zarazd megh, de
elêzêr az Spongÿath meleghe vÿzben ÿol megh kel mofnÿ es megh
zaraztanÿ, es az vthan kel feol zÿtatnÿ. Smÿkor embêrt el akarz
alutnÿ, ez Spongÿath march meleghe vÿzbe, hogÿ chÿak legÿên
paras Nedweffeghe, az embêrnek tarch az zaÿan az orra alath, egÿ
oranak elêtte el aluzÿk. Sha ozton feol akarod ferkentenÿ,
Mas fpongÿat march eczetben, es azth tarchÿad az (Serkentê oruofsagh)
orra ala. Awagÿ kêmenÿ gÿêkerenek kÿ fachÿart lewet têlch az
orraban. Ez orwofflaghe igên el aluttÿa az embêrth, annÿra hogÿ
+20
az kÿnek valamÿ tefteth tagÿat el akraÿak is mettenÿ, ezth kel
nekÿ ÿnnÿa adnÿ.
Kechke Baknak az Twdeÿet az mÿnth kÿ vezÿk melegên, ha
az kabalkodo hagÿmazbelÿ ferfÿunak az feÿere keoteod nagÿot
legÿth. Ha penÿgh az Nêften kechÿkenek az twdeÿet az azzonÿallat
feÿere, annak azonth haznalÿa.

Egefsegeſnek valo alomhozo.

Vÿkendêr magoth feoz megh erêffen, chÿnalÿ Sufath belêle,
azth ad ênnÿ, az feÿere is kês benne.
Fenÿw magoth têrÿ megh es fêzd megh borban, reggel es
eftwe is êbben agÿ ÿnnÿa.
Feýer Maaknak vêd olaÿath, az tenereth, talpat es vakzêmeÿth
kennÿed azzal.
Salatanak fachÿard kÿ az leweth, elegÿch êzwe rofa
olaÿal, chÿnald az homlokra es vakzêmre.
Barazk magwanak az belÿt têrd megh, annak az leweth
fachÿard kÿ, azzal kend be az homlokot es vakzêmekêth.

Gyermêkcheknek.

Feýer Maaknak az heat veogÿed, têrd ÿol megh, es Teÿel,
rofa vÿzzel, az menÿ ahoz eleghe elegÿch eoze, kend be az homlokat,
vakzêmeth, es elêl az feÿenek is feleth fêl.

Salatanak olaÿath vegÿ egÿ lath, kend azzal vakz  meth,
homlokat es az feÿenek el  l az feleth.
Egÿ lath Maak olaÿal kend be feÿet vakz  m  th es az homlokath.
Maak olaÿth, Salata olaÿth, ana uncia j. Feÿer maaknak az
heat t  rd megh, es eleg  ch iol eo  we, k  fd rea homlokara, vakzeme  re,
es az feÿenek elf   rezere.
Rofa olaÿth azzon  allat te  ewel eleg  ch     we, march
ruhat bele es teod az feore.
Fe  er makoth t  r   megh, eleg  ch     we azzon  allat te  ewel
es t  kmon   fe  erewel, t  d az vakz  m  kre.
Salata v  zeth es vth  fw v  zeth, awag   ez  knek k   fach  art
leweth, v  ola olaÿal eleg  ch eo  we, march ruhat bele, t  d az
homlokara, vakz  me  re es fe  ere.

+21

Ha rettegh almaban.

Az k  s g  erm  knek rettegefe almaban attul vag  on, hog  ha
fok h  twan te  eth   opoth, merth annak az fw  t   meg    n feol az
ag  a vele  re, es az rettegteth  , azerth az g  erm  k  t feol kel v  nn  
ag  abol, es zellel kel hordo  n  , hog   az Te   ala   al  on az
g  omrabol. Az vthan veg   fel kalan Mezeth ig  n t    tath,
es ad megh az g  erm  knek   nn  , merth ez ala n  om  a az te  eth
az g  omrabol. Ch  apot is ch  nal   me  b  l az al feleben, merth az
ala vonza az h  twan te  eth.

Ha   g  n af  th m  kor alu    k.

Len magoth t  r   porra, ebb  l veg   fel Nehezekeoth, teg  
eh     eg   kewes t    ta me  eth, k  t az el  t iol megh f    tel es
ta  tekat el hantad, eleg  ch eo  we ebben fel kalann  th eg   kewes
azzon  emb  r te  ewel, Shad n  alia ezth az g  erm  kch  e.

Hog   ne fir  on fokath.

Zarwas ch  ont  anak az vele  jewel kenn  ed az k  s g  erm  knek
keth vakz  me  th, Smegh   wn  k.

Fekethe Sartul l  th eztelenfegr  l. (Melancholia Def  pifcentia.)

Fekete Sarbol   wth eztelenfegh femm   nem eg  eb, hanem
az Eznek el tawo  afa mord  aggal es komor  aggal, mel  ben az k  
ef  k, valam  th   ol es gondol, de az okoffagtul ideg  n es (Ie    )

modnekwl valo, a penÿgh lezÿn mÿnd felelÿmmel es Banattal,
 kÿ bizonÿos ÿegÿe az feketek Sarnak. Az kÿn ez kezdetÿk, le
 fwggezkeodÿk, tompa es el vetÿth tanacchÿal es elettel vagÿon,
 ees a mÿ az magaÿe is lemmÿre nem kel nekÿ hogÿ eel [me]eg
 azt is Nehezly es keferwefnek velÿ, noha azerth feel igÿen hogÿ
 ebbÿel kÿ kel mÿnnÿ. Mÿkor ozton ez Nÿawalia megh ÿregbÿdÿk,
 elmeÿeben es gondolkodafaban ez ilÿen fokath tetteth, es ÿdegÿen
 dolgokat zol, haborodaffal es zwrzawarral, azokatis mÿnd banattofokath,
 Nemely vgÿan zolnÿ is nem velÿ ÿonak lÿnnÿ, hanem
 hanem azth hogÿ telÿes elethe halgatafban legÿÿen. Az
 embÿrÿk kÿzÿt valo nÿaÿaffagtul el futh, es zÿn eleiben nem

+22

megÿÿen, fok kÿzÿwleok maganak valo helth keres, es az
 Themetefeoknek helÿen awagÿ valamÿ Barlangban budofÿk es oth
 lappangh, es gÿakortha farkas modra ordÿth. Veghetetlen fok fele
 Nemeÿ vadnak ennek merth valamÿth elteben annak elÿtte
 chÿelekeodeot awagÿ chÿak gondolt is, faz mÿnemw allapattÿa
 eletÿnek volth, az fekethe Sartul valo eztelenfegh es bolondofkodas,
 mÿnd abban vifely magath.

(Okay) Lezÿn penÿgh ez Nÿawalÿa, mÿkor az fekethe farnak
 paraÿa az Elmet az feoben fÿleotteb el foglalÿa, es az w mertekletÿfÿeget
 (Harom mondon lezÿn) el valtoztattÿa. Kÿ harom modon

(Elÿzÿr) lezÿn. Elÿzÿr a mÿkor az egez testben az veer fekethe
 Saroffa lezÿn, es ez kÿzÿnfegÿs vetÿkert az agÿ velÿ is megh

(Mafodczor) bantatÿk. Mafodczor, mÿkor az testben lewÿ ver fohol
 nem artalmas, de az melÿ ver vagÿon az Agÿ velÿben megh
 valtozÿk es fekethe saroffa lezÿn. Az penÿgh ketkeppen efÿk,
 merth awagÿ mafunath zarmazÿk oda, awagÿ vgÿan eo magaban
 terÿm az agÿ velÿben, vgÿ hogÿ az belÿ melegfegh, Sarga
 Sarth vagÿ fekethe temerdÿk verth fwth fÿlwl az agÿ velÿre.

(Harmadczor) Harmadczor, lezÿn mÿkor az Maÿ es lep feolÿth valo
 hus, melÿ vagÿon az Melÿnek porczogoyá alat Hÿpochendrion
 neue, megh twzelÿdÿk, kÿ artalmas es fekethe Saros megh
 egetÿth buzt parat bocÿat feol az agÿ velÿre, Mÿnth zÿnthe mÿkor
 az gÿomorbol Nemÿnemw kormos es fwftÿs buz, awagÿ temerdÿk
 para mÿa az zÿmnek eleÿben kÿnÿwezes vettetyk, zÿnthe
 igÿ mÿkor az fekethe Sar az agÿ velÿre mÿnth egÿ fwftÿs kormos
 buz fÿl megÿÿen, az Nÿawalÿa az elme kÿrwl lezÿn.

(Tanufagh arra mÿnth

êfmerhetnÿ megh.)

Bÿzonÿos ÿegÿe penÿgh annak az
megh eofmeretre hogÿ kÿ mÿnth bantatoth, ez.

Merth az kÿ az egez teftben valo vernek fekete fartul valo megh
vezefewel bantathÿk, annak abraçattÿa vekonÿ, fekete, Szêrêss
zabafu es komor, melÿet az termezeth hozot, awagÿ valamÿ zorgalmatoffag
mÿa leoth, vagÿ alhatatlanfagh es nagÿ vigÿazas
mÿa, awagÿ hÿtwan rothado elefegêk mÿa, vagÿ ferfÿunak vere
folÿafanak kÿth Hemorrhoiinak hÿnak, vagÿ azzonÿallatnak hawÿ
ver folÿafanak megh allafa mÿa leoth. Az kÿnek penigh az Maÿ
es lep feolêt valo hufnak megh twzefwlese mÿa lezêen, annak fok
Nÿerfefeghe vagÿon beleol, kÿ fok fele zelet chÿnal beleol, Elêss
chÿpkeodê Beofeogefêket, forrofagoth, es az Maÿ es lep fêleot
valo hufnak Nehez voltath, Melÿ hus, neha vgÿan feol vonodÿk
es feol tolyatÿk sneha forrofaggal bantatÿk, ÿelêfben kezdetÿben
az Nÿavalÿanak. Az has el zarad, kewefet alhatÿk, ruth es rettege
+23

almakat lath, feÿe zedêleogh, es az fwleben zelnek nagÿ zugafa
vagÿon.

Effele betegfegben lewênek Melegh es Nedwes Egêen kel
forgolodnÿ, ÿo ÿÿzw es Nedwes elefeggel kel elnÿ, ÿol megh (Etel.)
fwlth kenÿerrel, kappan Tÿk, fogolÿ es facczan huffal, kêwÿhallal
es têb affelekkel. Mÿndêen affele eledelt el tawoztaffon a
kÿ feketehe faart Nemzene. Az melÿ bort ÿÿÿk gÿeonge (Ital.)
awagÿ vekonÿ feÿer bor legiêen, es ne legÿêen igêen o, veorêss es
temerdêk borth el tawoztaffon. Folÿo vÿÿbeol chÿnalt (Tanufagh)
Meleg feordêwel elÿêen, merth ez igêen haznos. Az aluuas feolêtte
haznos es az azzonÿallattal fel rezenth valo kêzêfwles. Gÿakorta
hegedwlteffêen lantoltaffon es Muficaltaffon, es mÿnd azon igÿekeozzek
az mÿ vigafagoth es êrêmeth hozhat nekÿ, hogÿ olÿan
forgologgÿek kêrwle.

Az kÿnek azerth vagÿon az Egez teftben (Oruofsagok)

valo vernek megh vezefetwl, annak orwoflafath kel el kezdenÿ az
Eer vagafon es ver vetelêen. Az Mediana Ereth kel megh vagnÿ.

Ha penÿgh az hÿtwan ver chÿak az agÿ veleot foglalta el,
azolÿanon Ereth nem zwkzegh vagnÿ, hanemha igêen bê vere volna
es egeffegnek megh tartafaert vagnak megh. Ez fele betegfegh
azerth a mÿkor meeg vÿonnan kezdetetooth, gÿakor fêreodeffel, io
ÿÿzw eteleokkal es Nedwesseokkal, es nem olÿakkal a kÿk zelet

hozhatnanak. Mertekleteos vigafaggal, es nem valamő erős orwoffaggal
 kel eleýth vėnnő. Ha penőgh ýmmar az Nőawalőa megh
 idefėdeoth, hathatob orwoffagokat es kwleomb kwleomb feleketh
 kewan. Az Er vagas vthan azerth egő nőhanő Napokkal ez ýtalt
 igőa haőnalban mőndőn napon az Betegh embő.

Eokő Nőew vőragoth, vőolath, vad eokő Nőelw vőragoth,
 ana manipulus j. Azzu zėlėt kőnek az magwath kő zėtted, awagő Tengeorő
 zėlėth, uncia j. Lep fwet manipulus j. feoldfwftőth manipulus s. kaporna
 gőkerenek az fėlfė heat awagő ha azt Nem talalz, vad cőprofnak,
 Tamariscufnak, ana drachma j. s. kėmenő gőeokeret, petrefelėm
 gőeokeret, Liquiriciat kőt edes gőeokernek hőnak magőarul ana,
 drachma j. holdfweth, hodfw mellet termė főytofweh mőnd az ket
 felebeol manipulus s. feozd megh ezėket harom font vőzben, annőra hogő
 harmad reze el apaggőon, az vthan zwrđ iol megh, es tegő annő
 Nadmezeth hozza hogő edes legiőn, tegő ehėz feoldfwftőbeol
 chőnalt őulepėth, es holdfw mellet termė főyto fwbeol chőnalt
 őulepeth ana uncia j. es ez legőőn az ýtal.

Eokő Nőelw őuhlepėth awagő Sőrupnakis hőiak, uncia j.
 holdfw mellet termė főyto fwbeol chőnalt Sőrupot, uncia s. Lep
 +24
 fwűeth, feoldfwztőth, Enduiat, az melő vőzbe megh feozted
 ezėket vėgőed, elegőch bele az Sőrupokath, Ez is őo ýtal.

Holdfw mellet termė főyto fwnek vėgőed uncia s. es ezth huzon
 Negő oraigh, kechke fawoban uncia iiij Veffed es tarchad, az vthan
 erėffen fachőard kő es zwrđ megh őol, es hőnalban ezth aggőad
 őnnőa, ez alol őőztőttő kő az Melancholiath.

Folia Sene uncia ij, Bezterczeő őőlwa zemeth xij, tőry eoőwe
 es vėfd kechke Savoban, oth huzonnegő oraőg alőon, őol fachőard
 kő es zwrđ megh, haőnalban ezth aggıad őnnőa.

Elhecő ilően porralis, Holdfweth uncia s. Armenius kėweth,
 agaricumoth, ana drachma j. Scamonőath megh chőnaltath, drachma j. zėkfweth
 xx zėmėth, ezėketh teord porra, es agő mőndőn egő hetőn
 ebben, drachma. j. awagő drachma. j. s.

Malwath, Apromalwath, vőolat, ana manipulus j s. zekfweth, Sarga
 gőoparth ana manipulus s. vőőyteoknek vőragath, manipulus s. Salata magoth,
 drachma j, katankoronak magwath drachma j s. feozd meg annő vőzben az menő
 ehėz elegh, az haőat Nőrd el, es ezzel eottėzzed az feyeth. Io
 az feyēt viola olaőalis kennő, awagő vőőy teok vőraganak az
 olaőawal.

Toabba, ha az Nőawalőa vagőon az Maő es lep fėlėt valo

huftul mely vagyon az Melýnek chýontya alath, tehat chýombort
kel vyzben megh feozny, es nem chyak az purgacyonak oda adafa
eleoth, de vthannais ebben kel ynnya adny. Feýer wrmêth is yo
vyzben megh feozny es gyakortha azth kel ynnya adny, merth
ez igen yo az gyomornak es haznak, azerth hogý onneth az zelet
ky wzý az vyzeteleth yndyttya, es yo emeztefth chýnal, annya
hogý chyak ezzelis lokan giogyultanak megh.

Vyzeteoth az my yndittya affele orwoffagokatis yo
oda adny. Az porczogo alat valo hufrais rea kel gondolny. Igen
io azerth parlaný, ruthawal, kaporral, feýer wrêmmel, chýomborral,
Baber maggal, kakuk fwel es fekete wrêmmel akar melyket
vyzben megh fêzný es azzal parlaný, Merth az faydalmath el
vezýk es az zelet el ozlattyak, yeleosben ha olayban feozeod
megh ez fwnek valamelýketh es lagý flastrom moggyara rea
kêteod. Ha penygh az gyomorban is zel es nylallas vagyon, kementh
fêz eczetben es chombort, azzal parolyad. Es Lagý flastromoth
is chýnalý rea, Feozd megh az Anifumoth awagy Apiumot
olayban, keofd rea. ha azth el vezeod az gyomorrol, tegý
ozthon rea feolwl az porczogo alat valo hufra gyapyath yo
zeleosfen, awagy zep kênýw týzta barany beorrel feoggýed be,
de elêzêr Spicanard olayal kend megh. Kêppeolt is kel rea vetny,
de megh nem kel vagdalny, fha az keoppêlt el vezeod onneth

+25

megh latod azth hogý az kyk zel mya gyêtretnék, annak faydalmatul
megh zabadulnak ees telyeffeggel megh gyogwlnak.

Okadaft is yo yndytany az kyn lokaigh vagyon, de nem erês
okadadafra[!] yndyto zerzammal kel elny, mert az gyomornak bantafth
es az hafnak nyawalýath hozna, hanem melegh vyzeth
Eczetês mezzel elegych megh, azth ad megh ynnya, es az vyat
az zayaban vettefd hogý hamarab okaggyek. Ilyen zerzambolis
yo okadafra valo orwoffagoth chýnalny.

Fenýer hunyort drachma j, meteld igen aprora, egy Nagý retkêt vay
megh es chýnald bele az hunyort, harmad nap el mulwa, vêd ky
az hunyort az retêkbeol, es az retkêth erêffen megh fachýaryad,
Ebbeol ez retêknek lewebeol vegý drachma vj, Melegh vyzet
uncia iiij, Mezes eczeteoth, uncia j, ezêket eo3we týmporalwan, ad megh
melegên ynnya.

Awagy penygh igh chýnalýad. Vegý feýer hunyort. drachma iiij, az
retêknek vay ky az belyben es teod bele az hunyort. had oth

egý Eýel, Mařnap ozthon věd kŷ az hunyorth, az retkēt igēn
aprora metelyed, es Mezes eczetben ad megh ŷnnŷa melegēn, de
ŷol ezēdben vegyēd hogŷ valamŷ az hunyorbán oth Ne maraggŷon.

Dwhēs bufulth bolondfagrol. (Mania, Infan[ia] Furor.)

Az Dwhēs Bolond, ŷollehet mŷnd gondolattŷawal mŷnd
penŷgh ŷawawal es chelekēdetŷwel hafonlo az fekethe Sartul valo
bolondofkodohoz, de ez ilŷen haragus, eoŷwe vezē, weolthē, (Ieleŷ)
rutul tekentē es Neŷē es nagyob munkawal faratfaggal, teŷtenek
tēredelmewel es elmeŷenek haborodafawal vagyon es farad, es
a kŷt elēl talal, fenelkeodyk mŷnd fogawal keormeŷwel mŷnt egŷ
fene Bestia arra, es eokeylletis ŷokatlan Dwhēŷfeggel rea rohan.
Leŷēn ez mŷkor az Sarga Saar fēleotte igēn megh egh es (Oka)
fekete Sarra valtoŷŷk, awagŷ mŷkor az fok megh roŷŷadot ver
az agŷ velēre folŷ, melŷ megh tērtēnŷk az rezēgēfēkben.
Eleol ŷaro ŷeleŷ ennek ezēk. Az fē faŷ, az (Elēl ŷaro ŷel[eŷ])
fwl harangoŷ. Az ŷēmēk fēnlenek es vŷllagnak, Vigŷazas nagŷ
vagian, feonek vagion nagŷ Nehēŷŷege es forgafa. Ezēk penŷgh

Melancholicus Bolond Embēnek ha ŷgēn alŷzu az ganeyā,
es fekethe, ŷoha megh nem gŷogŷul.

+26

wdēwel mŷnd Newekeodnek, dwhēs kewanfagok ŷndulnak,
aŷzonŷallattal valo keozēfwlefre nagŷ kezēn valofagh. Sok eŷelŷ
maga megh vezētegetes, az az, Nemŷē magnak el mēneŷe leŷēn, az
ŷēmēk vgŷan kŷ kerekēdnek, es laŷŷan pŷllagnak chak aligh. Ha
chŷak az vertwl leŷēn ez bolondfagh, gŷakortha Newetēŷth hoz az
kŷn vagyon, merth mŷndenkor teccŷŷk es forogh valamŷ
eleotte. Mŷkor penŷgh az Sarga Sar eoŷwe elegŷēdŷk az verrel,
haragus es igēn mereŷ akkor. De ha az Sarga Saar is megh fwl
es meg temerdēkeodyk, az agŷ veleoth es annak hartŷaŷth
gŷakdoffa es ŷurkalŷa, oktalan dwhēŷŷe teŷŷ.

(Etel) Etele ez fele betegnek legŷēn gŷeonge, hŷgh, lewes, a
kŷ az ŷekēt ŷol ŷndŷccha, es a kŷ igēn kewes verth chŷnalŷon.

(Ital) Bor ŷtalth telŷēŷfeggel el tawoŷtaŷŷon.

(Oruofsagok) Az giogŷtafath ez betegfegnek ver vetelēn kel kezdenŷ,
mŷkor az vernek bēŷegetwl eŷŷk. Megh kel penŷgh vagnŷ
az karon valo kwlfē ereh, Sha az megh nem tecczenek, tehat
az Medŷanath. Az aŷzonŷallatokon penŷgh az laba bokaŷanak

ereth kel megh vagny. Anný vert kel penygh ky venny az mynth
az erö zenwedý, merth az forrofagh megh zwnwen, myngyaraſth
kwnnyebſegh es meg vÿulas kÿwetkÿzyk, ha zenwedhetý penygh,
az verben io modon ky kel venny az menyth az zwkzegh kewan,
merth az fok zeles es paras lelÿgzetÿk vgÿ wreſſwlnek megh. Az
mÿkor azerth folÿ az Erbÿl az ver, gÿakorta kel az Ernek mozgafath
tapogatny, ky mÿkor megh lankad, azonnal el kel hadny
es megh kel zwnny teob vernek ky veteletwl.

Az ver vetelnek vthanna rofa olayal es eczettel kel az feÿet
taplalny, annak vthanna Nÿrth gÿapÿath kel fa olayban martany
es az fÿnek elſÿ rezere kel ragaztanÿ, es mynd vnos vntalan azth
megh kel vÿtanÿ. Eftwe myngyaraſt azon kel leonnÿ hogÿ
alugÿek, mert ha vigiazas ÿw rea, gonozba es kegÿÿtlenbÿ lezÿn az
Betegh. Annakokaerth alom hozny Nekÿ kel adny Diacodiont
vÿzben mynden batorfaggal es feleleom nekwl. Merth
azzal gÿÿnyeorwfegÿs alom ÿw rea. Annakokaert az orwoffagh
vthan mÿkor az Nap iol aluzÿk, Ifmet az vthan harmad napon
megh oda kel adny, Merth ez, az vernek vetele es mertekletÿs
etel vthan, gÿakortha veghÿz vizÿ telÿeffeggel az megh giogyulafth.
De tÿbzÿr oda Ne aggyad az kecczÿrnel. Alom hozo orwoffagrol
teobrÿlis ÿrtunk oda feolÿeb.

Azzu vÿolath, vÿzyteoknek vÿragath, Feÿer Fwznek az
lewelet, rofath, Salatath, feÿer makoth feoz megh vÿzben es
azzal eottÿzzed az feÿeth, Vÿola olay is ÿo azzonÿ allat teÿewel,
+27

az mynth megh ÿrtuk az hewſegbÿl valo feo faÿafrol. Az hafat is
igÿn ÿo lagÿan tarthanÿ.

Ezÿk megh lewen ha meegis zwkzegÿs, az homlokon valo
ereth ifmeth megh kel vagny. Awagÿ keorÿfkÿrwl az feÿere de
kÿwaltkeppen az elſÿ rezere, Nadalyokat kel rakny hogÿ zÿiak
az vereth az fÿnek.

Ha valakÿben az ver Sarral lezÿn elegÿ annak elÿzÿr az
hazat purgaciowal megh kel lagÿtanÿ Hierapicrat kel nekÿ adny.

Ha penygh az bolondfagh mya Nem akarna hozza venny, Eledelben
vagÿ valamÿ falatban, akar penygh fwgeben kel chÿnalny, es
vgÿ kel vele megh chÿalny. Az betegſegh ha megh teer megh
kel fÿrÿztenÿ. Ha ky ehÿz tÿbbet akar kerefnÿ, laffa az fekete
fartul leoth eztelenſegrÿl ÿrafunkath.

Emlekêzetnek el tauozafarol. (Memoria aboli[ta])

Az myth Magyarul egy zowal Bolondfagnak (Morofis, Stul[ti]tia,
Fatuita.)

hynak, az femmy nem egyeb, hanem az Elmenek
megh kichyneodet es betegedet eretelen tehetfege. Awagy
az Elmenek es Elmelkedeftnek el enyezefe es (auia, amenti[a].)
megh foztatafa az eo ereyetwl, kyth Magyarul Balgatagfagnak
vagytelenfegnek mondnak. melyel az kyk bantatnak,
chak zynthe az kezdetyben olyanok myntha akkor kezdenenek
tanulny zolny. Ennek azerth az w rendybel valo, az emlekeozetnek
el vezefe awagy el tawozafais. Mynd ezeknek penygh
oka az agy velenek hydegfege, ky mynden chelekeodetyth (Okay)
az eo tyzt tyzeorenth rest es tunyaua tezy: Neha oka, az agy
veleonek awagy az vakzemeoknek wteftwl awagy Sebtwl valo
romlafa. Megh lezen azerth neha ez, hogyt megh zabadulwan es
megh giogyulwan abbol, feledekeonfegh marad helyeben.
Az agy velenek penygh allapattya neha Nedwefseggel (Tanufsagh)
elegytteteth neha penygh zarazfaggal eozwe. Annakokaert
ennek az okath igen ezeben kel annak venny, az ky
gyogytanay akarya. Ha annakokaerth az zaraft mertekletlenfegh (Ielék)
foglalta el az agy velenek hatulfo rezeth a hol vagion az
emlekêzetnek lako helye. Ezth gyakor vigyazafok kewetyk. Ha
penygh az Nedwefseg foglalta el. Azth tunyafagok, es alunny
valo kewanfagok kewetyk, kyk nagy hozzu es Nehez aluufokat
hoznak. Ha penygh az Nedwefseggel az hydegfeg is oth (Ielék)
vagyon, Alomnak nagy kewanfaga es oly alom hozzo Betegfegh
yw, a melybeol vgyan verwe fem verhetny feol az embert.

+28

Azerth hogyt az kynek emlekêzetny el vezeth, annak az aluufat
kel ezeben venny embertnek, feolletteb aluznak e, keweffe e,
awagy vgyan nem aluznak. Azt is ezeben kel veonny, hogha
mynemwth hany ky az orrarol awagy az zafarol, Mely az febeol
zarmazyk le, zaraft e, Nedwes e.

(Oruofsagok) Ennek giogytasanak penygh ilyen rendy legyen,
hoghya az Nyawalya, feolletteb eres purgalas mya, awagy akar
my modon valo wreflytes mya, awagy el ayulafnak Betegfege
mya, az agy veleonek zarazfaga lewen az emlekêzetnek
el tawozafa ywth, femmy egyeb orwofaggal ezth nem kel giogytanay,
hanem chyak oly etellel ytallal, az ky az zarazfagh

ellen haznal. Merth az tefth feol eppwlwen es az erē is megh
ywen, az emlekeozet is helyere al. Az kȳ penȳgh zwkzegēs es
illendē az Etel dolgahoz, ahol az mȳndēn napȳ zwntelen hidegh
lelefrēl yronk, oth talalz arrol.

(Venfegh mȳ[a]) Ha penȳgh az emlekēzetnek el vezefe lezēn az
venfegh mȳa, orwoffaggal heaban forgolodol akkeorwl, hanem
<ha> annakis az io eledel ha mȳth haznalhat, de femmȳ annal
egȳeb nem.

(Tanufagh) Ha kȳnek emlekeozetȳ igēn hertelen vez el, es az
tēb reze ep egeffegēs mȳndēnkeppen, feleo hogȳ arra az Embēre,
korfagh tēres, gutta wtes, awagȳ ynakkak el zakadafa
kēwetkeozȳk. Igēn rea kel azerth vigȳaznȳ hogȳ ha mellȳket megh
aranzod hogȳ el akar keowetkeoznȳ, azonnal azzal orwofolȳad,
az mȳ arra valo orwoffagh, es azth ne varȳad hogȳ zȳnthe el
kēwetkeozzek.

(Tanufagh) Ha penȳgh valamȳ dēgēs Betegfegh mȳa leonne,
awagȳ alomnak nagȳ kewanfaganak Betegfege mȳa, az emlekeozetnek
el vezefe, orwoffagokkal kel erēffen azth giogȳtanȳ.

Sumȳa penȳgh az giogȳtafnak az Melegȳtes legȳēn, hogȳha leot
az betegfegh az agȳwelēnek el hwlefe awagȳ hidegēdefe mȳa.

Azerth melegȳtē orwoffagokat kel belēl is kȳwl is adnȳ. Kȳwl
(Oruofsagok) kenefēkkel kel forgolodnȳ Melegh olaȳokkal az kȳk
melegȳtnak, mȳnt rutha olaȳ es egȳeb affelek. Telben penȳgh kek
liliom olaȳat kel erēs eczettel elegȳtenȳ, Awagȳ lo mentath es
kakuk fwet kel megh feoznȳ benne, es azzal kel kennȳ, ha borlot
vecz bele sem aarth. Io az Castoreumot is olaȳban elegȳtenȳ es
az fēnek elfē rezere kennȳ.

Tegla olaȳth, Castoreum olaȳth, ana uncia j. Acorumnak
az gȳēkeret. Feoldȳ tēmyen gȳeokereth, ana scrupulus j. Gȳēmbert rutath,
ana scrupulus s. az menȳ vȳaz ehēz elegh, chȳnalȳ kenē yreth. Beretwald
+29

el az feonek hatulfo rezerēl az haȳat, es ezzel kennȳed. Annak
vthanna.

Rofmarȳnth, Lauendulat, Faȳ bozzanak vȳragath, ana, manipulus j.
zerechȳēn dȳoth, Aloefth, Macert ana scrupulus j. Stȳcadoft, drachma iij, teord
eoowe ezēketh, chȳnald zaczkoban, melegȳcched ezzel az feȳeth.
melȳet az kenes vthan mȳngȳarafth tegȳ rea melegēn.

Beleol penȳgh effele orwoffagokkal elteffed: Nadmezzel
chȳnalt acoruffal. Nadmezzel chȳnalt Bakfw vȳragawal, rofmarȳnnal,

lauendulawal, Spicanardal, hozza tewen Borfoth, zeokfweth,
 faheat, effeleknec zaglafy mynd haznofok.
 Ha az emlekeozetnek el vefese leth hydegsegtwl es Nedwefsegtwl,
 agy hierapicrat annak, ez mynden affelet az my artalmas
 ky hoz onneth. Pwfeogny valo orwoflagokat is agy awagy
 ragny valo orwoflagokath, melyek az Orron es zayon hozzak ky
 az rutfagoth, es onneth purgalnak. Ez ylien elyen oly eledelckkel (Eledel)
 kyk az feyet melegityk, Mynden hydegyte etkeket el
 kel tawoztatny, parekat gywmelcheth, Saytot, Teyet, es mynden
 affeleth az melyek zelet chynalhatnak, Feollette igen el kel mynden
 Nyerfefegeth tawoztatny mynth az Elmenek es okoffagnak,
 nyluan valo ellenfegeth. Italul igen vekon tyzta feyer (Ital)
 bort kel adny es o bort, merth az Bor az eo mertekletos melegfegewel
 fok yot chyeleketyk. Az fok vyz ytal penygh, annal
 ynkab az fok Bor ytal feollette gonoz, merth az feyet feleotte megh
 Nedwefity, femmy penygh feledekeonfegeoth ynkab nem
 Nemz, mynth az Nedwefegh. Az aluwas yo mertekleteoffeggel
 legyen es fok ne legyen. Azzon y allattal valo kezefwles igen
 rytka, merth ez mynd az testnek egeffegenek, mynd az okoffagnak
 chelekeodetynek ha fok lezen Nem haznos. Feordefis megh
 leheth.

Eyel nappal nagy aluuo betegfegr.

Ez Betegfegh oly Nehez es mely Alom (Coma, Sopor, Marcor,
 Vetern[us,] Capathora fomnolenta.)
 hozo, hogy az kyn vagyon, erffen be hunnya
 az zemyth es az Nagy alomnak myatta fel nem ferkenhet.
 Lezen penygh abbol mykor az agy vele feoleotte igen megh (Oka)
 ettetetyk, mynth az rezgeofnek lezen. Hydegh lelefektwlis kyk
 mya az Nedwes meleg parak alol az feoben feol mennek es az
 agy vellet megh eottetyk, megh lezen. Megh lezen chyak mykor
 az agy vellet hydegh foglalya elis.
 Ennek bizonyos yeley ezek, hogy az betegh mykoron (Ieley)
 +30
 aluzyk, le bocyattya az alath, es ha mykor feol ferkentyk is,
 azonnal ifmeth el aluzyk.
 (Oruoflagok) ezth e betegfegeth azonokkal kel orwoflany, a
 melyek az Mely alomban bele holt Betegfegeth, awagy az alom
 kewano betegfegeoth, elzer azerth az embirth megh wreffytwen

purgalwan, a3 hýdegfegnek es Nedwefsegnek okaerth, melegýteffel
 es zara3taffal kel giogytaný. Melýk humor penygh ýnkab
 vralkodyk ez betegfegben, igh eolmerhetéd megh, merth ha a3
 Nýal feolwl halaggia a3 Saart, a3 Alom kewano orwoffagokkal
 kel elneod. Ha penygh a3 Saar megh halaggýa a3 Nýalath, ýnkab
 a3 hagýmazrol valo orwoffagokkal kel elnéd. Azerth ez betegfegerl
 oth keres a3 ket helyen orwoffagoth. Igen ýo chýappal
 elny alol ebben ez Nýawalýaban.

(Cataphora non fomnolenta.) **Výgýa3o Alomrol.**

E3 Eýel es Nappal valo vigýa3o alom a3, Mýkor a3 Betegh
 Nýlth zémme1 nem vigýa3hat, hanem a3 zéméket be hunnýa:
 alomnak remenfegeýerth, de azerth vgýan nem alhatýk el hanem
 vigýa3ný kel. Le3én ez, a3 Sarra1 egybe elegýttetéd Nýaltul, es
 nagýob rezere a3 erének el zaka3kodafatul, hogý a3 feol Nýtoth
 zémnek heat fe tarthaffa megh.

(Ieleý) Effe1 betegfegben lewék, ruth ektelenéket zolnak,
 zýnthé vgý kabalkodnak mýnth zýnthé a3 hagýmazban valok.

(Oruofsagh) Ennek orwolafaban Neha a3 hagýmazrol valo orwoffagnak,
 Neha a3 alom kewano orwoffagnak vagion helye es
 moggýa.

Melý alomnak betegsegerl.

(Caros, Subeth, Somnus profud) E3 olý nýawalýa es Betegfegh, melyben
 a3 Betegh vgý el alu3ýk, hogý mýnd mo3gafatul, mýnd
 erzekénfegetwl megh fo3tatýk, megh maradwan a3 leleog3eth
 vewes, annýra alu3ýk penygh, hogýha feol feorkentéd1 es bathor
 feol eré33én1, femmýth nem 3ol es chýak a3 zémeýt fem nýttýa
 (Ieleý) feol. E3 betegfegh penygh kwlémbé3 a3 alom kewano
 betegfegtwl, merth a3 ký abban vagion, a3 kerdének megh felel,
 es Nem fek3ýk Nema modon. De a3 kýn ez vagion ez Betegfegh,
 ha vgýan eré31s, femmýth nem 3ol, fem a3 zémeth feol nem
 +31

Nýttia, annýra Meelý alom foglalýa el. Toaba amannak vthanna
 ýw el a3 betegfegh, de e3th eleol vezý es ýgén hertelen.

Amaz magatul valo betegfegh es magatul vagýon letele, (Okaý)
 de mas betegfegékbél, ýw ez, tudný illýk, hýdeglelefékbél, korfagh
 wte1beol. Agý velének megh zorulafabol, neha agý
 kaponýanak1s zorongafabol, awagý a3 hartýanak melý eor3ý a3
 Elfeo agý velének artoýath, megh nýomafabol. A3 Gutta wte1twlis

kwleombêz, merth abban az leleokzet vetel igên megh nÿomattatÿk
 mÿnth mÿkor Nehezen vehetnÿ lelékzetêth. De ebben
 telÿeffeggel megh vagÿon az lelékzeth vetelnek ereÿe es tehetsege.
 Etele ennek hasonlo legÿên ahoz, az mÿnemw kel az (Eledel)
 alom kewano betegnek kÿrêl ÿde alab ÿrtunk. Az gÿomorra igên
 ÿo lagÿ flaſtromokat es egÿeb orwoffagokat chÿnalnÿ, kÿk melegÿchek
 es erêſſÿcchÿek, hogÿ az nÿal a kÿ az gÿomroth megh
 hwÿtêtte es nedwefitêtte onneth êl ozlaffek. erre penÿgh ÿok
 azok, melÿeket ÿrunk ÿde alab, az gÿomornak erêtlenſegerêl ees
 megh vezeferêl.

Mozgafnak es erzekênſegnek el vetelenek betegsegerêl.

Ez Nÿawalÿa az Agÿ velênek hatulſo (Catoche, Catalepsis, Congelatio.)
 rezenek megh hwlefetwl lezên, melÿ mÿa az Betegh hertelenſeggel
 mÿnd erzekênſegeth mÿnd penÿgh mozgafath az Egez teſtben
 el vezthÿ, az lelékzeth vetel chÿak eppen megh maradwan.
 Awagÿ Elmenek es az egez teſtnek mozgafanak es erzekeonſegenek
 hertelen valo el foglalafa, az Betegh vgÿan azon formaban
 lewen es abrazatban az mÿnth az betegſegh el foglaltha, vagÿ
 wlwe vagÿ alwa lêth az, vagÿ zême be hunÿwa, vagÿ penÿgh feol
 nÿtoth zêmmel. Lezên ez Nÿawalÿa Neha az vernek ſokaſagatul, (Okaÿ)
 melÿ az fêben megÿên es el têltÿ az feÿeth. Neha lezên
 az hÿdegh zaraz Nedweſſegtwl, az agÿ velênek hatulſo rezeth kÿ
 megh banthÿa.
 Ennek biizonÿos ÿeleÿ ezêk. Az embêrt hertelen (Ieleÿ)
 el foglalÿa, zawath erzekeonſeget el vezÿ, az leleokzethnek

Caros, Ez ilÿen betegnek ragaz Egÿ Nadalt az Homlokara.
 ha megh nem ragaggÿa, megh aluth az vere ÿmmar annak.
 Catalepsis, Ez ilÿen betegh ha gÿakorta verÿtêzÿk es hÿdegh
 az verÿteke, Megh hal harmadnapÿgh.

+32

be zÿwafa nem tecczÿk megh, femmÿth nem hal, femmÿt nem
 felel, de mÿnth az holt vgÿ vagÿon. Az zekÿ es vÿzeletÿ megh
 aal, awagÿ igên kewes lezên, Az pulſus, kichÿn, lankadot es
 Swrwn vagion. Az orcza neha megh pÿroſſodÿk, mÿkor az
 Nÿawalÿa az vernek beoſegetwl vagion. Neha penÿgh megh
 kekwl, mÿkor az hÿdegh Nedweſſegtwl vagion. Az zeomêk penÿgh

e3 Nyawalja mykor vagion, vgý alnak mynt ha megh fagytanak
volna. Ez Betegfegh kwlëmbëz a3 Meely alomnak betegfegetwl,
merth abban a3 zëmëk myndenkor nythwa vadnak, de ebben
Nyha Nythwa talaltatnak: kwleombëz a3 Alom kewano betegfegtwlis,
merth noha mynd a3 keth Nyawalia lezën a3 zertelenwl
valo hydegfegtwl. De a3 alom kewano betegfeghben a3 hydegfegh
elegyëdëth eo3we a3 Nedwëffeggel. De ebben, a3 hydegfegh a3
ßarazfaggal elegywl eo3we.

(Etel) Etelet e3 ilyennek aho3 zabýad a3 mynemw okbol a3
betegfegh tamadoth, Mywel penygh hogý vezëdelmes Betegfegh
e3, igën megh kel latny hogý a3 Etelben es ýtalban tewëlyeodes
Ne effek, a3 Betegh penygh neha myndën napon, Neha harmad
napban egyek. Etel legyën Arpa kafabol ky Nyomoth teý es
affele, vyzet penygh ne igýek merth artalmas, Merth a3 zelet

(Ital) ëregbitý, haborgafokat chýnal, a3 lepeth feol fuýa. Legyën
azerth a3 ýtal Mezes bor a3 kyth ýol megh forraltal.

(Oruofsagok) A3 my illýk a3 giogytafaho3. Ha a3 orcza vërëflyk
es a3 Betegh verrel igën bwëlkeodyk, es ereýe megh vagyon, a3
karon valo kwlfë ernek vagafath el Ne halogaffad. Sha
a3 feýe hewnek tecczyk lënný, a3 kyk a3t megh hwëfityk a3zal
orwofolyad. Erre igën ýo a3 Maaknak feýeith magwa nekwl
olaýban megh fëzný, a3 feýet a3zal kenný.

Sha a3 orcza kek, Ennek a3 feýeth kennyed olaýal a3 melýben
kakuk fweth feoztel megh, awagy kek liliom olaýal, awagy
kapor olaýal, a3th kywaltkeppen akkor kel chýelekedny, mykor
a3 feo hydeghnek lacczyk.

Ha a3 vyzethben valamý temerdeokfegh tecczyk feoz megh
vyzben, kaprot, vagý Apiomoth, vagý lo mentat, es abban a3
vyzben agý ynnýa.

A3 my penygh ennek gyogytafaho3 ýllyk, Ahol irtuk a3
Hagyma3rol. A3 Fekete Sartul leoth eztelenfegrël, A3 Alom
kewano Betegfegrël, talal3 oth chýak lafd megh.

+33

Alom keuanafnak betegfegerël. (Lethargus.)

E3 Nyawalja, A3 Agý velënek hatulfo rezenek megh vezefe,
ky igën ellenkëzë Betegfegh a3 hagyma3zal, e3 betegfegben vagyon
alomnak zertelenwl valo nagý kewanfaga, Elmenek el tawozafawal
es feledekënfeggel, vgý hogý a3 myth bezel yngýen nem
oda valo volna. Lezën a3 Nyaltul, mely a3 eo hydegh Nedwëffegewel

az agy veleoth el foglalja, es alomra kezêrithy.
 Ennek yeley ezek. Laffu betegfeggel vagyon, merth (Ieleÿ)
 ebben az Nyalas Nedwessfegh vgyan megh rothad, ky yzgattya
 az Nagy alom kewanafra, Az pulfus az Erben Nagyon de rytkan
 vagon Nem hamar, es vyzes. Az lelekzet vetelis igen rytka es
 eretlen. Aluzekonfagh tunyafagh es eretlenfegh vagyon, akar
 mynt kezeryttfeffenek is, de algh awagy Nagy kefeore zolnak.
 Az weltefre myndenkor az zemeth fel nyttya de ifmet
 azonnal be hunnya es az alomra kezeryttetyk. Feledeken es
 Balgatagh Bolond. Gyakorta afyth es az Sayath egy ideigh vgyan
 nytwa tarthya, el feleyty be fogny. Mykor yntetyk arra hog
 vyzelyek, Bathor az ezkezh melyben vyzelleny kellene kezeben
 ad is, el feleyth vyzelleny. Szeky ez ilyennek lagyas zabafu.
 Nemelyek ifmeth megh kemenyeodyk. Vizeletynek zyne hafonlo
 az Barmokehoz. Nemely kezzwlek retteg es verytetyk.
 Etele effele betegfegben lewnek vekonÿto, zaggato es (Etel)
 zaraÿto legyen, a mely etel, vagy Apiommal vagy Anifommal,
 kemennyel, Borfal, fa heyal, zeokfwel es effele io zagu allatokkal
 legyen chynalwa. Hawafy madarakkal, Tykfywal, fogollyal, hurofmadarral,
 Rigowal es affelewel taplaljad. Sparga, kemeny yo,
 Arpanak ky fachyart teye is yo. Italul agy Neky Mez ferth (Ital)
 awagy vyzes Borth vekont es feyerth, ky zoryth valamenyre.
 Efele Betegeth igen fenÿs es vylagos helyen fekteffed es melegÿn.
 Ha zenwedÿ az Erÿ, es valamÿ ok megh nem (Oruofsagok)
 tylth, myngyaraflth az Betegfegnek eleyn verth vetes. Ha az nem
 engettetyk, Erÿ chypkeodeo Cryftelt agy be neky, kynek az
 formaÿath megh talalod, ahol yrtunk az gutta wtefrÿl.
 Fylemylenek az zemeth, Epeyet, zyweth, Nyelweth ted az
 Betegnek vankoffa ala, es ky wzÿ az aalmath attul az ky rayta
 fekzyk, ha ky penygh ezeketh megh yzza, azth yryak rola hog
 soha el nem alhatyk.

Az Betegnek eo maga hayaban eges megh, habard...

+34

(Scotoma, Vertigo.) **Szedelgesnek betegsegerel.**

Az zedelges az, mykor az zemek eleth megh fetetedefek leznek,
 (Okay) es myndenek kerengenÿ es forognÿ tecchenek. Lezen
 ez az agy velenek megh bantafatul, mykor vekonÿ es meleg
 para megÿen feol az leleok lako Ereken az agy velenek tartoÿban,
 ky oth az agy velenek rezeÿben mod nekwel es haborgaffal

mozogh. Ez penÿgh az fêl menê meleggh para neha fezket az agÿ
veleoben ver, Nÿha az gÿomorban, Neha penÿgh az Melynek
porczogoÿa alath valo husban es egÿeb helyêkên is. Azerth hogÿ
az zedêlges, neha az agÿ velênek bantafatul, Neha penÿgh
az gÿomornak es egÿeb rezekeknek megh bantafatul eÿÿk.

(Ieleÿ) Ennek bizonyos ÿeleÿ az fênek faÿafa es Nehezen
voltha, fwlnek chÿêngefe, zaglafnak es hallafnak megh bantafa,
Gÿomornak ÿmêlgefe, Etelnek Nem kewanafa, Szaÿnak keferw
voltha, Es zÿwnnek ragafa Nÿlallafa.

(Tanufagh) Effele betegfegben lewê, tÿzta es vÿlagos Eegên
legÿên es forgologgÿek, kênnyen emeztê eledellel elÿên, temerdêk
es feolhês eget es keodêfth igên el tawoztaffon, olÿ eledellel

(Eles) elÿên az kÿk zelet nem chÿnálnak, Facczannal, Tÿkkal,
Borÿuwal, kêwÿ hallal es affelekkel az melyek kênnyen emeztêdnek.

Mÿndênêktwl otalmaznÿ kel olÿanoktul, melyekbeol para

(Ital) mehetne az fêben. Vÿzzel elegÿ igÿek borth, gÿênget feÿert
es Nem igên o borth, awagÿ Mez fêrt. Munkat fel rezent chÿelekekêggÿek,
Nappalÿ aluwas tawoztaffek, Eÿelÿ aluwas bator hozzas
legÿên, Mÿndên keppen azon legÿên hogÿ haborufagtul oÿa magath,
foha olÿ dologra ne Nezzên az kÿ kerênggh awagÿ forogh.
awagÿ hamar megÿên mÿnth az haÿo, Magas helyên fe
ÿarÿon.

Effele zedêlgefth zenwed az Beteggh, mÿkor az Nap fenetwl
megh hewêl, vagÿ ha mas okbol az feo megh melegêdwen az
Nedwefsegêk ideftowa kowaliognak. Smÿkor az zedêlges bantanÿ
kezdÿ, fok el is eÿÿk bele, mÿwel hogÿ mÿndên forognÿ lattatÿk
eleotthe.

(Oruoſlas) Oruoſlanÿ effelet legh elêzêr ÿo zagu allatokkal kel,
têrlefeêkkel. Sha az ereÿe el nem fogÿatkozoth ereth kel raÿtha
vagnÿ az Cephalicat az karÿan. De az ver vetelben megh laffad
hogÿ fwrwn az ver kÿ Ne veteflek, azert merth akar mÿ kÿs
dologert is effele betegh el zedwl es el eÿÿk.

Kendêr magoth teorÿ megh fa mofarban, Nÿrd el az haÿath,
kend ruhara az kender magoth, kêld az egez feÿere telÿeffeggel.

+35

Kaproth manipulus j Repa magoth, retêk magoth ana drachma j, retêk gÿeokeret
uncia s. vÿzben az menÿ ehêz eleggh fêzd megh hogÿ harmadreze
el apaggÿon, zwrđ meg zepên, es Tegÿ ahoz, Tengeorÿ hagÿmabol
chÿnalt eczetês mezet uncia j s. etel vthan ebben agÿ ÿnnÿa,

az kÿnek az gÿomra mÿa zedÿleogh feÿe, kÿt kÿnnÿen megh
ÿſmernÿ.

Harom lewelw fwet fonnÿas megh vÿzben, ees parold az
feÿeth annak az vÿzewel, es az fwet keozd az homlokra es vak
zÿmeokre.

Bezterczeÿ zÿlwat eoth zÿmÿt, Mirobalanu citrinomot uncia ij,
aztas megh vÿzben az menÿ arra elegh, az vthan vÿd kÿ tÿrd
megh es fachÿard kÿ az leweth, ebben vegÿ uncia viij, Nadmezeth
uncia ij, Caffÿat uncia iij, Diagridiomoth drachma iij, ezÿket zepÿn eo3we
elegÿcched, chÿnalÿ ÿtalt belÿle, ad nekÿ mafod awagÿ
harmad nap, ez kÿ vezÿ az Nedweſſegÿth melÿ mÿa el zedwl.
Fÿldÿ Tÿknek tÿrd megh az gÿÿekeret, eztendeÿgh mÿndÿn
napon egÿ Nehezekÿt agÿ megh ÿnnÿa.

3ÿkfw vÿragoth tÿrÿ porra, elegÿch eo3we Nadmezzel, gÿakorta
aggÿad ezth eonnÿ.

Kochÿordot eczettel es rofa olaÿal teorÿ eo3we, kÿfd az
feÿere.

Fa heÿnak vÿd vÿzeth azt aggÿad ÿnnÿa.

Maÿoran vÿzeben elegÿch Mumÿath, bochÿafd fÿl az orraban.

Salÿat agÿ eonnÿ, Salÿarol ÿtaſſad, es az feÿet is a33al
parolÿad.

Salÿa vÿragabol es Nadmezbÿl chÿnalÿ lÿktariomot, azth
aggÿad eonnÿ.

Maÿonrarol [!] agÿ ÿnnÿa, awagÿ teord megh vgÿan es ad
megh ÿnnÿa, az feÿere is keos maÿoranth.

Fwlfnnek az melÿ terÿm az Sÿndÿlÿen fachÿard kÿ az leweth
vegÿ abbol, es zep3ÿleonekis kÿ fachÿart lewebÿl ana uncia iij, Rofa
eczetÿth uncia iiij, rofa vÿzet uncia j, elegÿch eo3we ezÿket keofd az
homlokra.

Keorÿs fereognek az feÿeth, zarnÿat, labaÿt vÿfd el, vegÿ
abbol ozton drachma j, igÿn erÿs kowazth drachma s., ezÿket elegÿch Borban es
eczetben, vÿd vÿzet az alembiconban, azban az vÿzben ozton
march ruhat, es keofd az zedÿlgÿ embÿrnek feÿenek hatulſo rezere
az fwle mege, oth Sebÿth chÿnal, es azon zÿia kÿ az Nedueſſegÿth.
Igÿn io kÿppeoltis vÿnnÿ es az helÿet meg vagdalnÿ, kel
penÿgh az feÿe hatulſo rezere vetnÿ.

Feordÿben is ÿo wltetnÿ, es az feÿet eottÿzeo zerzamokkal

+36

ÿo oth eottÿznÿ, kÿreol ÿde feol ÿrtunk. Sha az feordeoben
igÿn megh melegeodnek az Feo, rofa olaÿba eczetÿth elegÿtwen

kel az fejet eottēzn̄y es h̄ywēf̄yten̄y.

Ha m̄ynd ez orwoſſagok ſem haſnálnak, az vak z̄ēm̄en valo
ereket az fwlek mellet k̄yk vadnak, megh kel vagn̄y, de annak
el̄ette vaḡy purgaciowal vaḡy Cl̄yfterrel az haſat megh kel
wreff̄yten̄y.

Etel vthan pen̄ygh m̄yndenkor ŷo ol̄y etelt adn̄y leg vtolzor,
a k̄y az ḡyomornak zāyat be zor̄ycch̄ya, hoḡy az parak az feoben
f̄el ne meheffenek, m̄ynth az k̄ertwel̄y, B̄yfalma, es effelek.

Korfagh wtefr̄el es t̄erefr̄el.

(Epilepsia. Sacer morb,
Hercule, Comtialis.)

Ez ol̄y N̄yawal̄ya, a k̄y el vez̄y eccz̄er̄fm̄ynd

az Elmet, az Erzeſt, az ŷaraſth es az

f̄en allafth, k̄y lez̄en az teſtn̄ek megh haborodafawal es verek̄ed̄e

razaſawal, le efwen az feoldre, es tāytekot turwan az zāyawal,

k̄ynek akkor m̄ynd hallaſa m̄ynd lataſa el vetet̄yk es ḡyakorta

(Okay) v̄yzelet̄y awaḡy zek̄y is el meḡȳen. Lez̄en ez n̄yawalia, es oka

ennek bel̄f̄e, az N̄yalas Nedweſſegnek, <ef> awaḡy fekete Sarnak

beofeḡs volta, k̄y hertelenſeggel az aḡy veleonek tartōyth es

fol̄yaf̄yth rakwa teoltwen Es megh t̄yltva az Elevenit̄e lelk̄et, az

(Spus animalis) f̄eldre le ef̄yk az betegh. Iollehet m̄ynd̄eonoſtwl fogwa

z̄ynte rakwa nem teolth̄yk az lel̄eknek ch̄yewēyth, de valam̄y

rezet fol̄yak el, azerth hoḡy az feo razod̄yk es k̄y akar̄ya magabol

az artalmas dolgoth vethn̄y. Lez̄en annakokaerth, attul hoḡy az

aḡy veleonek allatt̄ya az merḡeſſeggel megh bantat̄yk, mel̄y

valamen̄ȳz̄er megh mozdul es az aḡy veleore meḡȳen, azt

bantwan...

...ala nezeſtwl, feord̄eben valo fokāygh leteltwl, Ees

Nap melegenek fejet iḡen megh fwteſetwl, megh ōya magath.

(Oru[ofsagok]) Eḡy Bekat mes kett̄e keff̄el, v̄ed k̄y az māyath,

mel̄yeth takar̄y be fēyes kapoztanak leweleben, eḡy Mazos fāzekch̄yaban

t̄ed bele es eḡfd megh, es m̄ykor az korfagh bant̄ya

+37

azth a porth aḡḡyad borban megh ŷnn̄ya, ha eccz̄er Nem haſnal,

if̄meth mas Bekabol ol̄yanth ch̄ynal̄y es m̄ynd addigh ezt ch̄yelek̄egḡyed

m̄ygh megh nem ḡyoḡyul. Ne leḡȳen pen̄ygh abban

ſemm̄y ketſeḡd, merth meg giogwl altalanfogwa.

Fēyer liliomnak ch̄yak az Sarga v̄yragawal t̄elch eḡy weḡeth

megh, arra t̄elch eget̄eth borth, t̄ed k̄y az vereofenre, Sm̄ykor

valakýth az korfagh el wth, ebben harom vagy Negy chýěppéth
agy ýnnýa, azonnal megh zabadul, awagy foha teobbe rea nem
ýw, awagy ha ýwis, de igén rýtkan.

Safkefelýw madarnak az zýweth, az maýath, es az twdeýet
elewen twznel azald megh es têrd porra, mýkor el wtý az embêrt
az korfagh, azth aggiad megh ýnnýa Mez fêrben, es azonnal
el aal.

Az Embeor ganeýnak vyzeth kel alembiconban vënný, es
abban kel ýnnýa adný.

Vakondaknak az Maýath fwfd megh, es enheýra kenýernekw
ad megh eonný, az vthan Negy oraýglan fe énný fe ýnnýa ne
hagy, foha az korfagh tēbbe nem bantýa ha Iften akarýa.

Chýerfan terméth gýeongýnek az faýat meteld igén [apr]ora
têrd porra, es Negýwen napýgh, azt a port ad [ýnnýa].

[Pw]nkêfd hawaban zeggýed az The mondad fweth,
arnýekon zarázd megh es tērd porra. Ez porbol vegý egý kalannal,
egý vagý ket týkmon feýerewel elegých eoýwe es fwfd megh,
ýlýenth agý eonný Nýolcz napon reggel es eftwe az korfagofnak.
De ez wdê keozben mýndén bēchýw eledeltwl es eczetēftwl magat
megh tartoztaffa.

Egý kýs eb keolýket az ký meeg az annýat zopýa, mēnnel
kēwerbet talalhacz keres. Az korfagos embêrnek nýrýek el az
haýath. Az keolýket az hafa felêl hafých megh mýnd vegýgh
mýnd feýet fmýnd belýth, vgý hogý femmý ký ne effek beleole,
de az hatafelêl eppen maraggýon, es mýhelt megh hafýttýak,
melegén kēffek az embêr feýere azonnal, harmad napýgh tarchýak
oth raýtha, Smegh gýogýul. Betlen farkas probalta.

Az almanak Negýed rezeth hamozd megh, veod ký az magwath,
ad megh eonný mýkor el wthý, Varadý Imrêh prepoft
orwoffaga.

Hollot lwd megh, vêd ký gýorfan az Epeýeth, egý kewes
lýztel chýnald eoýwe, azald megh, tērd megh, agý az poraban
ýnnýa, foha tēbbe nem banthýa. Varadý Imrêh prepoft orwoffaga.

Zarkalab fweth azaly es teorý megh, annak vegý az poraban,
Mýrrhat, aloeft, zucarom candidumot. ana drachma s. zêkfwet granum iij,
+38

ezeoket teord porra es elegých eoýwe mertekzêrenth az mený
ecczêr elegh, egý ýtal Borban forrald feol es melegén ad megh
ýnnýa hold tēltre, Ez ýtal vthan kýlenczed napýgh vyzzel az

tefteth megh Ne erteffek. Bort fe igyek tÿzÿen eoteod napÿgh.
 Smegh gÿogÿul. Dragffÿ gasparne orwoffaga.
 Elewen mÿnyetÿth es fechket eges megh, az por...
 Fechke fÿakat keres, vagd el az feÿeoket es vÿd kÿ
 az verÿket, theomÿent teorÿ porra es tÿmporald azt az verhÿz,
 es tÿrd mÿnd addÿgh eggÿwth hogÿ olÿanna legÿÿen, fmegh kelyÿen
 mÿnth egÿ kowaz, geombeolÿgefd akkorawa mÿnth egÿ egÿ Bab
 zÿem, harom napon azth aggyad eonnÿ. Sha meeg is rea ÿwne az
 korfagh tÿres, vgÿan ezÿenbeol elegÿch eo3we papa fwnek vÿzewel,
 es azth aggyad ÿnnÿa. Probalt orwoffagh ez.
 Ifopnak vÿzeth, gÿeongh vÿragh vÿzeth, Harffa vÿraganak
 vÿzeth, negÿ chÿÿp fenÿw olaÿal elegÿch eo3we, ad megh ÿnnÿa.
 Mÿkor az hold fogÿnÿ kezd es el akar fogÿnÿ, vegÿ Chÿerfa
 vÿzet az menÿth akar3, Bafa rofat, Gÿÿengh vÿragoth, pawanak
 ganeÿath, ez harom felebÿl annÿt vegÿ mÿnth zÿnthe az Chÿerfanak
 vÿze egÿedwl, ezÿkheoz tegÿ egÿ kewes pefmath, ha az nem
 leonne egÿ kewes borfot, veod vÿzet ezÿknek alembiconbol tÿzta
 wegben, olÿbol az kÿth Balneum Marienak hÿnak deakul, mÿndÿnnapon
 ebbÿl enhera egÿ awagÿ keth kalannal megh agÿ
 ÿnnÿa. Smegh gÿogÿulth. Probalth dologh ez.
 Papa fwnek az vÿzeben ad megh porul azth az kÿwechketh
 melyeth az tehennek awagÿ az Eokÿrnek Epeÿeben talalnÿ.

Gÿermÿkchÿeknek.

Ha az gÿermÿkeokÿen ez Nÿawalÿa vagÿon, Nem 3wkzegh
 mÿngÿaralth orwoflanÿ, Merth az termezeth eo bennÿk naponkenth
 az Melegfegeoth es 3araz3agot ÿregbÿtween es az etelben
 mertekletÿfben eelwen, gÿakortha ez nÿawalÿa megh 3wnÿk.
 (Tanufagh) 3wkzegÿs azerth hogÿ az Daykanak legÿÿen
 eledeleere gondvifeles, az mellet az gÿermÿkre is. Azerth 3wkzegh
 hogÿ az Dayka ÿo eledeleokkal elÿÿen, ha az gÿermÿk az chÿÿchtwl
 meeg el nem valaztatoth. Etel eleoth penÿgh dolgoth tegÿÿen az
 dayka, Ferfÿuwal valo keozÿfwleftwl tawol legÿÿen, merth attul
 az Teÿe megh vez, es 3awoffa lezÿen, es hawÿ ver folÿalth ÿndÿth.
 +39

Elÿÿen azerth olÿ etkekkel az kÿ melegÿth es 3arazth, hogÿ az
 Teÿe meleg es vekonÿ legÿÿen.
 Az gÿermÿkchenek penÿgh feÿet gÿakortha kapor (Oruoffagok)
 Olaÿal awagÿ kek liliom olaÿal, kÿben venus a3zonÿ haÿanak az

porath kel awagÿ Maÿoraneth vethnÿ, 3wk3egh megh kennÿ.
Soha penÿgh az gÿermékêth fe magath fe feÿeth, fe femmÿ
rezeth akar meleggh akar hÿdegh vÿzzel ne erteffed, annal ÿnkab
megh ne fêreo3zed.

Igên ÿo Mezeth nÿalatnÿ az gÿermêkczewel olÿath kÿnek az
taÿtekat el hantad.

Edes mondolabol is chÿnalÿ olaÿth es aho3 tegÿ igên ÿo

Nadmezeth, elegÿch eo3we es e3t aggÿad nÿalnÿ.

Harffa vÿraganak az vÿzeth, Ifthen kafaÿanak vÿzet, elegÿch
eo3we e3êket es e3th agÿad ÿnnÿa.

Vegÿ velenczeÿ Mÿthridatumot, uncia j. zerechên dÿoth, Bafa
rofa magoth ana scrupulus j, e3êket elegÿch valamÿ kewes rofa Mezben
az menÿ ehê3 eleggh. Sha 3optatos az gÿermék, az zaÿaban tegÿ
ebbeol egÿ Bagolÿ Borfo 3êmnÿth, az Annÿa vagÿ az Daÿkaÿa
aggÿon Cÿêcheoth mÿndÿÿara3th[!] nekÿ rea hogÿ el nÿelÿe. Ez
orwo3fagh ÿgên fok3or megh probaltatoth.

Egÿ Bab3êmnÿ Mÿthridatumoth elegÿch lewendula vÿzben,
ad megh ÿnnÿa.

Gÿêngÿ vÿragh vÿzeth, Bafa rofa vÿzeth, kêkenÿ

vÿragnak az vÿzeth, ad megh ÿnnÿa.

Rutath teorÿ eo3we, eczettel, têd az orra lÿkaban.

Tÿ3ta feÿer borban, kecc3êr harom3oris napÿaban agÿ ÿo
fele pe3math ÿnnÿa ha annÿ wdês az gÿermék hogÿ megh leheth,
megh gÿogÿul. Probalt dologh.

Marthÿ lapunak az vÿzeben march lepêdeoth, takard bele az
gÿermékêth es teod az agÿra.

Chÿerfa gÿeongheoth ha heth e3tendês gÿermék e3ÿ gÿakortha,
a3th foha kor3agh nem teorÿ.

Bo3orkanrol. (Ephialtes. Incubus.)

A3 melÿ Nÿawalÿat magÿarul Bo3orkannak hÿnak, femmÿ
nem egÿeb, hanem az embêrÿ tef3nek megh nÿomafa es Eÿelÿ
fuladafa, az leleogzeth vetelth az kÿ megh banthÿa es az 3o3atotohis
el vezÿ, kÿben ÿollehet az Er3ekênfe3êk el nem vetethnek, de
a3erth el aÿulnak megh baggÿada3fal, mÿkeppen hogÿ az Elme
es az Elmelkeode3is. Merth az kÿ a33al bantatÿk, Neha vgÿ
+40

tecc3ÿk hogÿ valamÿ ellenfe3gh ÿwne rea, Neha penÿgh mÿntha
valakÿtwl olÿtul nÿomattatnek megh nagÿ terêhel, az kÿ kê3eofwl3nÿ

akarna vele, vagy effele ektelen latafokat tetteth es elmelkeodyk,
 (Okay) kyk azerth mynd femmyk. Lezen ez zabalaftul
 melybeol lezen temerdék Nyál es megh eget Sar, de nem az agy
 veleoben vagyon, hanem az Melýnek porczogoýa alat valo hus
 kërwl, mely hus az zabalas es fok nyerlefegh mya feol fuualkodwan,
 amaz Inas es erës hus az mely az zywet es twdeoth az
 Maytul es Leptwl el valaztya, es az twdë megh bantatyk, es
 onneth ozthon az temerdék para, feol az Torokban es agywelëben
 fël mënwen, az zo3ath megh nyomattatyk, az Elme
 es ertelëm megh haborodnak, es ruth zomoru latafokkal bantatyk
 megh. Ez Betegfegh zynthe rokonfaga az gutta wtesnek. Es az
 korfagh veresnek, valakyn azerth fokat tarth, olyanna valtozyk
 vegre.

(Oruofsagok) Ez Betegfegben az purgatio es az Er vagas feolëtte
 haznos. kel azerth megh vagny az karon valo kwlfë ereth.
 Bafa rofa magoth Tyzen eoth zemëth teorý megh, ad megh
 vyzben ynnya, Az feyet penygh mykor alunný megýen kapor
 olaýal Melegën megh kel kenny. Es az feýeben fywegëth tegyën
 vgý halyon.

Diagridiomothe drachma iiij. Fekethe hunyorth drachma ij. Nytrionot drachma s.
 Euforbiomothe drachma. s. Bbdeliomothe, [!] Aloes epatici ana drachma j. chýnald
 eo3we Stechafnak Syrupýawal ezëketh, Ebben gyermëknek agy
 scrupulus j. Eoregh embërneke drachma j.

Euforbiomothe drachma j. Scamoneath scrupulus j. ola3 téknek heat Negyedrez
 Nehezékëth. Anifum magoth granum xij. ezëkbeol chýnalý Stecafbol
 chýnalt Syruppal pilulakath.

(A]poplexia. Morb attonitus) **Guta wtesfël.**

Ez Nyawalya az Agy velënek zenwedese, mely el vezý hertelen
 es myngýaralfth az egez testnek erzekënfeget es mozgafath,
 eleozër nagy kýaltalfth tewen az megh zorulafert ky lezen az
 Elmeben es az agy velënek tartoýban, ky mya hertelenfeggel le
 efyk az Embër mynth egy agyon wtëth, es ha kemeny az betegfegh,
 el meredët zëmmel fekzyk erzekënfegeh, mozgás, es Elme
 nekwl, a holtul chak a33al kwleombë3wen, hogý az lelëgzet
 vetele megh vagyiö, de azis nagy Neheffeggel es hortýogaffal.

Ha az Guta wtëth Embër taýtekot tur, halalnak bizonyos ýelë.

+41

Ha penÿgh laffub az guta wtes, az erzekeonfegh es mozgás megh
vagon, de igén valotalan es eze vezéttwl, es akkor chÿak
valamelÿ egÿ tagÿa lankad es olwad el. Lezén penÿgh ez (Okaÿ)
nÿawalÿa, Nÿalas hÿdegh es temerdeok Nedwessfegtwl, az agÿ
velének tartoyth ecczêris mazzor is tele teltwen, kÿt az fok nÿerfesegek
es feokeppen az gÿakor rezégsegek chÿnálnak. Megh
esÿk Neha Efes awagÿ wtes mÿa is, melyben az agÿ velé megh
romol. Az Egnék igén hÿdegsegetwlis megh lezén, mÿkor az agÿ
velének Nedwessfegÿt es rutfagÿth az hÿdegh eozwe keothÿ es
zorÿttÿa.

Ennek bizonyos ÿele, ezth ez betegsegeoth eleol vezÿ (Ieleÿ)
az fének megh rakodoth erés faÿdalma, az Nÿakzÿrton valo ereknék
feol fualkodafa, zedêlges, zéméknek fenêssege, kwlleo rezeÿnek
embêrnek modnekwl valo megh hwlese, mÿnd az egez testnek
feol verefe awagÿ dobogafa. Nehez mozgás es ÿaras, aluuafkor
valo fognak chÿkorgatafa, vÿzeletnek olÿan zÿnw voltha
mÿnth az reznek rofdaÿa, awagÿ fekete es kewes voltha, kÿnek
az alÿa vgÿan korpas zabafu lezén ha veztegh aal valamÿben. Ez
Betegsegh gÿakorthab az Nÿalas ven embêreokén lezén. Ha
kÿth penÿg ifiufagaban es Nÿarban wth megh, ez feoleotthe nagÿ
choda zwkzegeoth ÿeleonh.

Ez Betegsegh rÿtkan awagÿ foha ÿnkab megh (Oruofsagok)
nem gÿogÿul, ÿeleolben ha igén ereos az guta wtes, mÿndazon
altal eltefd orwofagokkal.

Salÿa porul têrwe, Muftar magh ana drachma s. hozzu bors, Fenÿw
magh drachma j, ana. Bechÿ zappan ket penzara, Caftoreum drachma ij, ezêket
chÿnald eozwe Caftoreum olaÿal az menÿ ehêz eleg, tarch
mazos fazekban, mÿndên nap háromzor kennÿed az Betegêth.
Fa heÿnak es az leuendulanak vÿzet eozwe kel elegÿtenÿ, es
azth aggÿad ÿnnÿa.

Tÿztha Mezeth uncia iiij, Theoreok teokêth, Agaricomoth,
Fekete hunÿorth, ana scrupulus ij, Soth scrupulus j, ezêketh têrd porra, es elegÿch
eozwe az Mezzel, ebbêl chÿnalÿ hat vÿ nÿomathnÿ hozzu chÿapokath,

Az Guta wtesben mÿkor az Embêr vgÿ fekwzÿk mÿnth egÿ
holt, fem keze fem laba nem mozogh, fem lelêkzetêth nem vezén,
Ez ilÿen Embêrth el ne temeffed Hetwen keth oraÿgh, az az,
Harmadnapÿgh. Ha ozton az el telÿk, chÿnalÿ mÿndên lÿkakath be

az hazon, tegy valamý pelyh t az Sz yara az Orra ele ben, arrol
megh eofmer d hog ha e l.

+42

told feol nek , de cherna leg  n az vegere ch nalwa azert
ha m kor k  akarod vonn  megh lehes  n. Ez vthan Beo melegh
ola al az mely ben az eleoth kakukfweth. Lo mentath, awagy kaproth
megh feoztel az egez telteth megh kenn ed. Io k ppeolt az
valla ra vethn . Az fe er l az ha at el n ried, zekfw ola al,
awagy rutha ola al  tt zged.

Sal a, Fekete g opar, Bakfw, Rutha ana manipulus j, Lomentha,
Ifop, Ch ombor, ana manipulus s. k men  magh, vadm men  mag, ana
drachma iij, Feold Epe e manipulus j. Ed s g  ker drachma vj, Agaricum drachma iij.
Theor k

teoknek bele  drachma ij, ezğket feozd megh vşzben m nd addigh hog 
fele el apagg on. Ebbeol az lewb l ozton veg  uncia xxx, hierapicrat
uncia j. Benedicta laxatiuat, Antidoti Indi, ana uncia j, Diafeniconth
drachma ij, Laurus olaşth, Rutha olaşth, Castoreum olaşth, ana uncia ij,
rofa mezeth uncia iij, Soth drachma j s., m nd ezğket eozwe eleg ched es
ebb l cry telt ch nal .

  kfwet, Sarkerepeth, Sal at, C ombort, Ma orat, Fekete
g oparth, Lomentath, Borffweth, fonn as megh v zben, es e zel
keofd be.

Fa heat harom Nehezek t, g eombert,   kfwet, drachma ij, ana. galangath
drachma j, Cubebet scrupulus ij, hozzuborfoth drachma s. Spicanardoth scrupulus j,
ez keth teord  zwe es harom fonth  o Borban awagy fel font
malofaban, es Neg  lath  o eczetben feozd megh hog  fele el
apagg on,  wr d megh. teg  hozza, Specieru diambre, Spetieru
diamufci ana drachma j. Nadmezeth uncia viij, eg  keweffe forrald eozwe es
reggel eftwe e th agg ad  nn a.

Sal anak az porath uncia j, hozzu borfoth, fen w magoth,
ana uncia ij, Mu tar magoth uncia j, Bech  zappant keth pen  arath. Castoreumoth
drachma ij, ez ket teord megh es eleg ch eozwe castoreum
ola al, es a  al kenn ed.

(Etel) Ha latod hog  giog ula ra fordul az Betegh, m nd nt

(Ital) ol  etket ag  eonn  az k  Me es, es lagian tarth a az hafat.

Borth eg  cheppet  e ag   nn a hanem Me    rth, awagy Me es
v zeth.

Ha valakýth megh wth az Guta, keze laba megh fugorodýk,
es kýffebb kezd leonný hogýnem az eleoth volth, higied hogý
gyógýulhatatlan az a Betegfegh.

+43

Fel Guta wtefrél. (Hemiplexia.)

Felfeleol valo guta wtesnek az kýth mondanak Magýarul, az
lemmý egýeb nem, hanem az Inaknak megh lagýulafa es le zakadafa
erzekénfegnek es mozgafnak el vetelewel ký (Paralýsis...
lezén. Awagý olý guta wtes ez, ký lezén eggýk oldalaban folutio neruo...)
az Embérnek vagý ýobfelél vagý Balfelél, holoth az
erzést es mozgást el vezthý. Neha penýgh chýak (Paraplexia)
lezén a testnek valamý rezeben, mýnth kezben, labban, Nýelwben
es egýeb rezeben. Lezén az hýdegh temerdék Nedwefegéktwl,
kýk az ýnakat félétteb megh Nedwefýtyk annal az (Okay)
mýnth kellene, ees megh nývýtýak, mely mýa ecczérsmýnd mýnd
az mozgás, mýnd penýgh az Erzekeonfegh el vetetyk egý feleol.
ez okbol ázerth a hotul valo megh hýdegwlestlys es az Testhnek
ký igén ýnas megh lagýulafatulis megh lezén az Inaknak megh
nýulafa es le zakadafa, ký fel guta wtes.

Ez ilýen betegh mýndén etellel zarázzal elýén, es (Elefegh)
Nedwes etket telýeffeggel el tawoztáffon. Melegh es zaráz Egén
forgologgýek, es az elfé harom napokon igén vekoný eledellel
elýén, es igén ehézteffe magath, megh elegéggýek arpa kafawal
chýak annakis az lewevel es Mez férrel.

Swlteth egýek chýak, apro madarkakat, fogolý madarat,
hýg týkmonýat, Mondolath egýek, kémenth, Maýoranth,
Salýat, Chýomborth ýo énný. Halat, gywmélchýeot es mýndén Nedwes
etkeket el tawoztáffon es hýdegéket. Igén kichýnth

igýek, lha lehet vgýan nagý zomýufagotis el twrýén. Mezes (Ital)
výzet igýek a melyben Salýath awagý fa heat feoztek megh.

Borth mýnd addigh sem ýo ýnnýa, mýgh nem zýnthé el megýén
rola az betegfegh. Awagý olýan fok ideigh el nem twrhetne az
bor ýtalt, výzelbort agý Neký, de azt is kewefet, es akkor mýkor
ýmmar az betegfegh megh terth ráýtha es giogýulafra fordulth.

Az ýaras es mwnka igén ýo ha megh lehet twle, Nappal ne
alugýek, Eýelis chýak kézepzérenth, Eorwlýén ha lehet es
buskodásth el tawoztáffon.

Ha ýdeýe vagýon rea az giogýtafth er vagafon kel (Oruofsagok)

el kezdeny, es oth kel megh vagny, ahol megh tecczyk az megh
teltfegh, de felrezent valo verth kel ky venny, hogy az Tefth
megh ne hwlyen. Az werth penygh az egeffeges oldala feleol
kel veonny.

Az Er vagas vthan yo Clyftert is neký be adny, kyt ymylien
modon chynaly.

Malwath, apro malwath, Tyztés fweth, zekfweth, Salýath,

+44

Bakfweth, ana manipulus j, Sticados uncia s. Rutath, Lo mentath ana manipulus s.
kemenymagoth, Ammy, ana drachma j. feozd megh ezeket vyzben hogý

harmad reze el apaggion. Ebbeol az vthan vegy egy fontoth,

Benedicta luxatiuat uncia s. Antidotum Indi drachma iij, Rofa mezeth uncia s.

Laurus olayth, kek liliom olayth, rutha olayth, ana uncia j, Soth drachma j,
mynd ezeket elegych ezwe. Ezzel Clyfterezzed. Toabba nem

chyak egyczér zwkzegh az betegét purgalny, de gyakortha.

Negy awagy Eoth napok el mulwan, De elzeor laffu

purgaciowal kel, az vthan erfbel. Az purgacio vthan penygh

mafod napon, Teoryekét vagy Mithridatomoth nagy hazonnal oda

adhacz neký. Mykor ozton yol megh purgalod, pwzegteté zerzamokat

yo nekj adny, es olyakat melyeket zayawal ragyon es egyeb

orwoffagokat is melyet yrtunk az Nyalaffagtwl valo feo fayafrol.

Io az feyet is Calstoreummal, kochordnak az megh terét gyeokerewel,

Mentawal, Baber maggal, kekliliom olayal kenny, kyheoz

megh forradot kychny eczeteoth io teonny. kenny az Megh wteoth

tagot is igen zwkzeges olayal, aký az Nedueffegeth onnet ozlaffa,

kywaltkeppen az Inakath. zeekfw olayal, kapor olayal, Spicanard

olayal, Feyer liliom olayal kek liliom olayal. Azth az odalt

penygh myndenwt melegel tartany, roka beorrel vagy melegytet

lepédewel. Annak vthanna Ennel erfb kené zerzamokra kel

menny, kel kenny Costus olayal, Rutha olayal, Laurus olayal,

Tegla olayal, Euphorbium olayal.

Costus olay, uncia ij, Bors olay, uncia j s. Euforbium olay, drachma ij Egeteth

bort uncia ij s. Salýanak ky fachyart leweth, kulchyos fwnek ky

Fekethe wrmeth mynd magostul, Eoregbýk Eger farkath

mynd magostul, chýalan magoth es Belend fw magoth gyekereftwl,

výazth, Fenýw zurkoth, O hayath, Vy Calstoreumoth, Fa

Olayth, Gyermekdyd lonak awagy Szarwafnak chyontia veleýeth,

Borth, ezeketh terd mynd eo3we yol, az uthan ted tyzta fazekban,

es feozd yol megh az borban, egy egez oraýgh, 3wrd ky, ezzel

kennýed reggel es eftwe az gutta wtêth tagoth melegên.
Eztragh Fýaknak ganeýath mýgh az fežėkben vadnak, vėgýed
es tėrd megh, žýtald megh is, džno haýath olwaž megh, elegych
bele az porth. Ezzel kennýed.

Egý Ludath melýez megh, vagdalý aprora Anguillath es
ragd bele, fwfd megh, fogd megh az kėwerýth, azzal kennýed.
Fekete machkath koppaž megh, ragd megh Muftarral tele,
fwfd megh es fogd megh az kėwerýth, Ezzel kennýed.

+45

fachýart leweth ana uncia j s. Acorum gýeokereth drachma iij, Stecaft,
Rofmarýnth, ana drachma j, pýrethrumnak gýeokereth, awagý ahelyeben
gýemberth, es Borfot, ana drachma s. Euforbiomoth drachma s. Az mýt ezėkbėl
megh kel teorný teord megh, es feozd mýnd addigh hogý az Bor
es az fweknek leweý el apaggýanak, az Olaýa megh marad, es
azth žwrd ýol ký, es tegý výazth hozza az mený ahoz elegh
lezėn, chýnalý lagý kenėth az kýwel žep lagýan kenheffed az
tagoth.

Ragado flaftromoth is chýnalý ilýen modon.

Baber magoth, gýemberth, Borfot, ana drachma ij, Acorumnak gýėkereth
drachma j, Stecaft, Bakfweth, Faý božzath ana drachma j s. Muftarth, konkolth,
ana drachma s Euforbiomot, Caftoreumot, ana, fcrupulus s Coftus olaýth
uncia j s. Bors olaýth uncia j. Euforbiom olaýth drachma iij, výazžal es terpentýnawal
az mený ehėž elegh, chýnalý flaftromoth beleole.

Az megh wteoth tagra kėppėlth is ýo vethný hogý oda meleg
verth vonnýon, de az keoppėlý helyeth megh ne vagdaltaffad
es ký ne veod az verth. Sha žýnte oda az helre nem vethednedis
az keoppėlt. Meegis oda keozel melle vettefd.

Banýaban feorėdný olýanban a ký Saletromos, kenkėwes,
awagý Themfos, igėn ýo feorėžtený. Az is ýo hogý kochýn awagý
Szankan ýarıyanak.

Egý tagnak Guta wteferėl. (Paraplexia.)

Ha az Guta wtes chýak egý valamý tagýaban vagýon, vgýmýnth
kezeben, lababan vagý feýeben vagý akarhol.

Kochýordoth Ecžettel es rofa výžžel tėrd eožwe, es azzal
kennýed az kýnek egý tagýa vagýon megh wtwe.

Žėkfw výragoth teorý megh, feozd megh výžben az Maýoranth
awagý Bakfweth, hýnch abban az zeokfw výragoth, azth ad megh
ýnnýa.

Fenÿw magoth es tÿknak az haÿat tÿrd eoꝝwe ÿol, es olwaꝝd eoꝝwe, de eꝝ mÿnd az kettÿ egÿ mertekre legiÿn, eꝝzel kennÿed az guta wteoth tagoth.

Kÿrtwelÿfa gÿÿngÿeoth fÿꝝ eoꝝwe Ohaÿal, az melÿ tagot megh wteoth az guta, tÿrÿld megh vele, es az tÿrles vthan tarch az twꝝhÿꝝ hogÿ bele oÿek.

Lo chÿontnak az veleÿeth veod kÿ olwaꝝd megh, az melÿ tagon az guta wtes vagÿon, aꝝzal kennÿed. Az ferfÿunak Men lo chÿontÿa veleÿe ꝝwkꝝegÿs. Az aꝝzonÿallatnak pennÿgh kabola lo cÿonth veleÿe.

+46

Medwe Talp fweth feoꝝ megh fa olaÿban es ÿo Borban, elegÿch caſtoreumoth bele, eꝝzel kennÿed az guta wteoth tagoth, merth nagÿot haznal.

Gutta wtes mÿa valamelÿ tag bantatÿk, vagÿ kez vagÿ lab vagÿ akarmelÿ, ha vgÿan megh vonodot awagÿ horgadot volnais, Twꝝnel awagÿ Melegh ꝝobaban egetÿth borral kennÿed. Ezth gÿakorlÿad[!] Smegh gÿogÿul.

Gÿermÿkchenek.

Meh kofarbol vegÿ Mezeth uncia iiij, Armoniacumot uncia j, ꝝekfwnek az vÿragath, Anifumnak vÿragath ana, uncia iiij, Szurkot a kÿwel az haÿokath chÿnalÿak, uncia j. vÿ terpentinath az mennÿ eheoꝝ elegh, chÿnalÿ flaſtromoth, ragaꝝd az gutta wteoth tagÿara az kÿs gÿermÿknek.

(Cinicus Spafm[us] **Sꝝaÿnak es Orcꝝanak felre mÿneſerÿl.**
Canina cōuulfio)

Legh eleoꝝÿis ennek orwoſlafahoz az kel, hogÿ az Nÿelwe alath mÿngÿaraſth megh vagaꝝd az Ereth es az Nÿak ꝝÿrton ket feleol keoppÿlth vettes. Annak chÿnalÿ apro pogachÿakat ilÿen modon.

Tethwfwnek magwath, Maſtixoth drachma j ana, hiſopoth, fekethe gÿoparth, ana drachma i s, Muſtarth drachma ij, elegÿch eꝝwe terpentÿnawal es vÿaꝝzal chÿnalÿ pogachÿakat ebbÿl, melÿeket ragnÿ kel, awagÿ chÿapoth is ÿo beleole chÿnalnÿ es az orraban feol tolnÿ.

(Tanuſagh, ha az orcꝝan) Igÿn feoleotte ꝝwkꝝegÿs ennek az be keotes, kÿre aꝝok mÿnd ÿok az kÿketh az fel feleol valo guta wteſrÿl ÿrtham, de aꝝth megh erchÿed, hogÿ az orcꝝath Nem onneth kel keotnÿ az melÿ feleol vonodwa vagÿon, hanem mas

Az Szajnak Felre mēnefe, mȳkor igēn vagȳon es megh ērēkeodeoth,
igēn megh teccȳk, de ha keweffe vagion, es vȳonnan
kezdetēth, chȳak akkor lacchȳk megh mȳkor zol awagȳ Neweth
az Embēr, merth akkor az aȳak felre vonodȳk.

Az Aȳaknak guta wtefeis azonth chȳelekeodȳ, de ennȳbe
kwlēmbeoz, hogȳ ha guta wtes, az Aȳak az egeffegēs felere vonodȳk
felre. Ha penȳgh Georch, az megh bantoth felere vonodȳk.

+47

felēl kel be keotnȳ a honneth eppen vagion, hogȳ ȳmezth vȳzza
vonnȳa, Olȳ legȳēn penȳgh az kētes az kȳ vonzon awagȳ vohat[!]
mas fele. Vgian eo maga is a kȳn az Nȳawalia vagȳon,
erēkeoggȳek ifmeth vȳzza vonnȳ zaȳath es orczaȳath.

Ha penȳgh az embērnek chȳak az Nȳelwen (Az nȳelwēn)
vagian ez nȳawalȳa, eleozeor azth megh kel purgalnȳ, az vtan
az Nȳelwe alat valo Ereketth megh kel vagnȳ. Ees kēppēlt az
Aala ala kel vethnȳ. Igēn io Muftartis ragnȳ az zaȳawal. Ozton
az Nȳelweth ne nȳugoffa hanem munkalottaſſa zolȳon vele. Az
feonek hatulfo rezeth penȳgh erēs kenē ȳrekkel kel kennȳ.

Ha az hoȳagan lezēn ez Nȳawalȳa, awagȳ hogȳ (Az hoȳagon)
az vȳzeletȳ megh aal, awagȳ hogȳ akarattȳa ellen el megȳēn,
igēn ȳo azerth ennek valamelyk lezēn raȳtha, kēzeonlegēs orwoffagoth
arrol kȳ ȳo, az hafnak zȳnthe az alfo rezere es az
ferfȳnak az Teokȳ es Seggȳ lȳka keozēth valo hufra kel teonnȳ.

Errwl penȳgh az vȳzelet el mēnefrēl awagȳ az Megh allafrol
talalz oda ala kȳth ȳrtunk. Az Szeknek lȳkaban ȳo rutha olaȳt
bochȳatanȳ, awagȳ Nardus olaȳth, Spicanard olaȳth, awagȳ olȳ
olaȳth kȳben Machka tēwȳfnek gȳeokereth, awagȳ rutath, awagȳ
keomenth, vagȳ kaproth feoztel megh. Ha akarod ȳo
vaȳath is, awagȳ Caſtoreumoth, vagȳ galbanumot kēzze elegȳteneod.

Az hoȳagban is ezth be bocȳatanȳ az zēmerēm teſthnek
lȳkan igēn haznal, es chȳak egȳedwlis ennek valamelyk haznal.
Legh eleozēr azerth az kȳ nem vȳzelhetȳk, az zeomereom teſthnek
az lȳkan feol kel tolnȳ az Cȳewēth melȳel az vȳzeleteoth
zoktak el ȳndȳtanȳ, annak vthanna ez orwoffagoknak akar melȳketh
a kȳketh megh ȳrank, igēn zoros lȳkw cȳewēchken, kȳt egȳ
kis hoȳagochkara keotēttel, hogȳ az vȳzelet ȳndȳto Cȳewnek az
lȳkaban ferȳeon es oda ilȳek vgȳ chȳnalwan, mȳnt egȳ Clȳſterth
nȳomd be oda az hoȳagban. Merth azth vgȳan nem mondhattȳa

embër megh, az vÿzeletnek el ÿndulafa vthan, mely choda fok
ÿok k wetkeozzenek ebb l. Az mely orwoffagok az vÿzeleteot el
ÿnd t    ,  o affeleket is  nn a adn , Castoreumotis.

Ha pen gh ez N awal a az gutha wtes az fer  nak (Az Sz  mer m
z  mer m testen vag on, akkor nem az vÿzeletnek test n)
lez n megh allafa, hanem az Nemz  magnak, es Nem lehet
az azzon allattal valo k  zeofwles, az ig n megh bantat k. Ezth is
azon orwoffagokkal kel giog tan  m nth az ho agnak guta
wt f th. De k waltkeppen az vekon ara es az Ch  p  chontoknak
forgo ra meleg teo allatokath kel teonn , es ol akath az
mely k az fer   z  mereom test th megh tag thaffak, k reol  ronk
oth ahol annak hely  lez n.

+48

Az teobb  keoz  th  g n haznos ha az zarwafnak C  kit, m nth
eg  eowet altal tekerwe v fel  az c omb an es az hufat g  kortha
ez , az k nek z  mer m teste bantatoth megh. Seregeltis
io eonn  es haznos. Az Castoreum pen gh akar m  fele guta
wt f nek orwoffafara haznos. Effele n awal aban efe th
emb r pen gh h deg eteltwl es  taltul ig n megh otalma  za
magath, fe th ol  eteltwl es  taltulis, az k  termez t  zeorenth
h deg t .

(Tetanus. Rigor) **Inaknak    ue vonodafarol,**
neruorum. **merew defer l, a    Mered  kr l.**
Dist nfio.)

Mered  knek az m  th mag  arul h nak, az Semm  nem
eg  b, hanem az Inaknak, es annak az hufnak mely temerd  k
 nakkal es leleoklako Erekk l k      orwl tele, k t deakul
Musculufnak h nak, az eo eredetüknek z  nthe ele  fele valo
eo  we vonodafok, akaratt  k ellen. Mely vag on N  ha ig n
nag  fa dalommal, neha pen gh la  ub fa dalommal, k  ere  th
is vg an el zakaz  a Emb rnek. R  tka es zokatlan  ollehet ez
beteg  gh, de feol  tte er s N awal a, k  el vegre vg an ig n
hamar Megh is Eol  az emb rth. Ez N awal a pen gh neha
m  nd az egez testét, Neha pen gh chak valam  rez th foglal a
el. Ha m  nd az egez testében vagion, az ol  ig n nag  zor t    l
foglal a el az test th, hog  megh fem ha  lhat bele.

(Harom forma  ) Harom fele forma   vagion pen gh ez
N awal  nak, Neha eleo ha  l es oda eleo vonod  k az Emb rnek

feýe twle, Neha penýgh hatra haýol es vonodýk. Neha olý
 meren al az Nýak mýatta hogý chýak egý fele fem haýtogathatný.
 Ennek vagyon eredetý az hat gerenchnek zýnthé fén az
 eleýn. Neha azerth az vonodafnak reze az zémben, Neha az homloknak
 beoreben, Neha az Nýelwnek gýeokereben, Neha az Aalkapczaban,
 es Neha az aýakakban vagyon. Neha az karýaban, az
 kezeben, az zaraban vagion az embérnek, abban az Inban
 tudný illýk es az Musculufban, az mely annak mozgafara valo
 (Okay) volna. Ennek iolletet fok okay vadtak, De Hyppocrates
 ket rezre oztotta azokath es mongya okanak leonný az wreffegéth
 awagý az Telefegéth. Valamelý Meredék azerth az wreffegtwl,
 ký vagý forro hideglelefbel, vagý valamý hewýté orwoffagh
 vetelbeol, vagý fok vernek ký foliafabol, vagý fok vigyazafbol.
 vagý Etlenfegbel, vagý fok munka mya lezén, az a megh wreffwlefbél
 lezén, mýnthogý, Sebtwl es az Innak megh gýakafatulis
 megh lezén. Ennek penýgh bizonyos yeley, megh twzefwles es
 +49
 forrofagh, ký megh banthya az Inas rezekeeth es az Agý veleoth,
 es ez okokbol, az tulaýdon allapattya megh bomolwan azoknak,
 az Inak es hartyak megh zaradnak es ézwe vonattatnak. Valamelý
 Innak penýgh eozwe vonafa, Nylallo twzes kelewentwl
 kýth az Deakok Phlegmonnak hýnak lezén, vagý zabalastul
 rezeogfegtwl, vagý valamý olý dolognak az kýth az eléth ký zokot
 volt az embér magabol wreffýtený ben zorulafa mya, vagý
 zokoth maga gýakorlafanak el hagýafa mya, kéwetkézyk. Ezék
 mýnd telefegbeol leznek, merth az Inak ký terýednek es feol
 vonodnak.
 Lezén penýgh ez Nýawalya az telefegbel igén (Tanufagh)
 hamar, de az wreffegbel laffan laffan es fok wdeore kéwetkézyk.
 Vagyon ezékén kýwli Innak eozwe vonafa egýfele, (Spasmus. Gêrch.)
 Magyarul ezth Gêrchnek hiyak, kýth igazan mondhatný
 zel mya lèth nýawalyanak. Ebben gýakortha az keznek,
 awagý az Labnak vyaý, Neha az Szarakis, vagý <ký> ký terwlnek
 vagý eozwe vonodnak nagý faýdalommal, de az fele chýak térleffelis
 hamar el mulýk. Ennek penýgh oka az hýdegh temerdék (Oka)
 para, ký az Inaknak eredetýre feol megýén, ký azokath
 nem kwlémben mýnth az hegedw hurokath tele teolthý es eozwe
 vonza. Ez nýawalya penýgh azokon zokoth gýakortab leonný, az
 kýk magokat reftfegnek es tunyafagnak attak, annak feoleotte Bor

ýtálnak es zabalodafnak.

Etele annak okaerth annak az kÿn az Meredêk (Eledel)
telefegh mÿa vagion, vgÿan azon legÿên mÿnth az Fel guta wtêtnek,
Melegh es zaraz. Annak penÿgh az kÿnek wreffwles mÿa vagÿon,
mÿndên eledele Nedwes legÿên, Ez ilien azerth leweffel, es
kêwer lewel, kênÿen fêwê hufokkal kÿth hamar megh emezthethnÿ
elÿên. Itala legiën vekonÿ vÿzes bor, melÿ az testnek (Ital)
mÿndên rezeÿben hamar el ozol, ha valamÿ betegfegh Nem
lezên azon. Awagÿ igek arpa vÿzeth, vagÿ fa heaczkawal feoth
vÿzeth. Io alunnÿ is ez ilÿennek. Munkat el tawoztaffon, ees
mÿndênth affeeth az kÿk az Testêth megh wreffÿthetÿk.

Az Telefeggel valo Meredeokeoth orwoflanÿ (Oruofsagok, az)
leg elêzêr az Eer vagafon kel el kezdenÿ, ha valamÿ telefegtwl)
ok megh Nem tÿlt attul. Batorfaggal verth vehetz penÿgh,
de ne ecczêrsmÿnd ecczêr, de egÿnÿhan vttal. kel penÿgh verth
bocÿatanÿ az Medianabol. Az vthan ha az Betegnek tecczÿk ÿo
Clÿftert adnÿ, hogÿ tÿztulÿon megh az Belÿ. Az melÿ rezeÿben
penÿgh az Meredeok vagion, azth mozgastul modnekwl valotul
igên kel otalmaznÿ, hanem kennÿ kel ÿo olaÿokkal, mÿnth rutha
+50

olaÿ, kek liliom olaÿ, awagÿ gÿapÿat kel bele martanÿ, es be
kel vele feodnÿ.

(Az wreffwleftwl) Az melÿ Meredeok penÿgh megh wreffwleftwl
lezên, az fêleotte gonoz nÿawalÿa, es maÿd vgÿan gÿogÿulhatatlan.
Ez ilÿenêketh Melegh olaÿal awagÿ vÿzes olaÿal kel taplalnÿ.
Io feorêztenÿ is de chÿak laffu melegh vÿzben, es olaÿal
ÿo têrlenÿ laffufaggal.

(Gêrchrêl ualo oruoffagh) Ha az Georch az zarath vonza
eozwe, kêppêlt kel az Chÿpêknel es az vegfê haat gerecz chÿontnal
alol ket felêl rea vetnÿ. Ha az kezeth vonza eozwe az hatara
ket felêl es az legh elfê hat gerecz chÿontnal vettes keoppêlt rea.
Mÿkor annak ÿdeÿe kenkêwes Banÿa vÿzeben, vagÿ temfofba,
vagÿ Sofban feorêzzed, de fokaÿgh benne Ne wlÿên, de azerth
mÿndên Nap kecczêr haromzoris bele wlÿên. Ha affele Banÿa
Nÿnchen, chÿnalÿ ilÿen feordêth. Az vÿzben forralÿ Iſthen
faÿath, Chÿomborth, feÿer wrmêth, rutath, Salÿath, Cÿengêfweth,
Maÿoranth es Bakfweth. Hÿdegh allattal az mÿkeppen Hippocrates
mongÿa, az Orwos vakmerêkeppen ez kêrwl ne forgologgÿek,
hanem iol megh laffa melÿk meredêk mÿth kewan, hogÿ az orwoflas

Toabba, melegÿteo orwoffagokath ebben gÿakortha vegÿen az Betegh, Tÿrÿekêth, awagÿ Mithridatomoth, Mÿndênêknel penÿgh legh batorfagozb, ha Caftoreumoth Borban elegÿtez egÿ Nehezekkel, es egÿ kalanban megh adod ÿnnÿa. Melÿ Caftoreommal ha kÿwl kenÿkis, ÿo.

Fa olaÿth egÿ fontoth, vÿazth uncia iiij, Ezêket az twznel olwazd eo3we, rutath teorÿ uncia j, Caftoreumoth uncia ij, vefd es elegÿcd bele, e3zel kennÿed akar az Meredeokeoth akar az Georchÿeoth.

Kendêrnek az gÿeokeret feozd megh vÿzben, teord megh erêffen es a3zal kennÿed.

Rofmarÿnnak az gÿêkereth teord megh, elegÿch eo3we Vadoczna az lÿztÿwel, es flaftrom moggÿara kêfd rea.

Kochÿordoth eczettel es rofa olaÿal teorÿ eo3we, es a3zal kennÿed.

Maftix olaÿth, zeekfw olaÿth ana uncia j s. elegÿcd eo3we es e3zel kennÿed.

Saarkarepeth, katankoroth, kakukfweth, Bakfwet, Mentath, Feoldepeÿeth, Maÿoranath, peſmafweh, Chombort, feÿerwrmêth, Apro boÿtorÿanth, Salÿath, Feÿer Malwat, Zeekfweth, fekete gÿoparth, leuendulath, ana manipulus j. folÿo vÿzben ezêket forrald megh es chÿnalÿ feordêth, ebbe wlteſſed az Betegêth, merth az megh vonth Inakat el o3lattÿa es megh giogÿttia.

+51

Feÿerliliom olaÿal is ÿo kennÿ.

3arwafnak, Medwenek, rokanak, vadmachkanak az haÿawal igên ÿo kennÿ mÿnd Meredêkeoth mÿnd penÿgh georchÿêt, akar eoregên akar gÿermêkên legiên.

Vÿola olaÿth, Fa olaÿth, vÿa3zal chÿnalÿ eo3we, es e3zel kennÿed.

3amar vborka olaÿth, feÿer liliom olaÿth vÿola olaÿt, elegÿch eo3we, es melegên e3zel kennÿed.

Kenÿerbelt vegÿ es ifmeth 3ÿnthe annÿ feÿer wrmêth, ezêketh fêzd megh ÿo Eczetben, es az mÿnth az Betegh el twrhetÿ, kêfd rea melegên, harom vagÿ Negÿ keotes vthan megh kênnyebbeodÿk.

E3 igên probalt dologh.

Bechÿ fweth, Bakfweth, roſmarÿnth, ana manipulus j. feozd megh vÿzben hogÿ fele el apaggÿon, march Spongiat bele es fachÿard kÿ, az Meredêkeos helÿet harom3or vagÿ Negÿc3êr parolÿad vele, es 3arazd megh ifmeth. Ees

Feýer liliom olaýth, rutha olaýth ana uncia j, elegých ẽzwe es
ezzel kennýed az parlas vthan.

Žamar vborka gýeokereth feozd megh výtben, abban mořřad
melegẽn.

Žarwas Bogarath výtelyẽn nala, az Melý embẽrth az Gẽrch
fogh. Hažnal.

Ežýs vagion, hogý az In neha megh vonodýk Mergẽs
allatnakis marafatul. Eleozẽr azerth azon (Mergẽs allath marafatul)
kel igýekeozný, hogý az mergeth ký kel žýtathný, ažth penýgh
igh chelekẽggied. Az Sebẽth megh želẽřycched valamýnthis
mýngiarafth, es az Seb kẽrwl hanýas keoppẽlyeoketh, vagdaltafd
megh, es žýtafd ký az vereth. Az Sebeoth ozton želeos fwteo
vaffal fwfd megh twžeffel. Az vthan parhagýma magoth fowal
tẽrý eozwe, vagý fogýhagmath, vagý veorẽfhagýmat, ezeokkel
akar melykkel kend be, es az Sebnek varanak el efefe vthan
Negýwen awagý Hatwan Napýgh is, az Sebeoth be ne haggýad
forradný, Sha be akarna fýetný forradný is, ellene alý, žẽleo vezžẽnek
hamuýawal. Igẽn io pẽžerczenek awagý Týkžẽm fewnek
az lewelewl megh teorwe be kẽtný. Sofkanak gýẽkeret feozd
megh výtben, ažžalis ýo mořřnod, Mert ežth Aetius doctor igẽn
ýawalýa. Io ha az Tẽryekeoth rofa olaýal eozwe elegýteod, es az
Sebre težẽd, azerth merth az Mergẽth onnath alol feol vonža
fẽl žýia.

+52

(Tromos. Trem[or]) **Režketegẽřsegrẽl.**

Až režketes femmý Nem egýeb, hanem megh vezẽth Nehez
mozgas, ký az Tagoth akarattýa ellen eozwe wthý es dẽczýeogtetý.

(Okay) Thamad penýgh až režketes ež keth fele ýndulatbol,
Eggýkbẽl mýkor až tagh az w nýawaliaýa es Neheřfege mýa
kežẽřyttetýk ala erežkeodný, Mařýkbol, merth azon Tagh ifmeth
až tehetřegtwl ký az deakok facultas corporifnak hýnak ifmeth
výtžza feol emeltetýk, es ež keth dologh až Neheřfegh es tehetřegh
vgý mýnth eozwe výtžkodýk, Merth až tehetřegh až Megh
vezeoth Tagoth ifmeth annýra feol emelý, az Menýre žýnthe až
w Neheřfege mýa ala hozatýk.

Feo oka azerth ennek az Inaknak erẽtlenřege, melý
nýlwan megh laccžýk až ven embẽreokben, Neha penýgh až erẽnek
el žakažkodařa ký ležẽn regý es Nehez betegřegtwl, Ažžonýallath[!]
valo modnekwl valo keozẽřwles, Felelẽm, Elmenek megh

bantafa, hýdeglelefkor valo hýdegh vÿz ýtal, Bornak igën fok
ýtala es rezëgfegh, kÿnel femÿ nagÿobb oka nÿnchen az rezketefnek.
Inaknak megh zorulafais oka, kÿ lezën az hýdegh temerdëk
Nedweffegnek bwëlkeodefe mÿa.

(Eledel) Ez ilÿen lewel, es lewes etkekkel elÿën, Madarkakkal,
es olÿ halakkal az kÿknek lagÿ az hufok, mÿndënnel olÿannal
elÿën, az kÿ kwnnÿen Emezthetë. El kel penÿgh mÿnd azokat
tawoztathnÿ, valamÿk az Inakath megh bantÿak, mÿnth az fok

(Ital) Bor ýtal, Igiek vÿzes borth, awagÿ Mezes vÿzeth.

(Oruofsagh) Ennek penÿgh giogÿulafara igh kel rea gondolnÿ,
hogÿ ha Nÿlwan vagÿon mÿ oka az rezketefnek, attul kel otalmaznÿ
az mÿ annak artana. A kÿ azerth az Bor ýtaltul rezketegës,
annak Nem kel borth ÿnnÿa hadnÿ mÿnd addigh is mÿgh
nem abbol megh giogÿulnak, hanem Mezes vÿzeth igÿek kÿben
Bakfweth awagÿ Salÿat feoztenek megh. Ha penÿgh hýdeg temerdëk
Nedweffegëktwl tÿrtenth az rezketes, azzal orwofoliad, az
mÿth ÿrtonk az Telefegtwl leoth Meredeokrël oda feol, chÿak
hogÿ verth nem zwkzegh vënnÿ raÿtha, Az kwlë rezketegës tagokath
Meleghÿtë olaÿokkal kel kennÿ, es lagÿ gÿapÿuwal feolwl
be kel takarnÿ. Toabba, kÿppëlÿeoket kel az feolë Nÿak chigolÿatul
fogwa mÿnd az vekonÿaigh ala, az az a chÿontigh ahol
megh ëweccÿÿk rea hannÿ, de az kÿppeolÿ helÿet megh nem
kel vagdalnÿ hogÿ verth veonnel raÿth Ezth penÿgh
azerth kel chÿekekeodnÿ, hogÿ az temredëk Nedweffegëk, kÿk
+53

az haat gerecz chÿontokat tele tÿltëttek, kÿ veteffenek onnath
az Bwrnek feolleo Ees kwlë rezere, es oth hamarab el ozolÿanak.
Igën haznal ez is hogÿ mÿndën nap effele rezketegës vegÿën
magahoz eoth zeom Borfoth megh teorwe egÿ poharka Mezes
borban, az az, uncia j s.

Vagÿon az mÿ haznal egÿebis az rezketegeofnek, tudnÿ
Castoreum, Apro Malwanak az gÿeokere, Machka tÿwÿs, ha ezëketh
megh feozÿ es hozza vezÿ. Nÿulnak io az agÿa veleÿethis
eonnÿ. Mÿndën orwoflaghok az mÿth irtonk oda feol az fel guta
awagÿ valamÿ rezenek az tÿftnek megh wtefereol mÿnd ÿok, az
veer veteltwl megh valwa.

Nathanak Magyār nyelwēn az kŷth mondnak, femmŷ nem
egŷeb, hanem heaban valo Nedwessfegēknek az fēbēl valo le zallafa
az alfo rezeke. Oka azerth az Nathanak mŷbeol lezēn, (Oka)
az fēnek ganeŷa Merth az fēnek zelēs es eoregh veleŷe fok eltetefnekwl
zwkēlkeodŷk, kŷtwl zwkzegēs hogŷ fok rutfagokis
terēmŷenek, ŷelēlben hogŷha hŷdegh Nedwessfegēktwl, awagŷ
egŷeb okbol az Agŷ welē erētlen lezēn, es eo Nekŷ vagŷ feoleotteb
igēn beofegēs, vagŷ nem elegge illendē taplalafa zolgaltatŷk.
Ez okokerth lezēn azerth mŷndēnwth az fok rutfagnak gŷwlefe.
Mŷkor penŷgh az rutfagh fel rezenth vagion, az, mŷnd az
agŷ velēnek elfē tartoŷaban gŷwl, az melŷ tartok vgŷan arra
vadnak rendeltethwen. De mŷkor fēlētteb vagŷon az ruthfagh, az
Agŷ veleonek es az hartŷaŷnak kērwle is el lab es el ozol,
ahowa az belē ereknek eredetŷtwl eontetŷk. Az agŷ velēnek
tartoŷ az zaŷnak Ine altal kēnnŷen megh tŷztulnak: Az
teob rezeŷ penŷgh Neha az Inak altal, az Or, az Fwl, az zeom
altalis. Annakokaerth ha az Agŷ veleok Nedwefēk, es az Or
zara3, Nathanak es feonek Nŷawalŷaŷ kēwetkēzne: Toabba e3
Agŷ velēnek rutfagath az Termezethis kēwetŷ, es mŷwel hogŷ
Nŷalas, de vekonŷ, vŷzes es Edes, es hogŷ az Agŷ veleonek tartoŷban
fokaŷgh oda ragadwa vagion, gŷakortha wdēwel, Sos, erēs,
Chŷpkeode allapatot vezēn feol. Az Feonek penŷgh kwlŷeo rezeŷben
mas ruthfagh gŷwl ennel, legh ŷnkab az Feo teteŷenek
bēre alath, ahol Az orczanak es vakzeomeoknek altala az
Ereknek kŷk az feoben feol mēnnek vegeŷ vadnak. Merth
valamenŷzēr ezeok fok Nedwessfeg mŷa megh fuualkodnak, az
Eledeleoknek maradekŷath ees heaban valoŷath az Bwr ala
+54
ēntŷk, kŷk oztan az bērnekw fwrw es temerdēk voltaerth onneth
kŷ nem parolkodhatnak. Ennek azerth zwnetlen valo megh Newekēdefewel
annŷ megh gŷwles lezēn, hogŷ abbol Nehez dagadas
kēwetkeozŷk, kŷ az beorth megh fwrŷthwen, az agŷ kaponŷatul
vgŷan el vala3tŷa. Ez penŷgh mŷndēn kwlfē Nedwessfegēknek le
zallafanak kutfeŷe es taploŷa, kŷth meeg az regŷ Oruos doctorokis
ezēkben nem vēttenek volth. Inneth vŷtetŷk es 3al le az Nedwessfegbēl
leoth rutfagh es chŷorgas az tēftnek kwlfē rezeŷre.
Az 3ēmre, Az Aalra, Az fogakra, Az Nŷakra, az Val keozre, Az
karokra, Az oldalra, Az hatra, Az vekonŷokra, Az Chŷpēkre, Az

zarakra, Es mýndēn Izekre. Es mýndēn ýzekben valo Nýawalýaknak
 es kwlǵe faydalmaknak ez az oka. Az Melý Chýorgafok
 penýgh az Agý velēnek tartoybol, awagý az helyekrēl az melýek
 az Agý kaponýa alat vadnak ýwnek es zarmaznak, azok az testnek
 belǵe rezeýben zarmaznak, es oth fok betegfegēth
 Nýawalýath ýndýtnak. Ha az Inaknak eredetýre megýēn, Guta
 wtesth, Inaknak le zakadafath, El aýulafth, Rezketesth zēreo3.
 Ha az Erzekēsfegnek ezkēzyben zal, Vakfagoth, Sýketfegēth,
 Chýēngest, zagolafnak Nem erzefeth, chýnal. Ha az Orban
 megýēn Nathat. Ha az torokra vagý Leleokzeth vewē Chýewre,
 be rekedefth. Ha az Twdeore, Horutoth, Fuladozafth, zara3 betegfegeoth.
 Ha az gyomorban. Nýersfegēth. Az Beleokben, hafmēnesth.
 Ha az Maýban lewē Ereken zal es oth megh temerdēkeodýk,
 az Ereketis az Maýban de egýeb belfeo tagokat is
 megh teolth es megh rekezth. Igý azerth az le chýorgas fok betegfegēknek
 zērzē oka. Ezzel penýgh az feobeol le chýorgo Nýawalýawal,
 chak azerth bantatýk az teob allatok keozeoth az
 Embēr merth zeleos Agý velēwel vagýon a ký feon is vagion,
 kýbeol az rutfagh mýndēn rezeýre az Testnek kēnnýen ala
 zalhath, es azth az rezth megh eottēzhetý. Az penýgh az rutfagh
 valamýgh az agý veleoben vagion, vgýmýnth výzes Es Sauoho3
 hafonlo, Melý ozton az Agý velēnek allattýabol a3zal az vekonfaggal
 telefegēth vezēn vgýmýnth. Melýel ozton gyakorta lattatýk
 az Or az hýdegeok altal chýepegný. Ez ilýen annakokaerth a
 kj elēzēr vagý az Twdeore zal, vagý Egýeb belǵe rezekre, es
 vgýan helt ver oth, Es vgýan ez ilýen a ký az fēnek teteýebēl
 az testnek kwlǵe rezeýre es az Labnak Izeýre ala zal es folý. De
 azerth Ez rutfagh az melý rezeben zalloth, annak melegfege
 laffan laffan megh temerdēkēdýk, es az rutfagnak vekoný rezeth
 el ozlattýa, Es igý az výzes vekoný heaban valo Nýalbol, takoný
 zýnwth, az vthan feýer zýnwth, az vthan wegh zýnwth ees Maa3
 zýnwth, az Melegfegnek az w ereýre chýnal.

+55

Mýkor penýglen az hýdeg chýorgas valamý rezeben
 az Testnek zal, Melý vagý az kwlǵe vagý az belǵe rezebēl az
 feonek ýwth, megh kel azth eofmerný az ýeleokbeol, kýketh megh
 ýrtunk, es azokbolis az Melýek az feonek kwlǵe fayafath az
 belǵetwl megh valaztýak.

Az feobeol valo rutfagnak penýgh le chýorgo allattýat

chýnalýak es ẽregbitýk, az Merteknekwl valo es igẽn Nedwes
eledelẽk, es az feonek erẽtlenfege, es hýdegh mertekletlenfegh.
Ez okokbol az Megh gýwlth rutfagh ha fokaigh helýen marad,
az Betegfegeoket es Nyawalýakat vgý hozza megh. Le wzý
penýgh az fẽbẽl azth mýndẽn az, a ký helýebeol azth ký mozdýthattýa.
Mýnth az Megh Nehezýtefnek beofege, ký fachýaro
hýdegh, Olwazto hewfegh. Lagýto es zelẽfýtẽ fẽrdẽ. Megh haborýto
munka. Es elmenek megh bufulafa. Azterth hogý az rutfagh
az eo Neheffege mýa az alfo rezeekben ala zalýon, Okaýth az le
zallafnak megh kel erthený. Az Mostaný vý Orwofoknak fokařaga,
allattýa ennek az le chiorgafnak allattýath Az Auicennanak
býzonýtafabol ký Nem elegfegẽs: es azt allattýak: Az Maýnak
Melegh Nedweffegenek hogý fok paraýa megýẽn feol az fẽben,
ký ozthon az Agý velẽnek hýdegfegetwl výzze valtozwan azonnal
le zalýanak, zýnth mýnd az feoldnek paralkodafý kýk
feolhẽkke Newekeodwen, mýndgýarařth effẽkke leznek, Awagý
Mýkeppen az paranak Bwzsa feol výtetwen, megh řwrwdýk es
výzze lezẽn. De a býzon dologh, hogý igh chýak egý kis rutfagh
gýwlhet. Merth azoknak is az kýknek vagý Mertekletẽs vagý
hýdeg Maýok vagýon. Effele feo

Zẽmnek fetetfegerẽl. (Glaucoma. vl Amaurořis. Obscuritas.)

Setetfege az zẽmnek femmý Nem egýeb, hanem az zẽmnek
harom Nedweffegý keozzwl az eggýknek a kýth wegh zýnw Nedweffegnek
hýnak, kek awagý Seteth zýnre valtozafa: Az kýk
ezzel bantatnak, olýan mýnth valamý fwfth awagý kẽd altal
Neznenek. Ha penýgh tẽrteneth zẽrenth mas zýnth vezẽn maganak,
az mýre Než, azis mýnd olýan zýnwnek tecczýk. Ez rýtkan
efýk, de býzon dologh hogý ha az Nedweffegẽknek mý voltath
el valtoztattýa mařýnre az ozthon megh giogýulhatatlan.
Ez penýgh ez Nyawalýa, lařan lařan keowetkẽzýk, Neha
+56
olý hertelen teortenýk, hogý igẽn kichýnth awagý egýcheppet
řem lathatný az zẽmmel. Az lařan ýwẽ fetetfegnek penýgh fok
okaý vадnak, merth awagý az zẽmnek Spiritufi, az az a mýwel eok
elnek megh temerdeokẽdýk, vagý az zẽmnek be takaro ruhaý
hartýaý megh řwrwdnek, awagý az zẽmnek Nedweffegý Spiritufi
nem chýak megh temerdẽkeodnek, de lařubbak leznek.
(Okaý) Ezth penýgh megh hozza, az mýnd vntalan valo Ees igẽn

hoczsu betegfegh. Az Nagy banath, az Nedwessfegéknek testowa
valo el ozlafa mya melyet vgý mynth az zémnek megh fémérgézfefe
keoweth, Setetfegeth az zémnek megh hozza.

Az hertelen valo Setetfegnek penygh oka, merth az latas
zolgaltato Inak, az temerdék es laffu Nedwessfegéktwl kyk oda
efnek, megh zorýttatnak es megh lagýulnak.

Ezth penygh megh zérzyk, gyakor Nyersfegék, Sok Bornak
ytala. Napnak hewfegen valo mulathfagh, Fének megh hewélefe
awagy megh hydegwlefe. Etel vtan valo fo[k] tanulas, Feordeok,
okadafok, feolétteb es alkolmathlanul azzonýallattal valo
kézfíwles, az lelékzetnek eréwel valo megh tartoztatasa amely
gyakortha az Trombýtafoknak megh efyk, ezék ha moddal leznek,
(Haebetudo) zémnek latafanak kettézfefeth hozzak, de ha feolétteb
(Obfuscatio.) leznek, Setetfegeoth hoznak es zeoréznek.

Toabba neha megh efyk az zémnek fetetfege az Feonek igén
megh wtefeýerth, awagy magas helrél valo le efeferth, az latafnak
yna ha megh zakad, awagy chyak azerthis mykor az latafnak
Inayban fok Nedwessfegh zal, de ez legh kénnyeb giogýulafra
az tébbý kézéth. Ha wtesmya awagy efes mya lezén, eleozér ky
dagad az zém de az vtan be efyk vgýmynth. Sha az Nedwessfegéknek
fokafaga mya lezén az Inaknak megh telefe. Feonek nagy
Nehezen lethe, az zéméknek gyeokerýben keowetkézyk.

Ha azerth valakýt az Szémnek fetetfege hamarlaggal el
foglal, es igén megh teolth myndénnel az Embér, az karon valo
kwlfé ereth kel megh vagný awagy az Medianat, Ifmeth egý
Nyhan Nap el mulwan, azth mongya Aetius, hogý az Nyakat
ruhawal megh kel zorýtaný, es megh kel odný, ifmeth megh
zorýtaný fmegh odný, harmadczor is azth kel mywelný hogý az
erekben lako leleok jobban megh mozdulýon, es az Nedwessfegtwl
leoth be zorýtafok ýnkab megh nýlyanak. Annak vthanna az
Ornak keth feleol az zegeletén valo Ereket, megh kel vagný es
bésfeggel valo verth kellene ky bochyataný, es azt mongý[!]
Aetius hogý eo ez Erekbél Nyha ky veoth. Annak vthanna
ozthon ýo az feonek hatulfo rezere képpélth vetný es megh vagdalný
az helyet es verth ky veonný, Megh leoth dologh ez, hogý
+57

az képpély az fén meeg raytha lewen, lathný kezdét az Embér.
Az keth vakzémékreis ýgén ýo Nadalyókath ragaztaný. Igén ýo
megh purgalný is olý purgatiowal a ky az temerdék Nýalath

kÿ hozza.

Ha penÿgh az zëmnek fetetsege laffan laffan ÿwth,
az Ornak zegeletÿn valo Erekbël kel verth vënnÿ, ezt penigh
igën eleÿn kel chÿelekeodnÿ hogÿha kewes verw az kÿn az
Nÿawalÿa vagion. De ha Bë verw, az Karon valo Ereth kel megh
vagnÿ elëzër. Az vthan këppëlt kel az feÿe hatulÿara vethnÿ
megh vagdalaffal. Io megh is purgalnÿ az Testëth.
Etele ez ilÿennek olÿ fele eledel legÿën a kÿ igën (Eledel)
hamar emezthë, Seteth helÿën ideftowa valo ÿaras igën ÿo,
Bornak ÿtala tawol legÿën. Sëth az vÿznek ÿtalatulis igën (Ital)
twrtesse magath. Mÿndën temerdëk eledelt el tawoztaffon (Tanufagh)
es Azzonÿallattal valo gÿakor këzëfwleth. Napnak
hewfegen valo ÿaraftth Feordët, Delÿ alwaftth, ezëket mÿnd el
kerwlÿe. Etel vthan nem ÿo magath ÿgën mozgatnÿ. Tanulnÿ,
Irnÿ sem ÿo etel vthan. Elmenek feolëtteb valo megh haborodafa
Haragh, Nagÿ gondok es mÿnd effelek, etel vthan igën el tawoztaffanak.
Gÿakor okadafoktul oÿa magath. De ar[!] Orczÿath
mÿndën napon ÿo megh mosnÿ hÿdegh vÿzzel ÿeleosben effë
vÿzzel.

Bakfwnek vÿzeth, ruthanak, zaporá fwnek Czÿnadonÿanak, (Oruofsagok)
Eufrañanak, këmennek, es roñanak vÿzeth, ana uncia i,
hozzu borfoth drachma i, Aloeftth scrupulus ij, Mÿrrhat scrupulus j, az kÿk arra valok
teord porra, chÿnalÿ zëmnek valo vÿzeth, ezth bochÿafd bele.
Feÿer Borfoth, Saffranth, Balsamumot, Salkeselyw Epeÿeth,
ha penÿgh azth nem talalnÿ Borÿu awagÿ igën haragus kakas
Epeÿeth ana scrupulus ij, zep tÿzta Mezet kÿt fël forraltal es taÿtekat el
hantad uncia iiij. Io Borth libra iij, këmennek kÿ fachÿarth leweth libra j,
Ezëket ilÿen modon chÿnalÿad eo3we: Az Borfoth es
Saffrant tërd megh zep lagÿan, az vthan elegÿcd az Borban, es
az vthan vefd az këmennek kÿ fachÿarth leweth bele, es elegÿch
ÿo modon ë3we ezëketh. Az vthan mÿnd az Balsamumoth, Epeth,
Mezet, vefd bele, es mÿnd addÿgh kewerÿed tërÿed hogÿ zepën
ë3we elegÿëggÿek, es az bornak fëmmÿ hÿgfaga megh Ne teffek.
O3thon mÿkor ez olÿan le3ën mÿnth az Pep, Cÿpros fabol chÿnalt
edenben tëlchÿed es tarchÿad, mÿkor az zwkzëgh kewannÿa,
Ezzel kennÿed az zëmëth, Smegh latod hogÿ olÿ hatalmas
orwoffagh ez, a kÿwel fok Setetës zeomëk giogÿultanak megh.
Haznal azerth zëmnek Setetfegerël, homalÿarol, vÿzketeserël, es
a kÿ ÿimmar vgÿan Nem latna is: arrol. Auguftus Chÿazar kÿ

+58

Christus vronk zwletefe koran vralkodoth, Ezzel ez orwoffaggal elth, merth hÿtuan zêmeÿ volthanak. Ebben vgÿan femmÿ ketfegêd ne legÿên.

Zêmnec Venfegtwl ualo fetetfegerêl.

Pomagranatnak az leweth megh annÿ Mertekw tÿzta Mezzel elegÿczd eoÿwe, azzal kennÿed. De ez orwoffagh mênnel toab aal annal haznoſb, ha az Napon tartod hogÿ oth megh erÿek. Ez orwoffagh fok kep ÿroknak es ÿraſban munkalkodoknak haznalth. (Hipochifis. Suffuſio. Cataracta.) Zêmnec kênÿben labbafarol.

Ez Nÿawalÿa, az Termezeth kÿwl valo Nedueſſegêknek megh aluuafa, vagÿ az zêmnec fenÿên, vagÿ az hartÿanak az melÿben az zêmnec fen vagÿon, es az Crÿſtalÿ zÿnw Nedweſſegnek kÿth hÿnak, keozeotteok valo megh alwafa. Ez penÿgh

(Oka) zarmaÿÿk ala az Agÿ velêbeol az Latafra melÿ Inak zolgalnak azokon igên laſſan laſſan, annÿra hogÿ elêzêr chÿak

megh fem eoſmerhetnÿ. Mÿndên zêmnec kênÿwes voltha melÿ az zêmnec fenÿ eleoth vagÿon ezth chÿelekêdÿ, hogÿ az eleotte valo abraÿatokat es zÿnêketh megh nem tuggÿa valaÿtanÿ, es nemÿs (Ieleÿ) Neÿhetÿ valoban azokath. Eleozêr azerth mÿkor annÿra vekonÿ az Nedweſſegh hogÿ chÿak alÿgh eoſmernÿ megh, akkor mÿntha valamÿ fwſth, awagÿ para, awagÿ pokhalo forogna az zêmnec eleoth vgÿ teccÿÿk. De az vthan mÿntha valamÿ legÿek volnanak elêtte. wdêwel penÿglen annÿra megh temerdêkêdÿk, hogÿ zÿnthe az lataſth is el vezÿ ha az zêmnec feneth telÿeſſeggel el borÿttÿa. Ha penÿgh chÿak valamÿ rezeth foglalÿa el az zêmnec fennek, ez ilÿen akarmÿ allatnak is az mÿ az zêmnec eleoth forogh, chÿak valamÿ rezeth nem haggÿa lathnÿ. Mÿndeÿêkbêl ezeben vehetÿ embêr, az Themerdêk eoÿwe aluth feÿer Nedweſſegêth.

(Oka) Ennek azerth az Nÿawalÿanak oka az mÿth mondottunk vgÿan az: De megh lezêr Neha attulis hogÿ az lataſnak lelkey (Spirituſi deakul) megh hwlnek es erêtlenêdnek. Ez penÿgh ÿnkab megh teortenÿk az ven Embêrêkên es az hozzu betegfegben fekwêkên. Igên Nehezen valo okadaſtul es wteſtwl is megh lezêr.

(Oka) Ez Nÿawalÿa penÿglen Neha chÿak az zêmnec vetkes voltatul lezêr. De Neha az gÿomortulis vagÿon: Ha az gÿomorban lewê hÿtwan Nedweſſegêktwl vagÿon, mÿnd az keth zêmnec lezêr.

+59

Ha penýgh chýak az zẽmtwl vagyon, nem kezdetýk ecczẽrfmýnd
mýnd az keth zẽmẽkẽ. hanem Neha eggýketh, neha mýnd
az keth zẽmẽth banthýa, de nem ecczẽrfmýnd es nem hafonlatofkeppen
foglalýa el. Megh valasztathatýk az wdẽnek mý voltabol
is, merth ha harom vagý Negý holnapýa vagyon annak hogý az
zẽmnek kẽnywel valo labbafa megh tecczýk, de Nezwen az zẽmnek
feneth femmý fetetẽffegh raytha megh Nem tecczýk, az gyomornak
Nyawalýaiabol vagyon ez. Ha penýgh anný fok wdẽ
mulas nem volth benne, megh kel az Betegẽth kerdeny elẽzẽr,
hogý ez nyawalia az mý vltha fogwa kezdetẽth, zwntelen mýndẽn
napon kẽzbe vetefnekwl raytha volth e az zẽmẽn, vagý Neha
vgý tecczẽth hogý zýnthe megh gyogyult volna az zẽm, Merth az
zwntelen valo raytha letel bizonyos ýegýe hogý chýak az zẽmtwl
magatul vagyon az Nyawalia, De ha volt valamý kẽzben vetes
es tagýtas, Az gyomornak nyawalýaiabol vagyon, annýwal ýnkab
penýglen, hogýha az Etelnek megh emeztefe vthan femmý affele
nýnchen kẽny labbas az zẽmẽn. Sẽth ez is bizonyos ýele, hogý
a mýkor affele kẽnywel labnak az zẽmẽk es az gyomor zaýais
faý akkor, es okadwan az gyomornak faýafa azonnal megh
laffodýk. Ha chýak eggýk zẽm fen tecczýk penýgh fetetẽfnek
awagý zawarofnak nem týztanak, az Nyawalýanak elfẽ kezdetýth
ýecczý.

Ez Nyawalýaban lewẽ embẽrnek, vekon es zaraýto (Elefegh)
eledellel kel elný, telýes az orwoflafnak ýdeýe koran bor (Ital)
ýtalt el tawoztaffon, es Mezes výzeth, awagý fa heawal feoth
výzeth igýek. Valamýk megh tẽltýk az feýeth, mýnd (Tanufagh)
azokath el tawoztaffa. Ne feorẽggýek hanem ha valamý Nyerfefegnek
el ozlafaerth volna zwkzegẽs az feordẽ, de akkoron is az
fẽrdẽnek paraýan fokat mulathný nem ýo hanem hamar
ký kel belẽle kelný. Halath, gywmẽlcheoth es valamý az testeoth
megh Nedvesýthetý, femmýt olýath megh ne egýek.

Orwoflafath ennek igẽn ýo Er vagafon kezdený, (Oruoýsagok)
az Cefalicat ký vagion az karon, Magyarul Fẽ erenek hýak
kel megh vagný. Erẽs Clýsterẽketh is ýo be adný. Orwoffagokat
is igẽn ýo adný, kýrẽl oda feol a hol az Fẽnek nyawalýaýarol
ýrtham, talalz emlekeozetẽth.

Tengẽry hagýmabol, kýt Deakul Scillanak hýnak chýnalth
Mezes eczetẽth vegý uncia j, Rofa Mezeth uncia s, Kẽmený výzeth,

Bakfw es maýoran vÿzeth, ana uncia j, elegÿcz eo3we e3eketh es ad
megh ÿnnÿa.

+60

Mÿkor ozthon megh purgalod ÿol, az fënek hatulÿara ÿo
këppëlt vethnÿ megh vagdalaffal es verhëteffel. Az mÿnemw
etetë Cauteriomoth ÿrtham oda feolÿeb az feo zedwlefrël ÿo azth
az Nÿakra hatul këthnÿ.

Këmenÿ vÿzeth uncia ij, Cÿnadonÿa vÿzeth es Eufrafia vÿzeth
mÿnd az ketfelet uncia j s, zara3 fenÿw vÿazth drachma j, Cadmiath drachma ij,
elegÿcz eo3we e3eketh es chÿnalÿ zëmnek valo vÿzeth, e3th
bocÿafd az zëmben.

Mÿrrhat, Maftixoth, Tÿkmon feÿereth, Feoldÿ apro gÿlÿztath,
Chÿgath, Aloefth, ezeoket teord eo3we, keofd az zëmre.

Rutath tÿrÿ porra, tÿ3ta Mezzel egÿenlë mertekkel elegÿch
ë3we, e3zel kend az zëmeoth.

Lewefticomnak az leweleth tërd megh, es annak az leweth
o borral elegÿch eo3we, az zëmëth Tal 3allal a33al kennÿed.

Mÿrrath, Borfoth egÿenlë mertekkel vegÿ, elegÿcd eo3we
tÿ3ta Mezzel es a33al kennÿed.

Mÿndën fele Epewel ha këmenÿ vÿzewel eo3we elegÿteod,
igën ÿo kennÿ.

E3 orwoffagokkal ÿdeÿen kel elnÿ, mert ha gÿëkeret
ver az Nÿawalÿa, halÿagh fogh këwetkeoznÿ beleole.

+61

Zëm fennek megh terÿedefërël. ([M]ÿdria3is. Alintifar Pupillae dilatatio.)

Zëmnek fenenek megh terÿedefë, az mÿkor mÿndën kÿl3febnek
tecc3ÿk annal az menÿ volna. E3 vagÿ az betegfegnek eleÿn
awagÿ annak vthanna teortenÿk, az zëmnek fenenek 3ÿne (Iele)
femmÿben megh nem valto3ÿk, de azert 3okkal zelë3b le3ën az zëm
fen annal az mÿnth 3okoth volna lënnÿ, annÿra hogÿ az Ma3odÿk
kwlfë kerekfegre is el kÿ terÿed, kÿ mÿa az latas Neha telÿeffeggel
megh bantatÿk. Neha penÿgh annÿra, hogÿ lath az Betegh
de 3etetëffen lath. Le3ën e3 abbol, hogÿ az zëm hartÿaÿath (Oka)
a kÿ megh vagÿon furwa, es az zëm fen abban az fura3ban vagÿon,
megh tëlthÿ igën az hÿtwan Nedweffegh, kÿ ozton azth megh
terÿeztÿ mÿnd az hartÿath mÿnd az lÿkath.

Etele mÿndën affele legÿën e3 ilÿennek a kÿ az (Etele)

ha3ath lagÿan tarthÿa, Borth ne igÿek mÿnd addigh is a (Itala)

mÿgh megh gÿogÿul. Sok ÿdeigh valo ÿarafok Seteth (Tanufagh)
helÿen haznofok, Feoreodnÿ gÿakortha Nem ÿo, ha penÿgh
feordeoben mÿenneis, az feÿeth nem ÿo megh mofathnÿ.

Oruoflanÿ eÿtis az betegfegeÿth legh elÿzÿr Er (Oruofsagok)
vagafon kel kezdenÿ, megh kel vaknÿ az karon az Cefalica Ereth,
purgacioth is ÿo adnÿ. Ha penÿgh Nem lehetne fem az Er
vagafa fem az purgacio adas valamÿ okbol, az Ornak keth zegeletÿn
kel ereth vagnÿ, es kÿppÿlth kel vethnÿ az fÿnek hatulfo
rezere. Mÿndÿen igÿekezozet penÿgh azon legÿen hogÿ az zÿmrÿl
az Nedweffegh ala vonattafsek. Sos vÿzzel az homlokoth es zÿmÿth
ÿo mofnÿ, de ne legÿen igÿen fos. Telben meleggel, Nÿarban
hÿdeggel, vgÿan azon vÿzzel az egez orcza dat mÿndis ÿo megh
mofnÿ, Meeg annalis ÿob hogÿ bele merÿcche, es az
zÿmeth nÿtwa tartwan egÿ ideigh vgÿ benne tarchÿa. Ha Tengÿr
vÿzet kaphat embÿr, az legh ÿob erre. Ezzel orwofold penÿgh az
zÿmÿth.

Saffranth, Aloefth, Mÿrrhat, ana drachma ij, pompholiginis lotot,
drachma s, Litÿ drachma s, Io Borth uncia ij, Mezeth uncia iij, Eleozÿr egÿ kewes
borban elegÿch el az Saffrant, az vthan az tÿbbÿth, mÿkor megh
fwrwdÿk az vthan vtolzor elegÿch az mezeth hozza, az vthan tÿd
wegben. Elÿ vele mÿkor az zwkzegh kewannÿa.

Zÿm fennek megh zorulafarol. (Phtifis. Tabes Pupillae diminutio.)

Zÿmnek fenenek megh zorulafa olÿ nÿawalÿa melÿben az
zÿm fen zorultab termezetÿnel. Seteteb magaban es ßÿmÿrgÿzÿtteb
+62

(Oka) lezÿn. Ez penÿgh attul lezÿn mÿkor az zÿmnek harom
Nedweffegenek az kÿwel lath az embeor, az eggÿk kÿth wegh
zÿnwnnek hÿnak, valamÿ okbol megh emeztÿdÿk, merth azzal az
is az hartÿa Melÿben az zÿm fene aal, egben vonodwan es megh
fÿmÿrgÿzwen, az lÿkath melÿben az zÿm fen al megh zorÿttia,
zaraÿlagbol lezÿn egÿ zowal. Ettwl vagion az hogÿ ez ilÿen,
vezÿdelmes erÿtlenfeggel es zÿrnÿw nagÿ feo faÿaffal kÿwetkeozÿk
wdÿwel lÿnnÿ az embÿren.

(Elefegh) Etele ez ilÿennek legÿen mÿndÿen affele a kÿ

(Tanufagh) Neduefÿth, lew, lewes etÿk. Sarga zÿnw io zagu bor,
Mÿhelt ezÿk azonnal el alugÿek. Fÿrÿdnÿ is igÿen io, es az feÿet
meleg vÿzzel mÿnd vnos vntalan megh mofnÿ.

(Oruofsagok) Oruoflafa ennek ez, hogÿ az feolfÿ tagÿaÿt

embêr igên gyakorolÿa, vallaÿth, karyäÿth, az lelêgzetnek megh
tartoztatafawal, az feÿeth es orcÿad igên ereoffen kel têrlenÿ,
es az zêmêketh is vÿawal embêrnek ÿo têrlenÿ vnos vntalan es
meleggel az orcÿÿath ÿo taplalnÿ. Es az feÿeth olÿal
kennÿ kÿ felrezenth megh melegitÿ, mÿnth az kek liliom olaÿ.
Toaba, az zêm heat keweffe fêl vonwan eÿÿel ÿo kennÿ az
zêmêth.

Ammoniacum drachma j, Litÿum drachma iij, Saffran drachma ij, Rez rofda
drachma j, têrd megh vÿÿben eÿêketh, eÿÿel kennÿed

([N]ephelion. Nubecula. **Zêmnek homalÿofsagarol.**

Albugo tenuis.)

Zêmnek homalÿa olÿ Nedweffegh az kÿ az kerekdÿd hartÿahoz
(Ieley) ragad, melÿ mÿnd az egez zêmêth be takarÿa. a kÿn
vagÿon eÿ Nÿawalÿa vgÿ teccÿÿk nekÿ mÿntha fêlhê awagÿ
valamÿ fwfth es para altal Neÿne mÿndênêketh. Eÿ oÿthon megh
temerdêkeodwen chÿnalÿa az Halÿagoth.

(Eledel) Effele nÿawalia az kÿn vagion, mÿndên erês, Sos
es temerdêk eteltwl oÿa magath, es bornak fok ÿtatalul, mÿndên
eledellel olÿal elÿên melÿet hamar megh emezthet.

(Tanufagh) Ha mÿkor orwoflanÿ akarod az zêmêth Etel eleoth
mÿweld azth mÿkor az tegnapÿ vachÿorat ÿmmar megh emeztêtte
es ÿmmar zekÿ mênth, feÿe is megh kwnÿwdêt.

(Oruofsagok) Lo Teÿet elegÿch eoÿwe Meÿÿel, eÿÿel kennÿed.

Eufrafiat zeogÿ, es az gÿeokereth hand el, zaraÿd arnÿekon

+63

Tÿkzêm fwnek kÿth hÿnak, annak az vÿraganak fachÿard
kÿ az leweth, elegÿch eoÿwe Meÿÿel, bochÿafd az zêmben.

Haÿnalÿ harmatoth, Feÿer zêlê lewelenek kÿ fachÿart
leweth es az rathanak is veogÿed es elegÿch eoÿwe, eÿth bochÿafd
az zêmben.

Feoldÿ Thêmÿen fweth feoÿ megh borban, es abban bochÿas
az homalÿos zêmben.

Eorwenÿês borth agÿ ÿnnÿa gÿakortha.

Az Feÿer fwÿ mÿkor vÿragoÿÿk, vagd megh az fwÿ fa oldalath,
es az melÿ vÿÿ abbol kÿ chÿorogh, azth bochÿaflad az
zêmben.

Veres kapoÿtanak kÿ fachÿarth leweth feoÿd megh

Mezben, az zëmëknek vegeÿth belël azzal kennÿed.
 Këmenth, rutath, tÿrÿ eo3we, es elegÿcd io Borral megh,
 fachÿard kÿ az leweth, azzal kennÿed az homalios zëm kÿrnÿeketh.
 Rutha vÿzeth Eger fark vÿzzel elegÿcd eo3we, e3th bochÿafd
 az zëmben.
 Celidonianak, këmennek, Ruthanak (awagÿ iob az helÿeben
 Ifthen faÿanak) kÿ fachÿart lewëkbël vegÿ mÿndÿnÿkbeol
 egÿ kalannÿth, es keth kalan tÿzta Mezeth. Ebbël reggel, del
 vthan, Eftwe, egÿ tolzalrol bochÿas be az zëmëdben, de o3ton
 ezën feolwl azzonÿallatnak teÿeth bochÿaffad az zëmben a kÿ
 ferfÿ gÿermëkeoth zoptath, e3th penÿgh azerth kel oda bocÿatanÿ,
 annak erës voltat hogÿ enhÿcche es hÿwëfÿcche, De az azzonÿallat
 teÿet akkor feÿeffed kÿ, mÿkor ÿmmar etel vthan emezteoth
 az azzonÿallath.
 Safkefelwnek Epeÿeth, pÿzerczenek az kÿ fachÿarth lewewel
 awagÿ porawal elegÿcd eo3we Mezzel egg'wt, tolzallal ebben
 bochÿas az zëmben.
 Zapora fweth tÿrÿ eo3we dÿ3no haÿal. Eÿelre këfd az
 zëmre, ma3nap vëd el rola, megh tÿztul az zëm.
 Këmennek, leweleth Nÿerfen, Bakfwnek lewelet megh annÿth
 tÿrÿ eo3we es e3zel kennÿed.

megh es teord porra, elegÿch feÿer Borban, es enheÿra Negÿwen
 napigh ilÿenth igÿal reggel egÿ kalanban kÿ ferne, zeomnek e3
 el vezÿ homalÿoffagath, az latafth megh tÿztÿttia, es az Embeornek
 elmeÿet is megh vÿttÿa. E3 orwoffagh megh probaltatoth fok
 ven Embërékën kÿk latafokban megh fogÿatkoztanak, kÿk az
 vthan zÿnthe vgÿ lattanak mÿntha ifÿak voltak volna.

+64

Kechke Sawowal es teÿel melegën, tÿzën eoteod napÿgh
 taplalÿad az zëmëth, fme3gh tÿztittia.
 Tÿztha fa olayban ves pÿzercze leweleth es egÿ falka
 ÿdeigh had fonnyaggion benne az olayban, az vthan vëfd kÿ az
 fweth az olaybol, ebben az olayban bochas az zëmben.
 Menthanak kÿ fachÿart leweth is io az zëmben be bochÿatanÿ,
 merth el tÿztÿttia.
 Kÿs feold Epeÿenek kÿ fachÿart leweth elegÿc3
 ë3we Mezzel, a3th bocÿafd az zëmben.

Lo folkanak magwath es vthÿ fw magwath egefd megh
mazos fazekachkaban, azt a porth hÿnched bele.
Czÿnadonÿath azzath, ifmeth az kÿ fachÿart lewebêlis vegÿ
drachma iij, Ammi magoth drachma j, Nadmezet zep feÿert drachma j, têrd megh
porul ezêketh, es ezth hÿnchÿed az zêmben.

(Leucoma. Crafsa albugo.) **Zêmnek Halÿagarol.**

Az Halÿagh, temerdêk es feÿer Nedweffegh abban az
(Oka) hartÿaban a kÿben az zêm fen aal, awagÿ feoleotte annak
kÿ olÿ igên megh aluzÿk es fwrwdÿk oth, hogÿ az zêmnek latafanak
eleoffegeth el vezÿ, merth az zêm fenÿên feolwl vagion.

(Elefegh) Etel es ÿtal felebêl vgÿ elÿên az mÿnth az zêmnek
homalÿoffagaban ÿrtuk.

(Oruofsagok) Mezeth, kêmennek kÿ fachÿarth leweth vêd
mÿnd egÿ aranth, Fogol madar Epeÿeth is annÿth ana uncia j. Balfamumoth
uncia iij az nÿnchÿen igaz Spicanard olayt, ezêketh elegÿcd
êzwe es teod mofarban, têrd erêffen megh, têd valamÿ Edenben
az Nap fenre, es tarch oth Negÿwen napÿglan, ezzel kennÿed.
Egÿ vÿ Tÿkmonÿath vegÿ es teod erê eczetben azth, alÿon
mÿnd addigh benne az mÿgh az heat el emezthÿ hogÿ chÿak
az hartÿaczkaÿa marad, vêd kÿ az vthan es az hartÿachkath
zakaÿd feol, abban vÿzeth talalÿ, azth bochÿafd az haliagos
zêmben.

Gÿêmberth, Nadmezeth, erêffen megh fwlth tÿkmon feÿereth
vêgÿed, têrd mÿnd eoÿwe ezêketh, tÿÿtha ruha altal fachÿard
kÿ, es azzal az vÿÿzel kennÿed az haliagos zêmêth.

Hath vÿ tÿkmonÿath egÿ kis fazekban feodê alath
fêz erêffen megh, de vÿ fazekban es vÿ feodê alat fêÿzed,
mÿkoron kemenÿên megh fêttenek vêd kÿ, hafÿcd megh êket es
az zekeÿth vefd el, oÿton mÿndênÿknek az feÿeriben teolch ez
porban az kÿ kêwetkêÿÿk, az vtan ruha kêÿÿben kel tennÿ az
+65

tÿkmonÿath, es erêffen kel fachÿarnÿ hogÿ az lewe kÿ ÿwiên
mÿndênÿk Tÿkmonak. Az por penÿgh ez: Vitriolum romanu drachma ij,
Camfor drachma j, gÿêmber is drachma j, ezêket porul elegÿcz eoÿwe, ezth kel
az tÿkmonÿakban tennêd, az melÿ vÿzeth oÿton az tÿkmonÿakbol
kÿ fachÿarÿ, azth bocÿafd az zêmben.

Chÿganak az heat, teord porra, elegÿch eoÿwe Meÿÿzel, ezzel
kennÿed.

Fejer pokot hozzu labuth teorÿ megh ÿol, es teod fa olayban,
ebben bocÿas az zÿmben, el rontÿa az halÿagoth.

Czÿnadonÿanak az leweleth, Fejer wrmÿeth, kÿmenth, tÿrÿ
eo3we mofarban egÿenlÿ mertekkel, ÿol eo3we tÿrÿed, tÿrÿeth
temfoth is elegÿch keozÿben es ehÿ3 egÿ kÿs Borth is, fachÿard
kÿ ruha altal ezÿketh erÿffen, tÿd wegben es ebben bochÿas az
zÿmben.

Fogolÿ Madarnak Epeÿeth, es raÿ Mezet, vÿgied egÿenlÿ
mertekkel, elegÿch eo3we ezÿketh, es harmad napÿgh alÿon vgÿ.
Harmadnap el mulwan, e3zel kennÿed az haliagos zÿmÿeth. Iſthen
ſegÿtſegebeol el vezÿ az halÿagoth.

Zÿmnek maculaÿarol. (Hÿpopion, Sug[il]latio, vl mac[ula] Oculi.)

Zÿmnek Maculaÿ le3nek, mÿkor valamÿ wtes mÿa megh
tÿrÿk es megh romol az zÿm az mÿben al, es az zÿmnek be (Oka)
takaro hartÿaÿban valamÿ ver gÿwl, es ozthon az zÿmnek
kwlfÿ rezeÿben ver chÿeoppÿk tecczenek mÿnth valamÿ pontok.

Ennek giogÿtafawal ſÿetnÿ kel ezerth, hogÿ (Tanufagh)
megh ne alugÿanak es feketÿggÿenek oth, merth ozton ha oth megh
aluzÿk, nehezeb az vthan onneth el ozlatnÿ. Mÿvel hogÿ az Erek
tartoÿa, a melybÿl az ver kÿ ÿw meg romol: El ozlatowal kel
orwoſlanÿ:

Kÿmenth, Rutath, Eufraſiath, zaporafweth vadmÿmenth, (Oruofſagok)
Tormentillat, Bakfweth, Dÿ3no kekÿth, Sarga liliom
gÿÿkereth, egÿ mertekkel vÿgÿed ezÿketh, es tÿrd eo3we. Elfÿ
napon tÿd borban, Maſod napon ferfÿ gÿÿermeok vÿzeletÿben, ved
vÿzeth az vthan Alembiconon. Ez vÿ3 mÿndÿn maculat el vezÿn
az zÿmrÿl, es az lataſth megh erÿſithÿ.

Kÿmenÿ magoth, petrefelmeth, Apiomoth, Anifumoth, kakas
tareÿ fweth, mÿnd az ketfele Celidonianak gÿÿkereth, Sarga
liliomnak Bak fwnek az leweleth, Apro Boÿtorÿanth, Eufraſiat,
Rutath, Tormentillat, zaporafwet, ezÿket egÿ mertekÿn vewen
teord eo3we eoketh, Elfÿ napon tÿd ferfÿ gÿÿermÿk vÿzeletÿben,
+66

Maſod napon fejer borban, Harmadnapon zamar Teÿben, Negÿed
napon vÿd vÿzeth, ez vÿ3 megh tÿztittia az zÿmÿeth es az lataſat is
megh erÿſithÿ.

Menÿethnek az Epeÿeth kÿmennek az lewewel egg'wt
bochÿaſd az zÿmben.

Cȳnadonȳanak kȳ fachȳart leweth aȳzonȳallath teȳewel
 eggȳwth bochȳafȳd aȳ zȳmben.
 Zȳekfw vȳragot teorȳ megh, elegȳch Eufraȳia vȳzben bochȳafȳd
 aȳ zeomben.
 Kechke teȳeth mȳnd egȳ mertekw borral elegȳch ȳȳwe,
 bocȳafȳd aȳ zȳmben.
 Aȳzonȳ embeor teȳewel elegȳch eoȳwe ȳol megh
 tȳrȳth Thȳmȳent, bocȳafȳd aȳ zȳmben.
 Galambnak awagȳ vad galambnak vȳd vereth aȳ zarnȳa alath
 eȳth bocȳafȳd bele.
 Melegȳch megh aȳ Tȳkmon feȳereth bocȳafȳd aȳ zȳmben,
 awagȳ kend valamȳ ruhara es tȳd reaȳa.
 Megh fwlt tȳkmonnak aȳ zekȳt elegȳcȳ borban es kend aȳ
 zȳmre feolwl, awagȳ kend valamȳ giapȳura es teod reaȳa.
 Rofa lewelet es aȳ vȳragat is teord eoȳwe Borral, es gȳeonge
 arpa lȳȳtel, haȳnal.
 Ha penȳgh megh feketȳdȳk aȳ ver aȳ zȳmȳn, tehat Retkȳth
 kȳs aȳ zȳmre feolwl.

(Pterȳgion Vngula. Vnguis Sebel.) **Zȳmnek kȳrmerȳl.**
 Zȳmnek kȳrme femmȳ nem egȳeb, hanem aȳ zȳmnek nagȳob
 zegeletȳn aȳ Or felȳl, valamȳ Inas hartȳanak fȳl newekeodefe,
 kȳ mȳnd aȳ zeom fennek kwlfȳ kerekfegeigh el megȳȳn, es
 (Oka) wdȳwel ha megh newekȳdhetȳk aȳ zȳmnek fenethis el burȳttia.
 Leȳȳn zȳmnek ruth rwheffegetwl, awagȳ temerdȳk Nedweffegȳknek
 laffan laffan oda chȳorgafatul. Fekete halȳogh
 magȳarul.

Kȳmenth, Szapora fweth, Rutath, Rofath, Eufraȳiath, vad
 kȳmenth, Bakfweth, Cȳnadonȳath, venus haȳath, mȳnd egȳ aranth
 vȳd eȳȳketh, tȳrd megh es tȳd feȳer borban, egȳ nap eftȳgh
 alȳon benne, Maȳnap aȳ Alembiconban vȳd vȳȳeth, ebben tȳlch
 aȳ Szȳmben, akar mȳ fele maculakath el tȳȳtith.

+67

Etele eȳ ilȳennek olȳ legȳȳn a melȳ aȳ temerdȳk (Eleȳegh)
 Nedweffegȳketh megh vekonȳchia, kȳk mȳnemwek legȳenek, oda
 feolȳeb elegeth ȳrtunk feleole.
 Elȳȳeor eccȳȳr purgatiot kel adnȳ annak aȳ kȳnek (Oruoȳsagok)
 effele Nȳawalȳaia vagȳon. Annak vthanna Malwath, apro malvat,
 awagȳ zeekfweth. Len magoth feoȳ megh, aȳȳal moffad. Eȳȳk

vthan ifmeth, ýo galýczkêwel, reznek heawal awagý dýžno epewel
giogýtany. Tengêr taýtekat eges megh Borban elegých megh,
es kend be vele.

Kechke Epeýeth elegých eo3we fekethe wrêmnec ký
fachýart lewewel es Me3zel, a33al kennýed.

Galýczkêweth drachma iij gumýth drachma j s. têrd megh ezêketh Borral
elegých eo3we, kend rea.

Galýczkêweth, gumith, Ammoniacum foth ana drachma ij. Ezêket
têrd megh es eczetben elegýched, mýkor 3wk3egh ebben bocýas
az 3êmben.

Zêmnê valo Fakadekokrol. (Phlýctaene Veficae.)

3êmnê valo fakadekoknak Newe3ýk az 3êmnec kwlê hartýaian
valo hoýagochkakath az 3ême feýeren feolwl, kýk lezne (Oka)
forro3agtul, es az hýmlêfêkê legh ýnkab megh le3ê. Az 3ýne
penýgh kwleombê3ê effele pattago3afnak. Merth az 3êmnec be
takaro hartýayan vagý 3ýnthê fê az 3ýnê vagýon, vagý el oda
be melýen. Merth mýwel hogý az 3ê be takaro hartýa mýndênfêtl
fogwa Negý vekony hartýabol aal, Le3ê neha e3,
hogý az elfê hartýa alath ýndul, es akkor feketebnek tecc3ýk.
Neha az mafodyk vagý harmadyk alath, az Feýerbnek tecc3ýk
merth el oda be Melýen vagýon, Merth effele pattago3afnak az
3ýne termezety 3êrenth fekethe. 33 3ê be takaro hartýa penýgh
olýan feýer mýnth az 3ep feýer Szaru, ees fenê. Menýwel azerth
az pattago3as Melýebben vagion, annýwal feýerb, faydalma3b es
Nehezeb.

Orwo3lafa ennek ýmýlien modon legýen. Effele (Oruo3sagok)
nýawalýaban lewêk kewefeth 3olýanak, pwfege3th igên el tawo3taffanak,
haragoth, lelêk3eth vetelnek megh tarto3tatafath feolêtteb
valo fenê3fegeoth, O3ton igên kewes etellel ýtallal elegeoggýenek
megh.

Ha az tefth igên megh rakodot, az wdê engedy es
valamý okok megh nem allattyak, az feolê Cefalicath kel megh
vagný, ýeleofben az hoýagok ha nagýok es valamýkeppen vérheonyegêfis.
Io Erê Clýftert is be adný hogý az Nedwe3fegêk

ala 3alýanak. Az hafatis megh kel ýnditany, Týkhus lewewel,

+68

vagý Aloeffel, vagý valamý affele keozênfegê3 dologgal, merth
Erê purgatioth a ký az gyomroth megh banthýa, Nem ýo adný.

Ha latod hogÿ megh twzefwlne, laffu orvoffagokkal es
kënnÿekkel[!] kel hozza nÿulnÿ, kÿth gÿeonge ruhara kel kennÿ, es
mÿnd az vakzëmeth, pofaÿth es zëmëldëkën fëlw l be kel keotnÿ,
kÿ ha megh zarad azt le vëgÿed, es ifmeth vÿath tegÿ reaÿa.
Tÿkmonnak az zekÿth Saffrannÿal es egÿ kewes Opiummal
elegÿcz eo3we, ezt kend ruhara.

Forroth Muftban kenÿereth kewerÿ mÿnd egÿ pepët, azth
keoffed rea.

Bÿfalmat feozd megh ÿol, az hufat magwa nekwl tërd megh
es këfd rea.

Pomagranatnak az heat feozd megh vÿzben ÿol, es këfd
azt rea.

Ezt penÿgh igën ezeodben veod, hogÿ az zëmeoth zoroſſan
be ne keoffed, feoth valamÿhelt az twzefſegh el megÿën rola,
azonnal megh zwnnÿel az keotestwl, hanem zëmnek valowal
elteſſed ÿlÿennel.

Licium es Saffranÿ mÿnd ketfele drachma s. Acacia scrupulus j, rofa vÿzeth
uncia j, ezëket elegÿcz eo3we, es chÿëppënkent bochÿafd az zëmben.

Bakzarwo fweth az magwat, awagÿ len magoth feoz megh
vÿzben, awagÿ Sarkerepeth e3zel parolÿad az zëmët awagÿ cheppenkent
bocÿas az zëmben benne.

Telÿes az mÿgh ez nÿawalÿat orwolod, Bort ne igÿek az
betegh, hanem vÿzet kÿben kewes fa heat fëztel megh, es ÿgën
lagÿan tarto eleſegëth egÿek.

(Ophthalmia. Phlegmon oculj) **Zëmnek faÿasarol.**

Zëmnek faÿafa ſemmÿ nem egÿeb hanem az zeomnek kwlſë
hartÿaÿanak az kÿ mÿnd az egez zëmëth be takarÿa es tartÿa
mÿnd az teob hartÿakkal eo3we megh twzefwlſe, melÿ ÿw az
(leleÿ) zëmnek zëgletÿbeol, Ez Nÿawalÿaban az zëmnek vekonÿ
ereÿ megh dagadnak, es noha annak elëtte lathatatlanok voltanak
az zeom feÿerën, de moſt lathatok leznek, es valamÿ feÿer
volth az zeomben az mÿnd megh vëréſſeodÿk. Nagÿ egë faÿdalommal
vagon, kÿ mia elës kënweknek gÿakortha le chorgafok
vagon, Ees neha az zëmnek az kënnÿekewel egÿetëmben meeg
az pofak is megh fuualkodnak. Mÿkor az zeom faÿas megh
eoregbëdÿk, az veorëſſelleo zëm feÿer annÿra fël Newekeodÿk
hogÿ az feketeÿenel az zëmnek fëlÿeb aal, es meeg azth is be
+69

feodŷ. Lezēn ez Nŷawalia, attul hogŷ az vekonŷ fekethe ver (Okay)
az zeomre chŷorogh, az vakzēmēkēn es egŷeb zegletēkēn lewē
Erekbēl: Az kŷknek effele ver folŷas mŷa az zēmēk ere ŷmmar
kŷ nŷlatko3oth, azoknak azonnal megh twzefēdŷk es faŷ az zēmēk
akar mŷ okbol, ha igēn megh teoltŷ etellel es ŷtallal magath,
ha Napnak fwtē hewfegere megŷēn, awagŷ ha valamŷben erēffen
mwncalodŷk, es egieb effele akar mŷ fele kwlfē dolgoktul.

Effele betegh igēn feteth helŷēn legŷēn, es az (Tanufagh)
zēm faŷafnak okath lathwan, vagŷ melegēn vagŷ hŷdegēn ha az
vŷlagofra ŷw zēm feodele feketē, zeold awagŷ Eg zŷnw legŷēn
merth az faŷo zēmēknek latafath effele zŷnēk vgŷan megh
vŷtŷak.

Eledellel vekonnŷal elŷēn es keweffel, Huŷth ne egŷek (Eledel)
ŷe teŷeth, Borth ŷe igŷek ŷeleoŷben az eleŷben, hanem fa (Ital)
heaŷal feoth vŷzeth, awagŷ arpa vŷzeth. De ha az zēm faŷas
vagŷon valamŷ temerdēk Nedweŷŷegēkbeol Mez ŷērth,
awagŷ vekonŷ Borth, vagŷ vŷzes borth ŷo ŷnnŷa. Nŷugodnŷ ŷo,
fēn ŷarnŷ Nem ŷo, Mŷndēn haborodafŷ elmenek tawol legŷenek.

Ha igēn megh tēltŷegtwl vagŷon az zeom faŷas (Oruoŷŷagok)
Ees twzes igēn, mŷngŷaraŷth az Cefalica ereth kel megh vagnŷ,
es igēn beoŷegēs verth kel kŷ veonnŷ, arrol iŷmerēd penŷgh azth
megh, hogŷha igēn faŷ az zeom es vērēs igēn es forro, az melŷ
keonwek beleole kŷ chŷorognak, azok is igēn forrok. Ha penŷgh
vagŷon az temerdēk Nedweŷŷegēktwl, vekonŷ Sos, elēs es meleg
keonwek chorognak kŷ beleole. Ezth purgaciowal kel kŷ vēnnŷ.
Keth vagŷ harom Edes almath ŷws megh az hamuba, vēd
kŷ keth tŷkmonnak az zekŷth, es az feŷerewel elegŷch eo3we
az almath, ebbeol chŷnalŷ flaŷtromoth egŷ kis rofa olaŷth hoz3a
elegŷtwen, az faŷdalmat megh enhitŷ.

Ruthanak vŷzeben, Eufraŷianak, kēmennek vegŷ ana uncia ij,
Tucŷat, ŷcrupulus j, Aloefth ŷcrupulus s. Ezēketh elegŷch ē3we mŷndēnnapon
kecc3ēr harom3oris ebbe bochŷas az zēm̄ben.

Nŷulnak twdeŷet ha az faŷo zēmre kētēd, megh enhitŷ az
faŷafath.

Tŷkmonŷat ŷws megh vēd kŷ az zekŷth, apiommal Saffrannŷal
es Mezzel teord eo3we, kēŷd az zēmre, el vezŷ faŷafat es
dagadafath.

Galleŷt teorŷ megh elegŷcd eo3we arpa lŷztel vŷ3ben, kēŷd
az zēmre.

Feýer wrēmnek leweth fachýard kŷ a3zonýallath teýeben kŷ
ferfŷ gŷermēkeoth 3optath, rofa vŷ33zel es tŷkmonŷ feýerrel
elegŷc3zed eo3we eoketh, flaftrom moggŷara keofd a3 zēmre.

+70

Bērēknek a3 lewelet tērd megh keofd a3 homlokra,
zēm faýaŷt es dagadaŷth el vezēm.

Caŷtoreumoth drachma ij, Feýer makoth drachma vj, Saffrant drachma j, Belend
fwet drachma iiij. Megh fwlt tŷkmon zekŷth No v. a3 menŷ Mez ehē3
elegth teord eo3we, kēfd a3 ket vakzēmēkre, el vezŷ a3 faýaŷth
es dagadaŷth.

Vērēs kapo3ta lewelet teorŷ porra. Megh fwltth tŷkmonnak
zekŷth, A3zonýallat teýeth, Egŷ kewes me3et, tŷmporald eo3we
ezēketh, kēfd a3 faýo zēmre.

Eufraŷia vŷ3eth, rofa vŷ3eth, rutha vŷ3et, egŷenlē mertekkel
vegŷ es tŷmporald eo3we eoketh, e3t bochaŷd a3 faýo zēm3ben.
Petrefelŷemnek 3ēd megh a3 leweleth, tēd folŷo hŷdeg vŷ3ben,
egŷ tŷkmonnak feýereth habard megh temfowal, martogaŷd
abban a3 petrefelēm leweleth, keth tŷ3ta ruha kē3eoth keofd
a3 zēmre.

Epērŷeth aŷd kŷ mŷnd tēweŷtwl feo3d megh vŷ3ben ma3os
fa3ekban, hwch megh, keth ruha keo3ēth kēfd a3 faýo zēmre.

Kakonŷ ferenc3 orwoŷŷaga.

Pŷmponŷa vŷraganak vēd vŷ3eth, a3t bochŷaŷŷad a3 faýo
zēm3ben. Melŷth gērgŷ orwoŷŷaga.

Sal ammoniacu, uncia j, Nŷl uncia 10, Tunciaia praeparata drachma j, Io nadme3,
Camfor, vitriolium romanu, ana drachma j, ezēket teord eo3we, teod wegben,
teol [!] rofa vŷ3et rea, egŷ Me3el bort is, mŷkor e3 megh
tŷ3tul, ebben chŷēppen3ch egŷ kichŷnt a3 zēm3ben. Kenchtarto
barath.

Kēmennek gŷēkereth moŷd megh 3epēm, es faragd le mŷnth
a3 Cicoreath a3 gŷermēkdŷd felet, tŷkmon feiert temfowal habarŷ
eo3we es mŷnd elegŷch eo3we eoketh, ebben ket ruha keo33e
vegŷ annŷth mŷnth egŷ Mogŷoro volna, keofd a3 zēmre, Sha
megh 3arad megh vŷobbat kēs. Palatŷc3 Ianos orwoŷŷaga.

Len magh olaŷnak a3 Elŷē Sonkolŷat awagŷ teorkēlŷet,
elegŷch eo3we gummi arabicommal es kos tēwŷŷfel. tegŷ aho3
egŷ kewes Maŷtixoth es igēm kichŷn camforth, a3 varas

chýpas zẽm heakath es vẽrẽs zẽmẽketh megh zepitỹ ha rea kenẽd,
es zepẽn nezefth chỹnal.

+71

Zẽmnek Verẽfsegerẽl.

Fagỹal fa vỹraganak veod vỹzeth azt bochỹaffad az verẽs
zeomben.

Baboth healỹ megh es teord megh, kẽfd azt az homlokra.

Teomỹenth tẽrỹ porra, tỹkmon feýerewel habard eo3we keofd
az zẽmre.

Vizỹ Bafilicont keth Nehezekeoth teorỹ megh es elegỹcd mezben,
azzal kennỹed.

Azzonỹ embẽr teýet a kỹ ferfỹ gýermẽkeot zoptat elegỹch
eo3we tẽreoth Saffrannỹal, azzal kennỹed.

Kechke lagỹ Saytoth es vaýath mos megh fokzor igẽn ýol,
tỹkmonỹ feýerrel es rofa vỹzzel elegỹch eo3we, chỹnald az
zẽmre.

Bo3za fan melỹ gomba terẽm aztazd megh meleghe vaýas
borban, az vthan kẽfd az zeomre, de ne legiẽn igẽn hew. Ez
orwoffagh fokzor meg probaltatoth.

Žapora fwnek az lewelet teord megh, egỹ kỹs tẽrẽt fowal
elegỹch eo3we es kẽfd az zẽmre, Mařnap vẽd el rola, megh latod
hogỹ el tỹztult az ver az zẽmrẽl. Ez is probalt orwoffagh.

Bakfwnek az gýeokereth feozd megh vỹzben hogỹ harmadreze
el apaggỹon, azzal taplalỹad zẽmẽdet, vgỹan azon fwnek az
lewelewed penỹgh keofd be az zẽmẽdet es homlokodath.

Rutath kẽmennỹel tẽrỹ eo3we, tỹkmonỹ feýerrel habard
ẽ3we, kẽfd az zẽmre, fẽlẽtte igẽn meg tỹztỹttia.

...vỹzben az Tuciat habard mỹnd addigh hogỹ ...vỹznek
az zỹne megh valto3zek, azt a vỹzet ... az zẽmben.

Kẽmenth azalỹ megh es tẽrỹ megh, elegỹch eo3we
tỹkmon feýerewel es kenýer bellel, kẽfd az zẽmre.

Hýfopoth teorỹ megh es kẽfd ket ruha kẽ3ze. Eofd megh
Meleghe vỹzzel es Parold azzal az zẽmẽth.

Kaproth es fekete gýoparth teorỹ megh wtẽge3d megh elegỹch
ẽ3we azzonỹallat teýewel, keofd az zẽmre.

Camfort rofa vỹzzel chỹnalỹ eo3we, march ruhat bele es
tẽd az zẽmre.

Tucŷath drachma ij, Sanguis Draconis, Nadmez, ana drachma j, t rd megh
ez ket es z tald megh, ez porban ves eg  kich nth az z mben,
Nem felelmes. Feol tte megh probaltatoth es B zon os orwoffagh
ez.

+72

(Lippitudo) **Z mnek ch palsagarol.**

Az Ch pas z m Neha ch ak az z m n feolwl Neha pen gh
bel eb vag on. vagion N ha varaffaggal neha annekwl, Megh
(Oka) lez n feo fa as m a is, de legh  nkab m kor az z m megh
twze    k es az ver az z mre k  omol, az z m megh ch pasod k.
(Oruofsagok) Porch n fwnek lewelet t rd megh es fach ard
k  az leweth, ezth teod f lwl az z mre.

Rofa v zeth, k men  v zeth, Eufraf a v zeth ana uncia ij,
Aloefth drachma j, Eleg cd eo we ez keth, ebben boch as bele.
K mennek g  keret eg enl  mertekw fa olayban es v zben
feo d megh er   en m nd add gh hog  az v z el apagg on, e zel
kenn ed ez olay al. Ez ig n megh probaltatoth orwoffagh.
Maaknak az lewelet, pomagranatnak heat, Arpa kafath, teord
eo we ez keth, k  d az z mre.
Vth  fwnek leweth fach ard k , azt boch affad bele az
z mben.
Spong ath eges megh, eleg ch eo we azth porul
Eufraf a v zzel, azth boc affad az z mben.

(Pruritus) **Z mnek V zketefer l.**

Rofa olay th drachma vj, Maftixot, N l, ana uncia ij, fe er v azt az men 
eh z elegh, f  d eo we E zel kenn ed.
Foghag manak belf  rezeth t rd eo we Me zel, es az
v zket  z m th a zal kenn ed.
Hew ch megh valam  t zta vafath k  nem ro das, teg  az
hew vafra Buza z m keth, annak az olay th borral eleg cd
  we, a zal kenn ed.
Az v zketes ha Napnak megh egetefetwl awag  portul vag on,
g akortha ch ak meleg  v zzel mo fad azth a melyben vag 
rofath, vag  ch pket vag  lench et f  tel megh.
 araz ro ath teor  eo we borral, teod az z mre Neha neha
fa olay al is kenn ed.

(Nÿctalopia. Nocturna caecitudo.) **Zëmnek Farkas Halÿagarol.**

Farkas halÿog az Magÿarul, mÿkor valakÿ ÿol lath nappal,

Napnÿugath vthan keweffe, De ozthon Eÿel femmÿth nem lath.

Eÿelÿ vakfagnak modhatnÿ. Lezÿen ez Nÿawalÿa az fÿenek erÿtelenfegetwl,

+73

ÿeleofben az lato (Spirituſnak) leleoknek es (Oka)

egÿeb Nedweſſegÿeknek megh temerdÿkÿdefetwl.

Elÿzeor azerth io ereth vagnÿ az Cefalicath es az (Oruofſagok)

zëmnek zÿgeletÿn valo ereketh. Io Cliftert is be adnÿ.

Borfoth, Tethw fwet, ana ſcrupulus j, Muſtarth drachma j es ſcrupulus j, tÿrd megh

ezÿeketh chÿnalÿ chÿapoth beleole ilÿen modon. Az Ceclanak

gÿÿekerenek fachÿard kÿ az leweth, es azzal elegÿch ÿÿwe az <chÿ>

porokath, hogÿ olÿ ſwrw legÿÿen mÿnth az Mez volna, Ezÿeket

eoÿwe elegÿtwn told feol az orban, ezt penÿgh hath

vagÿ het nap chÿelekeÿggÿed.

Etel eleoth igÿen ÿo mÿndenkoron porul Hiſſopot vagÿ rutath

vagÿ fekete gioparth ÿnnÿa megh adnÿ.

Ha ezzel megh nem giogÿul chÿnalÿ ilÿen purgaciot.

Scamoneat drachma s. Caſtoreumoth ſcrupulus j, Soth drachma s. ezt penigh az igÿen

vaſtagoknak aggÿad, az gÿÿengebbeknek penÿgh elegh adnÿ

Scamoneath ſcrupulus j, Ez purgatio felÿl azth mogia Aetius doctor, hogÿ

ezzel hertelen megh gÿogÿult effele vakfagbol az embÿr, awagÿ

az Nÿawalÿath igÿen megh kÿſſebbÿtÿtthe.

Mezeth forralÿ feol es az taÿtekatul tÿÿtÿcd megh, ves

tÿreoth temfoth bele, es azt bochÿafd az zÿmben, de az vthan be

hunwa tarchÿa az zÿmeth.

Dÿÿno kenÿerne awagÿ repanak melÿ fwet hÿnak awagÿ

veorÿs hagÿmanak fachÿard kÿ akar melÿknek eggÿknek az

leweth, elegÿch eoÿwe Mezzel, awagÿ azÿonÿallath Teÿewel, ezt

bochÿafd az zÿmben. De azerth igÿen gÿakorta ebben bele ne

bochÿas mÿwel hogÿ erÿs es chÿpkeodÿ orwoſſagh.

Kechke Baknak az Maÿath tÿrÿed erÿſen az kezede kÿzÿth,

es az hafadaſÿn az mÿnemw lew kÿ ÿw, azth tÿlchÿed tÿÿÿnketteod

napÿgh az zÿmben.

Awagÿ vgÿan affele Maÿath tegÿ az elewen twÿre, mÿkor

verÿtÿÿÿk vÿd verÿteket, azzal kennÿed.

Vgÿan azon kechke Baknak az Epeÿewel awagÿ fogolÿ madar

Epeÿewelis ÿo az zÿmÿth kennÿ.

Szamar mýkor vyonnan ganellýk, mýngýaraſth annak
fachýard ký az leweth, az tēlched az zēmben.

Zēmnek latasarol.

Ha melý zēm Me3ze feoldre ýol lath de kēzel Nem.

Varýunak epeýeth, kefelýwnek epeýeth, fogolnak
epeýet, Darunak epeýeth vēgýed ana drachma j. Az mezeth forrald fēl
+74

hand el az taýtekath, es vegý az týtta Mezbēl drachma j, Balfamum
olaýth drachma ij, elegých eo3we e3ēket es mýndēn napon e3th bocýaffad
az zēmben.

Hollonak Epeýeth, Eolýwnek epeýeth, Fogol madarnak
epeýeth, Darunak epeýeth, chýnald mýnth feolwl megh ýrtuk, e3
is ýo.

Ha az Zēm 3ep, de keufet latný vele.

Tormentillat feo3 megh Borban, mýndēn napon azth aggýad
ýnnýa, egýebfele ýtalt Ne igýek.

A3 Tormentillat penýgh mýndēn napon meg fē3zed es azth
az zēmēdre kēffed Negý awagý Eot holnapig is.

(Inflamatio.)

Zēmnek Tw3efwleserēl.

Eokēr nýelw fwnek kýth Deakul Borragonak hýnak vēd
výzeth, ebben bocýas az zēmben, es kýwl is e3zel kennýed az
zēmeoth.

3ep3ēleonek mýnd lewelet gýwmēlcheth vegýed es fachýard
ký az leweth, march ruhat bele, kēfd az homlokra.

Iften faýat Bifalmawal feo3 e3we, kēfd rea.

Maknak az ký fachýart leweth fēt Týkmonnak zekýwel es
tērēth faffrannýal chýnald eo3we, es keofd az zēmre.

Belend fwnek lewelet es magwath chýnald e3we lýztel es
kēfd rea.

Thēmýenth gýwch megh, a3zonýallat teýet es rofa výzeth
elegých eo3we, es az megh gýwth Themýenth fwfd abban, azban
tēlch az zēmben.

Fēldý chýgath teorý eo3we egý Nýers Týkmonnýal,
kend ruhara es kēfd az homlokra.

(Ecpiefmos. Exitus oculj.) **Zëmnek kÿ dëlledefeŕël.**

Ez Nÿawalÿaban az zëmëk annÿra kÿ mënnek helyëkbël
mÿnth ha vgÿan kÿ toltak volna onneth, es vgÿ aalnak, hÿiak ezth
(Oka) zëmnek kÿ Mënefenek is. Megh tÿrtenyk penÿgh ez Nÿawalÿa
az kwzkeodëkën, mÿkor az nagÿ kwzkeodeſben megh
fuladnak, awagÿ az kÿk maſkeppen is ha megh fuÿtatnak, kÿ
Mered az zëmëk. Az azzonÿallatokon is megh lezën ez, mÿkor az
+75

zwlefnek faÿdalmanak ÿdeÿen erëlkeodÿk zegenÿ a zwlefne. Az
feobël valo fok chÿorgaſtulis melÿ hertelen ÿw az zëmre
megh efÿk.

Ha az fuladaſtul vagÿ zwlefnek faÿdalmatul lët (Oruofsagok)
azth megh erthetnÿ. De ha az Nedueſſegeknek le chiorgaſatul
leoth, feo faÿaſſal lezën, az zëm hea is megh dagad es nagÿob
lezën.

Ha azerth zwlefben azzonÿallaton vagion, mÿkor ozton megh
tÿztul ÿol az azzonÿallath, az zëm is helyere al es megh
giogÿul.

Ferfÿn ha vernek vetele awagÿ purgatio vetele vthan tÿrtenth
es megh nem zwnÿk, keoppëlt kel az fënek hatulſo rezere
vethnÿ, de megh nem kel vagdalnÿ.

Mezeth es teoreoth Saffranth elegÿch eo3we, kend tÿzta
gÿapÿura, tÿd az zëmre, es kecczërës ruhawal këlđ altal zepën.
Sos vÿzzel igën ÿo az homlokot mofnÿ.

Zëmnek kechke Halÿogarol. (Aegilops)

Az kechke halÿogh egÿ kis fakadek mÿnth egÿ kÿs
zëmëlchÿë, az ornak chÿontÿa es az Nagÿobbÿk zëm zëglet
këzëth lezën, kÿ mÿkor megh fakad, melÿ lÿka lezën, es azth
ozton igën Nehez lezën megh giogÿtanÿ. Lezën ez az hÿtwan (Oka)
vetkes nedweſſegëktwl, melÿek oda az helre le zarmaznak.

Ez Nÿawalÿath az teſthnek vekonÿfagaert ahol (Tanuſagh)
vacion es az chÿontnak kÿ alatta vagÿon megh vezefeÿerth nehez
gÿogÿtanÿ, Nem chÿak ezerth penÿgh nem gÿogÿulhato, de
azert is hogÿ fok lagÿ orwoſſaggal kel ho3za nÿulnÿ, ho3za ÿo
modon Nem fernÿ az helyert ahol vagÿon, merth az zëmben is
chÿorogh be abban, ho3za ſem fernÿ penÿgh kwlëmben az
këteſſel, hanemha mÿnd az zëmëth is be këtÿk, Melÿ dologh
eleghe nehez lezën, mÿwel hogÿ fok ÿdeigh lehet az megh
gÿogÿulas.

Az Nŷawalŷa azerth mŷkor kezdetŷk, az tefth (Oruofsagok)
ha igŷn megh tŷltŷzeoth, az Nŷawalia melŷ feleol vagion, onnet
az Cefalica Ereth kel megh vagnŷ.

Igŷn erŷs es elŷs chŷpkeodeo orwoŷŷagokkal nem kel elnŷ,
merth az zŷm megh bantatŷk, es az twzeŷwles is megh eoregbeodŷk.
Kŷ ronthe fweth kŷt parietarianak hŷnak vegŷ, es fachŷard
kŷ az leweth, elegŷch eo3we teorŷt faffranŷal, azt teod rea, de
+76

e3 orwoŷŷagoth gŷakorta valto3taŷŷad es vŷat vŷat kŷ3 reaŷa.
Trallianus azth irŷa, hogŷ eo e3zel az orwoŷŷaggal az kechke
halŷogh vŷonnan eredwen, ŷokakat gŷogŷtoth megh.
Tenkŷlth fŷ3 megh Eczetben, teord ŷol megh, kŷŷd rea, Ez
nem chŷak az vŷonnan kezdeŷteth, de az kŷ vgŷan megh
genŷetŷegŷŷedeot is, megh fakaztŷa es megh is giogŷttŷa es
mŷnd az chontŷgh haznal.

Rutath ves lugban, es feozd megh benne tŷrd megh e3th
kŷŷd rea.

Az Lugos rutha ŷollehet igŷn e3ŷ eleozŷr, de az
vthan megh laŷŷodŷk, es igŷn is haznal.

E3 penŷgh nagŷ dologh, hogŷ az Sebnek ŷemmŷ helŷet nem
haggŷa, awagŷ ha hagŷ is Nem rutoth es Nem igŷn lathatoth
hagŷ vthanha az megh giogŷulafnak e3 halŷogh.

Feoldŷ chŷgakath teorŷ megh mŷnd heaŷtul, elegŷch abban
Aloefth vagŷ Mŷrrhat, azt kŷŷd rea az mŷgh meeg megh nem
genŷetŷegŷŷedeoth, de ha ozton vgŷan megh fakad is, el zara3tŷa
e3 orwoŷŷagh.

Gŷermŷkchenek Zŷmenek nŷaualŷaŷrol.

Tŷkmonnak az feŷereth habard megh, bocŷafd az zŷmben,
hewŷegeth es gŷakdoŷafath az zŷmnek el vezŷ.

Tŷkmonnak az zekŷth roŷa vŷ3ben feozd megh, awagŷ roŷa
olaŷal habard eo3we, kend az zŷmre, az faŷafat el vezŷ rola.
Roŷath tegŷ Egŷ Sakcŷoban, forrald ŷol megh, tŷd az zŷmre,
dagadaŷath faŷdalmath el vezŷ.

Bakŷwnek az leweleth, kŷmennek az gŷŷkereth feozd megh
vŷ3ben, a33al moŷŷad az kŷnŷwe3ŷ zŷmet el zara3tŷa.

Balha fweth tegŷ tŷ3ta vŷ3ben. Egŷ Eŷel alŷon benne, e3zel
akar kŷwl moŷŷad az zŷmŷth, akar bele bocŷas benne, az zŷmnek
vŷ3ketefeth es keonŷwe3efeth megh giogŷttia.

Týkmoný zekýth rofa vyzzel es lýztel, es azzonýembër
teýewel elegýcd eo3we, kend rea, es hatra verý az zëmrel az
kënywezeftth.

3arka lab vyzeth ha kÿs gýermëknek az zeomeben
eontýk mýndën fele Nýawalýarol haznal.

3apora fweth tÿrý eo3we týkmon feýerewel, kÿfd rea Eýel,
az Nedweffegëth el vezý.

+77

Baboth týztých megh az heatul, teord porra, elegých eo3we
týkmon feýerewel, kÿfd az ket vak zëmëkre, megh tartoztattýa
az Nedweffegëketh, es nem bocýattýa az zëmre.

Akar mýchoda halnak az kÿwerýth folýo vyzben fogoth
halnak, olwazd eo3we fa olaýal, es azt ozthon elegých egýbe
mezzel, zëmëth igën výlagofýth ha Eýelre rea kÿteod az zëm
heara.

Kek výola vyzeth awagý rofa vyzeth ha zeomeben chýëppentez
az gýermëkchýenek, zëmë výlagath eppitý.

Camfort rofa vyzzel elegých eo3we, march gýapottat bele,
tÿd az zëmre, faýafath el vezý.

Io Saffranth týkmoný zekýwel elegýcd eo3we kÿfd az zëmre
faýafath el vezý.

Opiumoth rofa vyzben týmporalý eo3we, ezth chýepegezd az
zëmben, igën faýafath el vezý az zëmnek, hewfeget el oltýa es
dagadafath is megh giogýttýa.

Laurus olaýth, týkmonnak az zekýth, rofa olaýth, Terpentinath,
Maftixot, ana uncia s. tÿrd porra az kÿ arra valo, elegých az
Laurus es rofa olaýhoz výazth drachma ij, týmporald eo3we tw3nel az
porokkal, ved kÿ hwých megh, ezzel kennýed az kis gýermëknek
zëmë heath ha megh dagadoth.

Maftixot tÿrý megh týkmoný feýerrel elegých ë3we, ezzel
kennýed be az zëmë heat. Seoth ha az Aala dagadnais, haznal
mýnd ez keth orwoffagh rola.

Zëmnek Varafsagarol.

(Vlcus)

Varaffaga az zëmnek Nýha az legh kwlfe Neha az mafodýk
hartýayan lezën. Neha az zëmnek az hean awagý az (Okaý)
zegletëkën Teortenýk wtefbeol, egýeb effele dolgokbolis, kÿk
kwlfeo okaý. De legh nagýob az Belfë oka, az Elës Nedweffegëknek
etele es ragafa.

Ha az kwlŕŕ okbol lezŕn az varaffagh, azth kŕnnŕen (Ieleŕ)
 megh erthetnŕ annak zawabol az kŕn vagŕon. Ha penŕgh vagŕon
 az Erŕs Nedueffegŕktwl, vŕzketefbeol, faŕdalombol es egŕeb
 affelebeol azt is megh tudhatnŕ. Nem olŕan felelmefŕk es vezŕdelmefŕk
 penŕgh az olian varazafok kŕk az kwlŕŕ hartŕan vадnak
 mŕnt az melŕek az mafodŕkon. De legh vezŕdelmeŕb az
 melŕ az mafodik hartŕan az zŕm fennek mellette tŕrtenŕk, Merth
 ez ŕlŕentul az zŕm heanak le zakadafa kŕwetkeozŕk igŕn
 hamarŕaggal.

+78

(Oruofsagok) Az Tefth azerth ha fŕleotteb megh vagion
 rakodwa az fok eteltwl ŕtaltul es abbol leoth hŕtuan Nedueffegŕktl,
 mŕngŕarafth az Cefalica Ereth kel megh vagnŕ. Ha
 penŕgh Nedueffegŕknek elŕs voltatul vagion az var, purgatiot es
 Clŕŕtert kel nekŕ adnŕ, hogŕ ala zalion az fok hŕtwan
 Nedueffegh.

Legh eleozŕor gŕeonge orwoffagokkal kel hozza nŕulnŕ. Ha
 azerth twzeffegh vagŕon az zŕm kŕrwl es valamŕ faŕdalom is
 meeg, Azzonŕ embeor teŕeth kel bele bocŕatanŕ.

Tŕkmonŕath mŕndŕnŕftwl es rofa olafth es Melegb borth
 elegŕch eoŕwe, kend gŕapŕura, tŕd az zŕmre.

Ennek vtanna oŕthon, rofath awagŕ Sarkerepet feoz megh
 azzal taplalŕad moffad es azzonŕallath teŕewel elegŕch tŕkmon
 feŕert ŕŕwe. Melegŕn abba bocŕas az zŕmben.

Affele kenefeokkelis taplalŕad az melŕeket oda
 feol meg ŕrtham az zŕmnek twzefwleŕerŕl, ŕeleofben az Maaknak
 feŕebŕl es Sarkerepbeol es kenŕerbeol a melŕ kezwl.

Gengŕek[!] legŕenek penŕgh az kenŕ ŕrek es chŕak az feolŕŕ zŕm
 heat kel megh kennŕ, hogŕ az kŕnweknek kŕ chiorgafaerth megh
 nŕthaffa az zŕmŕth. De ha az var rutŕagos lezŕn, tehat Mezes
 bort kel chŕnalnŕ az kŕben valamŕ kichŕn vŕzis legŕn, azzal
 kel mofnŕ. Awagŕ az Bakzarwo fweth igŕn zepŕn tŕztŕcd megh
 es igŕn erŕffen megh moffad, az vthan egŕ Nap es egŕ Eŕel
 tŕzta vŕzben alŕon mazos faŕekban, vgŕ feozd megh oŕton, es
 annak az vŕzehŕz elegŕch egŕ kis Mezet es azzal moffad az
 zŕmeoth. De ezt is ezeodben vŕgŕed hogŕ az Bakzarwo fw az
 melŕ vŕzben eŕel es nappal allot, azth el kel eottenŕ, es vŕ
 vŕzet zep tŕztath kel rea teoltenŕ, abban fŕzzed megh, aztis
 penŕgh ne feozzed fwŕth mellet, hanem tŕzta zeneth kŕ tegŕ

maganak es azon feozzed. Ezert kel penigh az elfe es mafod
 vyzet el vethny az Bakzarwo fwnek hogý mynden keferwfege
 abban marad. Harmadczor azerth az mely tyztha vyzben megh
 feozeth, zepen be feoggýed es vgý feozzed annýra penygh mynth
 Egý hygh zabafu Mez volna. Ozton veod ky es egý ruhan zwrđ
 altal az lewet, de az fwet Ne fachyard hanem az mynth chyak
 az ruhan altal eo magatul zwrenkezik, es ezt tarchyad az
 ruthsagnak tyztyafara. Ezth penygh tarthatny legh towab mafod
 awagy harmad Napra, merth az vthan megh eczetefodyk fnem
 io lezen.

Ha mykor ozton az varnak rutfaga el tyztul, azonal megh
 tartozzal es az Bakzarwo fwnek lewewel ne mofad, hanem
 olyal orwofolyad az ky be newelheti huffal es be forrazthattya.

+79

Igy chynaly azerth annak valo orwoffagoth.

Ammoniacu, Sarcocola mynd ez ketfelebél drachma v, Themýenth, drachma x,
 Saffranth teorétteth drachma ij, ezeketh mynd teord megh, es Bakzarwo
 fwnek ky fachyarth leweben elegycczed, es ezzel kennyed.

Ezzel feol Newelwen az hufth zynwl az mynt lehet, az vthan
 az Sebnak helyenek el veztefereilyen ken yreth chynaly.

Pompholiginis elotae, drachma iij, plumbi vfti, drachma ij, Saffranth, drachma j, Reznak
 heat ky hynak Squama aevis, drachma ij, gumith uncia iij, ezeoket teord
 megh, es elegych eo3we elfe vyzben yol, ezzel kennyed ez yrrel.

Cancamumoth ves borban, had alyon benne, es azth kel az
 zemben bocytany, a hol Sebes, azzal kel mofny oth.

Feldy Chygakath eges megh, annak az hamuyat elegich
 ezwe mezzel, azzal kennyed.

Embér vyeleteoth forraly feol rez Medenczebe awagy
 valamý rez edenben, azt telch hydegén bele.

Bor Seoprwth eges megh, teord megh, azzal hynched.

Myrrhat teorý megh es azzal hynched.

Kalaryfth teorý porra, azzal hynched.

Zemnek wteferel.

(Ictus oculj)

Ha az zem megh wttetyk es Sebe lezen, azonnal tery
 Themýenth porra, elegych eo3we azzoný embér Tejewel es azth
 bochyafd bele.

Vad galambnak zylich galambnak, Gerlyczenek Fogolynak
 az verewel kennyed megh.

Zēmnek latafanak kettēzeserēl. (Amblyopia Haebetudo)

Feýer Nýarfanak az mýnemw Býmboý legh elēzēr
ký chýraznak, teord eoꝝwe Mezzel, es azzal kennýed.
Muftar magoth teorý megh elegých eoꝝwe Mezzel es azzal
kennýed.
Týkzēm fwnek fachýard ký az leweth, es bochýafd feol az
orraban.
Feýer wrmēth teorý eoꝝwe Mezzel azth bochýafd bele.
Ruthanak fachýard ký az leweth, egý pomagranathnak az
heaban tēlchýed es twznel forrazd feol, veod ký es ahoꝝ fachýarý
keommenek leweth, elegých eoꝝwe az vthan Mezzel, ezth teolched
az zēmben.
+80
Vad ruthanak ký fachýart leweth, Borral, Mezzel, Týknak
Epeýewel, es kēmennek ký fachýart lewewel elegýthwen, teolch
az zēmben.
Io effele embēnek veorēs kapoꝝtath gýakorta ēnný.

(Mýopiasis Lufciofcitas) **Zēmnek latasarol.**

Ha Melý zēm Eftwe vagý Eýel ýol lath, de delbe awagý
nappal kewefeth, azth igh orwofolýad.
Kechke Maýath awagý Bak maýath keres, fwffed azth, es
mýkor fwl az leweth zeod megh annak, azth bochýaffad az
zēmbe.
Erdeý kechkenek az Epeýewel kennýed az zēmēth.
Galambnak, vadgalambnak, Gerlýczenek awagý fogolnak az
vereth bochýafd az zeomben.
Kechke Maýath gýakortha agý eonný.

(Epiphora Lacryma) **Zēmre walo chýorgasrol.**

Ha az zēmre valamý fluxus chýorogh az Feobeol ez
orwoflagokkal alý ellene hogý rea ne chýorogýon.
Saffranth teorý megh elegých eoꝝwe azzoný embēnek teýewel,
es azzal kennýed.
Thēmýenth teorý porra, Týkmonnak akar az zekýben chýak,
akar az feýereben chýak elegýcd bele, es azth tegýed az zēmre.
Zarwas zarwath egefd megh, mofd megh iol az vthan, es
porul azth vefed az zēmben.
Baboth healý megh, teord megh, es azth keoffed mýnth egý

flaßfromoth az homlokara. Egýe is az Baboth.
Vízý Bafalicomoth az magwath teord megh, elegých eo3we
Mezzel, az Bafalicom magh keth nehezék legiën, azth keoffed
awagý kennýed rea.

(Crithe. Hordeolū.) **Zēmnek hean valo arparol.**

Arpath feoz megh vȳzben, melegēn azth kēffed rea.
Legýnek az feýeth es zarnýath meteld el, tērd eo3we zep
feýer vȳaz3al, Melegēn azth tegýed rea.
Arpa lýztēth elegých eo3we galbanummál, az3al keoffed az
arpa zēmeoth.

+81

Bu3a lýztbeol chýnalth kowazth, elegých eo3we egý kȳs
Sowal, az3al keofd be.
Kenýereth melegých megh, es gýakortha rea tegýed megh
melegých ifmerth rea teod.

Zēmnek hea ha megh dagad. (Emphýsma. Inflatio)

Laurus olaýth, Týkmonnak az zekýth, rofa olaýth, Terpentýnath,
Maftixoth, ana uncia s, teord porra az kj arra valo, elegých
az Laurus es rofa olaýho3 vȳazth drachma ij, tȳmporald eo3we az
porokkal Tw3nel, veod kȳ onneth es hwých megh, az3al
kennýed az dagadaßth.
Maftýxoth teorý megh, týkmoný feýerrel elegých ē3we,
e33el kennýed az dagadaßth, Seoth ha az orc3ak dagadnanak megh
is, mýndēnȳk orwoffagh ýo arrol is.

Zemnek hea tw3efwleserēl. (Inflammatio)

Maýorannak az leweleth tērd eo3we arpa lýztel, es az3al
keofd be.
Týkhurt teorý eo3we arpa lýztel, az3al kēffed.
Choda fanak az lewelet teord eo3we Arpa lýztel, es flaßtrom
moggýara teod rea.

Zēmnek hea rwherēl. (Pforophtalmia Scabies)

Vērēs hagýmanak az leweth fachýard kȳ, es megh anni
Spodiummal elegých eo3we, azth tēd rea.
Aloeffel kennýed az is ýo.
Fýge lewelenek az Teýewel kennýed.

Szēmben ualo Swlȳrēl.

Eokēr chȳontnak veleȳeth, Tȳkmonnak zekȳth es fa olayth
feozd eoȳwe ferpēnȳēben, fachȳard kȳ, eȳzel kennȳed aȳ Swlth,
ruha[!] is tegȳ benne, es teod rea aȳ Swlȳre.

+82

(Phalangofis Prauitas or...) **Zēmnek hamȳs Szēreȳrēl.**

Aȳ zēmnek Feolfo vagȳ Alfo hean, Neha ket awagȳ harom
rēnd zērȳs Newekeodȳk, aȳth hȳiak Hamȳs zēm zērēknek.
Fechke fȳakath eges megh, aȳ hamuȳath elegȳch ēȳwe Eb
Teȳ fwnek aȳ teȳewel, aȳ hamȳs Bērth zaggaȳd kȳ elēȳēr, kend
rea, tēbbe kȳ nem newekeodȳk.

Borȳu Epeth egȳ penȳ nȳomatnȳth, Caſtoreumoth annȳth,
gummȳth annȳth, tȳȳta vȳȳȳzel teord ēȳwe eȳēket, es aȳ zēmnek
heat fordȳch feol, zaggaȳd kȳ aȳ hamȳs Szērth, kend megh aȳ
helȳet eȳzel, ſoha oth teobbe affele hamȳs Szēr nem keel.

Nȳul Salatanak aȳ leweth fachȳard kȳ, ha aȳȳal
kenēd, igēn el hannȳa aȳ hamȳs Szēreoketh.

ȳenth Iwan hawaban zegȳ Eotwen Nadalth, teod egȳ vȳ
fazekban eoketh, feod be es Agȳaggal tapazd be ȳo erēſſen, teod
aȳ hew kemēnczeben, alȳon oth hat oraȳgh, veod kȳ es tērd
porra aȳ Nadalȳokath moſarban. Annak vthanna eȳ porbol vegȳ
feol annȳth menȳth aȳ keth vȳoddal feol vehecȳ, teod egȳ kis
rez moſarkaban aȳth, tēlch rea igēn erēs ecȳetēth aȳ menȳ ahoȳ
elegħ, mȳnd addȳgh teord hogȳ lagȳ kenē ȳr zabaſu legȳēn. Aȳ
Szērth zaggaȳd kȳ mȳnd tēweſtȳl, elegȳch eoȳwe Meȳȳȳzel aȳ
ȳreth, aȳ helȳeth Negȳȳēr is megh kennȳed egȳ oraȳgh.

(Madarofis Glabrities) **Zēmnek Szēre koppadasarol.**

Ha aȳ Szēmnek zēre hullanȳ kezd es koppadnȳ. Fēldȳ
chȳgakath zeoggȳed, tēwel gȳakdoȳd altal eoketh, aȳ mȳnemw
vȳȳz abbol kȳ chȳorogh, aȳȳal kennȳed ſnem hul el.

Igaȳ Narduſth feoȳ megh vȳȳȳben, keoȳd rea vagȳ penȳgh
kend be aȳȳal.

(...otofis [De]fluuium) **Zēmēldēk Szērnek hullasarol.**

Ha aȳth akarod, hogȳ aȳ zēmeoldēk zēre el ne hulȳon, Mogȳoronak
aȳ Belȳth egēȳd megh, elegȳch ēȳwe kechke awagȳ Medwe
haȳal, aȳȳal kennȳed. Nem hul el.

Belendfweth drachma ij, Eger ganeŷath drachma j, kakas tareŷ fweth drachma ij,
kek liliom olaŷth uncia j, ežeketh teord es elegŷch eoŷwe, azzal
kennŷed.

Kegŷonak az Bwreth kŷth el veth egefd megh, akar penŷgh

+83

az konkolth tērd megh, elegŷch liliom olaŷal akar

melyketh eoŷwe ennek, azzal kennŷed, es el Nem hul az zēmēldēk
zēr.

Ha penŷgh el hulloth ŷmmar az zēmēldēk zēr, Ladanumoth

Borral tērŷ eoŷwe, ežth Mŷrtus olaŷal elegŷch eoŷwe, ežzel

kennŷed. Skŷ Nē.

Zēmēldēk zēr hogŷ kŷ ne kelŷēn.

Ha az zēmēldeok zeorth <el> kŷ zagगतod, es akarod hogŷ
maas annak helyeben ne kelŷēn.

Fekethe gŷoparth eges megh es tērd porra, elēzēr az zērth
zagगतd kŷ, az porral hŷnch be az helyeth.

zēld gŷkot fēz megh fa olaŷban, zagगतd kŷ az zērth, es
azzal kennŷed az helyeth.

Pilifke fwnek gŷeokereth tērd megh, es az zēld leanŷ
bekanak verewel elegŷcd ēzwe, zagगतd kŷ az zērth, azzal
kennŷed az helyeth.

Az Fwlrēl.

Ha Fwlnek hallafath megh akarod tartanod: Feŷer wrmēth
vŷzben forralŷ megh awagŷ chŷombort, annak az vŷze mŷkor
chŷak meleghe lezēn, tarch az paraŷara az fwleth.

Saros es vndok vŷzben ne fērēggŷel hogŷ annak az ruthfaga
fwledben ne mēnnŷēn.

Malomnak zērgeseth, vŷzeknek nagŷ zugaffal valo folŷafath,
es akarmŷ egŷebfele zērgeseth, nem ŷo hallanŷ ŷelēfben affele
embērnek az kŷ Sŷketēs.

Fwlben valo keleuenrēl.

(Phlegmon Inflāmatio)

Az Fwlben gŷakortha twzes kelewenŷ keel. Ez ilŷen

kelewenŷ, az Agŷ velēnek temerdēkbŷk hartŷaŷa. Es az hallafnak

chŷewe elēth melŷ hartŷa kŷ terŷed, ez kettē kēzēth zokoth

megh gŷwlnŷ. Lezēn ez chŷpkeodē es ŷgēn vekonŷ vertwl, (Oka)

melŷ az Agŷvelē hartŷaŷanak belfē rezebēl oda chŷoroghwan,

vegre ozton meg rothad.

Ennek bŷzonŷos ŷele az forrofagh es nagŷ faŷdalom.

(Iele)

merth az Nedweffegnek chÿpkêdê voltha, Nÿlaltattÿa, es fokaſaga
annak vgÿan terÿtÿ es zaggettÿa es gÿwÿtia. Az megh rothadoth
+84

allat ozton laſſan laſſan genÿetfegge valtozÿk, melÿ genÿetfegtwl
az hallafnak hartÿaia megh zakadwan es fakadwan, kÿ chÿorogh
az genÿetfegh az fwlnek lÿkan. Es ezzel ozton az Nagÿ faÿdalom
megh laſſodÿk, es az Nehezſegh is megh kÿnnÿebbêdÿk. Ha
kÿnek erêtelen betegê Agÿa veleÿe vagÿon ees rutſaggal tele,
annak fwle fokaÿgh chÿorogh.

Ez okokbol azerth gÿakorta az fwlnek rutſagos kelevenÿe
lezê, valamÿkor az genÿetfegh vagÿ az Nedweffegh az melÿ kÿ
folÿ, igê erê es chÿpkêdê. Az Nedweffegê kelebenbêl ozthon
ha az ÿdeÿen es hamarſaggal el nem zarad, hus Newekeodÿk,
Melÿ az Fwlnek lÿkath be dugÿa, es az hallaſth megh bantÿa.
Vgÿ azon bêfegê ruthſagok ha oth ben megh aluznak es meg
kemenÿêdnek is, es kÿ nem folÿhatnak, Be rekeztÿk az fwleth:
Az fok ÿdeiglen valo ben zorulth genÿetfegh mÿa ozton terê
ferêgh az Fwlben.

Immar az Faÿdalom, Cÿênges, Nehezen hallas es az hallafnak
mÿndê fele megh bantafa, gÿakortha vgÿan ezê okokbol
leznek es zarmaznak: Merth az Twzes kelewentwl

1. kegÿêtlen faÿdalom vagÿon. Haſonlatoskeppen az lelêkzetnek
2. Szeleÿtwl kÿ az hartÿak kêrwl megh gÿwl es kÿ nem
meheth, de azokath terÿtÿ, Nÿuÿthia, es az chÿontul el
valaztÿa, megh vagÿon az erê faÿfalo. Chÿak ennÿben
kwlêmbêz ez kettê egÿ maſtul, hogÿ ebbe fem forroſagh, fem
Neheffegh nÿnchen, chÿak vagÿon az terÿedes nagÿ chÿêngeſſel
3. es zêrgeſſel. Annak penÿgh kÿth az Enÿwes, hÿdegh
es temerdêk Nedueffegh az Fwlnek zÿnthe belſê rezeben ÿndÿth,
kÿnnÿeb ees kÿſſeb faÿdalma vagÿon, es mÿndê forroſagh, Neheffeg,
terÿedes nekwl el oda be vagÿon. Oka penÿgh ennek az
fok Nÿalnak heaban valo bwêlkeodeſe.

De azerth bÿzonÿoskeppen az Fwlnek Swêlteſe, Chÿêngeſe,
zugafa, zêrgeſe, es az hallafnak bantafa, azoknak mozglodafoktul
leznek, a melÿek az Fwlnek belſê rezeth foglaltak el. Ezêk
(Swêlteſ) penÿgh mÿwel hogÿ kwlêmb kwlêmb felek, kwlêmben is
zênêgnek: Az Swêlteſ azerth, az gÿeonge es vekonÿ Szelneg kÿ
(Chÿênges) ÿweſetwl vagÿon: Az Chÿênges, annak az Szelneg
(Zugas) folÿafanak megh zaggataſatul: Az zugas, temerdêk Szelneg

(Zêrges) kÿ omlafatul vagÿon: Az zêrges, vagÿon az Nagÿ
 (Haborodas) erêltetefwl: Az megh ÿndulas penÿgh es meg haborodas,
 vagÿon az Nedwefsegnek kÿ vetefetwl. Mÿnd ezêk penÿgh
 foha fem leznek es nem hallattatnak, ha a mÿtwl vagÿon, annak
 az oka oth ben az Fwlben megh zwnÿk.
 Ez is vagÿon, hogÿ valamÿkor az Forro es ruth Ewes
 +85
 kelebenÿ fok genÿetfegêth chÿorgath kÿ, ha annak az helÿe ÿol
 eo3we nem forrad, mÿndeltÿgh zugh es zêrêgh az Fwl.

Heufegbêl ualo Fwl faÿasrol.

Ha megh Twzefwlefbêl ÿndul az faÿdalom, mÿngiarafth az
 karÿan valo erbêl verth kel vênnÿ affeleol az Melÿ felêl az
 Fwl faÿ.
 Pêzerchenek kÿ fachÿart leweth, rofa olaÿal awagÿ rofa
 eczettel elegÿch eo3we, ezth têlched melegê az fwlben.
 Rofa olaÿth uncia j, zepzêlênek kÿ fachÿarth leweth drachma ij rofa
 eczetêth drachma j. s. elegÿch eo3we, ezth bochÿafad az faÿo fwlben
 melegê.
 Tÿkmonÿ feÿerth habarÿ eo3we azzonÿallat teÿewel, melegê
 ezt bocÿafad az Fwlben.
 Caftoreumoth Azzonÿ embêr teÿewel elegÿch eo3we, es
 têlch azt melegê bele.
 Feÿer fw3nek fachÿard kÿ az leweth, es bochÿafd azth
 melegê az Fwlben.
 Nÿar fa lewelenek kÿ fachÿarth leweth bochÿafd melegê az
 Fwlben.
 Nÿers kêrêffath tegÿ fêlwl az egêzenre, az mÿnemw lew kÿ
 chÿorogh annak az fanak az vegebêl, melegê bochÿafd az fwlben,
 az faÿdalmat el vezÿ, az hallaftis megh eppitÿ.
 Ha mÿkor ozthon megh fakad az Fwl es genÿetfeggel kezd
 kÿ chÿorganÿ awagÿ chak valtoznÿ. Len magoth fachÿarÿ megh,
 es annak az leweth elegÿch eo3we rofa vagÿ zeekfw olaÿal, azt
 têlch melegê az fwlben.
 Feÿer fw3fa heanak es lewelenek fachÿard kÿ az leweth,
 rofa olaÿal egÿ tÿzta Serpênyeoben forrald eo3we, es az3al
 kennÿed az Fwl kêrnÿeketh.
 Tÿkmon zekÿnek az olaÿath têlch az Fwlben.
 Opiomoth. Mondola olaÿth, Saffranth, Mÿrrhat,
 elegÿch eo3we es têlch melegê az fwlben.

Coriandrum leweth fachard kÿ es elegÿch eoꝝwe aꝝt aꝝꝝonÿ
embêr teÿjewel, teolch aꝝ fwlben. Eꝝ orwoſſagh feolêtte igên
haznal.

Parhagÿmanak aꝝ leweleth mÿkor zêld, fachÿard kÿ es annak
aꝝ leweth bocÿaſd aꝝ fwlben melegên. Sha megh fakad, iſmeth
vgÿan azon leweth elegÿch êꝝwe tÿknak kêwerÿwel, vgÿ bocÿaſd
be ſmegh gÿogÿul.

+86

Fel fonth eczetêth, Tÿzêneoth nehezek Mezeth fêꝝ êꝝwe
igên laſſan vÿ mazos faꝝekban, aꝝ taÿtekat mÿkor feo egÿ Tal
zallal el hannÿad, mÿkor oꝝton nem lezên ſemmÿ taÿteka,
melegên abban têlch aꝝ Fwlben, es dugd be gÿapottal aꝝ lÿkath.
Zaraz rofath fêꝝ megh Borban, annak aꝝ leweth bochaſd aꝝ
Fwlben melegên.

Malwanak kÿ fachÿart leweth teolch melegên aꝝ fwlben.

Folÿo vÿzben lako rakokath têrÿ megh, es annak aꝝ leweth
bocÿaſd melegên aꝝ fwlben.

Vÿ Dÿoth mÿkor meeg zêld, zegÿ ÿo bwên. Egÿ êreg wegben
tegÿed es têlch igên ÿo fa olaÿt rea, aꝝ verêfenÿên erlelÿed
aꝝth. Aꝝ vthan vaÿd kÿ aꝝ pomagranatoth aꝝ heabol es a heat
azald megh, têlch abban aꝝ Dÿos olaÿban es têd aꝝ melegh
hamuban. Es mÿkor aꝝ olaÿ megh melegêdÿk, têlch abban
melegên aꝝ fwlben, mÿndên Sebêketh oda be ha regÿ is, faÿdalmakath
es bwdêſſegêth megh gÿogÿÿth.

Mÿkor aꝝ fwlben orwoſſagoth bochÿatas, mÿndenkor be
dugÿad gÿapottal aꝝ lÿkath.

Hÿdegſegtwl Valo Fwl faÿasrol.

Eꝝ ÿlÿen Fwl faÿaſth melegÿtê allatokkal hamar megh
gÿogÿÿthatnÿ, Rutha olaÿal. Laurus olaÿal, Choda magh olaÿal,
Kapor olaÿal, Spicanard olaÿal es Liliom olaÿal, chak melegên
akar melÿk felet ennek aꝝ fwlben bocÿaſſad.

Rutath feoꝝ megh fa olaÿban, vagÿ Borfoth, vagÿ
Caſtoreumoth, es melegên têlch aꝝ fwlben.

Vêrês hagÿmath vagÿ foghagÿmath feoꝝd megh fa olaÿban, es
aꝝth bocÿaſſad aꝝ fwlben.

Vaÿd kÿ egÿ Nagÿ veorês hagÿmanak aꝝ belÿth, têlch fa
olaÿth bele es paraſban tegÿed, oth kewêſſe melegÿcd megh es
teolch aꝝ fwlben.

Fa heat teorÿ megh es elegÿchd fa olaÿban, e3th bochÿaffad melegÿn az faÿo fwlben.

Vÿrÿs hagÿmath, parhagÿmanak kÿ fachÿarth leweth, feÿer wrÿmnek kÿ fachÿarth leweth, elewen tw3nel az3onÿ embÿr

Retkÿth tÿ3tÿch megh es hafogafd megh, teod egÿ kis talachkaban, fofd megh, es annak az leweth bochÿafd az fwlben. Ez pbalt [!] orwoffagh.

+87

teÿewel feozd eo3we es fachard kÿ, ebben tÿlch melegÿn az fwlben, dugd be, reggel o3ton nÿfd feol az fwledet, fordÿch ala, az rutfagoth tÿ3tÿch kÿ. Ez probalth dologh.

Bakfwnek leweleth facÿard kÿ, es az leweth rofa olaÿal melegÿch megh eggÿwth, tÿlch az fwlbe, ees dugd be gÿapottal.

Neduefsegÿktwl awagÿ Szeltwl valo Fwl faÿasrol.

Ha az Neduefsegÿktwl awagÿ az Szeltwl vagÿon az Fwl faÿas, olÿ orwoffagokkal kel elnÿ, kÿk az megh zorula3th el vezÿk, el zaggattÿak es megh nÿttÿak. Es mÿndÿn keferwk effelek, a kÿk raga3nekwl tÿ3tÿtnak. Ezÿk keoz3wl valo, Kek liliom, Mÿnd az ketfele farkas alma, keferw mondola. Feÿer fÿldÿ tÿknek az gÿÿekere, Kÿs fÿld Epeÿe fwnek az fwrtÿ, Faheÿ, Mondola olaÿ.

Parhagÿmanak kÿ fachÿart leweth melegÿch megh es bocÿafd az fwlben.

Vÿrÿs hagÿmanak fachÿard kÿ az leweth, Mez3el elegÿch eo3we, es melegÿn tÿlch az fwlben.

Vÿ3twl ualo Fwl faÿasrol.

Ha vÿ3 mÿnth az fwlben, el foglalta az halla3th es ha faÿ is awagÿ nem faÿ, gÿakorta olaÿth kel bele bocÿatanÿ, es mo3nÿ kel, gÿapottal azt kÿ kel tÿrlenÿ, es ifmeth olaÿt kel bele tÿltenÿ.

Tÿkmonnak az feÿere igÿn fegitÿ es enhitÿ, azonkeppen az az3onÿallat teÿe.

Ludnak keowerÿth awagÿ rokanak az haÿath, olwazd megh es melegÿn tÿlch az fwlben.

Sok vÿ3nek penÿgh kÿ vetelere femmÿ ÿob nÿnchen, mÿnth az Szaÿal valo Bÿwas, kÿ megh lehet Nad cÿew altal.

Alÿon fel labra, es az mely feleol az fwlben vagÿon az
vÿz, haÿolÿon le haÿtoth fêwel arra az felere, es vgÿ zeokdechêlÿên
fel labanal fogwa, vgÿ az vÿz kênnyen kÿ wzetÿk az
fwlbeol, ebben ne legÿên femmÿ ketfegêd.

+88

(Dÿfcria) **Hallafnak megh vefzereserêl.**

Neha az Fwlnek bantafa, kÿwlis megh veß az hallas, az
Fênek engêdelmebêl, kÿ vgÿan is nem az fwlben tamad, hanem
az fênek mÿndên lelêk lako ereÿben kÿ omol. Megh lezên penÿgh
ez, az hÿdegh lelefben valo forrofagtul, mely forrofagh az feoben
vagÿon. De azerth hÿdegh leles kÿwlis megh lezên, mÿkor az
belfê tagokbol hew es bwfegês para megÿên fêl az fwben[!] Merth
akar effele parakkal, akar penÿgh Szeles lelêkzetêkkel, az lelêk
lako erek megh telwen es megh terwlwen, fêlêtteb vernek fêl,
es az agÿ velêben es az Fwlben hew lelêkzetêketh ênthnek kÿ,
es bator az hallafnak ezkeÿÿ egeffegben legÿenek is, de ezêk mÿa
zawaroffan es megh haborodaffal hal az fwl.

(Comphofis Surditas) **Sÿketfegrêl es nehezen hallafrol.**

(Okay) Ez Nÿawalÿak leznek vagÿ az Agÿ velênek, vagÿ
az hallafnak ezkeÿzenek megh bantafatul vagÿ vgÿan megh fertefetwlis.
Merth az Saros Nedweffegh kÿ fêl megÿên, awagÿ az
temerdêk vÿzes Nedweffegh, kÿ az hallafth be zarolÿa chelekêdÿ
ezth. Neha az rutfagtulis megh efÿk, mÿkor az fwlnek chÿeweÿth
be dugÿa. Az mely Sÿketfegh penÿgh es Nehezen hallas az
embêrnek zwltefe napÿatul fogwa vagÿon, az Nem ez okokbol
lezên, awagÿ, vagÿ annak hallafra valo ezkeÿze nÿnchen, awagÿ
ha vagÿon is, de vetkefên vagÿon es nem igaz formaban.

(Ieleÿ) Ieleÿ ennek: Ha Saartul vagÿon mÿheliÿên az Saar feol
megÿên azonnal megh bantatÿk az hallas, az Orczanak
es az egez tefthnek abraÿattÿa Saros zÿnwe lezên. Ha penÿgh
az temerdêk vÿzes Nedweffegêktwl vagÿon, Az Fê nehez.

(Oruofsagok) Foghagÿmath, vêrês hagÿmath Ludnak haÿawal
têrÿ eoÿwe, olwaÿd megh, zwrđ megh, bocÿafd az fwlben
melegên.

Az Embêr ha Sÿketên zwlêtÿk, foha megh nem gÿogÿulhat,
de ha az vthan Sÿketêdêth megh es chÿak keth eztendeÿe, megh
gÿogÿul.

+89

Hangyanak monyath tērd megh, annak az lewet bwrđ kŷ es
bocŷafd az fwlben, akar melŷ regŷ fŷketēffegēt is megh gŷogŷth.

Tehennek teŷeth, kechke epeŷewel elegŷcŷd ēzwe, es melegēn
tēlch az fwlben, Nehezen hallafth ez megh gŷogŷth.

Hunŷort bocŷas az fwlben, es harmad napŷgh legŷēn oth.

Fēldŷ tēknek kŷ fachŷart leweth elegŷcŷd ēzwe tŷzta mezzel
es melegēn erezd az fwlben.

Retēknek az leweth, Edes es keferw mondola olaŷal es
feŷer borral elegŷch eoŷwe, melegŷch megh, es tēlch az fwlben.

Vērēs hagŷmanak vaŷd kŷ az belŷē rezeth, kēmenŷ magnak
az porawal teolch tele, paras hamuban fwfd megh, melegēn annak
az lewet tēlch az fwlben.

Eorwnek epeŷeth, es vŷzeletŷth melŷet reggel hugŷk,
egŷenlē mertekkel vaŷal elegŷch eoŷwe, es melegēn tēlch az
fwlben. Ha nem termezetzērent valo az fŷketŷegh, ha vgŷan fok
eztendei[!] hogŷ nem halloth, megh giogŷttŷa.

Bak kechkenek zarwaban tēlch vgŷan azon Baknak
vŷzeletŷth, tēd fēl az fwftre kŷlenczed napŷgh, es annak vtanna
tēlch azth az fwlben.

Vērēs hagŷmanak vaŷd kŷ az Belŷth, tēlch fa olaŷth bele,
es ruta gŷeokerenek es lewelenek kŷ fachŷarth leweth, chŷnald
be az hagŷmath, es elewen twzēn feozd eoŷwe ŷol, tēlch azth az
fwlben.

Fēldŷ gelŷztath, Hangyanak az Monŷath, Rutanak leweleth
tērd eoŷwe, es fa olaŷban forrald ēzwe melegēn abban bocŷas
egŷ chŷēppēth az fwlben.

Nŷulnak Epeŷeth Roka haŷal olwazd eoŷwe, es Spicanard
olaŷal elegŷch eoŷwe, tēlch az fwlben.

Fwlfnak kŷ fachŷart leweth, parhagŷmanak leweth, Fa
olaŷth, Azzonŷallat teŷeth a kŷ ferŷŷ gŷermēkēth zoptath, tēd

Soth tegŷ egŷ tŷzta faŷekban, feod be igēn ŷol es tapazd
be hogŷ femmŷ para belēle kŷ ne meheffēn, tēd az twzben,
futaŷd annŷra az twzeth alatta, hogŷ az So megh olwaggŷon es
ēzwe is forraggŷon, vēd kŷ az vthan es hwŷch megh, tērd megh,
Egŷ retkēth, vagŷ repath, vagŷ kapozta torŷath keres, mefd el
az pupŷath, furd megh, tēd abban az Soth, chŷnald rea fēlwl az
pupŷath, afd el pŷnczeben Nedwes es erēs feoldben, vgŷ hogŷ

el feoggýed, alýon oth harmad napýgh, v  d k   az vthan, t  lch
wegben, es ebben t  lch az S  keth fwlben. Ez orwoffagh megh
probaltatoth.

+90

e   ket eg   mazos fazekben, awag   t  zta wegben, harom E  el es
Nappal al  on benne, de be ne leg   n az za  a ch  nalwa, Megh
h  zza az hallaf  th, es az f  ketfegeoth el vez  , ha ebbe az fwlben
boc  yatnak meleg  n.

Vth   porc  n fwnek k   fach  art leweth, ees hang  a mon  ath
t  r     zwe, e  th ruha altal   wrd megh, t  lch az fwlben meleg  n,
reg   f  ketfeg  th megh g  og  th.

Reczenek ha  ath edes pomagranattal t  rd   zwe, borban fe  zd
megh, flafstrom mogg  ara k   d az fwlre.

Ha az S  ketfegh fa  dalommal vag  on, v  zben f  zd eo  zwe az
N  ul lab fweth, papa fweth, Eok  r farkath, v  olanak az leweleth.
G  k fweth, E   keth f     alath f    zed. Annak vthanna
t  d az fazekra az fwledeth, had m  nn   n bele ennek az para  a.

(S  rifmus Tinnitus) **Fwlnek chengeser  l es Zugasarol.**

(Ok   ) Ez N  awal  a le   n az Szeles lele  kzettwl m  n  th oda
f  l megh   rtuk. Neha az hallaf  nak er  ek  nfegenek c   pk    
megh bantafatul: Neha le   n attul, m  kor az fwlnek hallo Ina  nak
Nedwef  eg   betegfegh m  a megh emeztetnek. Thamad kwlf  
okokbolis neha, vg   m  n  th, h  degtwl, hewfegtwl, es wteftwl.

(Iele  ) Iele   e   knek: Ha az C   nges es zugas k  zben
k  zben veteffel le   n, es megh   wn  k, b  zon  os   ele hog   az
Szeles leleokzetnek ben rekedefetwl es k   nem mehetefetwl
vag  on, Mel   nag   er  k  deffell k   akarwan onneth m  nn  ,       
az    ngesth,   el  lben, m  kor ol   etelth v  th be annak el  tte, Mel  
N  ers es fuualkottato. Ha pen  gh az C   nges nem hertelenfeggel
hanem ch  yak la   an la   an le   n, es m  n  tha valam   ter  h volna
az fwlben ol  an nehe  fegh tecc   k es ol   etelth v  th be annak
el  tte k   n  erfefegeoth ch  nal, ez vag  on temerd  k es la  fu
Nedwef  eg  ktwl. Ha kwlf   okokbol vag  on, a  th megh erthetn   az
betegh zawabol: Ha az hallaf  nak er  ek  nfegenek ch  pk     megh
bantafatul vag  on, b  zon  os   ele annak ez, hog   ha m  kor az
ol  an emb  r megh eh  ztet   magath, (es) az n  awal  a akkor
  regb     k, Sha   abal  k es megh t  lt   g  omrat akkor megh
la  fod  k.

(Oruofsagok) Gyögyősfath azerth ez Nyawalýanak az okokhoz
kepěfth chýelekěggýed. Ha azerth az temerděk ees
enýwes Nyaltul vagýon az fwlnek chýěngefe, ýgěn ýo az fwlben
keferw mondolanak olaýath melegěn teoltený, awagý olý olaýth
a melyben těrěth Castoreumot elegýtěttel. Awagý feoz megh výzben,
+91

Feýer wrměth, Maýoranth, Feýer mentath, Fekete gyóparth,
es ennek paraýara tarchýa az fwleth hogý bele měnnýěn.
Ruthanak fachýard ký az leweth, es pomagranath heaban
melegých megh twznel, azt tělch az fwlben.
Bakfweth, Sarga gyóparth, zekfwet, Maýoranath, chýnalý
Sakcýoban. melegých megh, chýnald az fwlre.
Ha az hallafnak erzekěnfegenek megh bantafatul vagýon,
igěn ýo gond vifelesnek kel arra leonný. Elězěr kěnyw orwoffagokkal
kel elný, es ha az zwkzegh kewannýa, az vthan kel
erěfbekkel elný.

Rofa olaýban elegých egý awagý keth opium magoth, azth
tělch melegěn az fwlben.

Natragulanak ký fachýarth leweth es az fekte maaknak,
melegěn az fwlben těltefeth, igěn dicherý ez Nyawalýarol
Galenus.

Ha hýdegh lelesbeol vagý valamý betegfegběl efýk az Fwlnek
chýěngefe, Nem kel azth orwozlaný, merth magatulis wděwel
az megh gyogul. De ha az betegfegh vthan, awagý feo faýas
vthan raýta lezěn emběrěn, Feýer wrměth kel výzben megh
feozný, es azzal kel az fwleth giogytaný. Awagý.

Eczetěth rofa olaýal elegých eo3we, es az[!] teolched melegěn
az fwlben.

Retěknek az leweth fachýard ký, rofa olaýal elegých eo3we,
es melegěn azth tělched az fwlben.

Sha ezěk nem haznalnanak. Fekethe hunýort těrý
porra, vefd eczetben, es azth tělch melegěn bele.

Kězěnfegěs oruofsagok.

Afðu fýgeth těrý eo3we Muftarral, fachýard ký az leweth,
es tělch melegěn az fwlben.

Mezeth elegých eo3we 3ep týzta Sowel, azth bochýaffad
melegěn az fwlben.

Parhagymanak ký fachýarth leweth, teorěth těmyent, Eczettel

es aʒʒonŷ embər teŷewel elegŷch eoʒwe, es melegēn teolch aʒ fwlben.

Dŷʒno kenŷer fwnek gŷēkereth, meteld Rofa, Mondola, awagŷ zeekfw olaŷban, ahoʒ tegŷ Egŷ kŷs Borth, melegŷch megh es tēlch aʒ fwlben.

Dŷʒno kenŷer gŷēkereth, Baraʒk magnak ees keferw mondolanak aʒ heawal teord eoʒwe, harmad napŷgh aʒth tarch Egetēth +92

borban, fachŷard kŷ aʒ vthan annak aʒ leweth, aʒt tēlch melegēn aʒ fwlben.

Fēldŷ tēkēth, Mezeth, Feŷer hunŷorth, Rofa olaŷth, elegŷch eoʒwe, melegēn bocŷafd aʒ fwlben.

Rokanak haŷat olwaʒd megh, es melegēn aʒth bocŷaffad aʒ fwlben.

Spicanard olaŷth bocŷas melegēn aʒ Fwlben.

Baboth healŷ megh zepēn, fēʒd erēffen Maʒos faʒekban vŷʒben, mŷkor forranŷ kezʒd, fēd be egŷ fēdēwel a kŷnek feolwl raŷta lŷk legŷēn, aʒ melŷ para kŷ ŷw, arra tarchŷad aʒ fwledeth hogŷ bele mēnnŷēn, Ezth gŷakorolŷad mŷnd addigh aʒ mŷgh el al aʒ fwled chŷēngefe.

Feŷer es Fekete hunŷorth, Caʒtoreumoth, Mŷrrhat, Ruthanak magwath, Anifumoth, Maʒtixoth, Tēmŷenth, tērd ezēketh porra, es eczetben elegŷthwen, melegēn tēlch aʒ fwlben aʒ kŷ ʒugh es harangoʒ.

Fwlben valo Ferēgrēl.

Mezeth es Bŷka Epeŷeth fēʒ megh ŷo borban, had megh hwlŷ es tēd wegben, mŷkor ʒwkʒegh melegŷch megh, es abban bocŷas aʒ fwlben.

Tŷkmonŷ feŷeŷereth[!] elegŷch eoʒwe fa olaŷal, Sowal, es Eczettel, tērd erēffen ēʒwe hogŷ legŷēn olŷan mŷnth aʒ vŷʒ, poʒto altal ʒwrd megh, bochŷafd aʒ ferges fwlben melegēn, dugd be es tarch benne egŷ oraŷgh. Sha mŷkor ʒēngeʒth hallaʒ aʒ fwlben, tuggŷad hogŷ aʒ fergek hamar megh halnak.

Fwʒ fa lewelenek, Feŷer wrēmnek, Fekethe wrēmnek vēd vŷʒeth, elegŷch eoʒwe, tēlch aʒ fwlben.

Tehen hus pēchŷēnŷeth mŷkor ŷwtnŷ fogʒ, annak aʒ mŷnemw lewe chŷorogh, melegēn gŷakorta aʒth tēlch aʒ fwlben, de eoʒwe elegŷcʒd pēʒerczenek aʒ vŷʒewel.

Feÿer wrēmnek kÿ fachÿart leweth, awagÿ Barazk fa lewelenek
az leweth tēlch melegēn bele fky ho33a az fergeketh.
Kendērth fē3 megh vÿ3ben, awagÿ fachÿard chÿak az leweth
kÿ, melegēn tēlch az fwlben.
Kechkenek vÿzeletÿth melegēn bocÿafd az fwlben.

[K]efelÿw fwnek az vÿ3et teolched az fwlben, megh ēlÿ az
fergeketh.

+93

Fÿge lewelnek kÿ fachÿarth leweth bocÿafd.
Menthanak kÿ fachÿarth leweth, egÿenlē merteknÿ
Mezzel elegÿcd eo3we, melegÿch megh, keth awagÿ harom nap
mulwa ebbēl tēlch az fwlben melegēn, ha ēfmerēd hogÿ megh
giogÿttÿa, laffad, Sha nem, Ehē3 eos egÿ kewes eczetēth, vgÿ
bocÿaffad melegēn az fwlben.
enhera valo embēr nÿalat bocÿas az fwlben, fmegh eolÿ
az fergeketh ketfegnekwl.

Fwlnek ruthfaga tÿ3tÿasarol.

Saletromoth fē3 megh es teod az fwlben, tēlch eczetēth
fēlwl rea, dugd be gÿapottal, egÿ ecczaka alÿon vgÿ, mafnapon
reggel melegħ fa olaÿal mofd kÿ beleole.
Ha penÿgh az fwleth valamÿ aluth weer rekeztētte megh,
parhagÿmanak kÿ fachÿart leweth elegÿch ē3we eczettel, es
melegēn tēlch bele.

Fwl melleth ualo keleuenÿrēl. (Parotides)

Fwl mellet valo tw3es kelewen le3ēn az Fēbēl az (Oka)
bēfegēs bew vertwl, kÿ awagÿ Sarga Saros ver, awagÿ Fekethe
saros ver, Awagÿ Nÿalas ver, es e3nek valamelyk oda folÿ az
fwl melle az feobeol, neha erēs betegfegtwl (Neha betegfegħ
nekwl is)a melÿ betegfegben az fē vagÿ faÿdalommal, vagÿ
Neheffeggel, vagÿ kabalkodaffal gÿētretyk.

Len magoth tēry megh, tēd rea fla3trom moggÿara. (Oruofsagok)
Babnak lÿ3tÿth es Bak3arwo fweth Mezzel elegÿch ē3we, es
keofd rea.

Vthÿ fweth Nagÿ boÿtorÿannal tēry ē3we mÿnd
tēwestwl, fē3d megh borban, kēfd rea.
Ceclath fē3 megh vÿ3ben, tērd megh erēffen, kēfd rea, fmegħ
erlelÿ.

Rutath, Ifopoth, t  r   porra eg  enl   mertekkel. a  zu f  geth
keth ann  th t  r   es eleg  ch     we ez  keth, eg   kewes Mezeth is
teg   hozza, az fakadek ig  n g  orfan megh er  k.

Hang  a mon  a[th] ves Mezben, e[g  ] E  el al  on be[nne]
reggel fach  a[rd] k   ruha altal, [el] bo    af   az fwl[ben].

+94

Kek liliomnak g    kereth t  rd porra. Arpa l    tel eleg  ch
    we, Mez S  rben awag   Mezes v    ben f    d megh, es k    d rea.
Vth   f  weth ig  n o ha  al t  r         we, k    d rea f  megh
giog    ttia.
          nek leweleth t  rd       we f  wal, k    d rea es el
    latt  a.

Eok  rnek awag   ke  kenek gane  ath f    d megh ec  etben,
t  d rea, f  megh giog    tt  a.

Oha  ath, Belendfw magoth, Szurkoth, Fa ola  t, Szarka
    nw t    nak gane  ath, eg  enl   mertekkel ch    nald       we,
k    d rea.

G  erm  kch  eknek Fwl  k n  aual  a  rol.

Fe  er Tem  oth drachma ij, Saffranth eg   pen   n  omathn  th, t  rd
porra ez  keth, Mezeth uncia j. s. az men   eh     eleg   v  r  s borral
eleg  ch       we, ez zer  zamban meleg  n keth ch    ppeoth ch    ppen  ch
az fwlben, vg  an ez  n zer  zamban g    pottath awag   ruha
mohath march, es dug  d be az fwleth, Chorgo fwleth az g  erm  knek
ez megh g  og    tt  a.

Keferw mondola ola  th uncia s. Rutha ola  th, uncia s. az
f    wl megh   rth zer  zamo  th eleg  ch e    el       we, es az m  n  th
megh   rtuk vg   ch    lekeogg  el.

V  r  s hag  mat va   k  , teg   rutha ola  th bele, i  met megh
t  r  th k  mennek porath teg   eg   pen   n  omatn  th bele, f  w  d
megh meleg   paras hamuban, de be f  gg  ed az hag  manak
tete    th valam    wel, abban bo    as keth vag   harom ch    pp    th
meleg  n az fwlben. Fa  afa el mul  k.

Keferw mondola ola  th, uncia s. Fe  er liliom ola  th uncia s. eleg  ch
      we, Smeleg  n keth vag   harom cheppeth cheppen  ch az fwlben
meleg  n, dug  d be az fwleth eg   keweffe, el mul  k fa  afa az
fwlnek. De ig   hog   m  ng    ara  th az vthan, S  eekfwet,
Ma  oranath, Be     f  weth, Fekete g  oparth, Lo mentath, veg  

mýndénýkbél fel fel marokkal, ežéketh borban es vÿzbe forrald
megh, vgÿ hogÿ fele el apaggÿon. Ebben march Spongÿat,
fachÿard kÿ a3 menÿre illÿk, e3 Spongÿath teod a3 fwle kÿrwl a3
gÿerméknek Napÿaban kecczÿr haromzoris.

Saar kerepeth egÿ marokkal melegÿch megh Vÿz nekwl, es
kÿfd a3 Fwl kÿrwl, el mulÿk faÿafa.

+95

Az Orrol.

A3 Orrok, a3 Agÿ velének tÿztulafara valok ees rëndéltÿttenek,
es a3oknak a3 Nedweffegéknek kÿk altala kÿ folnak
chÿpkédÿ elÿffegetwl gÿakortha meg varafodnak. Neha wteftwl,
Efeftwl, Sebtwl, es egÿeb nÿlwan valo okoktul is megh bantatÿk.
A3 Ornak penÿgh vara es Fêkelÿe lathatatlan, azerth hogÿ a3
mÿkor ozton megh vndokul es a3 vekonÿ chÿontokath eßÿ. Mÿkor
azerth vÿonnan kezdetÿk ežÿn êfmerhetnÿ megh, hogÿ valamÿ
veerth gÿakorta kÿ buggÿanth, ÿelÿÿben mÿkor megh fogod es
erÿltetÿd a3 orroth, mÿwel hogÿ effele ver mÿndenkoron vagÿon
a3 Orban. Melÿ ha oth megh êrêkeodÿk, fekete ßaraz varaczkawal
be borÿttatÿk, melÿ var a3 Ornak kÿ fuuafawal gÿakortha
kÿ is eßÿk.

Ornak varafsagarol.

Ha a3 varaffaga nem ÿgÿen vagÿon. Fêldfwftÿnek vÿzeben
fokzor mofd megh a3 vaÿath, es a33al kend a3 varath, hogÿ el
effek onneth.

Faÿ Boroftÿannak a3 leweleth zeggÿed es fachÿard kÿ a3
leweth, ha rothadas efnek a3 orban, a3t tÿlch bele.

Szamarnak kÿrmeth egefd megh, tÿrd megh, fud a3 orban
megh gÿogÿttÿa a3 varath.

Farkas Almath drachma 3. Galbanumoth drachma 2. vÿazt drachma 2. Thÿmÿenth
drachma j. Terpentinath drachma 5. Regÿ fa olayth drachma 6. ežêket chÿnald eo3we
es mÿndÿen var ellen elÿ e3zel.

Vÿola olayth, Mondola olayth, Thehen zara chÿontja
veleÿeth, Malwanak magwath, ežéketh egÿ kÿs via33al elegÿch
ê3we, es gÿakorta e3t tegÿed a3 varra.

Pomagranatnak leweth feozd erÿffen hogÿ fele el apaggÿon,
e3zel kennÿed ha lewes a3 var.

Gêrêgh feÿerth drachma j. Ezwfth taÿtekoth drachma 3. Onnak ßarath
drachma 2. ežéketh mofd megh feoldfwftÿ vÿzeben, a3 vthan Mÿrtus

olaĵal elegĵch eoꝝwe, es ȳrrel kennȳed aꝝ varath.

Ornak twꝝes fakadafarol.

Ludnak haȳath elegĵch eoꝝwe parhagȳmanak kȳ fachȳarth
lewewel, es eꝝzel kennȳed.

+96

Arpa lȳztēth, rofath, vegȳ mȳnd egȳ mertekkel, tegȳ ehēꝝ
Negȳedrezenȳ Camforth mȳnth aꝝ rofa volna, eꝝth rofa vȳꝝben
awagȳ Sawanȳu pomagranatnak aꝝ leweben elegĵch eoꝝwe, eꝝzel
kennȳed mȳnd kȳwl belēl.

Orban ualo rothath hufrol.

Ha valamȳ rothadas efȳk aꝝ varnak helyere, legh elēꝝēr,
vagȳ borral, vagȳ Meꝝzel, vagȳ kȳs gȳermēk vȳꝝeletȳwel megh
kel moſnȳ. Aꝝ vthan eꝝ orwoſſagal elȳ: Ezwfth taȳtekath uncia j,
Nȳers rutath, drachma 2. Temfoth drachma 2. elegĵch eoꝝwe, Mȳrtus olaĵal, es
eꝝzel kel eꝝ ȳrrel kennȳ.

Parhagȳmath kȳ nem aꝝ feoldben hanem kȳwēl vagȳon,
vegȳ aꝝ menȳ elegh, ahoꝝ tēȳ egȳ kewes Bor kēweth, elegȳcꝝ
ēꝝwe eꝝēketh ȳeold vȳaꝝꝝal aꝝ menȳ ehēꝝ elegh, eꝝzel kennȳed
aꝝ rothadoth hufu orroth gȳakortha.

(Ozaena) Orban valo Fēkelȳrēl.

Ornak Melȳ es rothado Feokelȳe, kȳbēl Nehez es bwdēs

(Oka) Sꝝagh ȳw kȳ, leꝝēn aꝝ Erēs chȳpkēdē Nedweſſegēkbēl kȳk
aꝝ orban megh gȳwlnek. Merth aꝝ regȳ megh rothadot Fēkelȳbeol
ruth es bwdēs Takonȳ ȳw kȳ. Es a kȳnek ilȳen nȳawaliaȳa
vagȳon orraban, ē maga is nehezen ȳenwedȳ, maſnak is leleokꝝeth
vetelenek aꝝ vndok bwdēſſegh feoleotte igēn nehez. Gȳakorta
eꝝēknek regȳ rothadot Sebeȳ el futnak, kȳk vagȳ aꝝ
ornak keth feleol valo hufaȳth, vagȳ aꝝ cȳȳmpaȳath, vagȳ aꝝ oth
ben valo vekonka chȳontaȳth kȳ ragȳak es el rothaꝝtȳak, fēlētte
nagȳ rutfaggal. Es aꝝ Sꝝaȳnak Ineȳt is kȳ rothaꝝtwan megh
lȳkaꝝtȳak mȳkor fene ȳabafu aꝝ var.

(Oruoſſagok) Elēꝝēr aꝝerth eꝝ ȳliennek aꝝ Feȳerēl aꝝ Haȳath
mȳnd el kel nȳrnȳ, aꝝ vthan aꝝ igēn apro fele Chȳgakban
ketꝝaꝝath tēȳ megh, ahoꝝ tegȳ ket Lat Mȳrrhat, es keth lath
Thēmȳenth porul, eꝝt ēꝝwe elegȳtȳen kend valamȳre es tēd aꝝ
Feȳere, kȳlencꝝed napȳgh raȳtha tarchȳad. Addigh penȳgh aꝝ

Ha az Orbol ruth Fekete vagy zeld genyetfegh yw ky, ez
bizonyos yele, hoggy Fene vagyon oda be az Orban.

+97

lo menthanak ky fachyart leweth, mynden nap az orraban
telchyed, awagy azald megh az lo mentath, es annak porath
fuyad az Orban.

Pomagranatnak heat vegy drachma 16. Byka epeth drachma 8. Lo mentath
drachma 8. Saffranth drachma 2. Feyer hunyort, drachma 2. terd porra ezeketh es
elegych eozwe az Byka epewel, telch azt az Orban.

Pomagranath heat drachma 3. Byka Epeth drachma 4. Myrrhat drachma 4. Lo
mentath drachma 4. galyczkeweth drachma 3. Saffrant, drachma j, mynd ezeketh teord
porra, elegych eozwe, ees fud az Orban.

Feyerzleo vesbenek lewelebél uncia 6. Themyent drachma 3. galyczkeweth
drachma 3. Farkas alma lewelet, drachma 3. terd porra ezeketh, fud az
Orban.

Aczelnak Szarath Negy arany nyomonyth. Galicz keweth
harom arany nyomonyth. Fekete hunyort egy arany nyomoth.
Arfenicumoth egy penz nyomoth, terd porra ezeketh es fud
az Orban.

Ruthanak es Feyer wrémnek magwath terd megh, es
ez porth fud az orban.

Szamarnak az hugyawal moffad beleol az Orroth, es feold
epeyének az mely fweth hynak, porra terd, es fud azth az Orban.

Feyer hunyorth drachma j, kek liliomnak gyekereth, drachma j. hozzu
borfoth, drachma s. ezeket teord porra, vyola olayth es Saffran y olayth
az meny ez porokhoz eleg, egy kewes vyaazzal elegych eozwe
mynd ezeketh, es chynaly lagy kené yret belele, az kys vyodnak
vegeth march bele, mykor reggel fel kelz agyadbol, es vachyoradnak
is egy orawal elette terwlyed belél az orroth, es az vthan
ky kel az orroth funy az mynth az zwkzegh kewannya.

Orban ualo termeth hufrol. (Polypus Sarcoma)

Ez Hus Newekedes mykor vyonnan lezen, es rea nem
gondolnak, oly naggya newekedyk hoggy vgyan ala fwgh es
fyttyegh az Orbol, awagy az Torokban el ala Nyul: Ennek penygh
myndenyk be rekezt y az Orrot es az lelckzet vetelnek Cyewyth
es vtath, ky az zolaftis megh banthya es megh veztegethy. Ez
Nyawalya nemynemw keppen mayd hafonlo az Nathahoz ky az
orban vagyon, chyak hoggy ez fokaigh tarth.

Effelet h azerth igy kel gyogytanÿ: Keres egy (Oruofsagok)
 alkolmas defath, annak az feneketh Hat vagy het helyen furd
 megh, tegy annak az fenekere Negy vy nyomatny temerdék
 MeBeth, azon felwl ifmeth Chyerfa hamuyat tegy Negy vy nyomatny
 +98
 temerdékfegwth. Ifmeth MeBet. Ifmeth hamuth mynd
 addygh hogy az Defaban felwl chyak Negy vy nyomathny wres
 maraggyon, fwggez d fel az Defath, es telch teleden tele
 vyzzel, az Defa ala tegy valamÿ edenth hogy abban chyorogyon
 az vyz: Mafodczor ifmeth azon vyzeth telch feol, mykor le
 chyorog ifmet fel telch. Negyedczÿris feol teolch ha le chyorog
 azon vyzeth. Az vthan azth a vyzeth ted az Twzhÿz, es mynd
 addigh feozzed amÿgh vgyan megh aluzyk. Az vthan valamÿ
 Edenben ragd bele oÿyan darabochkakban mynth Egy Egy Bab
 zem, de az Edenÿ wegh legyen ne egyeb valamÿ, Mykor ozthon
 oÿyan modon bele rakod, az Szaÿath annak vÿazzal chynald be
 erelfen, merth ha nytwa hadnad megh olwadna es vyzze leonne.
 De vgÿ mynd kemenyen maradnak az darabok. Annak vthanna
 chynaltas onbol, egy vynÿ hoßu zerzamoth oÿyath kynek temerdékfege
 anny legyen hogy az Ornak lykaban bele mennyen, es
 az mely vegenek az Orban kel mennÿ, vaÿoth legyen mynth Egy
 pÿffely zabafulan, abban ozton az chynalt zerzamban bele kel
 tennÿ es az orraban vgÿ kel feol tolnÿ, hogy az Newekeodÿt hus az
 On chÿewnek az lykaban mennyen, De az Orranak Belet h
 myndenwth megh erÿe az On chÿewnek az Bele, hogy egyebwt
 az Or megh ne bantaffek, Egy oraÿgh azth az chÿewÿth tarchÿa
 az Orraban az faÿdalmas embÿr. Az vthan ved ky beleole az On
 chÿewÿth es tegy vaÿath reaÿa, Ezth mynd addygh kel chÿelekeodny,
 myghlen mynd ky eßÿ az Newekÿdeoth hufth az Orbol.
 Ha vegre valamÿ varaffaga lenne, azth azzal kel gyogytanÿ, az
 melyeketh az Ornak varazafarol yrtunk.

(Haemorrhagia)

Ornak verenek yarafarol.

(Okaÿ) Az Ornak verenek chyorgafa lezen vagy kwlfÿ vagy
 belfÿ okokbol: Kwlfÿ okaÿ Magas helrel valo le efes, wtes, Erÿs
 munka. Es nap hewfegen valo kefedelem. Belfÿ okaÿ, az vernek
 vagy igen vekonfaga vagy bwfege.

1. Chÿorogh penÿgh ez harom okbol az Or ver. Awagy hogy
 az lelÿklako ereknek es az apro ereknekis zaÿok melyek az Feben

2. es az Orban vadnak, be zaroltatyk: Awagy megh zakad es

3. ketfele valyk: Awagy altal hat raytha az veer mynth az
verytekek raytha. Be zarlatyk penygh az Lelcklako es apro
ereknekis zayok, magok eretlenfegetwl, de az vernek fokafagatul
is, mely fok veer az eernek zayara hertelen rea rohan. Keth fele
valyk penygh az Eer, Sebtwl, Tereftwl, Bakadaftul, awagy ky
+99

ragaftul mykor az ver ky ragya magath, es verytekek modon vg
mynth altal megyen, mykor az VErnek tartoja megh rytkwl, es
az ver benne megh vekonodyk. Iele eyeknek: Az kwlf (Iele)
dologrol az betegh tud zolan. Az vernek befegeth az Orczarol
es zemrel megh eofmerhetny, merth azok verffek igen Nehez feo
fayaffal.

Etele es ytala ez ylyennek oly legyen az my temerdkythi (Eledele)
es hydegthy az verth. Hydeghe Egen lakyek azerth,
yo yzw es kennyen emezte eledelth egyek. Ha mykor forro az
vere, Salatawal elyen, katankorowal, kertwelljel, Byfalmawal,
Swlth Tykfyal, awagy egrffel fettel. Veres temerdék bort
ygyek. Az feyer vekon y borth ne igya. Awagy ha rea zoktatta
magath az hydeg vyz ytalra, awagy fa heyawal feoth
vyzre, igya azt hydeg. Kewefeth zolyon, mynden haborodath
es testnek yndulatyth kywaltkeppen haragot el tawoztaffon.

Magas feo alyon fekwgyek.

Chyalannak magwath terd megh, rofa olayal (Oruofsagok)
elegych e3we, es igen megh vagdalth gyapyath march bele, es
dugd feol az orban. Az ket fwlet is dugd be vagdalth gyapyuwal
de Barazzal. Smegh allatty az Or ver chyorogath.

Spong yat eges megh es teor y megh, annak az hamvat fud az
orban.

Nyers lo ganeth teor y megh yol, elegych eozwe fekete
Szurokkal es kend az homlokra, az Nyakra is tegy benne,
myngyaraft megh zor yttatnak az erek.

Reteknek az leweth, teolch affeleol valo fwlben az mely or
lyk feleol az ver chyorogh, es dugd be gyapottal.

Themyenth teor y porra, pok halot, Fa olayth, egy tykmonnak
feyereth, elegych myndezwe ezyket, es teolch az orban.

Maftixot, Themyenth, Sanguis draconis, Nyulnak megh

[P]otyka hainak az [f]eýebêl vêd kÿ az [k]êwet kÿ ot terêm
es têrd porra, azt fuýad az orban fêl.

Szenth gÿeorgÿ Napÿanak vagÿ elêtte vagÿ mÿngÿarafth
vthanna, zêggÿed az Beka lenchÿeth, ebbêl chÿnalÿ kozoruth, ha
kÿnek orra vere ÿar, têd az feýeben vgÿ hogÿ az orrath erÿe ala,
Chÿnalÿ gÿwrwth is azon Beka lenchÿebêl, têd azth az Newetlên
vÿaban, mÿndên ketfegh nekwl megh aal.

+100

egetêth ßerÿth, tÿkmon feýerrel porul êzwe elegÿched, chÿnald
ezth az homlokra.

Vthÿ fw vÿzeth igên erês eczettel elegÿch eoÿwe, march
ruhat ebben, kêfd az tenerere, az Talpara, es az oldalara ÿob
felêl, az az, az Maÿara.

Vêrês hagÿmanak kÿ fachÿart leweth, igên erês eczettel
elegÿch eoÿwe, têlch az orban.

Bakfwnek leweleth têrd eoÿwe Sowel, es annak az leweth
têlch az Orban.

Eger farkath azalÿ megh es teorÿ megh, azt a porth
fud az Orban:

Faÿ boÿzának az leweleth egêfd megh teord megh, azth a
port fuýad az orban.

Ruhat eges megh, es teolch erês eczetêth es meteleo hagÿmanak
az leweth reaÿa, têd az orban.

Rutath têrÿ megh es ezth erês eczettel elegÿch êzwe, têd
az orban.

Tÿkmonnak heath teorÿ megh, galleft is teorÿ megh, az
tÿkmon hea ket annÿ legÿên mÿnth az galles, ezth fuýad az
orban.

Malomkêweth egÿ daraboth twzefÿch megh, vêfd eczetben,
es annak az paraÿath zagoltaffad.

Dÿÿno ganeÿnak kÿ kel az leweth fachÿarnÿ, es azth kel
az orban têltenÿ.

Baboth healÿ megh es teord megh, az porat fud fêl az orban.

Eÿ az Sebnek verethis megh allattÿa.

Aÿ melÿ or ver kÿ folÿ, abbol eges megh es têrÿ megh porra,
azt fud az orban.

Fekwgÿek mezÿtelen hanÿatta fêl, es eczetêth hÿdegh
vÿÿÿzel êzwe elegÿtwen, chÿorgafd az orcÿara.

Chÿereprêl awagÿ feodêrêl rezely le az egêth fêlðben, kÿ
fachÿarth chÿalannak lewewel elegÿch megh azth, bochÿafd az
Orban, azonnal megh allattÿa az verenek chÿorgafath.

Tÿk Tallath eges megh têrd porra, fud az orban.

Talmofo fweth, Rutath, Cÿalanth teorÿ eo3we, têd ezth az
Orban.

A3 Or verth melÿ kÿ chÿorogh egefd megh
chÿerepbe, es têrd megh, annak az porabol vegÿ drachma 3. Bolus
armenufth drachma j. megh têrth porchÿn fwnek porat scrupulus j, ezêket tÿkmon
feÿerrel es egÿ kewes eczettel elegÿch ê3we, es keward hogÿ
olÿan fwrw legÿên mÿnth az Mee3, ruhara kennÿed ezth, es az
+101

homlokra kêffed. Ha az 3wk3egh kewannÿa, keth awagÿ harom
3êm Opiumoth is têrhec3 kê3ÿben.

Vêrê3 Bagolÿ borfoth tegÿ egÿ teglara bwên, 3arazd iol
megh az tw3nel es azald megh. de vgÿ hogÿ megh ne egÿên, têrd
porra, fud az orban, megh 3wnÿk mÿngÿarafth az chÿorgafa.

Bolus armenufth elegÿch eo3we eczettel, ezt kêffed az
homlokra es az keth vak 3ê mre, awagÿ chÿak rea kennÿed, de
rofa olaÿt is elegÿch ho3za, A3 vthan az keth karÿat, es az keth
zarath keofd megh, fekwsd hanÿatta feol, az labath meleg vÿ3ben
tarchia, az 3ê meÿth be hunnÿa, A3 orc3aÿath hÿdeg vÿ3zel
elegÿtêth eczettel eottê3zed.

Kechke Maÿath eges megh es teorÿ megh, pokhalot,
Cÿynobriomoth têrÿ megh porra, eczettel habard eo3we ezêketh,
têlch az orraban, fme gh aal az vere.

Papÿroffath eges megh, A33u têknek is az kwl3eo heat
egefd megh. Thê mÿenth, Opiumoth, Egetê temfot, ezêketh
mÿnd egÿ mertekkel porul elegÿcd eo3we ÿo eczettel, ebben tegÿ
az Orban, kÿwli3 megh kennÿed az orrath vele, az homlokra is
ezth keoffed. Ez orwoffagh Galenufnak feo es igên tÿtkos orwoffaga
volth az Or ver chÿorgafrol.

Mÿkor valakÿnek orra vere chÿorogh, hogÿha az
Orranak Balfelêl valo lÿkabol chÿorogh az veer, egÿ êre gh
kêppêlth, awagÿ a kÿ rea tuggÿa vetnÿ, Egÿ êre gh chÿuproth az
Lepere kel vetnÿ az az a vekonÿara. Ha penÿgh az ÿob feleol
valo orra lÿkabol ÿar az veer ÿob feleol az Maÿara kel vetnÿ, de
ha mÿnd az keth orra lÿkabol chÿorogh, mÿnd ket feleol kel vetnÿ.

Ornak Vere el ýnditafarol.

Mentath Mezzel elegých eo3we, t  d a3t a3 orban, el ýndul
a3 vere ch  yorgafa.

P  ryenek v  ragath t  d a3 orban, el ýnd  ytt  a a3 vereth.

P  r  yto fwnek leweleth teord eo3we fa ola  al, t    ld e3zel
a3 orroth beleol, el ýndul.

A3 Arwa ch  al  t[h] ronch megh er  ffe[n] fach  yard k  y a3
leweth, es bochia  [d] a3 orban, a3 Or vereth el ýndittia.

+102

G  erm  kch  yeknek Orrabel   n  aua  l  a  rol.

Ag  yagoth teor  y megh eleg  cd eo3we rofa v  3zel es ec3ettel,
ha Orra vere ch  yorough, ch  nal   flastromot ebb  l a3 homlokara.

  arwafnak   arwath, awag   a3 Eok  rne   eg  fd megh, t  rd
porra es eleg  cd eo3we ec3ettel, k  fd a3 homlokara, awag  
    ta  fd feol a3 orraban, megh allatt  a a3 or ver   ara  th. A3 rofanak
a3 pora is awag   a3 Th  m  yenne       nthe ol  an haznos.

Vth   fwnek fach  yard k  y a3 leweth. N  ulnak meg eget  th
    reth teord porra, eleg  ch   3we, es flastrom mogg  ara k  fd a3
homlokra. E3 ig  n megh allatt  a.

Orra k  s G  erm  knek ha be reked.

Salatanak k  y fach  arth leweth, es megh t  rth F  ygenek a3
leweth eleg  ch eo3we, t  lch a3 orraban.

Ec3et  th meleg  ch megh, es annak a3 para  ath bo    a  fad
a3 orra l  kaban.

Be     fwet f  3 megh v  3ben, annak a3 para  ath boc    fd
a3 orra l  kaban.

Fe  er liliom ola  th olwa3toth va  al eleg  ch   3we, a33al
kenn  ed a3 orra l  kath beleol.

(Kor  3a Grauedo) Orban ch  yorgo Natharol.

Iolleheth oda feol  eb beofeggel   rtunk a3 Feob  l valo le
ch  yorgafrol k  t Mag  yarul Nathanak h  nak, De   th is melto emlekeo3n  

(Oka) rola: E3 le ch  yorgafnak a  erth oka a3 Ag   vel  ,
mel   a3 h  degfegtwl megh hwl, k  y megh t  rten  k azokon valak  k
k   N  ytoth f  wel hertelenfeggel a3 h  degre m  nnek. A3 h  degfegh
o3ton a3 Nedwef  eg  keth k  k a3 Ag   veleoben vadnak, megh
  or  ttia, (m  keppen a3 Emb  r ke3e a3 v  3zel tele Spong  at

mýkor megh zorýttia) es vgý bocýattia ala az alfo rezeke. Toabba, valamýk az Feýet félletteg megh teltýk, mynd az olýanok, Nedueffegnek ala zarmazafath zérzýk. Mýnth feoleotte fok megh ýth bornak emeztetlenfege, Es hew vyzzel fének fokaygh valo mofafa, ýelésben ha annekwl is meleghe természetw az Feo. Az Etel is a mely az hasban Nyersfen fokaygh aal, es az zekén ký nem megýén, Es affelek is mynd az melyek az Feoben fél parolkodnak.

+103

Ieleý ezéknek: Az kýnek hewfegbél vagyon az Natha raytha, annak az Feýe megh hewél, es vekoný chýpkédé Nedweffegh foly ký awagy az Orran, awagy az Zayan. Az orczaýa meg véréffédýk az orra is, es ez ýlýenth legýnkab betegfegh kéwethý. Az kýknek penýgh hydegfegbél vagyon, annak feýe es homloka myndén fele ký terwl vgý mýnth ees az Or czýmpayaban lewé chýatornak be rekednek, annýra hogý meeg az zozath sem ýwhet ala az orrara. Ez ilýennek Nýal es temerdék Nedweffegh chýorogh ký az orrabol.

Effele betegfegben lewék el tawoztaffak az (Maga tartafa) igén meleghe awagy igén hydegh Egeth, ýeleosben feordé vthan, Delý zeleketh es Feol zeleketh, es myndénth affeleketh, valamýk az Nedueffegéketh az Agý velében megh bewartýk. kwnnyen (Eledele) emezté eledellel elýenek, es ýo ýzwekkel. El tawoztaffanak vérés hagýmath, Foghagýmath, Muftarth, retkéth, es myndén melegýté zagokath. vachýoran kewesebbet egýenek mýnth Ebedén. Italok Mezes vyz legýén, awagy Arpa vyz melyben egý kys fa heat megh feoztenek. Delben ne alugýanak. Eýel is hanyatta ne fekwgýenek.

Vérés kapoztanak leweth fachýard ký, télch az (Oruofsagok) orban, az Feýeth megh týztýttýa, es az faydalmath el vezý. Vérés Ceclanak gýékerebél fachýarý anný lewet ký mýnth egý kalanban ferne, annak harmadrezényth, ahoz elegých egý kalan Mezeth, télch vgý az orraban hogý ýol be mennýén, myndén turha Natha le zal fký chýorogh, ez megh probaltatoth. Sha mýkor akarod hogý ífmet megh zwnnyek, Fa olaýt agý az zayaban.

Konkolth es kek liliomoth teorý megh, az leweth ezéknek elegých ézwe Mezzel, télch feol az orban.

Týztés fwet feoz megh vyzben, télch ýo melegén Medénczeben, Borých be az feýedet es hayolý ala az Medénczere,

hogý annak paraýa zaýadon es orrodon be mēnnýēn. Smýnd
addýgh vgý tarchýad mýgh az výt chýak alýgh lezēn melegħ.
Az vthan az výtzel mofd megh az feýedeth, es teod ýo helre azt
a výteth. Megħ latod maafnap hogý az výt rakwa lezēn fēlwl
megħ aluth Nedweffegħel. Mafoðnapon ísmeth vgý chýelekeggýel.
Harmadnapon ozton hogý ísmeth megh mofod, megh latod hogý

Az Napnak penýgh hewfegetwl az Agý velē megh melegēdyk
ees megh telýk.

+104

azt az výteth týztabnak talalod, merth az fok Nedweffegħ megh
týztult lezēn az feýedbēl. Ez orwoffagoth Een Lenchýes Gērgý
megħ probaltam, es igēn igaznak talaltatoth.

Vegý edes Muftoth, feozd annýra azth hogý chýak harmadreze
maraggýon, abban egý kētes Ífopot, Egý kētes fekete gyoparth,
tegý, es harmadnapýgh benne tarchad, az vthan zwrđ megh
es chýnald valamý edenben. Es ezzel eýtendeo altal mýndēn
holnapban harom harom napon melegēn az torkodath mofad.
Ha eýt mýndēn holnapba megh chýelekeodeod, Nem chýak feýedben
lezes egeffegēs az Nathatul, de az Melýed es az gyomrodis
eppwl.

Boroftýannak az leweth fachýard ký, az aczelth mýkor megh
twzefýtýk, az výtbe martýak, arrol marad az výtben valamý
apro mýnth egý keoles zēm. Aczelnak az výraganak hýiak, teord
megħ azth, es elegých ēzwe az Boroftýan lewewel, es rofa olayt
is elegých kēzze, eýt tēlch az Nathas orban, ez erēffen megh
týztýttýa, awagý meegħ ýob hogýha az aczel výragawal megh
elegýtetēth Boroftýan leweth eleozēr az orban tēlteod,
hogý ozton az ēnný kezdy az orroth, az vthan tēlch az rofa olayth
az Orban.

(Sternutatio) **Pwfēgefth el ýnditařol.**

Ha ký pwzēgefth akar ýndýtaný, Bafalicomnak az leweth
fachýard ký, awagý az magwath tērd megh, es tēlch awagý fud
feol az orban.

Vad Apiomoth kýth kakas tareýnak is hýnak, azald megh
tērd megh, es fud az orban.

Fenýer hunýort tēry megh es fud fēl az orban.

Muftar magoth teorý megh es fud az orban.

Kÿs Gyermék hogÿ ne Pwzégÿen.

Ha az kÿs gyermek igÿen pwzégÿ, tÿlch az Feÿere awagÿ az
Orra lÿkaban, rofa awagÿ Ték olaÿth, ees affele hÿwéfÿtÿ olaÿth
akar mÿ feleth. Megh allattÿa.

Az kÿ gÿakorta pwzÿenth es femmÿth nem vethet, femmÿ
Buzth nem ەرÿs hogÿ fÿl ÿwne, ha ez fokaigh tARTH, es hozza nem
lath magahoz, hertelen halallal hal megh.

+105

Az Szaÿrol.

Szaÿrol gondoth vifelÿ. Etel eleoth az az enhera, es etel
vthan is meleg hÿÿben ha megh mofod, az melÿ Nedueffegék
az Fÿbÿl le zallanak az Inÿdre, megh tÿÿtittÿa.

Tÿrÿth zÿkfwel vagÿ zerechÿen dÿowal awagÿ Spÿcanardal
ha mÿndÿen enhera megh tÿrleod az Szaÿad. Ne felÿ bwdÿs
Szaÿtul.

Cÿÿtwartoth ragÿ mÿndÿen reggel es wdÿkeozben is, nem
lezÿen bwdÿs az Szaÿad.

Ha az Szaÿad Twdÿdneg megh vezefe mÿa bwdÿs

Nÿers Salÿa leweleth egÿel mÿndÿen reggel es eftwe Negÿwen
napÿgh.

Maftÿxoth tÿrÿ megh, elegÿch rofa olaÿban, azzal kennÿed
az ÿnÿdeth, megh eorzÿ bwdeoffegtul es vgian megh is erÿffÿtÿ.

Rofmarÿnnak leweleth es vÿragath, Mÿrrhat, Faheat, Fÿz
megh feÿer borban, gÿakorta ezzel moffad az zaÿadath.

Szaÿnak bwdÿfsegerÿl.

Az Nehez es megh bantho Bwdÿs Szaÿ, vagÿon legh (Okay)
ÿnkab az fognak rothadoth hufaÿtul, awagÿ az Ferges fogaktul,
awagÿ Eték maradekanak oth maradasatul. Nemÿkoron az Szaÿnak
Bÿreneg meleg voltatul is. Neha megh vezÿth es megh
rothadoth nedweffegÿktul is, kÿk az gÿomornak zaÿahoz ragattanak.

Ezis megh tÿrtenÿk nÿha, hogÿ az Szaÿnak awagÿ az
Twdÿnek megh varazasatul, az Szaÿnak lehefe nehez. Ieley (Ieley)
ezÿknek: Ha az fognak rothadot hufatul vagion vagÿ ferges
Fogaktul, vagÿ etelnek oth lewÿ maradekatul, azth kÿnÿw megh
lathnÿ. Ha penigh az Szaÿnak melegfegetul Thamadoth, meleg
az Szaÿ es igÿen zomehoztath. Ha az gÿomornak Szaÿatul vagÿon,

akkor etelnek elétte mýnek elétte nem énnék az Embér, az Szaýnak
lehefe nehez es zenwedhetetlen. Ha az Szaýban valo varaktul
vagyon, az lathato. Ha az Twdének megh Sebëfwlefwetwl
vagyon, az egez Tefth megh vekonodýk az hýtwankodýk, kýt
ozton horuth kéweth.

Cýerfanak heath vefd borban, azth aggyad (Oruofsagok)
ýnnýa, es megh gyogýwl az Bwdés zaý.

Chýomborth es kakukfwet zaráz megh, térd porra, ezth
Mezzel elegých eo3we, ad megh énný.

Mýkor alunný megýén az Bwdés zaýu, ýo eczettel moffa
+106

megh az Szaýath, az vthan borral moffa az kýben Maftixot
elegýteoth porul.

Tengéry hagýmas Eczettel moffa az Szaýath.

Vý Apiom magoth ký megh eerth, téry megh kýlenc3 Nehezekéth,
vefd egý korfochka Muftban, azzal moffad.

Cýprosth es Apiomoth feo3 megh valamý ýo zagu borban.

Eftwetwl fogwa výrrattýgh alýon vgý, reggel azzal mofd eréffen
az Szaýath es fogakath, ezth kecczér ees három3oris megh chýelekeoggýed
egý napon, leg vtol3or elýs Nýelý benne egý kewefeth.

Apýum magwath ragýa eréffen, es tarchýa Szaýaban ýo
ýdeigh az bwdés Szaýu.

Kek liliomnak gyékereth aztafd eréffen o borban, ezzel
gyakortha mofd az Szaýath, es benne tarch fokaýgh.

Fodor mentath Eczetben es vý3ben feo3 megh, azzal gyakorta
mofd az Szaýath.

Soth, Tengéry taýtekot, Fekete gyoparth porul, ana drachma 2. kek
liliomnak gyékereth, drachma j, ezéketh teord eo3we, ha az fogtul bwdés
az Szaý ezzel kennýed. Nagýoth haznal.

Arpath es Soth egýenlé mertekkel egý ruhaban be takarwan
eges megh, es teorý megh, Mezzel elegýc3 eo3we, ezzel téréld
az fogakath ha attul bwdeos az Szaý.

Kakuk fwet feo3 megh borban, azzal moffad az Szaýath.

Rofth téry megh, elegých eo3we Mezzel, azzal
téréld ha fogak mýa vagyon az Szaýnak bwdéffége.

Meleggh awagy pýrýtoth kenýerben reggel es eftwe Negý
awagy eoth chýép fenýw olayth egýek megh, ha ezth gyakorolýa,
az Bwdés Szaý megh gyogýul es ýo zagu le3én. Ez megh probaltatoth
fok fw embéréktwl.

Bwdēs Szaÿu embērnek ŷo ragnÿ Anifumoth, Kek liliom
gÿēkereth, Liquiriciat, vagÿ penÿgh zerechēn dÿot mÿndenkoron.
Szēkfweeth es Apium magoth feoz megh borban, azth ŷokaÿgh
tarcha az Szaÿban, es az vthan Nÿelÿe el, ha az gÿomortul
vagÿon az Szaÿnak bwdeoffege.

(Apthae Alcola) **Szaÿban valo hew fakadozafrol.**

Az Szaÿban valo fakadozafok nem ŷgēn melÿ fakadekok,
ezēk az Szaÿnak akar mÿ rezeben is megh leznek es el folnak,
hol az Inekre, hol az fogaknak hufaÿra. Neha az Nÿelwnek odalÿra
es gÿēkerere is. Ez legh ŷnkab az gÿermēkcÿeket bantÿa.
(Okay) de az Eoregh embeorēkēn is megh lezēn az melegh lelēkzettwl,
+107

Melÿ ŷw fēl az Maÿnak es az Saarnak forroŷagabol. Megh
zērzÿ Neha az Fēbēl az Fēbēl ala zallo Sos Nÿal is. Hÿdeglelē
betegfegben ez gÿakorta megh lezēn. Neha vgÿan annekwl is.
Mÿnth hogÿ az Hawÿ ver folÿafnak megh allafatul is megh lezēn.
De az kÿk az Franczus embērēkēn lezēn, az Nem effele.

Galleŷth fēz megh borban, azzal moffad az (Oruofsagok)
Szaÿath, vgÿan azon galleŷth tērd porra, elegÿch eo3we Mezzel
es tērēth rofawal, azzal kennÿed be.

Fagÿalfanak leweleth ŷok ŷdeigh ragafd, es benneis tarchÿa
az Szaÿaban.

Szara3 rofath tērÿ megh, elegÿch eo3we rofa Mezzel
es azzal kennÿed.

3arwafnak 3arwath egefd megh, teord megh, azth hÿnchÿed
rea.

Kēmennek gÿēkereth egefd megh, tērd megh es Mezzel
elegÿch ē3we, megh giogÿttia, es nem ŷs haggÿa toab terwlnÿ.

Vthÿ fweth facharÿ kÿ, az leweth tarchia az Szaÿban, es
az gÿēkeret is ragÿa, az ragottath ŷok ŷdeigh oth tarchia
Szaÿaban.

3ēdērnek az leweleth 3ēggÿed, feozd megh borban es azzal
moffad.

Tormentÿllat feoz megh borban, tegÿ aho3 egÿ kewes Me3eth,
azzal moffad.

Fekete gÿoparth, Szēkfwet, Temŷot, fēz megh borban, e3zel
moffad.

Nÿarfath furÿ megh, es annak az melÿ vÿ3e kÿ chÿorogh,

azzal moffad.

Egrêfnek leweth libra s. Mezeth, drachma 4. fêz eoꝝwe erêffen hogÿ
harmad reze el apaggÿon, ezzel moffad.

3êdêrnek az leweleth, Cÿerêfnÿenek leweleth, Sofkath,
Atraczelnak leweleth feozd megh borban, es ezzel moffad az
zaÿath.

Thêmyenth rofa Mezzel elegÿch eoꝝwe, azzal kennÿed. Awagÿ,
fêzd megh borban es azzal moffad.

Aauanÿu pomagranatnak leweth fêzd êꝝwe Mezzel es azzal
kennÿed.

Healt Lenchÿeth, drachma 5. vêrêš rofath. Azzu Coriandrachmaom
magwath. Bolus armenuſth, galleſth, ana drachma 2. s. porchÿn fwnek
magwath, drachma 3. s. Camforth drachma i. es ſcrupulus j. mÿnd ezêketh teord porra
es elegÿch eoꝝwe ÿol. Fêz arpa vÿzeth azerth, es eleozêr mofd
azzal megh az Szaÿath, de rofa mezzel elegÿcched eoꝝwe aꝝth
az arpa vÿzeth, hogÿ iol megh mofod, az vthan hÿnch feolwl az
+108

porth rea. Ha mÿnd Szaÿadon, Nÿelvedêš es Torkodban lezêš is
az hewfegtwl valo fakadoꝝas, mÿnd megh gÿogÿttÿa.

Gÿermêkchÿeknek valo.

Cÿêch zopo gÿermêkeoknek is gÿakorta az Szaÿok megh
fakadoꝝ, Lezêš penÿgh gÿakorta attul, hogÿ az Daÿka Teÿe hÿtwan,
awagÿ penÿgh hogÿ az gÿermêk ÿol megh nem emezthetÿ
az Teÿeth. Harom zÿnw penÿgh effele fakadoꝝas. Veorêš, Feÿer,
es Fekethe. Ha azerth vêrêš lezêš, legh elêzêr keonÿw zerzammal
kel mofnÿ, olÿal az kÿ megh hÿweofÿtÿ es zorÿttÿa, tudnÿ,
vêrêš rofa vÿzewel kel mofnÿ, vthÿ fwnek vÿzewel awagÿ Sofka
vÿzzel. Ha penÿgh megh feÿerêdÿk, zaraꝝto zerzammal kel vele
bannÿ. Tudnÿ illÿk, Thêmyennel, Maſtixal, Mÿrrhawal. Ha
oꝝthon megh feketêdÿk ſmegh is ewefêdÿk, olÿal kel giogÿtanÿ,
az kÿk el oꝝlattÿak es ſemmÿe tezÿk, vgÿmÿnth, Saarkerep,
Szeekfw, Kapor, Bakzarwo fw, es mÿnd effelek. De azerth vgÿan
ehêz is hozza kel aꝝt az zerzamoth elegÿtenÿ az kÿ zorÿttÿa.
El vegre oꝝthon ha latod hogÿ az fakadaſok rothadnÿ
kezdnek, akar gÿermêknek, akar penÿgh êregnek, Galleſth teorÿ
megh, vÿzben feozd megh, tegÿ ahoꝝ meg annÿ megh zwrth tÿzta
Mezeth az vthan hogÿ ÿmmar az galleſth megh feozted. Ifmeth
maſodczoris fêzd megh hogÿ az galles az Mezzel êꝝwe elegÿeoggÿek.

Ezzel vg̃y el̃y m̃ynth feo orwoffaggal. Veg̃y az ṽyodra
 ebben, es fokãygh kenñyed vele az fakadozãfth, awag̃y veg̃y
 eg̃y foltochka barfonth, arra veg̃y benne es azzal t̃ẽr̃el̃yed.
 F̃eld Epẽye fweth azald megh, t̃erd megh, ez porth eleg̃ych
 eõzwe Mezzel, ezzel kenñyed el allatt̃ya az rothadãfth.
 Aloefth, drachma 2. M̃yrrhat, drachma 6. Saffranth drachma 4. Bort es Mezeth
 az meñy eh̃ez eleg̃h, ch̃ynald ẽzwe ẽz̃eketh, rothado Szãynak ig̃en
 io orwoffagh.

Ch̃yak Fakadozãfrol ualo.

Vth̃y fwnek, porch̃yn fwnek, Eb̃z̃el̃enek, m̃ynd̃eñyknek az
 k̃y fach̃yarth leweb̃el veg̃y ana uncia j. eleg̃ych eõzwe es fel kalanñyth
 teg̃y ecc̃z̃er az k̃ys g̃yerm̃ek zãyaban.
 Egr̃efnek k̃y fach̃yart leweth, megh erth z̃ed̃er̃yeth, veg̃y
 m̃ynd̃eñykb̃el ana uncia s. eg̃y kalan tẽyben eleg̃ych ẽzwe, ad ẽzth
 az g̃yermeok Szãyaban.
 Gallefth, uncia j. Tẽyeth, drachma j. Temfoth drachma s. vt̃yfw ṽỹzet, uncia s. t̃erd
 +109
 eõzwe ẽz̃eketh es forrald eõzwe, ezzel moffad az g̃yerm̃eknek
 Szãyath.
 Porch̃yn fwnek ch̃yak az k̃y fach̃yart lewewel moffad es
 kenñyed is, f̃el̃ette nag̃yoth haznal.
 Ha az fakadek ig̃en futh, k̃emennek az g̃ỹekeret egẽfd megh,
 mezzel eleg̃ycched ẽs azzal kenñyed.

Szãynak ñyalafkodafarol.

Fekethe g̃yoparth t̃er̃y megh es z̃ỹtal̃y megh, ezzel kenñyed
 az Iñedeth es az fogãydat, el vez̃y ez az Ñyalafkodãfth, Meeg az
 Iñednek dagadãfath is.
 Szeekfwet teor̃y megh. Borban feozd m̃ynd addigh hog̃y fele
 el apagg̃yon, ezzel moffad az Szãyath, es megh g̃yog̃yul.

Szãyan az k̃y aluth verth hañy.

Rofath f̃ez megh ṽỹzben es ec̃zetben, Sm̃ykor az megh hwl
 moffad az Szãyat azzal, es el is Ñyel̃y benne.
 Sz̃el̃enek kacc̃yath, awag̃y az Ñyers z̃el̃e vef̃b̃enek az
 vegeth f̃ezd megh ṽỹzben, ezzel moffad az Szãyath.
 Rofanak az Sarga bel̃f̃e rezeth, es mãftixot t̃er̃y porra, Borban

elêžer zêdêrjet awagÿ rofath feoz megh, az borth zwrð
megh, es az port abba elegÿtwe ad megh ÿnnÿa.

Szayban ualo apro fakadekokrol.

Apro Boÿtorÿanth fêz megh vÿzben, azzal moffad gÿakorta
az Szayath.

Kechÿke awagÿ Iuh teÿeth elegÿch eo3we Mezzel, es melegên
azzal moffad az Szayath.

Lenchÿet healÿ megh, elegÿch eo3we Eczettel, ees azzal
moffad.

Kemêncze fenekrêl vaÿ egÿ teglat fêl, têrd megh, elegÿch
eo3we Mezzel es azzal kennÿed.

Ez olÿ apro fakadek, hogÿ az Szaynak bêre is feol hamol
mÿatta faydalommal.

+110

Dÿonak Nÿers leweleth ragÿad, ha vgÿan megh varafodoth
volna is az fakadek. igên haznal.

Feÿer Mentath es gallefth teorÿ porra, elegÿc3 ê3we
azzal hÿnched az fakadekoth.

Effele fakadekoth az gÿermêkchÿekên, Nad mezzel kÿth
Camforral megh elegÿtêttel kel hÿntenÿ.

Mez Sêrrel igên ÿo effe[!] Szayath mofnÿ.

Az Fogrol.

Fogaydnak ilÿen gongÿath vÿfelÿed: Mÿkoron ezêl es ÿzol,
az fêlêtte meleghe fêlêtte hÿdegh fe legên. Erre is gond vifeles
legÿên, hogÿ az hew es hÿdegh etel, ne hamar, hanem kêzbe
veteffel es vartathwa legÿên egÿ mas vthan.

Sawanÿuth, vaflaloth, poßfattath es enÿweßth olÿanth mÿnth
madar fogo lep hogÿ ragado, ÿgên el tawoztas.

Teÿel valo gÿakortha eles feoleotte igên megh arth az fogaknak.
fogaydat gÿakorta megh tÿztÿcchÿad, melÿ dologh fêlêtte
igên megh tartÿa az fogakath vezestwl Ees mÿndên rothadaftul.

Fognak bantafÿrol.

Az Fogak fok modon bantatnak megh: Neha ÿgên kÿn
wlnek: Neha hozzak: Neha elÿs têrnek valamÿ okbol: Neha megh
vaßlodnak az hÿdegh Nedweßfegnek rea chÿorgafatul, vagÿ Nÿers

fawanju gywmelchnek eteletwl: Megh is feketwlnnek es ruth rofdawal
 be burýttatnak az gondvifeletlenfegh mya. Melý lezén
 az Edés es melegheledeléktwl, Megh lezén affele Nýers
 leheftwlis ký az fok zabalodafbol vagyon. Inognak is az fogak,
 mykor az gyékerék fok Nedweffegnek oda chýorgafatul lewesékke
 leznek, es fezkey az fogaknak megh tagulnak es megh lagýulnak.
 Nagý faýaffal ozthon megh bantatyk az rea chýorgo Nedweffegerth,
 ký nyha vekony, Nyha hydegh, Melý vagý az Aal kapchýaknak
 hartyaýra (vagý az alfo vagý az félfe Aal kapczanak)
 vagý az fogaknak ynaýra, vagý zýnthe az fogakra chýorogh.
 Es ha melý fogh ferges, az olýanra legh ýnkab vtha vagyon es
 rea chýorogh. Az hydegh chýorgaftul megh dagad az pofa. De az
 vekontul igén rýtkan, Az hydegnek faýdalma lassub. Az vekonnak
 kegýétlenb. Ozton az gyakorta valo chýorgas az fogakat megh
 +111
 eýý, megh odwafýttia, megh rothaztya, es neha az Agýabol ký
 bontakoztattya.

Fognak faýasarol. (Odontalgia Dentiū dolor)

Az mýnth félýeb is ýrank rola, Az fogh faýas lezén (Okaý)
 vagý hydegh vagý Meleghe Mertekletlenfegtwl, Neha az Nedweffegéktwl
 kýk az Félél az Fogaknak téweýre le chýorognak, kýk
 az w chýpkédé eréffegékkel megh odwafýttýak, awagý valamý
 hafonlo nyawalýat zérézne az w fokafagokkal, mýnemw az Fognak
 hufos felen az megh twzefwles.
 Az Fogaknak faýafa, awagý az Fogh hufanak megh twzefwlese,
 Neha magokban, neha penygh az Inban melý az fogaknak
 gyékereben be oltwa vagyon tamad.
 Ieleý: Ha chýak valamý maga mertekletlenfegtwl (Ieleý)
 eýk az fogh faýas, nem ýgén nehez az. Ha az hew mertekletlenfegtwl
 vagyon, vérés orczarol, es az eleol ýaro meleghe
 etelrel éfmertetyk megh. Az hydegh mertekletlenfegnek ífmeth
 ellenkézé yeley vadtak ezzel. Ha penygh valamý fok Nedweffegh
 le chýorgafatul vagyon, nem chýak az fogakban vagyon az
 Nehez faýdalom, de egýeb rezeben is az kýkén altal megýén.
 Az meleghe Nedweffegh eréfb faýdalmat. Az hydegh lassubbath
 zéréz.
 Foghagýmath téry megh, az melý félél az fogh (Oruofagok)
 faý, kéfd affélél valo kezre, arra az Erre, kýt pulfufnak hýnak

az Doctorok.

Eczetben fēzd megh az kegýonak bwreth, azzal moffad az fogakath es zaýath, hogý az mely fluxus az fēbēl ala zal, az fogra, azth el ozlaffa, igh az fogad faýafa hamar el mulýk.

Az Faýo fogath elēzēr tagých feol az hufatul, tegý kowazth rea es tarch raýta fel oraýgh. Az vthan az vērēs kapoztan valo hernýo fergeth, teod az faýo fogra, de az tēb fogakath megh ne erteffed vele, ký effýk az faýo fogh. De ha az fogad fēlwl faý, az kapoztanak az feolſē felerēl vegý hernoth, Ha penýgh alol faý fogad, az alfo rezerēl vegý az kapoztanak.

Ammoniacumoth, Belendfewnek ký fachýart lewewel elegých ēzwe, ezzel kend, fky efýk az faýo fogh.

Vērēs kalarýfth teorý porra, tēd az Odwaban a fognak ha faýdalmas ký rontýa onneth.

Erdeý Tēketh teorý megh es fēzd megh, erēs eczettel kewerd es elegých eo3we azth, hogý legýēn annýra valo fwrwſege mýnth az Mee3nek, az Fogrol az hufth tagých fēl es +112

tēd rea e3th, az zaýadat fogd be, es egý kewes wdē mulwan fogýad az fogadath az výoddal, fwēd ký onneth faýdalomnekwl.

Borfoth, zēdērý gýeokerenek le faragoth heath, Natragulanak gýēkereth, kērontho fweth, ana drachma j. feýer belend fwnek magwaban, drachma s. fēzd megh ezēketh vērēs borban, vgý hogý harmad reze el apaggýon, 3wrđ megh, tarchýa az zaýaban, es mýkor megh hýdegēdýk pēkýe ký.

Temfoth, Feýer Belend fw magoth, ana drachma 4. Borfoth, drachma 3. tērd megh ezēketh es elegých eo3we ýo eczettel, es chýnalý apro pogacyachkakath beleole, az faýo fogra ebben tegý, es fýrkald vele az fogat es az fogh hufath.

Boroſtýan fan az mely enýweth talalz, kochýordnak gýēkereth, Borfoth, Barazk magwanak belýth, tērd ē3we ezēketh es tēd az fogra.

Fenýw olaýth tarch az faýo fogon.

Bakfweth o borban fē3 megh, es melegēn az fogon azth tarchýa.

Kegýo Trangoth az gýēkereth chýak azald megh es tērd megh, temſowal elegých eo3we porul, es teod az odwas fogban.

Nýers vērēs kapoztath ragý az faýo fogaddal, es el ozlattýa az faýafath.

Eoth lewelw fweth mýnd gýēkereſtwl feo3 megh

eczetben awagÿ borban, tarch az fogaÿdon. Merth valakÿ enhera
 e3th chÿelekeodÿ, es addÿgh tartÿa hogÿ vgÿan el olwad az fogan.
 Soha foga nem faÿ.
 Nÿers kÿmenth ragÿ, awagÿ az kÿ fachÿart leweth tarch
 melegÿn az zaÿadban.
 Fÿldÿ gÿlÿztakath eges megh, annak hamwath tÿd az odwas
 fogban, megh giogÿttia.
 Thÿmÿenth, Laurus magoth forralÿ megh borban, tarch zaÿadban
 valamÿgh leheth.
 Fogadnak femmÿ nÿawalÿaia nem lezÿn, ha enheÿra mÿndÿnnapon
 az fogaÿd ala Szem fot te3, es addÿgh tartod oth hogÿ
 el olwad.
 Puzpangnak leweleth, kapornak leweleth, teorÿ megh, eos
 eczetÿth rea, fÿ3d addÿgh hogÿ harmad reze el apaggÿon, melegÿn
 azth tarch az zaÿban.
 Bakfweth, vthÿ fweth, forralÿ megh borban hogÿ harmad
 reze el apaggÿon, tarch zaÿadban melegÿn es gÿakorta kÿ pÿkÿed.
 Mÿndÿn holnapban ecczÿr, az Eb teÿnek gÿÿkereth, borban
 ha megh fÿ3d, es az3al mofod az Szaÿath, megh gÿogÿtod az
 faÿo fogath.
 +113
 Igÿn erÿffen mÿkor faÿ az fogh, Fÿldÿ boroftÿannak kÿ
 fachÿarth leweth eofd az fwledben az melÿ felÿl faÿ az fogad. Faÿ
 azerth keweffe, de az faÿas azonnal ees hamar megh 3wnÿk.
 Konkolnak lÿ3tÿth tÿd az odwas fogban, es igÿn hamar el
 mulÿk az faÿafa.
 Feÿer Belend fwnek az magwath teod az Elewen
 zenre, chÿewÿn annak az paraÿath bochÿafd az fogadban, el vezÿ
 faÿdalmath, Sha ferÿgh lezÿn benne is, megh ÿlÿ.
 Cicoreanak kÿ fachÿart leweth tÿlch az orrodban, akar
 az fwledben, az faÿo fogad megh gÿogwl.
 Egÿ fÿ 3ÿleoth facÿar kÿ, az 3ÿdÿrnek gÿÿkereth fÿ3d megh
 abban hogÿ felÿgh el apaggÿon, az3al moffad az Szaÿath es
 fogakath.
 Porchÿn fwnek gÿeokerewel gÿakorta tÿrÿld az fogath, kÿ
 w3ÿ az fergeketh, es az zertelen faÿafat is el we3ÿ.
 Kek vÿolath fÿ3 megh borban, mÿkor az fogad igÿn erÿffen
 faÿ, tarch melegÿn raÿtha.
 Eb teÿ fwnek az Teÿeth habard eo3we buza lÿ3tel, fwfd
 megh, ha e3t az fognak odwaban bele tezeod, el tÿrÿ azth a
 fogath.

Salÿat, rutath, Ifopoth, Fekete hunÿort, Szamar vborkanak
gÿëkereth, lo menthanak gÿëkereth, Fekete gÿoparnak koroÿath,
fëzd ëzwe borban, es ebbeol valamÿ rezth elegÿch eoÿwe egÿ
kÿs fa olaÿal, Es az melÿ feleol faÿ az fogad, bochÿafd az
fwledben.

Ha fëleotteb igën faÿ, Tÿkmonnak feÿereth egÿ keweffe fws
megh, opiummal habard ëzwe, tëd az faÿo fogra.

Hollonak ganeÿath ha az odwas fogban tezëd faÿdalmat el
vezÿ, merth el ronthÿa az fogath.

Ifopoth forralÿ megh eczetben, azzal parolÿad az faÿo fogath,
el vezÿ hamar az faÿdalmath.

Fekete belend fwnek gÿëkereth erëffen melegÿch megh
tëd az faÿo fogra es az tëwere, kÿ eÿtÿ az fogath, de az tëbbÿt
igën megh oÿad hogÿ ne erÿe, merth mÿnd kÿ hullananak.

Borofÿan magwaban ëteh[!] feoÿ megh rofa olaÿal pomagranatnak
heaban, ha azt az ÿobbÿk fwledben tëlteod, bal feleol valo
fogad faÿafath el vezÿ, Ha penÿgh bal feleol tëlteod az fwledben,
ÿob felël valo fogh faÿafth vezën el.

Sparganak gÿeokereth tërd megh, march abban egÿ kÿs
gÿapottath, tëd az faÿo fogra, kÿ vonÿa az fogath faÿdalom nekwl.
Vërës kalarÿft teorÿ megh, tëd az odwas fogban, mÿnd tëwestwl
kÿ tërÿ.

+114

Epërÿnek leweleth ragÿad ha fogad faÿ, el vezÿ az faÿdalmath
mÿngÿarafth, probalt dologh.

Nagÿ lapunak gÿëkereth paras hamuba melegÿch megh, gÿakorta
tëd az faÿo fogra, nem fok wdë mulwa kÿ eÿthÿ onneth.

Erdeÿ Tëknek gÿëkereth teod az odwas fogban, kÿ tërÿ
onneth.

Fëldÿ gÿlÿztakat fazekban eges megh, es tërd porra azokath,
az fogadnak hufat mÿnd keth feleol mefd fël, hÿnc be az fogath
bwën az porral, Egÿ nap es egÿ eÿel el mulwan, zabad akarattÿa
zërenth kÿ efÿk onneth az fogh.

Fekethe makoth, Feÿer Thëmÿenth fëz eoÿwe vÿzben, azzal
parolÿad az faÿo fogath.

Vërës kapoÿtanak lewelen melÿ hernÿo vagion, azt
gÿakorta tëd az faÿo fogra, kÿ efÿk az fogh.

Buza lÿztëth, fÿge lewelenek teÿewel habarÿ ëzwe, az faÿo
fogra azt tegÿed, az vthan tegÿ azon fëlwl vthÿ porchÿnnak leweleben

rea, tarch raýta egý kewes ýdeigh, mýndên faýdalomnekw
ký efýk az fogh.

Žapora fwnek gýðkereth tẽrd megh, teod az faýo fogra, megh
giogýttia mýngýaraft. Probalth.

Žaraž výolath fẽž megh borban, tarch melegẽn az žaýadban,
ha az fẽbeol žallot ala az Nedueffegh, megh giogýttia.

Muftar magoth teorý megh, elegých eožwe borral es olý
mezžel az kýnek taýtekat el hantad, melegẽn azzal moffad az
Sžayath, ha az fẽbeol žallot az fogra az faýas, megh giogýttia.
Fekete maakot, Feýer tẽmýenth feož ẽžwe výžben, parolýad
azzal az faýo fogath.

Pap monýa fwnek golýobiffaban vegý nýolczat, olwaž výažt
megh, teord eožwe es ožd harom rezre. Egý fažeknak feneketh
ýžžazd megh, az eožwe metelt žeržamoth hand bele, tegý egý
tẽlchýert az fažek fenekere, es az teolcher vegeth tarch az žaýadban,
ha az feýedbeol žallot az fluxus az fogaýdra es attul faýnak,
megh giogýttýa.

Fagýalfanak vefd el... heath, tẽd fažekban... fẽžd erẽffen
hogý... ežý az foga hufath, ... gýakorta, Smegh g...
+115

Žep fekete feoldet tegý egý fažekban eoregben, tẽlch výžeth
rea es fẽžd erẽffen, mýkor igẽn megh fẽ, takard be az feýedet,
tacž fẽl az žaýadat hogý az paraýa io melegẽn mẽnnýẽn az
Sžayadban.

Fel eýtẽlný týžta výžeth tegý mažos fažekban az
twžhẽž forradný, ves fel dioný tẽrẽth temfoth bele, Egý Dioný
tẽrẽth loth, egý týkmonný Mezeth, habard iol el egý fa kalannal,
az vthan az mýnth el twrhetẽd, vegý az Sžayadban egý kalannal
benne, mýnd addýgh moffad fogaýdath vele mýgh el al az faýdalma.
Elfẽ nap nem hažnal. Mařodnap kewefeth, Harmadnap ýol
megh eržẽd. Negýed nap ýobban. Eoteodýk Nap telýeffeggel el
mulýk. Smegh giogýul.

Ifopoth, žeekfwnek az výragath, Faý Božžanak az belfẽ žẽld
heat, de olý agnak a ký azon eztendẽben newekẽdẽth, ežẽket erẽs
eczetben fẽdel alath feožd megh, melegẽn ebben vegý az faýo
fogadra, tarch raýtha, ežth gýakorta mýwelyed, ketfeğh nekw
megh gýogýul.

Gÿermêkchenek.

Camforth ves eczetben, tw3nel forrazd eo3we keweffe
tartafd azt az fa3o fogan.

Opiomoth tÿkmonÿ zekÿwel habarÿ eo3we, fê3d ê3we igên
keweffe, azth kê3d kÿwl rea3a.

Gÿermêkchenek Foga hogÿ hamar kelÿên. (Odontophia Dentatio)

Kechke teÿel es Nÿulnak Agÿa veleÿewel, ha az kichÿn
gÿermêknek ÿneth têrleod, faÿdalom nekwl kÿ newelÿ az fogath.

Vaÿath Me3zel elegÿch eo3we, es az kÿs gÿermêk ÿneth a33al
kennÿed.

+116

(Lentor) **Fognak feketesegerêl.**

Rofa pogachÿat feo3 megh borban vagÿ erês eczetben, a33al
moffad fogaÿdath.

Alaba3trom kêweth kÿth elê3êr megh egettel drachma 8. Egêth tengêr
taÿtekoth, drachma 4. Egeteoth Soth drachma 3. teord megh e3eoketh, es
têrêld e3 porral.

A33u gÿêkereth az kek liliomnak vefd ÿo3agu borban, alÿon
benne, a33al moffad az fogaÿdat. Galenus orwoffaga e3.

Dÿ3no kenÿerne3 az leweth fachÿard kÿ, Me3zel elegÿch
ê3we, e33el kennÿed az fogath.

Borfoth têrÿ megh, elegÿch feÿer melegh borban a33al
moffad.

Chÿombort a3alÿ megh, têrd eo3we feÿer fowal, a33al têrêlÿed
az fogakath.

Kechke zarwath eges megh, teord megh, a33al têrêlÿed az
fogaÿdath.

3arwas zarwath eges megh, teord porra, a33al têreold az
fogaÿdath.

Arpat teorÿ megh, Soth eges megh, têrd eo3we es e33el
teorêld az fogaÿdath.

Tengêrÿ Taÿtekoth tw3efÿch megh feÿer borban olch bele,
Ma3ode3or is tw3efÿch megh, es olch az orban. Harmadc3or is
tw3efÿch megh, es had hwlÿên megh azon modon, têrd megh,
e33el têrêlÿed az fogaÿdath, ennel 3oha ÿob orwoffaga nem lehet,
merth olÿ feÿerêk le3nek az fogak, mÿnth az Teÿek.

Fognak Ingofagarol.

Zarwafnak zarwath egefd yol megh, tērd megh es zýtald
megh, Naranch heat is teorȳ megh, ezēket elegȳch eoꝝwe, aꝝ fogaȳdat
es aꝝ hufat eꝝzel tērlȳed.

Papa fweth feoꝝ megh, Sawanȳu pomagranatnak lewewel
elegȳch ēꝝwe, aꝝꝝal moffad.

Fagȳal fanak aꝝ fēlfē heath vefd el, aꝝ alath valo zēld heath
ragȳa aꝝ kȳnek ȳnognak fogaȳ, es annak aꝝ leweth tarcha
fokaȳgh aꝝ fogakon, megh giogȳul ketfegnekwl.

+117

Pȳlȳfke fwnek gȳēkereth Borfal es vȳaꝝꝝal elegich ēꝝwe es
tēd rea.

Tengēȳ hagȳmabol chȳnalth eczettel elegȳch ēꝝwe zarwas
zarwanak kȳth megh egettel aꝝ porath, aꝝꝝal tēreolȳed aꝝ fogaȳdath.

Tengēȳ taȳtekoth feoꝝ megh borban, aꝝꝝal moffad aꝝ fogaȳdat
es aꝝ hufath.

Soth keth annȳth, Temfoth megh egētteth felenȳth eges megh,
es hewen vefd eczetben, eꝝzel tērlȳed aꝝ fogaȳdat, aꝝ vthan borral
mofd megh.

Maftixot, Thēmȳenth, Egetēth zarwas zarwath, fēld epeȳe
fwnek gȳēkereth, venus haȳat, ezēketh tērd porra, vȳaꝝꝝal, Meꝝꝝel
es fa olaȳal elegȳch ēꝝwe mȳnth egȳ kemenȳ kenē ȳreth,
eꝝzel kennȳed.

Temfoth eczettel es Meꝝꝝel elegȳch eoꝝwe, melegēn aꝝꝝal
moffad.

Nofpolȳat fēꝝ megh, melegēn tarch aꝝt aꝝ Sȳaȳban.

Epēȳ leweleth mȳnd gȳēkereftwl feoꝝ megh ȳo borban aꝝꝝal
moffad.

Somoth awagȳ Berekȳneth, vagȳ Barkoczath feoꝝ megh erēs
borban aꝝꝝal moffad.

Tengeorȳ taȳtekoth, Belendfwnek magwath, mȳnd
egȳ mertekkel tēd aꝝ elewen twȳre, aꝝꝝal fwftēld aꝝ fogaȳdath.

ȳem Soth elegȳch eoꝝwe Meꝝꝝel, takard papirofban aꝝth, tēd
elewen twȳre hogȳ megh twȳefwlȳēn, eꝝth olch megh borban,
zaraꝝd megh aꝝ vthan es tērd porra. Eꝝ porbol vegȳ uncia j. Mȳrrhat,
Tengēȳ taȳtekat, Fa heath, Aloefth, Cȳpros fanak dȳoȳath, ana
drachma 2. tērd mȳnd porra ezēketh, tēd egȳ Sacȳkoban, aꝝꝝal

teorélýed az fogakath, awagý ez porokat elegých eoꝝwe Meꝝzel,
azzal kennýed.

Odwas Fogak Ingosagarol. (Caries)

Fekethe hunýorth Meꝝben feoꝝ megh, ebben az fogh odwaban
tegý annýth mýnth egý Lednek ꝑēm. Galenus dicherý ezth.
Gýēmberth Meꝝes ecꝑetben feoꝝ megh, tērd ýol megh,
ebbēl tegý az fognak odwaban, es kýwlis az fogra tegý benne.
+118

Fognak hufanak nýaualýaýrol.

Aꝝ fogaknak hufaý kýth Magýarul Innek is hýwonk neha
igēm megh Newekeodnek, annýra hogý meeg aꝝ fogat is el
borýttýak, fēkeppen aꝝ olý embērēknek aꝝ kýknek lagý aꝝ fogok
hufa, mýnth aꝝ kýk výzes es Nedwes helyēm laknak awagý forgolodnak.
Mýnth aꝝ Haýofok. Neha penýgh megh rothadnak,
mýkor aꝝ chýpkēdē erēs fok nedweffegēk rea ragadnak, es aꝝ
fogaknak tēweýth megh febēfýtyk, awagý fakadekokkal be
borýttýak.
Vaýath es Meꝝeth elegých ēꝝwe, eꝝzel kennýed aꝝ
fogad hufath hogýha výzketh.
Chýombort tēry porra, aꝝzal tērélýed aꝝ Inēdeth smegh
erēffity.
Sꝝylwanak leweleth fēꝝd megh borban, es eꝝzel moffad aꝝ
fogad hufath. igēm megh ꝑorýttýa.
Sꝝederý fanak gýēkeret fēꝝd megh borban, aꝝzal moffad aꝝ
fogad hufat ha verēs.
Rofanak kēꝑepýben aꝝ melý Sarga výragh vagýon aꝝald megh,
tērd megh, aꝝzal hýnch fogadnak hufaýth hogýha Nedweffegēk
zalanak reaýa.
Rofmarýn faýath eges megh hogý twꝑes legýēm. Borfēprwth,
ez keth felebēl vegý egý aranth, tērd porra, aꝝ vthan aꝝ výodath
march borban es eꝝzel vegý feol aꝝ porbol, tērélýed aꝝ fogad
hufath, aꝝ vtan ífmeth mofd megh borban a melýben Salýat fēꝝtel
megh, ez orwoffagh týꝑtan tartýa aꝝ fogad hufath.
Zarwas zarwabol rezely egý Nehezekeoth, vērēs kalarýfth
megh annýth, egý fonth ýo feýer borban fēꝝd ēꝝwe erēffen, es
ꝑwrđ megh, eꝝzel moffad aꝝ Inēdeth.

Fogh hufanak rothadasarol.

az az Iz etelrêl.

Szÿn Mezeth, három zerechÿen dÿot, zêkfweth egÿ Nehezekêth,
keth dionÿ Themfoth, Egÿ Dionÿ grÿfpanth, Eger farkat,
egÿ kichÿn zerechÿen dÿo vÿragoth, Borfoth, mÿnd ezêketh az Mezben
fêzd egÿ oraÿgh, Reggel, Delbe, Eftwe, ezzel kennÿed az
Szaÿadath es fogad hufath.

Kêkennek gÿêkereth mofd megh, az heat faragd le têrd
megh, feozd megh erêffen eczetben temfowal, es ezzel moffad az
fogad hufath.

+119

Borkêweth es Thêrêt gÿeombert elegÿch eozwe, chak rea
têd az ÿnêdre.

Rofa pogachÿath, Salÿat, rutath, feoz megh borban fêdel
alath, ez igÿen zep Sarga lezÿen, têlch ezt wegben, ha zÿnthe el
rothadna az Iz etel mÿa is az fogad hufa, ha ezzel mofod megh
giogÿttÿa.

Keferw gombanak az Szarath azald megh es têrd megh, ez
porral hÿnched az fognak hufath.

Fagÿalfanak az kêzepfê zêld heat, Nadmezet es egÿ kewes
temfoth, feoz ÿol megh vÿzben, azzal moffad.

Galÿczkêwet, Themfoth, egÿ kewes Borfot Mezben es eczetben
fêz megh, ezzel kennÿed. Probalth.

Vêrê rofath, Temfoth es Nadmezeth, feoz meg vÿzben,
ezzel moffad az fogad hufath.

Io fele têrÿekêth habarÿ êzwe borral, es mênnel melegben
lehet, vgÿ tarchÿad az zaÿadban.

Kapor leweleth azalÿ megh teord megh, elegÿch êzwe egÿ
kewes Mezzel, azzal kennÿed.

Vadzêlênek lewelet azald megh, têrd porra. Mezzel elegÿch
êzwe, azzal kennÿed.

Ifopoth egÿ marokkal, têrêth zerechÿen dÿot, temfot, zêkfwet,
Thêmÿenth, Nadmezet bwebben, ezêket mazos fazekban
fêzd megh ÿo borban, ezzel moffad fogaÿd hufat ha Iz eÿÿ.

Azzu kêrêffanak vêd vÿzeth, es azzal moffad.

Eofstêrth eges megh, têrd megh zÿtald megh, es
elegÿch êzwe egÿ kewes Mezzel, kend ruhara es ahol az Iz eÿÿ,
egÿnÿhangzor vÿobbat vÿobbat tegÿ rea, es vgÿ kennÿed az fogad
hufath vele.

Salÿath, rutath, Ifopoth, Naranch heat, Temfot bwën, fêz
megh tÿzta vÿzben feodel alath, chÿnalÿ ruhat egÿ kÿs fara,
march ebben, vgÿ kennÿed ezzel az rothat hufth. Smegh gÿogÿul.
Probalth orwoffagh.

Keth zerechën Dÿot, megh annÿ Themfot tÿrÿ megh, Egÿ
marok Salÿat, Egÿ êregh kalan Mezeth, fêzd megh ezêketh egÿ
pÿnth vÿzben borban feodel alath hogÿ fele el apaggÿon, azzal
moffad erêffen az Inêdet haromzoris Negczêris elêzêr, de az
vthan ozton chÿak laffan moffad Smegh gÿogwl.

Egÿ awagÿ keth Chÿnka fogath mÿnd Ala kapczafutl egefd
megh têrd megh, vech megh annÿ zerechën dÿot, Saffrant annÿth,
zêkfvet annÿth, Borfot annÿt, Temfot annÿth, ezêket têrd megh
es Mezben forral megh mazos fazekban, lapoczkawal erêffen
kewergeffed, es egÿ fêl forradas vthan vêd kÿ. Ezzel têrêlÿed
+120

reggel es eftwe az Inêdeth, Egÿ nÿhan oraygh rea ne igÿal megh
gÿogÿyttÿa az I3 eteleth.

Petrêfelyëmnek leweleth azald es têrd megh, ketrez legÿën
petrêfelyem, harmadrezeny Bors legÿën. Egÿ kewes tÿzta mezben
melegÿch megh, ezzel têreold az fogh hufath. Lazlo kÿralÿ
orwoffaga ez.

Fodor Mentath feoz megh eczetben, azzal moffad ha az fogad
hufa rothad.

Vêrês kalarÿfth tÿrÿ megh, mofd megh elêzêr az fogad
hufath Sos vagÿ Temfos vÿzben, têrêld az vthan az kalarÿffal.
Laurus Magwath, zerechÿën dÿoth, Temfoth Epêrÿ
leweleth, Cÿomborth, Malwa rofath, Salÿath mÿnd egÿ mertekre
têrd porra ezêketh, es elegÿch êzwe êketh, reggel es eftwe ezzel
têrêld az fogad hufath. Rothadafat inêdnek el vezÿ es az Ingo
fogakat is megh erêffÿtÿ.

Ammoniacumoth, Mezeth, feoz eo3we vÿzben, mofd ezzel az
fogad hufath, ha vgÿan rothadas efêth volna rea is megh
gÿogÿyttÿa.

(Phlegmon **Fognak hufan ualo kelewenrêl**
Parulis) **az az, Innek megh keleferêl.**

Az kelewen lezën az fognak têwenel az Hufon, vagÿ kÿwl
vagÿ belêl, az fogh hufanak fêl newekêdefevel annÿra hogÿ az
kêrwl valo helÿekis twle megh dagadnak, megh vêrêffeodnek es

megh hewêlnek, faÿnak is. Az fêlfê Aal kapczÿara zokoth zallany
az Szêmnêk nagÿobbÿk zegletÿrêl. Az also aal kapczÿara, az
vakzêmekên valo erekbêl ÿw ala. Ebbêl lezên ozthon az kelewenÿ,
kÿnek genÿetfege nem az Orczanak bwrere, de az fogaknak
têwere, kÿ vekonÿon vagÿon be takarwa, omol.
Vêrês Borban fêz mezeth megh, ha megh dagadoth az fognak
hufa, azzal moffad melegên.
Arpath, Fÿgeth, fêz megh vÿzben, melegên tarch azth az
Szaÿadban ha megh dagadoth az Inêd.
Porchÿn fwnek kÿ fachÿarth leweth, Sos vÿzzel êzwe elegÿch,
azzal moffad az Inêd dagadafath, ha eofmerêd hogÿ az
Fêbêl zalloth ala.

+121

Gÿermêkcheknek Foga hufa nÿaualÿaÿrol.

Fa olaÿth elegÿch êzwe vÿazzal es olwazd megh,
ezzel kennÿed az gÿermêk Ineth mÿkor faÿ es vÿzketh nekÿ.
Faÿ Epêrÿnek faÿanak heanak az leweth, elegich êzwe
vthÿ fwnek kÿ fachÿarth lewewel, azzal moffad az kÿs gÿermêk
Ineth ha faÿ es vÿzketh.
Lenchÿet healÿ megh Negÿ latoth, têrd megh erêffen, es
têd az gÿermêk Inere, nem haggÿa fêl fakadoznÿ.
Feÿer Têwÿfnek gÿêkereth fêzd megh, azzal moffad az kÿs
gÿermêk Ineth, ha fakadoz az Ine.
Kêkennek gÿêkerenek fêlfê heat tÿztÿch megh, mofd megh
vÿzben, faragd le az vthan es fêzd megh vÿzben elegÿch rofa
vagÿ vÿola Mezeth ahoz, azzal moffad ha ÿmmar az Ine megh
fakadozoth.
Mÿkor az kÿs gÿermêk foga kÿ akarna hafadnÿ vegÿ egÿ
Marok zêkfweth, egÿ Marok Saarkerepeth, egÿ Marok kaproth,
forrald megh ezêketh vÿzben hogÿ harmad reze el apaggÿon.
Ezzel ez vÿzzel harmatozzad az kÿs gÿermêk feÿeth, mÿkor az
foga kÿ akarna kelnÿ.
Ha az gÿermêknek Ine megh dagad mÿkor az foga kÿ akarna
kelnÿ, es vgÿan megh is ewelfêdÿk, Nÿomd kÿ laffan az Eweth
beleole, az vthan kend megh Tÿk haÿal. Awagÿ.
Vegÿ zêkfw olaÿth egÿ latoth, Mezeth megh annÿth,
elegÿch êzwe, ezzel kennÿed az dagadas vagÿ az Seb helÿeth.
Awagÿ vegÿ Maffel lath Terpentinath, megh annÿ Mezeth
elegÿch êzwe es ezzel kennÿed.

Az Nÿelwrêl.

Nÿelwnnek dagadasarol.

Fekethe gÿoparth, pomagranatnak heat, têrd megh, es têrêth
fowal elegÿch êzwe, azzal têrêlÿed.

Elêzêr eczetês rofa vÿzzel moſd megh, az vthan ha az
zwwkzegg kewannÿa, vagd megh az Nÿelw alat valo keth Ereth.
Salatanak leweth fachÿard kÿ, azzal moſſad.

Fÿgeth, Muſtarth fêz êzwe, ves Soth bele, azzal moſſad az
dagadot Nÿelweth.

Muſtarth têrÿ megh, Mezzel eggÿwth fêzd megh vÿzbe, ha az
Nÿelw têwen vagion az dagadas, ezzel moſſad.

Parhagÿmanak az kÿ fachÿart leweth, veres hagÿmanak
+122

leweth, fowal elegÿch êzwe, ha annÿra megh dagadna is az
Nÿelw hogÿ vgÿan kÿ fwggene az zaÿbol chak kend ezzel erêſſen,
Smegh gÿogwl.

Gÿermêkchenek.

Galnanak es Cÿtromnak fachÿard kÿ az leweth, elegÿcz
êzwe, es azzal moſſad az Nÿelweth.

Salÿa vÿzeth keth rezth, Roſa eczetêth egÿ rezth, elegÿch
êzwe, ezzel moſſad.

Ifopoth fêz megh eczethben, ezzel moſſad az Nÿelwet. Az
Ifopnak vÿragath têrd megh, es az moſas vthan hÿnch az Nÿelwre,
megh Bal az dagadafa.

Feÿer wrêmnnek fachÿard kÿ az lewet, azzal moſſad.

(Batrachus Ranula) Nÿelw alath valo dagadaſrol.

Az Nÿelw alath, tudnÿ az Nÿelwnnek kêtelen kÿn az
Nÿelw vgÿan raÿtha wl, dagadas lezêr, kÿth Bekanak hÿnak az
Magÿarok, kÿ Neha twzes modu, Neha penigh lagÿ es faÿdalomnekwl
vagian, kÿth ha megh vagnak olÿan takonÿ zabafu ÿw kÿ
beleole mÿnch az tÿkmon feÿere.

Teÿel moſſad igêr erêſſen.

Rofa vÿzel moſſad.

Bablÿztêth, Bakzarwofw magwanak lÿztÿth, elegÿch êzwe
mezzel, azzal moſſad es kennÿed.

Ûamar vborkanak fachÿard kÿ az leweth, azzal moſſad.

Fêld epeÿe fwnek fachÿard kÿ az leweth, azzal moſſad es
têrwlÿed.

Mezeth Sowel elegych eoꝛwe, aꝛꝛal tērlēyed.

Mýndēn orwoſſagok azok, melyeket ýrtunk oda fēl aꝛ Sꝛaýban
valo fakadoꝛaſrol mely leꝛēn hewſegbeol, igēn ýo orwoſſagok
erre.

Ha oꝛthon aꝛ ꝛwkꝛegh kewannýa, hew horgas vaffal is ký
ꝛaggafđ onneth, awagý Bretwawalis ký meſſed, ha latod hogý
egýeb orwoſſagok nem fognak.

+123

Nýelwnek Gutaýarol.

(Paralýsis)

Aꝛ Nýelwnek Gutaýath Magýarul, Madar korfagnak (Oka)

hýiak. Leꝛēn attul hogý aꝛ Nýelw mýndēnēſtwl fogwa megh
aluꝛýk es Nem erēꝛ, a mýkor azok aꝛ Inak telýeffeggel megh
bantatnak, kýk aꝛ Agý velēnek hetedýk ēꝛwe foglalafatul kēꝛel
aꝛ Haat gerech veleýenek kezdetýnel ꝛarmaꝛnak. Neha penýgh
aꝛ Nýelwnek chýak eggýk fele ýob awagý Bal fele wttetýk megh
aꝛ Guttatul. De aꝛ koſtolafnak ýꝛý megh marad es megh
nem bantatýk. Mýkor egeꝛlen foglaltatýk gutta wteſtwl el aꝛ
Nýelw, felē hogý egeꝛlen megh wttetýk aꝛ aꝛ Embēr aꝛ Gutatul.

Aꝛ kýnek Nýelwen egeꝛ guta wtes leꝛēn. Megh Nemul.

Elēꝛēr eꝛ ilýen embērth megh kel purgalný, aꝛ (Oruoſſagok)
vthan aꝛ Nýelwe alath valo ereketh megh kel vagný, es kēppēlth
kel aꝛ ala ala vethný.

Sarga liliomoth fēꝛ megh Salýawal eggýwt borban, aꝛth
tegýed aꝛ Nýelwre.

Caſtoreumoth tarch aꝛ Nýelwēn ſokaýgh.

Muſtar magoth tēꝛý megh valamenýre, chak megh wtēgeſſed,
tēđ aꝛ Nýelwre.

Baſa roſa magwath harmýncꝛ ꝛēmēt healý megh, tēꝛđ megh,
borban aꝛt aggýad megh ýnnýa.

Tormanak magwat ragýad, aꝛ Sꝛaýadban tarchýad, aꝛ Nýelwedre
is rea ragaꝛꝛad.

Sarga gýopart tēꝛý megh tēđ aꝛ Nýelwre.

Sꝛaua aꝛ kýnek megh Vefz.

Ha aꝛ ꝛolas megh bontakoꝛýk, fa heýnak výꝛet tarch aꝛ
Sꝛaýadban, es igýad is aꝛth.

Ha ký hertelen megh nemul.

Galbanumoth tegý Eczetben, ꝛwꝛđ megh aꝛ vthan, tēđ aꝛ
orra ala, oth tarchýad.

Ha kÿ nem Szolhat.

Chÿomborth agÿ megh ÿnnÿa melegheñ eczetbe kÿt megh
feoztel, es keofd az orrara is, choda hamar megh zolal.

+124

Chÿomborth drachma 4. Lemagoth, Borfoth, lo mentath,
ana drachma 2. Petrefelÿmeth drachma i., Mezetth az menÿ ehÿz eleghe, ezÿket
elegÿch ÿzwe es chÿnald gÿmbÿlÿwn gÿmbÿlÿwn[!], tarch az
Szaÿadban, az vthan Nÿeld el.

Nÿelwnek fzaradasarol.

Eokÿr Nÿewlnek[!] gÿÿkereth wtÿgefd megh ÿo modon, pomagranatnak
Magwath tÿrd megh valamenÿre, tÿd Borban ezÿketh,
azzal moffad az zarado Nÿelweth.

Aalnak kapczaÿarol.

Az alfo Aaal[!] kapczath neha Guta wtes, Neha Gÿrch is
bantÿa, de gÿakrabban az fÿbÿl valo le chÿorgas, kÿ az Fwlnek
tÿwenel az aal kapchÿanak Izeÿben zarmazwan, olÿa chÿnalÿa
az Aal kapczath hogÿ nem mozoghath, kÿ faÿdalommal es kemenÿ
dagadaffal lathato keppen vagion. Ez chÿorgas penÿgh zÿnthe az
Fÿnek teteÿerÿl zarmazÿk ala az kwlfÿ Bÿr alath.

Pelÿpsegrÿl es Rebÿgefrÿl.

Az Nÿelw hogÿ az Szoth ÿgazan kÿ nem mondhattÿa, vagÿ az
Nÿelwnek rÿwÿdfÿge oka, vagÿ temerdÿkfÿge. Neha az Agÿ
velÿbeol valo bÿfegÿs Nedwÿfegÿknek le zallafatulis lezÿn az
Nÿelwnek bantafa. Neha penÿgh az rezÿgfÿgtwl. Neha fÿlÿtteb
valo megh zaradaftul.

Az Torokrol.

Az Torokban es Szaÿban, a koftolaftnak Izÿ el veß neha az
Inaknak megh lagÿulafatul, melÿek az Agÿ veleonek
harmadÿk foglalafabol ÿwnek kÿ, megh hwlwen azok, es valamÿmodon
megh zorulwan, Awagÿ az Agÿ velÿnek a reze megh bantatwan,
ahonneth azoknak eredetÿk vagion.

Az megh vezÿth Szaÿ ÿz penÿgh, aza3, Mÿkor az Szaÿnak
akar mÿ is idegÿn ÿzwnek tecczÿk, tÿrtenÿk abbol. Mÿkor az
Nÿelw eo maga, awagÿ az a hartÿa melÿel az Nÿelw be vagÿon
burÿttatwa, megh vezÿth, vetkes, es hÿtwan Nedwÿfegÿktwl

megh êttetÿk, Melÿ Nedweffegh vagÿ ẽmaga, vagÿ penÿgh azoknak
kÿk megh etetnek ÿtatnak mÿvoltatul megh elegÿeodwen,
+125

Az Nÿelw hufaban es lagÿ Inaban be hath, es az w mergewel
azth megh êttÿ. Es akkor tecczÿk ozthon, Sos, keferw, Eczetẽs,
es affele valamÿ ektelen Iz, kÿnek hogÿmar vagÿ az Eteltwl vagÿ
az Italtul volna letele, maga nem attul. Ez Nedweffegh penÿgh es
para kÿ az Szaÿ Izÿth el vezthÿ, gÿakorta onneth alol fẽl ÿwen,
az Geget es az Nÿelwet moffa es êttẽzÿ megh. Neha folÿ le az
Agÿ velẽbẽl es attul efÿk.

Torok elẽth walo hufoknak dagadafarol. (Tonfillarũ

Amigdalax tumor

Anthÿades Parifthmia)

Ezẽk az hufok vадnak az Torok elẽth zÿnthe az Nÿelw
tẽwenel, kÿk gÿakortha megh eottẽztethnek hÿdegh Nedweffeggel
es megh dagadnak, Es akkor megh lacczÿk az dagadas az fogaknak
feolfẽ kapczayã alath oda be, kÿt megh tapogathatnÿ, kÿ
mÿnth egÿ valamÿ darabcha hus az Torokhoz ragadwan, az Torkot
megh nÿomÿã, es ellen aal, hogÿ az Toroktul fe az Etel fe
az Ital el Ne Nÿele...heffek. Ez penÿgh lezẽn zomÿuhozas es
Twzefegh nekwł. De neha megh twzefwles is banthÿã azokath az
hufokath, faydalommal, vẽrẽffeggel, gÿuladaffal es
zomÿuhozaffal lezẽn ez. Mÿkor ozton megh erÿk kẽnnÿen megh
fakad, es az genÿetfegh az Torokra es az Szaÿra chÿorogh, Ebbẽl
lezẽn ozthon rutfagos kelebenÿ, kÿbẽl nehez zagh ÿw kÿ. Effele
kelewen gÿakortha tamad twzefeghnekwłis Sos awagÿ chÿpkeodẽ
nedweffegeoktwł kÿk azokath az lagÿ Melegh hufokath ragÿak
es eßÿk.

Lezẽn ez Nÿawalia azokon az kÿk bẽ verwÿek, azok vagÿ
Eoregẽk vagÿ gÿermẽkeok. Megh efÿk az Chÿẽchÿẽmẽ gÿermẽkeokẽn
az Teÿtwłis. Az eregẽkẽn neha megh tẽrtenyk fok bor
ÿtal mÿã, es elẽs etelnek nagÿ kewanfaggal valo fok be tẽltefetwl.
Mÿkor twzefwnÿ kezdnek ez hufok, akkor Eteltwl (Obferuacio
megh kel magath tartoztathnÿ, vÿzeth kel ÿnnÿã, Tanufagh)
awagÿ olÿ vÿzeth az melÿben igẽn kichÿnke fa heÿ vagÿon megh
feo3we. ÿeleosben mÿkor Betegh vele az embẽr, Etele legÿẽn
lewes, es Suma zeorenth mÿnd affele, az melÿekkel egÿeb (Eledele)
megh twzefwlesben megh ÿrtuk hogÿ Elÿẽn az embẽr.

Szylwanak leweleth feozd megh borban, azzal (Oruofsagok)
moffad ha megh dagattanak.

Iuh teyeth vegy melegn az Szayadban, azzal moffad.

+126

Galamb ganejat teorj megh, vefd melegh borban es azzal
moffad.

Rokanak vefejeth azald megh teord megh, Mezzel e3we
elegyched, azzal kennyed melegn.

Fechket eges megh, annak hamwath elegych eo3we Mezzel,
azzal kennyed.

Len magoth, es kaproth fa olayban es vyzben fe3 megh,
kywl azt ted rea flastrom moggyara.

3ederne leweleth terd megh, fachyard ky az leweth
yo fwrwn, kywl az Torokra azth kennyed.

Mondola olayal kennyed kywl melegn, es azon olayban eos
az fwleben az mely felel fay.

Egrfth fe3 megh edes borban es Mee3ben, azzal moffad belel
az Szayath.

Mykor ozthon ewefedny kez3d es igen kez3d fayny, Tykhurt
fe3 megh Teyben es chynald flastrom moggiara, kfd rea kywl,
az faydalmat laffytyya, es megh is erlely.

Kenyernek belyth Teyel habard eo3we, feozd e3we is
keweffe, kfd rea, ez is laffyttia faydalmat es erlely.

Melegh Teyel gyakorta moffad beleol, ez igen haznal nek3.

Ha ozthon az ky fakadaffal kefnek, Eer vago vaffal vagd
megh, vyzben elegych Mezeth, az Sebet e3zel moffad. Awagy
Apra vyzeth feoz, azt elegych megh rofa Mezzel, azzal moffad.

(Hion. Columelle longitudo) **Nyelw Cyapnak megh nyulasarol.**

Az Nyelw chyap nagy gyakortha megh bantatyk, merth megh
nyulwan es megh hof3abowan az Torokra es az gegenek eleyre
(Oka) le 3al. Le3en ez az felwl le zallo fok Nedwefseg3eknek megh
ett3ezetwl.

(Oruofsagok) Dyonak feolf3 heat mykor zeld teord megh, annak
az leweben vegy uncia, 12, Mezeth uncia, 2, feozd e3we e3t, hog3 valamenyre
megh fwrwgg3yek, es affelewel enhera, chak annywal az
meny eg3 k3s kalankaban ferne, moffad az Nyelw chyapoth.

Bakfwet feoz megh eczetben, loka3gh tarch az
zayadban, de melegn, moffad is vele az Nyelw chyapoth.

Feýer wrēmnek fachýard kÿ az leweth, azzal Nýomd fêl az Nýelw chýapoth.

Muftar magoth elegÿch eoꝝwe eczettel es mezzel, azzal moffad az Nýelw chýapoth.

+127

Ʒedernek leweleth feoꝝd megh borban, azzal moffad az nýelw chapoth de melegē.

Chýalannak leweth fachýard kÿ, es melegē azzal moffad az Nýelw chýapoth.

Galleſth, egetēth Temfoth, kek liliom vÿragoth, tērd ēꝝwe eꝝēketh egÿenlē mertekkel, enheÿra eꝝzel nýomd fêl az Nýelw chýapoth.

Vērēš kapoꝝtanak Nýers leweleth nýomogaſd megh es tērd megh, azzal az lewel melegē mofanch[!] megh az nýelw chýapoth.

Kēkennek leweleth fēꝝd megh Sawanÿu borban, es melegē eꝝzel moffad.

Pomagranatnak de Sawanÿunak fachýard kÿ leweth, roſa Meꝝet Negÿedreꝝenÿt tegÿ ahoꝝ a mÿnt az pomagranath lewe, fēꝝd vgÿ hogÿ valamenÿre megh fwrwggÿek, abban vegÿ egÿ kÿš fa lapocꝝkara, nýomd feol az ala Ʒalloth Nýelw chýapoth.

Kaproth mÿnd gÿēkereſtwl tegÿ egÿ faꝝekban, es az faꝝekat ÿol be fēggÿed, egēd annÿra hogÿ vgÿan megh Ʒeneſēggÿek az kapor, tērd megh az vthan, ees eꝝzel emeld feol eꝝ porral az Nýelw chýapoth.

Nýelw Chýapnak dagadasarol es twꝝesēdeserēl. (Tumor cum Inflāmatōne)

Aꝝ Nýelw chýap neha megh twꝝeſēdÿk es megh dagad vērēſſeggel es gÿuladaſſal, es akkor vagÿon hogÿ az Torokban le Ʒalwan, nagÿob neheſſeggel hogÿnem mÿnth mÿkor chÿak le nÿul, fuÿtogattÿa az embērth. Leꝝēn eꝝ a rea chÿorgo (Oka) vertwl es egÿeb Nedweſſegēktwl, kÿk az fēbeol ſalnak le.

Eledele eꝝ ilÿennek olÿan legiēn mÿnth az egÿebfele (Eledele) megh twꝝeſwleſēkben. Nÿugoggÿek, halgaſſon ees ehēꝝzek.

Vachÿoran kichÿnt egÿek awagÿ ſemmÿth.

Tērēth temfoth elegÿch eoꝝwe Meꝝzel, azzal (Oruoſſagok)

kennÿed. De ha latod hogÿ dagatton dagad es kÿ akar fakadnÿ, fÿes arra hogÿ hamar megh erlelÿed, kÿre igēn Ʒolgal az Fÿgeth megh fēꝝnÿ es azzal moſnÿ melegē, kÿth ilÿen modon chÿnalÿ.

Fÿgeth, Tengērÿ Ʒēleoth, kek liliomnak gÿēkereth, Naranch vÿragoth, talalnÿ az patÿkaban, awagÿ cÿperuſth, awagÿ Mÿrrhat, eꝝēketh

chýnald eoꝝwe, es eꝝzel moꝛfad.

Aloes is igēn yō, chýak teord megh es aꝝt fud rea.

Sꝝurkoth, galbanumoth, Lo mentath, chýnalý ēꝝwe, tēd hatul
fēn aꝝ Nýakꝝýrtra ahol vgýan vapas eggýk rezeth, Maꝛýk rezeth
+128

tēd aꝝ fēnek teteýere, de el kel aꝝ Haýath onneth nýrný, igēn
feol vonꝝa aꝝ Nýelw chýapoth.

Fēꝝd megh erēffen aꝝ Týkmonýath výꝝben, hamoꝝd megh es
lapých ýol megh, kēfd aꝝ feonek teteýere.

(Squinantia Angina Sýnanche)

Torok Gýkrol.

Torok gýknak kýth aꝝ Magýarok hýnak awagý Torok faýafnak,
olý Nýawalýa, ký aꝝ gegenek aꝝ melý altal aꝝ Etel ýtal ala
megýēn, Es aꝝ lelēkꝝet vewē Cýewnek is fēlfē rezeýth el foglalýa.

Ebben lelēkꝝetēth Nehezen vehetný, Nýelný alýgh

vagý vgýan nem leheth, es aꝝ Ital aꝝ Orran ýw ký, kegýētlen
faýdalom foglalýa el aꝝ Torkot, ký býzonýos ýele mýndēn Torok
faýafnak. De aꝝerth kwlēmbēꝝnek egý maꝛtul, merth Nemelý igaz
Torok Gýk igaz Torok faýas, de nemelý fattýu Torok faýas.

(Negýfele Torok faýas) Aꝝ ýgaꝝ Torok faýas Negý fele: Elfē, a ký

1. mýndēnýknel vezēdelmeꝛb, mýkoron sem aꝝ Torokban sem aꝝ
Sꝝaýnak oda be valo rezeýben, sem aꝝ Nýaknak kerwletiben
semmý megh nem teccꝝýk, merth eꝝ ilýennek twꝝes voltha el
vagýon reýtettetwen. Eꝝ vezēdelmes nýawalýa, merth fele
fuladaꝛtul. Ebben gýakorta chýak Týꝝēn Nýolcꝝ oraýgh is
megh hal aꝝ Embēr, mýndēn eꝛbe es erꝝekēnfege nala lewen.

2. Maꝛodýk. Mýkor aꝝ lelēkꝝet vewē chýewnek es aꝝ Toroknak
Muꝛculufý Nýlwan es lathato keppen megh twꝝeꝛfēdnek, es fakadekkal
technek megh. Eꝝ is elegh kegýētlen nýawalýa, denem
olýan vezēdelmes mýnth aꝝ elfē, mýwelhogý lathato
dagadaꝛfal leꝝēn, ehēꝝ hoꝝꝝa ferný orwoꝛlaꝛfal is, es aꝝ Sꝝaýon

3. megh is týꝝtýttathatýk. Harmadýk, Aꝝ Toroknak belē
rezeýth es kwlē rezeýth foglalýa el, melýben aꝝ dagadas aꝝ
vērēꝛfeꝛgh, lathato es nýlwan megh teccꝝýk. Vagýon penýgh eꝝ
hewꝛleggel es faýdalommal. Eꝝ is elegh nagý nýawalýa es
Nem is kēnýw, de gýogýulaꝛra ebben nagýob remenꝛegh
leheth, mýwelhogý aꝝ Twꝝeꝛꝛfeꝛgh ký wthwen, el ozlathatný,

4. awagý megh fakaꝝthatný. Negýedýk. Eꝝ mýndēnýknel
kēnnýeb es batorꝛagoꝛb, merth eꝝ nem aꝝ Toroknak belē

rezeÿth, hanem kwlĕ rezeÿth es Muſculuſiſth foglalÿa el,
kÿnek dagadaſa mÿa az lelĕkzeth vewĕ Chÿewnek is belĕ
Muſculuſÿ azerth megh zorÿttatnak, es az oda menĕ lelĕkzetĕk
zorongattatnak.

(Okaÿ) Mÿndezeĕknek okaÿ, az Saaros awagÿ az verĕs chÿorgas
+129

melÿek az Torokban lewĕ Ereknec agaybol ÿde folwan
vagÿ gÿwladaſth vagÿ Twzes fakadekoth chÿynalnak.

Az Fattÿu Torok faÿaſban nÿnchen Beteghfegh. (Fattÿu Torok faÿas

Ez penÿgh lezeĕn, mÿkor az Nÿalas chÿorgas Okaÿ ennek)

az Torokban es az Nÿaknak Muſculuſiban be zal. es neha
vagÿon ennek dagadaſa, de vĕreoffegh, gÿuladas es betegfegnekwl.

Ehĕz zÿnthe haſonlo affele Torok faÿas is, mÿkor az Toroknak

femmÿ bantaſa nÿnchen, hanem az Nÿak chÿga chÿontok

othben le Nÿulnak es vgÿmÿnth le oldatnak, es az Toroknak, az

gegenek, az lelĕkzet vewĕ chÿewnek eleÿth nÿomÿak es erĕſſen

megh zorÿttÿak, Ez ilÿent ebbĕl eoſmerhetnÿ megh, merth femmÿ

affele ÿelĕk nÿnchenek mÿnth az tĕb torok faÿaſban vadnak, De

az Nÿak nehezen es faÿdalommal haÿol megh. Ez neha megh

eſÿk wteſbĕl awagÿ eſeſbĕl is, awagÿ mÿkor valamÿ termezet

kÿwl valo Nedweſſegh az forgo chontoknak keoteleÿth megh

lagÿttÿa, vagÿ azokath az w ſokaſagawal onneth helÿeokbeol

kÿ vethÿ.

Len magoth es Anifumoth feoz megh vÿzben, es (Oruoſſagok)

kend az Torok gÿkra kÿwl.

Feÿer wrmĕth Saletrommal, Mezzel teorÿ eo3we, kĕſd az

Torok gÿkra.

Kek liliom olaÿal kend megh. Feozd megh gÿĕkeret az kek

liliomnak mezes vÿzben, a3zal moſſad belĕl.

Embĕr ganeth melegĕn, Faÿ gÿeongÿel es Mezzel elegÿch

eo3we es kowaſſal, es kakas haÿal, ez kÿ zÿia, megh erlelÿ es

megh fakaztÿa, ez olÿ igĕn feo orwoſſagh.

Varadÿchiot tegÿ hew vÿzben, kĕſd az torok gÿ... mĕnnel

hewebben el twrhetÿ.

Pefma fweth kÿth magÿarul Rwh fwnek is hÿnak

vegÿ libra j. egetĕth borth, uncia j, elegÿch eo3we ezeoketh, kĕſd az

Torok gÿkra. Harom oraÿgh megh giogÿul.

Apium magoth Tÿzeĕket zĕmĕth, Tetwfw magwath annÿ

zĕmĕth, Borſot kÿlencz Nehezekeoth, ezĕketh fa3ekba egelĕd megh,

têrd porra, elegÿch mezzel êzwe, kend oda be az Torokban Tal
zallal.

Eordêgh harapta fweth fêz megh vÿzben, moffad belêl az

Torkot az vÿzewel, az fweth flaftrom moggÿara kÿwl keofd az

Torok gÿkra.

Fechÿket eges porra, vegÿ az porbol drachma s. tereoth Spicanardot

drachma s. Saffrant es Caffianak fêlfeio heath têrwe, mÿndênÿkbeol eoth

+130

penz nÿomonÿth, Megh zaradot Têknek feolfê heanak porath,

Azzu menthanak porath, es Malwanak porath, ana scrupulus 2, ezêket

elegÿch eo3we, es fud be az torokban.

Feyer eb ganeÿath galleffel têrÿ eo3we, es fud azth az

Torokban.

Kechke epeÿeth, Lud epeÿeth, erdeÿ vborkanak magwabol

kÿ fachÿart lewel, es Mezzel elegÿch eo3we, ez3el kennÿed az

Torok gÿkoth. hamar haznal3 ez3el.

(Hogÿ zolhafsô) Eczetben feoz rutath megh, ros lÿztbêl ez3el

eo3we chÿnalÿ hÿg zabafu pepêth, Nÿfd megh az Szaÿat hogÿ

ebben el nÿelheffê, az kÿ nem zolhatna, chÿodalatos hamar

zoltatnÿ kezdy.

Fÿgeth feoz megh es eb zarth vÿzben, ez3el moffad az Torkoth

belêl, megh nÿttÿa hamar.

3apora fweth kês rea kÿwl az dagadafra, megh...ÿa az

zaÿat, el ozlattÿa az dagadaft, fmegh giogÿttia.

Liquiriciat, uncia 2, Tengêrÿ zêleoth uncia j, Hath Fÿgeth,

Bakzarwo fweth, drachma 2. Ifopoth egÿ marokkal, Ifthen faÿat egÿ

kichÿn marokkal, ezêketh egÿ fonth vÿzben feozd megh hogÿ

fele el apaggÿon, 3wrð megh zepê, ees ehêz tegÿ rofa Mezeth,

uncia 3. Mezes eczetêth uncia 2. mÿnd ezêketh eo3we elegÿtwen, moffad

az Torkoth.

Len magoth, Bakzarwo fwnek gÿwmeolchenek magwath, Arpa

lÿztêth, ana uncia 2, Malwat, zeekfw vÿragath, ana manipulus j. Malwa magoth

drachma 3. Saar kerepeth manipulus j. feozd megh ezêketh vÿzben mÿnd addÿgh

hogÿ megh lagÿulÿon, têrd megh mofarban, es keofd az Nÿakara.

Vgÿan ezênbêl valamenÿth elegÿch êzwe zeekfw olaÿal, es

feÿer liliom olaÿal, harom lat Ez ket fele olaÿal, forrald eo3we,

chÿnalÿ flaftromoth ebbeol, es keofd az Torokra.

Kenÿer belt morfolÿ megh, tÿkmonnak feÿeret es zekÿt

temfowal habarÿ eo3we, teorê Saffranth is ves bele, têrd eo3we

erëffen, teod chýeopwre, kéfd az Torokra.
 Feýer eb zarth teorý megh, ad megh ýnnýa awagý egý
 chýewên fuýak az Torkaban, vgýan ezên eb zarban Mezzel
 elegých eoýwe, keofd az Torokra, De ehêz Arpa hamuth es egý
 kýs Soth is elegých. Adorýan doctor orwoffaga.
 Cýprosth, rutath, Ifthen faýath, Ifopoth, egýenleo mertekkel
 vegý es meteld megh apron mýnd vezzêftwl výtben fêzd megh
 annýra hogý felýgh el fêýên, ves egý darab Temfoth bele, aýzal
 +131
 moffad beleol az Sz... es Torkoth. Ez megh probaltatoth orwoffagh.
 Torok gýk valakýn vagýon, de harmad napýgh Mezes
 výtnel egýebet ne ýgýek.
 Parthý fechket eges megh, Ha az Nem leheth, Erdeý fechket
 Ha az is nem lehet hazý fecýketh, ennek az porat valamýkor megh
 eêd, abban az eýtendêben Ne felý Torok gýktul.

Torok dagadasrol. (Parafinanche)

Feýer eb zarth têrý megh, elegých êýwe Býka epewel keofd
 az faýo torokra.
 Cýêchzopo gýermêk ganeýath, têrê Arpawal ees len maggal
 elegých eoýwe, keofd az dagadot torokra.
 Feýer ebzarth, Soth, têrê fenýw magoth, mezeth az mený
 ehêz elegh elegých eoýwe, chýnalý flaftromot, es kéfd az
 Torokra.
 Len magh pogachýath, Feýer eb ganeýath, Chýêngê fwnek
 výragath, egýenlê mertekkel teord porra, Sws megh vêrê hagýmath
 es lagýan teord megh, elegých êýwe az porokkal, fêzd megh
 Meezben, kend ruhara es kéfd az faýo Torokra. Igên probalt
 orwoffagh fokzor ez en magam altal.
 Fekete gýoparnak ký fachýart leweth veogýed, es aýzal
 moffad az torkoth.
 Chalannak ký fachýart lewewel moffad.
 Sulýomnak Belýth elegých eoýwe Mezzel, keofd az dagadot
 Torokra.
 Faý Egrêfnek leweth fachýard ký, aýzal moffad belêl az
 Torkoth.
 ...u fýget fêz megh výtben, aýzal moffad beleol.
 Salatanak leweth fachýard ký, elegých eoýwe
 Nara...k ký fachýart lewewel, aýzal moffad.
 Cýazar zakala fweth feoz megh igên fawanýu borban, aýzal

moffad az torkoth beleol.

Fëldÿ Bo3za gÿëkerenek leweth melegÿch megh, abban

march ruhath, es tëd rea feolwl.

Egëth Soth Mezzel elegÿcz ë3we, keofd rea kÿwl.

Pefma fweth feoz megh vÿzben, azzal moffad beleol az

+132

torkodat, az fwet kÿwl keofd az torkodra, es az vÿzeben vgÿan

megh is igÿal. Bizonÿ orwoffagh.

Fÿgeth feoz megh Mezzel eo3we vÿzben, tegÿ feÿer eb ganeth

is bele porul, azzal moffad az torkodath.

Retkëth eczetben es Mee3ben feoz megh, azzal kel az Torkot

mo3nÿ.

Kechÿke ganeÿath, Mezeth, Szurkoth, elegÿch eo3we, këfd

az torokra kÿwël.

E3wftth taÿtekoth, uncia 2. eos erre annÿ viola olaÿth es len

magh olaÿth hogÿ eo3we alugÿek, Balha fwnek belfë magwat

uncia s. Feÿer malwanak magwath, pëzerche magoth ana uncia j. Mondola

fan termëth enÿweth, ves coriandru vÿzben kÿ eÿel es Nappal

abban aalÿon, azt 3wrd megh, es abbolis vegÿ uncia 2. es abban az

ket lath vÿzben porra tërdëth zeekfw vÿragot ves drachma 2. Saar

kerepeoth annÿth, Mÿnd ezëketh igën ÿol ë3we elegÿtwen erëffen

kel kewernÿ, de harom vÿ Tÿkmonÿat is ws kë3ÿben, erëffen

eo3we chÿnald es habard, es chÿnald e3th az faÿo torokra.

Teÿel vnos vntalan moffad belël, faÿdalmat igën oltÿa.

Egetëth Fechkenek hamuÿat uncia 8, Saffranth drachma j. s.

Spicanardoth annÿth, elegÿch eo3we ezëketh mezzel, mÿkor porra

tërdë, kend be kÿwël az faÿo es dagadot Torkoth.

Kek liliomnak gÿëkereth tërd eo3we kowazzal, ruha altal

fachÿard kÿ az leweth, elegÿcz ë3we azt Dÿ3no teÿel, forrald

eo3we egÿ kewesse, azzal moffad az Torkoth, Smegh fakaztÿa.

3anototh teorÿ porra, elegÿch eo3we rofa olaÿal. Anifumoth,

Bakzarwo fweth vÿzben feoz megh, elegÿch ë3we ezëketh, igÿek

ebben egÿ latoth.

Fechkeket eges megh egÿ fa3ekban es tërd porra, elegich

ë3we mezzel, egÿ Tal zallal kenÿ ebben az Torokban. Fë orwoffagh

e3.

Gÿapÿat vagdalÿ megh aprora, Ifopoth feoz megh fa Olaÿban,

kewerd abban az gÿapÿath, kÿwl az Torkoth takard mÿndëneoftwl

bele.

(Tanufagh) Ezth igen ezeben kel veonnÿ mÿndennek hogÿ
 az Nÿelw gÿekerenele keth cÿew vagÿon, kÿnek az eggÿken etel
 ÿtal megÿen ala. Az mafÿkon az leleÿkzeth ÿar ala. Ha mÿkor
 azerth az kelewenÿ az Etelnek Chÿewÿn vagÿon, es ez feolwl
 megh ÿrth orwoffagokkal sem el nem ozol sem megh nem fakad;
 Vÿaz gÿertÿath melegÿch megh az kezeden told ala melegÿn
 azth az Torkodban, mÿnd addigh hogÿ megh fakaggÿon az kelewen.
 Az vthan Arpa vÿzeth elegÿch eo3we Mezzel, es azzal moffad.
 Ilÿen ÿegbÿel eofmerÿd penÿgh azth megh mÿkor az Etelnek
 +133

chÿewÿn vagion, Nem Nÿelhet, de lehet az embÿr. De mÿkor az
 leleÿkzet vewÿ chÿewÿn vagion, Nÿelheth, de nem leheth, Smÿkor
 az leleokzet chÿewÿn vagion akkor ne bochÿas femmÿt az Torokban,
 merth ha vgÿan bocÿatnÿ akarnalis az Leleÿkzet vewÿ
 chÿewÿn be nem meheth, mÿnth az mafÿkon, hanem azth
 chÿak Flaftrommal es mofaffal orwofolÿad. Effele nÿawalÿaban
 igÿen ÿo az Nÿakra kÿrÿfkw[!] kÿppÿlÿÿeketh vethnÿ es az keth
 lapoczka kÿzre is.

Ha latod hogÿ az kelewen megh eerth, ves egÿ darab fath
 az Szayban, Nezd ÿol megh hol vagion az kelewen, ha vgÿan ÿol
 megh nem eerth is, Mas hegÿes fawal gÿagd megh, ennel ÿob nem
 leheth.

Erlele.

Dealteath, Bakzarwo fw magoth porul, Len magoth porul
 ana uncia 2. Caffia fiftulanak belÿth, Sotalan Iros vaÿath, ana uncia j,
 Teorÿth fÿgeth, drachma 3. Mondola olayth drachma 8. chÿnalÿ ebbeol flaftromoth,
 tÿd rea.

Gÿermÿkchÿenek.

Vÿola vÿraganak vÿzeth, awagÿ A33u vÿolath, fÿ3 megh
 vÿzben, azth aggÿad ÿnnÿa.
 3ÿdÿrnek vÿzeben fonnyas megh a33u fÿgeketh, awagÿ
 vgÿan feozd megh, varas torkath kÿs gÿermÿknek e3zel moffad.
 Eokÿr Nÿelw vÿzeben elegÿch zucharom candidomoth, kÿs
 gÿermeok megh febeofwlth torkath azzal moffad.

Toroknak es az Leleÿkzeth vewÿ Cÿewnek repedÿzÿt voltarol.

Mÿrrhat tegÿ az Nÿelwe ala, es olwaggÿon oth el.
 Eoth lewelw fwet fÿ3 megh vÿzben, azzal gargarizalÿon.

Teÿeth vegÿen zaÿaban, azzal gargarizalÿon.

Muſtar lewelenek fachÿard kÿ a3 leweth, es azzal gargarÿzalia a3 torkath.

Kos tÿwÿffeth tÿrÿ megh, Mezzel feozd e3we, es a3ban nÿelÿen el nÿalogatwa.

Luquiricia gÿeokernek awagÿ lewelenek kÿ fachÿart leweth ve3ÿe Nÿelwe ala.

+134

Torokban ha ualamÿ tÿneÿek.

Ha valamÿ Tÿwÿs awagÿ halmak chÿontÿa akadna a3 Torokban ben, Sos vÿzzel olaÿth elegÿch eo3we es a3 Torkoth azzal moſſad.

Cÿtromnak belÿe belÿth fachÿard kj eczettel elegÿch e3we ha Nadal ragadot a3 Torokban, moſd e3zel, Smegh eÿÿ. A3 fÿldÿ Bo3zanak a3 lewe is a3th chÿelekeodÿ.

Okadaſra erÿkeoggÿek mÿngÿaraſth a3, valakÿnek

Torkaban valamÿ tÿmÿk beleol, vÿath veſſe a3 zaÿaban awagÿ vÿa3 gÿertÿat Nÿuchon a3 torkaban ala. Ha penÿgh e3 nem ha3nalna:

Feoth tehen huſth, egÿ darabot kÿs erÿs temerdÿk c3ÿernawal altal, a3th nÿelÿe el de a3 c3ÿernanak eggÿk vege kezben legÿen, ſmÿkor a3 huſth el Nÿelÿ, laſſan laſſan vond fÿl a3 c3ernan, azzal mÿnd eggÿwth kÿ vonodÿk a3 mÿ a3 Torokban akadoth, vagÿ Tÿwÿs, vagÿ Hal cÿonth, vagÿ valamÿ le3en.

Sokan ÿrÿak a3th is, hogÿ a3 Machkanak ganeawal kel a3 Torkoth kÿwÿl teorlenÿ, es ala megÿen awagÿ kÿ ÿw onneth.

(Branchus Raucedo) Torokban lewÿ Natharol.

Harom lewelw fweth feoz megh vÿzben, abbol agÿ ÿnnÿa, e3 mÿndÿen turhat kÿ hanÿath.

Muſtart, Repa magoth, ana uncia j. Borfoth Hu3 zemeth, Tormath, Fekete gÿoparth, Apiumoth, ana uncia j, elegÿcched eczetben es mezben e3eketh porul, e3zel moſſad a3 Torkoth melegÿen.

Muſtar magoth ket kalanban a3 mÿ ferne feozd megh, elegÿch egÿ kalannÿ Mezes borban, melegÿch megh. Es tarch ſokaÿgh a3 zaÿadban, Nÿfd megh a3 zaÿadat, es a3 Nÿal es Turha vgÿan kÿ futh.

Malwanak magwath teord megh es vÿrÿs Borban elegÿch megh, azzal moſſad a3 Torkoth.

Tetw fwnek a3 magwabol vegÿ harmÿnc3ÿeoth, egÿ ...s

Maſtixal elegÿch eo3we, ragÿad a3th, ſkÿ hanÿod ...h.

Ifopoth egý marokkal feoz megh egý Mezêlÿ vÿzben
vgý hogý felÿgh el apaggýon, ves mezeth az vtan bele drachma 10.
Eczetêth drachma j. s. az Ifopoth vêd ký belêle, es az lewewel moffad
az Torkoth.

Arpa kafath feoz megh, es annak az lewewel gargarÿzalÿa
az Torkath.

+135

Fuladafrol. (Strangulatio)

Az Embêrnek neha megh efÿk hogý az Torkaban fuladas
lezêñ, merth vagý iol megh nem ragÿa az falatoth, vagý igêñ
azzu az kenÿer. Gyakorta efÿk ez is, hogý az falath igêñ nagý,
Neha penÿgh az Etel awagý az Ital az Torokban nem megÿêñ
arra az chÿewre melÿ az etelnek ýtálnak Cÿewe, tudný illÿk
az gegere, hanem talalkozÿk mênnÿ arra az vthra melÿ az lelêkzet
vewefnek Cÿewe, ký mÿkor têrtenÿk, azonnal azon kel erêkêdnÿ
hogý okaggÿek az Embêr, ýelêlben ha az falath az Etelnek
Chÿewenek az Eleÿn akadoth megh. Ha penÿgh az lelêkzetnek
chÿewÿre mênth. Az Nÿakat kel hatul wthnÿ, es az Torkot kezzel
nÿomogatnÿ kel, ozthon mênnel nagýobban es erêffebben lehet,
lehellenÿ kel. Ha penÿgh valamÿ chÿontochka vagý valamÿ akadna
megh, arrol ýrtunk oda feol.

Az fuladas Neha megh efÿk gono3 es nem ýo (Oruoffagok)
eledeltwlis, mÿnth gono3 gombatul igêñ megh efhetÿk.
Errwl valo orwoffagh. Tÿk ganeth zara3th teorÿ megh porra,
eczettel, vÿzzel, Mezzel, Borral elegÿch ê3we, ad megh ýnnÿa,
haýolÿon le es ký okattattÿa.
Sos Mezeth eogÿek, ez is igêñ haznal gombanak az ê mergêffege
ellen.

E3êrÿo fwnek es feÿer wrêmnek fachÿard k... leweth, ad
azth ýnnÿa.

Kechke ganeÿath Mezzel es olwa3toth zurokkal
ê3we elegÿcched azzal kennÿed kýwl be az Torkoth.
Vêrê3 hagÿmanak ký fachÿart leweth, elegÿch ê3we Mezzel,
ad megh ýnnÿa.

Eÿelÿ hortÿogasrol.

Kaproth tegÿ feÿe ala hogý ne tuggÿa, Nem 3ol almaban es
Nem is hortÿogh Eÿel.

Almaban ualo zolasrol.

Ifthen faÿath fêz megh Eczetben, ad megh ÿnnÿa, fnem zol
almaban.
+136

Nÿaknak faÿasarol.

Rutath fêz megh Fa olayban es vayban, ezzel kend az
nÿakath.
Kapor olayth, Ludhayat, zarwas zarwa veleÿet, harom penz
Nÿomatnÿ tereoth Camforth, elegÿch êzwe, ezzel kennÿed az
Nÿakath.
Bak fweth Sawanÿu borban feoz megh, ez is iol haznal ha
az Nÿakra rea keteod.
Ha Fluxus vagion az Nÿakadban, kÿ mÿa ÿol nem mozgathatod
az Nÿakadath. Dÿzno hayath, Lud ganeÿath olwazd eo3we
egÿ Serpênÿeben, keofd azth melegên az Nÿakra, ezth gÿakortha
mÿwelyed, merth mênnel ÿnkab gÿakorlod, annal ÿnkab haznal.

í Az Twdêrêl.

Twdêrêl walo gond vÿfelefêd ilÿen modon legÿen.
Feÿer Bagolÿ Borfoth healÿ megh es têrd êzwe
Nadmezzel, kechke Teÿben awagÿ vÿ vayban fêzd megh, ezth
egÿed, merth az Twdêt ez igên eltetÿ, vÿttÿa es erêffithÿ.
Kel kapoztanak leweth fachÿard kÿ, hÿggaggÿon megh, annak
az Tÿztaÿawal melegÿch Mezeth eo3we azth egÿed. Twdêdet ez
erêffitÿ es megh tarthÿa, az Torkodath is tÿztÿttia.
Vÿ Edes Borth forralÿ feol, hand el az taÿtekat. Etel elêth,
Etel vthan is ezth igÿad, Twdeodnek ez mÿndênnel têbbet haznal,
merth Cÿweÿth is mÿnd fên fmÿnd alath igên megh tÿztÿttia.
Liquiritianak gÿêkereth tÿztÿcd megh, fêzd megh vÿzben,
azth igÿad.
Kechke Teÿeth enheÿra ÿnnÿa igên haznos, merth eltetÿ,
vÿttÿa es erêffitÿ az Twdêth.
Raakoth ênnÿ gÿakortha Twdênek haznos.
Az Twdênek penÿgh igên lok fele bantafÿ leznek, Magaban
valo mertekletlenfegh, megh zorulas, Megh twzefwles, Genÿetfegês
fakadas, es A3zu korfagh. Neha Szel is Borul az Twdêben de
termezeth ellen es igên rÿtkan. Es akkor az kêrwl valo rezeke
th vgÿan kÿ terÿtÿ kÿ Nÿÿtÿa es ha mozogh faÿlalÿa az Twdêth,
es Neha vgÿan Nagÿ erêzakkal is kÿ akarÿa magath onneth
wthnÿ. Az magaban valo mertekletlenfegh ÿelêfben az kÿ hÿdegh

az Szaraz is mely az Toroknak arteriaýth megh darabofýtya zaraz
hurutoth hoznak, mely huruttal semmý Nedwessfegh ký nem vettethetýk,
Ez igén rýtká zabafulan vezén... es meleghe Egre,

+137

meleghe ýtalrais aad kewanfag... Az Meleghe mertekletlenfeghe
penýgh, hýdegh Egeth es hýdegh ýtalth kewan, es igén
gyakor lelékzetét vezén, es ha igén nagy lezén az Mertekletlenfeghe,
fáydalmat hoz.

Twdehek megh fzorulafarol. (Obstructio)

Twdehek megh zorulafa gyakor betegfeghe es igén nagy
dologh is, merth horutoth hoz es Nehezen lehefth, ký annýwal
nagyob, menywel az Twdehek megh zorulafa nagyob: Ennek Sok
okaý vadrak. Nedwessfegnek fokfaga, Nedwessfegnek megh (Okay)
temerdeokeodefe. Nedwessfegnek kéwe valtozafa, Nyers darab hus
mýnth egy zémélché. ezékrél zwkzegés eggýenkenth ýrný.
Az Nedwessfegnek fokafaga arra az hartýara, az ký az lelékzeth
vewé chýewnek eleýth be takarýa ha rea chýorogh es el
borýttýa, megh rekeztý az Szozatoth ees rekedézfeth zéréz. Vgyan
azonth chýelekeodý az Toroknak awagy az lelékzeth vewé
chýewnek is darabos voltha, az vagý fwftwl, vagý wéltftwl vagý
hýdegtvl leoth. De ha az Nedwessfegnek chýorgafa, az lelékzet
vewé chýewnek elfé rezenek hezagýaban megýén be, az nemýnemw
chýpkédeffél valo kýs horutoth zéréz. Ha penýgh az a Nedwessfeghe
az Melyben awagy az Twdeben Bal ala, valoba valo igaz
horutoth chýnal. Az ký az Melynek also rezebél ýw es zarmazýk
fél. Merth ez lezén attul, hogý az termezeth azth az mý megh
zorýtafra es chýpkeodefre igýekezýk, eo is félétte nagy erélkeodeffél
es leleokzetnek ký fuuafawal akarýa azth ký vethný,
zyñthe olýan modon, mýnth mýkor az ... es ýtal kézeoth
valamý be zalad az lelékzeth vewé Cýewben. Az mý penýgh
az Twdeben be chýorogh, ha az igén vekoný Nedwessfeghe
lezén chak horuttal nehezen vethetný ký, merth az lelékzetnek
kýwl valo be vetele melyeth be zywonk azt elél talalwan,
výzza verý, es az Twdebe výzza megýén. De meeg ennelis nehezebben
hanýattatýk ký, az ký igén feolétte temredék es laffu
kefédelmes Nedwessfeghe, mert azt az lelékzet fem téreolhetý el,
ký fem mozdythattia helyebél, fél fem hozhattýa kwñnyen.
Mýkor vyonnan vagýon es meegis ýwtén ýw es chýorogh az

Nedwessfeagh, annak chÿpkeodê voltatul az lelêkzet vewê Chÿewnek
eleÿ vgÿan Eegh es ragattatÿk, es gÿakorta valo horutochkawal
+138

bantatÿk megh, mely horuttal valamÿ kichÿn ÿw kÿ, vagÿ
vgÿan femmÿ fëm ÿw. De mÿkor az ozthon megh allapodÿk es
az Twdehêz ragad, rÿtkabban lezêen az horutas, kÿ az lelêkzet
vewê Chÿewnek eleÿnek egetefe nekwl, valamÿ temerdêkêth hoz
feol, az Melÿnek albo rezebeol. Mÿkor penÿgh kewes es kênÿw
az chÿorgas, kewefeb neheffeggel vagion. De ha Nagÿ es Nehez
az Chÿorgas, nemÿnemw lelêkzethnek vgmÿnth megh fuÿtafa
zorongath, gÿakor ees hamarfaggal valo az leleokzeth vetel awagÿ
be zÿwas, de azerth kewes Eeg zÿtathatÿk be. Az Melÿben es es [!]
az Hath gereczben Nemÿnemw Neheffegh lezêen, zÿnthe oth ahol
az Twde fwhg es az hartÿakhoz vagion ragadwan. Melegh legÿên
e penÿgh az Nedwessfeagh az kÿ ala chÿorogh, az Chÿpkeodesbêl
zomÿuhozasbol es azoknak ÿeleÿbeol melÿeket megh ÿrtûk az
Chÿorgasrol, megh eofmerêd. Toabba ... temerdêk es Nedwessfeagh,
az Twdeoth es ... arteriaÿth el foglalwan igên zara3
horuth kêwetkêzÿk kÿwel vgÿan femmÿ kÿ nem vettetyk. Ez
ilÿen igên nehezen lehet, az lehefben valamÿ Swêltesth awagÿ
hortÿogasth mÿwel, azerth hogÿ az Twde nek lelêkzet vewê cÿewÿhêz
vagÿon erêffen ragadwa, es az lelêkzetnek vtath el zorÿttÿa
melyên kÿ mênne az lelêkzeth.

(Tufsis)

Horuthrol.

(Okaÿ) Az Horutnak penÿgh vgÿan Sok okaÿ is vадnak. Merth

1. az lelêkzeth vewê ezkêznek hÿdegh mertekletêffeg is megh
2. zêr3ÿ. Az feobêl mÿkor az lelêkzeth vewê Chÿewben Nedwessfegêk
3. chÿorognak, vgh is megh lezêen. Azon lelêkzet
4. vewê chÿewêth mÿkor valamÿ zara3fagh belêl kêrwl vezÿ,
5. horutoth zêrê3. Az Etel ÿtal mÿkor fel fele megÿên, az is
horutoth hoz. Az gÿlÿztak mÿkor az gÿomroth bantÿak, azis
6. kewes horutot chÿnal. Erês chÿpkeodê Nedwessfeagh ha az
7. gÿomroth megh bolgattÿa is es haborgattÿa, es valamÿth az Torokban
8. fêl veth az is horutoth zêrê3. Az Twdeben valo Nedwessfeagh
9. es Derekban, Twde nek megh twzefwlefe. Olda[!]
10. fajas es raÿtha keles kÿ nagÿ Nÿlallaffal vagÿon. Az3u korfagh,
11. ezêk az horutnak mÿnd okaÿ. Kwlfê dolgok is megh hozzak az
12. Horutoth. Fwftth, por es mÿndên affele awalamÿ az lelêkzeth

vewê Cÿewêth megh zaraztÿa.

+139

Par hagÿmath melegh hamuban fws megh, es mÿkor (Oruofsagok)

alunnÿ megÿ a3th egÿed igên gÿakorta.

Chÿerêfnÿe fanak Enÿweth Borral elegÿch ê3we, ...gÿad.

Egÿ Bab zêmnÿ Mÿrrhat nÿelÿ el.

Vÿolath, vÿÿÿ teoknek vÿragath ana manipulus j. Malofa

awagÿ Tengêrÿ zêleoth, Liquiriciat aprora metelwe, ana uncia i.

Marthÿ lapunak gÿêkereben drachma j. Eorwenÿ gÿeokereth drachma s. Arpa

kafath manipulus s. ezêket fê3d megh vÿ3ben, 3wrd le a3 leweth es

fachard kÿ, elegÿch megh Nadme3zel a3 mÿnth zeretêd, ebben

napÿaban ÿgên gÿakorta hêrpêges.

Edêš Mondolanak olayath Iros vaÿal elegÿcd ê3we laffu

zennel, es a3 Melÿeth a3 porc3ogotul fogwa mÿnd a3 torkaÿgh

fêl gÿakorta kennÿed, Sarga vÿa3t lapÿch megh, es melegên a3th

têd feolwl a3 Melÿre.

Bo33a fanak vÿragath verêfenÿên zara3d megh, de megh

oltalma3d hogÿ effê ne erÿe, a3 vthan têrd porra, es egÿ kalannÿ

borban elegÿch ebben, ez porban, ezth igÿad gÿakortha. Probalt

dologh.

Egÿ edêš Almanak mefd el a3 pupÿath, a3 belÿt vaÿd kÿ

es têlch megh Saffrannÿal es têmÿennel, de a3 mÿnd kettê egÿarant

legÿên, takard vÿ3es Szêšben a3 Almath, meleg parašban

fwfd megh iol erêšfen, hamozd megh, mefd Neggÿe mÿnd

Saffranÿoſtul Thêmÿenêštl, egÿe megh Negÿ falatban a3 hurutos

embêr, Erre fêlwl egÿ pohar Borban agÿ Thêrêth Saffranth es

têmÿenth megh ÿnnÿa, takard erêšfen be a3 vthan, ezth harom

reggel mÿwelÿed enheÿra. Smegh giogÿul.

Len magoth es Borfoth teorÿ megh, Me3zel ezth elegÿch

eo3we, ezth egÿed.

Mondola olayth igÿal gÿakortha.

Retkêr fws megh a3th egÿed, regÿ horutot megh giogÿth.

Haÿ Newelê fwnek gÿeokereben igÿal meg porul

harom Nehezekeoth.

Foghagÿmath feoz megh a3th egÿed ha regÿ horut vagÿon

raÿtad.

Salÿat, Feÿerwrmêth, kêmennek gÿêkereth, fê3d megh feÿer

borban enhera a3th igÿad.

Hiffopoth, Fenÿw magoth feoz megh borban, timporald ê3we

Nadme3zel, ÿgÿad a3th.

Kek liliomnak leweleth, Feoldy t  knek leweleth, parhag  mat
gy  mberth, Borfoth, z  kfweth, fa olayt my  nd eg  yenl   mertekkel
ez  keth feozd megh, zwr  d megh e  z  l kenef  d meleg  n a  
Mel  yedeth.

+141

Feny  w magoth my  nd lewele  ftwl t  rd megh, t  d eg  
fazekban, t  lch v  r  s Borth rea, es al  yon hatod nap  ygh raytha.
A   vthan Iros vay  l es oha  yal f  zd   zwe, abban ves Eb  z  leot es
Diptamu  th, e  th ifmeth f  zd y  l er  ffen eo  zwe, hog  y megh feo,
Sarga po  zton zwr  d k  , a  z  l kenef  d a   Mel  yed  t my  nd  n  ftwl.
Liliom olay  th, Mondola olay  th, ana drachma 3. kappan vag   T  k
ha  yat, drachma j s. Iros vay  ath Sotalanth, drachma 2. Bak zarwo fwnek k  
fach  yarth leweben drachma j. Nag  y Malwa gy   kereben, Eorwen gy  eokereben,
kek liliomnak porul a   gy  eokereben ana drachma j, Saffrant ket
pen   nyomony  th, A   menyé v  az eh  z elegh feozd eo  zwe, e  z  l
kenef  d a   Mel  yedeth.

Mog  yoronak bel  y  th Mezes v  zben ig  y  d.

An  ya laputh k  t Mart  ylapunakis h  ynak, f  zd megh v  zben,
a   para  yath z  y  d be meleg  n.

Koch  yordnak leweth ig  y  d, awag  y eg  y  d T  kmonban, haznal.

Eok  r farkat feo  z megh v  zben, a  t y  gy  d ha ig  n reg  y
horuth vagion ray  tad.

Maftixoth, Camforth, ana uncia j., teord porra ez   ket, es a  
men  y ec  zet eg  y t  kmon heaban ferne, Smegh ann  y fa olay  th,
Smegh ann  y vay  ath, my  nd   zwe kel eleg  yten  y, e  z  l a   emb  rnek
a   Ag  y  kath y  o meleg  n kel reggel es e  ftwe kenn  y.

Zegen  y emb  r orwoffaga. A   meny  re lehet tarch megh a  
lel   kzet  th, My  nd  n napon er  ffen fu  y  d ...eth my  nd  n kedwezf  nekwl.
h  yg t  kmonba ... t  r  th kenk  weth.

G  yerm   kcheknek.

Ha zo  ptatos a   k  ys g  yerm   k, v  yonnat fe  y  t ke  chke Te  yeben
eleg  y  ch eg  y k  ys v  z  eth, ad megh y  nn  ya.

Zab zalmaban kel f  reoz  ten  y.

Teng  r  y z  leoth t  z  ty  cchon megh a   day  ka, a  z  th rag  ya ig  n
ereoff  en megh, ag  gy  a a   g  yerm   knek: Mondola is y  o a  zon modon.

Maftixoth, T  m  y  enth, a  z  u f  y  geth, teor  y eo  zwe, a   mel  y k  ys
g  yerm   kche Nathatul horuth, E  zt f  n a   fe  yere k     fed.

Te  yben ves zucharom candidomoth, liquiricia gy   kerenek eg  y
k  ys leweth, ag  y ebben y  nn  ya.

Këmenÿ vÿzben ves zucharom candidumoth, ha az nÿnchen
chÿak Nadmezeth, ebben agÿ ÿnnÿa. probalt orwoffagh ez.

+142

Kendêr magoth teorÿ megh, annak leweben tegÿ zucharom
candidumoth, vagÿ Nadmezeth, ad azt ÿnnÿa.

Tehen teÿeben forrald feol az kos têwÿffeth, es ad azth
ÿnnÿa.

Kêmenth mÿnd gÿêkereftwl egÿ marokkal, fêzd megh vgÿ
hogÿ keth reze Bor, harmadÿk reze Meez legÿên, liquiricia gÿeokerenek
kÿ fachÿarth leweben tegÿ egÿ Nehezekêth hozza, reggel
es eftwe melegên aggiad ezth ÿnnÿa.

Petrefelyeomnek es kêmennek fachÿard kÿ az leweth, elegÿch
eozwe azzonÿ embêr Teÿewel, ezth aggyad ÿnnÿa.

Iros vaÿal kennÿed az kÿs gÿermeok Melÿeth, az
vthan kêmennek megh têrêth porawal hÿnch be, az melÿeth, az
vthan meleg h gÿapottal vagÿ meleg ruhawal ÿol be fêggÿed es
takarÿad, mÿnd reggel Smÿnd eftwe ezth chÿelekeoggyed.

Len magoth, Bakzarwo fwnek magwath, forrald megh folÿo
vÿzben, az vthan zwrđ ÿol kÿ, tegÿ ehêz valamÿ kewes vaÿath,
Melegên ezzel kennÿed melÿeth reggel es eftwe az kÿs gÿermêkchÿenek.

Tÿkhaÿat, Ludhaÿat, Recze haÿath, vÿ vaÿath, ana drachma 3.

Feÿer liliom olaÿth, Mondola olaÿth, zeekfw olaÿt, ana drachma 3. Borÿu
chÿontÿanak veleÿeth, drachma 2. ehêz az menÿ vÿaz illendê chÿnalÿ
kenê ÿreth, melegên eftwe Es reggel, az melÿeth, hafath, oldalat,
Ezzel kennÿed.

(Asthma, Anhelofitas, Suspiriofitas) **Nehezen lehesrêl es fuladozafrol.**

(Okay) Ez nehezen lehesfnek awagÿ lelêkzet vetelnek ÿnkab
az ê nÿawaliaÿa, lezên mÿkor az fok Nedweffegê kÿ nem pêkhetÿ
Embêr az Horuttal mÿndênêftwl, hanem valamÿ maradeka
annak, az lelêkzet vewê chÿewnek awagÿ Twdênek wregeben
megh marad, es igên oda ragad, annÿra hogÿ onneth fêl nem
zakadhat, de ÿnkab wdêwel megh temerdêkeodÿk es vgÿan oda
zarad. Kÿ mÿkor ozthon az melegfegnek ereÿewel wúegh awagÿ
Maa3 Bÿnw nÿalla valtozÿk, Es ozton az kêrêlkeorwl valo fok

Az kÿ Nehezen vezên lelêkzeteoth, ha ennek el têlt harom
eztendeÿe, foha megh Nem gÿogÿul. Ha ven Embêrên vagÿon is
gÿogÿulhatatlan. Ha ez ilÿen embêr vntalan de kichÿn lelêkzetêth
vezên es hÿdegh az, nem er eztendêth, megh hal fuladaffal.

+143

chÿorgafoknak mÿndÿnykebeol ehÿz ez temerdÿk wegh zÿnw
Nÿalhoz valamÿ rezechke maratton oth maradoz, Es Laffan laffan
ozton annak nagÿ fokaſaga az Twdeonek Chÿeweyben es
wregeben megh gÿwlekeozÿk, Lezÿn ozton az Lelÿkzetnek Nehezÿn
vetele. Ez penÿgh gÿakortha az olÿanokon lezÿn, az
kÿk az feobeol valo chÿorgaffal kÿth Magÿarul Nathanak hÿnak,
gÿakorta bantatnak. Es az horutofokÿ, ÿelÿſben az ven emebÿrÿkÿn,
Es az kÿknek igÿn zoroſ twdeÿÿk vagÿon. Az lelÿkzetnek
nehezen vewÿ Nÿawalÿayabol kÿwethkeozÿk ozthon, Maffele
Nÿawalÿa, az az Olÿ lehes pÿhes, melÿ kÿnnÿen lezÿn (Ortophnaea)
amÿkor embÿr egÿenÿſen vagion, de ha le fekwzÿk, el fulad.
Ez Nÿawalÿa megh ÿregbÿdwen, az Nedweſſegh (Hÿpopeia
megh fwl es vgÿan keowe is valtozÿk, mÿnth hogÿ Grando)
lattatoth es talaltatoth az Anathomicuſoktul, mÿkor az Twdÿt feol
mecczÿttek, kemenÿ kÿwek, Saÿth zabafu kÿwek, Megh fwlth
Nÿalak, kÿknek mÿndÿnyknek vgÿan hartÿayÿa volth. Lattatoth olÿ
Embÿris, a kÿ munkaban mÿkor igÿn megh hewÿlth, horutanÿ
kezdwen, az Twdÿbeol kemenÿ kÿweketh pÿkeoth kÿ akkorukath
mÿnth egÿ egÿ arpa zÿm, olÿakat ÿs mÿnth egÿ eoregh borfo zÿm,
de azerth vgÿan ÿo egeſſege volth, chÿak hogÿ nehezen leheoth,
es az Melÿenek kÿzepÿben valamÿ Neheſſegÿth erzÿth. Ez Betegſegh
penÿgh nemelyekÿn lezÿn fuÿtogataſnekwl valo nehezen
leheſſel, Nemelyekÿn fuladaſſal valo Nehezen leheſſel. Ezzel az
kÿk bantathnak, fÿlÿtte nagÿ zorÿtaſſal chÿak nem megh fuladnak,
es Nagÿ hoſſu lelÿkzeth vetelnek altala, ſok hÿwÿs Egeth
akarnak es igÿekÿznek be ſinÿ, merth annekwl igÿn zwkÿlkeodÿk
az Szÿw. Mÿndÿneoket affeleket Nehez lelÿkzetwknek es fuladozoknak
mondhatnÿ, valakÿk Enhera, awagÿ Nÿuktokban, es tÿzta
lewen az Eeg, ÿobban vehetnek lelÿkzetÿth, De mÿkor az bennÿk
valo hÿtwan zerzam hÿdegh awagÿ Nedwes Eeggel, awagÿ ſok
zabalodaſſal megh Nedweſÿdwen es vgÿmÿnth megh dagadwan
megh ÿobban megh ÿntetÿk, vÿobban valo Nehezen
leheſſel bantatÿk az megh vgÿmÿnth, Annÿwal ÿnkab penÿgh
hogÿ ha tÿbzÿr is iſmeth iſmeth tÿrteneſth zÿrenth valamÿ vÿonnan
valo chÿorgas az regÿ gonoſzal megh bantatoth arterÿakra az az
lelÿk lako Erekre omol. Melÿ mÿa megh lezÿn az, hogÿ effele
hertelen ket nehez ok mÿa, megh fulaggÿon az Betegh. Gelenus
iollehet azt mondotta, hogÿ ſem az chÿorgaſtul, Sem az Twdÿnek

Twzefwleſetwl, Sem az Twdeben termeth Huftul, Sem az
megh genyetſegefwleſtl, hertelen nem fulad megh az embër, hanem
chak az olÿan Torok gyktul, a kÿnek ſem az Torkaban ſem az
Nyakaban annak moggya kÿ nem tecczyk.

+144

(Sphÿma) Nyers zabafu hufochkaÿs terem az Twdenek leleok
lako ereÿben, es azokath megh zorÿttÿa, kÿtwl azon modÿ Nyawalÿaiok
lezem mÿnth az Nehezem leheoknek. De ennÿbel megh
valaztatÿk, hogÿ ez laſſan laſſan newekedyk es ſemmÿ chÿorgafnak
eolmeretÿ annak elÿtte nÿnchen, es effeleknek hortÿogafnekwl
es Melÿe Sÿwafa nekwl valo leleokzeth vetelék vagÿon. De
azerth Sumazÿerent vgÿan mÿndem regÿ zorulas az twden, akar
mÿ okbol tÿrtenth legÿem igem vÿrfenyÿs. Ha penÿgh az az Nyers
zemelchÿeo zabafu hufochka annÿra be hath mellÿem, hogÿ nem
chÿak az temerdék lelék lako erekben, hanem az vekonÿ erekben
is kÿk zomzedofok az Szÿwel be ragad, Nem chÿak nehez
lelekzeth vetelth zÿrez, de kwlëmbkwlëmb fele es egÿenÿtlen
gyakorta valo feol vereſth <lezem,> az mÿnth Magyarul mongÿak
lebÿgeſth. Es akkor ozthon az Szÿwnek dobogafa, El aÿulas, es
Szÿw fogas kÿwetkÿzyk, mÿkor ÿmmar az Szÿw is vgÿan megh
nyomattatÿk.
Feÿer wrmeth tÿrÿ megh es ÿd megh eczetben, haznal az
fuladozwa valo lelëkzet vetelrël.

(Eledele) Ez ilÿen Nyawalÿaban lewënek mÿndem
eledele zaraz es meleg legÿem. El kel tawoztatnÿ hÿdegh es
Nedwes Egeth. Elnÿ kel, fogollÿ huffal, Tÿkkal, kappannal. Apro
madarkakkal. Hal etelth, gywmelchÿeth ees mÿndem bëchw eledelt,
lenchÿet, Borſot, es valamÿk temerdék Nedweſſegÿth chÿynalnak,
el kel tawoztatnÿ. Gyakorta elÿem Hÿfoppal es këmennÿel.

(Itala) Borth igiek es vgÿan ÿo modon bathor chÿak hogÿ feÿer
vekonÿ Bor legÿem. Etel elÿth tegiem munkat es magat gyakorlaſth
de igem laſſufaggal es ne hertelenſeggel. Az melÿet meleg
ruhauaſ tÿrlenÿ igem ÿo, Elmenek bantafatul es haragtul igem oÿa
magath es banattul.

(Oruoſagok) Fëldÿ Themÿenth, liquiriciawal es Tengÿrÿ
zëlëwel Anifum maggal vÿzben fÿz ëzwe, azth igÿad.

Vÿrÿs hagÿmath feoz megh vÿzben, awagÿ Swfd megh faratnak
twzben, azt a hagÿmath vaÿal es Nad-Mezzel elegÿch eo3we,
es ëd megh.

Muftarnak magwath akar Etelben egýed, akar penigh ýtalban
igýad.

Fekete pëzzerchenek fachýard ký az leweth, awagý fëzd megh
výzben, azth igýad.

Žerechýën Dýonak olaýath igýad.

Chýombort tërý porra, elegých eożwe Aloeffel es Meżzel, ýd
megh výzben.

+145

Fëldý Tëkbeol es Meżbël chýnalý lagý Lýktariomoth es azth
egýed.

Bors fweth es Mezet fëz megh výzben, azth igýad.

Iřthen faýanak magwath teord megh, es Meżes výzben azt
igýad megh.

Chýpketh, Fýgeth, egý kýs Saffranth, feoz megh

týzta výzben fëdel alath, mýnd vntalan ezth igýad melegën.

Feýer wrmëth, Salýat, këmennék gyëkereth feozd megh výzben,
ebben igýal melegën.

Kapor olaýth, rutha olaýth. ana uncia j. Týk haýat, Recze haýath
ana drachma 2. kek liliom gyëkeret, Eorwen gyëkeret, ana drachma j. len magoth,
drachma s. Caftoreumoth drachma 3. výazth az meny eheoz elegh, chýnalý kenë
Ireth beleole, de legh elëžër mýkor megh akarod kenný ezzel,
az Melýnek porczogoýat temerdëk ruhawal tërëlýed, hogý az
Melýnek Chýweý megh tagulýanak, es az vthan kennýed az
ýrrel.

Fýgeth, vadoczna lyžtýth, Sha az nýnchen, Arpa lyžtëth

Meżzel es výazzal chýnalý eożwe, lagý flaštrom moggýara këfd
az Melýnek porczogoýara fëlw.

Tengëry hagýmath fëz megh Meż řerben, de elëžër megh
řwfd az Tengëry hagýmat, az vthan feozd megh. Es azth igýad
melegën.

Rokanak twdeýet azald megh, tërd porra, es azth ýd megh
borban.

Fekethe pëzerczenek ký fachýart leweth hat Nehezekët,
elegých ëżwe Bechý fwel, Babých fwet fëz megh výzben abban
elegých az pëzzerche leweth es az Bechý fwnek porat, ýd megh
melegën.

Bolufarmenuřth elegých eożwe žep týzta feýer borral es
výzzel, ezth igën haznos ýnnýa melegën.

Talmofo fwnek gyëkereth, akar meg igýad, akar twżre tëgyed
es az paraýat torkodban bocýaffad, ha vgýan benne këlt volna

az Melýedbe is megh fakažtýa. Azon talmofo fwnek az leweleth
gýekereftwl feozd megh výzben, azt igýad.

Hiffopoth, Chalannak magwath, Liquiriciat, Tengëry
žëlët, kek liliomoth, Feýer pëžeczeth, ana uncia j. Venus haýath, egý
marokkal, Fýgeth Týzet, fëžd megh ežëketh týžta výzben hogý
fele el apaggýon, ež výžeth žwrd megh mýndën haýnalban melegën,
hath latoth igýal megh ebben, ha vgýan regý fuladožas es
regý horut volna raýtadis, megh giogýth ež orwoffagh.
Kegýo fweth tēweth teord megh, es Mezben chýnalý lagý
Lýktariomoth, ažth egýed.

+146

Gýermëkchenek.

Mondola olaýth, uncia 2. s. So nekwl valo vý vaýath, uncia j. Tërëth
Saffranth granum 3. tegý ehëž egý kýs výažth ežžel kennýed az kýs
gýermëk Melýeth. Az Fwle tēweth penýgh fa olaýal kennýed ala.

(Peripneumonia) Twdënek Twžefwleferël.

Twdënek megh twžefwlefe, neha forrofaggal walo megh
dagadaßfal, mely dagadas kemený es faýo, ležën. Neha verbël es
Sarga Sarbol èžwe elegýtteteoth feol fuualkodoth dagadaßfal
(leley) ležën. Ennek býžonýos ýeleý ežëk, hogý az leleokžeth vetel
nagý Neheßfeggel vagion, az Pofak feolëtteb valo Twžeffeggel
(Twžefwleßl) vërëßfelnek, az Szëmëk megh fuualkodnak. Ha Twžes
dagadaßtul vagýon (ažt mongýa) hogý verëßth pëk, hanemha igën
Nýers az Nýawalýa, Az Egež Melýnek es porcžogoýa alath valo
hufnak ket felël, nagý zorongafa vagýon es az Haatnak nagý
Neheßfege, de ežžel feoleotteb kemený betegfeğh nem tartýa. Az
(Vertwl ees verbeol es Sarga Saarboll ha vagýon, horuttal
farga fartul) Sarga Nýalat haný, az ký nem fëlëtteb elegýës
verrel. Ež az Melýnek kýßfeğ zorulafawal vagion es Neheßfegewel,
de az Betegheğh nagýob gýuladaßfal gýëtrý es egeğhý. Mýnd az
keth fele penýgh, awagý magatul az Twdëtwl ležën, awagý Torok
gýktul, vagý az Nýlallo oldal faýas vthan ležën, mýkor az Torokbol
awagý az oldalbol az Nedweßfeğh hertelen az Twdëre megýën.
Azerth hogý az Twdënek twžefwlefe amýkor az oldal faýaßbol
ležën, igën feolëtte gonož. Valamely Twdënek gýuladafa, magatul
vezën eredetëth, ležën az vekoný es Saros vertwl, az Szýwnek ýob
feleol valo Szarwabol, az lelëk lako Ernek altala, ký oda az
Twdëre feolëtteb bëfeggel ký èontetýk. Az penýgh nem chýak az

Twdeben valo apro Ereket, es leleok lako ereket, de vgyan eomagath az Twdet is feleotteb megh tel'twen es megh terytwen,

Az mely Embere ez Betegfegh vagyon, ha az horuth vthan zeld zynw Sarofth es vereofth pek, igen gonoz yel. Ha halalos az betegfegh, nem alhatyk, kylse rezei hydegok, az kermey kekok es megh horgadnak, Negyed awagy legh towab hatod napgh, ez ylyen ozton megh hal.

+147

megh zorittya, megh rothaztya, es az Twdenek twzefwlefeeth vgyan feol gywytia. Igen rytka azerth az Twdenek igaz kelebenye. Hogya penygh, vekon, chypkedo fok chyorgas az Agy velerel zal le az Twdere, Neha termezeth kywl feol gyulad, forrofagoth es betegfegeth hozwan. Ezt is ygen foka Twde kelewennyenek Newezyk, kyben horuttal es Nehez leleokzeth vetellel es laffu betegfeggel bantatyk laffan laffan, keleben nekw es ruth veres pekfnekwl de maga.

Kechke zakalth, mely fweth annak hynak, az (Oruoffagok) leweleth gyekereth es vyragath, arpa vyzben fed megh, azth igyad.

Kechke Tegeth awagy zamar Tegeth igyal az igen yo, ha twden keleben vagion fha rothad is.

Beka Lenchyenek ved vyzeth, azth igyad.

Arwa chyalannak magwath terd porra. Mezzel elegych ezwe es azth egyed.

Mezes vyzeth igyal gyakortha.

Kek Liliomnak gyekereth, Eorwen gyekereth feoz megh Arpa vyzben, azth igyad.

Rutha olayth, Spicanard olayth, zarwas chyontyanak velegeth, elegych eo3we, kek liliomoth, Hissopot, Fekete perezczeth, terd porra, elegych ezwe ezeketh, tegy Terpentinat hozzaia, ebbel chynaly ragado flafromoth Irhara, az Melye porc3ogoyatul fogwa az oldalath az Twdeye fel el burych be vele.

Borfoth, Myrrhat, Opiumoth, Styxoth, Castoreumot mynd ezeketh egy mertekkel chynald ezwe, chynaly pilulakath belele olyanokat mynth az Lednek magwa. Smykor eftwe le fekwzel, eggiket myndenkoron Edes Borban elegych eo3we es yd megh, Ezzel mynd vgy Ely, ha rothadas volna ymmar az Twdenis, haznal.

Twde'nek keleuen'yerel.

(Vomica)

Twde'nek vagyon es efyk valam y kys kelewennye, es az
Twde'nek valam rezeben is genyetfegnek e'zwe gywlefe, mely
genyetfegh vgyan maga hoyagaban <oly> igen be zorul, ezerth
hogy az Szywre valam hytwan vndok zagoth ne bochyalfon. Ez
igen gyakortha megh vagyon az Azzukorfagh belyeken, de vgyan
annekwlis gyakorta megh lezen, mykor az megh zakadoth, megh
Nyith, awagy ky Etetteteth Eerbel az ver, az Twde'nek valam
kichyn rezechkeyebebe be megyen, oth megh rothad, es laffan
la'ffan genyetfegge valtozyk, es felwl megh zaradwan, maganak
+148
hoyagot chynal. Elezer igen tytkos es lappango Betegfegh
ez, kyth gyakorta fem az Betegh fem az giogyto doctor
nem eolmer megh, Merth az kyn vagyon mynden dolgath el
kewethety, magath betegnek fem vely, es az eo halalanak okath
nem tudwan, halalath maganal ben vifely. Egy Ifyu felletteb valo
munka mya, mykor eres es zwntelen valo horutaffal bantatnek Es
gyetretnek. Egy Galamb monny effele kelewenth pekeoth ky,
melyeth megh fakaztwan, zynthe feyer genyetfegh talaltatoth
benne. Es az Ifyu keth nap estygh az vthan, ruth verelth pekeoth,
es testenek haborodafawal nagy betegfegben volth, de maga
vgyan megh gyogyulth. Sokan etawl hertelenfeggel egy Negyed
rez oraygh megh holtanak, kyket mykor feol mecczettenek, femmy
egyeb okat nem talaltak halalanak, hanem effele kys kelewenkenek
hertelen valo megh fakadafath az Twdeben, kybeol az
genyetfegh az zywnek Varaban be hatoth, az Szywnek az eo
ereyeth megh oltwan es el burytwan. Ezek keozeth noha kette
vgyan fe Orwos doctor volth, de Meeg is az rea'ok el kezgelgete
halaloknak ydeyeth, femmykeppen ezekben nem vettek, Nem heaban
mongya azerth Hippocrates: Valakynnek az genyetfegh testeknek
az w reytek rezebél ky nem tecczyk, az vagion vagy az
helnek vagy az genyetfeghnek temerdékfegetwl, Valakyn
effele nyawalya vagyon, mynek ellette ez kelewenke megh fakadna,
fok wdewel az eleoth Verelth peknek az Twderel. horutaffal,
kyknek lehelletek nehez es bwdes, Az testeok nehez, az
Melyeknek valam keweffe valo megh zorulafa es lehefe vagyon,
kyknek ez ilyeneknek kewete es kezgel valo Tarfok (de rykan,[!])

az Afzu korfagh. De azerth ezék az yelék vgyan Maas egýeb
Betegfegékbenis gyakortha megh tecczenek.

(Tabes Phthisis) **Twděnek sebőfwleserél: Afszu korfagrol.**

Az Twděnek megh Sebőfwlese oly, hogý attul az egez Tefth
vgyan megh olwad. kýnek kezdetýben fok horuth Banthya az
Betegéth, melyben valamý verésth pék ký faydalom nekw. Ez
Nyha el aal, Es az horuttal valamý rutfagoth veth ký es az
vthan genýetfegéth, Aznak vtana valamý laffu hideg lelő Betegfegh
kőwetkőzyk, kýnek femmý zwnetý nýnchen, Melý ozthon
zwntelen valo hýdegh leleffe valtozyk. Az Sebőfwles toab towab
terýedwen es megh ondokodwan, genýetfegh pėketýk ký, es
lezőn (az mýnth Hippocrates mongya) az ver pėkefběl ozthon
genýetfegh pėkes. Ez Betegfegh mýkor ozthon regý lezőn smegh
+149

ėrėkeodyk, az Twděnek el vezefetwl Bwdės darab pėkes ýw ký,
es az a pėkes ha az Egė twzre vettetyk fėlėtte igėn bwdės, noha
annekwl vgyan magatulis Bwdės. Melý Bwz fokakath megh banth
es megh is betegýth. Ez ilýen betegfegéth igėn kėnyw megh
eofmerný, merth mýndėn tefthe el zarad ees el Afz, es vgyan el
roffad. Haýaý el hulnak, kėrmeý megh horgadnak, pofaý megh
kekwlnek az vndok paratul, melý oda megýėn. Az orra megh
hegyefwl, az vakzėmeý be efnek, az zėmeý ký kerekeodnek, Az
Chýontoknak vegeý az nagý zaraffagnak mýatta feol horgadnak,
es az Lapoczkaý oly kýn wlnek mýnth valamý Madarnak
zarnyaý, horutnak, Nehezen veznek lelėkzetėth. Az Nýawalya
megh ěregbėdwen, az Has megh bantatyk, igėn erės zomýufagh
vagon raytok es az termezeth zėrenth valo meleghe el fogýwan,
megh... Az ký azerth ez Betegfegben vagion, es hafmėnes efýk
reaýa, halalos; Ha haýa kezđ hullaný es az hafa is (Halalnak
megiėn, ketfegnekwl az olýan megh hal. Sha az ýeleý)
peokýis bwdės.

Ez Nýawalya azerth fėlėtte Nehezen giogýulo,

Merth horut nekwl megh nem týztulhath az Twdě, Az horutban
penýgh fakad megh az kelewen, mýwelhogý az twdě mýndenkoron
mozogh annekwl is az w leheseýerth, es az horuttol is bantatyk.
Az megh fakadoth kelewený penýgh chýėndeffegėth kewanna az
megh giogýulafra. Az orwoffagh is penýgh foha addigh az Twděhėz
nem ýuthath, hanem elėzėr az gyomorban megýėn, onnath

a3 Majban, a3 vthan yuth oda a3 Twdeore.

E3 Betegfegnek kett  a3 oka: Egg k a3 Tw  nek (Oka )
vetkes voltha: Ma  k a3 rago Nedwef egh. Tw  nek vetkes
voltath mondom es nem valam  mertekletlenfeg  th, de a3 Lag ,
g eonge, es rothadafra kezwlth Tw  nek allatt ath, Merth fokan
vg an a3 zwlet   kben hozzak a3 Tw  nek vez  th voltath
Att oktul vag  Ann oktul, k  m a ozton el a nak, hog ha
vg an f mm  vag  valam  kich n ch orgas meg  n a3 Ag  vel   l
vag  mafunan rea. A3 k knek Mel eok termezeth z  renth
 oros, g akorta azok lez nek A  u korfagosok. Ma  k oka, a3
    l valo rago es ch  pk    le ch orgas, Awag  a3 Sz wr l a3

E3 il en betegfegben lew  ha fokath f nlik es el f nn ad
huruth es vert is p  k, p  k  n a3 elewen tw  re, Sha ig n bwd s,
hamar megh hal a3 a3 Emb  r.

+150

Tw  re vett   th er s Nedwef egh, mely g akorta Eo  y wd ben
g  wl. Awag  ol  gen  t egh k  a3 Mel ben be g  wlth. Azerth
mong a Hippocrates. A3 Gen  t eg p    k, ha Neg wen nap  gh
megh nem t  ztulnak, a  u korfagban   nek. E3 ket dologh azerth
akar m nemw ege  eg s tw   th, la  an la  an, vg an fa  dalomnak
erz    nekwl megh feb    th.

Immar ha a3 t    nek Er  valam modon E     l, Munkabol,
awag           l megh zakad, h  fegtwl,       l. Meleg
es fok Eteltwl Italtul, vag  Haw  ver fol       fokafagatul (k 
g akorta megh     k) a3 Eer ha be   lat  k, g akorta ig n fok
bew verth p    th k , k  th f mm  A  u korfag nem
     th. E    k azerth g akorta z    th k  t  ztulnak es megh
g          . Merth valam       Eernek megh zakada    l
(ch  k a3 Tw  nek allatt a leg   n ep)   nk  megh nem a  es
megh nem ro     . Ha pen  gh abbol A  u korfag             
is, a3 attul lez  n, hog  a3 ver a3 Seb         l a3 Tw  nek
allatt ara fol , es a3 megh tw           vegre megh ront a es
megh vez     a3 Tw    th.

(Eledele) Il en modon el   n azerth a3 A  u korfagbel  emb  :
Szara  Eeg n leg   n, Meleg es h      keoz  th valo merteklet  s
hazban leg   n. Arpa kafat eg    k, Mondola te   th, h    
t          . Apro madarakath, Facc    th, Fogl    th, R     th,

Hurofmadarath, Tÿkoth, kappanth, Borÿuhufth, es zoptatos kechke fÿat. Halath affeeth a kÿnek hea vagÿon, kÿwÿhalath. Folÿo vizÿ rakokath. De mÿndÿn eledelnel legh ÿob effele betegnek az Teÿ, legh elÿzÿr az Embÿr teÿ, Az vthan Szamar teÿ, Ees az vthan kechke Teÿ, kÿth ha lehet vgÿan azon Chÿÿebhÿl zopÿon az Betegh, awagÿ mÿngÿarafth hogÿ kÿ feÿk es vgÿan meleghe, aggyak megh ÿnnÿa. De ennek vthanna mÿngÿarafth maas eledelt fÿemmyth ne ÿgÿek, fÿeppen bort rea ne igÿek.

Az kÿ ezzel fÿeotte Betegh es rothazto hÿdegh leles vagon raytha, nem ÿo annak az Teÿ ÿtal. Gÿwmÿlch feleben Tengÿrÿ zÿlÿt egÿek, Edÿs mondolath, Azzu fÿgeth, palma fa gÿwmÿlcheth, Ha annÿ erÿben vagion, az laffu ÿaras nem aarth etel elÿth es az Setalas. de etel vthan nÿugoggÿek. Eÿel alugÿek es akkoris kewefeth. Haragot el tawoztalfon. Banatoh, Sok vigÿazafth, Ehfegeÿth, zomÿufagoth, Azzonÿallattal valo kÿzÿfwleſth, es mÿndÿn affeeth valamÿwel az Tefth megh wreſſÿÿÿk. Itala vÿzes Bor legÿÿen es vekonÿ. Ha penÿgh nagÿ az Betegfegeh, olÿ vÿzeth igÿek, melyben egÿ kichÿn fa heath feoztenÿk

+151

megh. Io Mezes vÿzet awagÿ Mez Sÿrth ÿnnÿa. Es arpa vÿzeth kÿth Mezzel es Nadmezzel fÿÿzenek megh. Feolÿtte igÿen ÿo Rofas zuccharomoth ÿnnÿ.

Fÿgeth Ifoppal eggÿwth fÿÿz megh vÿzben, es igÿa (Oruofsagok) azth gÿakortha az Betegh.

Terpentinat, Iegenÿefa Enÿweth, Stÿraxot, Maſtixot, Sandaracath, zarwas zarwanak veleÿeth, ana uncia j, Ezÿketh elegÿch eo3we es reggel az betegnek agÿ ebben megh eonnÿ, drachma j. Smÿkor le fÿÿzÿk is Oſtÿaban takarwa, melj Oſtÿat Borban march elÿzÿr.

Bakfwbeol mezzel elegÿ chÿnalÿ lÿktariomoth, azth aggyad ÿnnÿ.

Vÿrÿs kapoztath feoz gÿakortha, azth ad eonnÿ, kÿben tengÿrÿ zeoleoth feoz megh, es azth is egÿe.

Liquiriciath vÿzben feoz megh, azt ad ÿnnÿa gÿakorta.

Berekben az mÿnemw chÿgakath talal3, az heabol tÿztÿch kÿ, es Tehen teÿben Marthÿ lapuwal eggÿwth fÿÿzd megh, es ad azth eonnÿ.

Arwa chÿalanth feoz megh borban mÿnd gÿÿekereſtwl, mÿndÿn napon reggel eſtweis mÿkor el akar alunnÿ, abba agÿ ÿnnÿa.

Swl dÿznoth feoz megh kek kapoztawal, ad azth megh eonnÿ.

Vthÿ fwnek es az feold fwftÿnek vÿzeth, egÿenleo mertek
zÿrenth elegÿch eo3we, mÿndÿn napon azt ad ÿnnÿa. Cherÿdÿ
Borbala orwoffaga.

Igÿÿn ÿo rofa lÿktariomoth gÿakorta ÿnnÿ, az kÿt Nad-Mezzel
chÿnaltanak megh, mÿndÿnnap annÿt egÿek ebben, valamÿth
megh ehetyk.

3arwafnak 3arwath meteld megh feozd megh erÿffen
vÿzben az vthan eo3d kÿ valamÿben hogÿ megh alugÿek mÿnh[!]
Egÿ hal lewe, a33al kennÿed az melÿeth mÿndÿn napon kecczÿr
de melegÿn.

Fekethe pÿzerczenek kÿ fachÿarth leweth uncia 12. Mezeth uncia 14.

Feÿer borth, uncia, 18, Feÿer borfoth, uncia i, Mÿrrhat, Thÿmÿenth ana
uncia i, Elÿzÿr az Borth es az pÿzercze leweth fÿ3d megh hogÿ chÿak
harmad reze maraggÿon, az vthan tÿd aho3 az Mezeth, es eggÿwth
feozzed vgÿ az Mÿnth Sÿrupoth zoktanak fÿ3nÿ, az tÿb zerzamoth
teorwe porul vefd abban es tÿlch ÿwegben, abbol Ebed es
vachÿora elÿth agÿ egÿ kalannal megh ÿnnÿa.

Marthÿ laputh, Dÿ3no haÿat az menÿ ehÿ3 eleg, es Egÿ
vÿ Tÿkmonÿath teorÿ eo3we, es Sws pogachath beleole, kÿlenczed
napÿgh mÿndÿn reggel ilÿenth agÿ megh eonnÿ enhera az Betegnek,
megh chodalod the magad haznos voltath e3 orwoffagnak.

Probalth dologh.

+152

Vÿrÿs fenÿwnek gÿwmÿlchet Mezzel tÿrd ÿ3we, a3th aggÿad
eonnÿ.

Tekenÿs Bekath az melÿeth Berekben talal3, az feÿet es
labat mefd el, feozd mÿnd addÿgh eo magath hogÿ az Hufa az
chÿontÿatul el valÿek, Borfal, Fa heÿawal hÿnc3 megh, es vaÿal
vagÿ mondola olaÿal, az Betegnek e3th aggÿad megh ÿnnÿ. De
erÿffen be takarta3d mÿngÿara3th hogÿ megh ÿ3zaggyon, es az
melÿ vÿzben megh feozted az Bekath, w magath kÿwÿl a33al
parolÿad hogÿ be mÿnnÿÿÿn az para az Torkaban.

Galagonÿanak leweleth vÿragath feozd ÿol megh wftben
abbol chÿnalÿ olÿ feordeoth, hogÿ az Betegnek az holna alÿat
feol erÿe, gÿakorta ebben feorÿ3zed az A33ukor3aghbely
embeorth.

Rokanak Twdeÿeth azald megh, abbol vegÿ drachma 2.

Liquiricianak kÿ fachÿart leweth, drachma j. venus a33on haÿath, kÿmenÿ
magoth, ana drachma j. teord porra az kÿk arra valok, Me3nek
taÿtekat tÿ3tÿcd el, es abbol az menÿ ehÿ3 eleg fÿ3d megh mÿnth

lÿktariomoth, Ezzel elÿen.

Galbanumot, zerechÿen dÿoth vÿragoftul, zÿekfweth, Chÿababÿreth,
Thÿemÿenth, Fa olaÿth, Anifumoth, Czÿtwartot, Rutath,
Salÿath ana uncia j. kÿemenÿ magoth, Nadmezeth, Aloes Epaticufth
ana uncia, 3. ezÿeketh teord porra es elegÿch mÿnd eozwe eoketh, ebbeol
reggel es eftwe is a mÿth harom vÿoddal feol vehecz egÿel megh,
merth ez Embÿrnek twdeÿeth, Maÿath, vefeÿth, megh giogÿttia,
Szÿwrÿel az Nÿlallafth el tagÿttia, korfagtul megh zabadÿth, es
mÿndÿen hÿtwan veerth kÿ tÿztÿth. Probalth.

Az Derekrol.

Oldal harthÿan valo twzes kelewenÿrÿel. (Pleuritis)

Ez Nÿawalÿa, az oldal chÿontok melleth valo hufos hartÿanak

Ez Betegfegh hogÿha halalos. Az betegh igÿen vigÿaz, ha
alhatÿk is de igÿen kewefeth, kwlfÿe rezeÿ hÿdegÿek. Ereÿe el zakad
es az Nÿala ruth Fekete. Keormeÿ kekÿek es megh horgadnak,
Negÿed awagÿ hatodÿk Napra ez ilÿen megh hal. Ha pokol var
lezÿen raÿtha, azon Nap megh hal. Ha penÿgh Hafa megÿÿen, awagÿ
bÿfegÿs verth hanÿ az Szayÿan kÿ, bizonyos ÿele hogÿ gÿogulafra
fordulth.

+153

megh twzefwlefe, awagÿ kelewennek raÿta kelese, kÿ Nÿlwan
valo igaz oldal faÿas. Az Oldalth penÿgh kwleomb kwleomb fele
nÿawalÿak talalÿak, Melÿ Nÿawalÿak allath zÿerenthis kwlfÿembeoznek
egÿ maftul. De azzal is hogÿ nem egÿ helyÿen leznek az
oldalban. Hellÿel ÿgh kwlfÿembÿznek, hogÿ Nemelÿknek oka vagÿon
az oldal chÿontok es az hufos hartÿa kÿzeoth melÿ az oldal
chontokat be takarÿa belÿel. Nemelÿnek vagion az Musculufokban,
az az, abban az hufban, melÿ eleo Erekkel es Inakkal kÿrwl vetetÿth
mozgafnak okaerth, az oldal chÿontoknak kÿzÿ kÿzeoth.

Nemelÿknek vagion oka, azokban, az Musculufokban,
kÿk kÿwÿel az oldal chÿontokon raÿtha fekwznek. Ez vtolfÿo
nÿawalÿa penÿgh, nem termezeth zÿerent valo nÿawalÿa, es nem
Nÿlwan valo, de fattÿu oldal faÿas, De az kÿ az kÿzÿ kÿzÿth
vagÿon az oldal chÿontoknak Musculufÿnak, awagÿ az oldal
chÿontok es azth beleol be takaro hufos hartÿa keozÿth, awagÿ
ezÿeknek mÿnd kettÿ kÿzeoth az helyehez kepeofth, ÿgaz oldal
faÿas. Allattÿok zeorenth is ennÿbeol kwleombeoznek egÿ maftul,

hogý Nemelyk twzes kelewentwl. Nemelyk az Feobeol valo chýorgaftul, Nemelyk az Szeltwl tamad.

Lezén penýgh az kelebený rýtkabban az temerdeok de (Oka) gýakortab az vekoný es Saaros vertwl, ký az Szýwnek ýob felél valo Erebeol, (kýth Azigofnak hýnak) az oldal chýontoknak vekoný Ereýben nagý hertelenfeggel be megýén, kýketh megh Nýthwan awagý vgýan megh zakaýzwan, megýén az oldal chýontoknak kéýýkéýét valo Musculofokra, awagý az oldal chýonth es annak be takaro hartýaia kéýze, es oth megh gýwlwen, kelewent, es ýgaz oldal faýafth chýnal. Mýkor penýgh az Ver az oldalnak kwlfe Musculufiban ontatýk ký, Ezis ýolleheth igaz oldal faýaft chýnal alattýa zeorenth. De az helye zérenth fattýu oldal faýafth chýnal. Oka penýgh annak az mý az vernek folýafath rohanafat ýndýttia, az vernek feleotte fok voltha, awagý igén vekonfaga, awagý forrofaga es az hewfegtwl valo ýzgatafa, vagý Feordétwl, vagý Munka teteltwl, vagý haraggal valo fél gérýedestwl, wtestwl, hertelen valo megh hwleftwl, awagý hidegh ýtaltul, ký az Melegh es mozgo veérth, ideftowa wýý es hannýa az eo hýdegfegewel. Az oldal faýas penýgh nem mýndenkoron egý 1.

modu, de az vernek mývoltha zeorenth, es az hely zeorent is ahowa rohanth az ver, vagyon: Merth az vekoný Saros vertwl az melybeol twzes keleben lezén, kegýétlenb faýas: Az Týzta awagý az Nýalas vertwl penýgh, lassubb faýdalom kéwetkéýýk. 2. +154

Az oldal faýas výzontagh a Melý lezén az Feobeol valo le chýorgafbol, az kwlfe rezeketis el foglalýa, tamad penýgh ez, az hýdeg Nedwefegtwl melý az feonek teteýebél, az Nýakýýrton ala, az Lapoczakakra, es onneth az Oldalnak kwlfe

Musculufira, Neha az Elfekre, Neha az hatulfokra ménék.

Iolleheth ez Nem igaz oldal faýas volna, de oth ha megh allapodýk, gýakorta beleole igaz oldal faýas lezén, kýbeol ozton vndok pées is kéwetkéýýk. Az Szeltwl valo oldal[!]

3. faýas is igén feoleotte erés, valamýkor az kwlfe awagý az bellé hartýakban maganak helth ver, es azokath ký Nýúýtia, es az mýhéz vадnak ragadwa, azoktul vgýan fél zaggattýa.

Az oldal faýas azerth awalamýtwl lezén, de az lelékzet vetelth el fogýa, es zabadon valo leleokzeth vetelth nem enged. de azerth ennýbeol igén kwleombézneke egý maftul, merth az Szeltwl valo oldal faýas, budofó es fokáýgh azon egý helyén

nynchen, Ozthon Meleggeteffel es parlaffal megh zwnyk, es Neha
vgyan el is ozol, merth eredethy is az hydegsegtwl vagy valamý
Szeles okoktul vagyon. De az Chyorgasbol leoth faydalomnak
elél yaro bizonios oka vagion. Merth elézer vagy az Nyakzyrton
vagy az keth lapoczka kézet gyétreth, onneth ywth az oldalra
ala, ky parlafokkal femmykeppen el nem vetethetyk.

(Ieleý) Az kwlfé, es belfé ygaz oldal fayafnakis ilyen yeley
vadtak zwtelen valo Betegfegh, Nehezen valo es laffu lelékzet
vetel. Teryedé es Nylallo faydalom, Elézer Baraz horut
melyben femmyth nem pekhetny. De azerth ez ketté is, az kwlfé
es belfé oldal fayas igen kwleombeoznek magokban, Merth az
kwlfé fayas, tapogataffal es nyomogataffal megh twzefedyk, es
az Betegh az fayó oldalara nehezen fekzyk. De az faydalomnekwl
valora keonnyn, Az kezeben valo pulfuffa ez ilyennek, zwtelen
es nem igyenlé, sem kemeny sem teryedé. Az Belfeo ygaz oldal
fayafnak penygh Betegfege, zwtelen valo es erés, merth az megh
bantatoth helnek, az Szýwhéz kézel valo zomzedfaga vagion, Lelékzet
vetele is ennek gyakorb es igen laffu, Nylallo es terwle faydalommal
vagyon, Merth ha az oldal chyontok be takaro hufos
hartyaianak az félfé reze twzefédeoth megh, Egezlen mynd az
Torokyk es Nyakyk feol megýen az Nylallas, Ha penygh az hartyanak
also reze twzefédeoth megh, az Melý porczogoýa alat
valo hufygh megýen ala, Az oldalnak penygh nyomogatafawal es
tapogatafawal, ez megh nem bantatyk, az Betegh fokkal kennyebben
fekzyk az fayó oldalara hogynem mynth az egeffegés oldalara,
Merth az faydalomnak allattyá ky ymmar az oldal chontok
es az hufos hartya kézet megh gywlth, az egeffegés oldalara ha
+155

fekzyk, az hartyath ynkab Nywytia es zaggattyá es kegýetlenb
horut kéwetkézyk, az Eerben gyakor pulfus es nem egymodu,
kemeny es ky teryedé. Az penygh legh ynkab akkor vagyon,
mykor az oldal hartya twzefedyk megh, hogý nem mynth amýkor
az oldal chyontoknak kézepýben valo Musculufok, twzefednek
megh. Ebben elézer zara3 horutas vagion, az vthan chyak hamar
Nedwes, az kynek az Nyala zýnés lezén ozthon. Merth elézer
igen hyg es feyer Nyal peketyk ky, mykor meeg az Nyal
chyak az Twdérél, de az megh bantoth oldalrol femmy feol nem
zakadoth. Annak vthanna, Sarga, mykor ymmar tagafb vtha
vagyon az vernek ky ywefenek. <El vtolzor ozthon, az megh

aggÿad meleg n  nn a.

Sarga almath ed  f eth es  o  aguth, t  zt ch meg az bel   magwatul, fe er t  m ennel t  lch tele az Almath, az pup  ath ifmeth t  d rea, Smelegh hamuban fw d megh vg  hog  megh ne Eg  n, de  ol megh fw   n, Ez almath az vthan mód Negg  , es ad megh az betegnek eonn . Megh fakad az oldalon valo kelewen , e s k  p  k  az Betegh.

Az Malomha ban mel  l   th  m  th amoth feol ragado ot v   ed, forras awag  fol o v   ben ch  nal  akkora pogach akat beleole m  nth eg  kozorunak kerwleth , Az vthan Scorpio olay ban feozd megh, es t  d meleg n az N lallo oldalra, ha egg k megh h deg   k, ifmeth maf kat meleg th teg  rea, Ha ch ak T  z vttal ezth ch elekeodeod is, megh fakad az oldalan valo kelewen , es k  p  k  az Betegh.

Erde  Kannak fogath t  rd megh    n aprora, awag  rezeld vg  an megh, f  z megh v   ben v   s Bagol  bor oth, es annak az v   ben awag  Arpa v   ben, ag  megh az fognak poraban  nn a eg  Nehe eke oth.

Fe er ken ereth k   p aranth mes kett , m  nd az ketfelet  o t   ekkel kend megh, Tw  nel az vthan meleg ch iol megh, az egg k rezeth az ken ernek k   d az feleol valo oldalra ahonneth n lall k. Az maf k rezeth az maas oldalra, ruhawal k   d altal hog  helyeb l az ken er k  ne m  nn  n. De eg  E el es eg  Nappal, awag  z  nthe az m  gh az kelewen  megh fakad, az k  tes ra  tha al on. Probalt dologh ez, hog  Eg  awag  keth ora gh ez k     el megh fakadoth. Ha m  kor a erth az kelewen megh fakad, az ken ereketh le veg ed az oldalakrol, es az Beteg t ol modon fekw   ed, hog  az gen    egh az Mel beol k   armaz ek  k  p  k    . Ez vthan az Betegh alug ek el, Smegh giog  ul    n hamar aggal.

Edes Almath hamuban fws megh, liquiritianak leweth fach ard k  es march abban, awag  h  nch megh a  al az Swlth Almath, hog  megh meteleod, h  nch t  reoth Nadme eth rea, a  th ad megh eonn .

+157

Ch ganak heat teord megh er    n, Arpa kafawal f   d    we valamen re, k   d az fa o oldalra.

Papafwn k v   ben, eleg ch papa fw magwaban porul fel nehe eke oth, ig a a  th v   ben.

Kechÿke ganeth, vÿazÿal es fa olaÿal eÿzwe chÿnald es keld
rea melegen.

Arpa lÿzteth, Saar kerepeth, Maaknak heath, feozd megh

Mezes vÿzben, kend rea, awagÿ keofd rea melegen.

Vêres kapoztanak Nÿers leweleth egefd megh,

elegÿch eÿzwe Dÿzno haÿal, kend aÿzal.

Zeekfw vÿragoth, Eokêrfark vÿragoth, kapor vÿragoth, ana

manipulus s. Len magoth, kechke zarwo fwnek vÿragath, ana drachma 3. Anifum

magoth, drachma j. Arpa lÿzteth manipulus s. ezeoketh teld mÿnd addÿgh mÿgh

olÿan leÿen mÿnth az Meeznek fwrwfege, ehêz ozton tegÿ, zeekfw

olaÿth, uncia 3. forrald eÿzwe eÿeketh, es keth Tÿkmon zekÿth is

ws keozÿben, Saffranth porul, scrupulus i. flaftromoth chÿnalÿ ebbel. Es

keofd az oldalra melegen.

Zeekfw olaÿth, Mondola olaÿth, Feÿer liliom olaÿth, ana drachma 3.

Sotalan vaÿath, Tÿk haÿath ana drachma 2. kechke zarwo fwnek kÿ

fachÿart leweben, Lenmagoth, Nagÿ Malwath, ana drachma j. ehêz az

menÿ vÿaz elegth, chÿnalÿ ebbel ÿreth, es eÿÿel kennÿed az faÿo

es Nÿlallo oldalath melegen.

Erdeÿ vad kannak Agÿarath teord porra, feozd megh az

liquiricianak gÿekereth vÿzben, az porban agÿ annak az vÿzeben

megh ÿnnÿa egÿ Aranÿ Nÿomonÿth, ha penÿgh nem volna Liquiricia,

feoth Szÿlwanak az leweben aggÿad. Sha vad kannak foganak

zêrÿth nem tehetned, az Chÿnkanak az ala chÿontÿat

têrÿed megh. Eer vagafth penÿgh ne halogas, de ha annÿ wdeos

az Betegth, hogÿ Er vagas megh leheth raÿtha, mÿngÿarafth az

karÿan az Medianath vagafd megh. Temerdeok ees meg hewÿtê

etketh ne egÿek. Borth femmÿkeppen ne igÿek.

Cherfan termeth gÿengÿben teorÿ megh, Borban agÿ megh

ÿnnÿa abban egÿ Nehezekeoth, de ehêz papa fwnek vÿzeth is

elegÿch valamÿ kewefeth.

Health Arpanak fachÿard kÿ az leweth, elegÿch eÿzwe

Mez Sêrrel, aÿth aggÿad ÿnnÿa.

Sarga vÿazth, Borÿu Szara chÿontÿa veleÿeth, ana uncia 6. olwazd

megh es zwrđ megh mÿndênÿket eÿ ket felenek, ees az vthan

merđ kÿ az hat hat lototh. Recze haÿat, Tÿkhaÿat, Len magnak

feolfê heaban, ana uncia 6. Len magh olaÿth az menÿ ehêz elegth,

chÿnalÿ ebbel kenê ÿreth. Aÿt keofd rea, eÿ megh ÿndittÿa.

+158

Rutath harom marokkal feoz megh eczetben, chÿnald ruhara

flaßtrom moggýara, es keofd az faýo oldalra.

Fýgeth teorý megh, elegých eoꝝwe zeekfw olaýal Es dýꝝno
haýal, ha nem ýgaꝝ oldal faýas, hanem chýak valamý zeltwl vagion,
keofd eꝝth rea, el al az Nýlallas.

Raknak zêmeýth térd porra, Baraꝝkfa lewelenek vízeben ad
megh ýnnýa, az kýnek nem igaꝝ oldal faýas vagýon megh
giogýttia.

(Empýema Suppuratio) **Genýethfegês Pêkefrêl.**

Eꝝ Nýawalýa femmý nem egýeb, hanem az genýetfegnek az
dereknak wrefsegeben valo megh gýwlese, es annak ký pêkese,
kýnek vndoklagaban az Twdê vgýan be merýttetik mýndêneoftwl
fogwa. Oda penýgh folth vagý az Torok gýktul, vagý az Twdênek
twꝝes kelewenýetwl, vagý az oldal faýastul. Merth az olýanok
az horutastul ýol megh nem týztulwan, tamad genýetfegês kelewen,
ký ozton meg fakaduan nagý gýakorta az genýetfegh az
egeꝝ dereknak wrefseget el folýa, es oda nagý fokaýgh az vndok
kelewenbêl az rutfagh chýpegten chýpepeg, es el vegre nagý fok
megh foýto rutfagh gýwlekeozýk. Neha aꝝerth az kelewenbeol az
genýetfegh az zaýra megýên fêl es ký pêketýk, es vgý zabadul
megh. az genýetfegnek gýwlekêꝝefetwl, Merth az
genýetfegnek êꝝwe gýwlese es letele, kýwaltkeppen az, a melý
az Melýnek awagý az Hafnak hufanak belfê wregýben leꝝên.

(Ilelý) Imilýen ýelêkbêl eoßmerhetný penýgh megh az genýetfegh
gýwlefeth: Ha az Torok faýaßbol, Twdênek Twꝝefwlefebêl,
vagý erês oldal faýastul vagion, femmýth az Betegh nem pêk.
Twdênek nehezen voltha, az Toroknak vagý az oldalnak faýafa,
es az Betegfegnek erês voltha, hertelenfeggel megh laßfodýk, Es
výonnan valo Neheffegê az Melýnek alfo rezeben, az ýnas es
erês hufnal, ký az Maýath es lepeth, az Twdeotwl es Szýwtwl el
valaꝝtýa erêꝝ az Betegh, es veztegh fekwen, vagý valamelyk oldalara
fordulwan, valamýth oda vgýmýnt be folný es haboꝝný
erêꝝ, kýnek az zeorgefeth is vgýan megh halýa. Nagý horutafa
vagýon, de olý zaraꝝ, hogý femmýth awagý igên kichýnth pêk
ký. Az betegfegh zwnтелен baggiadaßfal vagion rêndnekwl, hogý

Meꝝeth fêꝝ eoꝝwe kechke teýel, march ruhat abban, teod az
faýo es nýlallo oldalra, megh aal az Nýlallas.

+159

alýgh tudný feleole ýteleteoth t  nn , Merth ha az gen yetsegh
 helyeben fok ygh allando l  nne,  ara  korfagoth hoz. M wel
 hog  pen ygh az Dereknak wreffege k  zep aranth ketfele vag on
 valasztva, (k  t deakul Mediastinomnak mondnak) es  gh az  ob
 fel  l valo oldal, az Bal feleol valotul megh valasztat  k. Neha
 t  rt  ny k hog  az gen yetsegh g  wles, ch  yak egg  k oldalth banth  ya,
 Neha pen ygh m  nd az kett  th el foglal  ya, k  t emb  rnek     n   ol
 ezeben kel v  nn . Az torok fa  astul es Twdeonek Tw  zes fakadekatul
 kelewen  etwl, az gen yetsegh az oldalnak m  nd az Bal
 Sm  nd az Iob feleben el fol  , De az oldal fa  afnak betegsegeben,
 ch  yak az egg  k oldalban fol  , az k   az fa  dalommal g    trett  k.
 Ebbeol     mer  d pen ygh megh, Mel  k oldalban g  wlt az
 gen yetsegh, merth az az oldal, nehezeb es heweb, es az
 Betegh ha az ege  feg  s oldalara fek  z  k, vg   erz   m  nth ha
 valam   ter  h fekw  nnek az Mel  ere, k   vg  an megh zor  ttia az
 Mel  eth, Ees az horutafth megh   regbit   es   nkab megh
   nditt  ya.
 Az Horuth pen ygh az, m  kor valam   artalma  ffagh az lel  kzeth
 vetelnek ez  k  z  th megh bant  ya, melyet   giek  z  k az termezeth
 onneth k   w  zn , Az lel  kzethnek pen ygh ez  keoz   ez  k,
 Torok, leleokzeth vew   C  ew, Twd  , es az Mel  nek Bell   fele,
 Ez  knek N  ha banta  fokra vadnak az termezeth f  leoth valo nedwe  ffeg  k,
 k  k awalamel  kre ennek rea m  nnek, de Nedwe  ffeggel
 valo horutoth hoznak. M  nth megh hwles, megh vara  odas,
 hufnak oth Newekeode  se, az k  knek allatt   ok onneth nehezen
 wzettethet  k k  , es ez  k  b  l   ara  horuth le    n. M  wel hog 
 pen ygh az N  awal  a hol leg    n, az horutafnak m  voltha mutatt  ya
 megh, Az torokbol es S  a  bol, az m   bantas vag  on, p  ke  nek
 altala t  ztul k  , Az Le  kzeth vew   C  ewbeol pen ygh, kich  n
 horutochkawal, ahol valam   mozgás es vg  an valam     ngeor   
 hewsegh g  akorta erz  t  k. Az Twd  beol zertelen nag   horutaffal
 t  ztul k  . Az mel   horuth pen ygh wd  k    renth eztend   altal neha
 neha   w emb  rre hol kecc    r hol harom  zor is, az ol  an le    n az
 Feobeol ala omlo ch    orga  bol. De     met az Mel   horuth,   wntelen
 es m    nd  n keoz  be vet    nekwl banth. Az Twd  nek vetkes voltatul
 es megh banta  fatul vag  on az, awag   reg   megh zorula  tul.
 Awag   valam   bel  eo allando eor  k  s n  awal  atul.
 Ez     en Betegh a kén gen yetsegh  s p  kes vag  on (Eledele)
   ara  Eeg  n lak  yek,   o     w el  del  l el    n es k    n  en

[emezthe]têwel. Tÿknak lewewel es hufawal, Tÿkfÿwal, hegiên...

+160

[a]pro madarakkal, Bagolÿ borfot feozzên megh hÿfoppal.

Mezes vÿzeth igÿek es feÿer gÿeonge borth, Ha ennek
az giogÿtaſawal nem fÿeth embêr es az genÿetſegh megh gÿwl
az Twdê megh ſebêſſêdÿk, amaſ Azzu korſagh ÿw belêle, Elêzêr
azerth parlaſokkal es lagÿ Flaſtromokkal kel hozza nÿulnÿ, kÿket
Fÿgebeol, Arpa lÿztbeol, Bakzarwo fwbeol, Len magnak lÿztÿbeol,
Galamb ganeÿabol, Malwabol es Fenÿw vÿazbol kel chÿnalnÿ.
Vÿazos flaſtromokathis chÿnalÿ, vaÿbol, kekliliombol. Baber magbol
es ruthabol.

(Tanuſagh) Mÿkor ozton megh fakad iol ezeodben veod howa
es melÿ fele chÿorog az genÿetſegh. Ha az Haſra megiên, az
mÿwel giogÿtanÿ akarod, az orwoſſagh lagÿto legiên. Ha penÿgh
horutas altal kel megh leonnÿ, ſoha ſemmÿ ÿob nÿnch mÿnth az
Dara awagÿ Arpanak lÿztÿ Mezzel elegÿthwe. Az genÿetſegnek
penÿgh kÿ tÿztitaſara fêlêtte io orwoſſagh, Mezes vÿzeth, kek
liliommal ees fok liquiritiawal megh feoznÿ. Az Edêſ gÿêkereth
ragnÿ is igên ÿo.

(Oruoſſagok) Kek liliomoth azerth feoz megh Mezes vÿzben,
azt igÿa.

Liquiritiat feoz megh vÿzben, gÿakorta igÿa.

Ifopoth, kek liliomoth, pêzerczeth feozd megh vÿzben
azth igÿa.

Bakfweth chak az leweleth têrd porra, elegÿch egÿ poharka
Mezes vÿzben, ad megh ÿnnÿa de melegên.

Fenÿw fabol chÿnalth es megh feozeoth zurkoth, a kÿt fenÿw
vÿaznak hÿnak, elegÿch eoſwe Mezzel, azth egÿe.

ÿÿlfanak lewelet nap kelet felêl zeggÿed, az menÿ lezên az
lewele megh annÿ bors zêmeoth vegÿ, teord ÿol megh es malofaban
ad megh ÿnnÿa.

Varfwnek awagÿ Rwhfwnek kÿth hÿnak, az leweth
fachÿard kÿ, Mezzel elegÿch eoſwe, gÿakorta es mÿndên napon
azt aggÿad ÿnnÿa.

Nagÿ lapunak az gÿêkereth vêrêſ fenÿw fanak gÿwmêlchÿewel
ad eonnÿ eggÿwth.

Hÿſfopoth es Talmoſo fweth fêz megh Meezben mÿnth egÿ
lÿktariomoth, azth aggÿad eonnÿ.

Arpa vÿzben chÿalannak az leweleth feozd megh, kek liliomnak

gýeokerewel eggýwth, ebben mýndeon haýnalban Nýolch Lath
nýomonýth agý megh ýnnýa.
+161

Veernek Pêkeferêl. (Haemoptofis)

Az Veer pêkes ležên, mýkor kwlêmb kwlêmb helyekrêl az
ver ký ýw, kýth igên ýo megh eolmerný honnet ležên az ýwefe.
Merth az melý wer ký pêketýk, az gegebêl awagý az gýomorbol 1.
ýw okadaffal. Ha az fognak hufabol, Nýelwbeol es Inbeol 2.
ýw, termezeth zêrenth valo pêkessel vagýon ýwefe. Ha az Torokbol 3.
es Nýeldêklêrêl ýw, kakogaffal. Ha az Lelêkzet vewê 4.
Chýewnek eleýbeol, horutochkawal, Ha penýgh az Twdêbeol
es Derekbol, horuttal vettetyk ký: Az mý penýgh horuttal
vettetyk ký, ha vekoný es taýtekos es faýdalomnekwl vagýon, 5.
az Twdêtwl vagion. Ha penýgh temerdêk, darabos es fekethe 6.
zabafu, az oldalnak is valamý reze faý, az derekbol vagion az. 7.
Mýndên ver pêkesben penýgh igên ezeben vêgýe Embêr, (Tanufagh)
hogý ha az elêt valo wdêkbê folt orra vere az Betegnek, merth
nagý gýakortha az Or veer ýarafbol az Torokban megýên az
verben, awagý az Twdêben, awagý az gýomorban, ký ozthon oth
megh darabofodyk es vgýan eoýwe Swl.

Eledele legýên ez ilýennek nemýnemwkeppen (Etele)
zorýto, mýnth az Rýfkafa, Tatarka kafa, es affele egýeb eteleok,
kýheoz igên ýo az pomagranat lewe awagý keortwelnek.

Galambot, de vad galambot, hurofmadarat, fogol madarath ýo
egrêffel fêzný. Bifalmath, kêrtwelth, Sawanýu Almath, zedeorýeth
es mýndênt affelet kýth ýrtunk az or wer ýarafrol ýo ehêz.

Temerdêk Swrw veorê Borth ýo ýnnýa, awagý olý výzeth, (Itala)
a melýben Twzes aczelth oltottanak. Wêltesh, gýakor zolafth,
teftnek mozgafat ýarafth es haragoth el kel tawoztatný.

Spongýath eges megh teord porra, elegých eoýwe (Oruofsagok)
ýo eczettel, ad azth megh ýnnýa.

Baboth awagý Maakot egýek, mýndênýk igên ýo.
Belendfwnek magwaban ketteoth teorý megh, ees ad megh
ýnnýa výzben awagý eczetben.

Porchýn fweth ha eýýk, regý ver pêkesh megh allath.

Vêrê kalarýfth eges megh drachma j. gummi arabicumoth, drachma j. têrd
porra eýêketh, Týkmoný feýerrel elegých megh výzben eýth ad
megh ýnnýa.

Kakuk fweth az ký fachýart leweth drachma 2. elegých êýwe
Eczettel, ad megh ýnnýa.

Kechkenek ganeÿath teord megh, vÿzben awagÿ eczetben
ad megh ÿnnÿa.

Vthÿ fwnek az leweth fachard kÿ, vÿzben awagÿ eczetben
ad megh ÿnnÿa.

+162

Iegÿÿe fan termÿth gombath fel nehezekeoth teorÿ megh,
mezefvÿzben ad megh ÿnnÿa.

Salÿanak kÿ fachÿarth leweth elegÿch ðzwe mezzel, goliobifokban
chÿnald. vgÿ Nÿelefd el.

Menthanak kÿ fachÿart leweth eczettel ad ÿnnÿa.

Geztÿnenek az bellÿ vekonÿ heath tÿrd porra, ad megh
ÿnnÿa Eczetben.

Nofpolÿa fanak lewelet teord megh porra, es ad azth ÿnnÿa
eczetben.

Pastor Erzenÿenek melÿ fweth hÿnak, es vthÿ fweth, fÿz
megh effÿ vÿzben, tegÿ Bolus armenufth hozza, es ad megh
ÿnnÿa.

Dÿzno porchÿnnak fachÿard kÿ az leweth, ad ÿnnÿa.

Arwa leanÿ haÿanak melÿ fwet hÿnak, feozd megh vÿzben,
ad azth ÿnnÿa.

Vadzÿleonek vÿragath teord megh, es zÿlÿ lewelebÿl kÿ
fachÿart lewel elegÿch eo3we, ad azth ÿnnÿa.

Zÿlÿ vez3ÿth eges megh, olch megh Eczetben, tegÿ aho3
meeg is egÿ kewes eczetÿth, 3wrd megh, elegÿch ifmet aho3 egÿ
kewes vÿzet is, abbol ÿnnÿa agÿ mÿnth egÿ kalanba ferne,
awagÿ tÿbbeth.

Parhagÿmanak magwath, vad zÿlÿnek vÿragath, tÿrd porra,
elegÿch effÿ vÿzben, ad megh ÿnnÿa.

Eger ganeth fel nehezekeoth, teorÿ megh, fel poharnÿ vthÿfw
vÿzeben elegÿcched, es tegÿ aho3 egÿ kewes Nadmezeth is, haÿnalban
ezth aggÿad ÿnnÿa, es Eftwe is mÿkor le akar fekwnnÿ,
ezzel ha valamenÿ Nap Eel az Betegh, megh giogÿul.

Melÿnek nÿaualÿaÿrol.

Az melÿ faÿafth, Ebed elÿth es mÿkor le akar3 fekwnnÿ
...wal kel melegÿn kennÿ. Iofa doctor.

Talmofo fwnek gÿÿkereth teord porra es azt aggïad
megh ÿnnÿa melegÿn. Awagÿ azon fwet fÿzd megh vÿzben es

parolÿa azzal magath vgÿ hogÿ az Szaÿan be mēnnÿēn, ha kÿnek
Melÿeben keolth megh fakaztÿa.

Szaÿadban zerechēn dÿot gēmbēlÿges nem haggÿa ala az
Melÿre zallanÿ az Nathath.

+163

Kek liliomnak gÿeokereth, Muftar magoth, Eorwen gÿēkereth
Borfoth, ezēket teord porra, es vefd egÿ Mezēlÿ vÿzben, laffu
zennel feozzed es kewergeffed, vgÿ fēzzed hogÿ az porok Nÿerfen
ne maraggÿanak, az kÿ igēn horuth es Melÿe igēn Sÿw,
ezth igÿa.

Fenÿw magoth uncia i, Zerechēn dÿot uncia j s. Borfot uncia, 2, egetēth
borth az menÿ eheoz elegth, valakÿnek az Melÿe igēn megh zorulna,
ezth aggÿad ÿnnÿa.

Parhagÿmat feoz megh Meezben, ha Melÿe faÿ, azth aggÿad
eonnÿ.

Liquiricianak kÿ fachÿart leweth igÿa.

Thengērÿ zēleoth uncia, 2. Liquiritia gÿēkereth drachma, 10. healt
arpath manipulus 2. Lenchÿeth, manipulus j. Mehfweth, manipulus s. vērēs kalarifth
libra s. ezēketh 8 libra vÿzben forrald annÿra hogÿ keth reze el
apaggÿon, zwrđ kÿ az vthan azth az vÿzeth, es tegÿ ahoz rofa
Mezeth, uncia, 6, ha kÿnek melÿe igēn Sebeofwlth beleol, ezth
aggÿad ÿnnÿa.

Liquiriciat, Hÿffopoth, Salÿat, Anifumoth, kēmenth, Tengērÿ
zēlēth, Mezeth, Nadmezeth, feoz megh edes borban ezēkben az
menÿth akarz, vgÿ hogÿ harmad reze el apaggion ha penÿgh igēn
nagÿ az ßaraž horuth az Melÿeben, fele apaggÿon el, Agÿ ebbeol
egÿ ÿo ÿtalt ÿnnÿa. Ees wdēkeozben is az ÿtalt mÿnd ezzel kel
elegÿtenÿ, es vgÿ kel ÿnnÿa adnÿ.

Vborka magoth healwa, drachma 6. Liquiricianak kj
fachart leweth, drachma 5. porchÿn fw magwaban, drachma 2. tērd megh porra
es tÿkmonÿ feÿerrel elegÿch eo3we, az vtan egÿ egÿ Bab
zēmnÿn chÿnald, ha valakÿ be rekedēth az zaraž horuth mÿa,
ebben eggÿeth eggÿeth agÿ az Nÿelwe ala, hogÿ oth el olwaggÿon
mÿnd addÿgh tarchÿad, zomÿufagrolis igēn ÿo ez.

Chÿalanth eo magath, vagÿ az magwath merth az ÿob, fēzd
megh Arpa vÿzben, az Melÿet megh tÿztittia, mÿndēn Nedwefegēktwl,
chak ad ezth ÿnnÿa.

Eorwenÿ gÿeokeret chÿnalÿ eo3we Mezzel, az kÿ azth megh

eßy, kēnnȳen kȳ hannȳa az Nȳalath.

Vaȳath, Mondolath, Nadmezeth, teorȳ eoȳwe, Nȳeld el, az

Nȳalat keonnȳen kȳ hanȳattȳa.

Eoregh Malwanak gȳēkereth tȳȳtȳcd megh, metelȳ fel fontoth

Rofath es zenth Ianos kenȳereth feoȳd megh ȳol borban, azth

aggȳad ȳnnȳa, reggel es eftwē.

+164

benne, Pefma fwnek, kelȳs fwnek gȳeokereben es fweben, ana libra j,

papa fweth manipulus j. tȳȳtȳtoth Arpath, libra j s. Fȳgeth uncia, 4. Megh health

tengȳrȳ zēleoth uncia 3. megh metelwe Edes almath No 3, Theomȳenth

uncia j, Rofa mezeth libra s. ezēketh elegȳch eoȳwe, es feoȳd ȳol

tȳȳta vȳȳben hogȳ el elegȳeoggȳenek, az vthan ȳwrd kȳ iol, az

Betegh gȳakorlatoffaggal eȳȳel elȳēn, merth mēnnel tēbbeth izȳk

ebben, annȳwal ȳob, chak hogȳ igēn laffan kel ȳnnȳa, hogȳ hertelen

ȳtal mȳa az Twdēre ne mēnnȳēn.

Health Arpanak fachȳard kȳ az leweth, elegȳch [eoȳw]e

Meȳ Sērrēl, Melȳedet es Twdeodet az turhatul eȳ [megh]

tȳȳtittȳa, ha megh ȳȳod.

Chȳalannak magwath teord megh es elegȳch eoȳwe

mez fērrēl, ad eȳth ȳnnȳa, igēn tȳȳtȳttia az Melȳeth.

Sarga vȳazth, Borȳu ȳara chȳontȳanak veleȳeben, ana uncia 6,

eȳth olwazd megh, ȳwrd megh es vgȳ vȳgied azth kȳ mȳkor

tȳȳta. Recȳe haȳath, Tȳkhaȳat, Len magnak feolfē heaban,

ana uncia 6. ehēȳ az mēnȳ len magh elegh chȳnalȳ kenē ȳreth ebbeol,

eȳȳel kennȳed az Melȳeth, eȳ megh ȳndittȳa az pēkeoth, Nȳalat

es akarmȳ rutfagot ȳgēn hamar.

Fēldȳ Boȳȳzanak gȳēkereth meteld aprora, tērd erēffen megh,

eos borth rea, ȳwrd megh ruha altal, haromȳor agȳ olȳanth ȳnnȳa

ha melȳeben keolth.

ȳeek fweth eos megh melegh ecȳettel, keofd rea az Melȳre

hogȳha faȳ.

Ecȳetēth, feȳerwrmeoth, Fodor mentath, tērȳ eoȳwe fa

olȳal, es elegȳch Negȳ tȳkmon feȳereth hoȳȳa. Sos vȳȳeth is

elegȳch bele, melegȳch megh twȳnel, ees kēfd az Melȳre ha faȳ.

Rutath feoȳ megh Borban, ȳwrd megh, es melegēn ad azth

ȳnnȳa, legh ottan megh ȳwnȳk az Melȳ faȳas.

Oldalnak fařasarol.

Ha az oldal chřak valamř betegfegnekwl fař: Kechke ganeřath,
fa olařal es vřazzal elegřch eořwe, es ařth keoffed rea.

Arpa lřztřth, Sar kereppel es Maaknak ař kwlleo feřeřwel.

Meřes vřzben chřnald eořwe, megh řob fokkal Meřes borban
feořd megh, keofd rea.

Vřřs kapořtanak leweleth ařald megh, dřřno

hařal třrd řřwe, ařzal keřnřed.

Aranř gřřkernek melř fweth hřnak ař gřřkereth třrd megh,

agř egř aranř nřomonřth borba megh řnnřa.

+165

Gencř fwnek gřeokeret teord megh, borban agř egř neheřekřth
megh řnnřa, akar ař gřeokerenek kř fachřart leweben agř
egř Neheřekřth.

Hřm farkas Almath teorř megh, vřzben ad megh řnnřa, igřn
haznal.

Nagř roponcznak gřeokereth ařald megh, teord megh, Borban
ařth agğřad řnnřa.

Fekethe pęřerczenek leweleth, třrd eořwe Meřřel. křfd
be ařzal.

Egř Bab řřmnř Mřrrhat agř megh eonnř.

Feoldř teokeoth chřnalř eořwe lagřan mřnth egř lřktariomoth,
ařt agğřad eonnř.

Terpentinath keřř ruhara, es melegřn keofd rea.

Hatha fařafarol gřermęknek.

Rofa olařth vegř ař menř Egř Třkmonnak heaban ferne. Egř
mogřoronř vřařth. olwařd řřwe lařfu twřnel. třlch hřdegh
vřřeth ař vthan rea mřnd annřřor, hogř megh feřeręggřek, ařzal
keřnřed ař křs gřermęk fařo Hatath, merth ketfegnekwl megh
gřogřul.

Az Sřřwrřl.

Ař Sřřweth mřndęn fele nřawalřa el foglalřa es
banthřa, řeleofben ař Mertekletlenfegh termeřeth křwl, Nedweřfegnek
řokařaga, melř ař Sřřwnek be takaro hartřařaban
rakodřk. Es termeřet křwl valo mřndęn dagadas. De legh gřakortab
es řnkab, ař Mergęs Nedweřfegh bantřa, kř ař Sřřwnek
eltetř ereřenek igřn ellenkeořeoře.

Ař Mertekletlenfegh, ař erřth el zaķařřa, es ař Teřtřth el

lankadoth Betegëffe chýnalýa, mýwelhogý az melegh es eltetë
 leleok zenwed, kýnek megh bantafa mýnd az egez testre ký terýed.
 Az Melegh mertekletlenfegnek ýeleý, az gýakor, hamar es Nagý
 mozgafa az zýwnek es feol verese, az leleokzeth vetel is hafonlatos
 ahoz, kýth gýakorta hýdegh lehes këweth, es melegh lehes.
 Az hýdegh mertekletlenfegnek ýeleý, ellenkeozëk ezzel. Az
 Nedwes mertekletlenfegnek fël verese es mozgafa tele, puha es
 +166

lankadoth. Az Szaraz mertekletlenfegnek kichýn, terýedët es
 kemený. Az Szýwnek penýgh az w mertekletlenfege az ký ýmmar
 igën megh newekédëth az Szýwnek hafonlo rezeýben is bele oltatýk
 es vgýan bele fwttetýk, az melý rezeke engedwen az Szýwnek vgý
 mýnth feýeoknek, eok is feoleotte igën megh Melegeodnek, megh
 hýdegëdnek, megh ßaradnak, awagý megh Nedweseodnek, kýert
 ozton az halal is el këzelgeth.

Az Szýwnek egýeb bantafýth, igën nehez eofmerný, hanem
 chýak az giogýulhatokath kënnýen, kýk azok is a mýgh lathatok
 leznek, gýakorta valo es Nagý el aýulafokath zërežnek, es azoknak
 is tarful mellettëk vagýon az hertelen halal, es megh efýk
 az mýth mondot Hippocrates: Valakýk gýakortha mýndën nýlwan
 valo oka nekwl ýgën el aýulnak, azok hertelen megh hal[na]k.
 Legh ýnkab azerth az Szýwnek Nýawaliaýa ez kettë,
 El aýulas, kýth az Magýarok Szýw fogafnak newezn[e]k, Mafýk.
 Szýwnek dobogafa es rezketefe.

(Sýncopis Affect9 Cordis) **Szýw Fogasrol.**

Az melý Nýawalýat az Magýarok Szýw fogafnak hýnak,
 Semmý nem egýeb az, hanem, Erënek hertelen valo el zakažkodafa.
 Ebben vagý semmý feol verese, vagý igën laffu vagýon az
 Szýwnek, az Testnek fëlfë rezeý hýdegëk, az vak zëmeok, az Nýak,
 az Derek hýdegh verýtekkal verýtëžnek. Az orcza herwath, es
 az Egez testh el zakažkodýk el efýk, az Elme es mýndën erzekënfegh
 (Okay) el fogýatkozýk. Ležën ez Nýawalýa Szýwnek
 mýndën Nýawalýaýtul, Nagý felelëmtwl, Testnek gonoz kewanfagatul,
 awagý ýnkab gýënërkeodeo kewanfagatul, Erës Banattul,
 Nehez faýdalomtul, Munkatul, Etlenfegtwl, Sok vernek ký veteletwl.
 Hafnak fëleotteb valo megh wrefýtefetwl, hertelen ýaraftul,
 vigýazaftul. Sok verýtekëžeftwl, rettegeftwl, es elmenek
 affele fok megh haborodafýtul. Sok Nýers Nedweffegëknek

bwfegetwl, Twzefwlefnek nagyfagatul, Vetkes vekony Nedueffegektwl,
Es Bwdes Egnak be zywfatul.

(Syncopis Seth mynden fele Nehez nyawalya, mely lezen az
Ventriculj) gyomornak zayaban, kyth magyarul Iha feyenek
hynak, megh zerzyk az El ayulafth es megh hozzak, kyth, az
orwos Doctorok Gyomortul valo el ayulafnak Neweznek. Lezen
penygh ez mykor oth az gyomor zayaban, Nyers chypkeodeo es
rago Nedweffegh megh gywl es bwelkedyk. [Az y]lyeneknek az
+167

Melye porczogoja alat valo Hus megh ...yk es az egez
teszthe megh nehezeodyk mynth ha valam y nagy teren
nyomtha volna megh. Szynel el vez el feyeredyk es megh valtozyk,
es majd vgyan hafonlo az vyz korfagban lewe Tefthez, Es
az gyomor zayaban vntalan valo ragas es chypkeodes vagyon.
Ha valakyre El ayulas efyk es zywfafas, azth (Igen megh wrefyteztwl)
myngyaraft hyweofyteo allattal, rofa vyzzel, awagy (Tanufagh)
chak hydegh vyzzel kel az orcayath eotteozny, az kwlfe
tagayth vazonnal terleny kel, es megh kel erffen ketny. Terdet,
labayth, es az kerezth cyontho al. Az Szayath penygh feol
Nyffad, fath ves bele, Az fwleyt be dugyad, es az Orrath is ezwe
zorychad, hogy az mely Egeth be zywf, mennyen az Szayaban be,
kezeyth es labayt teteld meleg vyzben. Toabba agy egy falat
kenyereth neky ha megh Ebredyk, a mely kenyereth pomagranatnak
ky fachyart leweben be march. Mynden yo zagu fweket
zagoltas vele, awagy chyak rofa vyzet is. Igen yo Swlt Tykoth
gyorfon kette Metteny awagy megh zaggatny, es azth az orra
ala tartany, hogy az baga fel mennyen az feyeben. Ez orwoffagh
leg ynkab azoknak valo az kyken az El ayulas efyk veer veteltwl
vagy valam y igen megh wrefwlefwl.

Ez ilyennek Etele lew es heorpethetel Etel legyen (Eledele)
a ky gyorfan megh emezthetel, Vekony es vyzes borth igyek, Az
hol fekyk, az Haz hywes legyen, es ygen vylagos ne legyen.
Alatta bator legyenek parnak, de az paplant rola el vonnyad es
chak valam y puha allattal lepeggyed be. Az pagymontomoth
megh ett[ezed] hogy hywes legyen, es zeleo lewellel, Chyerfa
le[wellel] chypke lewellel awagy, rofawal hynch be.

Ha igen veryteozyk, Myrtus olayal, Rofa olayal (Verytektel
vagy Byfalma olayal kennyed, az Nyakat, az Holna ha lezen)
alyath. Az Melyeth, es az Chyombya kezyth. Io zagu allatokat

tarch orra ala, rofath, Sandalum fath, Bifalmath, Camforth, vizy
teoknek vřragath. Ezkor penygh nem zwkzegh az testnek kwlř
rezeyth megh křtny.

Ha fařdalomtul lezřn az El ařulas, Sha nem (Fařdalomtul)
annřra valo Betegh, ez ilřenřn ereth vagas, es purgacioth is
agř nekř.

Ha Elmenek valamř megh bantafa, Banat es (Elmenek megh
egřeb mřa lezřn, ezřketh olřannal kel orwořlanř bantafatul)
valamřk annak ellenkeozř.

Ha Nřers nedweřfegřknek fokafagatul (Ha nedueřfegřktwl)
+168

vagřon, ezth třrleřfel kel orwořlanř, Az terdetwl fogwa az
Szarařt es az vallatul fogwa az egeř karřath, vazonnal ala kel
třrlenř, vgř hogř mřndřn řzek megh melegęggřenek. Annak
vthanna kapor olařal kennřed awagř zeękfw olařal es mřkor
řmmar io melegęk leznek mřndřn řzek, teoreold el bator az
olařth az Testřřl. Annak vthanna mřngiarth az vazonnal třeolřed
az Egeř haat gerenczeketh, az vtan řfmeth olařal.

Mařodczor řfmeth terř az Szaar es az kar kenefre, az vazonnal,
az vthan az olařal, egř egeř nap is mřnd ezth kel chęelekeodnř. Ez
ilřenęknek Mezes borban Hıřřopoth feoz, ařt igřa, de ře eonnř,
ře řnnřa vřzeth egř chęppeoth ře agř, hanem harmad napřgh ad
az Mezes borth řnnřa, es třeoltřn třełteřd ez harom Nap
alath, chřak akkor hagř nřugodalmat nekř, mřkor aluzřk. Az
alom penygh igřn kewes legřřn. Ha ilřennek az pulfus Ere
kichřn es lařfu feol vereřfel vagřon, awagř igřn igřenętlennel,
tuggřad hogř igřn kęzel vagřon az vezędelęm, de
azerth vgian el kel řarnř az třeřleřfel.

(Vekonř Ha křk vekonř Nedweřřegtwl vadrnak ez nřaualiaban,
nedweřřegh) azokath gřakorta es lařřan lařřan purgalnř kel,
ezerth hogř nagř wreřřřteřth ecczřřmřnd el nem řenvedhetnenek.
Ez ilřennek a hol fekwzřk hřwřs legřřn hařa, kenęeret es tatarka
kafath agř řnnř. Třkmonnak az zekřt aggřad eonnř, Dřnonak[!]
agřa veleřeth, de awagř Swthwe awagř feowe kaporral, Vřzes
bort agř řnnřa de az Etel vthan. Ha valamř řora fordul az
Betegnek allapattřa, Negřed nap mulwa, huřt is agř kewefeth
bator eonnř.

(Twzefwleřtl) Ha valamř nagř Twzefwleřtl vagřon, třeřenř
kel vazonnal az řzeketh, az kezeth labat megh kel keothnř

vögyäztatnÿ kel ez ilÿennel, Eteltwl ýtaltul el kel fognÿ telÿeffeggel.
 (Giomornak Ha az gömornak Szaÿanak rago es chÿpkeodeo
 ragafatul) Nedweffegetwl vagÿon, azzal okadtatnÿ kel, kÿ ha nem
 fog haznalnÿ, hafat kel megh ýnditanÿ, es affelekkel kel giogÿtanÿ
 az mÿth ide alab megh irÿwk az hol az gömor faÿafrol
 ýronk.
 (Fërdëtl) Ha kÿnek tërtennek hogÿ feordëben aÿulnÿ kézdene
 hamar kÿ kel vinnÿ, de feoleotteb fok vÿznek ëttëzefewel
 nem kel bantanÿ. Ha penÿgh ýmmar El aÿulth, aÿtis hamar kÿ
 kel vinnÿ, es valamÿ keonÿw ruhawal kel chÿak be takarnÿ. Az
 orczaÿat kel vÿzes Spongÿawal, awagÿ rofa vÿzzel ëttëznÿ, Az
 orchayath gömrath es labath tërlenÿ kel, Az Szaÿat is feol kel
 Nÿthnÿ. Es azon kel mÿnden modon igÿekeoznÿ, hogÿ az aÿulafnak
 +169
 zërzë oka az Nedweffegh kÿ okattaffek, az Szaÿaban
 meleg vÿzeth chÿorgatwan, Az kÿk eoregh allapatban vadnak,
 az haÿath zagatnÿ kel, es egÿ embërnek wëltefe haznos, de
 ha foka wëltnek ecczërfmÿnd, aarth. Ha mÿkor ez ilÿenëk feol
 giogÿulnak, feol ebrednek, fem az hÿdegh fem az Meleg vÿzben
 nem ýo feorëdnÿeok.
 Effele Betegëknek ýo hogÿ vborkath zagolÿanak.
 Cÿomborth tëry eczettel ëzwe, annak az zagath tarch az
 orra ala.
 Eokërnÿelw fweth agÿ ýnnÿa akar mÿ modon.
 Betegës Szÿwe valakÿnek vagÿon, annak haznos igën gÿakorta
 hÿgh vÿ tÿkmonÿath ënnÿ, mert az Szÿvet megh erëffÿitÿ,
 es ýo verth chÿnal. Banatot es haragoth el tawoztaffon az, a kÿnek
 az Szÿwe Betegës.

Szÿwnek rezketeferël dobogafarol (Tremor Palpitatio ees Nÿlallafarol. Punctio)

Az Szÿwnek rezketefe, dobogafa awagh Nÿlallafais, femmÿ
 nem egÿeb, hanem az Szÿwnek mozgafanak megh vezefe es modnekw
 valo eo3we verefe, kÿ az lehefnëk es az be zÿwafnak igën
 nagÿ bantafawal vagÿon.
 Lezën ez Nÿawalia mÿndëntwl affeletwl, valamÿ az (Okay)
 Szÿwet termezeth kÿwl megh banthattÿa. Mÿnth vernek fokfaga,
 Nedweffegnek fokafaga, melÿ az hartÿahoz az kÿbe az Szÿw aal
 mÿnth egÿ Erzenben, hozza ragad es tele rakÿa.
 Ennek penÿgh olÿ nagÿ Ereÿe vagion, hogÿ az këzel valo

dereknak chÿontaÿth el ronthÿa. Ees az mÿ feolwl az Chÿÿchÿen
vagon, tulaÿdon helyebeol kÿ hannÿa. Ees gÿakorta az Leleok
lako Erekeþ is kÿ tolÿa, Merth az Szÿwnek megh bantaſawal
az leleok lako Ereke feoleotteb vernek feol es kÿ terÿednek,
ÿeleoſben kÿk oda fÿel az Nÿak es Torok fele vadnak. Ez Nÿawalÿa
neha megh zwnÿk, ÿeleſben nÿugodalomkor, de
fÿeleotte igeon megh ÿreghbeodÿk fok munkatul. Nap (Eoregbÿdÿk
hewſegetwl, hew fÿerdeotwl Azzonÿ embeorrel valo ezeokkel)
kezeſfwleſtul, zabalodaſtul, Sok Bor ÿtaltul, es fÿel geÿÿedÿt
haragtul. Ebben az betegſegben gÿakortab azok eſnek, <a kÿknek>
az kÿknek az Melÿÿok porczogoÿok alat valo hufok fekete
Sar mÿa bantatnak, es az kÿknek Lepÿok, fekete Saarnak beoſegetÿel
megh puffattanak.

Az Melegh mertekletlenſegben, hÿdegh leles, es az pulfus
+170

Eerneþ nagy gÿorſon fÿel vereſe. Az Hidegben ellenkeze ezeel.
Ha penÿgh az Nedweſſegnek fokfaga vagÿon az Szÿwnek tartoÿaban
es attul vagon az Szÿw dobogas, az Ernek pulfuſſa puha es
lankadoth.

(Eledele) Elethe ez fele betegnek legÿÿen ahoz kepeſth az mÿ
okbol az Betegſegh es Nÿaualÿa vagÿon. Az melegh mertekletlenſegben,
az Egnek fel rezenth valo hÿdegnek kel lÿennÿ. Az
hÿdegh mertekletlenſegben, keweſſe Meleghnek. Kezeſſegÿkeppen
penÿgh valamÿchodak az elÿ lelkÿt megh haboÿÿttÿak, mÿnth
az feoletteb valo hewſegh, haragh. Ehſegh, vigÿazas, Azzonÿallattal
valo kezeſfwles, fÿeletteb valo hÿdegſegh. hÿtwan edeleleok,
el kel azokat tawoztatnÿ. Ha penÿgh az Szÿwnek rezketefe Nÿawaliaÿa
vagon az zÿwnek be takaro hartÿaÿaba valo fok Nedueſſegtwl,
annak Etele ÿtala telÿeſſeggel vekonÿto legÿÿen.

(Ital) Ital az Melegh mertekletlenſegben, vÿzes bor legÿÿen:
valakÿkÿen penÿgh ez Nÿawalia az Melegh mertekletlenſegh mÿa
vagÿon, azth hÿweoſitÿ orwoſſaggal kel giogÿtanÿ. Az kÿkben
penÿgh hÿdeg mÿa, azth melegÿtÿewel.

Az Szÿwnek rezketefe, dobogafa es Nÿlallafa
fokakon mÿnd Ifÿakon mÿnd elemÿteoſeokÿen, az kÿk egÿeb
aranth ÿo egeſſegben vadnak is megh vagÿon es megh tÿrtenÿk,
kÿketh feolette igÿen megh ſegÿth mÿngÿaraſth az Er vagas.

(Tanuſagh) Megh kel penÿgh vagnÿ az Mediana Ereth, az vthan
egÿeb fele orwoſſagokkal giogÿtanÿ.

(Oruofsagok) Fenÿw fa gÿwmêlchet vefð vÿzben, egÿ Eÿel es egÿ nap alÿon benne, azth aggÿad ÿnnÿa.

Len magnak lÿztÿth, awagÿ len magh pogachÿat tÿrÿ megh, zÿtald megh, chÿnalÿ egÿ chÿupor par lugoð. forrald fêl es tÿztÿcz iol megh, bochÿas vaÿath bele, az vthan az zÿtalth lÿztêth vefð bele, ezêketh mÿnd addigh habarÿad eo3we az lugban, valameddigh megh fwrwdÿk, azt keoffed az Szÿw fogafra es Nÿlallafra, merth mÿndênykre ÿo.

Darafnak fezketh azald megh, es mÿkor zwkzegh têd vÿzben, abban agÿ ÿnnÿa az betegnek, es azonnal megh zwnÿk az Nÿlallas.

Nÿers zeekfw vÿragoð tÿrÿ megh mofarban, têd mazos fazekban, têlch fa olaÿth reaÿa, forrald megh keweffe, fachÿard el az olaÿath, ifmeth maas zeekfwet tegÿ bele az olaÿban, aztis fachÿard el az olaÿat. Es harmadzoris vgÿ chelekêggÿel, Annak vthanna az tÿzta olaÿat têd az Twzhêz hogÿ pÿzdwlyên megh, es azzal kennÿed az Nÿlallafth es az Szÿw fogafth.

+171

Feÿer Eb zarth tÿrÿ megh erêffen, têlch vÿzeth rea, zwrð megh es ad megh ÿnnÿa.

Fenÿw magoð, Mezeth, zeekfwet fêz erêffen eo3we, kêfd oda ahol nÿlallÿk, awagÿ zÿwe ahol faÿ.

Feÿer wrmêth feo3 megh Edes Borban, es têd az Szÿwre.

Cÿtromoð, Naranchÿoð, Lemonÿat, fêt kêrtwelth, effeleketh agÿ eonnÿ.

Lewendula vÿzeth awagÿ Spicanard vÿzeth agÿ ÿnnÿa az Betegnek.

Cÿtwartoð agÿ eonnÿ, awagÿ ad megh porul ÿnnÿa vÿzben.

Katankorot Arpa lÿztel tÿrÿ eo3we, têd az zÿwre.

Fêldÿ zedernek leweleth teord megh es kêfd rea.

Eokeor farkath, Nadmezeth, Sanguis draconis, Bolus armenus, gÿemberth, têrd êzwe ezêketh, es ad megh ÿnnÿa.

Rofat teorÿ eo3we, fachÿard kÿ az leweth, es ad megh ÿnnÿa.

Fekethe Eokêr farkath porul ad megh ÿnnÿa borban.

3aboth feo3 megh teord megh, ves haÿath keo3zeÿe, keth

Tÿkmonÿath ws bele, feo3d eo3we Serpênÿêben, eos egetêth bort rea, kêfd az Szÿwre.

Pimpinellat fêz megh borban, enhera ad azth ÿnnÿa.

Fekethe peozerczenek az kÿffebbyknek kÿth Deakul Cardiacanak
hÿnak, fachÿard kÿ az leweth, Nadmezzel elegÿch eo3we,
ad azth megh ÿnnÿa.

Vgÿan azon pÿzercze fwnek az vÿzeth, kakas Tareÿ fwnek
vÿzeth, Bafalicomnak vÿzeth, elegÿcz Ê3we, es ad megh ÿnnÿa.

Varga zurkoth tegÿ az Szÿwre flaßtrom moggÿara ha
Nÿlalljk.

Kÿffebbyk feketete pÿzerczeth, Bafalicomot, Meh
fwet Spicanardot, kakas tareth, vÿrÿs rofath, mÿnd ezÿketh
mentha vÿzben forrald megh, chÿnalÿ flaßtromot belÿle ragazd
az Szÿwre feolwl, az rezketefet, az Nÿlallafat is azonnal el vezÿ.
Egÿ marok chÿomborth, zeekfwet annÿth, Feÿer wrmÿth
annÿth, feo3 megh borban feodel alath hogÿ harmad reze el
apaggÿon, agÿ ÿnnÿa io melegÿn benne, fekwfd le, takard ÿol be
hogÿ megh ÿ3zaggyon.

Salÿath, vad Salÿath, Ifthen faÿath, Cÿproftth, tÿrd porra
ezÿketh, az vthan egÿ eo3we marok lÿztÿth Negÿ vagÿ Eoth Tÿkmonnÿal
eggÿwth gÿurÿ Ê3we az porokkal, vaÿat is ves bele az
menÿ elegth, chÿnalÿ pogachÿath ebbeol es tÿd az Nÿlallafra
+172

feolwl melegÿn, Effele pogachÿa kettÿ legÿÿn, eggÿk ha el hwl,
megh az mafÿkath tÿgÿed rea.

Lonak ganeath vgÿan akkor hogÿ ganelÿa vÿgied, de zabos
loeth, fachÿard kÿ az leweth, es ad megh ÿnnÿa mÿngÿaraffth.

Frater Donatus.

Vizÿ Teok vÿragath, vÿrÿs rofath, vÿolath, ana manipulus s. vÿrÿs
es feÿer Sandalom fath rafpollÿal porra kel chÿnalnÿ, Spodiomoth,
Sofkanak magwath ana drachma j. tÿrd megh mofarban, tÿlch egÿ
gÿolchbol chÿnalt vankofkaban, teglat melegÿch es teod arra, az
vthan ted vgÿ melegÿn az Szÿwre, Melegheÿn tegÿed.

Elÿwÿzeth vagÿ Egeteoth borth, Bakfweth, papa fweth,
Ifopoth, mÿnd egÿ mertekre ezÿketh feo3d megh feÿer borban,
ad ezth ÿnnÿa, ha kÿnek Seb mÿa az Szÿwere Szal az veer.

Rofa olaÿth, vÿola olaÿth, vizÿ tÿk vÿragnak
olaÿath ana drachma 2. vÿrÿs kalariffth, vÿrÿs Sandalom fath, vÿrÿs
rofath ana scrupulus j, Camforth granum 2. feÿer vÿazth az menÿ ehÿ3 elegth
chÿnalÿ kenÿ ÿreth, ez3zel kennÿed az Szÿw kÿrnÿeketh es az
Haath gerechÿeoth, az Szÿw aranth.

Gÿermĕkcheknek.

Mondola olaÿth, vaÿath, kappan haÿath, olwaÿd ěÿwe eÿĕketh,
eÿÿel kennÿed az gÿermĕk Szÿweth.

Feÿer liliom olaÿth, zeĕkfw olaÿth, vaÿath, elegÿch ěÿwe, es
eÿÿel kennÿed az Szÿweth.

Szarka labnak az vÿÿeben olwaÿ Nadmezeth el, de lehethfegĕs
az zucharum candidum legÿĕn, agÿ abban ŷnnÿa. Eÿ orwoſſaggal
het eÿÿendĕs gÿermĕk giogÿulth megh. Probalth.

Machka mezelkenek vÿÿeth, Bakfwnek, vad Salÿanak, fekete
pĕÿerczenek kÿſſebbÿknek, Fekete gÿoparnak, rofanak vegÿ mÿndĕnÿkben
kewefeth kewefeth, elegÿch eÿĕkben Camforth hat penÿ
nÿomonÿth, Saffrant ket penÿ nÿomonÿth egÿ kichÿn tĕrÿekĕt is,
elegÿch iol eoÿwe, march ruhat ebben, melegĕn teod rea az
Szÿwre.

Tÿk haÿath, Lud haÿat, Recze haÿath, vÿ vaÿath, ana drachma 4.

Zeekfw olaÿth, Feÿer liliom olaÿth, Mondola olaÿth, ana drachma 3.

Borÿu chÿontÿanak veleÿeth, drachma 2. Ehĕÿ tegÿ az menÿ tÿÿta vÿaz
elegĕh, chÿnalÿ kenĕ ŷreth beleole, eÿÿel az Szÿweth, Melÿeth es
az oldalaÿt melegĕn reggel es eftwe kennÿed.

+173

Az Cÿĕchreĕl.

Chÿĕchnek dagadafarol.

(Tumor)

Az Chÿĕchnek dagadafa leÿĕn az Benne valo Teÿnek megh
vezefetwl, melÿ igĕn gÿakorta megh tĕrtenÿk.

Lenchÿenek lÿÿtÿth, Len magnak lÿÿtÿth, rofa olaÿal elegÿch
eoÿwe, flaſtrom moggÿara teod rea.

Vÿÿes eczetben march Spongÿath legh eleoÿĕr is teod eÿth
az Cÿĕochre.

Kĕronto fÿweth, Nÿerfet, kÿt Deakul parietarianak hÿnak
teorÿ megh, rofa olaÿal es vÿaÿÿal chÿnald eoÿwe, chÿnalÿ
flaſtromoth, tĕd az Cÿĕchre.

Tÿkmonÿath rofa olaÿal habarÿ ěÿwe, es lagÿ flaſtrom
moggÿara tĕd az Cÿĕchre de vÿaz is legÿĕn kĕÿte, teod az
Cÿĕochre.

Arpa lÿÿtĕth, Bab lÿÿtĕth, ana drachma j. kechkezarwo fwet, Bakzarwo
fwnek is hiÿnak, Len magoth, ana drachma s. Saffrant scrupulus j, eÿĕket
porul elegÿch zeekfw olaÿban, es chÿnald az Cÿĕchre fĕlwl.

Ledneknek lÿÿtÿth tÿmporald eoÿwe rofa olaÿal teod aÿth
az Cÿĕchre.

Feoldy fenyw fweth teorý eozwe Mezzel, es chýnald azth
az Cýëchre.

Chyoda fanak leweleth, zab lýztéth chýnalý eozwe Mezzel,
es chýnald rea.

Fodor mentath tery megh, teod az Cýeochre.

Feýer Malwath forralý megh vyzben, es teod rea.

Cýëchnek Twzefwleferél. (Inflamatio)

Az Cýeoch megh Twzefeodyk es Benne keel az
mýnth Magýarul mongýak, ky teortenýk neha az Bw meleg

Baboth tery megh porra, elegych eýwe egy fazekban ferfy
gyermekchenek vyzeletywel, feýd yol eozwe, tegy Mezeth ehéz,
ted az Chýeochre flastrom moggyara.

Ha purgacio vthan, awagy okadas vthan chýokol az beteg
embér, de ha igen chýokol, hamar megh hal ez ilyen.

+174

vernek az Cýëchben valo folyafatul: Neha penygh mykor az
Teý mýnth az Saýth az Cýeochben megh aluzyk, es vgyan ky is
fakad oztan. Az Elfé megh lezen meeg az olyan azzonýallatokon
is a kyk nem Nehezkeofeok, Az Masodyk azokon efyk, a kyknek
Teýel tele az Cýeochék. Ha azerth az vernek beofegetwl vagyon,
mýngýarasthmegh kel vagny az Mediana Ereth, de vgy ha
az hawy verfolyas raytha nynchen, De ha raytha vagyon, az
Terdén vgy az Lab Bokayan job Ereth vagny.

Fwlben erezte fweth, Feýerbýk zep zeleoth, rofa olayt.

Tykmonyath, habard eozwe eýeketh, es hol hydegén hol melegén
teod az Cýëchre.

Arpa lýztéth, Len magoth, Bolus armenufth, Dýzno hayath,
Rofa olayth, chýnald eozwe ezeoketh es teod rea.

Tykmonyath rofa olay[!] habary yol eýwe, es keofd az
Cýëchre.

Rýfkafat feoz megh, téd eozwe Mezzel, chýnald rea az
Cýëchre.

Dýoth Rutawal es Mezzel teorý eozwe, teod rea.

Bab lýztéth, Bakzarwo fweth, Len magoth ana uncia j, Saar kerep
vyragath, zeekfw vyragath, ana drachma 2. s. Buza kenyer belyth
uncia 5. Myrrhat, drachma s. feozd megh vyzben az meny ehéz elegh, hogý
anný fwrwfege legyén mýnth az Meeznek. Az vthan zeekfw

olaÿth, kapor olaÿth, ana uncia, 3. ves bele, Ifmet forrald eoÿwe, es ves harom Tÿkmonak Szeÿkÿth kÿÿÿben, Saffranth drachma i. chÿnalÿ flaÿtmoth belÿle es chÿnald aÿ Cÿeochre. El oÿlattÿa.

Bÿÿalmath feoÿ megh, teorÿed eÿÿwe Meÿÿzel, teod rea.

Ha latod oÿton hogÿ el nem akar oÿlanÿ feÿer Malwath,

Apro malvat, kek viola leweleth, Szeekfweth, ana manipulus j. s. Nagÿ Malwanak gÿeÿkereth drachma j. feoÿd megh eÿeÿketh vÿÿben, teord megh, es chÿnald aÿ Cÿeochwre, megh erlelÿ, es kÿ fakaztÿa.

Len magoth, Bakzarwo fw magoth, aÿÿu fÿÿgeth, feÿer Nagÿ Malwanak gÿeokereth, es feÿer liliom gÿeokereth elegÿch eoÿwe zeekfw olaÿal, feÿer liliom olaÿal, Dÿÿno haÿal, Tÿkhaÿal, kÿ fakaztÿa.

Ha latnad hogÿ megh genÿetfegÿeodÿth es kÿ Nem akarna fakadnÿ, vagafd kÿ.

+175

Cÿeochnek kÿ fakaztafarol.

Malwanak vÿragath, vÿola vÿragoth. Apiom vÿragot, zeekfw vÿragoth, ana manipulus j. Tÿÿta arpath manipulus s. forrald es fÿÿd eoÿwe eÿeÿketh valamÿ kewes vÿÿben a kÿ ehÿÿ elegh, tegÿ viola olaÿth hozÿa, kend ruhara, melegÿn tÿd oda ahol kÿ akarna fakadnÿ, awagÿ kÿ fakadoth.

Cÿeclat feoÿ megh fa olaÿban ereoffen, ÿwrð kÿ es chÿnald eoÿwe vÿaÿÿal, kend ruhara, teod aÿ Cÿeochre.

Arpa lÿÿtÿth, Bab lÿÿtÿth, ana uncia 8, elegÿch eÿeÿketh olÿ vÿÿben aÿ melÿben annak eleotte nagÿ Malwath erÿffen megh fÿÿtel, legÿen annÿ fwrwfege mÿnth aÿ Meÿnek, ehÿÿ tegÿ zeekfw olaÿth, rofa olaÿth, ana uncia, 2, Teorÿth Saffranth scrupulus j, Tÿkmon zeÿÿth ketteoth, elegÿch eoÿwe eÿeÿketh, chÿnalÿ lagÿ flaÿtmoth es teod aÿ Cÿeochre.

Vÿrÿs kapoÿtath teorÿ megh, annak aÿ lewewel moÿfad es aÿ kapoÿtaÿath flaÿtmoth mogÿÿara, keofd aÿ Cÿeochre fÿlwl.

Vad kendÿr teorÿ megh, chÿnald eoÿwe dÿÿno haÿal tÿd aÿt rea mÿkor latod hogÿ aÿ Cÿeoch kÿ akar fakadnÿ, Sÿth ha vgÿan kÿ fakadoth volna is, eÿ a ruthlagath kÿ tÿÿtÿttÿa, es megh is giogÿttÿa.

Porchÿn fweth teorÿ megh, elegÿch eoÿwe rofa olaÿal, teod aÿ Cÿeochre aÿ fakadekra.

Boroÿtÿannak leweleth fÿÿd megh erÿffen vÿÿben, annak aÿ lewewel moÿfad, es aÿ Boroÿtÿannÿath flaÿtmoth mogÿÿara tÿd aÿ

Cýěch fakadekara.

Fechke fweth de az gýeokereth, kýth merêgh gýêgeo fwnek
is hýnak, teord megh, teod az fakadekra.

Ha penýgh têrtennek hogý az Cýěchýên valamý feketefegh
tecczenek, es rothadaftul felê volna, Bolus Armenuft, drachma s. Camfforth
gr 2. Týkmon feýereth chýnalý eoýwe, es teod oda ahol az
feketefegh teccýk.

Cýěchnek býmboýanak megh hafadozafarol.

Eýwftth taýtekoth, Gýeomberth, Mýrrhat, ana uncia 4. Dýžno
hayath, drachma, j s. výola olaýth, drachma 3. vý výazth uncia j, chýanld eoýwe
ezêkêth, ezzel kennýed.

Týkmoný heanak veod olaýath, aýzal kennýed az Cýěch
Býmboýanak repedêzefeth.

Ragado fweth teorý megh, annak az lewewel, kýth abbol
ký fachýarý, kennýed.

+176

Cýěchben Teýnek megh aluuafarol es megh kêuezeserêl.

Az Cýěchben valo megh aluuafa az Teýnek, leýên
az Teýnek bêfegetwl, mýkor az Cýěchben fokaýgh leýên es ký
nem zopatýk. Megh leýên meleghtertekletlenfegtwlis mýkor az
melegfegtwl, az mý az teýben legh vekonbýk rez volna, megh
emeztêdýk es el oýol, es az maradeka megh fwrwdýk smegh aluzýk.
Megh leýên hidegh mertekletlenfegtwl is, merth az Teý mýwel
hogý hýgh allat, hozza vonza az hýdegêth es megh aluzýk
az Teý vele, Neha penýgh attulis megh leýên, hogý az Teý magaba
igên fwrw temerdêk, Sazerth aluzýk megh.

Rutath feoý megh výýben, abban az výýben fonnýaz megh

Buza korpath, têth[!] az megh kêwezêth cýeochre.

Belend fwnek teord megh magwath, elegých eoýwe Borral,
kend az Cýeochre.

Chýoda fanak teord megh az leweleth, aýt keofd rea az megh
kêwezêth chýêchre.

Egerfarkath têrý eoýwe dýžno hayal, flaftrom moggýara
kêfd rea. Megh probaltatoth.

Výazýal chýnald be mýndênêftwl az Cýeochýeoth, foha nem
haggýa megh keowezný chýêcheodet, es az teýet fem haggýa
benne megh alunný.

Bor Seoprwel kend be az Cýeochêdeth, az fem haggia megh

kêwezny.

Apiumnak, Bakzarwofwnek, Fodor menthanak, fachard ky
az leweth, kend rea az Cyeochre, awagy march ruhat bele es teod
rea feolwl.

Lenchyet feoz megh, az vyzewel moffad az Cyeochyeth, az
lencheyet teord megh es chynald rea, ha vgian megh aluth az
Tejed is, megh lagyttya.

Fejer malwath, Bakzarwo fweth, fez megh vyzben
azzal moffad az Cyeochyedeth.

Kechke Teýfeolth, drachma, 6, Fejerwrmeth, uncia, 3, keomeny magoth,
kapormagoth, Anifum magoth, zeekfweth, ana manipulus j. kaporth, manipulus 3.

Arpa lyztoeth, uncia, 5, fejer wrm olayth, Recze hayath, ana uncia, 6,
az melyeket ezeokben megh kel fezned vyzben feozd megh elzger,
az vthan az olayth es az hayath elegych kezben, chynaly
flafromoth, melegen ted rea.

Feoldy Bozzanak lewelet feozd megh vyzben, abban parolyad
az Cyeocheth, megh lagyl az megh aluth Tej.

Mezeth, uncia j. Styxoth drachma, 3, Eoker Epeyeth drachma, 2. Myrrhat,
uncia, 5, Themyenth annyth, zeekfw olayth, uncia 2. tymporald eozwe
+177

ezerketh, chynaly flafromoth, es ted az Cyechre, de megh oltalmazd
az Bymboyat, hogy megh ne erye.

Kenyer belt teorý eozwe eczettel, flafrom moggiara chynald
az cyechre, ha penygh akarod hogy erfb legyen az orwoffagh,
tegy mentath es Apiomoth hozza.

Mezeth, uncia, s. Styxoth, drachma. 3. Eokeor Epeyeth, drachma, 2, Zeeffw
olayth, uncia j, Myrrhath Teomyenth mynd az keth feleth, uncia 2. s.
elegych eozwe flafrom moggyara, teod az Cyechre, de az Bymboýara
Ne tegyed.

Cýechben Teýnek megh keuefýteserêl. (Sparganofis)

Vagyon az hogý Neha az Teýnek besegetwl az cyechek megh
telnek megh is dagadnak, es annýra ky terwlnek hogý az Teýnek
fokafaga alýgh fer bele, Lezen ez az Sok vernek ýo voltatul.
Legh elzgeris ezen Ereth kel vagný vagý az Medianat vagý az
Terd ereth.

Bagoly Borfoth feoz megh vyzben, ad azth ynnya.

Rýfkafath Týzzer mos megh, es annýzor megh is zarazzad
terd porra az vthan, igen zep Teýben fezd megh, chak vgýan
elewen Twznel, az fezeiben ýo fejer Nadmezeth vesbele az meny

elegh, chnalȳ pepēth ebbēl, ad eȳth megh eonnȳ, igaȳ elegh Teȳe leȳēn.

Az Gȳomorrol.

Aȳ gȳomor ȳȳnthe olȳan aȳ Embēȳ teſtben, mȳnt aȳ Fanak gȳēkere. Aȳ gȳomornak aȳerth ȳawara vagȳon, hogȳha egȳholnapban eccȳȳē okadol, melegħ vȳȳeth egȳ kȳs ecȳzettel megh ȳwan,
+178

merth eȳ megh tȳȳtittȳa aȳ gȳomroth mȳndēn gonoz Nedweſſegēktwl.

Aȳȳw ȳēlēth awagȳ Tengeorȳ ȳēleoth ennȳ enhera igēn ȳo gȳomornak.

Feȳer wrmēth borban megh ȳnnȳa ȳo.

Bȳſalmat rofa vȳȳȳel es Maſtixal eonnȳ ȳo.

Maſtix olaȳal aȳ gȳomroth kennȳ igēn ȳo.

Gȳomornak altalmara vagion, hogȳha Ebed es vachora kēȳeoth aȳ aȳ wdeo keozben hȳdegh vȳȳeth ȳȳol. Mȳndēn fele Nȳers gȳwmeolchȳeoth, es aȳȳonȳallattal valo kēȳēfwleſt el tawoztas ha hȳtwan gȳomrod vagȳon. Sokaȳgh valo fēn vigȳaȳas ſem haȳnos. Sē es Muſth ȳtal hȳthwan gȳomru embēnek igēn artalmas. Fēlētteb valo ȳorgalmatoſſagoth, Sok kwleomb kwleomb fele etelth, Sok ȳtalth. Aȳtalnal ſokaȳgh valo mulataſth, Etelkor, el tawoztaſſon hȳtwan gȳomru Embē.

Gȳomrod ha megh veȳ. Mȳndēn harmad napon megh fērēggȳel, es aȳ feordēben rakoth egȳel mȳnd heaſtul, ha eȳth mȳweleod megh gȳogȳul aȳ gȳomrod.

Gȳomornak bantaſȳrol.

Gȳomornak Betegſege aȳ Mertekletlenſegħ chak w magaban kȳ vagȳon. Neha penȳgh olȳ, a kȳ valamelȳ Nedweſſeggel ēȳȳe elegȳēdȳk. Aȳ gȳomroth rȳtkan banthȳa aȳ megh twȳȳefwles, annal rȳtkabban dagadaſſal valo kelewenȳ, de neha genȳetſegħ vagȳon benne.

Mȳkor aȳ mertekletlenſegħ melegħ, ȳwntelen valo ȳomȳuſagħ vagȳon es megh nem elegēdhetȳk, hȳdeg etelnek ȳtalnak kewanfaga, es annak keonnȳen megh emeztefe, ha hȳdegēth teȳnek aȳ gȳomorra vgȳan megh vȳul wele. Tȳȳta borral, es akarmȳnemw melegħ etellel ȳtallal megh bantatȳk, es fēlētte megh hewēl, es vgȳan pēȳȳ Bwȳȳwth Beokēk[!] feol. De ha melegħ Saros veēr bwēlkeodȳk, eȳ fēlwl megh ȳrth ȳeleok eȳȳel tēbbwlnek megh, hogȳ aȳ Sȳaȳban keferw ȳmēlges vagȳon. Etelnek vtalafa, es valamȳ

ragafnak erzese az gyomorban. Az hýdegh mertekletlenfegnek
 ýeleý, Nem zomýuhozas, Melegh etelnek es ýtálnak kewanfaga,
 kêfê emeztes, ha hýdegeoth tezne az gyomorra meg bantatýk,
 ýbonýodas, megh hwles, es vgýan Eczetêfth Bêfêgh fêl. Es ha
 temerdêk es hýdegh ragad êzwe mýnth az Nýal, az gyomor megh
 Nehezêdýk ragafnekwl, az Szaýnak keferwfege nekwl, de imêlygefe
 es lankadafa lezê az gyomornak. Az Nedwes gyomor
 +179

gyeonýeorkeodýk es megh erêffeodýk, temerdêk es zaráz eledellel,
 de az ýtálnak foka es Nedwes etelnek foka faga, anny[ra]
 megh bantýa az gyomroth hogý mýnth egý le zakaþkodoth
 olyan lezê, Betegeofkeodýk, es ha az gyomorban fok
 výzes Nedweffegh lewegh awagý vgýan hozzaýa ragadoth. Sok
 pêk ýw az Szaýra, kýtwl lezê horutnekwl valo fok pêkes.
 Zaráffagath penygh az gyomornak keowetý, Nedwes etelnek es
 ýtálnak kewanfaga, es azzal valo eoreommel elefe, temerdêk es
 zaráz Etelnek vtafaga es Nehezen valo megh emeztefe annak, de
 abban nýnchen femmý giomor ragas, femmý Nehezzegegh, es
 Semmý Imêlges vagý okadas.

Gyomornak Twzefwleferêl.

(Inflammatio)

Az gyomornak megh Twzefwlefe vezê eredeteoth, az (Oka)
 veertwl az Erekrêl melyekkel taplaltatýk az Maýnak kapuýrol.
 ieley ennek az nagý merhetetlen faýdalom, es zwnтелен (Ieley)
 valo, ký maýd vgýan femmý orwoflaggal megh nem chýêndezyttethetýk.
 Annak feolêtte dagadas ký megh tapogathatný es neha
 vgýan lathatný is, ký vagýon hewfeggel. Az ver azerth az gyomorban
 megh rothadwan, erêffen gyakdoztatýk vgmýnth az gyomor,
 Nagý feol gerýedêt betegfegh, Tefnek nagý Nýukhatatlanfaga
 es hanýodafa, telhetetlen zomýufagh, Ees okadas, alhatatlanfagh,
 es Neha eznekwl valo bolondofkodas.
 Ez twzefwles ha valamýmodon megh genýetfegêfêdýk, vagý
 az hafnak kerwletýben vagý az gyomornak wregeben megýên, vagý
 ký vettetýk es okattatýk.
 Eledele ez ýlyen Betegnek Arpa kafa legýên. (Eledele)
 Hufth es femmý melegýtê allatoth ne egýek. Borth fe igýek, hanem
 igýek výzeth kýben kewes faheath megh feoztel, Sowanýu
 Narancz leweth igýa, awagý egýeb hýdegh gywmeolcheoknek az
 kýk zorýthnak az leweth zopýa es zýia. kewefeth

alugÿek, es fêleotte fokat Ne zolÿon, bezelÿën. Az menÿre lehet
 banatoth el tawoztaſſon, es forgologgÿek valamenÿre hÿwês Egën.
 Porczÿn fweth têrÿ eo3we arpa lÿztel, es keozd (Oruoſſagok)
 azth az Twzes gÿomorra.
 Venus a3zonÿ haÿath teord megh, az leweth fachÿyard kÿ es
 a3zal kennÿed az gÿomroth.
 Katankoroth tegÿ Eczetben, a3zek ÿol megh benne, azth
 aggÿad eonnÿ.
 +180
 Liquiritia lewelenek fachÿyard kÿ az leweth, azth aggÿad
 megh ÿnnÿa.
 Kêmenÿ magoth teorÿ megh, hÿdegh vÿ3ben azth aggÿad
 megh ÿnnÿa.
 Dÿ3no porchÿnth teorÿ megh, a3zal kennÿed.
 3ep3êleonek leweth ragd rea az gÿomorra.
 3êleonek leweleth têrd eo3we arpa lÿztel, a3t têd az
 gÿomorra.
 3arka labnak vÿragath teord megh, kend a3zal.
 3eekfw olaÿth, kapor olaÿth, Bÿfalma olaÿth, ana drachma, 3, Feÿer
 Malwanak gÿeokereth, Feÿer wrmêth, Len magoth porul, ana ſcrupulus j,
 vÿazth az menÿ ehê3 eleg, chÿnalÿ kenê ÿreth, e3zel kennÿed.
 Len magoth, kapor magoth, Bakzarwo fweth, 3eekfw vÿragoth,
 Saarkerep vÿragoth, ana uncia j, Feÿer wrmêth, vêrês rofath,
 ana drachma, 2, 3eekfw olaÿth, liliom olaÿth, Roſa olaÿth, Maftix olaÿth,
 ana uncia j, Tÿk haÿath, Lud haÿath drachma, 2, mÿnd e3êketh chÿnald eo3we,
 flaſtromoth chÿnalÿ...
 Thêmÿenth, drachma, 10. Maftixoth Nagÿ aranÿ nÿomonÿth,
 mÿnd az ketfele farkas almabol awagÿ chak az êregbÿkbêl, ket
 aranÿ Nÿomonÿth. Aloeft egÿ aranÿ nÿomonÿth vêrês rofath,
 reubarbaromoth, Anifomoth, ana drachma. 4. têrd megh es 3ÿtald megh,
 Mezben a kÿnek taÿtekath el hantad, e3êket chÿnald eo3we. Ebed
 eleoth egÿ orawal, agÿ ebben egÿ mogÿoronÿth ênnÿ.

Gÿomornak emezteferêl.

Wrmês Borth igÿal mÿngÿaraſth etel vthan, ÿol megh
 emeztêd az mÿth megh êttel.
 Bakfwnek leweleth têrd eo3we Me3zel tÿztawal, az kÿnek
 taÿtekath el hantad es megh forraltad, abbol egÿ Bab3eomnÿth
 eogÿel megh, ÿol megh emeztêd az mÿth megh eottel.
 Muſtarth egÿel az Etel kê3ben, igën ÿo.

Borfoth akarmymodon igen yo eonný, Gyëmbert is yo merth
myndënyk emezteth.

Feýer wrmëth egýel, awagý az hafadra këßfed.

Tengëry hagymat fëz megh mezbën, azth ëd megh.

Chyombort teorý megh, ýd megh borban.

+181

Egý nyhan darab Alabaftrom këweth twzefých megh, egý
Taalban tegý fa olayth, olch abban az këweketh, ezth penygh
haromzor vagý Negczýër chýelekeoggýed, az vthan tërd megh az
këweketh igen aprora, es ífmeth vëfd az olayban az Melyben
bele oltottad vala, ehëz elegich vërës olwaztoth výazth az menyit
ahoz elegnek eofmerz, az vthan zwrð megh ýol. Ehëz annak
vthanna megh tërwe elegých ífmeth keth Nehezek Mýrrhat. Ezth
az olayth tarch megh. Smykor gyomrod hýtwan es nem
emeztheth ez olaybol vegý egý kewefeth, es feýer wrëmmel Mazos
fazekban feozd eo3we, de ne fok ýdeigh. Efsthwe mýkor le fekwzël
melegën ezzel kennýed az gyomrodath.

Vad këmennék gyëokereth es magwath teord megh, es id
megh borban.

Spýcanard olayal, Feýer wrëm olayal. Zeekfw olayal ennek
akar melykewel etel eleoth fel orawal melegën igen yo kenný
az gyomroth, es az vthan meleghe ruhat kel feolwl rea tënný.
Sofkath. Eorwen gyëkereth yo ënný. Eorwenýës bort is yo
ýnnýa. Ezëk ýol emeztethnek.

Gýlizta mýa ha nem emezthetne.

Vërës kalarýfth, keferw Baboth, konkolth, Egetët zarwas
zarwath, tërd porra ezëketh, es myndënykbeol vegý ana fcrupulus j. tëd
es elegých ez porokath výola olayban, uncia 4. Egý pomagranatnak
vaýd ký az Belýth, tëlch az heaban ez zerzamoþ, tëd paras
twzben hogý oth megh forraggyon azzal kennýed az gyomroth es
az pomagranath heat keofd fëlwl az gyomorra.

Aloeft, Diptamufth, genchfweth, porchýn fwnek magvat,
Býka Epeth, ana drachma j. Scamoneath, fcrupulus j, Ezëketh chýnald eo3we
vaýal. Ebbeol tëlch megh fel wres dýo heath, teod az këldeokre
es këlfd altal, chýudalatos keppen az giliztakat megh eolý.

Gyomornak zertelen nagý ehfegefél. (Addephagia Bulimos Fames magna)

Az zertelenwl valo nagý vntalan valo megh ehëzes, lezën
az gyomornak hydegfegetwl, zwkzegetwl, es erëtlenfegetwl, (Okay)

es vezën teljefseggel valo eredeteoth az kwlfë hýdegtwl.

Merth az fok ideftowa ýaras es hozzu vtak, ýelëfben az
hawon mely lezën, megh hozzak ezth. ieley ennek, Elëzër nagy
ehfegh vagyon, a ky ifmeth hamar el mulyk, es fokaýgh nem
+182

tarth, merth ozton az effele betegfegben lewëk hamar el baggyadnak
az kwlfë tagoknak megh hwlefewel, es el aýulaffal.

(Tanufagh) Az kýkën azerth az vthon ýaraból efyk, azth Eczettel
kel eltethny, awagy Cýomborral. ezëket kel zagoltatny vele,
awagy feoldet kel Eczettel megh eottëzný es azth kel vele zagoltatny,
awagy keortwelth, awagy býfalmath. Awagy vyonnan
fwlth kenýereth, awagy ýo Saytoth, Swlth, awagy feoth Dýzno
Hufth. Merth ez ilýenëknek zagolafok által megh vylunak es
taplaltatnak, fél Ebrwlnek, kwlfë Tagayth megh kel zorýtaný, es
az keze feýet es laba feýeth meleg vyzben kel teonný, Az fwlet
vonný kel, az hayat is hogý feol ebrwlyën, ky ha megh lezën,
Boros kenýereth agý Neký, vagý higan fwlth týkmonýath, awagy
tatarka kafath. Ha vgýan ënný nem akarna is, erëwel eonný kel
ezth adny. Merth azonnal mynd az Ehfegtwl mynd az el Aýulaftul
megh zabadulnak.

Ha Betegfegben lezën ez Nagý ehfegh, ky nem giakorta efyk,
myndën felelëmnekwl Etelt agý az olýannak.

(Sitis) **Gýomornak Szomehozafarol.**

Az Szomýufagh hýdegh es Nedwes ýtálnak kewanfaga. Ez
nynchen, mykor az gýomornak Szaýa, Edes, fok, es hýdegh Nedweffeggel

(Oka) vagyon megh ëttëzwe. De mykor megh zarath vgý
mynth, akkor lezën az Modnekwl valo nagy Szomýufagh, vagý
Itálnak zwk voltatul. vagý az Teftnek el týkkadafatul.

az hewfegnek awagy az feordeonek myatta, awagy mykor az
gýomorban Sos Nedweffegh, vagý Erës meleg nedveffegh vagyon,
mynth az megh teortenýk Sos eteltwl es Eleos lewes, Borfos
eledeltwl, Sok bor ýaltul, ýeleofben penygh az forro Betegfegtwl.

Tanufagh.

Valaký Betegfegh mya hewël es zomýuhozýk, ees ýtallal
akarya magath taplalný, bwën zwkzegës annak ýnnýa, de ne hertelen,
hanem laffan laffan es hoßafon, Merth ýgh az gýomroth

bēfeggel megh neduefith, es az ýtal nem mýngýaralth megýēn be
az hoýagban. Az kewes ýtal penýgh az ßomiufagoth fem oltýa el,
az hewfegēth fem enhitý megh, fēth ýnkab eoregbity.

+183

Vborka magoth healý megh, tērd megh, ýd megh (Oruofagok)

výzben, hewfegbeol valo zomýufagnak igēn haznal.

Salatanak awagý porchýn fwnek magwath, teord megh, výtben

ýd megh, awagý chak vgýan vgis io megh eonný.

Erth Epēryeth egýek az ký zomýuhozýk.

Citromoth, Lemonýath, Naranchýot, keortwelth egýel.

Liquiritianak gýēkereth feozd megh výtben, awagý az lewelenek
fachýard leweth, azt ad ýnnýa.

Porchýn fwnek lewelet tarch az Nýelwed alath.

Nýarban az kýk Betegēlkeodnek, azoknak igēn ýo Mezes
výteth ýnnýok.

Vborka Magoth healý megh, teorý abban megh, uncia, 2, kos
Tēwýffeth uncia j. zýtald megh zepēn, týkmon feýerewel elegých
eo3we, arnýekon zara3d megh, de eleo3ēr mýnth egý egý Bab3ēm
mýnd vgý chýnalýad, es vgý zara3d megh. Mýkor az zomýufagh
raýtad vagion, ebben eggýeth tegý az Nýelwed ala, es az mýkor
el olwad. Nýeld el.

Fē3 Arpa výteth igēn erēffen feoz3ed, abban ves rofat výolath,
Eokēr nýelw fweth, Manus chrifitit, ezēketh mýnd eggýwth
feozd megh, es ebben igýal erēffen es vgýan fokat. Soha ýob
nýnchen ennel orwoffagh Erēs zomýuhoza3rol.

Gýomornak nýerfese3erēl. (Apepfia Cruditas)

Gýomornak Nýerfese3e femmý nem egýeb, hanem
az hogý az Etelth megh nem emezthetý, Oka ennek, az gýomornak (Okaý)
mertekletlen3e, Terme3eth ellen valo dagadas, es 1.
mýndēn affelek valamýk az gýomornak emezteofe3eth megh
bontýak. Neha penýgh Bathor az gýomornak ne legýēn Nýawalýaiais, 2.
az eledeleok nýerfen maradnak az gýomorban, az fok 3.
etelnek ýtalnak zabalodafnak emeztetlen3e mýa, awagý az 4.
Eledeleoknek vetkes volta mýa, awagý alkolmatlan wdēbe es 5.
mod nekwl valo vetele mýa, vagý rēwýd alom mýa. Neha es 6.
vgýan gýakorta az Maýnak, Lepnek, Es az Bel tarto temerdēk,
Inas es erēs hartýanak vetkēs voltatul vgýan az egeffegēs
gýomor is megh bantatýk es el fordittatik. Igý az Maýa
faýoknak awagý Maýa dagattaknak, kýknek az w melegh

maÿok Sok Saarral awagÿ Epewel bwêlkêdÿk az gÿomor
erêtenb lezêñ. Igÿ az komor embêreoknek is az kÿk Melancholicufok,
es az kÿknek hafok nagÿ vetkes Nedweffeggel 7.

+184

bantatoth megh, az gÿomor gonozul emezth, ha azzal az hÿtwan
Nedweffeggel haborgattatÿk.

(Ieleÿ) Az Sok etelnek ÿtálnak be veteletwl ha vagÿon, azt megh
erthetnÿ az Betegh zawabol, ha az alkolmatlanfagtul es rêwÿd
alomtul, vagÿ nagÿ vigÿazastul, azt is megh tudhatnÿ.

Az Eledeleêknek vetkes voltok penÿgh eofmertetÿk megh az
Szagokbol es Beofeogefêkbeol, Merth peor3 Bw3 zagok az Meleghe
es Saaros Nedweffegtwl, Eczetê az hÿdeg es Nÿalas Nedweffegtwl
ÿw feol az Torokra.

(Tanufagh) Az kÿ azerth el akarÿa ez Nÿawalÿath tawoztatnÿ,
ezth chÿelekeoggÿe: Iga3 mertekzeorenth eogÿek. Ne annÿth az
menÿth az Tefth kewan, hanem az menÿt az gÿomor megh
emezteth. Toabba elfêzêr hÿgh etkeket egÿel az vthan kemenÿêketh.
Es vÿz3a is ne chÿelekeoggÿel az Etel dolgaban
hogÿ elêzêr Bifalmath vagÿ valamÿ affelet egÿel, az vthan ozton
maas etket lagÿath, merth ez vÿl3a valo es modnekwl. Az alkolmatlanfagoth
is el tawoztafd, nem ÿo hol ÿmekkor hol amakkor
eonnÿ, hanem Eteleodnek ÿdeÿe legÿêñ, es akkor egÿel mÿkor
er3êd hogÿ az elê valo eteleodet ÿmmar megh emeztêtted. Kêwer
etketh, Szÿwolth Sos allatokath ne egÿel ÿelêben regÿeketh.
Eretlen es Edes gÿwmêlchêketh el tawoztas. Etel vthan hertelen
valo ÿaraftul es mozgastul oÿad magadath, forrofastul es megh
hwlefstwlis. Eÿel azon igÿekêzzel hogÿ alugÿal es abban megh ne
bantaffal. Feÿed alÿa magaffan alÿon, es Balfeledre fekwgÿ, Sha
mÿkor feol feorkenzis es nem alhatol, ne forgologgÿal hanem
veztegh legÿ az agÿban es az oldaladon fekwgÿ.
Borfoth es kÿwaltkeppen elewen gÿêmberth effelenek etel
elêth enhera igêñ ÿo eonnÿ.

(Pneumatofis Ructus) **Gÿomornak bêfêgeserêl.**

Az Szeel awagÿ Bêfeoges kÿ az gÿomorbol fêl ÿw awagÿ
az gÿomorban be rekeztwe Nagÿ korgaffal es zêrgeffal vagÿon,
Fÿatala az Nÿerfefegnek, es annak is vgÿan azonok okaÿ, merth
onneth veznek eredeteoth, de kÿwaltkeppen az Merteknekwl valo

es Szeles edelwtl, es vzkalo labbo ytaltul, yelefben a mykor
Saar vagion az gyomor feneken.

(Oruofsagok) Egy Nehezek Taplot agricomoth, egyel megh.

Ag kappan lewet igyal.

+185

Bakfwnnek leweleben teorÿ megh annÿth, az menÿth Egy

Bab zëm megh nyomna, teord megh, elegÿch eo3we Me3zel az
kÿnek taÿtekat el hantad az forraztalban. Es eod megh.

Corÿandromoth egyel annÿth az menÿ egy kalanba
ferne.

Etel vthan Edes pomagranatoth egyel, merth ez nem hagÿ

Bëfeognëd. Lewesticom magot vagÿ gyëkeret igial.

Fekethe gyoparth igyal borban. Awagÿ Castoreomot.

Gyomornak Cÿoklafarol. (Ligmos Singultus)

Az Cÿoklas, az gyomornak megh yndulafa, az melyel azth
akarÿa kÿ w3nÿ az mÿ ho3zaÿa ragadoth, kÿ zÿnte azon modon
mÿnth az horuth, keo3be veteffel lezën. Ezth Hippocrates (Okay)
mondotta leonnÿ, awagÿ az telefegbël awagÿ az megh wrefwlefbeol.

Az Telefegtwl lezën az gyermëkeoknek es azoknak kÿk az
zabalodafth megh zoktak, Es mykor Bors vagÿ valamÿ erës allat
veteteoth be az gyomorban kÿ vgÿan ho3za ragadoth, azt az gyomor
Chÿokklaffal awagÿ pw3ëgefifel neha kÿ erëlkeodnÿ vethnÿ.

Az wrefsegbeol lezën, mÿnth fok vernek kÿ veteletwl, es fok purgaciotul.

Ezëk jollehet az okay de teobis vagÿon. Merth nagÿ

gyakortha az gonoffagos para az gyomornak Szaÿan be mënwen,
gonofb Cÿoklafth zeorë3 hogÿ nem mÿnth akar mely ereos es
rago Nedwefsegh, melyeth ezeben veheth akar kÿ is, dëgës es
merÿgës wdeoben, es az Maÿnak Tw3efwlefe vagion es az Szÿw
is annak gonoffagatul megh bantatyk.

Lelëkzetëth megh kel tartoztatnÿ, es pw3eognÿ (Oruofsagok)
kel az Cÿoklas hamar el aal.

Len foÿto fweth teorÿ megh, yd megh Eczetben, megh allattÿa
az Cÿoklafth.

Egy gummÿth teorÿ megh, Myrrhawal es Apiom maggal fë3d
eo3we, yd megh.

Ruthanak magwabol keth zëmëth egyel megh.

...gýeokereth vëgýed, es mofd megh
...hamozd le az gýeokernek heath, fëzd
...hogý harmada el apaggýon,
...gýëñ az faýo fogra melegëñ, az
...ý az embër, de el ne Nýelýe,

+186

Pap monýa fwnek olaýaban elegých melegh vÿzben mýnth
egý kalanba ký fer, ýd megh.
Caftoreomoth igýal melegh borban, chýodalatos igëñ megh
allattýa.
Dýptamufth, Lo mentath, Maftixot fëz megh borban, ýd
megh azth.
Dýzno kenýernek melý fweth hýnak, tëd az orraban, pwzëgný
kezd azonnal es az chýoklas el aal rola.
Këmenth teorý megh. Eczetben ad megh ýnnýa.
Eorwený gýeokereth feoz megh borban, abbol igýal melegëñ.
Gým Nýelw fwnek leweleth teord megh, es ad megh Borban
ýnnýa melegëñ.
Kapor magoth melegých megh es azth zagolýa.
Mýkor valaký Cýoklaný kezd ezeben fe veogýe, ýgëñ hýdegh
vÿzzel eofd arczyul.
Rutath, këmenth, teorý eo3we Mýrtus olaýal, keofd az gyomor
Szaýara, kýth Iha feýenek hýnak magýarul.
Spongýath march melegh Eczetben, këfd az Iha feýere.
Rutath, keomenth, Feýerwrmeoth, feoz megh fa olaýban
këfd az Iha feýere.
Zamar Teyben awagý Tehen teýben melýet mýngiaraft feýtenek,
healt vborka magoth kýt megh teortel, elegých ëzwe es
ýd megh.
Katankoronak leweth fachard ký, ýd megh.
Porchýn fwnek ký fachýarth leweth ýgyad.
Apium magoth teorý megh, Mezes vÿzben aggýad ýnnia.
Nadmezzel chýnalt rofa lýktariomot agý eonný.
Kapor magoth keos gýolch ruhaban, io borban forrald feol,
azt zagolýad melegëñ, megh allattýa az Cýoklafth, probalt
orwolflagh.
Tengëry hagýmas eczetëth hërpëgetwe igëñ ýo ýnnýa.
Chýalannak magwat teord megh, Mezes vÿzben azth megh
ýnnýa melegëñ.

Kaporth, drachma, 2, Cýtwartoth, Aloefth, Maftixot, vërës kalariſth,
zerechÿen dÿoth, ana drachma, 3, Ezëketh teord porra ad megh akar

...ÿa, es az vthan kÿ pëkÿe, megh
...u3on ez kÿ, de <mÿndën> egÿ oraban
...këggÿe ezth, vagÿ toab egÿ oranal,
...h giogittÿa, Neha chÿak egÿ
+187
etelben akar ÿtalban ezth nekÿ, azonnal mÿngÿarafiſth el aal az
Cÿoklas.
Elewen gÿeomberth egÿel, az is el allattÿa.

Gÿermëkchenek.

Kapor magoth, këmen magoth, kakukfweth, fodor mentath,
ruthanak magwath, Cÿomborth, Feÿerwrmëth, mÿndënÿkbël vegÿ
kewefeth, feozd megh es chÿnalÿ lagÿ flaſtromot, këfd az kÿs
gÿermëk gÿomrara, megh aal az Cÿoklas.
Vi3ÿ Apiomoth teorÿ eo3we kenÿer bellel, chÿnalÿ lagÿ
flaſtromoth, keofd az Iha feÿere.
Maftixoth, tÿkmonÿ feÿerrel es Ec3ettel chÿnalÿ ê3we, këfd
az Iha feÿere.
Teomÿenth teorÿ porra. Mentanak kÿ fachÿart lewewel es
egÿ kÿs ec3ettel forrald eo3we, chÿnalÿ flaſtromoth këfd az Iha
feÿere.
Maftixot, këmenth. Baber magoth, ana uncia, 2, teord
eo3we ezëketh rutanak kÿ fachÿarth lewewel, kend chÿëpwre es
teod az gÿomrara, chÿoda dolgoth lac3 melÿ hamar el allattÿa
az kÿs gÿermëk chÿoklafath.

Gÿomornak Imëlgeferël, Okadaſarol. (Nausea Vomitus)

A3 Imëlges az mÿkor okadnÿ kewanna az gÿomor, de gÿakorta
vgÿan erëkeodeſnekwl is fenës Nÿal futh es chÿorogh kÿ
az Szayon. Az okadas penÿgh az, amÿkor az gÿomorban az mÿ
vagÿon, az kÿ vetëdÿk merth az okadas azth tÿ3tittia kÿ az mÿ
az gÿomorban vagÿon, Az <Cÿoklaf> ÿmëlges penÿgh azt az mÿ
hocz3a ragadoth. Az Imëlgeſnek es okadaſnak mÿnd <egÿ> azonok
az okaÿ, de az ÿmëlgeſnek kÿſſeb, az okadaſnak nagÿjob. Sok fele
okaÿ vадnak penÿgh. Eggÿk az gÿomornak erëtelenſege, kÿ (Okaÿ)
mÿa az Eledelt ÿol be nem vehetÿ megh ſem tarthattÿa. Ez erëtelenſege
penÿgh le3ën az Nedwes mertekletlenſegtwl ÿelëſben,

awagÿ az Sÿma es k  wer h  g  agutl, k   m  ya az m  y be vetet  th
ifmet v  zza   w, vag   valam   idegeon m  fegtwl m  nth az Merg  s
es deogeos qualitas, k  wel valak  k meg futatnak azok m  nd
vnos vntalan okadnak. Eg  eb banta  i is vadnak az g  omornak k  k
Im  lge  th awag   okada  th z  r  znek, M  nth megh emeztetlen fok
Eledel, ak   az termezetnek nehez. Neha az keferw  fegh m  nt az
Sar, Neha az vndok  fagh m  nth az N  al, N  ha   deg  n dologh
+188

m  nth megh rothadot es bw  z  th Etel. Il  en oka is talaltatnak
neha, hog   m  kor az N  ers eledel az g  omorban lewen N  alla
valtoz  k, awag   m  kor megh egwen Sarra valtoz  k, awag  
valam   ideg  n allattha megh ve  . Neha az vetek eg  eb
helyekr  lis fol   oda, Az Ma  rol, Az Lepr  l. Az Bel  keth mely  
hart  k tart  k arrol, Az Bel  kr  l, Az Ag   veleor  l. Es m  nd az
egez Teftr  l az Ma  nak Ere   altal. Immar mely   fele Nedw  ffegh
  nditt  a az Okada  th, ha meeg megh nem l  this fok   l  kbeol megh
eofmerhetn  . Az B  feogefr  l ees annak   z  r  l, k   vag   Eczet  s,
keferw, vag   p  r   Bw  w, vag   Er  s. Az fa  afanak is tula  donfagatul
megh eofmerhetn  , Merth vag   N  lallo, vag   megh nehez  deoth,
es az vag   melegnek vag   h  degnek erzefewel vagion.

Vtolzor abbol eofmerhetn   megh, az m  chodas az a m  th k   okad
az g  omor,   leofben a m  kor artalmas Nedw  ffegh hozza  k
eleg     k az Melegfegh  z awag   az h  degfegh  z, merth az
kez  rit     llehet az okada  ra az g  omroth, de eo maga k   nem
  ndul hanem vg  an oth marad. Hog  ha azerth effele gonoz Nedueffegh
az g  omorban term  th    es oth leg    n annak oka, awag  
mafunnath folth oda, igh valasztat  k megh. Merth azon g  omorban
term  th nedw  ffegh, regvltha g  eotr   es keno  zza. De az Mel  
az Ma  tul vag   Leptwl zarma  zoth, vag   valahonneth mafunnath,
annak az reznek megh bantafa az   l    fegeoth megh mutatt  a
hog   onneth vagion az Eredet  .

(Oruofsagok) Io borban ves teor  th g  eomberth, es keth ann  
Saffrat m  nth az g  eomber, eg   kewes mezeth, eg   kewes fa
ola  tis, ez  keth meleg  ch megh, az k  nek g  omra   m    eogh
awag   okad  k, meleg  n kecc    r vag   harom  zor ad megh   nn  a,
probalt dologh e  .

Maftixot, Fa heat, z  kfweth, ana drachma j, t  rd meg ez  keth, eg  
zeleth ken  ereth march meleg eczetben, h  nch az porokat az
g  omorra feolwl, annak vthan[!] keofd rea az ken  eret f  lwl,

megh allattya.

Këmmenек gÿëkereth, gÿermeokdÿd feÿer wrëmmel
tërd êzwe, azth az karÿa haÿlekara, az Terde haÿlafara këfd es
tarch raÿtha.

Ebechkenek kÿth kedwere tartottanak vëd ganeÿat, tërd
porra, elegÿch borban awagÿ Tehen hus leweben, ad megh ÿnnÿa.
Apro Boÿtorÿannak fachÿard kÿ leweth az fwenek, ad megh
ÿnnÿa. Smegh allattya.

Chÿerëfnÿe magoth egÿek, nem ÿmëlyëg az gÿomra.

Bakfweth feoz megh kechke teÿben, ha kÿ megh nem emeztÿ
az etelt azt aggÿad ÿnnÿa.

+189

Eoregbÿk Egerfark fweth tërÿ eozwe borral, annak az
leweth aggÿad ÿnnÿa melegën.

Bolus armenufth, uncia j, Saffranth, kakukfwet, ana uncia, 2, harom
Tÿkmon zekÿth, rofa vÿzeth az menÿ ehëz elegh, chÿnald eozwe,
këfd az gÿomrara az kÿ okadÿk.

Dÿptamus gÿëkereth, Fa heat, teorÿ eozwe, feozd êzwe vÿzben,
azth aggÿad ÿnnÿa.

Teÿeth twzes aczellal forralÿ feol erëffen, azt ad melegën
ÿnnÿa.

Mogÿoronak Belÿth teord ÿol megh es Mezzel gÿurÿ pogachÿat
ebbeol, keofd az Iha feÿere.

Feÿer wrmëth nÿerfeth, feoz megh fa olaÿban, vgÿ hogÿ
mÿnth egÿ Ir olÿan legÿën, azzal kennÿed az Iha feÿeth, Smegh
giogÿul.

Dÿzno Epeÿewel kend megh az gÿomrath, Ees hatul az
gÿomor aranth az valla keozÿth, de ha ferfÿ az Kan dÿznonak
Epeÿeth veogÿed. Ha penÿgh azzonÿallat, az Eme dÿznoÿeth.

Sawanÿu pomagranatoth chak az kÿ fachÿarth
leweth libra, 3, Mentha leweth, es zep tÿzta mezeth egÿ fontoth,
fëzd êzwe mazos fazekban, gÿakorta kewergeffed, hogÿ Sÿrup
formaÿu legiën mÿnd addÿgh feozzed, etel eleoth ebben agÿ egÿ
kalannÿth megh eonnÿ.

Egÿ zelet kenÿereth pÿrÿch megh az Twznel, azt eofd megh
malofawal, es hÿnch megh teoreoth zerechën dÿowal es zëkfwel,
këfd az gÿomorra, megh emeztetÿ az Etelt es ÿo aalmat is hoz.
Iofa Doctor.

Egÿ falath kenÿereth rach[!] megh mezben, azth tërët
zerechën dÿowal hÿnch megh ÿol, enhera ëd megh azth, megh
marad az Etel az gÿomorban, es kÿ nem okadod. Iofa Doctor.

Býfalmat týztých megh zepën, es ýo Eczetben feozd megh,
az vthan teord megh, es ehëz tegý tērëth Muftar magoth, elegých
ýol eo3we es kend ruhara, félwl erre hýnch teorëth zëkfweth,
ezth ecczër vagý kecczër këfd az gyomorra melegën, megh gyogyul
az Betegës gyomor ha nem emezthet.

Fa mohoth teorý megh, Borban ad megh melegën ýnnýa,
megh allattýa az okadaftth.

Spicanardnak gyëkereben teorý megh egy Araný nyomonýth,
+190

ífmeth megh anný Borfoth, ýd megh melegh borban. Snem
ýmeolýeogh az gyomor. Awagy meegh ýob hogý az porokath
takard oftyaban, azth Nyeld el ecczër e, kecczër e, az vthan
igýal ýo Borth rea.

Mentath teorý porra, fachýard ký az Narachnak leweth,
elegých abban es ýd megh.

Bafa rofanak az Magwath teord porra, es vérës Borban
ýd megh.

Gench fw gyëkerenek fachýard ký az leweth, azth
aggýad vyzben megh ýnnýa.

Býfalmakat fonnyaz megh, az vthan fachýard ký az býfalma
leweth, ad megh ýnnýa.

Baboth fëz megh eczetës vyzben, ad megh ënný.

Sawanyu Almat Sws megh parasban, azt ëgyed.

Lenchýeth Hu3 zëmëth healý megh, azth egýed.

Nofpolýath azalý megh teord porra, zëkfweth, zerechën
dýot, vérës kalariftth, ezëketh is tërd porra, rofanak fachýard ký
az leweth, vëfd bele az porokat, ad megh ýnnýa.

Nagy Malwanak magwath teord megh, vérës Borban ad megh
ýnnýa.

Rofmarýnth tërý porra, kenýerrel ad megh ënný.

Týwknak az Hafath hafých megh, beleol az melý hartýa
zabafu hus az hafaban vagion, azald megh azth es tërd megh,
ýo borban ad megh ýnnýa.

Feýer Tëwýfnek az gyëkereth teord megh, borban azth ad
megh ýnnýa.

Bakfweth egýel, es myngýaraftth igýal vyzes bort rea félwl.

Betegh embërnek valo.

Az okadaftth gyakorta Nofpolýanak, Býfalmanak, kërtwelnek,
pomagranatnak az ký fachýarth lewe is megh allattýa, de
ha effelek femmyth nem haznalnanak, es ha az Betegh embërnek

gյոմրա աշ Etelth megh Nem tarthatna, mենnel nagյոբ
կեքքըլth leheth, օլյանth kel աշ agյեկara vethnյ, es օth
kel tartanյ valamygh eշյկ, Smegh աշ vthan is.

+191

Tengերն արոկնակ valo.

Ha աշth akarod hogյ ne յմըլըցյեն աշ gյոմrod mյkor աշ
Tengերն արշ. Feյer wrmeoth es Cյombort tըրյ eoշwe fa
օլալ es Eczettel, աշ orrodath beleol աշալ kennյed gյakortha.
Apium magoth teorյ megh, աշth igյad, աշ gյոմrod nem
յմըլeogh, Seoth ha յմըlgene is, megh allatna.

Gյermեկcheknek.

Rofath, Cյerfanak heath feoշd megh eczetben, ebben march
lagյ gյapottath, tեd աշ kյs gյermեկ gյոմrara es keoldeokere,
melegեն.
Tյkmonյath Sws megh, vեd kյ աշ zekյth, Maftixot es
Thեմյenth tըրյ porra, Menthanak fachյard kյ աշ leweth, tegյ
ahoz egյ kյs Eczetեth is, teod ebben աշ zerzamokat es tըrd eoշwe,
chյnald աշ gյermեկ gյոմrara. Buշa kenյerbել zely egյ zeletեth,
march Eczetben, աշ zerzamoth tեd աշ gյոմrara, es fելwl աշ
eczetեs Beleth kenյereth, de melegեն mյndենյketh.
Maftixot, Bolus armenufth, Tյkmonյ feյert, Eczetեth,
chյnalյ eշwe, tեd աշ kյs gյermեկnek gյոմrara flastrom
moggյara eշ zerzamoth melegեն.
Teglat tըրյ megh, chյombornak vյragat, gյեմbert tըրյ
megh es շյtald megh, kewerd tյkmonnak աշ zekjben kend len
chյeopwre, kեfd աշ gյոմrara melegեն.
Sarkerepeth feյer mentawal es feյer wrեmmel forralյ eշwe
Borral, melegեն keofd աշ gյոմrara.
Gյeombert teorյ megh, kewerd be Mezben, kend
ruhara kեfd աշ gյոմrara es աշ keth keշe feյere, Ozthon, աշ
Szep շեւonek աշ leweleth vaլal tըrd eoշwe, աշալ kennյed,
աշ kezet, labath, hafath es feյeth աշ kյs gյermեկchenek melegեն.
Vերեs kalarifth vifelyեն աշ kյs gյermեկ, vgյ hogյ աշ
Nյakarol շյnthe աշ hafaլgh ala eryեն, աշ Teյet nem haggia kյ
okadnյ es igեն emezteth vele.

Gյոմornak wer okadafarol.

Verth okad neha Embեր աշ gյոմrabol, de kwleomb erեկեdeffel
hogյ nem mյnth աշ horutaլban, es nagյոբ beւeggel. Aշ

okadaffal kÿ lezÿn az a ver, Etellel, ÿtallal vagÿ nÿallal

+192

elegÿÿdwe vagÿon, es darabban darabban aluth eo3we, nem
vekonÿ fem vÿrÿs de temerdÿk, Es az megh aluuaľban ÿmmar
vgÿan megh feketÿdeoth. Ez ver okadas vthan Neha kÿwetkeo3ÿk
fekete has mÿneľis, e3erth hogÿ az ver mÿkor okadtatÿk, valamÿ
re3e annak az Beleokre megÿÿn, kÿ az nagÿ kerÿngeľnek altala
megh feketeo3ÿk holÿ[!] olÿan lezÿn mÿnth az Szurok. Valamÿ
penÿgh ver az gÿomorbol kÿ okattatÿk, vagÿ az Maÿtul vagÿ az
leptwl, vagÿ kÿzel valo helÿÿkreol folt volth oda, az penÿgh vagÿ
az Eernek megh Nÿlatko3afabol, vagÿ megh 3akadafabol, vagÿ
hogÿ altal eotte magat az Erÿn az vÿer.

Egÿ Nehezek vaÿath, Mezeth, megh annÿth, elegÿch ÿ3we,
ad megh ÿnnÿa, Smegh allattÿa az ver okadaľth, es mÿnd kÿ is
tÿ3tÿttia.

A3 retkÿth tÿrd eo3we gÿeomberrel, ere3 egÿ kÿs mezeth
ho33aÿa, az menÿ egÿ Dÿo heaban ferne, agÿ annÿt ÿnnÿa ebben
az kÿ verth okadÿk.

Kakuk fweth Negÿ Nehezekeoth teorÿ megh porra,
es ad megh ÿnnÿa az kÿ verth okadÿk.

Gÿomorban okadaľnak ÿnditaľarol.

Ha a3th akarod hogÿ gÿomrod okaggÿek. Bo33afa gÿÿkerenek
az leweben vegÿ annÿth mÿnth Egÿ Tÿkmonÿ heaban ferne.

ľmeth harmadre3enÿ Mezeth, elegÿch annÿ borban mÿnth egÿ
Tÿkmon heaban ferne, melegÿch megh, ÿd megh enhera es okadol.

Fÿer Thÿmÿenth, gÿÿmbert, tÿrÿ erÿľfen eo3we, az Betegnek
ľhat kend megh elÿ3ÿr Me33el, az vthan az tÿreoth porral
hÿnch be, tÿ3ta ruhawal vard be, harmad napÿgh alÿon raÿtha,
pÿrÿtot kenÿereth tarch az orra alath kÿth megh martottal Ereos
eczetben, ľmegh allattÿa az ver okadaľth.

Retkÿt hamo3 megh es meteld megh, vefd vÿ3ben, 3ÿd kÿ
ľmeth beleole es agÿ eonnÿ benne. Bolus armenuľth, tÿkmonÿ
feÿereth, len magh pogachÿath, ro3 lÿ3teoth, Nadalÿ fweth, mÿnd
e3ÿketh teord eo3we, es keoľd az Ihara, megh allattÿa az ver
okadaľth.

Salÿath feo3 megh borban, Reggel enhera Negÿ napon a3th
aggÿad ÿnnÿa.

Retkêr hamoz megh, martogazd zÿn Mezben, es ad azth eonnÿ.

+193

Dÿnnÿenek azzu gÿeokereben vegÿ Egÿ nehezekeoth, têrd
megh, ÿd megh Mezes vÿzben.

Foghagÿmath, Menlo ganeath, eczetben teord megh, ruha
altal fachÿard kÿ, ad megh ÿnnÿa, azonnal okadÿk. probalt
dologh.

Retêknek vêd vÿzeth, azt igÿad es okadol.

Eczetêth vÿzzel elegÿ igÿal melegê.

Labdanak magwath têrd megh, ÿd megh Melegh vÿzben, es
okadtath.

Ûamar vborkanak kÿ fachÿart leweth, rofa olaÿal es vÿzzel
elegÿcd eo3we, az Nÿelwenek gÿêkereth es az Nÿelw kêrnÿeketh
ha ez3zel kenêd, feoleotte igêen okattattia az Embeorth.

Gÿomornak ragafarol.

Azzonÿ Embêr Teÿeth agÿ ÿnnÿa.

Katankoronak az leweth fachÿard kÿ, azt ad ÿnnÿa.

Chÿomborth Eczetês vÿzben feo3 megh, azth ad ÿnnÿa.

Bafa rofanak magwath teord porra, veoreos borban
ad megh ÿnnÿa.

Porchÿnnak az leweth fachÿard kÿ arpa lÿztêt elegÿch bele,
keofd az gÿomorra melegê.

Venus azzonÿ haÿat fachÿard kÿ az leweth, melegê azzal
kennÿed az gÿomroth.

Liquiritianak kÿ fachÿart leweth igÿad.

Kêmenth igÿal hÿdegh vÿzben.

Ûep zêleonek az lewelet teord megh, keofd az gÿomorra
de melegê.

Szêleonek lewelet es az kacchaÿth teord megh. Ees flaftrom
moggÿara keofd az gÿomorra.

Egÿel katankoroth Eczettel az is ÿo.

Vad zeolênek az vÿragawal keoffed.

Gÿomorban ha fwlÿ uagÿon.

Kêrtwel trangoth, zakadoth zanÿkorth, Nagÿ Szarka lab,at,
fê3d megh ezêketh feÿer borban, ad ezth ÿnnÿa.

Swl dÿ3noth eges megh, ad azth ÿnnÿa.

+194

(Empieumatofis) **Gyomornak fél fualkodafarol.**

3éleonek leweleth feozd megh vyzben, melegén azt kéfd az
gyomorra, el vezý az dagadafath.

3enth Ianos kenýereth, megh týztýtoth arpath, ana uncia j, keth
pýnth forras awagý folyó vyzeth feoz eo3we, ezth 3wnetlen igýa
melegén reggel is eftwe is, kýnek vtanna be takaroggýek agýaban,
es egý oraýgh veztegh fekwgýek.

Belend fwnek leweleth fachýard ký, buza lýztel
habard é3we, keofd az gyomorra.

Arpa lýzteoth, Len magoth, Bakzarwo fwnek magwat térd
eo3we ezéketh es keofd rea.

A3 Gyomor feol fualkodýk S megh dagad az benne valo
Szelektwl. Le3én az Nýalas Nedweffegéktwl, awagý az Eledeléktwl
kýk az Melegfegnek fogýatkozafa mýa az gyomorban parakka
leznek, Merth az hýdegfegh femmý fualkodafth nem 3éreo3,
Merth az eledelth, fem megh nem vekonýthattia, fem megh nem
eme3thetý, fem el nem ozlathattýa. Az nagý Melegfegh penygh,
nagý rezere megh gýeo3wen azokath az kýkhé3 raga3kodýk, az
eledelt megh vekonýttýa, chýak hogý az az w termezety zeorenth
az Eledel Szelle ne valto3zek, De azert effele Szel az ký igh
terém haborgo le3én, kewes, es keweffe maradando, annýra hogý
chýak egý awagý Mas Beoffentes altal is femmýe le3én. De az
Melegfegh is ký az Eledel keorwl chýelekeodýk hogýha erételen
le3én, hogý az eledelt chak ýmýgh amugý ozlattýa megh, vgý yol
megh nem emezthý, a honneth ozton Szelnék kel leonný. Ieleý
ennek, Gyomornak Neheffege es ký terýedefe, Neha az gyomor
zaýanal valo dagadas es feol fuualkodas. Laffu Béfégéfék.

A3 Szeleknek megh allafa az kýknek alol kellene az zekén ký
meonný. Neha mýnd az Ege3 derekban vagion, neha hatul az
Hatban es az hat gerechben es annak forgo chýontýaiban is bele
megýén. Neha mýnd keth feleol eleol is hatul is oth vagion.
Leleokzetnek vetelenek Neheffege, annak az Inas hufnak az ký
az Twdeot es az 3ýwet megh valasztýa az Maýtul es leptwl megh
zorýtafaerth, annýra mýntha vgýan megh fuladafth erzene az
Embér twle. Korfagok vadnak oda be. Megh kénnýebbeodnek
hogýha alol yol megýén az Has. vgh is ha az Szel vagý alol vagý
feolwl ký megýén.

+195

Kochjördnak leweth fachyard kÿ, ad megh eonnÿ, hÿgh
tÿkmonÿban.

Zeekfwet feoz megh vÿzben, ad megh ÿnnÿa.

Kapor magoth, Apium magoth, konkolÿ lÿztêth, Fêld epeÿe
fwnek leweleth teord eo3we, e3eoketh es keofd az gÿomorra.

Gÿomorban vernek megh aluafarol.

Fÿge fath eges megh, annak az hamwabol chÿnal lugoth, azt
ad megh ÿnnÿa.

Sarga gÿoparnak az vÿragath teord megh, awagÿ feozd
megh edes borban, awagÿ meeg ÿob Mezes borban, ad azth
melegêñ ÿnnÿa.

Lonak, Nÿulnak, Barannak, kechkenek, Borÿunak, Tehennek
teÿ oltoÿabol, borban agÿ maffel pen3 nÿomonÿth.

Gÿomornak chÿorgafarol.

Venus az3onÿ haÿath feozd megh borban, azt igÿa melegêñ
az kÿnek Nÿalaskodÿk gÿomra.

Aßu Barazkoth feoz megh Borban, azth igÿa megh melegêñ.

Fonnÿazd megh az Bÿfalmath, annak az leweth igÿa melegêñ
az Nÿalas gÿomru.

Gÿomornak Saar bantafarol. (Cholera)

E3 Nÿawalÿa az gÿomornak megh bantafa, es fêlwl alol az
Saarnak kÿ meonefe, fêlwl okadas altal, Alol az zek altal. Elê3êr
lagÿab ÿw kÿ annak vthanna temerdêkb. Es eleozêr halwan
feÿer Sarga zÿnw, az vthan vêrêS Sarga, az vthan zêld zabafu,
vegre fekethe. E3 Nÿawalÿa, ErêS, kegÿêtlen es egÿ eleoben ElêS
betegfegh, kÿben az gÿomor es az bellê re3ek igêñ gÿeotretnek
az Beleok, es az Szeelnek fokfagatul vgÿan kÿ terÿednek, zomÿufagh
vagian es gÿeotêr, az pulfufnak feol verefe gÿors es gÿakor,
neha e3 mÿa el aÿulafis kêwetkê3ÿk. Oka penÿgh az Saar (Oka)
ennek, melÿ Saar wdêwel, vagÿ az maga hoÿagaban, vagÿ az
Maÿban, vagÿ az Lepben, vagÿ az gÿomor alat valo kêwer hus
kêrwl vagÿ az gÿomor es az Belêk keorwl megh gÿwl. Smÿkor
ozton annak fokafaga es Newekeodefe az termezetnek nehez
+196

fmegh bantafara kez3d leonnÿ, ideftowa hanÿattatÿk es folÿ, es
az kÿk vele bantathnak mÿntha merêgh volna bennêk vgÿ tecc3ÿk
nekÿk.

(Oruofsagok) Ha megh nem yndul magatul az Saar, okadaffal
 is megh kel yndytanÿ.
 Melegh vÿzeth, uncia, 14, Mezes eczeteth, uncia, 2, Eczeteth, uncia, 2,
 Ezth elegÿch eo3we es ad megh ynnÿa, vefd az Szaÿadban az
 vÿodat es okaggÿal.
 Melegh vÿzeth igÿal gÿakorta merth ez igÿen moffa az
 gÿomrodath.
 Rofa lÿktariomoth, uncia j, ehÿz az menÿ Nadmez elegh, gÿembÿlÿch
 megh, fÿlwl aranyazd megh. Nÿeld el.
 Pomagranatnak heat teord megh Borral awagÿ Eczettel,
 eo3we es keofd az gÿomorra.
 Kenÿereth metelÿ aprora, zara3d megh, az vthan
 vefd fwrw vÿrÿs borban, teord megh az vthan hogÿ mÿnth egÿ
 fla3trom olÿan legÿÿen. Az vthan tÿrÿ fa heath feÿerwrmÿeth,
 zeokfweth, Mentath, elegÿch ÷3we ezÿkÿeth es fla3trom moggÿara
 teod az gÿomorra.
 Kÿemennek gÿeokereth, petrefelem gÿeokereth, ana uncia, 2, kek
 liliom gÿÿekereth, Ifopoth, venus a33onÿ haÿath, ana drachma, 3, Mezeth
 uncia, 4, ezÿkÿeth Negÿ fonth folÿo vÿ3ben feo3d megh vgÿ hogÿ fele
 el apaggÿon, ezth igÿad enhera, mÿndÿn Nedueffegÿket Flegmakat
 es Saarth kÿ kergeth.
 Durancia 3ÿlwath tÿ3 3ÿmÿeth, kÿmenÿ gÿÿekereth, uncia, 4, venus
 a33onÿ haÿath, uncia j, tÿ3ta megh healt arpath, drachma j, fÿ3d megh
 annÿ vÿ3ben hogÿ fele el apaggÿon, ezth igÿad.
 Papa fweth fÿ3 megh vÿ3ben a3th igÿad.
 Feÿer gÿeomberth, galbanumoth, zerechÿn dÿo vÿragoth,
 3ÿkfweth, pimponiath, Feÿer Thÿmÿenth, Saffrant, Fa heat,
 zerechÿn dÿot, Anifumot, liquiriciat, Cÿtwartoth, Rutath, Salÿat,
 kÿmenÿ magoth, vegÿ mÿndÿnÿkbeol ana drachma, 3, Aloes Epatici, drachma, 2.
 Nadmezet elegÿch rofa vÿ33el eo3we az menÿ ehÿz elegh le3ÿn,
 feo3d megh abban, awagÿ meeg ÿob, chÿnalÿ pogachÿochkakath
 beleole, enhera Eftweis ebben egÿel, merth mÿndÿn Saart. Nedueffegeoth,
 kÿ tÿ3tÿth, verÿdet megh tÿ3tÿttia, fÿ faÿa3th el
 vezÿn, Szÿwedet, Maÿadat, Twdÿdet, lepedet, megh tÿ3tittÿa,
 Horutoth el w3, Emezeth veled, Oldal faÿa3th awagÿ Nÿlalla3th
 megh enhÿth, zemeÿdet velagofittia, ÿo 3ÿnth chÿnal, gÿomrodath
 melegithÿ, es vÿzeletÿdeth kÿ yndittÿa.
 Pomagranatnak leweth fachÿard kÿ tÿd mazos fa3ekban, tegÿ
 egÿ nÿhan agachka mentath bele, feo3d vgÿ hogÿ annÿ fwrwfege
 +197

legÿen mÿnth az Mezneke, hogÿ feozÿed ÿo modon kewergeffed.
Ebben igÿal merth ez feo orwoffagh.

Gÿomornak faÿasarol.

Az gÿomrot, kÿ az Emeztefnek vgÿan Mÿhelye. Nagÿ (Okay)
faÿas banthÿa gÿakorta, kÿnek oka az Benne zorulth Szel, a kÿ
igÿen Nÿuÿtia az gÿomroth, zÿnthe vgÿ mÿnth az Colicanak faÿafaban
vagÿon: Awagÿ Nedueffegh Es rago Erÿs eledel kÿ
hoczaya ragadoth: Awagÿ termezeth kÿwl valo dagadas: Awagÿ
megh Sebeofwles. Az mertekletlenfegh penÿgh chÿak magatul nem
igÿen vagÿ chÿak aligh banthÿa. Faÿ Neha az gÿomor azerth is,
mÿkor valamÿ olÿ tagh kÿ keozel vagÿon hozza, megh dagad es
az gÿomron fekwzÿk, vagÿ ha fok Nedueffegh fekwzÿk raÿtha
az gÿomron az is faÿafth zÿreo3.

Effele nÿawalÿaban lewÿnek hÿdegÿtÿe eledellel kel (Eledele)
elnÿ, es olÿal az kÿ megh erÿffitÿ az gÿomroth. Io ehÿz az
Salatha, prochÿn fw eczettel, pomagranat, Cÿtrom, kÿrtwelÿ,
Egrÿs, Hÿdegh vÿzben ÿegesben azoth kenÿer, Tÿkfÿ, Fogolÿ,
Apro madarak egrÿffel fÿwe, kÿwÿhal, Soban eczetben, Lemonÿa.
Ital legÿen vÿz, a melyben valamÿ kewes Fa heat vetÿttek
es megh feoztek, awagÿ Vÿzes Bor.

Kÿmenÿ magoth, Apium magoth, petrefelyÿem (Oruofsagok)
magoth azalÿ megh es tÿrÿ megh, vÿazth es Sotalan vaÿat olwaz
ÿzwe, ruha altal zÿwrd megh, es az porokat elegÿch kÿz3e, egÿ
keweffe tÿd az Twzhÿz, chÿnald az vthan flafrom moggÿara, es
melegÿen teod az gÿomorra.

Az3u mentath, Feÿer wrmÿth, zeekfweth, vÿrÿs rofat, Chÿomborth,
Lo mentath, Rutath, ana manipulus s. Fa heat, Aloeft, galangath,
Calamus aromaticuft, ana drachma. j. tÿrd erÿffen megh ezÿketh, chÿnald
gÿolch zachkoban, hewÿch teglat megh, melegÿch megh az
Saczkoth, tÿd az gÿomorra.

Harmÿnczket vagÿ harminczharom rakoth, de Ne
legÿen kewefeb ragd el talban, tÿlch tÿzta vÿzet rea, mas fa
tallal feod be, az keth Taal keozÿet razd mÿnd addÿgh, az mÿgh
az lewe mÿnd egÿ chÿeoppÿgh kÿ megÿen beleole, ezth haromzor

Teglat melegÿch megh olwaztot o haÿal es borral ÿfd megh,
es fofd megh, takard ruhaban, tÿd rea az gÿomorra. Io ez az
has faÿafra is.

+198

chýelekeoggýed mýndenkor vȳob vȳob vȳzeth rea tȳltwen.
Annak vthanna az Talbol zȳd kȳ es eggȳenkenth megh razȳad
kezzel ȳol, es hand egȳ rez mofarban, oth mȳnd cȳontoftul ronch
eoȳwe, az vthan tȳd egȳ vȳ fazekban, teolch keth pȳnt bort
feȳvert rea, tȳȳta kalannal kewerȳed erȳffen. Az fazek zaȳyath
keccȳȳ ruhawal erȳffen keofd be. Ez vthan Negȳed nap mulwa
mȳkor ez eo magaban ȳol ȳȳwe for, zȳwrȳ zepȳn megh es teolch
maas tȳȳta fazekban, hogȳha az keth pȳnt bornak valamȳ hea
lȳnne, rea telȳefȳcched, twȳnel azt forrald erȳffen megh hogȳ
mȳndȳn taȳtekabol kȳ tȳȳtulȳon. Annak vthanna, Mezeth, Borfoth,
Saffrant, gȳeombert, (de az gȳȳember tȳb legȳȳn) chȳnalȳ
igȳn zepȳn bele, ebben agȳ ȳnnȳa mȳnd etelekor fmȳnd wdeo
keoȳben az mȳgh abban tareth, de egȳeb ȳtaltul es vȳȳ ȳtaltulis
megh oȳa magath, annak vthanna egȳ falkaȳgh.
Kenȳernek belȳth zeld megh zelȳffen, pirȳch megh, tȳd
mofarban telch ȳo veorȳs bort rea, teord megh hogȳ legȳȳn
mȳnth Egȳ pep. Az vthan, vȳrȳs rofat, vȳrȳs kalarȳfth, chȳnalt
Coriandru magoth, Rofa chȳpkenek az magwath, zȳkfwet, zerechȳn
dȳo vȳragoth, ana drachma s. chȳnalȳ eȳeokbeol lagȳ porth, elegȳch
eoȳwe az Mofarban tȳrth zerȳzammal, chȳnalȳ flaȳtromoth, keofd
az gȳomorra.

Az kenȳer mȳkor az kemȳnczeben megh fwȳ, vȳd kȳ mefd
kettȳ, fa olaȳal es Mezzel hȳnch megh melegȳn az kenȳereth,
keofd az gȳomorra.

Zep zelȳnek fachȳard kȳ az leweth, Feȳer wrȳmnek
leweth, ana uncia, 4. Arpa lȳȳtȳth, vȳrȳs rofath megh tȳrve porul
ana uncia, 2. Maȳtixoth, uncia. j, tȳmporald eoȳwe eȳȳketh, kȳfd az
gȳomorra.

Az gȳomor ha Nȳalas Nedwefȳegtȳl faȳ, okadnȳ kel elȳȳȳr,
az vthan Mentabol chȳnalth Sȳrupoth es rofa vȳȳbȳl chȳnaltath
eoȳwe kel elegȳtenȳ, azth kel ȳnnȳa, feolȳl oȳthon Spicanard
olaȳal kel az gȳomroth megh kennȳ.

Ha penȳgh az gȳomorban valamȳ olȳan zel vagion, mȳnth
az kȳ ideȳtowa zokoth embeorben budofnȳ, nagȳ kȳppȳlt kel az
kȳldeokre vethnȳ, hogȳ az gȳomorbol az Sȳzeleth ala zȳia, eȳth
gȳakorta rea kel vethnȳ, Es az vthan az gȳomroth, rutha olaȳal,
vagȳ zeȳkfw Olaial kel kennȳ, es fȳlȳl rea, fa heat, zȳkfweth,
Ees kalarȳfth teorwe kel hȳntenȳ.

Ha az gyomor Sartul faÿ, Eleo3ër kÿ kel okadnÿ az Saarth,
az vthan vegÿ kÿ az kemënczebeol egÿ kenÿeret melegën hafÿch
kettë, hÿnch megh rofa vÿzzel es egÿ kewes eczettel, azon feolwl
hÿnch megh tërët rofanak porawal, keofd az gyomorra.

+199

Ha hÿdegh vÿz ÿtaltul faÿ az gyomor, melegëth egÿel es
igÿal, Melegh ruhat awagÿ Melegh teglath kel az gyomorra këthnÿ.

Arwa leanÿ haÿath teor porra, ad megh borba ÿnnÿa az
gyomra faÿonak.

Aßu Barazkoth fëz megh borban, ad megh ÿnnÿa.

Bÿfalmat fonnÿaz megh, fachÿard kÿ az vthan annak az
leweth, ad megh ÿnnÿa.

Feÿer wrëm olaÿth, Szeëkwf olaÿth, kapor olaÿth,

ana uncia j, Mentath porul, Feÿer wrmeoth porul, ana drachma, j. Maftixoth

porul, scrupulus j, Len magoth, drachma. j s. Bakzarwo fweth, drachma, j s. feÿer

vÿazzal ezëketh chÿnald eo3we, legÿën kenë ÿr, ez3el kennÿed

az gyomroth.

Feÿer wrmeoth, Mentath, vërës rofath, Corÿandrumot, ana

manipulus j. Maftixoth, drachma j. Fa heath, drachma, 2. Szëkwfeth drachma. s. Spicanardoth

drachma j. teord porra ezëketh, chÿnald Sakchoban, melegh teglan melegÿch

megh. teod az gyomorra.

Gÿomornak zaÿa faÿasarol.

(Cardiaca)

Vad këmennek az gyëkereth es magwath teord megh, ad
megh borban ÿnnÿa, el vezÿ faÿdalmath es ragafath az Ihod
feÿenek, ÿnkab az gyomor zaÿanak.

Kakuk fwnek magwath teord megh, ad megh borban ÿnnÿa,
el vezÿ faÿdalmath.

Machka Mezeth egÿel enhera, igën haznal az megh hwlt
gyomornak, es az kÿnek zaÿa faÿ, emezteth is.

Anifumoth Mezes vÿzben feozd megh, azth aggyad melegën
megh ÿnnÿa.

Farkas Almanak leweleth teord megh, Borban ad megh melegën
ÿnnÿa.

Fekethe wreomnek leweleth tërd ë3we fa olaÿal, keofd az
Iha feÿere melegën.

Vizÿ Teoknek gÿeokereth teord megh, keofd azth az Iha
feÿere.

Rontho fwnek lewelet feozd megh tengëry 3ëlëwel borban, ad
azth ÿnnÿa.

Chÿëmërrël.

Mÿhelyën az Chÿëmeorth megh erzeod az gyömorban, Lo mentath fonnyáz megh vÿzben, keth ruha keozeoth melegën keofd az gyömrara, mÿnd kÿ vettety.

Chÿombort mÿnd vÿragofutl azalÿ megh es tÿrÿ megh, habard bele vagÿ Nÿolcz tÿkmonnak az zekÿben, Sws pogachÿat az tÿkmonnak feÿerebeol twzben, ad megh eonnÿ az pogachÿakath, az zeekÿt keofd az gyömrara melegën.

Almath Soz megh es ëd megh, igën ÿo chÿëmërlefrël.

Lemonÿaban eggÿet vagÿ ketteoth egÿel megh, igÿal ÿol az leweben is rea, el mulÿk chÿëmeorlefrël.

Ha az Ferfÿ gÿakorta chÿëmërleo, vëd az kakafnak zuzzan valo Sarga belfë hartÿaiath, mofd es tÿztÿcd ÿol megh, azald megh teord porra, ad megh ÿnnÿa borban, enhera, ha vÿzben adodis ÿo, harom reggel aggÿad ezth megh ÿnnÿa, foha tÿbbe megh nem chÿëmërlyk. Az Azzonÿallatnak penÿgh, az Toÿo tÿknak zuzzanak Sarga hartÿaÿat aggÿad.

202

...zêlê tegy vyz nekwl fazekban mykor igên megh melegedyk
teod az gyomorra.

+201

Tekerê Chyêmêrrêl. (Tormina)

Egy kenyernek kerekych el az Teteÿeth, pyrÿch megh, erês
eczettel eofd megh, hÿnch teorêth gyeomberth az kêldêkre, arra
fêlwl chyepêges Mezeth, az kenÿereth teod rea melegên.

Hÿdegh chyêmêrrêl.

Az keoldêkeoth keorêlkeorwl Mezzel kend megh, hÿnch
têrêth Saffrant reaÿa, arra feolwl ifmeth mezeth chyepêges,
ifmerth hÿnch be têreoth Saffrannÿal, az vthan levelenkenth rakÿ
Salÿat rea, komlo vÿragoth eos megh forrowal, az mÿnth el zenvedhetÿ
ÿo melegên teod rea es kêld rea, harmad napÿgh alÿon
raÿtha.

Az Maÿrol.

Ha az Maÿra gondoth akarÿ vÿffelnêd. Apro Chÿgakath zegÿ
az Têwÿffekên kÿt talalÿ, vad kekkel eggÿwth fêzd megh vÿzben,
abbol vegÿ, uncia, 9. Farkas Maÿath teorÿ megh porul, azt hÿnch
abban az vÿzben, ad megh melegên ênhera ÿnnÿa, Maÿnak mÿndên
nÿawalÿaÿrol igên haznos ez orwoffagh. Ha penÿgh az
Chÿgakath megh ehete es megh emezthetne, ÿgên ÿo volna.
Az Maÿ Sokkwleomb kwleomb fele Betegfeggel bantatyk
megh, kÿk ezêk: Magatul, es Neha az Nedwefsegêknek vetketwl
valo Mertekletlenfegh; Allattÿanak megh vezefe, Szorulas, Kemenÿ
dagadas, Twzefwles, Kelewênÿ es megh Sebêfwles.
Mÿkor az magatul valo Nedwefsegh hew, az akarmÿ okbol leoth.
Etelnek de kÿwaltkeppen az hufnak vtalafa vagÿon, (Mÿndazon
altal az Etlenfegh ÿgên artalmas) Erês zomÿufagh vagÿon, Mÿnd
az egez Tefth, de legh ÿnkab az Tenerek es az Talpak, hewek,
Sha az zaraffagh oth vagÿon az hewfegh melleth, azok is Nedwefêk.
Az hÿdegh mertekletlenfegbeol penÿgh, Nagÿob kewanfaga
az Etelnek, es zomÿufagh nÿnchen ÿelêfben ha chÿak Nedwes.
Soha penÿgh az magatul valo Nedwefsegh. chÿak vgÿan magaban
megh Nem maradhath, hanem rêwÿd wdên, Nedwefsegnek
valamÿ vetketh vonza magahoz: Merth valamÿnemw Ereÿe az
eledeleoknek, awagÿ az Eegnek, awagÿ akar mÿ egÿeb okoknak
vagÿon. Az Maÿ azoknak mertekletlenfegêketh annÿwal keonnÿebben
el valtoztattÿa, es magahoz hafonlowa chÿnalÿa, Sêth ÿnkab

vgÿan maga eredetÿtwl is az Maÿ Mertekletlen, mÿwel hogÿ az
 +202
 Nedweffegÿeknek megh chÿnalafanak eo vgÿan mÿhelye, es
 valamÿnemw rÿndbe eo lezÿen, vgÿan azonnal banthÿa megh az
 Nedweffegÿeket is. Ha feoleotte Hew lezÿen, hew ees Saros Nedweffegÿeth
 Newel es tÿbbÿth: Ha penÿg hÿdegh, hÿdegeoth es
 Nÿalafth. Annakokaerth, az Hew mertekletlenfegh, azokat az
 Nedweffegÿeketh, kÿk az Maÿ Erek altal mÿnnek, azokat is kÿk
 az Maÿban vadnak es mÿnd az egez testre az Maÿ el ozlath, Megh
 egethÿ. Az Hÿdegh penÿgh, temerdeok, rÿfth, es Nÿers Nÿalaffagokat
 chÿnal: Az Szaraz ifmeth, ßwrwth, zarazth es Nehezeth,
 feold termezetwth: Az Nedwes, vekonth es vÿzesth. Igÿ bantatÿk
 megh az Maÿ az Nedweffegeoknek bweolkeodeo vetkeÿtwl. Ieleÿ
 Az hew Nedweffegÿeknek bwÿlkeodefenek, Saar, az kÿ
 vagÿ okadafra vagÿ hafmÿnefre kÿ eottetÿk, kÿ legh elÿzÿer vekonÿ
 es halwanÿ, az vthan temerdÿk, Sarga es bwdÿs, Zaÿnak
 keferwfege, Etelnek vtalafa. Nagÿ zomÿufagh, es gÿakorta
 hÿdeg lelefs, az penÿgh vagÿ kÿzben, veteffel valo, vagÿ harmadnapÿ,
 vagÿ Budofo, awagÿ laffu, kÿwel mÿndÿnyÿkel el vanzorodÿk
 az Tefth es el zarad. Az hÿdegh Nedweffegÿeknek penÿgh
 bwÿlkeodefenek az Maÿban ÿeleÿ ezÿk, Szeknek Nem gÿakorta
 valo mÿnefe, fem fok, fem igÿen ßÿnÿs, fem bwdÿs mÿnth az hew
 Nedweffegnek, Etelnek kewanafa vagÿon, de zomÿuhozas nÿnchen,
 fem hÿdegh leles, az testnek is femmÿ vekonÿodafa.
 Az Maÿnak allattÿanak zÿnthe vgÿ megh lezÿen bantafa
 mÿnth az Twdÿnek, valakÿ penÿgh ebben ez nÿawaliaban efÿk,
 laffan laffan vgÿan el roffad. Az penÿgh lezÿen mÿndÿn Nedweffegeokbeol,
 gÿakortab penÿgh az Saaros vndokfagbol, az kÿ az
 Maÿnak allattÿaban bele eontetÿk, kÿ ozton laffan laffan megh
 roffadwan, az Maÿnakis allattÿat megh vezthÿ. Ez ilÿen penÿgh
 az eledeleÿeknek vetketwl vonattatÿk, kÿk vagÿ megh veztenek,
 vagÿ rothadafhoz valo ereÿÿek vagÿon. Az ÿo Bornakis feoleotte
 nagÿ zabadfaggal valo ÿtala, azon vetket hozza, Melÿ nem chÿak
 hogÿ megh hewitÿ es zaraztÿa az Maÿath, de meg rothadot
 pÿnÿzth es rutfagoth gÿwÿth. Igÿ azert mÿwelhogÿ az Maÿa megh
 bantattaknak nÿawalÿaiok, vgÿ mÿnth laffan es ballagwa newekeodÿk,
 az Erÿnek vaztagfaga fok ÿdeigh megh bantatlan marad,
 vgÿannÿra hogÿ mÿndÿn dologhoz hozza lathath az Embÿr. Az
 kezdetÿn penÿgh ez Nÿawalÿanak femmÿ Betegfegh nem teccÿÿk.

eleb eleb mēnwen aʒ Njāwaljā, meegis vgyān chjāk
 laffu, Aʒ zomjufaghis feolētteb nynchen, mjwel hogj meeg aʒ
 hewfegnek forrofaga feol nem gerjedēth, es aʒ Melj porczogo alath
 valo hufban is meeg femmj dagadas nynchen. De azerth aʒ
 Njāwaljāt vgyān megh eofmerhetnj ebbeol, hogj aʒ igēn tǝʒta
 +203
 bornak kewanfaga igēn vagjon es annak megh jtalanak, zynthe
 vgy mjnth azokon aʒ kjk aʒ Twdeonek megh vezefewel bantattak
 megh. Eledelēknek, de kjwaltkeppen hufnak nagj vtalafa vagjon,
 annjra hogj meeg aʒ Meleg hufnak chjāk aʒ para is
 Nehez es Imēlgefth jndjth. Aʒ megh rothadot vndokfagtul, ruth
 es bwdēs lehes vagion. Nagjeb es gjakortab valo Elmenek es
 tefnek el fogjatkozafa, hogj nem mjnth aʒ Afbu korfagnak
 betegfegebe. Elēzēr jollehet kēnjeb, aʒ vthan hjdegh verjtek
 kj wtwen Nehezeb es vezēdelmeʒb, kjkkel el vegre aʒ Betegh
 vntalan erēzakkal megh njomattathwan, Nekj fekzjk aʒ Njāwaljanak.
 Eʒ Maĵnak Njāwaljaiath kēwethj Erētlenfegh, merth aʒ
 mjkeppen hogj mjndēn reznek Epfege Es mertekletēffegē, mjnd
 maganak, mjnd tehetfegenek erejeth otalmazza, zynthe vgy aʒ
 Mertekletlenfegh, es aʒ allathnak megh veʒeʒe, mjndēn rezeknek
 megh hozza aʒ erētlenfegēth. Annakokaerth, ha aʒ Maĵnak
 tehetfege aʒ magahoz valo jywafra erētelen, igēn hjgak es fejēr
 zjnwkw meonnek kj aʒ hasbol aʒ Szekre, meeg ha aʒ gjomornak
 femmj bantafa, es aʒ Maĵ Ereknēk femmj zorulafa nynchen is.
 Ha penjgh aʒ megh tartafra valo ereje aʒ Maĵnak erētelen, aʒ
 has azonkeozben (de igēn rjtkan) hjgat es genjyetfegeofth ad kj,
 hafonloth aʒ Njers hus mofadekahoz. Gjakortha mjkor
 eʒ Njāwaljā megh ēregbeodjk, aʒ Erekbēl aʒ Ver zabad akarattjan
 kj folj, vagj aʒ Orron, Vagj aʒ zemerēm tefthen
 aʒzonjallatnak, vagj aʒ al felben valo erekēn, vagj aʒ pēkes
 altal. Sēth neha aʒ Ver aʒ kwlfeō erechkekbeol kjk aʒ Bēr
 kēzēth vadnak, fok heljēn kj wth, kj femmj forrofaggal azerth
 megh nem kekwl. Ha azerth aʒ Vernek ereje erētelen. Njersfegēk
 tamadnak, kjkkel elēzēr aʒ Labak, aʒ vthan aʒ tēb tagok is
 megh dagadnak zynthe vgy mjnth aʒ oljanoknak kjk nagj
 betegfegbeol tamadnak feol. Es mjnth aʒ vjz korfagofoknak es
 kemenj dagadafuaknak, SSar vjz foljafawal bantattaknak. Merth
 aʒ Erek, mjkor aʒ Maĵnak Njāwaljaia vagjon, bankodnak
 vgymjnth, es vele eggjwth zenwednek azerth hogj onneth vagjon

nekÿk eredet k, M nthog  az Inak is bankodnak az Ag  vel nek
n awalia an, azerth hog  onneth vag on nek k eredeteok.

Az Ma nak azerth hew mertekletlenfegeben Eln  kel Arpa
kafanak k  fach art lewewel, es ol  eledellel az k  felrezenth
h deg t , m nth Salata, katankoro, Cicorea, es eg eb affelek.
V zes ken er, T kfiak, Fogol , Apro madarak, Bor u hus
egr ffel awag  Lemon awal, Edes mondola. Az Bornak tel effeggel
ellene mondaffek, hanemha az g omor volna er telen, Merth
+204

ol ankor vekon  es lag  Bort kel  nn a. Az Bor hel et leg  n
 tal pomagranatnak k  fach art lew . Eczet s Nadmez arpa
v zben. M nd n Mezeftwl megh kel t lodn  es ig n melegtwl,
az akar Etel akar  tal fele leg  n.

M kor pen gh h degh mertekletlenfegh vag on az Ma ban
k  w emezt  es Meleg t  eledel kkel kel eln  H   opoth,
k menth, Borffweth, Sal ath kel  nn . Az etkeketh megh
kel fa heazn , z kfwez n , Borfoln  es m nd affelewel er    ten .
Vekon  Barna z nw,  o zagu bort kel  nn a. Hal etelt el kel
tawoztatn , h degh g wmeolch  h, es hewolkodaf h, es m nd nt
az M  megh h deg tene.

Ma nak m nd n mertekletlenfegetwl l   n awaliarol[!] feol tte
ig n  o, az Farkafnak Ma ath megh azaln  es megh t rn ,
es az porban eg  Nehezekeoth, v zzel eleg t  h Edes borban megh
 nn a. Ez megh b zon ofulth.

(Oppilatio Obstructio Astrictio) **Ma nak megh  zorulafarol.**

Ma nak f leotte   merkeodeo e az zorulas, rekedes. Merth
ezzel femm  fele reze vg  nem kefergett  k embeornek m nth
az Ma a, Merth az az Er, mel  az megh emeztet  t eledelth az
g omorbol az Ma nak wrefflegeben ala v z  es zi a, az Ma nak
allatt aban az, ig n vekon  erekre el ozolwan, oth marad megh.
Es vg an ez helre t b vekon  Erek is abbol az Erbeol k  az Ma tul
 mmar megh kez tteteoth verth, m nd az egez embeor  t  ben,
eltetefnek okaerth k  zarmaztatt a, g wlnek be.

(Iele ) Ennek ez N awal anak b zon os  ele  vadnak: merth
Neheffegh es megh terwles vag on fa dalommal keweffel, az
 ob fel l valo oldal ch ontok alat valo hufalath, akkor k waltkeppen
ez er zhet , m kor az Etel vthan m ng araf h valam 
dologhoz kezd ez il en emb r. Ez pen gh dagadas es Betegfegh

nekwl vagion. Okaÿ ennek ez zorulafnak, az Temerdeok r   th
 laffu N  al, es Sok. Effele néha az Ag   veleobeol   al le az g  omorban,
 k   annak vthanna altal folwan laffan laffan az Ma  nak
 vekon   Ere  n az eledeleokkal egg  wth, azokat megh zor  ttia.
 megh rekezt  , lollehet az temerd  k eledel  ktwlis es
 En  wef  ktwl lez  n az megh zorulas, m  kor az feor  defre, vag  
 az eteltwl f  l kelwen, er  s   arafra fog  a emb  r magath es hertelenwl
 valora, merth azok az en  wes eledel  k az vekon   Erekre
 +205

ragattatnak: De Neha az Sarga Sartul is, az k   az Ma  ban fok
   deigh aal, es   de  en k   Nem t  ztul, fmegh temerd  k  dj  ,
 Nehez es vez  delmes megh zorulafa lez  n az Ma  nak. Merth az
 a Sar n  ha vg  an az ho  agaban is megh k  wez  k.

Ez il  en n  awal  aban valoknak melegh eledel (Eledele)
 adaffek, m  nth, parhag  ma, Mezes eczettel, Sparga, k  men  ,
 kaporna, es m  nd  n affele eledel mel  eth fevzerzammal megh
 feoznek. El kel tawoztatn   m  nd  n temerd  k eledelt, es Etel
 vthan valo feord  t, is, es eg  eb munkakath. O borral es zep
 vekonn  al kel eln  .

Sawan  u Mondolath Mezben es T   ben teor   (Oruofsagok)
 eo  we, es ecc   r ecc   r, eg   mog  oron  th ag   nek  .
 Genchfwnek g   kereth feozd megh v  zben, es azth agg  ad
   nn  a.

Spicanardot awag   leuendulath feoz megh v  zben, ad megh
   nn  a.

V  r  s Bagol   borfoth feoz megh v  zben, ad megh   nn  a.

Katankoronak v  d v  zeth, Bagol   borfoth t  r   megh hog  
 m  nth az l  zth ol  an leg   n, f  zd eo  we, kend az Ma  ra.

Keferw baboth, rutath, feoz megh borfal egg  wth, es ad
 megh eonn  .

Feold   fen  w fwnek az leweleth teord megh, heted nap  gh
 azth agg  ad borban   nn  a.

Ceclat teor   megh Mu  tarban awag   Eczetben, ad megh
   nn  a azth.

Karo repanak az magwath teord megh, p  zerczet
 feoz megh v  zben, ves az porban bele eg   Nehezekeoth, ezth
 agg  ad   nn  a g  akorta.

D  zno ken  ernek k   fach  art leweben veg   keth nehezekeoth,
 eleg  ch Mezes eczetben, ad megh   nn  a.

Apiomoth, petrefelmeth, teorÿ eoꝝwe Nadmeꝝzel, ad megh
 eonnÿ.
 Apro fele Eger fwleth feoꝝ megh borban, awagÿ vëd vÿꝝeth,
 ad aꝝth ÿnnÿa.
 Porchÿn fweth teorÿ eoꝝwe rofa vÿꝝzel, keofd rea aꝝ megh
 ꝝorult maÿra.
 Ꝝepꝝëleonek fachÿard kÿ aꝝ leweth, elegÿch Camforth bele,
 keofd rea.
 Sandalom olaÿal ÿo kennÿ aꝝ Maÿath.
 Viꝝÿ Mentath feoꝝd megh Borban, ad meg ÿnnÿa aꝝ leweth,
 aꝝ fwet keofd aꝝ Maÿra.
 +206
 Vëꝝë Fenÿwnek leweleth teord porra, agÿ vÿꝝben ebben
 megh ÿnnÿa egÿ Neheꝝekeoth.
 Machÿka tëwÿffet teorÿ megh, borban ad meg ÿnnÿa.
 Ꝝeekfwet feoꝝ megh borban, ad megh ÿnnÿa.
 Bakfwet teorÿ egÿ Neheꝝek nÿomonÿth, Meꝝes borban es
 ecꝝetben ad megh ÿnnÿa.
 Ꝝarwas Maaknak gÿeokereth teord megh, Borban ad megh
 ÿnnÿa.
 Liquiricia lewelenek fachÿard kÿ aꝝ leweth, ad aꝝt ÿnnÿa.
 Reubarbaromoth akar mÿnth aggÿad.
 Nagÿ roponcꝝnak gÿeokereth, kÿt ꝝenth Ilona aꝝꝝonÿ
 fwnek is hÿnak, porul ad megh Borban ÿnnÿa.
 Kÿs feold Epeÿe fwnek fachÿard kÿ aꝝ leweth, es ad megh
 ÿnnÿa.
 Komlonak vÿragath tërd megh, ad megh ÿnnÿa, akar mÿben.
 Apro boÿtorÿannak fachÿard kÿ aꝝ leweth, awagÿ feoꝝd
 megh vÿꝝben, ad megh aꝝth ÿnnÿa.
 Tÿꝝ awagÿ kÿlencꝝ Alenxandriaÿ[!] Dÿoth, kÿt aꝝ patÿkaban
 piſtaciumnak hÿnak, vëd Eÿelre malofaban, had fonnaggÿon
 benne es aꝝꝝek, haÿnalban ad megh ënnÿ aꝝokath, ſoha ennel
 fëb orwoſſagh nem leheth.
 Kek liliomnak gÿeokereth, Feoldÿ fenÿw fwnek gÿëkereth.
 Anifum magoth, Apium magoth, ana, drachma, 2. kapotnakoth drachma 2. s.
 Fa heat, gÿëmbert, Ꝝeekfweth, Bechÿfweth, ana drachma j, pëꝝercꝝeth,
 genchfweth, ana drachma, 2. elegÿch eoꝝwe eꝝëketh, Tengeorÿ hagÿmabol
 chÿnalth Meꝝes vÿꝝzel aꝝ menÿ ehëꝝ elegh. Eꝝ igën ÿo orwoſſagh.

Agÿ ebben megh eonnÿ, de mÿkor ozthon zÿnthe az vtolfo zwkzegh
kewannÿa es egÿebbel fÿmmÿwel megh nem gÿogÿthatod.

Wnÿnek zara3 ganeyath, Cÿalannak kÿ fachÿart leweth,
harom tÿkmonÿath, ÿo fa olayth, kenkÿweth, ezÿketh tÿmporald
mÿnd eo3we es chÿnalÿ fla3tromoth, ezt kÿffed az megh rekedÿth
Maÿra, akar az rekedÿth Lepre, az Saar vÿ3 el folta betegre, ez
fÿlotte ÿo orwoffagh.

+207

Maÿnak kemenÿ dagadafarol. (Schirrhush)

E3 Nÿawalÿa az Maÿban Nagÿ kemenÿ dagadas, kÿ nem
faÿ kwleomben, hanem ha igÿn feoleotte nÿomnak. Ezth keonnÿen
megh eolmernÿ tapogataffal, ÿeleolben ha vekonÿ es Nem kÿwer
az has, azt is legh ÿobban vgÿ ha igÿenÿfflen fÿn aal, awagÿ az
ÿob felere haÿol az betegh, hogÿnem mÿnth mÿkor
hanÿatta fe3zÿk, meeg vgh is Nÿomogataffal eolmernÿ megh.
Az ÿob felen kÿnnÿen fe3zÿk de az Balfelen nehezen, merth vgÿ
tecc3zÿk akkor mÿnth valamÿ nagÿ terÿh megh fuÿto fekwnek
az gÿomron es az por3zogo alath valo hufon Bal felÿl. Ez
Nÿawalia vezÿn eredeteoth az engeodetlen regÿ Maÿ (Oka)
zorula3tul. mÿndenkoron, Az Maÿ Tw3efwle3etwl igÿn rÿtkan
awagÿ foha nem, Merth az Belfeo re3ekben valamelÿ terme3eth
zÿrenth meleghe es Nedwes, mÿndÿn Tw3efwles, vezÿdelmes kelewennÿe
valto3zÿk. Az Nedwe3feghe a3erth az kÿ chÿnalo oka az
Maÿ zorula3nak, eleo3ÿ az Maÿnak apro Ereÿth teolthÿ es
rakottattÿa megh. Ez ozton tele lewen, ÿnneth mÿndÿn Belfeo
re3eknek allattÿara el arad, es azokat is zÿnthe mÿnth az Ere3eth
be zorÿttia, hogÿha annalis ÿobban megh telnek az Ere3.
Az Maÿat feoleotte zelÿfflen kÿ terÿtÿ el Nÿuÿtia, es akkor
ozton az Maÿ dagath es feol fuualkodot le3ÿn. Wdeowel ozton,
az Nedue3feghe az Melegfegnek ereÿetwl megh zarad, es az vekonÿ
re3e el ozlattatÿk, az maradeka penÿgh megh kemenÿÿedÿk,
es annak elegÿwle3ewel az Maÿnak allattÿa megh bontako3zÿk, es
abbol le3ÿn az kemenÿ dagadas.

E3 dagadas kwleombeo3 az keo3eonfegÿs dagada3tul, (Keth fele)
merth ez fok wdÿre Newekeodÿk, de ama3 igÿn hamar le3ÿn.
Hogÿ penÿgh az vetkes megh chÿnalo ok, Neha Nÿyalas, Neha
Saaros, zÿnthe vgÿ az kemenÿ dagada3ok is kwleomb kwleomb

felek, k  keth   l gondolkodwa kel megh eofmern  . Merth az N  awal  a   el  n lewen, m  nd hathatofaggal m  nd vezeodel  mmel eg   maftul kwleomboznek. Merth az mel  k Temerdeok es N  alas Nedueffegeoth g  wlth, azth eleol v  ttek az okok. Az Mel  k Saarofath, azth is. Egg  kben az h  degh N  alas Nedueffegnek vralkodafa teccz  k megh az Ma  ban: Maf  kban az Megh fokafodoth Sarnak es megh hew  ltnek   ele   technek megh. Es ezb  l lez  n az Saar el fol  afanak Betegsege, k  wel vele vagion az reofth betegsegh, de az h  degtwl Nem lez  n, hanem Az hozza el az v  z betegsegeoth.

+208

Vag  n Neha nag   dagadas, k   az Ma  nak be takaro hart  a  ban lez  n, es Neha ol  a lez  n, hog   m  nd az egez oldal ch  ontok alat valo hufth tele teolt  , ann  ra hog   az vegzeo oldal c  ontoth is aligh vehet   emb  r ezeben, es az v  aith is ala Nem n  omhatt  a az oldal ch  ontnak, az Ma  nak is femm   allapatt  a k   nem teccz  k m  atta. Lez  n ez az Szeltwl, awag   az vekon   N  erfefegtwl, melyet vag   fok h  deg v  z   tal, awag   wd  keozben valo g  wm  lch etelnek alkolmatlanfaga es fokfaga, vag   zabalas es feoleotteb megh rakodas, hozoth es ch  nalt, Ez pen  gh Nem megh Nehezwl  th, hanem k   terwl  th z  r  z, k   hamar wd  n lez  n. Neha pen  gh lez  n, az temerdeok laffu, awag   Saros, awag   N  alas Nedueffegtwl, Mel   terhet az Ma   twle el taz  twan, az keorwl, valo hart  aban veteoth. Ez   nkab ig  ekeoz  k es az eo terhes voltawal N  om, es fok   deoreis g  wl, es hamar Nem, han   ifmet fok wd  re ozlattat  k el.

(Oruofsagok) Armoniacumot, uncia 4. Saffranth, drachma, 5. zeekfw ola  th, uncia, 8. kek lilium ola  th, uncia, 8. eleg  ch eozwe, ch  nal   flafthromoth es keofd az Ma  ra.

Saffranth, Nardufth, Caffia fa  ath, ana drachma 2. M  rrhat, C  perufth, Cicoreanak g  eokereth, drachma j, T  zta mezeth a k  nek ta  tekat el hantad, drachma, 16, eleg  ch eozwe ez  keth, m  nd  n Nap ebed eleoth ket orawal, eg   mog  oron  t eg  el ebben.

Apiumnak k   fach  arth leweth, libra s. Apiumot megh t  rwe porul, uncia j. Eczeteoth libra s. Fa ola  th, uncia, 2. Serapiumoth, drachma, 2. Ammoniacumoth megh t  rwe porul. drachma, 3. eftwe eleg  ch eozwe ezeoketh, es eg   e  el al  on vg  , reggel feozd ann  ra hog   fele el apagg  on, az vthan Sarga liliumoth teor   porra, es az men  t eh  z elegnek aranzas, teg   ann  t hozza, es ezzel

Ammoniacomoth ha megh ach chak magathis eonnÿ, ÿo, ha k^oteod vele vgh is haznos.

Maýnak Twzefwleferêl.

ymmar bele elegyðeoth, megh bantya es megh veztegety: Ez
Twzseffegbeol gyakorta, veltgyes Seb is ketwetkeozyk. Elezer
azert az ver el valtozyk rothadot rutfagga, es akkor vagyon az
twzsefwles: Az rutfagh ifmet az termezetzarent valo Meleghegnek
yo voltabol, genyetsegge lezen: Annak ozthon az genyetsegnek
eo3we gywlefe mondatyk kelewennek. Az genyetsegh ozthon ky
omolwan, marad ruth es veltgyes Seb hely. Ez fok valtozafnak
rendybel penygh, mynth azon kuth feobeol, fok vetkek
zarmaznak, kyk mywel hogy kweleomb kweleomb Newel Neweztetnek,
vgy myndenyk gyogylafnak mas moggyat kewannya. Myndenyketh
penyghilyen yelekbeol eofmerhetny megh. Az Twzsefwlesnek
yeley ezeok, Nagy Neheffegh. Es az job feleol valo oldal
chyontok alath lewe hufnak fayafa, Mely fayas az Mely
chyontygh feol vagyon, mynd az fattyu oldal chyontokygh ala.
Mely ky teryedwe vagion az oth ben rekedet rutfagnak eo3we
gywlefe mya, ky az Melynek be takaro hartyaayath megh bantya
es zoryttia. Ez okbol vagyon lelekzet vetelnek nehez volta. Ees
valam y kichyn horutas az melyben femmyt ky Nem vethny: Ez
yelekkel azerth es az faydalmak[!] is helyewel kwlembeoz, amaz
Nyilallo oldal fayaftul, kyth hynak Pleuritifnek. Az Maynak
twzsefwlefeben, forro es eres betegsegh vagyon, megh elegythetetlen
zomyufagh, Nyewlnek[!] daraboffaga es repedezese kyheoz
vgyan pynyz ragadoth, eleozeor Sarga zynw, de az vthan felete,
Imelges, Etelnek vtalafa. Neha megh foyto Chyoklas. az Tefth
gyakorta valo Saarnak el folyafawal megh rutyttatyk, az vzyelet
temerdék, veres es zawaros, Neha Tykmony zek zynw Saarnak

okadafa, Neha rofdas zŷnw, es gŷakorta valo megh ŷndulth Szek,
 Melŷbŷl ozthon gŷakorta Nagŷ has mŷnes awagŷ veer has kŷwetkŷzŷk.
 Ha az Twzefŷegh penŷgh forro fŷl fualkodot dagadaffal
 vagŷon, Betegŷegh, feol gŷuladas, Okadas es tŷb Nehez ŷeleok
 vadnak, el vegre el fonnŷadas es alŷufagh keowetŷ. Ezŷk mŷndŷn
 twzefwlefnek ŷeleŷ vgŷan kŷzeonŷegŷffek. De ha rez zŷrenth
 valo az Twzefwles, es az Maŷnak wregeben megŷŷn be, ŷeleŷ
 annak ezeok. Etelnek vtalafa. Imŷlges, zomŷufagh, Sarral
 okadas, erŷffen erŷlteteo Saros hafmŷnes. Az Bal felre valo
 fekwes Nehez, es az megh twzefwlt Maŷ dagadafa megh nem
 tecczŷk es nem tapogathato. Ha penŷgh az Twzefwles az Maŷnak
 feolŷ horgas rezeth foglalŷa el. leleokzet vetelnek Neheffŷege,
 horuth, es Nehez faŷdalom vagŷon, kŷ az Melŷ chŷontaŷth magahoz
 vonwan, azok is bantatnak, az ŷob felre valo fekwes
 Nehezb hogŷ nem mŷnth az Balra, merth azzal mŷwel hogŷ az
 megh bantatoth rez az fekwesben nŷomattatŷk, az Nŷomaffal az
 +210

faŷdalom eoregbeodŷk. Es az dagadafa ennek Nŷlwan valo,
 fimegh lathatnŷ. Azerth ezŷk az ŷelŷk tecczenek megh mŷkor az
 Twzefwles nagŷ es fŷleotte valo. De mŷkor kichŷn, az ŷelŷk is
 akkor igŷn kichŷnŷk, fok holnapigh is aal ez gŷakortha. Melŷben
 az oldal chŷontok alat valo hufnak vagŷon Nehez faŷdalma, kŷth
 ŷnkab eofmerhetnŷ megh az Nehezen valo leleokzeth veteltwl,
 hogŷ nem mŷnth embŷr megh tapogathatna. Mŷkor penŷgh az
 Egez Hafnak hufa Muŷculuffa, az az, hufa az kŷ eleo erekkel es
 ŷnakkal vetetŷt keorwl, az Maŷnak kŷ terŷedefetwl chŷak eo
 maga twzefŷŷdŷk megh, az feolwl megh ŷrth ŷelŷkben chak egŷ
 fŷnchen, hanem az Betegŷegh ha vagŷon, ezth ŷnkab bantŷa az
 zaggato es gŷakdofo faŷdalom, es vgŷan kŷ tecczŷk az dagadas,
 hoŷŷan zabafulan kŷth meg is tapaztalhatnŷ, merth az kŷ terŷedŷt
 Bŷr, vŷrŷffellŷk es Hew.

(Eledele) Eledele effele Nŷawalŷaban eŷteknek olŷ legŷŷn
 es affele, az kŷ az zorulaŷth Nŷttŷa, affelek penŷgh mŷnd azok
 az kŷk gŷŷnge eledeleok, es Nem ragok, mŷnth az Arpa kafa es
 Mezes bor, es ehŷz hafonlok. Io eledele azerth effeleknek,
 az arpa kafanak kŷ fachŷart lewe, kŷ olŷan mŷnth az Teŷ, kŷben
 Apiomoth kel megh feoznŷ. Tŷknak es kappannak megh fŷt
 leweis ŷo, melŷben petrefelmŷth feoztenek megh. Itala legŷŷn
 Mezes Bor awagŷ Arpa vŷz, vagŷ katankoro vŷz, olŷ az Melŷben

katankorot feoztenek megh.

(Abfcsesus) Mýkor ozton kelewennýe lezën az Twzefwles, es az megh rothadoth ruthfagh genýetfegge valtozýk, a faýdalom, es az Betegfegh megh éregbeodýk. gýakorta modnekwl valo dermedë hýdegëk bantýak megh, kýth ozton az hewfegnek eoregbeodefe kéweth. Megh gýwlwen ýmmar az genýetfegh, mýndënek megh lassodnak, es az forrofagh is megh kýffebbedýk, de azerth az betegnek ereýe ýnkab el zakad, es lezën az pulfus kichýn, es (Pus) lankadoth, Lezën gýakor el zakazkodafa is az Betegnek. Mýkor penýgh megh fakad az kelewený, es az genýetfegh ký omol, az ë vndok bwzýwel az Szýw el bamlatýk, ký ozton fok el baggyadaftth es el aýulaftth hozwan, az Betegëth ez výlagbol el vizý, es ebbeol ozton senký megh nem gýogýulhat soha is. De mýkor az kelewen kichýn, es az Erë helýen vagyon, az genýetfegh neha okadaffalis ký vettetyk, awagý az výzeleth awagý az Szek altalis el megýën.

(Vlcus) Az kelewentwl leoth Seb penýgh az Melýbeol ýmmar az genýetfegh ký folt, mýwel hogý Eledellel vntalan mofatýk es aßtatýk, attul eo megh roßfad, es soha megh nem gýogýulhat. Akkor azerth az melý verth az Maý chýnal, igën vetkes Nem ýo, +211

es azzal az Tefth nem taplaltattýk, hanem ýnkab el aß, az hafnak mënefe, rothadot, vndok es aluth verrel elegý, es Neha olýan mýnth ha valamý el olwadoth deognek az teste volna. Az výzelet is penýgh elegý rutfaggal es vndokfaggal. Ha penýgh az, hafnak hufanak az kerwletýben mehet be, mýndënnel gonozb es Nehezë betegfegeoth tudný výz korfagoth tamazth, ký az Agýeknak es az Cýomb keozýnek Neheffegewel es dagadafawal lezën nýlwan valowa, hogýha ereýe annýra hathato lezën.

(Oruofsagok) Arpa lýztëth egý latoth, uncia j, Bifalmanak hufat megh tërwe, drachma, 3. Feýer wrmëth, Sarkerepnek výragath, ana drachma, 2. Len magoth drachma j. Rofa olayth, Býfalma olayth, zeekfw olayth, Feýer wrëm olayth, ana uncia j. Iuncus odoratufth drachma, 2, Eczetëth uncia 2, ezëketh chýnald eozwe flafthrom moggyara, kéld az Maýra melegën. Rofath, vthýfwet, Feýerwrmëth, zeekfweth feoz megh výzben, march ruhat bele es teod az maýra melegën, ezt gýakorta chýelekekgyed. Ezeoknek megh veoth výzëk is zýnthe olýan ýo. Fýgenek chak az belfeo hufath vegý drachma, 3, Oborban aztas megh ýo modon Mýrrhat, es abbol is vegý, drachma, 2, Stýraxoth Maftixoth,

ana drachma, 2. Sarkerep vÿragath, Feÿer wrmêth, Zeekfweth,
ana drachma. j. s. Saffranth drachma. s. Bÿfalma olaÿth, Maftix olaÿth,
Rofa olaÿth ana uncia, 2, ehêz tegÿ tÿzta vÿazth, es Fenÿw vÿazt is
az menÿ elegh, chÿnalÿ beleole ragado flaftromoth, kend ÿrhara,
es ragazd az Maÿra melegên. Ez t vgÿan tudnÿ kel embêrnek
hogÿ awalamÿkor az Maÿ vagÿ az Lep megh twzefêdÿk, hÿdegên
femmÿth rea nem kel tennÿ, hanem mÿndênt melegên.
Rofa vÿzeth, Dÿzno keknek vÿzeth, ana uncia, 12. vêrêš
rofath, Spodiomoth az az, Elefanth chÿonth, patÿkaban megh
talalnÿ, Feÿer Sandalom fath, vêrêš Sandalom fath, ana drachma. j. teord
porra az kÿ arra valo ezêkben, elegÿch eoÿwe az vÿzekkel, march
ruhath ebben, es melegên teod az Maÿra.
Bÿfalmath Negÿet awagÿ êtêth feoÿ megh rofa vÿzbe es
Eczetben, de az rofa vÿz harom annÿ legÿên mÿnth az Eczeth,
mÿkor azth ÿol megh feoÿêd, vegÿ abbol egÿ fontoth, ehêz tÿmporalÿ,
Feÿer Sandalom fat, vêrêš Sandalom fath porul, vêrêš
rofath, Spodiomoth, ana drachma, 2. Rofa olaÿth az menÿ ehêz elegh,
chÿnalÿ ebbêl flaftromoth, kend ruhara es teod az maÿra
melegên.
Zeekfweth, Sarkerepêth, kaproth, Feÿer wrmêth, ana manipulus. j.
Len magh lÿztooth, Bakzarwo feonek magwanak lÿztÿth. Arpa
lÿztêth, ana uncia, 4, az fweket forrald megh vÿzben erêšfen az menÿ
ahoz elegh, vgÿ hogÿ fele el apaggÿon, têrd eoÿwe mofarban az
zerzamokath. Ees ves annÿ Rofa es zeekfw olaÿth bele az menÿ
+212
ahoz elegh, chÿnalÿ flaftromoth, keofd az Maÿra melegên.
Rofa olaÿth, Edes mondola olaÿth, Len magh olaÿth, awagÿ
healt len magoth, teord eoÿwe ezeoketh, eÿzel kennÿed melegên
az Maÿath.

Ha Genÿetfegêth hanÿ es okadÿk.

Ha mÿkor arra megÿên az dologh, hogÿ az Betegh genÿetfegeoth
kefd kÿ hannÿ es okadnÿ, Feÿer Malwanak gÿeokereth, uncia,
3, Bakzarwo fwnek magwat. drachma, j. s. Lenmagoth, drachma. j. s. Feÿer
malwa leweleth, Eoregh Malwa leweleth, ana manipulus. j.
Fÿgeth, 6. forrald vgÿ megh vÿzben ezêketh hogÿ megh lagÿulÿanak
ÿol az vthan teord megh, chÿnalÿ lagÿ flaftromoth, es têd
az Maÿra melegên.
Arpa lÿztêth, Bakzarwo fw magnak lÿztÿth ana drachma, j. s. Feÿer
Malwa gÿêkereth, uncia j, Feÿer liliom gÿêkereth drachma, 3. Len magoth,

drachma, j. zeekfw v̄ragoth es Sarkerep v̄ragoth m̄ynd az ket felebeol, manipulus. s. forrald ež̄ket v̄žben m̄ynd add̄ygh a m̄ygh megh f̄wrwd̄yk. Az vthan teḡy eh̄ž zeekfw olāyth, uncia, 2, Fēyer liliom olāyth, uncia, 3. If̄meth forrald v̄yonnan eōzwe, ebb̄el ch̄ynal̄y flāstromoth, es keof̄d az Māyra meleḡen.

Māynak h̄ydegwlefer̄el.

Sarga Liliomoth akar m̄y modon veoḡyed, vaḡy Etelben vaḡy ŷtalban m̄ynd ŷo.
Ž̄ekfweh āzonmodon akar etelben akar ŷtalban v̄eḡyed m̄ynd ŷo.
Reubarbaromoth teor̄y megh, eleḡyč̄ eōzwe tenḡer̄y ž̄leowel, azth eḡyed.
Bech̄y fweth, awaḡy Narduf̄th teor̄y porra, es azth iḡyad ŷo Borban.
Fen̄yw fanak, awaḡy Fekethe fen̄ywn̄ek az lewelet t̄erd megh, es ŷd megh Mēzes borban, akar v̄žben.
Amomumoth feoz megh Borban es ŷd megh.
Sp̄ycanardoth f̄ž̄ megh borban, ŷd megh meleḡen.
+213

Māynak kemen̄ȳēdefer̄el.

Armoniacumoth, uncia, 4, Saffranth drachma, 5, zeekfw olāyt uncia, 8. kek liliom olāyth, uncia 8. eleḡych eōzwe, ch̄ynal̄y flāstromoth, k̄ēfd az Māyra meleḡen.
Apiomnak k̄y fach̄yart leweth, libra s. Apiomot megh t̄erwe porul, uncia, j, Ec̄zet̄eth libra s. Fa olāyth, uncia, 2, Serapiomoth, drachma, 2.
Armoniacumoth porul, drachma, 3, eleḡych ēžwe ež̄keth eftwe, es eḡy Ēyel al̄yon vḡy, reggel feozd ann̄yra, hoḡy fele el apagḡyon, az vthan teor̄y porra Sarga liliomoth, az men̄yth eh̄ž elegnek aranzas, eleḡych m̄ynd eōzwe, es k̄ēffed meleḡen az Māyra.
Saffranth, Narduf̄th, Caffia fāyath, ana drachma, 2, M̄yrrhat, C̄yperuf̄th, Cicoreanak az ḡȳekereth, ana drachma, j, t̄yžta mezet az k̄ynek tāytekat el hantad, drachma, 16, eleḡych eōzwe ež̄keth, m̄ynd̄en napon ebed eleoth ket vaḡy harom orawal ebben eḡy moḡyoron̄yth eḡyel megh.
Ammoniacumoth ha chak magath ež̄el megh is, es ha chak magawal k̄ēteod is, iḡen ŷo.

Māynak fāyafarol. (Holimos, Iecoris dolor)

Sarga liliomoth feoz megh Edes borban, azt aḡgiad ŷnn̄ya meleḡen.

Feÿer wrmêth, Tengeorÿ zeoleoth feoz megh borban, azt ad
ÿnnÿa, az Maÿra is keofd azth.

Kek liliomnak vÿragabol chÿnalt olaÿal kennÿed melegê
az Maÿath feolwl. Mondola olaÿ is ÿo, Laurus olaÿ is ÿo.

Apro Boÿtorÿanth feoz megh Borban, awagÿ az leweth
fachÿard kÿ, ad megh ÿnnÿa.

Edês pomagranatoth, awag Tengêrÿ zêleoth, awagÿ
fÿget agÿ gÿakortha eonnÿ.

Eoregh Malwanak fachÿard kÿ az leweth, elegÿch êzwe Mezzel,
ad megh ÿnnÿa.

Eoth lewelw fwnek fachÿard kÿ az leweth, es ad megh
ÿnnÿa.

Bÿfalmath, Arpa lÿzteoth, Bakzarwo fwnek magwa lÿztÿth,
feoz eo3we, chÿnalÿ lagÿ flaftromoth, kêfd rea.

Len magoth healÿ megh es teorÿ megh, Mezzel elegÿch
eo3we, keofd az Maÿra melegê.

Len magoth feoz megh Edês Borban, chÿnalÿ ebbêl lagÿ
flaftromoth, keofd az Maÿra melegê.

+214

Fÿgeth, Arpa lÿztêth ÿo Borban feoz eo3we, chÿnalj lagÿ
flaftromoth, keofd az Maÿra melegê.

Mogÿoroth agÿ fwtwe megh eonnÿ.

Legh eleozêr feoz fekete gÿoparth megh vÿzben, es zeekfweth,
azzal parolÿad. Annak vthanna kend Laurus olaÿal megh. Az
vthan az rutath fêzd megh Mezes vÿzben, chÿnalÿ ez keozze
mondola olaÿth, ebbêl ozton chÿnalÿ flaftromoth, es keofd az
Maÿra melegê. Ha ez nem haznalna, Maÿfwnek kÿ fachÿart
leweth egÿ fontoth, vadkek leweth, Salata leweth, ana libra j. vÿolanak
vÿragath, uncia j. Thengeorÿ zêleoth, uncia j. Durancÿa zÿlwat, het
zêmêth, elegÿch eo3we ezêketh, zwrð megh, es az megh zwres
vthan az menÿre akarod edeofÿch megh Nadmezzel ÿowal, ebben
Sÿrup lezê, Enhera es vachora vthan is, agÿ ÿnnÿa ebben, uncia, 6.
awagÿ uncia, 8.

Az Eperêl.

Az Epenek hoÿagath foglalÿa el, es vagÿon effêle Nÿawaliÿa.
Megh zorulas, Megh teles igê, Ees megh wereffêdes. Az megh
zorulafa vagÿon vagÿ azban az Mênetelben, melÿ zolgal az Maÿrol
eo rea, awagÿ vag'on abban az mênetelben, az melÿbeol az
Bellê rezekre kÿ omol. Mÿnd az ketfele nÿawalÿaban, az has

kemeny es rēsten zolgal, az ganejok fejerék, az vjzelet Sarga es temerdeok annjra, hogj neha vgjan megh feketwl. Az Saar awagy az Epe, ha verrel elegj az Testnek zjnere kj omol. Saar vjz folyaffal az egez testeth megh rutyttia. Az elfe reondēn valo megh zorulas mjā, az Epe hojagh megh wressfeodyk. Az vtolfoban az Epenek fokfaga kj terwl, es fok njawalja kēwetkēzyk. Az Epenek hojagaban gjakorta kē Newekeodyk fekete, kj olj kēnyw hogj az vjzben ha veteoth feon lewegh, es nem bal ala mjnth az vefeben awagy az vjzeleth hojagaban termeth keo. Lezēn ez az Sarga Saartul, kj az eo helyeben fokajgh megh zorulwan es ydejen kj nem wressfwlwen, hanem vjonnan valo folyaffal megh tēbbwlwen, feoleotte igēn megh kemenyeodyk. Ez penygh akkor lezēn mjkor az Epe hojaganak mjnd az keth mēnetely be zarlodyk es megh zorul. Ennek byzonjos yeley njnchenek, Nehez betegfeggel fynchēn, azerth hogj nagj tytkon leheth ez Njawalja. De lehet ketfegh az oljan beteghēz, az kj fok wdētwl fogwa volth Saar vjzzel el folywa. Egj Ven Embēr az haragra feolētte feol georyedē volth, kjth halala vthan fēl meteltenek az Doctorok, Es ahol aal az Epe mjnd hojagostul oth egj keowet talaltanak, De mjnd Epejeth, mjnd +215 hojagath megh emeztētte volth. Seoth az regj Saar el folyas mjā is, hafmēnes jndulwan, lattatoth ez hogj az zekēn kēwek meonthenek kj az embērbēl mjnth egj arpa zēm akkorak. Az Epe awagy az Saar az eo maga hojagaban Neha annjra megh Newekeodyk es megh fokaful, hogj az hojagoth feolētte naggja terjty. Es akkor Neheffegnek terhewel, Njomaffal, es fujtaffal bantatyk, Bēfēgeffel, gjuladaffal, zomjufaghal, haragra jndulaffal, es ha az vgjan megh rothad ozton, keozben keozben vetteteoth hjdegh borzogataffal es leleffel. Ebbēl igēn Nehez Betegfegeok tamadnak, mjkoron az kj omol. Merth az hojagh mjkor teljēffeggel megh wressfēdyk, ees mjndēn Sarath, Epejeth kj aggja kj eonthj, vagj Saros okadafokath, Saar bantafokath, Has meonefth, ver hafth, vagj ehēz hafonlo Njawaljakath jndjth. Igēn fokban holtanak megh, kjketh mjkor feol meteltenek az doctorok, halalanak egjeb okat nem talaltak, hanem az Epe hojagnak megh wressfwlefeth teljēffeggel.

Az Leprél.

Az Lepnek legh nagyob Nyawaliaÿ ezék, Terwlê dagadas,
megh zorulas, Kemenÿ dagadas, es Megh Twzefwles. Az Lepnek
allattÿa rÿtka es Nÿulo, igén kewes okbol megh terwlheth, Es
mÿwel hogÿ eo arra rendeltetêth hogÿ az vernek Seoprwÿeth be
veogÿe, ezthis de egÿeb rutfagokatis kénnyen be bocÿath, kÿwel
megh telwen megh dagad, fokkal gÿakrabban awagÿ hamarab hogÿnem
mÿnth az Maÿ, es kemenÿ dagadafnekwl. Az dagadas
akkor megh teccÿÿk az oldal chÿontok alath Bal felêl, el nÿulth
de nem magas, kÿ gÿakortha az Lepnek allattÿanak formaÿath
tartÿa megh, de Nÿha mÿnd az egez oldal chÿontok alat valo
hufth is megh têltÿ, es el megÿên mÿnd az keoldeokÿk, es ez
artalmas allat be megÿên az Cÿepêz hayban is mÿndênwe. Ez
penÿgh kwleomb kwlêmb fele: Nÿers, vÿzes, es Nÿalas Nedweffegh
folÿ oda neha, az olÿanoknak kÿwaltkeppen az melÿ
Embeoreok Nedwes awagÿ Tohoz keozel valo helyêkên laknak,
es az kÿk fok hÿdegh ÿtallal es Nedwes parekkal elnek, azoknak
is kÿk hÿdegh, Nedwes, es hozzu betegfegbeol gÿogÿultanak kÿ.
Gÿakorta ÿnkab az Mord kedwetlen es feold termezew Nedweffegh,
kÿ az vernek Sara es feoprwÿe az Lepben be ragattatÿk.
Oth megh fokaful, azerth merth awagÿ fok volth affele az verben,
awagÿ hogÿ az w termezeth zeorenth valo megh wreffwlefe,
kÿnek vagÿ az gÿomorra vagÿ az hafra zokot leonnÿ mênefenek[!]
+216
megh vagÿon fuladwa. Ennek azerth megh gÿwlefe eleozêr megh
Nÿulth dagadaft h zêrêz. Ennek Ieleÿ, Nehez es gÿakor lelêkzeth
vetel, ÿeleofben dologban es futafban, awagÿ mÿkor az ÿob
oldalra fekÿÿk is, Merth az Lepnek megh terwlefe, ÿeleofben.
mÿkor Etellel tele vagÿon az gÿomor, az Dÿaphragmath, aza3,
az Erê ÿnas hufth, melÿ az Szÿweth es az Twdêth, az Maÿtul
es Leptwl ketfele valaztÿa, Megh nÿomÿa. Az Etelnek kewanafa
megh aal, de az gÿomor nem emeztheth, melÿbeol Nÿers es vÿzes
emeztetlenfegh ideftowa laab, kÿ mÿa gÿakorta az Szaÿ Nedwes,
es fok pêkes lezên. Sok Szêl ÿar es wth kÿ feolwl es alol, awagÿ
az Bal feleol valo oldal chÿontok alath valo hartÿaban, hufban,
fok korgas es zeorges hallattatÿk, kÿ mÿndêneoftwlfogwa
vagÿ az gÿomorban, vagÿ az Eoteodÿk temerdêk hurkaban melÿ
az Lephêz keozel vagÿon, gÿwlth. Ez Nedueffegnek paraÿatul az
Szÿw megh bantatÿk, es az egez tefth, rêfth erêtelen es megh

lankadoth lezën, es neha valamÿ laffu el aÿulaffal is megh bantatÿk. Feonek nehez volta, zokatlan aluzekonfagh, es az Nehez es zawaros vagÿon, Refthfegh, felelëm, tunÿafagh, femmÿwel nem gondolas, es mÿndënnek megh vtalafa vagÿon. Halwanÿ, felrezent valo kek awagÿ teftnek mÿndeon rezenek, de kÿwaltkeppen az Orczanak ruth vndok zÿne vagÿon. Ezëketh penÿgh akkor chÿelekeozÿ, mÿkoron az Lepben, az termezetzërent valo Melancholia bwën vagÿon, kÿ iollehet az vernek fëprwÿe, de azerth lagÿan es vgÿ mÿnth folhato vgÿ marad, merth kwleomben az vekonÿ Erechkek altal, oda nem folhatna. Mÿkor penÿgh az Melancholianak lagÿ folÿhato bëfegës volta, az eo ÿdeÿe koran kÿ nem tÿztuland, az Megh temerdeokeodÿk, es akkor az apro Ereken es az leleok lako Ereken is megh zorulaft chÿnal. Es ettwl vagion az Neheffegh az oldal chÿontok alat valo hartÿaban Bal feleol, awagÿ Neha faÿdalom is az Lepben. De mÿkor fok lezën az Melancholia, nem chÿak az Ereket, de mÿnd az Egez Lepeth megh teoltÿ tele, es el terÿtÿ, es annak vekonÿ reze el ozolwan, az temerdeok reze oth marad, es az Lep mÿndeoneoftwl megh zorul. Ez ozthon az hewfegnek awagÿ Melegfegnek ereÿewel ÿnkab ÿnkab temerdeokeodÿk, es laffan laffan az Lepnek megh kemenÿëdÿk dagadafa mÿnth az kë. Ez penÿgh lezën attul, mÿkor az dagadafth ecchëpne fem gÿogÿttÿak, awagÿ ha gÿogÿttÿak is, de nem ÿol giogÿttÿak vetkes orwoffagal. Ez lepeth az kemenÿ dagadas neha mÿndeoneftwl maga allattÿath foglalÿa el, Neha penÿgh az këzel valo rezekre is kÿ megÿën, annÿra hogÿ az hafnak telÿeffeggel az Bal feleol valo rezeth mÿnd el foglalÿa

+217

es be teoltÿ. Ez <ozton> fok wdeore lezën, es nem olÿan hamar mÿnth az Nÿulo es magatul valo dagadas, Sha nÿomod nem enged femmÿth, es az magatul valo dagadafnak nÿawalÿaÿnal, Nehezeb es Nÿlwan valob nÿawalÿakath zëreÿ.

Lepnek faÿafarol.

(Dolor)

Lepebelÿ nÿawaliaÿa az kÿnek vagÿon, annak Etel vthan igën haznos okadnÿ, es ha annÿ wdës hogÿ megh leheth, igën ÿo Ereth raÿtha vagnÿ, az Newetlen es kÿs vÿa keozeoth az Bal kezen. Toabba ezth igën megh kel tartanÿ, hogÿ az Lepnek akar mÿchoda Nÿawaliaÿa legÿën, de mÿndën keotefth melegën kel

rea tēnnȳ. Vȳzeth penȳgh egȳ chēppeoth fe igȳek az olȳan Embēr.

Ha kȳnek chak faȳ az lepe, es mas nȳawaliaȳa az Lepnek nȳnchen, azth kek liliomnak vȳragabol chȳnalth olaȳal kel melegēn kennȳ. Awagȳ Laurus olaȳal. Awagȳ feȳer liliom olaȳal Melegēn.

Lepnek fȳorulafarol: rekedefrēl. (Obftructio)

Valamȳnemw orwoffagokath az Maȳnak zorulafarol ȳrtunk oda feolȳeb, azok mȳnd haznos orwoffagok az Lepnek is megh zorulafarol, mȳnd kwlfē mȳnd belfē orwoffagok.

Agaricumoth Mezes eczettel elegȳ, agȳ ȳnnȳa egȳ Nehezekēth. Kapothnakoth feoz megh borban, azth igȳa gȳakorta de melegēn.

Eorwen gȳēkereth teord megh, az porath erēs oborban ad megh ȳnnȳa.

Vērēs kapoztath feoz megh, annak az leweth igȳa.

Ceclat feoz megh eczetben, azth aggȳad eonnȳ.

Vērēs Bagolȳ Borfoth feoz megh, annak igȳa az leweth melegēn.

Lepnek kemenȳwleferēl.

Az Lepnek kemenȳeodeseth, awagȳ kemenȳ dagadafath az Magȳarok Raztnak hȳiak.

Ammoniacomoth agȳ akar Etelben akar ȳtalban, merth megh lagȳttȳa az Lepnek kemenȳ dagadafath.

+218

Farkas almat Teȳben es vaȳban feoz megh, ad ezth enheȳra ȳnnȳa melegēn, el ozlattȳa.

Mezzel kend megh kȳwēl az lepeth, Sowal hȳnch be feolwl, az vērēs hagȳmat zep kerekēn metelȳed, ragd rea, es keofd be ereoffen.

Fēldȳ Teokeoth Fȳgewel feoz eozwe, ebbēl chȳnalȳ flaftromoth, keofd rea melegēn.

Ebzēleonek fachȳard kȳ az leweth, march ruhat bele, melegēn, es teod az Lepre.

ȳabot feoz igēn ereoffen megh, teord eozwe ȳol o haȳal, kend ruhara es keofd rea melegēn, harmad napȳgh alȳon raȳtha, ezth mȳwelȳed egȳnȳhanzor. Annak vthanna az ȳab keweth vagdald aprora es feozd megh erēffen, egȳnȳhanzor abban feoreoffed.

Belend fwnek Leweleben nap tamadat elêth zakaꝛ
Heteth, kêfd aꝛ Nap aꝛ Raꝛtra, Mafoð napon zakaꝛ hatoth, nap
tamadat eleoth, teod aꝛ raꝛtra. Harmad napon zakaꝛ Eotêth, es
aꝛtis chýnald rea, Negýed napon zakaꝛ vgýan aꝛ wdêben Negýet,
es keofd rea, Eotêðnapon zakaꝛ harmat, Hatodnapon ketteoth,
Hetednapon Eggýeth, de Nap tamadat elêth mýndenkoron, Býzonnýal
hýggýed hogý ifthen megh giogýth.

Tormanak ruha altal fachýard ký aꝛ leweth, têð kwlên egý
fazekban, teorý retkeoth megh es fachard ký annak is aꝛ leweth,
de keth anný legýên aꝛ retêk lew, Veres hagýmanak is fachýard
ký aꝛ lewet, de eꝛ mýndênýknel kewefeb legýên. Feoldý Boꝛzának
ký fachýarth lewe ýs legýên keoꝛthe. Aꝛ mený aꝛ retêk
lewe, têlch keth anný egêth borth reaýa, ves týkmoný feýerth
bele. Temfoth eges ýo bwên, es megh teorwe aꝛth is vefð bele,
Bechý zappant lýkarolý keoꝛýben, eꝛêketh elegých ýol eoꝛwe,
eꝛꝛel kennýed aꝛ Lepeth melegên.

Gêreogh dýnnýeth mýnd heaftul takarý teꝛtaban, fwfd megh
kemênczeben, aꝛ dýnnýenek belý mýnd výꝛꝛe leꝛên, abban agý
ýnnýa mýndênnapon aꝛ kýbe raꝛth vagýon, ký veꝛthý beleole.
Frater gêrgý Kenchtarto Barath orwoffaga.

Tekenêš chýgath, rakot mýnd heaftul, Baraný faggýat,
výaꝛth egýenlê mertekkel, têrý eoꝛwe erêffen, têð fazekban,
têlch bort rea, feoꝛð erêffen es ꝛwrd megh, annak aꝛ feolý megh
aluꝛýk, aꝛꝛal kennýed melegên, Kun gothard orwoffaga.

Feýer Malwanak veod výꝛeth, abban reggel ees
eftwe agý ýnnýa egý kalannal. ꝛêrêš Ambrus.

Kechkenek ganeýath feoꝛ megh Teýben, kend ruhara keofd
aꝛ raꝛtra melegên. Probalt orwoffagh eꝛ, Krechmer ýanos altal.

+219

Eorwennek gýeokereth teord porra, egý nýhan napigh abban
agý ýnnia borban egý penꝛ nýomonýth megh, nagýoth haꝛnal.

Eoregh chýalanth, Kê rontho fweth, Deakul parietaria
Newe, Feýer Malwath, ana manipulus. 4. eꝛêket feoꝛð megh egý kewes
výꝛben vgý hogý aꝛ výꝛe mýnd el apaggýon, mofarban teord megh,
elegých ehêꝛ Arpa lýꝛteoth aꝛ mený elegh, chýnalý flaftromoth,
keofd aꝛ lepre de melegên.

Kýš feold Epeýeth, Lepfweth, Rutath, ana manipulus. j. Tamarífcus
gýêkereth, uncia j. feoꝛð megh erêš ecꝛethben, ennek aꝛ leweben
march Spongýath, Melegên têð aꝛ lepre.

Faÿ Bozzanak Nÿers leweleth, Saar kerepeth, vegÿ egÿ mertekkel, Aloes harmad rezenÿ legÿen, ezeoket tÿrd eo3we Eczettel, kend ruhara es keofd rea melegÿen.

Apro Boÿtorÿanth feo3 megh Borban, ad a3th ÿnnÿa. Ez penÿgh olÿ hogÿha fokaÿgh elne e3zel, mÿnd el emeztene telÿeffeggel a3 Lepeth.

Faÿ Boroſtÿannak leweleth feo3d megh Eczetben, a3 vthan fachÿard kÿ a3 Boroſtÿannak a3 leweth. Thamarifcufnak awagÿ gÿm Nÿelwnnek vÿzeben elegÿthwe agÿ abba ÿnnÿa egÿ kewefeth. De mÿnek elÿtte e3th megh adnad ÿnnÿa, ÿarÿon ÿdeſtowa a3 eleot a3 Ra3tos embÿr hogÿ megh melegwlÿen.

Feÿer wrmÿth vagÿ kaproth Thamarifcufnak gÿeokerewel eggÿwth, feo3 eo3we fa olayban, es elÿzÿr e3zel parold megh a3 Lepeth. A3 vthan chÿnalÿ ÿlÿen flaſtromoth. Hÿm Farkas almath, Boroſtÿan gÿÿekerenek heath, Muſtarth, ana uncia j, Fÿgeth huzath, a3 zerzamokath tÿrd porra es zÿtald megh, a3 vthan mÿnd e3ÿket fÿ3d megh Mezes eczetben, ebbeol chÿnalÿ flaſtromoth, teod a3 Lepre Melegÿen, tarch mÿnd addigh raÿtha, valamÿgh a3 Lepnek kemenſege el megÿen.

Eb 3ÿleoth, zanototh, Fekete Nadalÿ fweth, fÿ3 ÿol ÿ3we folÿo vÿ3ben, ebben feorÿ3zed, de ne legÿen igÿen hew. A3 feorde vthan: Eb3ÿleonek es zanotnak lewelet fo3d le, eo3d megh forro Borral, keofd a3 Lepre, De elÿzÿr harom3or fÿrÿggÿek megh, reggel, delben, Ees eſtwe, es vgÿ keofd be e3zel. A3 feordeoth penÿgh Nÿers vÿ3zel megh ne elegÿched, hanem chÿak a3 fwekÿen fÿth vÿ3ben feorÿ3zed kÿlench napÿgh, es chÿak mÿndÿen e3czakara kel be keothnÿ.

+220

(Inflammatio) **Lepnek Tw3efwleſerÿl.**

Megh tw3efwles nem gÿakorta le3ÿen a3 Lepÿen, merth a3 Tÿ3ta ver a3 kÿ oka a3 Tw3efwleſnek, oda nem gÿakorta de rÿtkan hath. Ha penÿgh valaha megh teortenendÿk, haſonlokeppen (Oka) es azon okokbol mÿnth a3 Maÿnak, le3ÿen a3 megh tw3efwleſe. Gÿakor ees forro Betegſegh vagÿon, a3 Nÿelw feketellÿk, megh olthatatlan 3omÿuſagħ vagÿon, Etelnek vtaſafa, a3 Bal feleol valo oldal chÿontok alat valo huſnak kÿ terwleſſel valo dagadafa. Mo3go faÿdalom. A3 ÿobra valo fekwes Nehez es Nÿha a3 Balra is, es tÿb fele nÿawalÿak is bantÿak a3 Bal felet, mÿnth 3ÿnthe a3 Maÿ tw3efwleſerth a3 ÿob feleth. Ha

penÿgh az vernek tÿzta voltatul volna is az megh twzefwles, de
azerth az helynek termezetytl vgÿan vonzon magahoz az Melancholicuffaghoz
illendeo nyawalÿakban, kÿt ha kelewenÿ k  weth,
awagÿ abbol valo Seb  fwles, nem egÿeb okokerth lez  n,
fem mas   l  kbeol nem eofmertetyk megh, hanem azonokbol az
m  nth az Maÿban talaltatyk.

(Oruofsagok) Valamelÿ orwoffagokat megh   rtunk oda feol az
Maÿnak Twzefwlefer  l, m  nd haznosok azok az lepnek is. Ha
azerth nem feoleotteb valo lez  n, ig  n er  s oborth fa ola  al eleg  ch
eo  we, meleg  n   tafd feol e  th g  apottal, fteod az Lepre.

Ha penÿgh nag   az hewfegh, rofa ola  th, B  falma ola  th, zeekfw
ola  th, ana uncia, 2, ig  n   o Ec  eteoth fel latoth, eleg  ch eo  we e   keth,
e  zel kenn  ed, awag   ha meleg  n parlod is vele, ig  n   o.

Ch  pke t  w  fnek leweleth es B  falmath f  z megh fa ola  ban,
fe  er wr  m es Ch  ombor is leg  n közötte. E  zel k  ffed
awag   parol  ad meleg  n.

   leo vez   nek hamwath, rutath, eleg  ch eo  we rofa ec  ettel,
a  zal kenn  ed be.

Tamarifcufth feo   megh borban, ad a  th   nn  a.

  arka lab v  ragath t  rd megh, ad megh borba   nn  a.

Tamarifcufnak g  eokereth, uncia, 2. Ec  eteoth, uncia, 6, v  zet libra j.
az g  eokereth teord   ol megh eleo   r, feo  d eo  we hog   el
apagg  on harmad re  e, ebbeol ecc   r ecc   r, uncia, j s. ag     nn  a,
es e  t g  akor  ad.

F  geth feo   megh Me  es v  zben, teord eo  we fe  er wr  mel,
keofd rea.

+221

Az Fekete Sarrol.

(Atra bilis)

Az Fekete Saar,   g  n fok N  awal  aknak ch  nalo  a,   koth
megh g  wln   az Lepben, es eg  eb keo  el valo mas helyekben is.

Le   n penÿgh az Sarga Saarból, k   megh eghwen es artalmas (Oka)

termezetwe valto  wan, vag   vg  an magatul az Leptwl    tat  k
be, vag   az Maÿnak Ere  etwl az Lepben, Es neha az g  omor
alath valo k  wer Hu  ban, vag   penÿgh az Be  l k   eoth valo Inas
er  s hart  akban, Mel  ek   nneth k  wl az Belt eo  we ragazt  ak,
be to  yat  k. Eg  eb aranthis penÿgh, Ez fekete Sar le   n az termezeth
   renth valo Melancholiabol, k   regt  l fogwa az Lepben
bele ragazkodwan, az Melegh eledellel, hewfeggel, munkawal,
awag   vg  an az reg  feggel is, gono   fekete Sarnak termezetyth

Nȳnchen azerth aȳ Bal feleol valo chȳontok alat femmȳ dagadas es femmȳ terȳedes. de aȳ oldal chȳontok alat valo huȳban nagȳ hewfeȳh vagȳon, ȳeleoȳben mȳkor bort ȳȳȳk aȳ embȳr vagȳ meleȳh eledelth eȳȳk, tamad fok Szel es Beofeogefeok, kȳ zȳnthe vgȳ rotȳogh, mȳnth a mȳkor aȳ Twȳnel aȳ vaffaȳekban aȳ vȳȳ rotȳogh, Merth fem aȳ Nȳal fem aȳ egȳeb Nedweffegȳk haȳonlo Sȳelet nem chȳnalhatnak aȳ Eteltwl mȳnth eȳ Fekete Sar. Aȳ oldal chȳont alat leweo huȳban melȳ leleok lako Ereȳ vadnak es aȳ kȳldeok feoleoth, aȳok meȳh terwlnek, es feolȳtteb vernek fȳl, Szȳwnek Nagȳ es gȳakorta valo dobogafa leȳȳn, es Neha aȳ el aȳulas is meȳh teortenyȳk. Ha mȳkor penȳȳh aȳ para feol megȳȳn aȳ feoben, aȳ orchȳa twȳzeffeȳgel vȳreoȳffȳdȳk meȳh, aȳ elme el fordul retteȳeffel, feleleȳmmel, es zomorufagȳgal gȳeotretȳk mȳnth a ȳmmar vgȳan meȳh kellene halnȳ, es Nem volna femmȳ remenfeȳh aȳ Elethȳȳ.

Heaban valo Nedwessfeg knek anny  fokafaga gy wl neha,
hog  a z termezettwl arra rendeltet th  tagokban es hely ekben fem
fer be. Es ol yankoron, nem kewes re ze annak a z k  zel valo
hely ekben is be fol , legh nag yobban pen ygh a z gy omor alath
+222
valo k  wer hu ban es a z kemen y temerdeok Inas es er s hart yakban,
k  k a z Bel keoz eo th vadnak, es a z Belth er ffen tart yak
hog  ala Ne effenek. A z k  knek a zerth gy akortha valo  abalafbol,
m  nd a z Sarga es a z Fekete Sarnak is es a z N  lnak eo zwe
gy wlefe fok le   n, es azok  o   de  en k   nem t   ztulnak, a z Ege  feg  s
es va  tagh termezeth gy akorta a zokath, a z gy omor alath
valo k  wer hu ban, es a z Bel keoz eo th vala[!] hart yakban, m  n th
alab valo hely ekben a z fw re zeknel, veth  : A  th pen ygh tel  effeggel
a z Ma  bol es lepbeol, a znak a z Ernek aga   altal, a z Mel  
Eer a meg h emezt  th eledelth a z gy omorbol a z Ma  nak wre  fsegeben
ala viz   es     ia, k  knek nem a z Bel  kben, de a z Bel keoz  t
valo hart yakban es a z gy omor alath valo k  wer hu ban
vag  on a z veg  k.

Ezékén az helyeokén es hufokon wdewel kwlëmb kwlëmb
 fele nedwefsegék gywlnek, kÿk elëzër Nÿulo es lagÿ dagadafth,
 az vthan zaraÿth, kÿn wleoth es igën kemenÿ dagadafth chÿnalnak.
 Olÿ igën kemennek talaltatoth Neha effele, hogÿ az këldeok
 alath valo bellë rezeiben, mÿnt ha Chÿonth awagÿ kël newekëdëth
 volna, vgÿ ÿtelteteoth. Annakokaerth ha az Egez Has nagÿ
 zelëffen es termezetkÿwl dagadoth megh, es az mÿndën haborgafnekwl
 vagÿon, es hafnak regÿ megh allafa nekwl, vÿz betegfegnek
 gÿanofaga nekwl, honneth es mÿ okbol tÿrtenth az, igh
 kel abban valaztafth teonnÿ. Mÿkor az Haÿnak fokaſagatwl
 kÿn wlë az Has, mÿwel hogÿ az Haÿ az feolfë bwrheoz vagÿon
 ragadwa, kezzel megh foghatnÿ es az Hafnak hufanak leleok lako
 ereÿtwl el valazthatnÿ es az hafnak teob reze el marad. De
 mÿkor az dagadas az hafnak hufanak leleok lako ereÿwel eozwe
 oltatoth, azth megh tapogathatnÿ, Sha nÿomod, Sha nem nÿomod
 is gÿakorta faÿ, merth az a rez erzékënfeggel eppiteteoth fël, az
 Beleoket megh nem zorÿttÿa, es az hafnak mëneſeth is megh nem
 keſlelÿ. Az Bel këlzët valo Inas hartÿaknak penÿgh dagadafat,
 mÿwelhogÿ Mellÿen vagion oda be, kwleomben azth ezeiben nem
 vehetnÿ, hanem nÿomaffal. Nem faÿ merth az a rez Nem faÿhat,
 De az eo terhes voltawal Nÿomwan es zorÿtwan, azt chelekëzÿ
 gÿakorta, hogÿ az has rëſth legÿën, es az ganeÿ keſëbre mënnÿën
 ala. Az dagadas penÿgh hogÿha mÿnd az egez hartÿath foglaltae
 el. vagÿ annak chÿak valamÿ rezeth, es melÿketh nem foglalta
 el. Lagÿ vagÿ kemenÿ legÿën e, azth tapogataſſal eoſmerhetnÿ
 megh. Toabba az Belnek hartÿaÿban melÿk Nedwefſegh bwëlkeoggÿek,
 azth Nem tapogataſbol, hanem azokbol az ÿegÿëkbeol
 melÿet ÿrtunk az Maÿban es Lepben leonnÿ, eoſmertetÿk
 megh, melÿ ÿelëk ebben azerth kënnÿebbek es ſetetëſbek. Ennek
 +223
 penÿgh ſeteth voltha[!] hogÿ nem tuttak, es ezéknek ez rezéknek
 bantaſÿth az regÿek megh nem ÿrtak. ſokaknak tudatlanfaga
 volth oka. De e bÿzon dologh, hogÿ az Saarnak, az zomoru vernek,
 hafmëneſnek, verhafnak, Abraſatnak el vezefenek, laſſu es
 budofa hÿdegh leleſëknek, es ſok tÿtkon valo Betegfegëknek
 okaÿth, ebben ez helyëiben talalhatnÿ megh.
 Az ÿgaz Twzeſwles lezën az Belnek hartÿaÿban akkor, mÿkor
 annak Ereÿth az ver megh zakaÿtÿa, awagÿ altal ezÿ magath
 raÿtha, es termezeth ellen valamelÿ helyën eozwe gÿwlwen, megh

rothad, es oth megh genÿetfegëfwlwen kelewennÿe lezëñ. Effele twzefwles nÿlwan valo faÿdalomnekwl vagÿon, es chÿak vagion valamÿ Neheffeghe. Az Betegfegh kënnyen valo es lassu, zomÿufagh nekwl es nehez bantafnekwl vagÿon, az Betegëth fem eÿthÿ mÿndeoneoftwl fogwa el le. Eleozër vërës ruthfagh, annak vthanna az kelewenÿ megh lewen, feÿer genÿetfegh zarmazÿk kÿ az hafbol az zekën, de mÿnd az keth modu elegÿëzleghe lezëñ azerth ganeÿal. Neha penÿgh chÿak tÿztan kwleon, mÿkor az Twzefsegh az Belnek vtolfo rezeÿ fele zaal, Merth akkor az genÿetfegh az këzel valo Eer altal, az Eotëdÿk hufos temerdeok Belnek wregeben folÿ be, es tÿztan chÿak maga az genÿetfegh, nagÿ bëfeggel mÿndën faÿdalom nekwl adatÿk kÿ, kÿn fok fë orwos Doctorok chÿodalkoztanak es vërfëngëttének is raÿtha. De ezth kënÿw volth volna megh eofmernÿeok, hogÿ nem mafunnath, hanem az Belnek Inas hartÿaÿbol zarmazÿk kÿ, Merth fem az megh twzefwlth Belëkbeol, fem az gÿomorbol, nagÿ faÿdalomnekwl effele nem ÿwhet kÿ. Az Maÿnak penÿgh es az Lepnek twzefsegebël, Nagÿ gÿëtrë Betegfegh es mÿndën nÿawalÿak vadnak nehezfeggel, es ilÿen chÿak maganak valo tÿzta genÿetfegh kÿ nem ÿwheth azokbol, az vthanak hoßbu voltaerth. Az megh bantatoth vefekis penÿgh nem onneth, hanem az vÿzelet altal tÿztulnak megh. Azerth az hafnak wregeben chÿak ez Egÿ Bel keozët valo hartÿa talaltatÿk, kÿ az megh mondoth ÿeleokbeol az twzefwleßfel bantatÿk.

Saarnak az bër ala kÿ omlafarol. (Ictericia Aurigo Arquatus)

Sok Nÿawalÿaknak vagÿon eredetëk az Maÿtul es az Leptwl, merth azok az tagok es belfë rezeke, az Nedweffegëknek chÿnalafaban es el oztafaban igën foglalatofoke. Azok penÿgh, Saarnak kÿ omlafa Ees el folÿafa, Fekethe Saar, Theftnek el zaradafa. Az orczanak gonoz abrazaattÿa, vÿzkorfagh es annak rezeÿ. Az +224

Saar el folÿas penÿgh femmÿ nem egÿeb, hanem az Saros Nedweffegnek, (leleÿ) az Teftnek feolfë zÿnere valo kÿ omlafa. Ebben az zeomnek feÿerÿ, es az vak zeomeok kërwl valo rezeke, es gÿakortha mÿnd az Egez bëre alÿa az Teftnek, vagÿ halwanÿ, vagÿ feÿer Sarga, vagÿ vërës Sarga zÿnw Saarral megh eottetÿk, Es ez Magÿarul hÿwattatÿk Sargafagnak. Az Saarral megh folÿatoth Teftth, nehezen verÿtëzÿk megh, hanem gÿakor vÿzketeffel

bantatÿk, es mÿntha nagÿ terêh volna raÿtha El Tunÿul. Aÿ Elme
 es aÿ Erteleom megh eltelenêdÿk, es fok ÿmez amaÿ fele dolgokat
 formal gondolattÿaban. Aÿ Saar el folÿafnak penÿgh kwleomb
 (Elfê oka) kwleombfele okaÿ vadnak: Eggÿk oka, Mergêš allatoknak
 mÿntha aÿ vipêra kegÿo megh marafa. Awagÿ megh
 ÿth merêgh, akÿnek ereÿewel aÿ ver el vezthÿ aÿ elebbÿ tÿztafagath,
 vêrêš vagÿ Sarga Sarra valtozÿk, kÿ mÿndênêketh altal
 (Mafodÿk oka) folÿwan, aÿ bêrth megh vezthÿ. Mafÿk oka, aÿ Sartul
 valo betegfegh, kÿwel aÿ artalmas ezkeozth aÿ termezeth, a
 teftnek belfeo rezebêl, ÿde kj aÿ zÿnere wzÿ. Ez hertelen lezêñ,
 es aÿ Betegfokeodeſnek megh zwnefe lezêñ, de azerth aÿzal ez
 (Harmadÿk oka) Sar el folÿas el nem vez. Harmad oka, Aÿ maÿnak
 megh Twzefwlefe, kÿnek gÿuladaſanak Ereÿebêl, aÿ veerne
 nagÿ reze Sarra lezêñ, es aÿ Teftnek mÿndên rezere ÿdeſtowa kÿ
 êttetÿk. Ebben nagÿ forro betegfegh lezêñ, aÿ oldal chÿontok
 alath valo hufnak ÿob feleol, faÿdalommal valo neheſſege lezêñ.
 Aÿ zek es aÿ vÿzeleth Sarra elegÿ megÿêñ. Ezêk penÿgh ez okok
 rÿtkabban efnek es mÿndêneoſtwl fogwa nem magatul valok. De
 aÿ magatul valo Sar el folÿas kÿ gÿakrabban lezêñ. aÿ Maÿnak
 vagÿ aÿ Epe hoÿaganak vetkes voltatul lezêñ. Merth mÿkor aÿ
 Melegh Maÿban beoſegeoſb Saar terêñ annal, aÿ menÿ aÿ Epe
 hoÿagatul megh tÿztÿttathatnek, annak fokſaga ÿdeſtowa kÿ
 wttetÿk es ontatÿk, es vagÿ aÿ verrel vagÿ aÿ vernek Savoÿawal
 eoſwe elegÿêdwen, aÿ Teftnek bêreth megh rutÿttÿa. De mÿkor
 aÿ, A Maÿban gÿwl is, allattÿath aÿ Maÿnak el terÿtÿ, es lathatokeppen
 fêl dagaÿtÿa, es aÿ megh temerdeokeodwen, nem chÿak
 megh zorulaſth, de vgÿan affele kemenÿ dagadaſat is aÿ Maÿnak
 mÿntha aÿ keo, megh zeorÿÿ, kÿth ozton aÿ vÿz Betegfegh kêweth.

Aÿ Sargaſagban lewê Betegh embêrnek, mÿkor mÿndên zÿne
 el vez, vagÿ tÿzta Sarga, vagÿ Fekete kek Sarga, aÿ ilÿennek ha
 megh all vÿzeletÿ, es fem ênnÿ fem ÿnnÿa nem kel, fel eztendeigh
 megh hal ha rea nem gondol.

+225

Ez Saarnak el folÿafaban, Betegfegh vagÿ ÿgêñ kichÿn, vagÿ
 femmÿ nÿnchen, es ÿolleheth aÿ vÿzeleth zawaros, temerdêk, es
 Saffranÿ zÿnw, de azerth aÿ hafnak meoneſe aÿ zekêñ feÿerêš
 noha aÿ Epe hoÿagabol es aÿ Maÿbol fok Saar êttetÿk

be az Hafban. Az Saar el folyás penýgh ký az Epe hoýaganak
mënetelynek az Maýbol, megh zorulafawal lezën, az Embërt hertelen
el bamlýa, de Betegsegnekwl, Erënek es Tëstnek el zakaýkodafa
nekwl lezën, Es ebbe az Hafnak mënese az zekën feýer.

Az výzeleth megh temerdëkeodýk, es vërëffellýk es vgýan megh
is feketeodýk. Az ýob felël valo oldal chýontok alat az Hus faý,
lathato dagadafnekwl.

Az Fekethe Saarnak penýgh el folyása, Nem egýeb (Atra Bilis)
hanem az zomoru Nedwëffegnek, az Tëstnek zýnere az bwr ala
folyása. Ebben el vez az Szep Býnnnek výraga es (Ieleý ennek)
zepfege, Es az výdam orcza helyëth, elëzër fetetës, az vthan kek
zabafu es feketes zabafu Býn valtozýk, noha annak semmý
lathato oka nem tecczýk megh. Az Tëst ýollehet ebben, kewesbe
Nehezwl megh hogý nem mýnth az Masýk Saar el folyásban, de
az Elme kwlëmb kwlëmb fele dolgoknak formalafawal igën megh
haborodýk, ký felelëmmel es zomorusaggal elegý vagyon. Ennek
leghe keozelb valo oka az zomoru Nedwëffegh, ký az Egez (Oka)
tëstre verrel eggýwt ký ëttetyk, ez okerth, Merth az, vagý az
verben vagý penýgh az Maýban ýgën megh fokafoodoth. Es az
Lepnek ereýetwl mýndënéftwl fogwa el nem týztýttathatýk,
awagý hogý az Lep ýmmar tele lewen effelewel, tébbet magaban
be nem veheth: Vagý annak feol fuualkodoth fokaýaga, valamý
rezeth az Erekre ëthý, es akkoron Lezën az Lepnek dagadafa
es Neheffëge, Smegh nýomafa: Vagý penýgh az Eër melý az
Maýbol, az vernek fëpreýeth igýenëffen be vizý az Lepben, es
megh týztýttia, megh zorulth es megh rekedëth.

Etele ez ilýenëknek vekoný es kënnýen (Eledele)
emeztë legýën. Apro madarak, këvý halak, es olý parek kýk az
výzeletëth ýndýttýk, katankoro, Sparga, këmený: Vad hufth ýo
eonný akarmý felet, de Tehen hufth nem. Gýwmëlchtwl oýa
magath, Mondolath megh ehetyk de kewefeth, ees az Twzën
kewesfe megh përkeolth Borfooth cýchýrýth es az Borfonak kýth
megh feozëth leweth is igën ýo ýnnýa. Borth feýerth es (Itala)
vekonth igýek, de igën O Borth Ne.

Gým Nýelw fweth, zapura fwnek gýëkerewel tërd (Oruofsagok)
eoýwe, fachýard ký az leweth, es ad megh ýnnýa.

Eoth lewelw fwnek leweth fachýard ký, ad megh Borban
ýnnýa.

+226

Sarga liliom gyökereth feozd megh vyzben, zwrđ megh, abban
az vyzben feoz vȑȑs Bagolȑ borfooth megh, agȑ annak az leweben
ȑnnȑ. Ez igȑn feoleotte ȑo orwoffagh.

ȑeekfweth es feoldȑ fenȑwth teorȑ megh, fachard kȑ az
leweth ad megh ȑnnȑ.

Celidonianak leweleth ȑeod megh, razd megh hogȑ Bogar ne
legȑȑn kȑzeotte, megh ne moffad, hanem chak vgȑ takard bele
az ket Szarath es labȑȑth, es az keth karȑath kȑȑȑkȑgh. Eȑelre
ifmeth maȑth kȑs rea, Megh probalt orwoffagh ez bȑȑonȑȑal.
Euforbiomoth, Olaz Tȑkeoth, Aloefth, petrefelȑm magot, vad
repath, feȑer Borfoth tȑȑ eoȑwe egȑenlȑ mertekkel, Meȑes vȑȑben
eccȑȑr eccȑȑr egȑ kalannȑth agȑ ȑnnȑ.

Olaz Thȑkeoth vaȑd kȑ az Belȑth, tȑlch bort az heaban,
azon Tȑkben melegȑch megh az Borth, melegȑn ad megh ȑnnȑ.

Keferw mondolath megh healwa, drachma, 4, Anifumoth,
Feȑer wrmȑth, ana drachma. 2. Spicanardoth, kapotnakoth ana drachma. j. tȑrd
megh ezȑketh es ȑȑtald megh, vȑȑȑel chȑȑnalȑ apro pogacȑachkakat
beleole, Meȑes vȑȑben mȑȑndenkoron egȑ Neheȑekeoth agȑ
megh ȑnnȑ.

Fekete pȑȑercȑenek kȑ fachȑarth leweth ȑȑtaȑd feol az orraban,
hȑȑnal.

Lo ȑolka gyȑkerenek fachȑard kȑ az leweth, de iol megh
tȑȑȑd elȑȑȑr, harmad napȑgh ad azth ȑnnȑ, mȑȑndȑn reggel,
uncia, 3. harmadnap mulwa megh giogȑȑul.

Bafa rofanak gyȑkereth tȑrd megh, ad megh borban ȑnnȑ,
Nagȑot hȑȑnal.

Kenkȑweth teorȑ porra, ad megh hȑg tȑkmonban eonnȑ,
hȑȑnal.

Farkas alma leweleth meȑes vȑȑben megh tȑrwe porul agȑ
megh ȑnnȑ.

Kapothnakot ves muȑtban, had alȑon benne harom holnapȑgh,
az vthan zwrđ megh, ad ezth ȑnnȑ, Ez chodalatos fȑ orwoffagh,
Sargafagrol, vizȑ korȑagrol. Ezth el hȑggȑd.

Fekethe pȑȑercȑeth, arwa lean haȑat, ana manipulus. j. feȑer borban
forrald megh olȑban kȑ Nem erȑs de tȑȑta, harmad reȑe el
apaggȑon, ebben eccȑȑr agȑ uncia, 3, megh ȑnnȑ, de Nadmeȑȑel
megh elegȑch.

Chȑereȑȑe fanak leweleth keth marokkal, tȑretlen Saffranth
keth penȑ arath, egȑ Meȑȑȑ Edȑs Teȑben forralȑ megh, es mȑkor
eftwe le fekwȑȑel, ezth igȑȑ, reggelis enheȑȑa azon modon.

Retêk lewelenek fachyard kÿ az leweth, ad a3th
megh ÿnnÿa, az vthan wlyÿen meleghe feordÿben.

+227

Chÿÿengÿ fweth, venus a3zonÿ haÿath feoz meg borban, ad
a3th ÿnnÿa.

Tamariscu3th fÿ3 megh eczetben, ad megh ÿnnÿa.

Feÿer pÿ3erczeth mÿkor meeghe vÿragaban aal, es Aran
fonalath kÿt len foÿto fwnek is hÿnak, vegÿ mÿndenÿkbÿl egÿ
egÿ marokkal, lagÿ feÿer borban egÿ Mezÿlben feozd megh, tegÿ
ehÿ3 egÿ Mezÿlÿ Cicorea vÿ3zeth, mÿnd addigh feozzed hogÿ harmad
re3e el apaggÿon, az leweth 3wrd le az vthan. Nad mezeld
megh az mÿnth zeretÿd, ebben mÿndÿn nap igÿal megh, uncia, 3. de
mÿnd megh ÿgÿad egÿ ÿtalban.

Fekete pÿ3erczeth azalÿ megh es teord porra. Me3zel elegÿch
eo3we, es 3ÿta3d feol az orraban.

Erdeÿ vborkanak leweben mÿnth egÿ Bab 3ÿmnÿth a3zonÿ
embÿr teÿewel elegÿch eo3we, tÿlch feol awagÿ 3ÿta3d feol az
orraban.

Konkolth tÿrÿ megh, az porath keofd igÿen rÿtka ruhaban,
a3th 3agolta3d gÿakorta.

Fekete Saarol.

Aloef3th, drachma, 7. Szenth Ianos kenÿereth, vad Saffranth, ola3
tÿknek magwath, ana uncia, 2, Maftixoth, uncia j, Caffiath, drachma, 2, Spicanardoth
uncia s. teord megh ezÿket es 3ÿtald megh, elegÿch eo3we tÿ3ta
Me3zel a kÿnek az eleoth taÿtekat le tÿ3tÿtottad, ebbeol enhera
agÿ drachma j. borban ÿnnÿa, kÿ w3 mÿndÿn zomoru verth es Saarth.
Sargafagrol az gÿakorta valo pw3ÿges igÿen haznos.

A3 oldal chÿontok alat ualo

hufos hartÿakrol.

Bantafa mÿnd az keth hufos hartÿaknak kÿk (Hÿpocondria Affectio)
az oldal chÿontok alath ket feleol vadnak, az Maÿnak, de legh
ÿnkab az Lepnek magzattÿa. Ez keth fele, A3 eggÿk 3ÿlÿgÿeb,
de az Maÿk gonozb. A3 elÿ a3 zomoru Nedwe3fgebÿl (Elfÿnek okaÿ)
es az vernek lÿprwÿebÿl vezÿen eredetÿth, kÿ az Lepben es
az kÿzel valo helyekben fÿlÿtteb megh gÿwlwen, dagada3th
3ÿrÿ3, kÿbÿl ruth Bw3 megÿÿen feol, A3 Lepnek azonkeozben
nagÿ dagada3a tecc3ÿk megh, Sar el folÿafnekwl es orc3a abra3attÿanak
el vezefe nekwl. Ez penÿgh akkor le3ÿen, mÿkor 3ÿlÿdeb

az Nedweffegh es megh is enhyttetők. De mőkör ozton ez az
+228

tulaýdon helyebeol kő wth, es az Ereken megýen, vagő Saar el
folýafth, vagő orcza abrazattýanak el változafath chýnalýa. Mőkörön
penýgh termezeth ellen megh hewél, vagő alab valo allapatban
változók, feketezőnw parath bocýath kő magabol, es az
elmeth kwlemb kwleomb modon megh haborýttýa.

(Ileý) Ennek ýeleý ezék: Sok ýdeigh valo gondolkodas, gonoz
dolgoknak formalafa es velekeodefe, zémerméffegh, maga megh
zegýenles, zorgalmatoffagh, zomorufagh, felelém, tunýafagh, maga
el vnas, es vgýmýnth ketfegben efes. Elmenek es erteomnek
megh homalýofodafa, zawaros alom, dolgoknak vőzza valo
velekédefe, es mondnekwl valo ýteleth. Ezék azerth ýeleý az
zýlýd zomoru Nedweffegbeol valo bantafoknak. De az
(Mafíknak oka[ý]) Mafók kegýetlenb ennel: Az lezén az Fekete Sartul,
kő vagő az Nehez vernek feolétteb megh melegwlth es megh
egéth fēpreýebél, Vagő az Sarga Sarbol zarmazoth.

(Ileý) Eozwe gýwl ez gýakorta az Lepben de gýakortab az gýomor
alath valo kéwer huþban, es az Beel kézéth valo hartýakban
hýntetők, dagadafnak ýelénfege nekwl, Es mőkör ez Nedweffegh
erés es vezédelmes lezén ennek chýak ýgén kős rezeis, kegýeotlen
nýawalýaknak lezén chýnaloýa. Az mely Sar folýas lezén
azerth ez zomoru Nedweffegbeol, az az, Melancholiabol, ez félwl
megh ýrth ýeleokbeol eofmertetők megh. Toabba az oldal chýontok
alath valo hartýas hufok, gýakorta nagő forrofaggal vadnak,
es az Leleok lako ereken fél verefő, vaftagon vadnak azokban,
Smőkör az para akar mő okbol tamadwan fél megýen, az Szýw
dobogh es megh nýomatók es az Elewenfegh el fogýatkozók, az
orcza vérés lezén, es vgýan Eegh, az zémék tele telnek chýorgaffal
es megh homalýofodnak, az Elme megh haborodók, es
annýra el foglaltatók, hogő mýndén ýo dolognak varafa kýwél,
az Eleth feleol nagő ketfegh vagyon, es fémő zep zoknak býztatafoknak
ereýewel, arra nem výtethetők, hogő az megh gýogýulas
feleol ýo remenfegh leheffén. De valahogő el fogýwan
vagő el ozolwan valahogýhogő ez para, az Nýawalýakis megh
laffodnak. Ez gonoz, ha az Agő velében fél hat es oda ragadand,
Bufulafth es zwnтелен valo Hýdegh lelefth hoz, es kýbeol ozton
lezén az Afþu korfagnak Betegfege.

Ezékheoz hafonlokat hoz Nemýnemw keppen az magatul

valo Sar is, a mely bwêlkeodÿk az Maÿ kërwl Nagÿ forrofaggal.
 Es lezën az a forrofagh el aÿulaffal, Egeo vërës orczawal, zëmnek
 el homalÿofodafawal es kënÿben labbasawal, Sha az gonoz
 nÿawalÿanak Ereÿe megh Nem laffodÿk, megh haborodwan az
 Elme, feol gerÿed haragra, gÿakorta hankodÿk, bozzu allafra
 +229
 kezërÿttetÿk, es ezzel vgÿan megh emeztetÿk az Tefth,
 ha fekete Sarra nem valtozÿk.

Tefthnek el fzaradafarol. (Marafmus)

Az Tefthnek el zaradafa femmÿ nem egÿeb, hanem az (Oka)
 taplalasban valo vetêk, kÿwel laffan az Tefth el zarad es el
 emeztetÿk. Ha eledelnek zwk voltaerth, vagÿ félêtteb valo megh
 wreffwleferth, vagÿ erês betegfegerth, vagÿ valamÿ bÿzonÿos
 okokerth az Tefth megh hÿtwanodÿk, az Nem mondatÿk el zaradafnak,
 hanem chÿak az, a kÿ laffan es ballagwa femmÿ oka nem
 lewen, Eledellel elwen az Tefth nem taplaltatÿk. Mÿkor chÿak
 valamely egÿ rezth foglal el ez zaraffagh, oka annak valamÿ
 kÿwaltkeppen valo vetkes voltha annak az reznek. Annak penÿgh
 az kÿ mÿnd az egez tefteoth el foglalÿa, oka annak valamely
 Belfeo fw rezben vagÿon, kÿ az Melegfegnek es az termezeth
 zërenth valo Eltetê leleoknek ereÿeth megh tompÿttia awagÿ el
 nÿomÿa el oltÿa. Annak okaerth, az Szÿw bantas, es leg feolÿeb
 az zwntelen valo hÿdegh leles, es az Twdênek megh febêfwlefe,
 mÿwel hogÿ maganak es mÿndên rezeÿnek Eltetê lelkeÿth labbowa
 tezÿk es megh haborÿttÿak, megh hozzak az Tefthnek el
 zaradafath. Sêth meeg az gÿomornak Nehez Nÿawalÿaÿa is. Lepnek
 es Maÿnak Meleghe es zaraz mertekletlenfege is, az Sarga
 es Fekete Saarnak fokafaganak kÿ omlafa is, megh hozzak. Ez
 azerth az ok mÿwelhogÿ az termezeth zërenth valo Eltetê lelkeoth
 es melegfegeoth megh ronthÿa, azerth hogÿ haznos verth Ne
 chÿnalhaffon, el zaraztÿa az Embêrth. Ebben ez betegfegben
 ÿollehet fok eledel kewanatÿk, kÿ mÿa az Erek fok Nedweffeggel
 fél fuualkodnak, de azerth az tefth vgian Nem taplaltatÿk,
 merth az a Nedweffegh az Melegfegtwl, es allattÿanak
 ÿozagatul el hagÿattatoth.

Testnek gonoz allapattyarol.

(Cachexia Malus habit)

Az gonoz es vetkes allattya az Testnek mykor vagion, ez Nyawalya alath, fok terhe vagyon az Testnek, es mynd allattyan, smynd zyleneben vetkes lezen. Az Testh Nem olyan (Ielej) keß es nem olyan vydam, mynth az kwzkeodékben lattjuk, de Nehez es eretelen, fnem elewen zynnel vyragofkodyk, hanem vagy herwadoth, vagy megh kekwlz zynw, vagy vereos Sarga mynth az +230

(Okaj) Cytrom, es vgy vndokyttatoth megh. Ez gonoz Nyawalya az tyztatalan es megh vezeth eledeleoktwt lezen. Ha penygh ezek nynchenek az vetkek, gyomornak es az belfe rezekek eretlenfege vagy tyztatalanfaga oka. Az eretlenfege emeztetlenfegeoth es Nyerfefegeth zerez, mely az Ereken es az Testnek allattyan jo eledel gyantant ragattatwan, mynden rezejben be megjen es hozza ragad, de azerth igazan hozza hafonlo nem leheth. Az Belfe rezekek tyztatalanfaga, vagy az kemeny dagadaftul, vagy az megh vezeth Nedwefsegnek ky omlafatul, awagy az maga allattyanak megh vezefetwt yw, de vetkes es megh rothat verth zereo3, ky ozton mynden rezeke el ozolwan es oth megh Newekeodwen, vetkes taplalafth chynal, az joth es az haznofth onneth el ozlatwan. Innet ymmar az Vernek mywolta zerenh, az testnek allattyanak megh vezefe kwleomb kwleomb fele, Nemely Nyers es Nyalas, Nemely Saaros, Nemely megh vezeth es kwlmb kwlmb modon megh rothadoth, melyet az eledeleoknek termezety, es az belfe rezekek gonoz el rendelefe hozoth. Az Nyalaffagtwt valo vetkes allattya az testnek, Melyel az zwzeknek zep fenle orczyayok megh vndokyttatyk, es az Elewenkeode zep zynek el vez, yeleonty megh hogy az vyz Betegfege el keowetkezyk, mynt hogy az zomoru Nedwefsegnek vetkes volta mykor az testnek allattyan ky mutatodyk, Bel pokloffagoth yeleonh. Ez Testnek allattyanak azerth vetkes volta az Testnek megh zaradafatul fokkal kwleombez, merth abban el vekonjodwa az Testh lassan lassan el aß, el zarad, es vgyan el roffad. De ezben nagy Nehezze lezen. Az zara3 betegfegeben az my az ereken vagyon, az Nem Newekeodyk, fem az rezhöz Nem ragad, De ebben ez Testnek allattya vezefeben, Newekeodyk, az taplalo rezhöz hozza ragad, es yolleheth Nyalas, zomoru, vagy egeb aranth is vetkes, de azerth vgyan vernek neweztetyk. Ez Betegfegeben az ven embeorek ynkab efnek es az gyermekok,

kýk megh sem giogýulnak keonnýen, az eltet  tehetsegnek
er tlenfegeyerth. De az kýk erey kben vadnak ezben nem efnek,
sha bele efnek is, de keonnýen megh zabadulhatnak. Ez gonoz
nyawalia ha fokaýgh tarth emb r n, v z korfagoth hoz, azerth
ennek giogýtafath nem kel halogatny .

(Eledele) Eledele ez ilýennek telýeffeggel zara3 es vekon 
legý n es az mely keonnýen megh emezt d k, es  o verth ch nalhath.
Fe er bor legý n az ýtal.

+231

V z korfagrol.

(H drops Aqua intercus)

Az mely Betegfeg th magýarul v z korfagnak h nak harom
fele: Egg k B r keozeoth valo: Maf k az Hafnak hart aýaban
valo: Harmad kis azon hafnak hart aban valo, De ezeoknek
m ndeony knek kwleomb kwleomb oka  vadnak.
Az B r keozeoth valo v z betegfegh, az (Anafarcha)
Tef nek lag  puha Newekeodefe, es el puffadozafa. Ennek az
kezdet ben dagadoznak az labak ýel  ben E twe, es Munka (Iele )
vthan is, es m kor fokaýgh le ha olwa vag on emb r, Sha be
nyomod az dagada th, feol nem ýw az Nyoma nak hely , hanem
vg an vg  vapafon marad. Reggel peny gh es ecczaka az nyugodalomnak
ýde en, el ozol femm  lez n az dagadas. Toabban
ebben sem az orcza, sem az karia  emb rnek sem eg eb reze ,
 eoth az hafnak hufa is megh nem dagadoz, de azerth m nd n
te th puha, lag  es el herwadoth, es akar m  kich n munkatul,
vg an el olwad es el er tleneod k, es m nd n ch elekeodet 
lankada fal es farada fal vagion. Ra ta koro kenth az Betegfegh
de la fu, ez ilýennek fe er az v zelet  es la fu. Ez
peny gh attul lez n, merth az egez Tef th N erfefeggel, (Oka ennek)
N alas es fe er z nw verrel, awag  ha igazban akarod mondan ,
la fu es eozwe fag ot v zzel, megh teoltet k; ýnneth azerth ez
Nyawaly  igazan h wat k B r keozeoth valo viz  Betegfegnek,
mely v znek fokafagatul az termezeth zeorenth valo Melegfegh
el rontat k. Ez azzal kwleomb z az Tef nek abrazatt yanak el
vezefetwl, merth ebben az Tef th nagyobban puffad es dagad
megh. De m nd az kettőnek eg  oka es vg an azon vagion,
Tudny ill k, az Ma nak es az Ere nek feol tteb valo megh
hwlefe, k  awag  magatul valo, awag  az Sz wnek, az Lepnek,
g omornak, Ma ban lew  emezt  ere nek, es eg eb reze nek
k k az emezte nek zolgalnak vetkes voltatul vonattatoth, es az

bele oltatoth melegfegnek es leleoknek el ozlafa is oka. Lathato
dolgok penygh hwytik megh az belfeo rezeke, es
rontyak el az melegfeg, fok hydegh es hytwan vyznek ytala,
Salatanak ees gywmelchnek modnekwl valo etele, yeleofben
mykor Nyary hewfegh awagy munka mya az Tefth meg hewel.
Az ben valo melegfegoth es lelkeoth penygh ozlattyak el, az

Effele betegnek ha az Orra vyzket, az hafa es az vyzelety
megyen, harmad napigh Nem eel.

+232

nagy eres betegfegh, az orbol valo be ver folyas, vagy azzonyallatnak
be ver folyafa, vagy Swlybel valo ver folyas, ezek mykor
feleotte modnekwl folnak, es effelek myndeneok egyebek is az
kyk megh emeztyk az eltet Belfeo rezeke Ereth.

(Afcites) Az Hafnak hufa alat valo hartakeozeoth es az
Belék kezeoth vyzes es Sawos Nedwefsegknek eg'ben gywlefewel
megh teolth Has; Merth az Has laffan megh telyk es el teryedwen
(Ielej) feoleotte feol dagad. Az testnek teob reze penygh el
zarad es vgyan el olwad. Ha az dagadalth nyomod, az Inas es
eres Hus, mely az zywet es az Twdeoth el valaztya az Maytul
es leptwl, nehezen vezen leleokzeoth es nehezen ad lehesth. Ha
az tefth valamelyk oldalara fordul vgyan megh kordul az Hafban
az vyz mynth az mely teomleo zynthe tele nem volna. Az vyzelet
feolotte kewes, temerdeok es verhenyeges zynw, yelofben ha az
Maytul vagion eredety az Nyawalyanak, Az Sawos Nedwefseg
myndeneftwl fogwa az Hafnak hufa ala rekeztetyk. Neha penygh
annak valamely reze az Cyombra es az labakban, kyvaltkeppen
yaraftak vthanna. Neha az zemerem testnek tekyben, az Melynek
wregeben is bele megyen Neha. Neha az azzonyallatnak az
(Oka ennek) Meheben is. Ennek eredety nem chyak az taplalo rezeke
megh hwlefewel, fem az Nyerfseftwl vagyon, de ynkab
azoknak az rezeke es az Edenyeoknek kykben az Humorok
zoktanak leonn gyakor megh zaladafatul. Annakokaerth
az Berkezet valo vyz Betegfegben, az Nyerfsegh az Belfeo
rezeke az Ereken mynd az Egez Teftre el megyen, De ez
hafnak hartaya es Bel keozeoth leweo vyz Betegfegben mywel
hogy valamely megh zakadoth, vagy megh nylyth, vagy megh hafadoth,
es megh valaztoth vekon Nedwefseg awagy chyak veer eo

maga, (az mýnth hogý zokta) az vefek altal ký lezén, az has hufanak wregeben folý be, nem kwleomben mýnth az Nýlallo genýetfegés oldal fáyas ký ewen es megh zakaztwan az oldal chýontok hartýaýth, be omol az Melýnek wregeben, mert soha kwleomben oda nem gýwlhetne.

(Timpanias) Az Szaraz korfagh, az Has hufanak ký terwlefe mýkor azon helre mýnth az Mafodýk vyz betegfegben, nem vyz hanem fok Szel gýwl, es annak wregebe be rekeztetýk. Ez (Ieleý) kewefeb Neheffeggel vagyon az Mafodýknal, nem haboz vgý zellel mýnth az, hanem nagý feol fuualkodaffal vagyon es morgaffal oda be, es ha megh wteod az keormeoddel, olýanth (Oka ennek) zeondwl mýnth Egý Dob, Ennek penygh zeorgé oka +233

az Szel, Melý az erételen emeztetlenfegbeol es Nýerfefegbeol, zarmazoth, ký mýkor fok az gýomorban awagý az Belékben, mýkeppen az Colicanak fáfafaban vagion, Megh týltatik az Szel es termezeth zérenth valo ký ménésth nem talal. Es az w rohanafawal maganak vtath kerefwen, az vekoný mēneteleokén az Hafnak hartýaýban, Nagý gýeotrelmekkel magath be vizý, Es annak vthanna kwleomb kwleomb modon kezéřyttetwen, az hafnak wregeben be megýén es vgýan be forogh. Erreol Hippocrates azth mongýa: Valakýketh kéldék kéřwl valo tekerefeok faraztnak es Agýeka fáýok, Sha orvoffaggal, vagý valamý mafmodon az el nem ozol, Szaraz effele feol fuualkodoth betegfegge lezén az.

Eledele mýnd ez harom fele betegfegben esteknek (Eledele) kézeonfegés. Az mýnth megh ezyk kénnýen emeztē legýén es zaráz. Merth az Nedwes elefegh, kénnýen fordul az vyz termezethre. Az kenýerben azerth ýo Bele fwtńý kémenth Bechý kémenth, es Soth, es az kenýer ýomodon kowazos legýén, merth vgý kewelbe zorýth. Madarak keozzwl, fogolý, Gerlýcze, Hurofmadar, Rigo, es ehéz hafonlok. Nýul Týkfý fwtwe, Raak, Týkmoný. Az parekat vgýan Ne egýe ha leheth, de petrefelméth, Muftarth vérés kapoztath, Foghagýmath, veorés hagýmat es Teýes paar hagýmath megh ehetyk. Béchw eledeltwl telýeffeggel megh oýa magath. Eczetés borfos eteok nem gonoz. Itala (Itala) legýén mēnnel kewefeb leheth merth az fok ýtal igén artalmas effele Betegfegben lewéknek, hanem igén vekoný Bor legién ýtala. Edeos borth el tawoztaffon es Mezes borth. Az Eczet igén

megh enhitý effeleknék zomýufagokath. Ozton fokkal tébbet
egýenek vachýoran hogý nem Ebedén. Sok gywmélcheot es wdékeozben
valo etelth el tavoztasson. De dýoth, Mondolath, pomagranatot,
fét kértwelth es fýgeth megh chetýk, De effeleketh
azerth ne mýndénapon egýek, hanem neha neha, Igén ýo veteoth
agýa Ne legýén. Io az agýath be hýntený Chýomborral (Tanufagh)
Lo menthawal, fekete gyoparral. Munkath tegýén, de feýe be
legýén feodeozwe, Sha nýnch melegh wdeo, Szen melleth munkaloggýek
az melegén. Haznos ýdeftowa lowaglaný, De ha anný
erében vagýon az Betegh, ýo gýalogh ýdeftowa ýarný
es neha futhný is. Io az Betegéth az Naptul megh Melegwlth
feowenben is takarný. Io mýndén nap kecczér haromzoris térleffel
elný, kel penýgh teorlený Melegh Sos výzzel, awagý Melegh
Sos oláyal, Io Temfos výzzel az vthan, vagý kenkéwefel, vagý
Soffal az vthan mosný. Oruoffagoth penýgh olýakat kel adný az
kýk az výzeleteoth ýndýttýak.

+234

(Iwendéles) Az ký effele Betegfegben vagion. Ha az Feýe,
Talpa, es tenere hýdegeok leznek, az hafa penýgh es oldalaý es
az Aala melegeok, gonoz ýel. De ha mýndéneoftwl fogwa melegh
az Betegh, ýo ýel. Ha zéldzýn Sarvýz az vyaýth es kérmeyth el
futtýa, halalnak Býzonýos ýele. De chýak ezék ne legýenek az
keormeyben, ha mýndén testeth el futtýa is, ýo remenfegh
leheth feleole.
(Oruofsagok) Pýnkeofd hawaban végýed az zéld eretlen dýokath,
térð megh mofarban es véd vyzeth, Es egý wegný dýo vyzben
ves keth lath Nadmezeth, Ez vyz akar melý giogýulhatatlan vyz
korfagoth egý holnapigh megh giogýth, chak mýndén napon reggel
es eftwe kichýn feýer borban keth penz Nýomoný Bor keowel
eggýwth poharban vgý mýnth ket vý nýomný borban igýek megh.
Az vyonnan valo vyz betegfegét penýgh týzén eoteod napra
megh giogýttia. Hog'ha penýgh Borkeo nekwl egý kis borban
mýndén reggel valaký ebben ýzyk, korfagoth, felfelél valo feofaýafth,
zedeoigeo feýeth, kényvezeo zémeoth megh gyogýth, es
az Azzoný embérnek Teýeth, megh hozza, ebben ketfegéd ne
legýén.

Salýath, Nagýroponczoth, Caftoreumoth, téry eo3we
týzta lepes Mezzel, chýnalý pilulakath beleole, es ebben eggýet
enhera, egýel awagý tébbet is, annak vthanna meleg borban ves
galbanumoth, zékfweth es Borfoth térétteth, ménnel melegben

lehet ad megh ýnnýa rea.
 Kek liliomnak gy kereth teord megh, annak az leweth zwrđ
 le. Nadmezzel egg wth feozđ megh S rup moggyara, m ynd n
 ha nalban ag  ebben, uncia j, awag  uncia j s. ch oda ig n k  hozzá az
 Sarga z nw v zeth az Betegbeol.
 Papa fweth, p r eth feoz megh Borban, ezth agg ad ýnn a
 az v z korfagofnak.
 Venus azzon  k ldeokenek mel  fweth h nak, Mezes Eczetben
 agg ad ýnn a, ig n haznos.
 Magnes k weth teor  porra, Mezes v zben agg ad ýnn a az
 v z korfagofnak.
 Swl d znonak az Hufath agg ad eonn .
 V azth, Fen w fa En weth, zurkoth, Baber magoth, f z eth
 Soth Ammoniacomoth, olwaztoth bor u fagg ath k th zep n megh
 zwrtenek, ez kbeol m ndeonykb l ana uncia. 2. ch nal  ragado fla tromoth
  rhara ebb l, ees raga đ az dagadafra.
 Vad rathanak magwath teord porra, teord eozwe d zno
 ha al, ch nal  fla tromoth beleole.
 Wn nn k az gane ath awag  kechkenek zara đ megh, t rd
 +235
 porra zep n, f zđ megh Mezes eczetben, eleg ch ahoz t r eth
 kenkeoweth Neg ed rezen th, ch nal  lag  fla tromoth beleole,
 keofđ rea.
 Emb r ganenak v d v zeth alembiconban, ad azth megh
 ýnn a.
 T nk lnek L zt th, Moharnak l zt th, ana uncia, 2,
 t r eth Them enth, uncia, j, D zno ha al k t eleoz r Borban mos  ol
 megh, teor  eozwe, ch nald fla trom moggyara es k fd rea.
 F gebeol, Fe er wreombeol, arpa l ztb l fla tromoth ch nal ,
 de eleoz r eozwe feozzed ez keth er ffen, t d az megh dagadoth
 hafra, megh apazt a.
 Arpa L zt th, Babl zteoth, Bakzarwo fw magwath, F ld 
 bozzanak gy kereth, Baber magoth, Fe erwrmeoth, Fekete gy oparth,
 feozđ megh Borban, ch nal  fla tromoth, t d rea az
 egez hafra.
 Galamb ganeath es kechke gane ath, Eok r z mnek az mel 
 fweth h nak, ze kfweth, m nd eg  mertekkel v d ez keth es
 teord megh, ig n ereos eczetben es Mezben feozđ megh, k fd az
 dagadoth Hafra.

Chÿgakath mÿnd hufostul tÿrÿ megh ÿo Bwÿn, tÿd azth az dagadafra.

Fa heaÿnak[!] vÿzet veod, azth gÿakorta igÿa.

Tatorÿannak magwath teorÿ megh egÿ Nehezekeoth, pÿzerczeth feoz megh borban, annak az leweben egÿ mas vthan fok napokon, egÿ egÿ Nehezek tatorÿan magot agÿ megh ÿnnÿa. Muftar magoth teorÿ megh, kichÿn gÿermÿk hugÿaban elegÿch, azzal kennÿed.

Dÿjno kenÿernek fachÿard kÿ az leweth, elegÿch egÿ kÿs reubarbaromoth hozza es Nadmezeth, ad ezth ÿnnÿa.

Apro Boÿtorÿanth feoz megh Borban, gÿakorta azth ÿgÿa a mÿkor zomÿuhozÿk.

Choda fanak magwath aztazd fokaÿgh kechke Teÿben es azt agÿad ÿnnÿa.

Faÿ Bozza gÿeokerenek vÿd vÿzeth alembiconban, Feoldÿ Bozza gÿÿeokerenek is vÿd vÿzeth, harmÿncz napigh mÿndÿn reggel igÿek ebben harom latoth, de az faÿ Bozza vÿze legÿÿen keth lath, az Feoldÿ Bozzaÿe egÿ, vgÿ kel mÿndenkor eo3we elegÿtenÿ az ÿtalth.

+236

Az Belÿkrÿl.

Az Belÿk Mertekletlenfeggel nem bantatnak megh, hanem az eo Nehez Nÿawalÿaÿok ÿmezÿk: Megh rekedes, Megh zorÿtas, Megh twzefwles, Genÿetfeggel valo kelewenÿ, Ennek ozton megh (Obstructio) Sebÿfwlt helye. Az megh rekedes, vagÿ az Eledelnek ala mÿnefeth az Belÿkben, vagÿ az Eledelbÿl megh lÿth ganenak az zekÿn kÿ mÿnefet, zakaztÿa keozben. Az penÿgh (de igÿen rÿtkan) tamad termezeth kÿwl az Belnek allattÿaban, Melÿ rekedes annÿra megh Newekÿdÿk, hogÿ az Beleoknek Meonetelÿt es vtath megh tÿltÿ zÿnthe. Neha penÿgh az megh zaradot ees be rekeztÿeth ganeÿoktul lezÿÿen, kÿk az Belÿknek tekergefÿben es kerÿngefÿben lewen, onneth nagÿ Nehezen ÿndulhatnak kÿ. Megh zaradnak azerth valamÿkor kefen mÿnnek ala, awagÿ mÿkor kwlfÿ dolgokkal es munkakkal megh tÿltatnak az ala mehetefwl, es ifmet vÿzza fÿl ternek. Ebben ez Nÿawalÿaban femmÿ faÿdalom, fem lathato dagadas nÿnchen. Megh is odathatÿk ez ilÿen rekedes kÿnnÿen. Neha lezÿÿen ifmeth, az temerdÿk es reofth Maa3 zabafu nÿalaffagtul, kÿ laffan megh gÿwleke3zwen es erÿffÿen az Belÿkhÿ3 ragadwan, mÿndÿn wregÿth az Belÿknek megh teoltÿ.

Az heaban valo Nyal jöllehet az Agy velében az Gyomorban,
 Es az Beleokben zokoth teremny, De az Agy veleoben
 vekoný es vyzes az Nyal, Az gyomorban penygh es az Belékben,
 temerdék es rsth, merth effele Nyal, tulaýdon rutfaga az Beléknek
 es az Gyomornak, es nem az keozeonfegés eledelbél leoth
 ganeýa az Hafnak. Merth hogý az gyomornak es az Beleoknek
 allattya hydegh es hartyas, temerdék Ees Enýwes rutfagoth chýnal
 magabol, olyanth mynth az reth laffu Nyal. Ez azerth termezetzérenth
 zarmazyk es megh Newekeodyk az Beleokben, kykbeol
 Neha ez Nyal az ganeý kërwl lewen, zabad akarattyán ala zokoth
 ýwný, Neha penygh az Crýftellel ky hozatny, Neha Veer hafnak
 folýafaban nagy erewel ala vgýan ragwa ýwný. Mýkor azerth
 annak az Nyálnak ky mènefe chýak keweffe lezén, es laffan
 laffan megh tébbwlwen, az Melegfegnek ereýewel az Belékben
 vgý temerdékedyk megh, hogý az Beléketh megh rekeztwen,
 telýeffeggel megh dëglelý, Es fok týtkos es Nehez Nyawalýaknak
 lezén oka. Peldanak okaerth: Carol chýazarnak egý kèwete
 nagy faydalommal gyétretýk vala, Ees az ýob feleol valo oldal
 chýontok alat valo hartyas hus megh dagadwa vala, ky el Nýul
 vala az hafon altal alath zýnthé az Bal feleol valo hartyas hufra
 is. Ezt telýes hat egez eztendeigh mýkor mynd affele orwoffagokkal
 giogyottak volna, mynth affele kemený dagadaft az kyth

+237

deakul Scirrhufnak hýnak, annak vthanna erés Crifterth be adwan,
 az zeknek letelekoran, valamý erés es kemený vgý mynth egý
 lab nyomatny hozzu el nýulwan ky ýwe, kyth az Betegh veel
 vala az Belýnek leonný. De myhelyén megh keonnýebbeodek
 vthanna, es tanachot tartwan feléle, es Mafodczor, harmadczoris
 Criftelt adwan, ísmeth olyan allat ýwe ky, es az vthan
 myngýarafth megh giogyula. Mafýk is volt az kýnek effelewel
 volth betegfege, kýnek az hafa félétteb megh dagadwan, megh
 holt, es fél metelwen az Doctorok azth, talaltatoth az Temerdeok
 Eotedyk bel ézwe fwlt nyallal oly telen, hogý vgýan merének
 ýteltetéth leonný, az ky az zekre semmý ganeth ala nem
 bochyatoth. Iollehet ezék igazak, De ezth Galenus nem hýnne,
 igaznak fem lattatnek neký leonný. Toabba, Ez Nyal az temerdék
 Belnek apro lýku czellaýban fokaýgh lewen, neha vgýan kéwe
 newekeodyk, olykorukka mynth egý Geztýne awagy egý Dýo, ky
 vgýan lattatoth is. Ez gonozokath azerth chýnalýa az megh Newekédét

Nýal, kÿ bwêlkeodwen ozton, mÿnd az erê, mÿnd az Elewenfegh
betegêlkeodnÿ kezð, az gÿomornak Nÿerfefege vagÿon,
es az zeknek kefêdelmes mênefe, Morogh az fok Szel az hafban.
Hÿdegh az has, es neha Colicahoz hafonlo faÿafawal gÿêtretÿk.

Az megh rekedefnek kêzel valo Sogorfaga az megh (Coarctacio
zorÿtas, kÿ lezêñ azoknak ereÿêkbeol az mÿchodak Astrictio)
be vetetnek az Embêrtwl, azok vagÿ Eteleok mÿnth az Bÿfalma,
vagÿ zorÿto Crifterêk. Sêth az kêwer es erêshartÿanak melÿ az
Belêkkel eo3we vagion ragadua, megh dagadafatul es egÿeb fele
belfeo tagoknak dagadafÿtul is, az kÿk az Belêkre rea fekw3nek,
megh lezêñ igêñ gÿakorta. Az olÿan têkêffegtwl is kÿben az Bel
az Têkben le 3al, es a33al mÿnth egÿ keotellel vgian megh
zorÿttatÿk.

Az megh tw3efwles az vekonÿ Beleokben nem (Inflammatio)
gÿakorta efÿk, de az temerdêkêkben kÿk hufofok es verêfeok,
legheÿnkab penÿgh az legh alfo temerdêk hatodÿk Belben, Legh
elê3êr ebben az faÿdalom erêsh es vgÿan 3aggato, Es
nem olÿan budofok es rago mÿnth az verhafnak folÿafaban vagÿon,
es olÿan keo3ben veteffel volna mÿnth az, hanem azon egÿ
helyêñ mÿnthale 3egeztekvolna, vgÿ aal es gÿêtêr. Az Febris
is forrob ebben hogÿ nem mÿnth az Ver hafban, es az kÿn
vagÿon, azth nagÿ keferwes es mod nekwl valo deodeorgeffell
fara3tÿa. Ebben penÿgh zekre valo mênefnek kewanfaga chÿak
heaban vagÿon, merth az megh rekedêth dagadafnak nagÿfaga
mÿa, femmÿ awagÿ igêñ kichÿn zek megÿêñ. De az Ver hafban
megÿêñ valamÿ es gÿakortha.

+238

(Abfc3sus) Ez kelewennÿe lewen es megh fakadwan, Eleo3êr
vndok genÿetfegheverêsh, az vthan feÿer megh eerth ÿw kÿ az
Alfelbêl, es az vagÿ chak kwleñ maga ÿw kÿ, vagÿ elêtte az
gananak, Melÿ ganetul kezêrttetÿk kÿ ÿwnÿ. Akkor ozton mÿnd
az faÿdalom, mÿnd az Febris es egÿeb nÿawalÿak is megh
laffodnak. Smegh menekêdwen ozton az Bantaftul, 3abadon
megÿêñ az zek.

(Vlcus) Az kelewennek rothadafatul lêth megh febêfwles, az
verhaftul is, az Erêtlenfeggel valo hafmênestwlel megh lezêñ,
Ennek faÿdalma vgÿan oda 3egeztetêth vgÿ mÿnth, kÿnek erzefebêl
az Betegêlkeodeo Belêk gÿakorta az w terhêket le vetÿk,
es kÿ ontnak Neha verêsh, Neha penÿgh genÿetfegêsh vndokfagoth.

Sha az Seb vëlgÿes lezën, (mÿwelhogÿ Nedwes helÿën az ganenak vtan vagion) es oth fokaygh genÿetfegëfÿën marad, Nehezen forrad be, es ha ÿo gond vÿfeles nem lezën rea, hozzu darabos es melÿ lÿku. Tafkas Seb lezën, awagÿ Fenewe valtozÿk.

Hafnak nem meheteserël kÿth Colicanak

(Colica) **zoktanak hÿnÿ.**

Az Belëk fok kemenÿ Nÿawalÿakkal gÿeotretnek

1. Melÿek ezëk: Az hufos temerdëk Belben lewë faÿdalom,
2. 3. az kÿth Colicanak hÿnak. Az apro hurkakban valo ragas,
4. 5. Szekek nehezen valo mënefe. Emeztetlen hafmënes, a
6. 7. kÿ genÿetfeggel vagÿon. Fofas, Hafnak ÿgën Meonefe. Veer
8. 9. has mënës. Erëetlenfeggel valo gÿakor has mënefnek kewanfaga,
10. Tÿzta ver mënës, Es kwlomb kwlëmb fele gÿlÿztak.

Az temerdeok Eotëdÿk hufos Beel mÿwel hogÿ igën

tagas es Nÿulo, es fok tekergëzëfÿel vëlgÿes, fok materiakat vezën be, kÿknek fokafagatul faÿdalma vagÿon es gÿeotretÿk.

(Okay) Lezën ez penÿgh Negÿ okbol: Elfë oka, az temerdëk

(Elfë oka) Szel kÿ oth az Belben zokot gÿwlnÿ es termenÿ, kÿ mÿa fokzor hallattatÿk korganÿ es morganÿ az Bel, merth az termezeth vgÿan nem reondeolth annal egÿeb helÿet az Szelnek be vetelere, Melÿ Szeleth az gÿomornak az Elfë megh

(Mafodik oka) emeztëfe zërzëth. Mafod oka, az Refth Nÿalas nedwëfÿegh,

(Harmadik o[ka]) Harmadÿk oka, az Rago es chÿpkeodë

Saros Nedwëfÿegh, Melÿ ozton Neha twzëfwlëft is gÿwÿt feol,

(Negÿed oka) es ebbeol lezën Negÿedÿk oka. Annakokaerth ebben

ez Belben fok Szel gÿwlwen, ha az rekedëftwl melÿ az kemenÿ es megh zaradoth ganetul es egÿeb okoktul lewen, az bel megh

+239

nem ronhattÿa, Az Belth erëwel kÿ nÿwÿtia es zaggettÿa, nagÿ

kegÿëtlen faÿdalommal, Effele Szelnek gÿwleſetwl talaltatnak

olÿ Embërek, az kÿknek alfo rezebeol hafoknak fok kerëngefÿel

az Szel az gÿomorra fël ÿw, kÿt bëfeogëfÿel bocÿath el. Es az

fÿngas helÿeoth, az bëfeoges vagÿon. Ieleÿ, Ezëknek: az (Ieleÿ)

Szel mÿa lëth Colica az hafath megh teritÿ igën budofó es

alhatatlan, fok helÿën faÿ, gÿakorta zërëgh, morogh (Szel mÿa lëth

es mÿkor zoroffa igën megh reked, fem az zaÿon colica)

fem penÿgh alol kÿ nem wthÿ magath. Az temerdëk refth es

wegh zÿnw nÿaltul leoth colica, kÿ az Belhëz vgÿan (Wuegh fÿÿnw

hozza ragad, es ragya zaggattya, es vgyan furya Nyaltul leth)
 myntha furowal furnak, ky mya nagy colica)
 az faydalom, ky ymelgest es okadasth yndyth, es ez sem
 befeogeffel sem fyngaffal megh nem kennyebbeodyk, kynek
 eredety leth az zabalodaftul es hewolkodaftul, kyk Nyerfefegeth
 es temerdék Nedueffegeth chynaltanak. Az Erës ([E]rës chipkêdê
 chypkêdê Nedueffegtul leoth Colica, Awagy az [n]edueffegtul
 Twzefwleftul tamadot, ky feollette igen az Belhêz [l]eth colica)
 ragad, Ez vagyon valam y kichyn Febriffel, forroffaggal,
 zomyuhozaffal es vigyazaffal. Igen megh eregbeodyk penygh az
 Meleg etelêktul es Melegytê ytaloktul, merth vgyan azoktul
 vagyon eredety is. Effele igaz Colicay Nyawalak az igaz orwoffagokkal
 kennyen megh gyogyulnak. De neha az vefeknek
 fayafa mya is mykor az feweny awagy az (Vefek fayasa
 kewechke ky nem yndul, gyakorta Colicanak mya leth colica)
 tecczyk. Toabba maffele faydalmak is az (Maffele faydalmak)
 hasonlatoffagerth vgyan Colicanak yteltetnek, kyknek azerth
 helyek nem az husos temerdék Belben vagyon, hanem vgy az
 hartaban az ky mynden oda be az hasban valo tagokat be takar,
 vgy penygh az hartaban mely az hafath be kerwlte. Ezek
 byzon dologh hogy igen nehezek es hozzu ydeigh allandok, kyket
 sem Cristelêkkel, sem orwoffagokkal, sem parlafokkal, sem az
 olyan orwoffagokkal kykkel az igaz Colicat megh (Oka az Maffele
 laffythatny el nem terelhetny. Ez ilyeneknek faydalmaknak)
 zerze oka, az vekon y Szel, vgy az Erës es rofdas Nedueffegh,
 kyk az hartayknak wres helyeiben be ragattanak, a honnet igen
 nehez ky vonny. Ezth kewetyk fok ydeigh valo Febrifek, es egyeb
 Saros nyawalak, kyketh nehez el ozlatny, merth az termezeth
 az artalmas Nedueffegnek ky wzefeth, oda ala az zekre igyekewen
 nyomny, de arra valo vtath fohul nem talalwan, onneth
 az Erekbêl es belle rezekbêl, fordittya gyakorta az hartaykban,
 +240
 holot ozthon nagyob faydalmak yndulnak az Elebbyeknel.
 (Deiectio ta...) Az Szeknek penygh resten valo kefedelmes
 menese az, mykor az gane y es az Eledelnek maradeka, rytkan es
 Nem az eledelnek vetele zerenth zal ala az Szekre. Ezek mya
 az gane yok megh kemenyednek, mywel hogy fok ydeygh ben
 maradwan, az melegfegnek ereyetul zwntelen zaratatnak, es
 azoktul myndenkoron valam Nedueffegeth hozza yok vonznak

azok az Erek, kȳk az Bel kȳzeot valo kȳwer es erȳs hartȳaban
 vadnak, mely Nedueffegȳk ozton Nem chȳak az vekonȳ Belȳkben
 de az temerdȳkeokeben is el ozlatnak. Az Szeknek kesȳ
 mȳnetelȳtwl penȳgh, az Feo megh bantatȳk parawal, az Tefth
 megh nehezȳdȳk, es az gȳomornak emeztefe megh bantatȳk. Ez
 (Okȳȳ) penȳgh az Szeknek kesȳ meonefe vagȳ ȳnkab megh allafa,
 nagȳ gȳakorta lezȳn es tamad, zaraȳ es ľawanȳu vaľlalo elesegektwl
 es igȳn zorȳtoktul, ȳeleofben mȳkor legh elȳzȳr affelet eȳȳk
 az Embȳr, Megh lezȳn feoleotte fok eteltwl is, melyeth az termezeth
 kewes ȳdeigh fem megh nem gȳȳzheth, fem el nem ozlathat.
 Megh lezȳn hanyatta hewereľtwl, hewolkodaľtul es fok
 (Harom Fȳ oko[k]) alomtulis. Ennek azerth ilȳen harom fȳ oka is
 (Elfȳ) vagȳon az kȳ zȳrȳȳ az Szeknek Nem mehetefeth, Elȳzȳr,
 az Eltelen awagȳ megh tompulth erȳekȳnsegh, melyet hoz az
 nagȳ alhato betegseghben lewes, az guta wtes egeȳlen, es az Inaknak
 (Mafodȳk) el zakadafanak betegsege. Mafodczor, az Erȳkeodeľnek
 ȳwk volta, Az Sarga Sar mȳkor az Belȳketh az
 Mȳneľre kezȳritȳ, de az megh tȳľtatȳk, kȳ megh lezȳn gȳakorta
 az Sarwȳȳnek az egeȳ teľtȳn el folȳafanak betegseghben.
 (Harmadȳk) Harmadcȳor. Az Belȳknek megh rekedefe vagȳ megh
 zorȳtafa. Mely ok fokkal gȳakortab megh lezȳn az tȳbbȳnel. Az
 megh zorȳtas, az Belȳk keozȳt valo Erȳs kȳwer hartȳanak
 vagȳ egȳeb belȳ tagoknak megh dagadafatul lezȳn, kȳ
 az Belȳketh az eo megh nȳomafawal megh zorofȳttia. Neha
 penȳgh az Belnek az Tȳkben valo ala zallafatul megh lezȳn. Az
 rekedes penȳgh, vagȳ az zaraȳ kemenȳ ganektul, vagȳ az temerdȳk
 laľfu Nȳaltul, vagȳ az Eozwe ľwlt keotwl az Belben, vagȳon.
 (Etel es ȳtal) Az kȳnek azerth Colicaȳa vagȳon az temerdeok
 Szeltwl, vȳȳes borth es hȳdegh vȳȳeth ľe igȳek, Teȳ eteltwl es
 mȳndȳn hȳdegȳteo eledeleoktul oȳa magath, Seoth tȳȳta Borral,
 es melegȳteo eledeľleľ elȳn. Az kȳnek penȳgh az rȳľth nȳalas
 Nedueľľegtwl vagȳon, vȳonnan ľwlt kenȳeret egȳek kȳ ȳol
 megh ľwlt legȳn, Madarak hufath, Tȳk hufth, Fogolȳ es vad
 galamb hufth, gerľȳȳe huroľmadar es galamb hufth egȳek. Olȳ
 +241
 madaraknak hufatul kȳk az vȳȳeth lakȳak teľȳeffeggel el kel
 ľȳnnȳ, Borȳu hufth es kechke fȳ hufat ȳo eonnȳ. Lenchȳet borľot
 es mȳndȳnt affelet el kel tawoztatnȳ, chȳak keonnȳen emezte
 eledeľt kel megh eonnȳ, Borth feȳerth, vekonth, tȳȳtath, es nem

igēn o borth kel ynnȳa, de kewefeth. Az rago es chȳpkeodeo
Saros Nedwefsegtwl ha vagȳon, Arpa kafath, len magbol chȳnalt
etketh egȳek.

Valakȳn az Colica vagȳon, femmȳth nem zwkzegh (Obferuatio
varakoznȳ, hanem legh eleozeor criftellel az alfo rezth Tanufagh)
megh kel ynditanȳ, merth ha feolwl orwoffagot vezēn addigh
mȳgh az megh nem yndul, igēn feelmes az orwoffagh megh
zorulaftul. De azerth legh eleozēr chak gȳēnge Criftellel kel
chȳelekeodnȳ.

Ros lȳztēth tȳkmonȳ feȳerrel gȳȳrȳ eoȳwe (Oruofsagok)
mȳnth az czȳpoth. Chȳuporban forralȳ vȳzeth, az teztara borȳch
rea az forro vȳzeth, az kēldēket Melegh Mezzel kend megh,
tērēth gȳēmberrel hȳnch megh feolwl, Az Teztath lapȳch
megh, es kēfd az gȳomrara egȳ kezkenēwel, harmad napȳgh
tarch raȳtha; ketsegnekwl megh gȳogwl.

Egȳ Dionȳ zep tȳzta Mezzel kend megh az hafath, zep vekonȳon
egȳ garaftȳ vekonȳ kenȳer heat tegȳ az kēldēkre, az
vthan tērēth zēkfwele mȳndēnwt hȳnch be az hafath, az wrmēth
parold megh teod rea, megh allattȳa ez az faȳdalmath.

Apro Malwath, Cecla leweleth, korpath, Tȳkmonzekēt, fa
olayth, Soth, feozd eoȳwe ezēketh akar borban akar vȳzben, ad
megh ynnȳa, higgȳed hogȳ megh gȳogȳul.

Nȳers Mentath feoz megh Borban, es harmadnapȳgh azth
aggȳad ynnȳa melegēn, probalt orwoffagh.

Malwath, zeekfweth, tȳztēs fweth, kēronto fweth kȳt parietarianak
hȳnak, Chȳomborth, ana manipulus. j. Egȳ marok korpath kȳth
ruhaban be varȳ, feozd megh eȳt igaz elegh vȳzben, es az vthan
zwrđ kȳ ųo modon. Ebbēl ez vȳzbeol vegȳ uncia, 16, tegȳ ehēz tērēt
foth drachma, 5. egȳ tȳkmonnak az zekȳth, Fa olayth uncia, 4, elegȳch eoȳwe,
es melegēn eȳzel criftelȳēzzed.

Borth egȳ mezēllȳel, keth tȳkmon zekȳth. egȳ zerechēn
dȳot tērwe, zerechēn dȳo vȳragot fel nehezekeoth. gȳēmbert is
annȳth. Saffrant egȳ Nehezeknek Negȳed rezeth, Egȳ kewes
Mezeth, Soth, feozd eoȳwe ezēket hogȳ fele el apaggȳon, es
melegēn eȳth aggȳad ynnȳa.

Fenȳw olayth Negȳ awagȳ Eoth chȳēppēth ųgēn ųo melegēn
megh ynnȳa. Awagȳ ha ez Negȳ chȳēp olayth pȳrȳtoth kenȳerben
+242

adod nekȳ is, igēn ųo. Vgȳan effelewel az keoldēket is megh
kennȳ melegēn, ųo.

Mondola olayban Enhera Eoth latoth kel meleg n  nn a
megh adn , de vthanna ozthon N olcz oraygh semm th ne eg ek
es ne ig ek.

K mennek es kapornak g eokereth, Arpath, Fa
heath ann th hog  chak az zaga er    ek megh benne. F geth
ann th hog  megh ed    che, feozd  ol megh e eoketh Borban
vg  hog  Neg edreze el apagg on, v d k  es meleg n ad azth
 nn a.

Korpa cz bereth t lch mazos fazekban, Eg  penzara Bech 
zappanth vakar  bele, keth penz n omatn   o Bech  faffrant
t r  teth, Borkeowet es Vereb ganeth ves ann  ch omoth bele
m nth eg  k s t kmon  volna, de az Bor keowe t b leg  n, Az
vereb ganeth es Bor k weth eg  ruhaban keoffed, es az Cz bereben
er ffen forral ad, ozton k  v g ed es bele fachar ad az
Cz bereben, fwt s meleg n ad megh  nn a. Ha ecc  r megh nem
 nditt a hamar, kecc  ris effeeth  nn a ag , es m nd addigh
ag  m gh nem  nd th. Ez semm th nem er lteth, sem nem arth
az termezetnek, de f leotte ig n t zt ttia az Beleoketh es az
g omroth, K ral fia probalt orwoffaga ez.

V r s kapoztanak Magwath valamen re ronch megh, tehen
hus leweben forrald megh, meleg n ad azth  nn a.

Eg  Agh kappanth elewenén mel ez megh, az vthan eg 
vez  wel verd megh  ol, v  d k  az Bel th, teg  az hafaban
zenth Ianos ken ereth, Folia Senit, Vad Saffrannak magwath, Varadichoth,
kaproth, Soth, t lch eg  nag  fazekban v zeth es
feozzed er ffen hog  fele el apagg on, es az vthan t d k ffeb
fazekban. Ifmet ha zwkzegh annalis k ffeb fazekban, vg  feozzed
hog  az leweben maragg on keth vag  harom fonth, Ebb l ag 
meleg n eg  fontoth megh  nn a, awag  legh f   eb Maffel
fontoth, etelnek el tte z nthe ket orawal.

Szeekfweth f  z megh kappan leweben, etel el th
meleg n eg   o  talt ag  megh  nn a.

Szappanbol ch nal  hozzu ch apoth, B kanak Epe ewel kend
megh, told az fenekeben.

Folia Senit, uncia j, G  mberth eg  g  kereth, z  fweth
t z nket z m th, Reubarbaromoth, drachma j. z lwa z m th tizet f  d
megh ez ket borban, m kor megh feo eleg ch megh Nad Mezzel,
ad megh meleg n  nn a. Ha pen gh Nem  nditana eg  Nehezék
Scamon at kel hozza t nn .

T knak az ganeath Melegh borban ad megh  nn a.

+243

Feoldy Bozzanak magwath zed megh ezzel, mofd ky zepen
es azald megh, Borban feozd megh hogý harmadaigh el apaggýon,
ad megh ýnnýa melegén fmegh týztýttia, de porra tærd az bozza
magot zepen, es vgý feozd az borban.

Gýermékcheknek.

Az gýermékchýenek valamýth énný ach, de mynd megh
Mezelýed azth. Ozton Sos Mezbél chýapot chýnalý az alfeleben
neký, Sha igh zeký nem megýen. Egý Borfo zénný Terpentýnath
agý megh eonný.

Mondola olayth vegý harom Nehezekeoth, Iros vayat is
annýth, elæzer olwazd megh az vayath, elegych hozza az mondola
olayth, es melegén azzal kennýed az hafath.

Mochary Mentath tæry megh, elegych eo3we Mezzel, melegén
ezzel kennýed az hafath.

Tehen teýehæz tegý zuccarum candidomoth, es ad azt eonný
az gýermékchenek.

Kek liliomnak az gýekerebél chýnalý chýapoth, teod azth be
az gýermék fenekeben.

Týk hayat, Lud hayat, Recze hayat, Iros vayat ana
drachma, 4, Szeekfw olayth, Feýer liliom olayth, Mondola olayt ana drachma, 3,
Borýunak Szara chýontýanak veléyeth, drachma, 2, Ehæz az meny vÿaz
elegch, chýnalý kené ýreth beléle, Melýet, Oldalath, Hafath, reggel
es eftwe melegén ezzel kennýed.

Eger ganeth egý Nehezekeoth teorý megh, Néften kechkenek
awagý Baknak az vefeyenek kéwerýwel eggýwth, ebbél chýnalý
vekoný es réwýd chýapokat, kýketh feol tolý az al feleben egýczæris
mazzor is ha 3wk3egh.

Feýer vizý Menthanak hatoth az leweleben tæry ýol megh
az kezæd kézæth, tæd be az gýermék alfeleben.

Mondolat es Nadmezeth tæry ýol æ3we, es ad æ3th eonný
az gýermékchenek.

Eokérnek Epeýewel kennýed az kéldéketh es az Melýe
chýontýa porchogoýath feolwl az keoldéken Melegén.

Dý3no kenýer fwnek ký fachýart lewewel kennýed melegén
az keoldéket es az Melýe porc3ogoýath.

Býkanak Epeýeth, Aloeft, Soth, fa olayal elegych æ3we,
Melegén ezzel kennýed megh mynd kýwl belél az gýerméknek

alfelenek lŷkath.

Erdeŷ vborka gŷwmŷlchenek kŷ fachŷart leweth, Ifopoth,

+244

Iŷalagoth, Bŷka Epeŷet, vegŷ mŷnd egŷenlŷ mertekkel, Fŷget
ehŷ az menŷ elegh, tŷrd eoŷwe eŷŷeketh, es flaftrum moggŷara
kŷfd az keoldŷkere, es azon alol is az hafara.

Eger ganeth tŷrŷ eoŷwe vaŷal, tŷlch megh fel dio heath
eŷŷel, keofd az keoldŷkere. Probalt oruoŷŷagh eŷ.

Eger ganeth teorŷ megh, teolch tele az gŷermeoknek kŷldŷket
eŷŷel, megh ŷndŷttŷa az hafath.

Fŷgeth feoŷ megh Borban, abban az Borban az
vtan feoŷ Szamar vborkanak es feŷer malwanak gŷŷekereth megh,
tŷrd ŷŷwe eŷŷeketh, keofd az keoldŷkere es hafara.

Malwath es Tŷŷtŷs fwŷth fŷŷ megh Tehen hus leweben,
ad megh ŷnnŷa Etel elŷth, de eŷ Nem gŷermŷknek hanem ŷregh
embŷrnek valo orwoŷŷagh ŷnkab awagŷ Eoregh gŷermŷknek.
Nadmezeth, rofamezeth, Tŷkmonnak zekŷth, es Caffiat keth
nehezekŷth, elegŷch eoŷwe tehenhus lewewel, es eŷŷel crŷŷtelŷŷd
megh ha egŷebkeppen megh nem ŷndulna.

(Ileus, Tors... Voluulus)

Hafnak ragaŷarol.

Aŷ Szeknek vtha mŷndŷneoŷtl fogwa be rekedwen ŷŷrŷŷ
az Nehez es halalos faŷdalmakath az Apro hurkakban, melŷ
Nŷawalŷaban, az ganŷŷok az zekre ala nem mehetnek.

(Okaŷ) Okaŷ ennek, az eledelnek ŷwntelen valo megh rothadaŷa az
Nŷerŷefegh mŷa, ŷelŷŷben kŷwer hufoknak etelebŷl kŷ leŷŷn,
kŷk mŷkor oŷton megh rothadnak valoban es oth maradnak, az
apro hurkakban megh rekedŷt chŷnálnak. Tamad neha oth az
helŷŷn valo wteŷtl is ahol az Apro hurkak vadnak. Igŷn feoleotte
nagŷ hŷdegŷegh is ennek az oka, kŷ megh tartŷa es ben ŷorŷttia
az ganekath. Hŷdegh ŷtaltulis megh eŷŷk, ŷeleoŷben a mŷkor
megh ŷŷzadoth Embŷrtwl leŷŷn az. Megh leŷŷn attulis mŷkor az
Beel az Megh ŷaradoth ganewal eggŷwth, vagŷ az Tŷkben, vagŷ
az megh ŷakadoth keoldeokben eŷwen vŷŷza nem nŷomattathatŷk.
Neha chŷelekeodŷ penŷgh az megh kemenŷwlt ganŷŷ is, Es az
(Ileŷŷ) Belnek termeŷet kŷwl valo megh dagadaŷa. Ebben eŷ
Nŷawalŷaban ŷemmŷkeppen az Etel ŷem meheth ala, ŷem az
Crŷŷter be adas feol nem meheth, Vagŷon az Beleoknek veŷŷdelmes
morgaŷa ŷŷrgefe, valamŷ kŷs dagadaŷochka is laccŷŷk oth

az taÿon ahol az Apro hurkak vadnak, zÿnthe olÿan
modu mÿntha ot az helyÿen valamÿ kÿteleczket gÿnbÿlygettenek
volna ÷zwe, vagÿon tekerÿ faÿdalom, fok heaban valo bÿfÿges,
ÿmÿlges. Az gÿomor is feolÿtteb Nedwes, kÿ mÿa vagÿon Nÿalnak
+245

es Sarnak okadafa, valamÿth megh ezÿk es ÿzÿk az Embÿr,
ÿollehet az Belben ala megÿÿen, de onneth ÿfmeth vÿzÿa feol ÿw
nagÿ ganeÿ bwzÿel elegÿÿdwe. El vegre mÿkor ozton zÿnthe
halalahoz kÿzel vagÿon, fok rettenetÿs ganeth okadÿk kÿ, mÿkor
zÿnthe az Tefte is ÿmmar megh hÿdegwlth, es hÿdegÿth is
verÿtÿzÿk.

Ez Betegfegh legh ÿnkab vagÿon az gÿermÿkchÿekÿn. (Tanufagh)

Az Ven Embÿrÿkÿn penÿgh igÿn rÿtkan eÿÿk. De ha lezÿn
valamelÿ ven Embÿrÿn, foha megh nem gÿogÿul beleole.

Farkas Almanak az gÿÿkeret fÿzd megh borban, (Oruofsagok)
ad azth ÿnnÿa Melegÿn.

Kappant fÿz megh, es annak ozthon az leweben, Szÿek Fwnek
es Saarkerepnek vÿragath feozd megh, ad megh ÿnnÿa melegÿn.

Chÿombort es vizÿ Mentath chÿnalÿ ÷zwe Caftoreumal,
kÿfd az hafara, megh allattÿa az has tekereÿth.

Baber magokat tÿztÿch zepÿn megh az heatul, tÿrd megh,
es ebbÿl merÿ Eotwen negÿ Nehezekÿth kÿ, elegÿch melegh Borban
es ad megh ÿnnÿa.

Machka tÿwÿfnek az gÿÿekereth feozd megh Borban, melegÿn
ad azth ÿnnÿa.

Rofmarÿnt zaraÿ megh teord porra, elegÿch melegh borban
es ad megh ÿnnÿa.

Fenÿw magoth fÿz megh borban, es melegÿn ad azth ÿnnÿa
hafragafrol.

Kaporth, Rutath, vizÿ Mentath feoz megh fa olayban es
ezzel parolÿad az hafath.

Lenmagbol, Arpa lÿztbÿl, Rutabol, Kapor magbol,

Apiumbol, chÿnalÿ lagÿ flaftromoth, ezzel kÿfd be az hafath.

Ha kÿnek az Belÿ ala zallot az Tÿkÿben, es attul vagÿon az
hafa tekerefe, azonnal azth fektefd hanÿatta, es az le zallot Belth
nÿomaffal erÿltefd hogÿ vÿzÿa mÿnnÿÿen az hafban, de igÿn laÿfu
nÿomaffal chÿelekeoggÿel, az vthan keofd altal ruhawal.

Ha tÿrtennek hogÿ valamÿ Mergÿs orwoffagtul awagÿ purgaciotul
volna az haftekeres, mÿngÿaraÿth agÿ fok melegh vÿzeth

megh ýnnýa, es azon er ltes  ed az Beteg  th hog  okaggy ek. Az
vthan   meth ag  melegh fa ol  t, vag       k  wer hus leweth
megh ýnnýa, hog  annalis t  bbet okaggy ek. Eg  n  han Nap el
mulwa az vthan, t  ry  eo th ag  Melegh borban megh ýnnýa.

+246

G  erm  kchenek.

T  k Hurnak v  d v  zeth, ad az th ýnnýa. Az fweth pen  gh
len magh ol   ban racd megh, es keof d az hafara.
Fe  er p   erczeth teor   megh. Fa ol   ban feoz d megh, k   d
az hafara, Ch  oda ig  n megh g  og  tt  a.
Kapor ol   th, Szeekfw ol   th, m   nd  n  kben veg  hat latoth.
Rutha ol   th harom latoth, viz   Menth   porath harom lototh,
ez  keth forrald           , es     d megh es m   kor az         gh
kewann  a ez  el kenn   ed Meleg  n az fa  o hafath. Probalt orwo   agh
ez.

Ha az Cr    tel   oda be rekedne.

Eg   pohar fa ol    al el     r Cr     tel    d megh. Az vthan nem
    n reg   Eger ganey  th keres, es eh     is teg   harom vag   Neg  
ch    p fa ol   th, t    d      , es ch   nal   ebb  l   o   regh hoz  u
ch   apoth, az Ol    al valo Cr     tel     es vthan told fél az Emb   nek
al feleben m           th. Probalt.

Haf  ak Fa         .

Eg     o Marok k       th feoz  megh fa ol    ban,     d k  
Cr      ben a  t ad f  l. Sig            de prato.
Fe  er Malwath metel   ig  n aprora, va   ban p       d megh,
k    d az fa  o hafra.
G           metel   ig  n aprora f    d er      en megh borban annak
az leweben ag   ýnnýa. More peter.
D     ak az Bel   es hea k       th mel   hart  a ter   ,        d
megh es t    d porra. An       th is t      porra, ez porok  ak m    nd  n  ke   l
veg   ann   th az men   fel d     ak heaban ferne, v    d
eg   pohar v      borban, habard el es meleg   ch megh, ad megh
ýnnýa es takard      be ag     a.
Chombort a      megh es teord porra, es az por k      ben ws
keth v   t          th m    nd           , teg   a     fel ann   Saffrat
es habard eoz  e eoketh fl       m mogg     a. Ol   t     a Mezzel az
k   az lepebeol           , kend megh az g      ra aranth k      l,
t     th g                 h      megh. Az megh mondo            th

chýnald ruhara, es Melegén kéfd oda ahol az Mezzel megh kented.

Ez flaftrom alýon harmadnapýgh raytha. Harmadnap vthan azon modon chelekéggýel ísmeth, mýnd addigh a mýgh megh +247

ýndittýa az hafath, Ennel foha ýob orwoffagh nem leheth. Es igén megh is probaltatoth.

Kélefth, Sowal es Széekfwel téry eo3we, de az Szeek fwnek chýak az výragawal, téd Sakban ez porth, melegých megh es keofd az hafra.

Cýnadonýat mýnd gýeokereftwl teorý eo3we, zeekfw olayba, forrazd megh, kéfd az kéldékere.

Rutath forralý megh výzben, Buza lýzth korpayat azzal chak az výzewel elegých eo3we, kéfd az hafra.

Vérés kapoztanak leweben feoz megh eréffen igén

Agh kappanth, melegén agý annak az leweben ýnnýa.

Effé výzeth So3 megh es melegýcd megh, ad azt ýnnýa.

Farkafnak ganeýath kýth fén talalz valamý Bokron es nem az féldén, téd megh, Borban awagý výzben ad megh ýnnýa, es kéfd az hafara is.

Vérés kapoztanak magwath téd ýol megh, es tehen hus leweben forrald megh, ad ezt melegén ýnnýa.

Gýermékcheknek.

Raknak az aprayath téd megh elewenén Mofarban, kéfd az gýermékchýe hafara.

Spongiath march melegv výzben, azzal parolýad az kýs gýermék hafath.

Fa olayban ves valamý kewes tereoth Saffranth, march ruhat abban, es téd az hafara melegén.

Saar kerepéth, Szeekfweth, Anifumoth, kémenth, Mezeý kémenth, mýndénykbél vegý fel marokkal, es anný výzben az mený ezékhez elegv forrald addýgh hogý fele el apaggýon, march Spongýath ebben, háromzor vagý Negýczéris e3zel parolýad az hafath. Az vthan, Szeekfw olayth, Feýer liliom olayth, kapor olayth, vegý mýndénykbél fel latoth, elegých eo3we ez olayokath, e3zel kennýed mýngýaralth az parlas vthan az hafath.

Kapor olayth, zeekfw olayth, Ruta olayth, ana drachma, 6. porra téréth kémenth, drachma, 2. forrald mýnd eo3we ezéketh, 3wrd megh, e3zel kennýed melegén az faýo hafath.

Feýer wrēmnek az gýēngýēs Výragath keofd eoꝝwe, es
tēd rostellra, pirých ýol megh, annak egý reꝝet kēfd az hafra,
mas reꝝeth az vak zēmēkre. Eoregnekis ýo oruoſſagh.

Feýer Malwath mýnd gýeokereſtwl ronch megh,
es vaýban rachad megh, melegēn keofd az hafra.

+248

Naranch heat tēry porra es zýtalđ megh, ad megh azth
týkmonban ēnný awagý Borban ýnnýa. Eoregnekis ýo.
Meꝝzel kend megh az keoldēketh, Mýlle ſowal hýnch be
fēlwl es keorwle is, Salýat ronch megh, fēlwl tēd rea, es azon
fēlwl burých be lapuwal, es vard be ruhawal, Eoregh embēnek
is ýo orwoſſagh.

Malwath, kēronto fwet kýth parietarianak hýnak, Borofťyanth,
Sꝝeekfwnek výragath, Buꝝa lýꝝth korpaýath, Bak ꝝarwo
fwnek magwanak az lýꝝtýth, vad Saffrannak gýēkereth, mýndēnykbeol
ezēkbeol vegý Egý penꝝ Nyomatnyth awagý tēbbet, tēd
Sakban es feoꝝd megh ezēketh výꝝben, kēfd az hafara, awagý
ſokkal ýob, ha az výꝝeben fēreꝝtēd, ýeleoſben ha az hafa igēn
tekerēgh.

Hafnak mēnefýrēl kwlēmb kwlēmb keppen.

(Okay) Az Hafnak hamar valo mēnefe, ellenkēꝝē okokbol
lezēn azokkal az melýek az hafat megh allattýak, tudny illýk
mýkor az Etel lagý, Sýma vagý feolētte kēwer, a ký az eo
ſokaſagawal az gýomroth es Beleoketh mýnth egý valamý terēhwel
vgýan megh nehezítý. Es mýkor azon gýomrot es Beleoketh
valamý chýpkeodeo erēſſegh gýakdoſſa es chýklangýa, az, vagý
orwoſſagh, vagý megh roſſadoth eledel, vagý penýgh Saaros es
erēs ſēprwýe legýēn az teſtnek, ký oda az Belēkbe es gýomorban
mafunath folth, vagý vgýan oth termēth. Ezēk megh lagýttýak
az hafat, es lagýab zekēt chýnalnak annal az mýnth az termeꝝetꝝērenth
valo Szek volna. Mýkor azerth az Hafbol, ꝝwntelen valo
výꝝzel elegý Nyerſefegh, feýer vagý hamu ꝝýnwen es bwdēſſen
ýw ký, ſemmy faýdalom nekwl chýak az hafnak ꝝērgewel vagý
morgaſawal. Ez nyawalýa, vagý olý hafmēnes hogý az
(Coeliaca) mý ký ýw embērbeol valamenýre megh emeꝝtēdeoth
de nem mýndēnēſtwl fogwa: Awagý ꝝýnthe olýan Nyerſen ýw
(Lienteria) ký es emeꝝtetlenſeggel az mýnth az gýomorban be
bochýattatoth. Az elſē hafmēneſbe azerth egý modu megýēn ký

az hafbol, kŷ hafonlo ahoz az mŷth az Embŕr gŷomra megh
 emezth es az Maŷra bochŷath, az penŷg olŷan feŷer mŷnth az
 Buza zŕmŕknek kŷ fachŷarnad az leweth. Ennek penŷgh ez
 (Elŕŕ hafmenefnek oka) elŕeo hafmŕnefnek, Nem az Nŷerŕefegh, ŕem
 az gŷomornak emeztetlenŕege oka, hanem az ŷmmar megh emeztŕth
 eledelnek gonozul es tŕkelletlenwl valo el ozlafa, kŷth vagŷ
 az Bel kŕzŕt valo ęrŕs hartŷanak, vagŷ az lepnek, vagŷ az Maŷnak
 az w megh rekedefŕk, es az hozzaŷok zŷwafra valo erŕtelenŕegŕk,
 +249

vagŷ penŷgh az Eledeleoknek, ŷelŕŕben hamar rothado
 gŷwmeolcheoknek, es az ŷtlnak feoleotteb valo fokaŕaga chŷnalth.
 Merth ez mŷndŕnŕŕtlw fogwa el nŕ ozoltathatŷk, hanem az
 Hafnak belŕŕ hufaban otben aal megh. Ez okokbol ozton fok
 vndokŕagh gŷwlekŕzŷk, melŷ laŕŕan laŕŕan az vekonŷ hurkakban
 megh eoregbeodwen, vagŷ az Gŷomorban, vagŷ az Bel keozŕt
 valo hartŷakban, vagŷ az Belŕŕ rezeke keorwl valahol, wdŕwel
 megh rothad. Smŷkor ozthon az w fokaŕaga mŷa Nehez kezŕ
 leonnŷ, vgŷan magatul vagŷ feolwl vagŷ alol kŷ megŷŕn, vagŷ
 az termezettwl is kezŕŷteŕŕel kŷ wzettetŷk. Neha laŕŕu Crŷŕtellelis
 kŷ ŷw. Ebben az pulŕus Ernek gŷakor ŕŕl vereŕe es hamar (Ieleŷ)
 valo vagŷon, mŷnth az Febriŕben, es az el baggŷadas kŕwetŷ
 vgŷmŷnth. Ez Nŷawalŷanak penŷgh kŷ nŷlatkozaŕanak elŕtte, az
 Hafnak belŕeo hufa megh terwl es az Has feol fuualkodŷk, es az
 vthan ŷndul el ez hafmŕnes. Az mŷkor ozthon mŷndŕn heaban
 valo Nedueŕŕeghtwl megh wreŕŕeodŷk az Has, Ettwl valo Mŕneŕtlw
 is azonnal megh zwnŷk, es zabad akarattia zŕrenth megh aal.
 Neha vgŷan azon Napon a mŷkor ŷndul, neha maŕod Napon,
 Neha harmad napon.

Nŷerŕefeggel valo Hafnak mŕneŕerŕl

(Lienteria

[I]ntestinatorum liuor)

Ez Hafnak mŕneŕeth melŷ vagŷon Nŷerŕefeggel Ees Emeztelenŕeggel[!],
 Magŷarul Feŷer vernek hŷiak. Ennek penŷgh oka (Okay)
 nem az eledelŕknek el oztaŕanak bantaŕa, hanem az elŕŕ megh
 emezteŕnek erŕtlenŕege, melŷ mŷa az Eledel nŷerŕen es mŷndŕn
 valtozaŕnekwl megŷŕn ala. Ezerth, merth az gŷomor awagŷ hogŷ
 erŕtelen az megh emezteŕe, awagŷ hogŷ igŕn Sŷma, es erŕŕŕen
 addŷgh megh nem tarhattŷa az Eledelt az mŷgh megh emeztŕdnek.
 Erŕtelen penŷgh az gŷomor az megh emezteŕe, megh

hwleſtŵl, melÿ lez  n az fok h  degh   taltul,   leofben m  kor az
 Teſth megh hew  l. S  ma awag   S  kos, Melegh víztől, Ola  tul,
 Va  tul, k  wer huſtul, Sz  luatul, Malnatul es ez  kh  z haſonlo
 eledele  kt  l. Neha pen  gh   deg  n allapatuis lez  n az g  omor,
 mel  eth z  r  z, gombanak, vborkanak, Sarga d  nn  enek es eg  eb
 rothado g  wm  lch  knek etele alkolmatlanul, Teſthnek b  zon  os
 reze  nek akaratt  okbolis megh lez  n ez fele haſm  nes, m  kor
 azoktul valam   vetkes allath az g  omorban eſ  k, m  nth az N  al,
 mel   az Ag   veleob  l zal ala, merth ez megh hw  t   es megh
 lag  tt  a az g  omroth. Azonkeppen az Ma  bol k   ontatoth Saar
 is,   zgatt  a az g  omroth, es az N  ers eledeleoketh, k  keth meeg
 +250

az g  omor   ol megh nem feoz  eth, ala n  om  a az haſban. Megh
 zeorz   effele haſm  neſth g  akorta, az Haſnak belſeo hufanak
 kelewen  e, awag   az Twd  nek is gen  etſeg  s kelewen  e. Az
 Mel  nek es az veſeknek is gen  etſeg  ſwleſe k  k az Sz  wre es
 az g  omorra vndok Bwzth eontenek, k  b  l lez  n vez  delmes haſm  nes,
 es ez az emb  rth ol  an ruth z  nwe ch  nal  a, m  nth az
 k   z  nthe keozel vagion   mmar megh haſaſahoz.

Akar m  nemw okbol tamadot leg   n azerth ez
 (Iele  ) haſm  nes, de   l  en   le  kbeol eofmer  d megh. Az Betegh
 etelenek   z  th nem erz  , es feol  tte gonoz allapatt  a vag  on teſtenek,
 ruth z  nw. Es zwnтелен valo N  ers gane   meg   n k  
 beleole, fe  erz  nw v  zes, de ver awag   Saar n  nch bele eleg   dwe.
 Nag   forroſagh vag  on az oldal ch  ontoknak alatta valo
 hufokban ahol az Ma   es lep vag  on. k   vg  an terwleo, k  b  l
 ozton k  wetk  z  k az Etelnek vtalafa.

(Eledele) Eledele leg   n ez   l  ennek apro madarkak, Swlt
 T  k f  , k  nek haſaban Maſtixot t  ttel es vg   fwt  tted megh,
 kewefeth eg  ek es k  nn  en emezt  th. Ha pen  gh az Has m  nes
 valam   Sarral es ch  pk  odeſſel vag  on, R  ſkafath awag  
 kel eonn   adn  , Mel  ben zor  to allatoth feoztel megh, m  nth,
 keortwelth, B  ſalmath, Noſpol  ath, vag   valam  th effeleth.
 Forralt te   is ig   n   o. Borth fe  ert es g  eongeth kel   nn  a.
 (Itala) M  nd etel   tal pen  gh kewes leg   n, merth m  nd  n haſmeoneſben
 az fok Etel   tal vez  delmes.

(Oruoſſagok) Szerech   n d  oth fws megh melegh hamuban,
 ha lehet meren n  eleſd el azth vele.
 K  leſnek heat t  rd porra, habard eo  we T  kmon   zek  wel,

fwfd megh es ad megh eonnÿ.
 Indiaÿ Borfot zara3 megh, Nÿeles el benne awagÿ etefd
 megh vele.
 Lo fofkanak magwat tÿrÿ, ad megh ÿnnÿa borban.
 Szeekfweth fws megh, akar etelben akar ÿtalban ad oda.
 Reubarbaromot fws megh es tÿrÿ megh, Sawanÿu borban
 awagÿ vthÿ fw vÿzenek kÿ fachÿart leweben ad megh ÿnnÿa.
 Valamelÿ orwoflagokat oda ala ÿrtam az hafmÿnefrÿl mÿndÿnÿekkel
 azokkal ÿo az hafat kÿwÿl keotnÿ.
 Lÿztÿth zÿtalÿ megh es tÿkmonnÿal gÿurd eo3we,
 Nÿÿch megh mÿnth az Chÿk makoth, lapoffÿch megh az vthan,
 keres egÿ mogÿoro fabol chÿnalt fa nÿaffath, raga3 vÿa3th hoz3aba
 +251
 az Nÿa3ra mÿnth egÿ egÿ Bors awagÿ Bab zÿmnÿth, az el
 lapÿtoth teztawal feolwl takard be, fwfd megh es ad megh
 eonnÿ az betegnek.
 Az Szÿ lÿztÿth tÿkmonban ad megh harom3or ÿnnÿ.
 Harom zerechÿÿn Dÿoth tÿrÿ eo3we Nadmezzel, harom tÿkmonÿ
 feÿerewel habard ÿol eo3we, es lÿztel gÿurd ÿ3we,
 fws pogachÿat beleole, harom3or enhÿra ÿgÿe megh a3t az
 pogachÿath.
 Vÿrÿs hagÿmanak vÿd kÿ az vÿlgÿeth, tegÿ fenÿw zurkot
 bele, teod az tw3ben had fwlyÿÿn megh oth, Ees melegÿn az mÿnth
 el twrhetÿ keofd az keoldÿkere.

Hafnak high mÿneferÿl. Fofasrol. (Diarrhoea Alui profluuiÿ)

Iollehet hogÿ mÿndÿnfele zeknek mÿnefe Magÿarul Hafmÿnefnek
 mondatÿk, de tulaÿdonkeppen ÿÿcc3ÿ a3t, az mÿkor az
 tÿ3tab Nedueffegÿk, nagÿ faÿdalomnak erzefe nekwl folnak,
 Merth nÿha maganak chak kwlÿn az Nÿal, Neha chÿak Sarga
 Saar, Neha Fekete Saar tÿ3tan tecc3ÿk megh. Az temerdÿk taknÿos
 Nÿal az temerdÿkb Belÿkbeol zarmazÿk, merth (Nÿaltul)
 azokban zokoth gÿwlnÿ es newekÿdnÿ, gÿakorta az Bel keozÿth
 valo kÿwer hufos hartÿaban is mÿkor megh gÿwl, vagÿ kemenÿ
 vagÿ lagÿ dagadafth zokot chÿnalnÿ, Ees mÿndÿn Nÿalas hafmÿnes
 ÿnneth ve3ÿn eredeteoth. Az vekonÿ taÿteko3o Nÿalat
 penÿgh mondotta Hippocrates, hogÿ az Fÿbeol 3al az gÿomorban,
 es az gÿomorbol az Belÿkben. Az Edÿs es megh elegÿeodÿt
 Nÿalat penÿgh az tefthnek mÿndÿn rezeÿbÿl mondotta zarmaznÿ.

Melÿ okbol azth mondotta, hogÿ az Bêr alat valo vÿzbetegfegêth
 effele hafmênes el ÿndÿttia es el emeztÿ. Az Saarral valo
 has mênes az, mÿkor az Sarga Saar vagÿ Cÿtrom (Sarga Sartu[1])
 zÿnw forro Saar, kÿ neha taÿtekozo is megÿên kÿ, hafnak nem
 igên nagÿ gÿeotrelmewel, mÿwel hogÿ az megh nÿlatkozot,
 vtakon zabadon folÿhat. Ez gÿakorta az hew Maÿtul, awag' az
 Epenek hoÿagatul ontatÿk az Belêkben, Neha penÿgh az Bel
 keozêth valo erêš hufos kêwer hartÿatulis, Melÿ Bel kêzze valo
 hartÿaban mÿndên heaban valo Nedueffegêketh az megh Nÿawalÿodoth
 termezeth zokoth be tennÿ es el reÿtenÿ. Neha ez
 Saar ontatÿk az Belêkben (de rÿtkabban) az Eoregh Erektwl es
 az testnek allapattÿanak mÿ voltatul is. Az Fekethe (Fekete Sartu[1])
 Sartul valo hafmênes, vagÿ az Leptwl vagÿ az Bel keozêth valo
 kêwer hartÿatul zarmazÿk, mÿkoron az megh nÿawalÿodot termezeth,
 +252
 vagÿ az termezeth zêrenth valo fekete Sarth, vagÿ az
 Megh egêth Saart, az hafban be onthia es oth megh zawayâ. Ez
 penÿg az têbbÿnel zokat lamb hafmênes, Merth neha olÿ igên
 fekete az ganeÿ mÿnth az Szurok vagÿ az Caffÿanak Belÿ. Az
 penÿgh bÿzonnyal az vertwl lezên, Melÿ ver valamenÿzêr az
 oldal chÿontoknak alatta valo hufban, kÿ az Maÿ es lep feolêth
 vagÿon, az Er megh zakad vagÿ megh Nÿlÿk, zal az Belêkben ala,
 es az hoffu mênettel megh fwl es megh feketeodÿk, hogÿ zÿnthe
 Szurok zÿnw lezên. De az Belêknek megh oluadafais Hafnak
 (Oluadaftul) mênefe kêzze zamlaltathatÿk, Melÿben az mÿ ala ÿw
 zÿnthe olÿan mÿnth olalÿal vagÿ oluaztoth haÿal eottêttek
 volna megh. Effele hafmênes lezên az dêgêš betegfegêkben, az
 Forro hÿdeg lelefben, zwntelen valo hÿdeglelefben, El aſoth
 betegfegben, es belêš rezekek megh twzefwlefeben.
 (Tanufagh) Az Hafmêneftth ÿol megh kel lathnÿ es ÿtelnÿ,
 Merth ha az termezeth azt az mÿ Nekÿ artalmas es heaban
 valo az hafmênes altal akarÿa kÿ wzny, es azok az kÿkên ez
 vagÿon kênnyen zenwedhetÿk, az termezetnek folÿafath
 megh kel varnÿ, lêth segÿtenÿ is kel ÿnkab hogÿ meheffên, es
 nem kel megh allatnÿ, Merth ha az olÿan hafmêneftth megh
 allatnak, nagÿob betegfegêth hoznak vele. Merth az megh tÿltoth
 dolgok feol mênwen, Fê faÿaſth, vagÿ Hagÿmazth, vagÿ keptelen
 aluuaſnak kewanfaganak betegfegeth, vagÿ fwl mellet valo
 kelewentth, zêrêznek. Azerth elêzêr azokat kÿk az Testnek

ÿawara vадnak, nem zwkzegh megh allatnÿ. Mÿkor ozton
fokaÿgh tarth аз has mēnes, es аз fок heaban valofagoth аз teftbēl
kÿ vÿtte annÿra hogÿ аз Tefth is vgÿan el lankadot erētenēdēt
mÿatta, akkor kel ozton ellene allanÿ mÿndēnnel.
(Oruoffagok) Gÿēmberth, Borfot, Mochÿarÿ Mentath, Szēkfweth
kwleon kwlēn mÿndēnÿketh teord megh es zÿtald megh,
аз kēldeoktwl fogwa аз hafat zÿnthe mÿnd аз gÿomorigh zep

Aз melÿ embērneк gÿomra zorult megh valamÿ megh aßoth
ganetul, vagÿ etēknek buggÿanafatul. kÿth аз Deakok ventofitafnak
mondnak, es igēn erēffen Faÿ, Colica Newe. Ha penÿgh
effele ala chÿußot аз gÿomorbol аз hurkaban, es азt zorongattÿa,
Has tekeres Newe. Effele Nÿawalÿabelj embēr hogÿha vntalan
igēn bwdēffet beoffenth, bathor buchÿudat vēgÿed twle. Ha igēn
okadÿk, аз is gonoz. Meeg annalis gonozb ha koppad аз Haÿa.
+253

tÿzta Mezzel kend megh, hÿnch rea eleozēr аз gÿēmberth mÿnd
zellel, аз vthan аз borfoth, аз vthan аз Mochÿarÿ Mentath,
vtolzor аз zēkfweth. Egÿ Eoregh kenÿerneк аз feneketh mefd el
pÿrÿcd megh, fēlwl burÿch rea melegēn, es ruhawal vard rea аз
hafara erēffen. Sha vgÿan purgacio adas mÿa mēne erēffen is
аз has, Megh allattÿa. Ez igēn probaltatoth orwoffagh.
Rofa olaÿth, uncia j. Maftixot, drachma j. gallefth, vērēs rofat, Chÿpke
rofanak magwat, ana drachma j. teord porra ezēketh, zeekfw olaÿal kend
megh аз hafath, es hÿnch be ez porral.
Tormentilla gÿeokereth porra tērwe, Chÿerfanak is аз leweleth
ana drachma, 2, Ezērÿo fweth, Dÿchēfegēs fwet, ana drachma. s. teord porra
ezēketh, es ebben egÿ Nehezek nÿomonÿt agÿ megh vthÿ fw
vÿzeben ÿnnÿa.

Rofa pogachat vÿzben es Eczetben melegÿch megh, kēfd
аз hafra.

Bolus Armenufth, gallefth, fēz megh borban, ad
azth ÿnnÿa аз kÿnek hafa megÿēn.

Kēlefnek heat teord megh, elegÿch ēzwe tÿkmonnak zekÿwel
fwfd megh hew teglan, ad megh eonnÿ.

Pērkelđ megh аз rÿlkafath, feozd megh азt olÿ teÿben,
melÿben annak elēttel twzes kēwechÿeoket hantal volt, es ad
megh eonnÿ. Awagÿ ha chÿak аз rÿlkafath vgÿan vgÿ feozēdis

megh teÿben ig  n ereoffen   . Es ez, ha purgatiotul m  nne ig  n
feol  tte is az has, megh allatt  ya, Probalt orwoffagh.

S   kfwet eges megh es teor   megh, m  nd etelben   talban
ezth aggyád.

Szerech  n d  ot teor   megh, ad nek   m  nd etelben m  nd
  talban.

Ep  r  nek g   kereth es az lewelet is zara  d megh es t  rd
megh, borban azth aggyád   nn  ya.

Bafa Rofanak g   keret feozd megh borban, es ad azth
  nn  ya.

Eoth lewelw fwnek g   keret feozd megh borban, es ad
azt   nn  ya.

Tehen ganeth eleg  ch eozwe eczettel, keofd az hafara.

Az mel   Eb ch  yonth ragh, annak az gane  t t  rd porra,
ad megh eonn   T  kmonban, ig  n er  ffen megh allatt  ya.

Szarwafnak zarwat egefd megh es t  rd porra. Magwat az
ch  yalannak is t  rd porra, az ch  yalannak    maganak fach  ard k  
az leweth, m  nd ezeoket eleg  ch Melegh eff   v  zben, ad megh
  nn  ya. Ez akar mel   nagy hafm  neftis megh allath. De fokat az
zarwas zarwaba bele ne elegich mert ig  n allath.

+254

Tehen awag   kechke Te  ben t  lch Neg  edrez  n  

v  zeth m  nth az Te   volna. forrald m  nd add  gh hog   fele el
apagg  on. Az forradalban pen  gh m  nd  n ta  tekat el hann  d,
ebben tw  zes ac  elt fws bele eg  n  han  or, awag   tw  zes k  wech  eoket
han   bele, ad megh   nn  ya, Soha ennel   el  fb orwoffagh nem
leheth, az k  nek Sartul meg'én az hafa es er  ffen fo   k.

Eretlen S   d  r  et az k   meeg vg  an fe  er, heteth t  r   megh,
eh  z teg   keth lat rofa ola  th, v  azt eg   latoth, ch  nal   ragado
fla  tmoth   rhara, k  fd az hafra.

Eretlen S   d  r  et teg   az ver  fenre, zara  d   ol oth eg  
n  han nap  gh, t  d el, es m  kor az zwk  z  gh kewann  ya, t  rd megh
es ad megh borban   nn  ya, ch  oda ig  n megh allatt  ya az hafm  neft  .

Ch   ng   fwet t  r   porra, ha k  n er  s hafm  nes vag  on es
nem betegh vele, borban aggyád megh   nn  ya, de ha betegh vele
v  zben aggyád.

Arpa lázító theor     ol eozwe vad k  rtwell  el, es ezt k  fd
az hafara meleg  n.

Sa  toth forras f  l   omodon v  zben, v  d k   es fwfd megh az

faÿtot mÿngÿaraſth, ad aÿt megh eonnÿ.

Lenchÿet mÿnd heaſtul feoÿ megh Eczetben, es paraſon ad aÿth megh eonnÿ.

Soſkanak magwat tÿrd megh, borban awagÿ vÿÿben ad aÿth megh ÿnnÿa.

Vthÿ fwet feoÿ megh eczetben, vÿd kÿ aÿ fwet es foÿd megh, ad megh eonnÿ.

Vÿrÿs Cretat tÿrÿ megh, tÿkmonba ad megh ÿnnÿ.

Eokÿr farknak vÿragat es gÿeokeret aÿald megh, tÿrd megh, borban aÿth ad ÿnnÿa.

Kaproth mÿnd aÿ Magwawal eggÿwt feoÿ megh vÿÿben, es ad aÿth ÿnnÿa.

Gÿermÿkcheknek.

(Tanuſagh) Mÿkoron aÿ kÿs gÿermÿknek foga kel, akkor hafa zokot mÿnnÿ, aÿ Nÿalert penÿgh melÿeth aÿ Inerÿl nÿeltÿn el Nÿel, Ha aÿert feoleotteb nem megÿÿn aÿ hafa, Nem ÿwkÿegh orwoſſaggal bantanÿ. Ha penÿgh feoleotteb mÿnne kelletÿnel, vgÿ kel megh allatnÿ.

Vÿrÿs roſath, kÿmenth, ana libra. s. forralÿ megh eczetben, aÿ menÿ ehÿÿz elegh, vÿd kÿ aÿ eczetbÿl es tÿrd ÿol ÿÿÿwe, Eretlen +255

ÿÿdÿrnek fachÿard kÿ aÿ leweth es elegÿch hozÿa, kend ruhara es keoſd aÿ hafara.

Kechke oltoth egÿ penÿ nÿomatnÿth agÿ megh Egÿ kalan vÿÿben ÿnnÿa, de aÿ Nap ÿopnÿ Ne hagÿ aÿ gÿermÿknek, hanem tÿkmonnak ÿekÿt es kenÿer morſath aÿtas megh vÿÿben es ad aÿth eonnÿ.

Buÿa lÿÿtÿth, vthÿ fwnek porath egÿ kÿs eczettel es tÿkmon feÿerrel habarÿ eoÿwe, ehÿÿz tegÿ roſat, Tÿmÿent, Maſtixot, Bolus armenuſt, Sanguis draconifst, feÿer wrmÿth, Ezÿket forrald megh annÿ eſſÿ vÿÿben aÿ menÿ ehÿÿz elegh, vgÿ hogÿ felenel teob el apaggÿon aÿ vÿÿben. Ebbeol parold megh aÿ hafat, aÿ vthan march ruhat bele, es kÿſd be mÿndÿnÿſtwl aÿ hafat vele. Feÿer Malwanak gÿÿkeret hamoÿd megh es moſarban tÿrd erÿſen megh, roÿ lÿÿtel gÿÿurd eoÿwe gÿÿmbÿlÿwe mÿnth egÿ almath, egÿ Bÿgre forro vÿÿÿel eonch megh, eÿs aÿ beogreth burÿch feolwl rea. Aÿ vthan tÿrÿ Rak ÿrwenth megh, lapÿch megh Teÿtath, es aÿ rak ÿrwent hÿnch rea, melegÿn

keofd az keoldékere. Ez orwoffagh eoregh embérnek is jö es
haznal.

Hafnak Verrel valo mēneferēl. (Dýfentria Tormen)

Az Hafnak verrel valo mēnefet, kŷ Nagŷ faýdalom̄al es
ragaffal lezēn, Magyarul Ver hafnak hŷiak. Harom (Haromfele Ver haf)
formaŷu penŷgh az ver has. Elfē, az Melŷben az Belēknek 1.
taknŷa ŷw kŷ, es vthanna az Belēkre ragadot kēwerfegh
valamŷ kichŷn verrel elegŷ. Maŷodŷk, mŷkor az 2.
Beleoknek az bellē reze awagŷ chŷuhaŷa (hogŷ igh zolŷunk)
le ragattatŷk, es aznak bwrēchkeŷ megh technek abban az
mŷ az Szekēn kŷ ŷw megh elegŷēdwe. Harmadŷk, mŷkor 3.
Melŷebben be hat az ragas, es az megh febēfwlefnek mŷatta,
az Belnek tulaŷdon hufa es allattŷa el ragattatwan es megh
rothadwan, ŷw kŷ. Az Sebēfwles penŷgh legh ŷnkab melŷk (Ieleŷ)
Belben vagŷon, Elēzēr abbol eofmerhetnŷ megh ahol az faýdalom
vagon. Az vthan az elegŷedefnek formaŷabol, Merth ha az ver
es le ragoth allath az ganewal nŷlwanfaggal ēzwe elegēdik, az
feolfē Belēk febeoffeok. Ha penŷgh az ver chak vgŷan maga ŷw
kŷ az ragot dologgal eggŷwth, es nem ēzwe elegŷeodwe az ganewal,
hanem az ganeŷ is kwlēn maganak, az alfo temerdēk Belēk
Sebeofēk es ragatnak. Effele verhafnak Nemebeol aal affele hafmēnes,
az kŷth Magyarul Feŷer vernek hŷnak, Melŷ az alfo temerdēk
hurkanak megh febeofeodefe. Ez Nŷawalŷa penŷgh
+256
gŷakorta ŷzgattŷa az Embērth az Szekre, de azert ŷemmŷ egŷeb
(Okaŷ) kŷ nem megŷēn az Szekēn valamŷ Nŷalnal, Oka penŷgh
mŷnd az ver hafnak, mŷnd az Feŷer vernek kŷth az Magyarok
erētlenŷegnek is hŷnak, az erēs eēs gŷakdofo Nedweffegh,
kŷ Nem ŷgŷenēffen de az Belēknek fok tekergefŷn vgŷmŷnth
vgŷan erēzakkal ala mēnwen es bele ragaduan, azokat
megh febēŷitŷ, es az w erēs chŷpkēdeo voltawal ragŷa. Az penŷgh
awagŷ Sarga Saar, awagŷ fekete Saar, awagŷ Sos Nŷal. Neha
penŷgh affele orvoffagok is az melŷek vgŷan ragnak, Es az
Erēs eledelēkis kŷk ŷol beleragaztŷak magokat az Belekhēz,
Megh zērŷŷk az ver hafth. Toabba az Erēs Nedueffeghis az Belben
rohan, Neha, az Bel keozēth valo erēs kēwer hufos hartŷabol,
kŷben regēn megh gŷwlekeozēt volth, kŷ azon tērtēnŷk
megh gŷakorta, az kŷnek nagŷ hafa vagŷon. Neha penŷgh az

Maýbol, Neha az Lepbêl, awagý ahoz keozel valo helyekbeol,
Neha az Nagý Erekebeol, es az teftnek mýnemwfegebêl awagý
allapattýabol. Ezêketh igên ýol megh kel eofmerný, merth vagý
lehet az býzonios gýogýtas, Nem mýndên ver has vagýon penýgh
nagý betegfeggel, hanem chak az Melý ver has feolêtte erês Nedueffeggel
vagýon, es az Belfê rezekebeol awagý az Erekebeol, az
teftnek nagý haborodafawal eottetýk ký.

(Maffele Ver folýafok) Vagýon Hafnak olý ver folýafais, Nem
ilýen mýnth az kýket ide feol megh ýrtham, az Melý lezên leg
rýtkabban az Maýnak erêtelenfegetwl, de gýakortab az alfelben
valo ver erekeke megh nýlatkozafatul. Az melý ver az Betegês
Maýbol zarmazýk, az nem ýgaz ver formaýu, hanem megh elegýttetêth,
es hafonlo ahoz az výzhêz. melybe Nýers hufth aztattanak
volna megh. Ez ver folýas, igên rýtkan lehet nýlwan valowa,
merth fêleotte zokatlanul ez e rutfagh az Bel keozêl valo erês
hartýanak Ereýn výtetýk az Belêkben. Az melý Ver penýgh týztan
es vêrêffên ýw ký, lezên az a megh nýlatkozoth Ereýbeol
az alfelnek, Melýet bocýath ký Neha az zek letelenek eleýn,
neha vgýan az Szeknek mênefe koran, Neha penýgh az
zeknek megh letelenek vthanna.

Az igaý verhafnak folýafa azerth ha az feolfeole Beleokbeol
vagýon ýob az olýanth megh ýwo orwofflagokkal giogýtaný, Ha
penýgh az alfo temerdeok Belêkbeol vagýon, ýob azth crýftellel
gýogýtaný.

(Eledel) Az kýn azerth ver vagýon az olýan nýugoffa magath
ees kewefeth egýek. Ha azerth nem feoleotteb betegh vele, igên
ýo výonnan feýêth teýet mýngýaraffh melegên megh ýnnýa.

Awagý olý teýet kýben twzes kêwechýeoket hantal eleozêr bele.

+257

Teýbeol chýnalt etkek mýndênêk ýok. Mýnth Rýfka [!] teýel,
es olý teý kýben týkmonýat habartal, Io pepêth chýnalný zaraý
kenýerbeol is kýben kêrwely [!] lewet vagý Bifalma lewet
fachýartal. Hufetel ez ilýenêknek nem fêleotteb haznos, mýndazon
altal az kýkên fok ýdeýe ýmmar hogý vagion az ver has, adhatný
fogolý Madar es vad galamb hufat, Es apro madarakat is, Nýul
huftis ehetyk. Itala legýên Effê výz, ha az Nem volna (Ital)
forras výz Melýben twzes aczelt fwtêttel be. Ha az gýomor betegêfkeodnek
ettwl, vagý ha zýnth [!] el zakaýkodoth volna az
Betegh, Borth is adhatný ez ýlýennek igên fawanýuth de o bort

Ne kŷ igēn regŷ o Bor. Aluuas feoleotte haznos eŷ ilŷen betegnek.
Bŷfalmat vagŷ Nŷerfen vagŷ fēwe agŷ ēnnŷ (Oruoŷsagok)
awagŷ fachŷard kŷ aŷ leweth, es ad megh ŷnnŷa.
Somoth agŷ gŷakorta ēnnŷ, awagŷ fachard kŷ aŷ leweth,
es ad megh ŷnnŷa.
Feoldŷ chŷgakat mŷnd heaftul eges megh es tēry megh,
elegŷch tērēth galleŷt es feŷer borŷot hozzaŷa, tŷkmonban vagŷ
egŷeb etelben is ad megh ēnnŷ.
ŷarwaŷnak ŷarwath tērd porra, aŷ menŷ keth kalanba ferne,
ad megh ŷnnŷa.
Tŷkmonŷath fws megh hŷgan. ves annŷ megh tērēth
es megh ŷŷtalt ebŷarth bele feŷert, aŷ menŷ Soth harom tŷkmonban
vetnel, ad megh ŷnnŷa.

Embēr chŷontot teorŷ porra, ad megh vērēs borban ŷnnŷa.
merth megh allattŷa aŷ Ver mēneŷth, kŷth aŷ Mummia is megh
chelekeozŷk, ŷelēŷben ha egŷ kŷs vŷza hoiagot elegŷtez hozza.
Ha verhas vagion valakŷn, es aŷ Bal fwlen egŷ pokol var
keel, huŷad Napra megh hal.

Naeuus.

+258

Nŷul ŷar golŷobifŷth tēry megh hatoth, Meŷŷel elegŷch
ēŷwe, tŷkmonnak chŷak aŷ feŷerebēl fws pogachŷath, eŷth martogafd
aŷ Meŷben, ad megh eonnŷ. Eŷ igēn probalt orwoŷfagh.
Vthŷ fwnek magwat tēry porra, elegŷch el melegŷ olwaŷtoth
vaŷban, ws tŷkmonŷath bele, tegŷ bele valamŷ kewes
tēretlen Saffrant is, eŷt aŷ ratottath aggŷad ēnnŷ, ketŷegnekwl
megh gŷogŷul. Megh probaltatoth.
Huŷ awagŷ huŷon eoth dŷot vegŷ, tērd megh Eēs tŷŷtŷch kŷ
aŷ Belŷth, valamenŷre ronch megh es kezēd kēŷēth ŷodord megh
hogŷ aŷ hea le hulŷon, aŷ vthan tērd ŷol megh, Egŷ tŷŷta chŷuporban
tegŷ Meŷeth aŷ twŷhēŷ, aŷ megh tēreoth Dŷo Belt morŷold
bele es kewerŷed hogŷ megh ne ragaggŷon, Vegŷ egŷ araznŷ
hozŷu mogŷoro fath, annak aŷ eggŷk vegeth tēd aŷ Saratnak
twŷben, Es aŷ Maŷŷk vegere ragaŷ egŷ Babnŷ len ruha mohot,
de egŷ feŷŷet tegŷ alaŷa, aŷ a Fa megh vŷŷefēdŷk, es hogŷ aŷ
ruha moha vŷŷes leŷēn, vēd egŷ kalanban, es march aŷ twŷnel
valo Meŷben, aŷ vthan aŷ mohot ragaŷd aŷ chŷupornak aŷakara,
aŷ Meŷes dŷoth ad megh eonnŷ aŷ Betegnek, vtolŷor oŷton aŷ
ruha mohot is ad megh eonnŷ. Eŷt mŷwelŷed harozor vagŷ Negŷcŷēr

reggel enheÿra, altalan fogwa megh gÿogÿul.
 Crÿftalt teorÿ ig  n aprora porra, azt aggyád megh   nn  a
 eff   v  zben.
 Talmof   fwet t  r   porra, ad megh   nn  a v  zben awag   lag  
 borban. Probalt orwoflagh.
 Ch  erlewelw fwet t  r   megh, az poraban ag   megh
   nn  a keth nehezekeoth.
 Borof  t  annak v  ragath t  rd megh, es annak poraban harom
 v  oddal az m  th feol veh  cz, m  nd  n napon eftweis reggel is
 ann  th ag   borban megh   nn  a.
 Ch  erfa lewelenek v  d v  zeth, es azt aggyád   nn  a.
 Pomagranatoth fws megh melegh kemeonczeben, t  rd megh,
 es azt aggyád   nn  a.
 T  kmon  ath feoz megh kemen    n er  s eczetben, es ad azth
   nn  .
 Te  ben ves megh twzef  ttet  th k  wech    keth, v  d k   ismeth
 az k  wech  ket az te  b  l, Fe  er Eb ganeth t  r   megh porra, v  fd
 az Te  ben, es ad azth   nn  a.
 Az mel   te  ben twzes k  wecheoket hantal, affele te  ben
 feoz r  lkafath, es ad azth   nn  .
 Vth   fwet m  nd az keth feleth t  r   porra, Es eg   t  kmonnak
 ch  ak az Sze  k  wel eleg  cd   zwe, twzef  ch megh eg   teglath,
 fw  d azon megh, ad megh   nn  .
 +259
 Gezem  czet, vth  fwet, Bolus Armenu  t veg  , az fweket
 feozd megh eff   v  zben,   wrd megh, az Bolus armenu  t v  fd
 abban porul, ad azt   nn  a.
 Reubarbaromot Twznel fws megh es t  r   porra, eleg  cd
   awan   borban es vth   fw v  zeben, ad azth   nn  a.
 Eg   teglat va   vg   megh hog   eg   T  kmon   bele fer    n,
 az teglat hew  cd   ol megh es ws eg   t  kmon zek  th bele, az
 mel   t  kmonnak zek  ben eleoz  r megh t  rwe eg   zerech  n d  ot
 bele eleg  t  ttel, fw  d megh, ezth enhera harom nap ad megh
 eon  . Probalth.
 Eg   darab ken  erecz  keth t  r  th temfowal h  nch
 megh, eget  th borral   fd megh az vthan, az g  w  ch megh hog  
 vg  an   ol megh eg    n, kecch  r enhera effelet ag     nn  .
 Eg   v  r  s hag  manak va  d k   az Bel  th, t  lch megh fen  w
 zurokkal es ch  nald rea ismeth az pup  ath, takard ch   pw
 keozze es melegh para  ban fw  d megh vg   m  nth eg   oraigh, az

vthan vefð el ifmet az pupýat, es keofð az kældékere melegén az
mýnth el twrhetý, de vgý halfal fél három nap eftýgh es ecczyakaýgh
fekwgýek. Eftwe penygh mýndén nap výat tegý reaýa.

Székfwet, Szerechén dýot, térwe vegý mýndénýkbél egý
araný nyomonýth, három týkmonnýal ezth habard ýol ézwe, Egý
vý teglat hewých io modon megh, fwfd megh azon ebbél ebed
elét is egý orawal, vachora eleoth is azonkeppen mýnth egý
eoregh dýonýt agý az Betegnek ezben megh énný. Smýnd addýgh
ezt chýelekekýggýed, mýghnem el aal az ver has.

Arpa lýztéth kemený faýtoth, kechke teýet vegý, Ees ezékbeol
félz lagý pepéth, melegén ezt ad eonný.

Faý Bozzanak magwat azald megh es térd megh, ad megh
ýnnýa borban, awagý týkmonban énný.

Malwa rofanak výragat térd porra, týkmonýban ad azth megh
énný.

Nýulnak meleghe vereben habarý arpa lýztéth, fws pogachýat
beleole, ad azth énný.

Palant magot téry megh, elegých eoýwe lýztel, egý týkmonnak
zekýt bwén hýnch megh vele, keth hew tegla kéýzéth fwfd
megh, Enheýra effelet agý háromzor énný.

Temfoth egetétet, Sot, gýeombert téry megh, týkmon zekkel
es lepes mezzel awagý chak zýn mezzel elegýcd ézwe, Melegýcd
megh es kend chýépwe, ýo fwtéfen kéfd az kældékere egý
nýhan eftwe.

Borfoth, Saffrant, Soth, vthýfweth téry porra,

+260

týkmonnýal, Mezzel, zýtalth lýztel elegých eoýwe es chýnalý
kalachýot vagý pogachýat beléle, ad megh énný.

Pokhalot elegých eoýwe Mezzel, ýo melegén kéfd az kældékere,
takard be ýol eo magat hogý megh ýzzaggion.

Embér chýontoth téry porra, vérés borban ad megh ýnnýa,
megh allattýa az ver hafth.

Bogachkoronak leweth fachýard ký, gýakorta ad azt ýnnýa,
regý veer hafat is megh gýogýth.

Pomagranat gýwmélchenek az beléle aýzu magwath eléýér aýtaýd
megh ýol borban, vfd ký az vthan Ees zaraýd megh, térd
porra es etelben aggýad neký.

Lenchýeth Chýpkenek gýeokerewel eggýwth feoz megh výzben
eggýwt, az lenchýeth oýton olaýoýd megh keweffe, es ad
azth eonný.

Gýengêth têrý porra, es ad megh ênný.

Harom týkmonýath ves eczetben, es harmadnapigh had oth
azný, chýnalý azzal Semlye pogachýat es fwfd megh, az vthan
vefd borban, es ad vgý megh ênný.

Gallefnek bellê rezet teord porra es zýtald megh, zýtalt
Buza lýztel elegých eo3we es týkmoný feýerewel habard ê3we,
es abbol fws apro czýpokath, Meteld megh hand borban, ad
azth ênný.

Szarka lab fwnek gýêkereth feozd megh vêrê borban, ad
azth ýnnýa, megh allattýa az verth, es az Belnek Sebeýt is megh
gýogýttýa.

Býfalmath feoz megh rofa olayban, vya3zal eo3we chýnalý
flafromot beleole, têd az hafra mýkor igên faý, Ez megh enhitý
az faydalmath.

Egý týkoth fê3 megh effê vyzben, annak az vthan
az leweben tegý kostêwýffet, es had benne azný, vêd ký az vthan
ifmet beleole azth, es az lewehê3 fachýarý vthý fwnek az leweth,
ezzel crýfteleo3d megh.

Gýermêkcheknek.

Výza hoýagoth fê3 megh vêrê Borban, kecchêr vagý haromzor
is fêl forraz3ad, ebben agý ýnnýa.

Fel nehezék terra figillatat têrý porra, keth kalanný vthý fw
výzeben ad megh ýnnýa.

Egý lat výza hoýagoth forras feol anný vyzben az meny
ehê3 elegh, harom kêwechýêt tw3efých megh, es az vý3zel êfd
+261

agýon az kêwechýêket egý talban, az vthan azzal az vý3zel chýnaltas
mondola teýet, es harom týkmonnak feýeret is wttes kêzyben,
kýt igên ýol eo3we habarý fokaýgh, ad e3t ênný.

Chýerfa lewelet egý marokkal, Eokêrfark lewelet egý marokkal,
Spicanard lewelet egý marokkal, fê3 megh vyzben, ad
ezth ýnnýa.

Czýtwartot ragas enheýra vele, fokaýgh tartafd az zaýaban,
az vthan Nýelefd el vele.

Rutha vyzet, Feýer wrêm vyzeth, Ifthen faýa vyzet ana uncia j,
Ezêrýo fwnek megh têrê porath elegých ezêkhê3, drachma j, ad ezth
ýnnýa. Egý hetýgh ha ezth adod ýnnýa megh gýogýul, de az ýtal
vtan mýndenkor mênnel toab lehet ehêzteffe magath.

Eokêr awagý Kos Maýat fws annýra hogý porra têrheffek,

Teyben twzes aczelt fws bele, awagy teybe forraly Eokor farknak
vyragath megh, veld bele az Maynak porath, ad ezt ynnya.
Igen probalth ez.

Hafnak nyalas meneserel. (Tenefmon Tensio)

Ez hafmenesben fellette zwntelen kel az zekre menny az
Embernek az kyn vagyon. vgyan Nemys teheth femmykeppen
egyebet benne, de azert egyeb femmy nem megyn az zekn
valam ky taknos Nyalnal. Ezth Magyarul hyiak Eretlenfegnek,
hyiak Nehez has menesnek is. Lezen ez nyha kwlfe (Okay)
hydegtwl, Ers es Saaros chypked nedweffegtwl, Sos nyaltul,
Megh febelfwlefetwl az Belnek, es az legh alfo es vegfe nagy
hurkanak megh twzefwlefetwl. Ha valam hydegh okbol (Ielej)
leot, azt az betegh megh tuggia mondan, hogya az alfelewl
hydeg allaton valamn fokaigh wlt, awagy Telben ha feoleotte
megh fazot, awagy hydegh vyzben fokaygh feredeth. Ha az Nedweffegh
mely az Szeke ky yw, Saaros awagy Nyalas lezen, azt
is megh elfmerny. Ha az Beel febess, genyetfegek awagy verrel
elegy rutfagok ywnek ky, Az alfo hurkanak megh twzefwlefeben,
az a vegfe hurka igen fay es Febriffel vagyon.

Elzer ez ylyenth megh kel Cryftelyezny lyennel, (Oruofsagok)
iwh Teyben awagy kechke teyben awagy wne teyben megh
twzefwlth keowechyeketh hany elzer, es ozton melegn azzal az
Tejel cryftelyezzed.

Myrrhat, Mastixot, Themyenth, ana drachma, 2, tery porra es zytald
megh, habard ezwe tykmony feyerrel es chynaly chyapokat
beleole, az chyapokat megh kend rofa olayal akkor mykor az alfeleben
fel tolyod.

+262

Bakzarwo fwet fez megh vyzben, azzal criftelyezd.

Fekete wrmet meleg teglan melegych megh, wlyen azon.

Vafnak zarath ky kowach zarnak hynak twzefych
megh, eczettel azth enteozzed, es annak fwtyt bochyaffa be az
alfele lykan.

Baknak faggymbol chynaly chyapoth azth tolyad az alfeleben.

Igen regy tapaz agyagoth melyet az fwft is vgian megh
fogoth, teor y megh, meleg eczettel ed megh, ked ruhaban,
Sm ykor az zekre kel menny hogymar, akkor melegn wltefd
erre felwl.

Affele apro fenýwnek az kýnek fenýw magwa vagion az
faýanak heabol es lewelebêl chýnalý flaftromoth, kêfd rea.

Gýermêkcheknek.

Eokêr farknak vyzeth aggýad ýnnýa.

Eokêr farkat fêz megh vyzben, melegên arra az fwre wlteffed.

Az alfelet is affele fwel kennýed megh, mýkor magath megh
veztêgetý. Parolýad is ezzel ez fwel az alfele lýkat oda be.

Rutath forraz feol vyzben, teord megh es flaftrom moggýara
chýnald az alfelere. Ha penýgh zwkzeg kewannýa chýnalý effelebeol
chýapot Neký.

Thémýent, zerechên kémenth, ana drachma j, Opiumot drachma. s. Saffrant,
drachma. 2. têrd porra ezêketh, chýnald eo3we Mezzel, es chnýalý
chýapokat beleole.

Terpentinat tegý elewen twzre, annak fwftýwel fwftêlýed
az al felet.

Fekete gioparth, kémenth vagý fodor mentath vegý egý
aranth es têrd porra, olwaz vaýat elegých kê3ze az porokath,
ezzel kennýed beleol az al feleth.

Fekete gyoparth, Vizý Mentath, Rutath, Chýomborth
fêz megh vyzben, ennek az paraýat bochýafd oda be az al
fele lýkaban. Az vthan az leweben march Spongýat, kýwêl melegên
teod az alfelere.

Ha az fêleotteb valo erêkêdes mýa ký efnek remefe, zarwas
zarwat eges megh têrd porra, a3zal hýnched megh es vgý
tolýad be neký.

+263

Belêknek megh febêfwleferêl.

Talmofo fwnek gyêkereth es leweleth teord megh, ad megh
vyzben ýnnýa.

Nýul ganeth es az hasa alat valo zêrth, feozd megh Mezben
erêffen, gyakorta agý ebben egý bab zêmnýt ênný.

Dý3no kenýer gyêkerenek vêd vyzeth, ebbêl vegý hat latoth,
elegých megh ýo Nadmezzel, ad ezt ýnnýa.

Kegýo Nýelw fweth têrý porra, ad megh ýnnýa Talmofo
fwnek vyzeben.

Momordýkat têrý porra egý kalanban az Mený ferne vtý
fwnek vyzeben ad megh ýnnýa.

Ha penýgh attul feltened az Sebêfwles hogý megh varafodnek,
twz3es kêwechýêket ves teýben, a3th aggýad ýnnýa.

Gyllyztakrol az belékben. (Lumbrici)

Az Gyllyztak legh ynab az Belt foglalýak el, ýollehet lattatoth
ez hogý az vefekbenis terméth igén apro ferégh, es az
výzelettel eggýwt ýwth ký, terém az...
ýdeftowa magokat az agýban, Belél nagý hewfegeok
vagyon, az kwlfé rezék penýgh zertelenwl megh hwl, mely ýw
reaýok Eýel vagý Nappal, zýnthe harom vagý Negý orakor tayban.
Ez fele gyllyztaknak fél mazafok mya, olý rezketes es fuladafnak
felelme efýk, hogý gyákorta az gyermékchýek eýzel meghis
holtanak.

Az Szelés gyllyztaknak yeley eýék: Az gyomornak (Ieley az Szel[és])
féleotte es nagý zwnтелен valo kewanfaga Gillyztaknak)
vagian az Etelre, es vgý tecczyk mynth ký ragnak az
gyomroth, eýert vagyon penýgh az Etelnek kewanfaga, merth
valamý ala megýén az gyomorbol az Belékben, az gyllyztak vgýan
el ragaggýak, Sha gyákorta nem énnék effele gyllyztas embér, az
Belýt is megh énnék. Effele embérnek myndén tagyaý igén el
erétlenédnek. Cýalhatatlan es bizonyos yeley penýgh ennek ez,
hogýha az Szekén az ganeýa kézét ez ilýennek gyákortha olýak
ýwnek ký mynth az Thék magok.

+264

(Apro fele gyllyztaknak Az Harmadyk fele gyllyztachkakank kýk
Ieley) vgýan mynth egy fergechkek yeley eýék.

Az Alfelben nagý zertelenwl valo výzketegéth ýndýtnak, turafokkal.

Szekre ménéfre is féleotte Nagý gyákorta eréltetnek.

Smýkor Szeký lehet azoknak az kýk eýzel bantathnak fokkal
kénnyebben vagyon dolgok.

(Eledelék) Eledelék az gyllyztafoknak legýén Meleghe es zaraý,
Myndén affele eledel el tawoztaffek valamýbeol az Nýalas Nedueffeghe
terémhetne. Sokat egyenek penigh es ne ehéýzenek,
hogý legýén az gyllyztaknak myth énnýk, ozton olýkor egýek,
mýkor meeg telyeffeggel zýnthe myndénéftwl megh nem wrefwlth
az Szekén, Výzes borth igýanak penýgh.

(Tanufagh) Ezth penýgh myndén megh tanulýa, hogý
leghe eléýér akar melyk fele gyllyztakath az ketté felenek, megh
kel élný eléýér, es vgý kel ký wzný az Belékbeol.

(Gémbélyw gyllyztakrol Ha az gyllyztak az gyomor zaýat, kýt my
ualo oruofsagok) Iha feýenek híwonk, bantýak, enheýra az

olýannak tegy lepes Mezet az Szaýaban, mýngýaraft h feol mēnnek
az Szaýara es azon mēnnek kȳ.

Coriandrum magwath es Hiffopoth vegy mȳnd egy mertekkel,
es mezzel elegȳcd eoꝝwe zepēn, mȳnth egy lȳktariomoth tarch
megh, az mȳkor az zwkzegh kewannȳa ebben agȳ egy geztȳnenȳth
megh ēnnȳ, valamenȳ gȳlȳzta lezēn, de egy oraȳgh mȳnd
megh ēlȳ.

Barazk magwanak az olaȳat, keferw mondola olaȳawal
elegȳcd eoꝝwe, ezzel kend az kēldēkeoth es megh eolȳ az gȳlȳztakath.
Menthanak, vthȳ fwnek, Fwlben ereztē fwnek, barazk lewelenek,
fachȳard kȳ az leweth, Erēs Eczetēth Eokēr epeȳeth, Barazk
magh olaȳat, keferw bab lȳztȳth, Apium magwath, valamȳt
aranȳas ezēkbēl elegȳch ēzwe es chȳnalȳ kenē Iret beleole, es
kērēfkērwl az kēldēket, kend megh ez ȳrrel, mȳndēn gȳlȳztak
megh halnak.

Az Aloes igēn keferw, es az kȳs gȳermēk azth be nem vezȳ,
de teord megh zepēn, az gȳermēknek nȳld megh az Szaȳat, es
ēregh lȳkw Nad chȳewēn, az Torokban el ala kel funod, megh
eolȳ az gȳlȳztakath.

Erdeȳ kannak az vȳzelet hoȳagat vēgȳed, azon kannak az
vefeȳebēl valo haȳbol vegy Maffel Dionȳth, bochȳafd az hoȳagban
hogȳ az vȳzelethēz mēnnȳēn, az hoȳagnak kēld be ȳol az
Szaȳat, es tēd vgȳ fēl az fwftre hogȳ az Twznek melege ne erȳe,
de azert erȳe valamȳ kȳs melegfegh, had oth az fwftēn

+265

Nȳolcȳ awagȳ Tȳz napȳgh, az olȳ fekete lezēn mȳnth az Tentha,
igēn bwdēs is lezēn. Mȳkor az gȳermēk gȳlȳztawal betegēfkēdȳk,
keth vȳodat bochȳafd be az hoȳagban, kend megh az keth vak
zēmeth, az orra lȳkaȳth, az gegeȳet, az gege alat valo chȳontoth,
es az keoldeoketh.

Fara folȳo Borfonak zalmaȳabol chȳnalȳ feordeoth, fērēzd
ebben megh, es azon zalmaban eges megh, es az poraban agȳ
megh egy kichȳnth ȳnnȳa. Somliaȳ Bathorȳ Andras.
Feȳer wrēmnek Nȳers leweleth, Rutath, Varadichot, komlo
vȳragoth, mȳndēnȳkbēl vegy fel fel marokkal, tērd ēzwe ȳol
ezēketh es teod ruhara, Tehennek az Epeȳeth fakazd rea ozton
fēlwl, ezth keoffed vagȳ haromȳor az hafra.

Bor kēwet tērȳ megh, eczetben forrazd megh, ad ezth ȳnnȳa
enheȳra, ha zȳnthe az Torokra huddoznek is az gȳlȳzta, <merth>
alol megȳēn kȳ.

Lÿzth langath vegÿ keth Nehezekêth, es erre forras vagÿ
folÿo vÿzeth eos keth Nehezek nÿomoth, habard êzwe hogÿ olÿan
legÿên mÿnth az Teÿ, ad megh ÿnnÿa Teÿ gÿananth az gÿermêkchÿenek,
mÿkor zekÿ lezên megh latod mÿnth ÿwnek kÿ
beleole.

Egÿ pomagranatnak mefd el az pupÿath, vaÿd kÿ feleth az
Belÿnek, es tegÿ helÿeben laurus olaÿth, es rutanak, feÿer wrêmnek
is kÿ fachÿart leweth, Têrÿekêth, keferw Babnak lÿztÿth, fêzd
eozwe ezêket valamÿ keweffe az twznel azon pomagranat heaban.

Ezzel az pomagranatban valowal kend megh az Szÿweth,
az kêldêketh, vakzêmeÿth, Orra lÿkaÿth, es az pulfufokat,
megh chÿodalkozol raÿtha ez orwoffagh mÿth chÿelekeÿzÿk.

Io egetêth Borral kend megh az gÿermêknek Melÿeth, es
Hafath mÿngÿaraft hÿnch be têrêth Mÿrrhawal, had vgÿ hanÿatta
fekwnnÿ egÿ ideÿgh, Mÿkor rea ÿuth az Szeknek el mênefe,
mÿndên gÿlÿztak kÿ ÿwnek belêle.

Ez megh bÿzonÿtatoth es megh probalth dologh, az gÿermêkchÿek
gÿlÿztaÿok kÿ tÿztul, ha enheÿra gÿakorta Tengêrÿ
zêleoth ach ênnÿ, es hertelen mas fele eledelt rea nem acz ênnÿ.

Egÿ Teglat melegÿch megh annÿra, hogÿ az kÿ ÿwt gilÿztaban
eggÿet azalÿ megh raÿtha es têrd porra, ad be valamÿmodon
nekÿ, merth az têb gÿlÿztakath mÿnd kÿ wzÿ.

Feÿer wrêm olaÿth, Sawanÿu mondola olaÿth, ana uncia j, Feÿer
wrmêth, Mentath, Chÿombort, ana drachma j, Dictamuft, Tormentillat,
Cÿtwartoth, ana scrupulus, 3. têrd porra mÿndênÿketh, tegÿ vÿazt hozza
es oluazd êzwe, ezzel kennÿed az hafath.

Feÿer wrêm vÿragath, pêzerczeth, Barazk lewelet mÿndênÿkbêl
+266

vegÿ egÿ marokkal, têrd êzwe êketh, melegÿch egÿ ÿo êreggh
teglat megh, têd rea az megh rontoth fweketh, igên erês eczettel
hÿnch ÿol megh, ezzel kêffed az hafath.

Feÿer wrêmnek leweth fachÿard kÿ, olaz têknek Belÿnek
is az leweth, tegÿ annÿ Bÿka awagÿ Eokeor epeÿeth ehêz az
menÿ eleggh, chÿnalÿ flaftromot belêle, kêfd az hafra annÿ melegên
az mÿnth twrhetê, merth haznos orwoffagh.

Feÿer wrêmnek leweleth, Barazk fa leweleth, ana
manipulus. j. s. konkolÿ magoth, Muftar magoth, ana uncia j, Tormentillat,
Dictamuft, ana manipulus. s. Cÿtwartoth, drachma. s. az menÿ ehêz eleggh annÿ
folÿo vÿzben fêzd ÿol erêffen megh, az vthan têrd êzwe mofarban,

es feýer wrēmnek es Sawanýu mondolanak olaýawal chýnald
eoꝝwe flaftrom moggýara keofd az hafra.

Teýeth es Mezeth elegých eꝝwe, kend megh az Al fel lýkat
mýnd kýwl beleol eꝝzel. Awagý gýapotbol chýnalý kemený
chýapoth, kewerd bele es Nýomd fēl az alfele lýkaban, onneth
fēlwl azonnal ala ýwnek az gýlýztak az edēffegre.

Kýffebbyk papradnak gýēkereth tērd porra, elegých eoꝝwe
meꝝzel, es ad eꝝth eonný, ký wýꝝ az gýlýztakath.

Pēꝝercꝝeth tēry porra, keferw babnak lýztýth megh annýth
tegý hozꝝaya, kēfd az keoldēkre, ký wꝝý az gýlýztakath.

Vadkekeoth, keferw Salatath, Boýtorýanth, tērd eꝝwe eꝝēketh
es keofd az hafra.

Barazk lewelet es ifthen faýat tēry eꝝwe, kēfd az kēldēkre,
megh eolý es ký is wꝝý az gýlýztakath.

Feýer wrēmth es kýs fēld epeýenek melý fweth hýnak tēry
eꝝwe, kēfd az keoldēkre.

Szarwas zarwanak porath egý Nehezekēth, agý megh ýnnýa
vthý fwnek ký fachýart leweben, az vthý fweth penýgh tērd megh
es kēfd az keoldēkere.

Eczetben ves Borfoth es rutath, keferw babnak az lýztýth,
ad megh ýnnýa, ký wꝝý az gýlýztakath.

Szaraꝝ lemonýanak vēd výꝝeth, ad aꝝth ýnnýa, es
ký wꝝý az gýlýztakath.

Vad kērtwelý výraganak vēd výꝝeth, ad megh ýnnýa, ký wꝝý
az gýlýztakath.

(Szelēs Gilyztakrol Szederý fa gýēkerenek feolfē heat hanch le
walo oruoſsagok) ees fēꝝd megh vthý fwnek výꝝeben, eꝝt ad
ýnnýa.

Mýnd eteleben mýnd penýgh ýtalaban foghagýmat agý annak
az kýben zelēs gýlýzta vagýon.

+267

Buzaban termē kek výragu konkolý fwet feoꝝ megh výꝝben,
ad aꝝth ýnnýa es az fwet kēfd az kēldēkere.

Galýczkēwet egý Nehezekēth tēry porra, ad megh ēnný az
kýben zelēs gýlýzta vagýon.

Faý Szedernek az feolfē heat tērd megh, keofd az hafara,
megh eolý az zelēs gýlýztakath.

Dýoth vnos vntalan es nagý gýakorta agý ēnný annak az
kýben zelēs gilyzta vagýon.

Az Apro fergechke zabafu gyllyztak, ha lezneke (Apro Gilyztakrol
 az gyermeokchylenek alfeleben, Sos Mezzel oruofsagok)
 chynalt chyapokkal kel legh ynkab ky hozny. Az Eoregekbel
 penyglen ers cryftelyekkel, kyth kel chynalny feyer wrmbel,
 lo mentabol, keferw Babbol, Chyomborbol, kykhz keferw mondolanak
 olayath, es Barazk magh olayath kel elegyteny. Az vthan
 az vegfe nagy hurkath az hol laknak, zoryto zerzamokkal kel
 kenny, Sofka lewewel vagy valam y affelewel, merth az a vegfe
 Hurka mykor megh zorytatyk, fbe zorul, nem teremth az vtan
 fergeketh, Eeoth ha kyk oth vадnak is, ky rekezt y.
 Nadmezeth Teyel es tykmonzekkel elegych ezwе, es ha nem
 igen betegh vele, ezzel criftelyezzed.
 Lo mentath tery porra es vefd teyben, elegyed el
 es ezzel cryfteleo3d megh.
 Kys feld epeyet, Ifopoth, vad Saffranth, feoz megh vyzben,
 ves egy kis Sot bele, ezzel cryftelyezzed.

Az Alfelrel.

Az Alfelben ezek az Nyawalyak lezneke, Twzes dagadas, es
 annak genyetfegge valtozafa, Mel y lyku Seb, Hafadafok, Chyomozafoke,
 Ver ereknek az Alfelben megh nylatkozafoke es folyafoke.

Alfelnek megh Twzefwleferel. (Inflammatio)

Lezen az Alfelnek megh twzefwlefe az vernek befegetwl (Oka)
 mely yw ala az May Erbел, az vegfe nagy hurkanak erey altal
 az alfelnek lykara. Ez yollehet egyeb okokbolis, de legh ynkab
 az fok lowon valo ers ygeteftwl lezen, Ebben fellette ers (Ile y)
 es gyetre faydalom vagyon, kyт ha Embеr nyomogath annal
 ynkab fay, Merth nyha vgyan kyn wl. Az Szeke nehezen es nagy
 gyetredeffel meg yen, es Neha vgyan fok nap ygh is megh al
 az Szeke.

+268

(Oruofsagok) Nyers chyorbakat tery megh yol erffen, es vg y
 lewelen kend be a33al.

Saar kerepeth, Lenmagoth, Bakzarwo fwnek lyztyth, de az
 magwanak, ezeket teord eozwe edes Muftban, es chynald rea.

Malwanak gyekeret fezd megh vyzben, ted rea flastrom
 moggyara.

Nadalfwnek gyekeret rontho fwnek lewelewed tеrd ezwе,
 flastrom modra ted rea.

Rontho fwnek lewelet es vÿragath tÿrd eoꝝwe Egÿ
 kewes Borral, chÿnald rea.
 Lenchÿet, Sarkerepeth, Aꝝzu rofath, Bÿfalmat, rofa olaÿal
 chÿnald eoꝝwe, es tÿd rea.
 Rofmarÿnnak leweleth tÿrd ÿol megh, es mÿnth egÿ flaftromot
 chÿnald rea.
 Vthÿ fwnek Nÿers leweleth teord megh, es kÿfd rea mÿnth
 egÿ flaftromoth.
 Eokÿr farknak akar fwebÿl akar vÿragabol chÿnalÿ flaftromot,
 tÿd rea.

Alfelben lewÿ genÿetfegrÿl.

Aꝝ Genÿetfegh marad oꝝton aꝝ Twꝝes dagadas mÿa mÿkor
 aꝝ megh fakad, Melÿ genÿetfegh aꝝ veglÿ hurkanak wregeben
 gÿakortab omol be, hogÿ nem mÿnth aꝝ Bÿr kÿꝝze, mÿwelhogÿ
 aꝝ puhab es lagÿab reꝝben maganak kÿnnÿebben vtath chÿnal
 aꝝ genÿetfegh. Megh fakadas vthan leꝝÿn Ewes es rutlagos Seb,
 mÿnemw nÿha leꝝÿn, abban aꝝ hafmÿnefben kÿth aꝝ Magÿarok
 erÿtlenfegnek hÿnak, mÿkor arra gondot nem vÿffelnek es nem
 gÿogÿyttÿak. Aꝝ penÿgh oꝝton rÿwÿd wdÿn, Melÿ lÿku ideftowa
 valo tafkas es darabos Seb leꝝÿn, ha aꝝ faÿdalma el ꝝwnÿk is,
 Ebben aꝝ genÿetfegh vagÿ kwlÿn maganak aꝝ ganetwl, vagÿ
 penÿgh aꝝ Szeeknek eleÿn ÿw kÿ.

Alfelnek lÿkanak megh dagadafarol.

Tÿkmonÿat feoꝝ megh vÿd kÿ aꝝ SzeKÿth, tÿrd
 ÿꝝwe rofa olaÿal es rofa Sÿruppal es kos tÿwÿffel, eꝝth chÿnald
 Flaftrom moggÿara rea.
 Feÿer Maaknak vgÿan aꝝ fwnek teteÿet, Belend fwet,
 porchÿn fweth, megh feoth tÿkmonnak SzeKÿth, rofa olaÿth, kenÿer
 morfath, flaftrom moggÿara chÿnald rea.
 +269
 Len magoth, Bakzarwo fw magoth, kapoꝝta lewelet, gummith,
 Szeekfw olaÿth aꝝ menÿ ehÿꝝ elegh, chÿnalÿ flaftromoth eꝝÿkbeol
 es tÿd rea.

Alfel ha megh hoÿagoꝝÿk.

Pomagranatnak heat fÿꝝd megh borban, de igÿn erÿffen, aꝝ
 vthan tÿrd eoꝝwe rofa olaÿal, chÿnald flaftrom moggÿara es
 tÿd rea.

Alfelnek megh t  r  defer  l.

Vthon lowon valo igetesben ha az Alfel l  ka megh t  r  d  k,
eges   arwas   arwath megh, t  rd porra a  th, es a  zal h  nched.

Alfelnek l  kanak hafado  af  rol. (Ragades)

A   Hafada  fok hozzu Se     le  nek, k  kkel megh hafado  znak
a   Remesnek l  ka  , m  n  th a   A       m    or megh hafado  znak.
Ebben nag   forro  faggal valo fa  dalom vag  yon, es a   hafado    foknak (Iele  )
vege   th k  n a   Alfel l  kanak vegeben megh tecc    k.

Le  nek pen    h e     a   kemen   darabos ganektul, vag   Er  s (Oka  )
ch    keodeo, es Sos Nedue        nek eteletwl.

Rofa ola  th, uncia j. s. galle  th, M  rrhat, Terra figillatat,
ana scrupulus j. Nadal  wnek g    kereth, scrupulus s. Tem  ot, Eget  t fekete
onath, ana scrupulus s. Megh   wlt t    monnak a     ek  t es eh    a   men  
v  a     w    egh, ch    nal   e        l ken     reth, a  zal kenn  yed m      n
Napon harom  or.

Lenmagh ola  nak a   feol     S    rw  et     d ann  ra re   Med      eben
hog   ann  ra megh   wrwgg     m    t a   Me  , es e    el
kenn  yed.

Fol  o v    bely   rakokath eges megh, Me    el     d     we, es
a  zal kenn  yed.

Bogachkoronak g    keret feo  d megh borban, t  rd megh es
teod rea.

Fe  er ola   v  ragoth ch    nal       we v  a  zal, Ees   la  trom
mogg    ra t  d rea.

Fen  w magoth t         we rofa ola  al, es e    el kenn  yed a  
hafado    fokath.

Vth     wnek n  ers lewelet t  rd megh, es e    el kenn  yed.

+270

Kechke rago fanak magwat t  rd eo  we v      el es kend a  zal.

T    mon heabol ch    nal   ola  th, a  zal kenn  yed.

Len magh ola  al kenn  yed a   hafado    fokath.

(Vlcus) Alfelnek megh varafoda  farol.

A   alfel ha megh varafod     vag   megh Se           is Th  m    n  th
t     porra, Te    el eleg    h     we, kend valam   ruhara es
t  d rea.

Alo    th t  rd porra, es a  zal h      yed.

Pomagranathnak fach    ard k   a   leweth, a  t     d

ēzwe Mezzel, azzal kennȳed.

Gȳk fwt, awagȳ Szakat feȳw fwet tēry porra, es azzal hȳncȳed.

Megh nȳrēth gȳapȳu kēzēt az melȳ zennȳes Sȳr vagion, azzal kennȳed.

Medwe fwl fwet tēry megh nȳerfen, azzal kennȳed, awagȳ aȳalwa tērd porra es azzal hȳnched.

Eoregbȳk Eger fwl fwet tērd megh, es azzal kennȳed, awagȳ aȳalwa tērd porra es azzal hȳnched.

Eokēr fark fwnek kȳth hȳnak, akar melȳk felet tērd megh, es hȳnch azzal.

Papa fwet fēz megh borban, azzal moffad az Sebēket awagȳ az varakath.

Gērēgh feȳert, Ezwīth awagȳ Aranȳ taȳtekat megh mofottath, ana drachma 5, Thēmȳent, Squinantomot, ana drachma 3. Saffrant, scrupulus, j, ehēz annȳ Bort es Fa olaȳt tegȳ az mȳnȳ elegh, ezzel ez kenē ȳrrel kennȳed.

Rofat, gērēgh feȳert, Tengēr taȳtekat, vȳazth, Megh mofoth ezwīth taȳtekat borban, Sarkerepēth, ana drachma 2. Squinantomot, Maakot, Iuh bēr gȳapȳa kēzēt valo Sȳrth ana drachma j. megh fwlt tȳkmon zekȳt j, vthȳfwnek kȳ fachȳart leweth, uncia, 3, Rofa olaȳt az menȳ ehēz elegh, chȳnalȳ ezēkbēl kenē ȳreth, es ezzel kennȳed.

Tengērȳ zēleoth tēry eozwe Rutawal, chȳnald rea, Ez mȳndēn ſebēt megh gȳogȳth, ha vgȳan tȳtkos Seb volna is oda be, Sēt ha vgȳan Fene ȳndult volna is oda be raȳtha. Ez probalth orwoflagh.

+271

Alfelnek lȳkaban termēth chȳomokrol. (Condȳloma)

Az Szek lȳkan ket feleol terēmnek kemenȳ darab huȳok, kȳk vagȳ olȳan zabafuk mȳnth az zēmēlchȳē, vagȳ mȳnth az zēlē magok, vagȳ mȳnth az Megh erth zederȳ, vagȳ mȳnth az Fȳge. Az Magȳarok ez ilȳent Swlȳnek hiȳak. Lezēn az (Oka) zomoru fekete vertwl, kȳ ot laȳſan laȳſan megh gȳwl es megh Newekēdȳk, kȳ nem fēlētteb faȳ, de elegh nehez oth lete. Ha olȳanok mȳnth az Szēmēlchȳēk awagȳ ȳnkab Egȳ egȳ Bab zēmȳ is vagȳon, es oth megh ērēkēdhetȳk, zwtelen ver folȳ kȳ beleole, es Nehezis megh giogȳtanȳ. Mȳndazon altal ezēknek valamelȳkkel orwofolȳad.

Temȳot, drachma, 2. vȳazth drachma, 8, Saffranth, drachma, 4. Edēs (Oruofſagok) mondola olaȳth, uncia j. Hiȳſoppoth, uncia j. Aloēſt, Temȳent, ana uncia s.

chýnald eoꝝwe eꝝeketh, eꝝzel kennýed. Awagý chýnalý gýapotbol
chýapoth, march ebben es told fêl az Alfelben.

Ʒedernek Nýers lewelet têrd megh, es flaſtrom moggýara
chýnald rea.

Nýers býfalmat têrý megh, es flaſtrom moggýara chýnald rea.

Egý týkmonýat fws megh, az Ʒekýt vêd ký, Rofa olaýal es
têrêth Saffrannýal chýnald êꝝwe, kend rea.

Kapor magoth eges megh es têrý megh, annak az porawal
hýnchýed.

Rofmarýnnak Nýers lewelet têrd megh, chýnald rea.

Fekete pêꝝerczenek leweleýt melegh hamuban fwfd megh,
têd azt rea.

fwet, az defanak Ʒaýath chýnald ýol be dezƷawal,
az kêꝝepýn penýgh az dezƷanak legýên egý lýk. Az melý embêrnek
derekaban vagýon az Swlý, wltefd erre az Alfelewel, de
az alfele lýkat ýol ketfele vonnýa, hogý bele meheffên az paraýa.
Býꝝonnýal higgýed hogý megh gýogýul. Ezêr orwoſſagh haꝝnal
az Alfelben valo Swlrêlis az kýnek vere chýorogh.

Ha penýgh az Swlýnek vere chýak keweffe folý (Tanuſagh)

nem kel bantaný, de ha el nem Ʒenwedhetê, ilýen modon kel
megh fogný. Aloefth, Thêmyent, Bolus armenuſt, Sanguis draconift,
Nýulnak igên aprora metelth Ʒêreth, eꝝeknek mýndênýkebeol
vegý Egý egý Neheꝝek nýomatnýth, elegých eoꝝwe es Ʒep lagýan
têrd megh moſarban, az vthan elegých eoꝝwe pokhalowal, kêfd
+272

rea, Smegh allattýa. Sêth az melý Sebnek vere megh nem allana
is, eꝝ orwoſſagh annak megh allataſarais feo orwoſſagh.

Gýermêkchýeknek.

Dýꝝno haýat de igên regýth, Ʒarwaſnak haýat, eꝝeket vêd
mýnd egý mertekên, olwaꝝd megh az haýat es az Ʒarwas haýat
is, porra têreoth cýnobriomoth elegých bele, eꝝzel kennýed.

Probalth.

Ʒarwaſnak faggýath olwaꝝd megh laſſu twꝝnel, elegých eoꝝwe
kek gemnek haýawal, eꝝzel kennýed. Probalt orwoſſagh.

(Sýcoſes)Ahol penýgh az Swlýeokên apro fakadekok vадnak
olýanok mýnth az fýge magwaý, igh gýogýcchýad. Galleſt têrý
porra, Rofa eczettel elegých eoꝝwe, teod az fakadedokra [!],
Swalamenýꝝêr megh Ʒarad, iſmeth march megh az
ruhat, es iſmet rea chýnalýad. Ha penýgh az fakadekok azok

megh nem fakattanak vgÿ tegÿed lewefÿen eÿ orwofſagot rea. De
ha megh fakattanak ÿmmar, chÿak igÿen zaraÿon chÿnald rea.

(Hemorrhoides) **Alfelbÿel valo elewen ver folÿasrol.**

(Oka) Ezth is ÿollehet aÿ vernek folÿafat aÿ Magÿarok Swlÿnek
neweÿÿk, kÿ terÿem aÿ Alfelben aÿ Fekete zomoru vernek
feopreÿetwl, melÿ ala omol aÿ alfo nagÿ hurkanak vegeben, de
onneth aÿ helnek kemenſegetwl hertelen kÿ nem ÿwhetwen, oth
gÿwl megh, aÿt igÿen megh teoltÿ es megh terÿtÿ, es vgÿan fÿÿge
formaÿuva chÿnalÿa. Kwlombÿÿz mÿnd azon altal is aÿ alfelben
lewe[!] chÿomoktul awagÿ aÿ Swlÿtwl is aÿ kÿ igazaÿan Swlÿ. De hogÿ
(Keth fele eÿ Ver errÿel igazaÿat tugÿ erthenÿ. Eÿ Nÿawalÿa ket
folÿas) modon vagÿon. Eggÿk fele megh dagad, es kichÿn
vert vagÿ vgÿan ſemmÿth nem bochÿath, ennek nagÿ faÿdalma
vagÿon mÿkor aÿ Szek leÿÿen. Aÿ Maſÿk fele penÿgh olÿ, hogÿ aÿ
Erek bÿÿonÿos wdeokben megh nÿlatkoÿznak aÿ alfelben, es ſok
verth ontnak kÿ, annÿra valot hogÿ annak Nÿlwan kel lÿnnÿ.
Eÿzbÿel aÿzerth ÿmez keth dologh es nÿawalÿa is megh tÿrtenÿk,
awagÿ vernek fÿleotteb valo kÿ omlafa, Awagÿ annak Mÿneſenek
megh allafa, Eÿ penÿgh mÿnd aÿ kettÿ termezeth kÿwl vagÿon, es
oka ennek akar melÿk igÿen Nehez betegſegÿÿeknek. Aÿ Veÿr mÿneſenek
oka, vagÿ azon verben vagÿon, kÿ awagÿ hogÿ ſok, vekonÿ
erÿs, es erÿÿakkal kÿ wthÿ magat, Awagÿ vagÿon oka

+273

aÿ Erekben, aÿ Melÿek megh nÿlnak, megh zakadnak, awagÿ kÿ
ragattatnak aÿ ver mÿa. Aÿ megh allafanak penÿgh, ehÿÿ ellenkeoÿÿ
dolgoktul vagÿon iſmeth oka.

Aÿ elſÿ aÿert aÿ kÿn vagÿon nagÿ (Faÿdalmarol oruofſagok)
faÿdalommal, hafat kel annak lagÿtanÿ, hogÿ mÿkor zekÿ leÿÿen,
ne effek olÿan nagÿ faÿdalma es gÿÿdrÿdeſe [!].

Kenÿer morſakat aÿtaÿ megh teÿben, es feoÿd eoÿwe
tÿkmon zekkel, chÿnald flaſtrom moggÿara es tÿd rea.

Kaproth tÿrÿ megh, elegÿch eoÿwe Meÿzel es tÿkmon feÿerrel,
tÿd eÿt rea ha kÿ teccÿÿk.

Swlÿ fwet es Eokÿr fark fwet feoÿ megh vÿÿben, es eÿÿzel
moffad aÿ Ereket aÿ nagÿ hurkaban.

Aÿ vÿ Nÿers huſbol nÿomd kÿ aÿ Nedweſſegÿÿth, aÿÿal tÿrÿlÿed,
awagÿ march gÿapottath bele, es tÿd rea fÿlwl.

Ha kÿ teccÿÿk aÿ dagadas, pÿÿkalocczal hÿnch megh es el
zaraÿtÿa. Ha penÿgh oda be vagÿon. Aÿ kochÿordnak fachÿyard

kÿ az leweth, es crÿftelÿeo3d a33al hogÿ oda be az Erek megh
mo3oggÿanak, az vtan egÿ chÿewen az pÿ3kaloc3ot fud be, awagÿ
futa3d hoÿaggal be az Alfeleben.

Tÿknak haÿat, Recze haÿat, ana uncia j. Rofa olaÿth uncia 2, vÿazt
az menÿ ehÿ3 eleg, olwa3d megh es hwch megh, az vthan tegÿ
Opiomot hozza, drachma j. Saffrant drachma s. vÿ tÿkmon zekkel habard eo3we,
chÿnald rea, az faÿdalmat e3 olÿ igen megh enhitÿ, hogÿ
hafonlo alÿgh lehet e3 orwo3fagho3.

3erechÿen dÿo olaÿal kennÿed, el vezÿ az faÿdalmat.

Saar kerepeth fÿ3 annÿra edes borban hogÿ vgÿan
el ro3faggÿon, tegÿ aho3, Bablÿ3teoth, Bakzarwofw magwanak
lÿ3tÿth, len magnak lÿ3tÿth, e3eket vÿ tÿkmon zekÿwel es
vÿola olaÿal chÿnald eo3we fla3trom moggÿara, tÿd rea es el
vezÿ az faÿdalmath.

Szeekfw vÿragoth, Sarkerepeth, ana drachma 2. Saffrant drachma s. e3eketh
lenmagnak kÿ fachÿart leweben elegÿched es e3zel kennÿed, el
vezÿ az faÿdalmath.

Len magh olaÿal awagÿ Bara3k magwanak olaÿaval kennÿed,
el vezÿ faÿdalmat.

Vthÿ fwnek Nÿers lewelet tÿrd megh ÿol, chÿnald rea, el
vezÿ faÿdalmath.

Belendfwnek es porchÿnfwnek leweleth tÿrd e3we tÿkmon
zekkel, kenÿer mor3awal es rofa olaÿal elegÿch eo3we es chÿnald
fla3trom moggÿara, azonnal el vezÿ faÿdalmat ha rea te3ed.

+274

(Ver el ÿndito Ha penÿgh e3 orwo3fagok nem haznalnanak
oruof3agok) Es az faÿdalma is el nem mulnek, az vereth megh
kel ÿndÿtanÿ.

Fÿge lewelet vegÿ, a33al igen erÿffen tÿrÿlÿed az dagada3th,
el ÿndÿttia az vereth.

Nÿers veoreos hagÿmat tÿrÿ megh eczetben, tÿd rea, es el
ÿndÿttia.

Bÿkanak vagÿ Eokÿrnek Epeÿewel tÿreolÿed, az el ÿndittÿa.

Nadalfwnak az lewelewed teoreolÿed ÿgen erÿffen, el
ÿndÿttia.

Dÿ3no Sertewel gÿakdo33ad neha, awagÿ Eer vago va3nak
az vegewel, vagÿ ves egÿ kichÿn kÿppÿlt az Alfelnek lÿkara.

Dÿ3no kenÿernek lewet fachÿyard kÿ, march gÿapottat
abban, es told feol az alfeleben.

Thēm̃yent eg̃y rezth, Aloeft feleñyth, tērd porra, ezēketh,
t̃ykmon fẽyerewel fwrwn eleg̃ych eõzwe, Ñyul β̃ert metel̃y
apron keõzwe, ch̃ynald rea, Ees megh allatt̃ya az ver fol̃yafth.
Eg̃y Nehez̃ek Bdeliumbol ch̃ynal̃y Eot pilulakat, hãynalban
ad megh ē̃nñy, ch̃yoda ig̃en megh allattia az ver fol̃yafth.
Ha peñygh vg̃yan megh akarod g̃yog̃ytañy (G̃yog̃yto oruofsagok)
Ez Ñyawal̃yat. Bogachkorot feõz megh borban, ẽz̃zel moffad,
beleol valo ver fol̃yafth megh giog̃yth.
P̃ēzerczet fws megh hamuban, az mel̃y dagadafbol meeg ver
nem fol̃y, tēd rea, f̃imegh giog̃yttia.
Vãbart tē̃r̃y ig̃en aprora. Eok̃er farknak k̃y fachart
lewewel eleg̃ych ē̃zwe, march g̃yapotbol ch̃ynalt er̃es ch̃yapoth
bele, ñyomd feol az Alfeleben.
Porch̃yn fweth feõz er̃effen megh ṽỹzben, tēd rea, megh
allatt̃ya megh is g̃yog̃yttia az ver fol̃yafth.
Kek liliomnak g̃yēkeret feõzd megh ṽỹzben, ãz̃zal meleg̃yched
es parol̃yad, megh giog̃yttia.
T̃ykmonnak zek̃yth rofa olãyal es Saffranñyal es Sarkereppel
ch̃ynald ē̃zwe, tēd rea, el vez̃y az dagadafat es megh
giog̃yttia.
Kapor magoth eges megh, eleg̃ych ē̃zwe Mẽz̃zel, ch̃ynald rea
f̃imegh g̃yog̃yttia.
Ñyers z̃ed̃ernẽk leweleth tērd megh, ch̃ynald rea, megh
giog̃yttia.
Mẽz̃eth, uncia, 3. Er̃es ec̃zetē̃th, uncia, 2. gal̃yc̃zk̃eweth drachma, j. Rẽz̃nek
ṽyragath, drachma. j, Tuc̃yat, drachma. s. Ẽz̃w̃fth awag̃y aran tãytekot, drachma. s.
Megh eget̃et fekete onath, drachma. s. Az Mẽzet es ec̃zetē̃th el̃ē̃z̃er forrald
anñyra hog̃y eõzwe alug̃yek, es m̃ykor megh kez̃d meleg̃ē̃dñy
t̃elch mofarban, az t̃eb zer̃zam porãyth ch̃ynald bele, ãz̃zal
kenñyed. Ez el z̃arãzt̃ya meeg az Swlth is.
Fãy Bõz̃zanak lewelet ṽỹzben foññyaz̃d yol megh, ch̃ynald
+276
eg̃y tenerñy Scarlat põztora meleg̃en, de az el̃et az beteg̃et haffal
ala fekw̃ffed, fa olãyal az dagadafth meleg̃en megh kenñyed, es
az bõz̃za leweleth, m̃ynd põztoftul meleg̃en tēd rea. Maas darab
Scarlat põztod is leg̃ien, arra is ch̃ynal̃y az Bõz̃zaban, Sha az
el̃et el vez̃ed, azonnal az maf̃ykat rea tegied, ha m̃ynd
egẽz ec̃ch̃yaka ẽzt m̃ywel̃ed is attul yob. De ha az nem lehetne
anñỹzor leg̃ỹen az meñỹz̃er megh lehet. De ãz̃ert az Betegnek

alunnÿ kel hadnÿ ha alhatÿk. Smegh gÿogÿul e3zel.

(Longanonis Paralifis Anj.) **Alfelnek Remefenek kÿ fordulasarol.**

A3 Remes kÿ ÿw awagÿ kÿ fordul, neha zabad akarattÿan
a3 S3ek mÿnefnek erÿkeodesetwl, es megh tecczÿk a3 Remes
(Oka) mÿndÿneoftwl kÿ fordulwa. Ennek oka a3 oth valo Musculufnak
lagÿ volta, awagÿ megh nÿulafa a3 fok Nedweffegnek
ÿttÿzefe mÿa. E3 okbol a3 chÿÿÿch 3opo es Newendekÿn gÿermÿkeokÿn
vagÿon e3 ÿnkab, es nem a3 elemÿtÿs embeorÿkÿn.

(Tanufagh) Iol megh laffad a3 kÿnek a3 Remefe kÿ eÿÿk,
chak eo 3ÿnthe vagÿon   vagÿ megh tw3eÿÿÿÿÿÿÿ. Ha nÿnchen
(Oruofsagok) femmÿ tw3eÿÿÿÿÿÿÿ, Melegh rofa olaÿal kend megh es
vgÿ nÿomd be, awagÿ Sawanÿu borral mofd megh es vgÿ nÿomd
be, O3ton Sofkat tÿrÿ eo3we Borral, a3 lÿkat kÿwÿl a33al kennÿed
melegÿn. Awagÿ a3 mÿkor be nÿomod a3 Remefeth, hÿnch megh
Bolos armenuffal, awagÿ Sanguis Draconiffal, vagÿ Sofkawal,
vagÿ Mÿrrhawal, vagÿ 3arwas 3arwanak tÿrÿÿ porawal, es vgÿ
nÿomd be.

Tÿk3ÿmnek a3 Sarga vÿragath tÿrd porra, es a33al hÿncÿed
a3 Remefeth.

Dÿ3no kenÿernech fachÿard kÿ a3 leweth, tegÿ annÿ Mezeth
hoz3aÿa, fÿ3d megh rez medÿnc3eben, hogÿ mÿnt a3 kenÿ  r
olÿan legÿÿn, a3th ragazd rea, awagÿ a33al kennÿed be.

Aloes Epaticumot olua3 megh, a3 vthan hÿnch megh
kend megh a3 Remefth e3zel, es vgÿ nÿomÿad vÿ33a, es mÿnd
addigh e3th chÿÿelekÿggÿed mÿgh nem megh gÿogÿul.

Parhagÿmanak fachÿard kÿ a3 leweth, es melegÿch megh,
gÿapotbol chÿnalÿ chÿapoth, mach[!] bele, es told feol a3 alfeleben,
Mÿkor a3 megh hwl kÿ vonnÿad, es a3 melegh lewben marchÿad,
kecc3ÿr, harom3or, Negc3ÿr is bele tolÿad egÿ mafvthan
melegÿn. Igÿn bÿ3onÿos orwoffagh e3.

Fÿ3 Bÿfalmat vÿ3ben megh, es arra wlteffed a3 Remefewel
mÿkor meeg a3 melegh.

+277

Dÿ3no kenÿeret feo3 annÿra vÿ3ben hogÿ annÿra fwrwfege
legÿÿn mÿnth a3 Meznek, e3zel kennÿed a3 Remefeth megh, es
vgÿ nÿomd be.

Nÿers vthÿ fw lewelet teorÿ megh, a33al kennÿed a3 remefeth
es vgÿ nÿomd be.

Eokêrfark vÿragat es magwat têrd megh, ahoz elegÿch
Szeekfwnek chÿak az vÿragath, ezêket vêrê fenÿw enÿwewel
chÿnald eo3we, e3zel fwftêlÿed az lÿkath oda be.

Fêldÿ bo3zanak gÿêkeret têrd porra, es e3zel hÿncÿed az
remefeth.

3arwas 3arwat eges megh, Fenÿw vÿazth, Thêmyenth, Maftixot,
têrd porra ezêketh, e3zel hÿnched az remefeth, de elê3êr
az Remefeth vÿ3es êczettel megh parolÿad.

Malwat feoz megh vÿ3ben, a3zal mo3d megh, es vgÿ nÿomd
be az remefeth.

Fenÿw vÿazth olwa3 megh, kend megh vele az remefeth,
hÿnch megh fêlwl têreoth Aloeffel, es nÿomd vgÿ be.

Ha penÿgh teortennek hogÿ az Remes megh (Tw3efwlefrêl)
tw3elêdÿk, es nem êrême3th is megÿên helÿere, Mÿngÿaraft
melegh vÿ3ben wlteffed. Annak vthanna: Szeekfwet, Malwat, lenmagoth,
feÿer malwat, Bak3arvo fÿwet fê3 eo3we vÿ3ben, es
mÿkor az melegh vÿ3bêl kÿ kel, ezêkre wlteffed. Az vthan melegh
Szeekfw olaÿal kend megh az Remefeth, es nÿomd be. Az fêlwl
megh mondoth fweknek penÿgh az leweben, march Spongÿat. Ees
têd rea kÿwêl. Ala fekwgÿek penÿgh ha3fal.

Az Vefekrêl.

Az vefekben ÿmez Negÿ Betegfegh talaltatÿk, Megh tw3efwles,
Megh rekedes, Kelewenÿ, eê3 annak genÿetfegê3 (Tw3efwles)
Sebe. Az tw3efwles kÿ tulaÿdonkeppen hÿwattatÿk vefek faÿafanak,
igê3 rÿtkan gÿulad fêl az vefekben, oka merth az vefek
hufa mÿwelhogÿ kemenÿ zabafu, folÿa3th es chÿorga3th kÿtwl az
gÿuladas le3ê3 nehezzen bocÿathnak oda. Megh le3ê3 (Okay)
mÿndazonaltal is olÿankor mÿkor wteftwl vagÿ efestwl az vefek
megh romolnak. Awagÿ mÿkor az ket Ere3k altal, melÿek az vernek
Savoÿat az vefekben 3ÿiak, valamÿ fluxuft 3ÿnak az vefekben.
Az Tw3efwlt vefeknek penÿgh ilÿen ÿeleÿ vадnak, (Ieleÿ)
fêleotte nagÿ gÿuladas forrofagh, Nehez es vgÿan feol verê
faÿdalom az vegfê oldal chÿonth es chÿpê chÿonth keozê3t valo
hezagon. Melÿ faÿdalom az keozel valo helÿeket is kÿk az alfo
+278

oldal chÿont alat vadnak, az vekonÿok alath, az Chÿpeo es
agÿek chÿont alath, el foglalÿa, es 3aggattÿa. Sê3 meeg
az 3êmerê3 teftê3 is. az kwlfê re3eÿ embêrnek megh hwlnek, es

az Terdnek el lankadafa erétlenédefe, gýakor vízelles de nagý
Nehezen es forroſaggal lezén. Eléžér vekoný es Nýers výzelet ýw
ký, az vthan temerdék es vgýan mohos zabafu. Az Szeknek
ménéfe is megh bantatýk es réſten lezén. Az Has ettwl vgian
megh terwl, zwtelen valo febris vagyon, Imélges, Béfégés, es
gýakorta valo okadas.

(Eledel) Effele nyawalýaban lewé embérnek igén puha agyon
zwwkzegh fekwnný, es elfé nap ſemmýt ne egýek, de azerth fok
napokon ne ehézteffe magath, Merth az ehézes mýa az výzelet
týztabba es eréſbe lezén, ees nagýob chýpkeodeſth mýwel. Annak

(Ital) okaerth, arpa kafat awagý arpa darat egýek lewefén. výzet
igýek a melyben egý kis fa heat feoztenek megh. Sumazérent az
Etel es ýtal vekonýon legýén az mýnt zýnthé egeb fele twzefwlezbén.

(Oruofsagok) Legh eléžér azerth Eret kel vagný affeleol az
mely feleol az twzefwlt vefe vagyon, vagý az Terdeon vagý
penýgh az Bokan. Az vthan lagý flafromokkal, parlaſokkal,
kenefékkal, kýk azt megh hýwéſſítýk kel gýogýtany, melyeket
ýrtonk oda félýeb az Maýnak es lepnek megh twzefwleferél. Ha
effelekkel megh nem zwnnek, az Agýekra es az vekonýokra is
képpélýéket kel vetný, es onnet ýo modon kel verth ký vonatný,
Az vthan Spongiawal kel parlaný, de féleotte igén el kel
ýlýenkor tawoztatný, hogý výzelet ýndýto orwoſſagoth oda nem
kel adný, Týztýto purgacyot ſem ýo Neký adný, De gýeonge
crýſteleoket be adhatný, melyet chýnalnak Malwabol vagý len
magbol, awagý arpa kafanak ký fachýarth lewebél,
kýkheoz výola vagý Szeékfw olayt kel ténny, de crýftelt igén kewefet
kel adný. Férdét penigh es pilulakat effele embér féleotte
igén el tawoztaſſon, Mýkor ozton az vefenek twzefwleſe megh
laſſodýk, kýt ezén éſmerný megh, merth ozton fok es temerdék
výzeleth ýw ký, akkor ozton igén ýo výzelet ýndýto orwoſſagokat
is adný az Betegnek.

(Abſceſus Ha penýgh effele orwoſſagokkal megh nem zwnýk
Genýetſegh) ſem az faýdalom el nem mulýk, es az beteg Nehezen
es chýepegetwe es nagý gýakorta výzellýk. Ez annak býzonýos
(Iele) ýele hogý genýetſegh vagyon oth, ez mýa neha az vekonýok
es agýek kérwl dagadas lezén, es rezketeffel valo Nehez betegſegh
ýw az embérre. Azon kel azerth leonný az mýnth onneth

(Oruofsagok) az genýetſegét ký hozhaffad. Errél penýgh igén haznos
+279

hogý fa olaýos vÿzben march Spongýath, es rea az vefere tewen
 azzal parolýad. Vgýan ezên dologra haznofok azok az orwoffagok
 melyeket ýrtam oda feol az Maýnak megh genýetfegêfwleferêl.
 Az kelewennek penýgh megh fakadafa ha kefêdelmes lênne,
 mýngýaraftþ chýombort feoz megh vÿzben, awagý kêmenth,
 awagý fekete gýoparth, es ennek az vÿzet ad ýnnýa, merth
 ezêknek akarmelyk megh fakaztýa, es az genýetfegê kÿ hozza
 az vÿzelettel eggýwth. Rutath is ýo Mezes Borban ýnnýa adný.
 Arpa vÿzet is Caffiawal eggýwt. Megh fakadwan ozton az keleweny,
 az genýetfegh ala vÿtetýk az vÿzelettel eggýwth, es neha
 vndokfagok awagý valamý rothadot hus ýw az vefeknek allattýabol
 ala az vÿzelettel eggýwth.

Az keleweny ozton megh wreffêdwen az, (Vlcus Seb)
 genýetfegtwl, es kÿ týztulwan, marad Sebêfwles, merth az vefenek
 valamely reze rothadaffal ecczêr kÿ etetêth, az meg nem
 eppýttethetýk fem be nem forrad foha, mýwelhogý az vÿzelet
 azon zwnтелен altal folwan, nem engedý hogý êzwe forradhaffon.
 Annakokaerth mýndeltigh vndokfagoffan marad, ha megh nem
 fýetýk gýogýtaný, kýnek ýele ez, hogý neha genýetfegh, neha
 taknýos Nýal ýw kÿ az vÿzelettel eggýwth, es ettwl az vÿzelet
 zawaros feýer lezên, hafonlo az Teýnek fawoýahoz. Gyakorta es
 ýnkab vgýan mýndenkoron, az kênek az vefeben valo megh zorulafatul
 megh lezên effele feobeofwles, kÿ az ê terhewel megh
 teorý az vefeth es kÿ ezý. Es ezert fokzor lattatoth ez, hogý az
 vefenek hufa ees allattýa igh el etetwen, mýnth egý Erzenben,
 vgý az vefeben belêl eggýwth forgottanak az genýetfegh es az fok
 kê. Az kýnek azert vefeýe Sebês annak az agýekaban nagý (Ieleý)
 faydalom vagyon, De azerth zabadon bantafnekwl vÿzelhetýk,
 Nem vgý mýnth mýkor az hoýagh Sebês. Effele embêr (Eledel)
 hýdegh ýtalt feoleotte igên el tawoztaffon, es azzonýallattal valo
 kêzêfwlesth, kýwaltkeppen ha ýmmar venfegre mênendê az
 Embêr, Nýerfet femmýth ne egýek es zýnte torkýgh eleget fe
 egýek, Nehez emeztêt es az kÿ feol fuualkodtath femmýt ne
 egýek. Mýndên erês es chýpkêdeo eledelt, Az kÿ faart chýnalhatna
 el tawoztaffon affele dolgokat is, mýnth zomýuhozafth, nagý
 ehêzefth, munkat, haragoth, zorgalmatofkodafth, munkatetelt,
 vigýazafth, es fok lowon valo ýarafth is ne chýelekekýegýek.
 Výonnan fwlt kenýeret egýek. Apro madarachkakats es

kechke fyakat, k  w   halakath, fol  o v  z rak  y  th, arpa kafath,
es te  el ch  nalth l  zth pep  th zep  n megh feozwe, k   vg  an
oruoffag is Iuh te  et, es T  kna   k  wer leweth, h  gh t  kmon  at,
G  wm  lch feleb  l teng  r   z  leoth eg  ek, Mondolat de megh
+280

healtath. v  zes bort ig  ek k   keweffe zor  to zabafu bor leg   n,
kechke te  et awag   Iuh te  et awag   mondola te  et   o   nn  a.
Valam   v  zelet  th   nd  t az ol  ant m  nd el kel tawoztatn  . Ig  n
r  tkan leg   n az f  r  des ha lez  n is. De az termez  t z  rent valo
hew v  zekben   o f  r  dn  ,   leofben az Mel   v  z temfos es
kenk  wes, H  degh v  zben io feor  dn  .

(Oruofsagok) Vth   fweth m  nd g   kereftwl es teng  r   z  l  t
f  z megh v  zben, ezth agg  ad   nn  a.

Mezes Borth ig  n g  akorta ag     nn  a.

Az   regb  k fen  w fanak g  wm  lchet t  rd megh eleg  ch   zwe
Mezzel awag   Nadmezzel, ezt ad   nn  .

Talmofo fweth f  z megh v  zben, awag   veod vg  an v  zeth,
ad azt   nn  a.

Sarga d  nn  enek magwath t  rd megh, Mezes v  zben azth
agg  ad   nn  a.

V  onnan fe  eoth te  et Mezzel eleg  ch eo  we, azt ad megh
  nn  a meleg  n.

Kechke Sawot es vg  an m  nd  n fele te  eth   o meleg  n   nn  a
megh adn  .

Teng  r   z  leoth, awag   liquiriciat f  z megh v  zben, azt
agg  ad   nn  a.

(Nephritis Renum dolor.) **Vefenek fa  asarol.**

Az vefe fa  as, az vefeknek rettenet  s keg  eotlen kenzodafa,
awag   pen  gh az v  zelet ch  ew  knek m  nefenek, Ez fa  dalom
vg  an bele vag  on zegezwe az vefekben, ch  ak hog   neha az
v  zeletnek ch  ewe  n el hat az Ch  peore es az z  mer  m testre is.
(Iele  ) Ennek fa  afa nem vg   vag  on m  nth az Colicaban valo
fa  as, mel   a hafnak k  zep  n es m  nd  n kerwlet  ben nag  
morogwa budof  k. De az hafnak megh wre  fwlefe bw  n megh
lewen, es az élek m  nd el ozolwan is foha megh nem la  fod  k
ez fa  as, de nag   keg   thlenfeggel az Er  s hart  at, mel   m  nd  n
belf   re  ket twd  t, Ma  ath, lepeth, es Sz  wet be takar az hafban,
keg   tlenfeggel mondom zaggatt  a, k   m  a m  nd az belf  
re  ek es az g  omor feol fordulnak, es leg el  z  r Saaro  th, annak

vthanna Nýalafth okadtath. Ennek ez nýawalýanak kezdetýben az
výzelet kewes, vekoný, es neha megh zorýttatýk, Annak vthanna
Bélegés, temerdék es fëwenýés výzelet ýw ký, es nagý forrofaggal
gýakorta kezérýth az výzelefre. Ha az faýo oldalra lezén
az fekwes, lassodýk az faýdalom. Ha arra az oldalra az ký nem
+281

faý, megh newekédýk az faýdalom. Ennek ez kennak oka, (Oka)
fem az megh Twzefwles, fem az darabos veér, fem az temerdék
Nedweffegh, hanem chýak az ké oka, ký valamenýre nagýochka
es darabos lewen, mýkor az výzeletnek chýeweýn megýén, azth
nagý erézakkal ký terýtwen es zaggatwan, zertelenwl keno3. Az
kýk penigh lok wdétwl ken3atnak effele vefe faýaffal, azoknak
výzeletéknek chýewe annýra megh terwl, hogý az
Nagý vý is bele ferne az lýkaban, ký altal ozthon aprolek ké,
bantafnekwl ménthén megýén, ký az elét nagý kennal ménth el.
Az kýk penýgh rýtkan bantatnak effele vefe faýaffal, chýak
akarmý kýs kéwechke mýa is, igén gýétrédnek es ken3odnak.
Igén Nehez az Colica faýaftul ezt megh valaztaný.

Bakzarwo fweth az magwath, drachma, 4. Apium magoth (Oruofsagok)
es vadménnek magwath ana scrupulus 2. ezékét hat lath výzben feozd
vgý hogý fele el apaggýon, 3wrd megh es abban ozton elegých
výola Sýrupoth, uncia j. s. az kýnek fëleotte igén faý az vefeýe
háynalban ezth aggyád ýnnýa. Ha penýgh Telben vagýon az
vefenek faýafa, agý elézér egý Nehezék téryekét megh eonný, es
az vthan ad az orwoffagoth.

Týk háyat, uncia j, kapor olaýth, drachma, 3. olwazd é3we ezéketh,
melegén ebben march gýapottath, téd az faýo helre es parolýad
vele.

Kapor olaýth, Edes mondola olaýth, ana drachma, 2, Szeekfw olaýth,
drachma j. s. Týkhaýat, Recze háyat, ana scrupulus j, Sotalan vayath, drachma j. výazt
az mený ehéz elegh, chýnalý ebbél lagý kenéth, es e3zel kennýed
az faýo vefeth es az Agýekoth.

Lo mentath, Fekete gýoparth, Fodor mentath, Malwa leweleth,
forralý megh výzben, e3zel parolýad.

Buza lýztéth, len magot, Bakzaruo fw magoth, keferw baboth,
kochýordnak gýékeret ýgén apron metelwe, Szeekfwet,
mýnd ezékbel chýnalý lagý flastromot, kéfd az vefere.

Kenýer belt fész megh edés borban, kéfd az vefere.

Harom lath Diaquillont kený ýrhara mýnth Egý

tenernÿre, ragazd az vefere, es mÿndenkoron oth vÿfelÿed, Sha
megh zarad iſmeth megh vÿchÿad.

Petrefelÿem tÿwet fel marokkal, kÿmenÿmagoth egÿ kalannal,
Tengÿrÿ zÿleot az fontnak Negÿedrezet, Liquiriciat, maffel
latoth, meteld megh ezÿketh es feozd megh maffel pÿnth vÿzben
vgÿ hogÿ Negÿedreze el apaggÿon, zwrđ megh es tarch megh.
Smÿkor faÿnÿ kezđ az vefe, ebben elegÿch tÿzta feÿer borban,
ees az Nap mÿnd ezth aggÿad ÿnnÿa, egÿebet ne igÿek.

Kÿmennek gÿÿekereth hafogas megh, feÿer Borban fÿzd megh
+282

erÿffen vgÿ hogÿ fok lewe ne legÿen, egÿ kalanban ad megh azth
ÿnnÿa. Az vthan mÿndÿaralth az Nofpolÿanak magwat teord
megh, es azon fele borban azt is ad megh ÿnnÿa. Annak vthanna
agÿ iſmeth az kÿmenÿÿs borban ÿnnÿa, ketfegnekwl haznal az
vefe faÿdalmarol.

Gÿermÿkdÿd zÿld Dÿoth mÿkor meeg az belſÿ hea megh nem
kemenÿeodÿk zenth Iwan hawaban vÿgÿed, zaporá fweth is keres.
Az dÿot ßeldeld vekonÿon megh mÿnth egÿ almath, es az vÿzweo
Alembiconban rakÿ egÿ rÿnd dÿot, maffrÿndeoth zaporá fweth,
mÿnd addÿgh rakÿad igh, mÿglen az Alembicon zÿnthe megh
telÿk, vÿd vÿzet, zÿrÿzd egÿ palazkban, Mÿkor az keo mÿa az
faÿdalom el ÿw, agÿ alkolmaſul ÿnnÿa ebben, igÿen rÿwÿd wdÿen
megh tagittÿa az vefet az faÿdalom. Ez igÿen fok Embÿrÿkÿen megh
probalatatoth.

Retkÿth, petrefelmÿth, Bagolborſot, papmonÿath,
porchÿnt, feoz megh borban, ad megh ÿnnÿa az borat, az fwet
penÿgh keofđ az vefere.

(Obſtructio) **Vefeknek megh rekedeferÿl.**

Az vefek rekedefenek kwlÿmb kwlÿmb fele okaÿ vadnak,
Fÿwenÿ, kÿ, Temerdÿk enÿwes nedueſſegh, Iollehet rÿtkan awagÿ
vgÿan ſoha nem talaltoth[!] az, hogÿ az reſth temerdÿk Nedueſſegtl
chÿak, az vefe mÿndÿenÿſtl megh rekedne, de az fÿwentwl
es kÿtl igÿen gÿakorta, kÿktwl az vÿzeletnek is mÿnefe megh
(Fÿwenÿ) tartoztatÿk. Az Fÿwenÿeok terÿmnek az vefenek belſÿ
wregeben, kÿnek allattÿatul kemennÿe es vÿrÿſe leznek a fÿwenÿÿk
es annak zÿneth tartÿak megh. Es onneth az vÿzeletnek
folÿafanak altala az vÿzeleth chÿewÿkÿen hozatnak az hoÿagban,
(Kÿ) es igh lezÿen az fÿwenÿÿs vÿzeleth. Ha ennek gÿogÿtaſara

ýdeýen rea Nem gondol emb r, wd wel azok megh vaftagodnak
 awag  eg maľban forradoznak az vefekben, es k  lez n beleoleok.
 Ith ozton az vefetwl az wregeben be vettetyk, es m kor ozton
 onneth k  mozd ttatik, az vefenek az rezet ahowa ragadwa volth
 zaggatwan, ver s gen yetfeg th ch nal oth, k  ozton az v zelettel
 egg wth  w k , es azth temerdeokke, zawaroffa, es fekete z nw 
 ch nal ya. Az k  pen gh az vefeben ha kich n, nem fok wd re
 az v zelet men  C ewnek ele re meg  n, honnet ozton Nag 
 er zakkal es fa dalommal az ho agban ef k be. Ha pen gh az
 keo  reg chke, darabos es kemen , kef bben meg  n el, es az
 v zeletnek ch wey t nag  gy treleommel zaggatt a. Neha pen gh
 +283
 az vefekben is fokaigh oth marad, m kor  regfege m a
 az v zeletnek ch wey  n nchenek ann  tagaffaggal hog  el
 mehetne ra tok. De m kor ozton abban meg  n eleb eleb, retteneteos
 nag  fa dalmath  nd th,  el ľben m kor az v zeletnek
 ch wey nek <m kor> z nthe az ele ben  al be. Sha onnet az k 
 megh teer  fmeth az vefenek wregeben, akkor az fa dalom  fmeth
 megh k ľfebb d k. Ez k  azerth lez n newek d k az fok f wennek
  zwe gy wlefetwl es eo we forrado afatul, k  nem m ndenkoron
 eg koru, fem eg  forma u, fem eg  z nw . Az megh  r k deoth
 k  megh teolt  az vefenek wregeth, es az f wennek
 zokot k  m nefeth megh t lt a, es az vefenek reg  fa dalm t
 vg m nt vg an el f d z . Iele az vefeben valo k nek: Ol  (Iele )
 Neheffegh vag on az vefeben hog  az m a az haat gerek  ch ont
 al ghfag ha ol megh, mel  fa dalomnak k w l femm  dagadafa
 n nchen. Az vefe fa as wd keozben is el  w neha vg an az k nek
 bantafak wlis, Nag  munka tetel m a, awag  lowon  getes
 m a. Ver s v zelet meg  n pen gh k , merth az keo az   neheffegewel
 es n oma awal, az vefeth megh t r  es megh feb ľ t ,
 k beol lez n ozton az ver z v zeleth. Az k nek allatt a lez n
 az temerd k En wes Nedueffegtwl, k  az verrel es az vernek
 Savo awal m nd egg wt az vefeben be meg  n, Mel  Neha az
 N rfeľegb l, Neha az megh eg th feold termezettw Nehez verbeol
 zarma  k. Megh  r   okanak m nd n k (Ok  az k nek)
 mong ak leonn , az vefenek modnekwl valo nag  hewfeget, k 
 az Nedweľfe ket megh egetwen, megh  ar ztwan, es megh kemen twen,
 k we ch nal ya az temerd k en wes Nedweľfe th,
 De azerth vg an mafis az f wennek es az k nek letelenek

oka, merth ez ležn az Athyanak Nemzefekoran is, es ez olý
êrêkês Betegfegh, hogý az Nemzefnek ýdeýen az Atýatul ležn,
es vgýan eggýwth az vefenek letelekora terem az kýs gýermékben
vgýan oth Annýanak Meheben. Ezth ozton wdêwel newelýk,
az hewolkodas, es az Nappalý aluuas ýeleofben hanyatta fél.

Fêvenrêl es kêrêl az Vefekben. (Arena & Calculus)

Az Fêwennek es az kênek nyawalýawal[!] ýnkab bantatnak
az ýdefêk hogýnem az gýermêkeok, Legh elêžêr azerth (Tanufagh)
mýkor az fêwený vagý az keo bantaný kezð valakýth, mýngýarafth
az vefeyeth Scorpio olaýal kennýed. az vthan rontho fwet,
Es kê ronto fwet, deakul ezt parietarianak hýiak, hew teglan
melegýcd megh, es azzal parolýad, Awagý vgýan ezên fweketh,
+284
feýer borban fonnyazð megh vagý fa olaýban fonnyaffad egý
ferpênýében, es ezzel vgý parolýad. Sha az fayðalom megh nem
zwnýk es az Arena megh nem ýndul, Belfeo orwoffagokkal
is elý.

(Oruofsagok) Chýukanak ala kapczáýat têrd porra feýer borban
abban agý egý Nehezekkel megh ýnnýa.

Malwanak vyzeth elegých eożwe kêronto fwnek kýth deakul
Saxifragianak hýnak, az vyzewel, Es Nadmezzel, Ebed elêt ket
orawal ebben agý ýnnýa.

(Tanufagh) Nem kel megh zwnný az parlafoktwl, kenefêktwl
es kêtefêktwl is, de ha azok nem fognak ozton haznalný, es nem
ýndul megh az fêwený, Belfeo ýtalokkal es Feordêwel
kel orwoflaný. Ezth is penýgh ezêdben vëgýed, az mýkor az fayðalom
tarth, ees flaftromoth tez rea, mýndenkoron keth flaftromod
legiën, ha eggýk megh hwl raýtha, azonnal az mafýkath teod
melegën rea, merth az hýdegfegh igën zorýth, ees mýnd az vefekben
mýnd penýgh az vyzeletnek Chýevýben igën megh keflelý az
fêwenth. Ha penýgh ket flaftrom nem lehetne, meeg is meleg
ruhat tegý addigh rea mýgh az flaftromot megh melegýtêd, Az
melý orwoffagok penýgh az vyzeletê megh ýndýttýak es az
kêwet megh rontýak, akkor kel adný mýkor az nagý fayðalmak
el mulnak, az penýgh vgý ležn mýkor az kê ký ýndul helyebêl.
Sha az kê igën oda ragadoth az vefehêz fok ýtalt igën el
tawoztas.

(Fërdë) Rontho fweth, kê ronto fwet, parietaria deakul,
kapozta lewelet, kaprot, Ifthen faÿat, Maffele kê ronto fwet kÿt
Saxifragianak hÿnak deakul, Szeek fw vÿragoth, Sarkerepeth,
mÿndenÿkbêl ezêkbeol vegÿ egÿ eoÿwe marokkal, Madar kêleft
harom latot, Len magoth egÿ latoth, kêmenÿ magoth egÿ latoth,
Anifum magot egÿ latoth, Bakzarvo fw magot egÿ latoth, vad
kêmenÿ magoth egÿ latoth, Malwath mÿnd magostul Maffel marokkal,
Ezêket annÿ vÿÿben forralÿad hogÿ harmadrezenek el kel
apadnÿ. Es vgÿ aranÿoÿÿad hogÿ mÿkor az betegêt bele wltetêd,
az kêldêketh feol erÿe, ezben feorêÿÿzed azerth Es chÿak kepêš
ÿêrenth valo meleghe legÿên az fërdê. Ebben ez feordêben
agÿ, Litontripon Iustini Imperatoris az kÿt ennek hÿnak
az patÿkaban, feÿer borban egÿ Nehezekkel. Nem wl egÿ Negÿed
rez oraÿgh az fërdêben, az faÿdalom el mulÿk. Sha az
ÿwkÿeghe azt kewannÿa, keccÿêr haromÿoris bele mênnyên az fërdêben
merth ennel ÿob orwoſſagh nem leheth.

Genciana gÿêkeret teord porra, wlÿ az fërdêben ebbêl fel
aranÿ nÿomonÿth elegÿch êÿwe Negÿed rez aranÿ nÿomatnÿ Nad
+285

meÿÿzel, takard Oſtÿaban, es ad megh ênnÿ mÿkor az fërdêben
wl, Egÿ napon keccÿêr kel ezth mÿwelny. De mÿkor oÿton az
Arena megh ÿndul Napÿaban chÿak eccÿêr kel oÿton adnÿ, mÿgh
nem verêš zabafut vÿÿzellÿk, akkor oÿton megh ÿwnnyel az orwoſſagh
adaſtul. valamÿgh penÿgh az faÿdalom raÿtha vagÿon,
megh ne ÿwnnyek, de az feordêben mênnyên. Azonkeoÿben az
vefeÿth populeonnal awagÿ Dealteaval kenefd. Etele g'enge
legÿên, Tÿk fÿ es apro kêwÿ halak, Apro Madarachkak, Mÿndên
Nÿers etelt el tawoÿtaſſon, Ianos kÿral fÿa eÿÿzel orwoſlotta
magath.

Kechke teÿben fêÿd megh az Eb almat, kêfd az faÿo helre,
az kêwet mÿngÿaraſth elê ÿndittia.

Vÿ mazos faÿekban tegÿ vÿ fenÿw magoth, de chÿak felÿgh
teolched az faÿekat megh vele, vÿÿÿzel es borral têlch tele, fêÿd
vgÿ hogÿ harmada el apagÿ'ion, abban agÿ eccÿêr vagÿ keccÿêr
ÿnnÿa. Az faÿdalom megh kênnÿebbeodÿk, az kê megh ÿndul, es
eleb megÿên helyebeol.

Szaraz lemonÿanak leweth fachÿard kÿ, elegÿch êÿwe edêš
borral, ad megh ÿnnÿa. Ez kÿ wÿÿ az fêwenth az vefekbeol.

Aßbu bogachkorot vegy harmath, gywch megh az eggýket
elëzër, es mykor twzes lezën, egý pohar feyer borban

Kë roncho fwnek kyth deakul Saxifragianak hýnak az gyëkereth,
këmennek, petrefelyeomnak gyëkereth, egýenlë mertekkel
vëgyed, Lapu gyëkereth annýth mýnth mýnd az harom fele,
meteld aprora mýndënyketh, téd anný vyzben az meny ahoz
eleghe, forrazd vgy hogý harmadreze el apaggýon, Ebben agý
ýnnýa fel fel poharral reggel es eftwe, Sha e3 vyz ygën keferwnek
tecczenek, Edës gyëkereth vethec3 këz3e az forradaskor
valamenýth akar3. Ha vý az Betegfegh, Nyolc3 Napra megh gyogýul
az Betegh, Ha regý penygh, Týzën éteod napra.

Këmennek, petrefelyëmnnek, Apiumnak fachyard ky az leweth,
ebben morfolý kenyer belth, këfd az vefekre awagy az hoýagra,
E3 nem chýak az vyzeletëth ýndittia megh, de az këweth is el
tëry akar az vefekben, akar az hoýagban legýën. Býzonios
orwoffagh.

Sarga dýnnýenek tërd megh az Magwath, fëzd megh borban,
tegý egý kewes Nadmezeth hoz3a, melegën e3th aggyad ýnnýa,
megh gyogýul ha vgyan këzel volna halalahoz is. Býzonios orwoffagh.
+286

fwfd bele, Az mafýkat is twzefých megh es fwfd bele az borban.
Az harmadýkat is azon modon, 3wrd megh az vthan, es ad megh
melegën ýnnýa, ky ýndýttia az Feowenth. Probalt orwoffagh.
Papmonýa fwnek az gywmëlchet megh anný megh ert zëleowel
tërd eo3we, Sha ket anný lezën az zëleo is ýo, igën erëffen
eo3we tëryed defaban, es egýnýhan napýgh had forýon eggýwth,
az vthan 3wrd le es chýnald valamý Edenben, Ebbël valakýnek
Negý lat nyomonýth megh ac3 ýnnýa, chýodalato3keppen ky w3ý
az fëwenth, es megh týztýttia az vefeketh. Matthiolus írýa.

Baber magoth, Temfot, Saarkerepet, Tarkonth, Szeekfw
výragoth, Muftart, fenýw magot, parietariat, vërës bagolý borfoth,
vadmëmenth, Retkëth, Apiomot, vad Apiomoth, ana uncia s. tërd
porra e3keth, liliom olaýal es kapoztanak ky fachýart lewewel
elegých é3we flastrom moggýara, Melegën keofd az vefekre, e3
chýodakeppen haznal.

Fýget týzënkettëth awagy týzënhatot metely kettë kettë,
téd folyo vyzben fazekban es forralýad vgy hogý harmadreze el

apaggjön. Az vthan Egý kenýerne^k az Belýt vaýd ký, téd azt
fél^d fázekban, az fyge leweth télch rea, es had raýta hogý fél
igýa. Teod ozton mofarban az kenýer belt; tegý ahoz Maffel lat
fotalan ýros vaýath, ket týkmonnak zekýt, Hat arpa zém nyomoný
térét saffrant, térd eo^zwe iol ezék^et, es chýnald ruhara flastrom
moggýara, téd az faýo vesere melýben az fëwený vagyon, Megh
tagýttýa vtath az Arenanak hogý hamarab ala zalýon. Probalt
orwof^sfagh.

Nýulnak vef^d ký az Belýt es mýndén zerzamath,
az hufath mýnd zéréstwl bwréstwl vagdald aprora, Alembiconban
vé^d výzet ennek, ezth aggyád ýnnýa, ha igén erés volna az výz
hogý megh nem ýhatna embér, përyenek výzewel elegýcd ézwe,
es vgý aggyád megh ýnnýa.

Kýs azzoný hawaban mýkor az hold telýk, igén haýnalban
týzta wdén, zegý chýalan magot mýnd harmatof^tul, zara^zd megh
arnýekon es teord porra. Ebbél vegý egý araný Nýomonýth, es
Malofaban awagý ýo feýer borban ad megh ýnnýa enheýra de
ket nappal az eléth mýkor az hold megh telýk, awagý penýgh
mýkor megh výul az hold, Ezth chýelekeggýed mýndén holnapban.
leg^h eleozér zýnthe akkor aggyád neký, az melý holnapban
rea zokoth ýwný, Mafodczor az Melý holnapba rea zokot ýwný
aggyád. Az vthan Nýolch awagý Týz holnapýgh aggyád, tébbe nem
bantýa affele nýawalia.

Bakfwet, vad chýalant, Bagolý borfot, Pap monýath, zaporá
fwet, Chýaba ýret, Chýéngéfwet, mýnd gýékereftwl feýer borban
+287

megh kel feozný, hogý fele el apaggjön, ad azt haromzor
ýnnýa.

Ú Egý Nýulat eolý megh fuýtwa, vef^d mýndén Belýt ký,
es vagdald feol egý fázekban, egefd porra twznel, Ehéz tegý
porul Chýerfa leweleth. Negý latoth, Saxifragiat fel fontoth.
výola magot egý fontoth, porul ezék^et elegých ýol ézwe. Ebbél
enheýra agý egý Nehezékét awagý Maffelet feýer borban megh
ýnnýa. Az kýben ké vagion, téb porth agý annak megh ýnnýa.

Probalt dologh.

Pap monýa fwnek térd megh az gýwmélchýet, egý
nýhan vttal teolch melegh bort rea es zwr^d le ifmet, ezert
penýgh hogý az Bor ýz raýta maraggjön. Az vthan vagý Mezzel
vagý Nadmezzel, chýnald zepén lýktariom moggýara, ad ezt énný.
Vekoný feýer bort elegých ézwe keferw lapunak výzewel, ha

ezt adod ynnya, azth mongya Galenus, hogy az vefekben az
Hoÿagban is el rontya az k  weth.

K  mennek, petrefel  mnek, Apiumnak fachyard ky az lewet,
ebben march kenyer belth, meleg  n t  d az vefere <vag  > Es az
hoÿagra, az v  zeleteoth megh yndyttia es az k  wet is el
ronthya.

Feÿer fw  nek lewelet teord porra, eleg  ch     we ch  ereofn  e
fanak en  wewel, ad megh fe  yer borban ynnya, el t  ry es ky w    
az k  weket es f  wen    ket, az vefekbeol es Ho  agbol, megh is
nyttya Ch  ew  th az megh zorult v  zeletnek.

N  ulnak vereth es az B  ryth m  ynd B  r  ftwl ege  d megh eg  
fázekban, enhe  ra ebben Melegh v    ben ag   eg   eg   kalannal
ynnya, el t  ry Ees ky w     az k  weth.

V  r  s bagol   Borfoth f     megh v    ben, annak az lewet
agg  ad ynnya meleg  n, megh t    tittya az vefeketh, es el is t  ry
az k  weth.

Mog  oro heat, Bara  k magwa heat az ky Nem durancia fele,
Ch  pke magwat, t  rd porra ez  keth, es ch  nald m  ynd eg   mertekre,
m  kor az vefek fa  nak, ebben of  t  aban takarwa eg   aran  
n  omot ag   oda. Ha pen    gh m  ynd  n het  n ecc      r oda adod
is ig  n   o es haznos.

P  nk  fd hawaban az Mez  n veg   Tehen ganeth ky
fem ig  n v  , de ig  n megh fem a  oth, az men   elegh v  d v    eth,
mel   v     ig  n f  leotte gono   zagu le    n. Retk  t metel   ig  n
aprora, v  fd   o fe  yer Borban, es t  d az ver  fenre. Ebb  l ozton
az Borbol veg   keth latoth, Ep  r   v    et eg   latoth, Lemon  anak
ky fach  art leweth Neg   ch    pp  th, es az megh eg  th N  ulnak
az t  b zerzammal eo  we, az m  n  th oda f  l  eb megh   rtuk ahol
+288

il  en   el vag  on    abban az porban eg   Nehe  ek  t, Nadme  et
eh     awag   rofa Me  et teg   ann  th az men   elegh, ad megh ezt
ynnya. Ez ch  oda f   orwo  fagh az k  nek rontafara. Mert nemel  ek
ez   taltul fel ora mulwa, ann   k  wechkeket v    ell  ttenek
ky, hogy eg   T  kmon hea megh t  l  th volna vele. Ez megh
probaltatoth.

K  mennek, k  ronto fw  nek k  t Saxifrag  anak h  nak, es petrefel  mnek
v  d eg  arant g    ker  keth, keferw lapu g    keret
ann  t m  n  th m  ynd az harom fele g    ker, meteld aprora, es ann  
v    ben az ky ehe  z elegh, forrald ann  ra hogy harmadre  e el

apaggjön, zwrđ le az vthan, es az menŷ liquiriciat akarz ez vŷzben
fŷz megh hogŷ az keferwfegeth el vegŷe, az kŷn az Fŷwenŷ
megh ŷndul ozton, ebbŷl reggel enheŷra agŷ fel poharral megh
ŷnnŷa. Eftwe is azon modon. Ha az Betegfegh chŷak vŷonnan
valo. Nŷolcz Napra megh gŷogŷttia. Ha penŷgh regŷ az Betegfegh,
tŷzŷen eoteod napra gŷogŷttia megh.

Gŷermŷkchenek.

Sarga vŷolanak olaŷat egŷ fontoth, Edes mondola
olaŷt hat latoth, Feŷer liliom olaŷt hat latot, Iros vaŷat Negŷ
latoth, tŷrŷt faffrant ket nehezekeoth, feŷer vŷaŷt fel fontoth,
kapor magh olaŷth ket Nehezekŷt, Recze haŷat ket nehezekŷt.
Mŷnd ezŷkbeol chŷnalŷ kenŷ ŷreth, es legh vtolzor habarŷ harom
tŷkmonŷ zekŷt hozzaŷa. Sha az vefeŷe faŷ az gŷermŷknek, melegŷn
ezzel kennŷed.

Laurus olaŷal kend megh elŷzŷr az vefeŷeth az gŷermŷknek,
awagŷ ha alat az teŷteben vagion azth kennŷed megh, es
az vthan ŷmez flaŷtromot chŷnald rea. Harom tŷkmonŷat fŷz megh
igŷn erŷffen vŷzben, azoknak chŷak az zekŷth Spicanard olaŷal
tŷrd ŷzwe, Eorwennek lewelewel, parietariawal, Saxifragiawal es
petrefelŷŷmmel, vgŷ hogŷ flaŷtro moggŷara legŷŷn, tŷd rea ezth
melegŷn. Es az vthan, Machka tŷwŷfnek vŷzeben agŷ hŷrpŷgetwe
ŷnnŷa, merth ez mŷnd az vefekben mŷnd az hoŷagban megh
emeztŷ az kŷweth.

Keferw lapunak vŷzet igŷn tŷzta feŷer borral elegŷch eoŷwe,
ad megh ŷnnŷa, el rontŷa az kŷweth.

+289

Kŷnek megh akadaŷarol.

Ha az vefeŷŷl az kŷwek az Hoŷagban ala ŷalnak, es az
kŷnek nagŷfaga mŷa az hoŷagnak nŷakaban megh alnak, nagŷ
vezŷdeleomben hozzak az Betegŷth az faŷdalommalis, de hogŷ
nem is vŷzelhetŷk. Effeletth azert arcŷal feol kel fekwtnŷ (Tanuŷagh)
vgŷ hogŷ az Tomporaŷ ŷol feol alŷanak, es mŷndŷneppen
erŷffen kel az betegŷt mozgatnŷ, hogŷ az kŷ az vŷzeletnek chŷewŷbŷl
kŷ effek, erŷltetnŷ is kel magat az betegnek ha leheth
hogŷ vŷzelŷek. Sha meeg is az vŷzelettel eggŷwth az kŷ kŷ nem
ŷw, iŷmet erŷffen kel mozgatnŷ az betegŷth mŷndŷneppen.
Ha penŷgh ez moddal vgŷan ŷemmŷt nem haŷnalhatnŷ,
chŷewŷt kel az ŷŷmerŷm teŷtnek lŷkaban be dugnŷ, es azŷal kel

týžňenket vŷ nŷomatnŷ legŷň, es az elŷňel ez valamŷwel vekonb legŷň. Harmadŷk, kŷlencz vŷ Nŷomatnŷ hozzu legŷň, Es ez legh vekonb is legŷň.

(Azzoniallatnak ualo) Az Azzonŷallat Nemnek valo cŷew ket fele legŷň, az Nagŷobbŷk kŷlencz vŷ Nŷomatnŷ es temerdŷkb, az kŷŷfebbŷk Het awagŷ hat vŷ nŷomatnŷ es vekonb.

Az Cŷewŷk penŷgh horgafok legŷenek, de az ferfŷ zŷmerŷm teŷtehŷz valok horgafbak legŷenek, hogŷnem mŷnth az Azzonŷallatnak valo chŷewŷk.

Vefekben hogŷ Fŷvenŷ ne terŷmŷň.

(Tanufagh) Ez tendŷben kecczŷr kel purgaciot vŷnnŷ, Tawazzal es Eozzel, kŷt igh chŷnalŷ, merth ez igh haznos.

Bezterczeŷ zŷlwat Tŷz zŷmŷth, Liquiriciat egŷ nehezekŷt, Tengŷrŷ zeoleot egŷ Nehezekŷt, Arpath fel marokkal, venus haŷat fel marokkal, Anifum magot egŷ nehezekŷt, kŷmenŷ magoth egŷ nehezekŷt, Malwa magoth harom nehezekŷt, ezŷket egŷ font vŷzben feozd megh hogŷ chŷak harmadreze maraggŷon az vŷznek, zwrđ megh, tegŷ ahoz tŷz Nehezek vŷ Caŷŷiath, Egŷ lat vŷola Sŷrupoth, Ebed elŷt egŷ orawal ad ezth ŷnnŷa.

Iegŷňe fanak Enŷweben maffel latoth aztas megh ŷol borban, takard Oŷtŷaban es haŷnalban Nŷeleŷd el, igh ŷo es haznos.

Chŷalant agŷ Nŷerfen ŷnnŷ, awagŷ zarazd megh es tŷrd porra, ad azt ŷnnŷ akar mŷfele etelben.

Žanotnak magwat aggŷad eonnŷ, megh tŷztŷttia ez az vefeket mŷndŷn nedweŷŷegŷktwl, es Nem haggŷa oth megh ragadnŷ es kŷwechkekke valtoznŷ, Ebbeol penŷgh keth vagŷ harom Nehezekeoth agŷ, akar rofa mezben porul, akar vŷzben az melyben Rofa Mezeth elegŷtŷttel.

+291

Sarga Dŷnnŷenek magwat fŷzd megh vŷzben, azt aggŷad igh gŷakorta az vŷzeth.

Nagŷ Malwat fŷz megh kappan leweben, tegŷ ahoz egŷ Nehezek vŷ vaŷath, es Mezet awagŷ Nad Mezeth egŷ Nehezekŷt, ebbŷl agŷ ŷnnŷa ket orawal ebed elŷt egŷ fontoth megh melegŷ, fŷleotte igh tŷztŷttia az vefeketh.

Bel k rwl valo hart anak megh fzakadafarol. (Peritonium Siphac)

Az mely hart a Belül az hafban m ynd n oda be
valo re eketh be takar, m kor valam  okbol, e elb l vag  valam 
 erwe beol ez megh zakad, es dagadn  kezd én az Ag ekban,
de az T kben meeg ala nem zalloth, ezth ig n   yetwe megh kel
g og tan .

T m enth, Bdeliumot, Ammoniacumot, Sarcocolat, Acaciat,
Glutinis p fcis, ez ket az pat kaban talalod megh, ig n er s
eczetben habard eo we ez keth, de ez k m ynd eg  mertekre
leg enek, es m helt eo we ch nalod, m ng araf h hertelen kend
az zakadafra, es k fd altal ruhawal hog  rea zaragg on, Az
megh  erw t emb r pen gh han atta fekwg ek, ig n  ozanon
el  n, es ol  eledellel ne el  n az k  zelet z erozhetne hafaban.
Szarka lab fwnek g eokeret t rd eo we  czettel, k fd a zal
az zakadaf h.

Eg k fele harom lewelw fwnek zenth harom agh fwe neue,
  yer ch  p     k vadrak ra tha. Sarga az v raga, t rd porra
ezth, eg  n han nap gh ag  ez porban megh  nn a Borban,
enhe ra reggel vg  m nth fel kalanbel th, megh g og tt a.
Eoth lewelw fwet teor  porra, ad a t  nn a borban, rea is
keoffed az fweth.

Aprofele Eger fwl fweth, Talmofo fweth m ynd g  kere twl,
Gezem czenek g  kereth, F ld  t m ent p ch et s fwet, t rd
eo we m ynd ez ket hog  porul leg enek, ebben ha  nn a ac 
reggel enhe ra, Awag  ha az zakadafra k t d is, choda haznosok.
Kechke   yet m ynd z r  twl   z megh v zben, ad ezth
 nn a, m ynd n bel   zakadaf h megh g og th.

N ulnak gane at ch nald eo we Me zel, m ynd n
napon ebben ag  eg  Bab  mn th megh eonn , megh forra t a
m ynd n ket egnekwl, megh is giog ttia.

Elewen vakondakot haf ch kett , azonnal k fd az zakadafra,
es azon modon hagg ad fekwnn  ag aban Eot dnap gh, az k tes
pen gh ra tha al on, vg an reg  zakadafrolis ez ig n haznos,
+292

m gh az Teokben nem zallot meeg oda ala. Ez pen gh ig n megh
probaltatoth orwo f agh.

Tormentillat, keg o Trang g  keret, Fekethe Nadal fwet,
  yer malwath, Bak arwo fwet, Th m ent, Galbanumoth, ana uncia j.
Bulus arm nu t uncia s. ch nald eo we ez ket, es keof d az zakadafra.
Sok Eb ch ontoth eges megh es t rd porra, kend megh

Mezzel az zakadaſth, es hŷnch be fŷlwl az porral vard ŷol be ruhawal, bŷzonnyal hŷggŷed hogŷ ha nagŷ zakadas vagŷon is raŷta, megh gŷogŷul. Petrefelmŷt fŷz megh erŷ Eczetben mŷnd gŷŷekereſtwl leweleſtwl igŷn ereoſſen, keoſd az agŷekara.

Gŷermŷkchenek.

Varadŷchot fel latoth tŷrŷ porra, tŷkmon feŷerrel habard eoŷwe, kend valamŷ vazonra, keoſd erŷſſen az zakadafra oda az agŷekara.

Keferw habot eges megh es vegŷ abbol ket nehezekŷt, forrald megh ſwrw vŷrŷ borban, tŷrd ŷzwe az vthan tŷkmon feŷerewel es kend ruhara, kŷd erŷſſen rea.

Bŷrŷknek lewelet fonnyazd megh vŷzben, tŷrd megh es kŷd rea, tŷzŷnketteod napra megh gŷogŷttia.

Koſnak az bwret nŷuzaſd le, kŷd melegŷn az zakadafra.

Momordicanak lewelebeol chŷnaltas olaŷth, azzal kend az agŷekat, nagŷot haŷnal.

Lo nŷelw fwet teorŷ porra, ebben agŷ enhera egŷ kichŷnt borban megh ŷnnŷa, ŷzwe forraŷtŷa az zakadaſt, ŷollehet elŷzŷr mŷnth mŷndŷn belŷt kŷ tekerne ſtolna vgŷ teccŷk, de erŷſſen megh kel kŷtnŷ az zakadaſth.

(Vmbilicorum Tumor) **Az Kŷldŷkrŷl.**

Az kŷs gŷermŷknek keoldeoke ŷeleoſben az mŷkor el meccŷk megh dagad, kŷth igh kel orwoſlanŷ.

Bechŷ fweth negŷ penz nŷomonŷt tŷrŷ porra, elegich eoŷwe terpentinawal, kŷd az keoldŷkere.

Keferw baboth eges megh, Lenbŷl chŷnalt vaŷnat eges megh, vegŷ mŷndŷnŷkbeol ket ket nehezekeot es tŷrd porra, elegŷch +293

eoŷwe tŷkmon feŷerrel, kend ŷrhara akkorara mŷnth az dagadas, kŷd rea erŷſſen.

Temſoth, drachma 5. Borkŷwet drachma 7, Azzu roſath, drachma 10. eretlen galleſth, drachma 2. eŷŷket teord megh porra, es az vthan borral teord vgŷ eoŷwe hogŷ olŷan ſwrw legŷŷn mŷnth az Mez. Ezzel kennŷed az keoldeoketh march Spongŷat Eczetben, fachŷard kŷ, es fŷlwl kŷd aŷt rea.

Balha fwet tŷrŷ megh, veſd vŷzben hogŷ valamŷ ſwrwſege

legÿn, kend ÿrhara, k  d az k  d  kre.

Balha fwet fenÿw v  az  al eleg  ch eo  we, keo  d az keold  kre.

G  erm  kchenek hafa dagadafarol. (Tumor Ventris)

Ha az k  s g  erm  kchenek hafa es akar m   eg  eb

tag  a   dagado  nak, igh orwofol  ad.

Fa   awag   feold   Bo  zanak   eod megh az fwrt  th, fe  er

borban fonn  a  d megh, meleg  n az g  erm  k  th abban takar  ad,

megh apad ketfeghnekwl.

Fekete g  opart, S  e  kfwet, S  ep      t, fonn  a  z megh v    ben,

es eg   napon kec    ris a    al parol  ad. Sha vg  an megh puffado  ot

volna is, Nag  ot haznal.

Ha pen  gh ch  ak az hafa, vag   laba, vag   kar  a, dagad,

Rutath fonn  a  z megh fa olay  ban awag   Apiom magoth, a    al

kenn  ed, awag   keoffed az fwev  l.

Vekon   fa  asrol. (Lumbi dolor)

Erde   Eok  r N  elw fwet de ch  ak az g    kereth, t  rd ereoffen

megh es keo  d rea.

Marth   laput teor   er  ffen megh, k  d rea.

Seruefr  l.

Eg   Mez     Mezeth veg  , meteld rakwa v  r  s hag  mawal,

ves eg   marok fot bele, f    d eo  we hog     rre valto    ek, kend

ruhara es keo  d rea, harmad nap  gh al  on ra  tha.

  abot f     megh igh  n er  ffen v    ben es t  rd megh az vthan

+294

Fekete nadal   fwet m  nd g  eokere  twl lewele  twl a  d k  ,

oh    al teord eo  we es t  d eg   fa  ekban, t  lch eget  t bort rea,

t  r  t bech   Saffrant ves bele, Bech     appant, fa olay  th, teolch

rea es feo  d er  ffen     we, az vthan kend valam  re es k  d az

Serwefre, tarch harmad nap  gh ra  tha.

V  r  s hag  math t  r   megh mofarban, m  kor t  r  d h  nched

laffan laffan ros l    tel, ezt ket ruha k    t k  d rea.

Nadal   fwnek g    keret mo  d megh es ronch megh,

f    d megh oh    al es ro   l    tel egg  wt, az m  nt twrhet   meleg  n

keo  d az Serwefre.

Fekete wr  m g    keret teord megh oh    ban, ad megh   nn  a.

Hars fat eges megh, az holt zeneth ronch megh, zýtald
megh es habard olwa3toth hayban, Smýkor az serwes raýta efýk
az embêrên, ezth ha megh adod ýnnýa, telýes eletýben soha az
Serwes megh nem ýndul raýtha.

Az forras helyên valo Salatath melý mynd Telbe nýarban
zêld es az vÿz zÿnên fên aal, Deakul ezt Lauernek hýiak, eofd
megh ezth vaýas forro borral, e3zel keoffed az Serwefth.
Harffanak lewelet es laurea Baccat, az mený eznek eggýk
felený Thëmýenth, Fa olaýth, Egetêth Borth, feozd mynd egýben
ezêketh, ad megh ýnnýa.

Harffanak az elewen zeneben harmath tegý egý kÿs magas
fazekban, têlch egý kÿs ýtal borth reaýa, de az chýuprot ýol be
dugýad hogý az paraýa kÿ Ne mênnyên hanem egý keweffe had
alýon raýtha, ezt ýo melegên ad megh enhera ýnnýa, harom3or
chýelekekëggýed ezth, de myndenkor le fektefd vthanna valamenýzêr
megh ýffza es ýol be takartafd.

Bor fêprwben ves Salýath feozd megh benne, es ýo melegên
kêfd az Serwefre awagý vgýan varrafd ýol reaýa.

Eczetês korpawal elegý kês feýer wrmêth az keoldêkere,
vard rea, alýon raýta harmad vagý Negýed napigh is.
Ifthen faýat têrý êzwe ohaýal, keofd az Serwefre.

ýol, teolch rea egý ýcze egetêth borth. o haýat olwa3 megh es
feozd eo3we mynd ezêketh, de vÿzet teolch keozýben es vgý
keweryed, Fekete Nadalý fwet porul hýnch bele az kewerefkor,
hogý o3ton ýol eo3we chýnalod, flaftrom moggýara kend ruhara,
kêfd az Serwefre, harmad napigh raýtha alýon, de myndên kêtes
vthan valamý kewes popýommal vagý Dealtheawal megh
kennýed.

+295

O haýat, Fekete retkeoth, fa olaýth teorý eo3we,
kêfd az Serwefre, ketfegnekwl megh gýogýul.

Az Hoiagrol:

Es abba lewê kêrêl.

Az hoýagh gýakorta bantatýk kêtwl, Twzefwleffel genýetfegês
kelewennýel rýtkan, de megh Sebêfwleffel Neha. Az Hoýagban
valo kê, Nagýfaggal, Allattal, Szýnnel, formawal, gýakorta
kwleombeoz, es nem egýmodunak lacczýk myndênêkben, es ebbêl

vagyon hogý az Nyawalýak is kweomb kweomb bantafth chýelekeodnek.

Ennek okat myndênêk legh ýnkab az temerdeok (Oka)

Nýers Nedueffegêth mongýak, ký az Erek altal az výtzelettel
eggýwth az hoýagh wregebe be folý, melyben oth mýnth zýnth
valamýnek az fêprwýe le wlwen, es a helnek melegfegetwl megh
zaradwan, laffan laffan kêwe lezên. De feoth ýnkab ez hýtwan
faar (hanemha az hoýagnak nýaka igên zoro3 awagý megh
rekedeot volna) anný fok ideýgh hogýhogý maradhatna oth,
Nehez azert ennek igaznak leonný, merth meeg az ver darabochkakis
es genýetfegh, es olý fwrw rêfth Enýwes Nýal mýnth az
takoný, es annal fokkal temerdêkb allatok is, ký folnak onneth
az výtzelettel eggýwth. Az hoýagban valo kê azerth vezên eredetêth
az vefekbeol, Mely vefekbeol az faýas altal be efwen az
hoýagban az keo, hogýha eoregêchke az, oth mulath az hoýagban
ýdeigh, es gýakorta oth is marad, es az oda chýorgo rutlagoknak
hoz3a valo ragadafawal, megh eoregbeodýk vgý hogý igazan kê
lezên. Ennek igaz volta ebbêl tecczýk megh, merth soha
nem talaltatýk olý Embêr az kýnek hoýagaban kê vagyon, kýth
annak eleotte vefenek faýafa nem bantoth es nem gýêtrêth volna.
Sêth az mely kêwet az hoýagbol ký mechnek, ha azt megh
têrýk, beleol mýnth belý volna olý maganak valo kêwet talalný
benne, Es ez az a kê, ký az vefebeol ýwth ala, kýnek mynd
zýne, mynd allattýa kwlêmbê3 attul az kêtwl az mely kêwel
be takartatoth fêlwl. Az Hoýagban valo kênek býzonýos
ýeleý ezêk, Az Agýek chýontnal, az Szêmerê m tefth es az (Ieleý)
Segh kêzêth valo hufnal, nemýnemw heaban valo budofo chýklandas,
Merth akkor meeg ýgên kichýn az kê es kênyw, de
mýkor ozton megh eoregêdýk, Nagý Nehez le fwggê terêh
erzetýk, mely mýa, darabos vthon valo ýaras nehezen es nagý
faýdalommal leheth, annal is Nehezebben penygh az zêkeolles.

+296

Výtzelefnek kewanfaga olý gýakorta lezên, hogý mynd vnos
vntalan výtellený kel, es alýgh tarthatný megh is az výtzeleteoth.
Ees mýkoron výtellený kel, az výtzelefnek folýafa hertelen megh
tartoztatýk, merth eleýben al az kê, kýnek okaert egý vegben
nem výtzelhetný, hanem tartoztatwa es zaggatwa zaggatwa, Es
akkor az faýdalom Neha mynd az zêmerê m tefth, Neha cýak
az Makýat gýêtrý es bantýa, es az faýdalom legh erêlben vagion
akkor mýkor az výtzelet el vegezêdýk, Mýkor ýmmar az keo az

výzeletnek mēnefewel feol ýndulwan mýntha ký akarna mēnný,
 az Remefeth erēffen megh zorýttýa. Az výzelefnek igýekēzetýt
 kēwetý az Szek mēnefenek is kewanfaga, merth az kēnek nagýfaga,
 mýnth zýnth az hoýagnak nýakat, ýgaz vgý az vegfē
 hurkat is ýzgattýa. De Neha mýkor az kē az hoýagnak
 feolfē rezehēz vagion ragadwa, ez megh mondot ýeleokben
 chýak egh is megh nem tecczýk nýlwan, es talaltatnak olý embērēk,
 kýk mýndēn faýdalomnekwl fok ýdeigh el hordozzak az
 kēwet az hoýagban. Az výzelet feýer, temerdeok es zawaros,
 kýnek az alýa mýkor le wl az Edenben, genýetfegēs vagý az
 Orban valo takonhoz hafonlo. Iollehet ez feolwl megh mondot
 ýeleokben, akkor is fok megh vagýon, mýkor az hoýagh nýakanak
 wrege genýetfegēffen megh Sebeofeodýk, ký azokon lezēn,
 az kýktwl az termezet, az az Nemzē magh mēnthēn megýēn
 vgian akarattýok ellen. Awagý az kýk kurwalkodafok mýa megh
 veztenek. Ha genýetfegēs febēfwles vagýon az hoýagh nýakaban,
 fokkal az eleoth is az olýannak akarattýa ellen is meontēn mēnt
 az Nemzē Magwa. Ha penýgh keo vagýon, annak elētte az olýannak
 igēn faýt az vefeýe, es az kēwet, výzelefe koran ký nem
 výfelhette. De nagýob probanak okaerth, az výodat dugd feol az
 Seg lýkaban, awagý az zēmerēm testnek lýkaban az kēhēz valo
 chýeweoth told feol, az mý ketfegēs es býzontalan volth, azt megh
 erzēd, es bizonyoffa lez benne.

(Oruofsagok) Az vefekben valo kērēl valamýth megh ýrtunk,
 mýnd azok ýo orwoffagok az hoýagban valo kērēl is.

Fa odvaba lako verēbēchketh melýezd megh, vefd ký belýt
 es fofd megh egezzen, vgýan vgý Nýerfen ad megh ēnný, az
 betegfegēth megh gýogýttia telýeffeggel, merth az megh termēt
 kēweket ký výzeltetý, es az vthan Nem is haggýa megh tereomný.

Gem Nýelw fwet tēry porra, borban ad megh ýnnýa.

Baknak veret ad megh ýnnýa feýer borban. El tēry

+297

az kēweth az Hoýagban, az vefeben is. El vezý faýdalmath, az
 výzeletēn ký wzý, es tēbbe nem haggýa oth megh terēmny.

Eoregh chýganak feýeben az melý kēwet talalz, vēd ký es
 tērd megh, ad megh feýer borban ýnnýa, el teorý az kēweth.

Venus azzoný kēldeoke fwet az gýēkeret chýak, baba

kalacchýa fwnek is az gýeokeret feozd megh výzben, es Nadmezzel
 azt az gýeokeret aggýad eonný.

Mondolat, Monjorot, Cytrom magwat, tÿztÿch megh az magwatul ezêket, es mÿndeonÿkbêl vegÿ Egÿ Nehezek nÿomonÿth, vad keomen magot hat Nehezekêth, Saffranth annÿth, Malwanak magwat is annÿth, es Opiomot is annÿth, Feÿer belend fwet is annÿth, Apiom magot is annÿth, têrd megh mÿnd ezêket. Es olÿ Mezben kÿt annak elêtte az taÿtekatul megh tÿztÿtortal, chÿnalÿ Trocifsofokat, Mÿndên reggel harmÿncÿhat arpa zê m az mÿnÿt megh nÿomna, annÿt agÿ megh ÿnnÿa Mez fêrben, vagÿ Mezes vÿzben.

Apiom magoth, Anifum magoth, petrefelê m magot ana drachma 4. Saffrant, drachma j. s. koftêwÿffet, vadmêmenÿ magot ana drachma j. s. feÿer borfot drachma j. teord megh ezêket es elegÿch êzwe azzu zêleobeol chÿnalt borral es vÿzzel, awagÿ ha az nÿnchen Edes borban elegÿched es ad megh ÿnnÿa, de enheÿra aggyad, es egÿ Nehezekeot agÿ ecczêr ecczêr megh ÿnnÿa.

Madar kêleft, Saxifragÿat, Faheat, venufaÿzonÿ haÿat, liquiriciat, ana drachma j s. Sarga dÿnnÿe magoth. Spargat, ana uncia j, têrd porra ezêketh, borban agÿ ez porban ÿnnÿa.

Eger têwÿfnek gÿêkeret, Sparganak gÿêkeret, es kêmennek gÿêkeret, tÿztÿcd ÿol megh ezêket, veld folÿo vÿzben ket oraigh hogÿ oth megh lagÿulÿanak az vthan mofd zepê kÿ, es mÿndênÿkbêl egÿ arant tegÿ egÿ fazekban, es az fazekat têlch tele folÿo vagÿ forras vÿzzel, teztawal tapazd ÿol be fêlwl az fazekat de az kêzepÿn feolwl hagÿ egÿ lÿkat, têd az twzhêz es feozd mÿnd addÿgh hogÿ harmad reze el apaggÿon, vêd kÿ az twztwl, ebben mÿndên reggel heted vagÿ Nÿolczad napÿgh, enhera fel poharkawal agÿ Megh ÿnnÿa, es Negÿ ora mulwan egÿek ebedeot vthanna, Ennek nagÿ haznalattÿat êfmerêd megh.

Gÿermêknek.

Ha az gÿermêkchenek kê vagÿon az Hoÿagaban nagÿ (Ielêk) faÿdalma vagÿon, es az vÿzeletÿt chak chÿêpêgetÿ vekonÿon, vÿzellÿk, vÿzket az teztêchkeÿe es Meredwe aal. Legh +298

(Tanufagh) elêzêr hogÿ ezêket latod, mÿngÿarafth mÿnd eteleben ÿtalaban az gÿermêknek, Bafa rofanak gÿêkeret ves porul. Ez igên nagÿot haznal nekÿ, Es mÿndên napon zep melegv vÿzben fêrêzzed, az fêrdêben penÿgh ilÿen orwolffagoth agÿ Nekÿ. Têmÿent es Madra fwet têrÿ egÿenlê mertekkel megh, ezt Mezzel elegÿch eoÿwe, reggel es êftwe is egÿ mogÿoronÿth agÿ

ebben megh  onny .

(Oruofsagok) Heth nyers d okat m ynd heaftul t r  megh
er ffen, par hag mat ifmet eg  marokkal, Ez ket felenek fach ard
kj az l wet es  wr d megh, hetednap gh az g erm knek ad ezt
 nn a, es m kor el akar ak alutn , az t ft chke et, az Mon a t,
es az Segg  es Mon a  keoz t valo hufth, fa ola al meleggel
kend megh. B zon os orvoffagh ez.

Kakuk fwnek magwat f  d megh v  ben, parold
azzal az ho agath.

Mondola fanak En weth, ad megh borban  nn a, el  nd tt a
az k weth.

Ha pen gh az k  megh akad, fekwfd hanyatta, es az terde t
f l vonaf  vele, es er ffen mozgaffad ide toua hog  az k 
 nkab megh  ndulhaffon benne, awag  pen gh n omd az Ch ewel
v  za Nek .

(Inflamatio Veficae) **Ho agnak Twzefwlefer l.**

Az Mel  twzefwles megh eol  az Emb rt, noha fokan azth
mong ak hog  az ho agh k rwl vag on az, De affele twzes
dagadas, nem le  n az ho agban femm keppen merth az ho agh
vekon  es vernekwl valo, haneem le  n az Remes n akanak
Musculuffaban, az az, abban az hufaban k  el  erekkel es
(lele )  nakkal vag on. Ez N awal aban vag on forro er s
betegfegh, az   mer m t ft  es az Segh k   t valo hus,  aggato
fa dalommal es forrofagal g  tret k. Az v  elet nem mehet
noha  g n   m ft  kewan es t rek dnek v  zellen  az Betegh,
Az Szeknek m n fe is megh zor ttat k, merth az veg   nag 
hurka az Twzes dagada nak nag  agatul zor ttat k es az ag ek
az v  eletnek fok agatul m nd az k ld k k k  terwl. Az
  mer m t ft ben mel  ch ew t feol zoktanak toln , azt fem
tolhatn  fél az nag  megh zorulaferth, f t vg an vez delmes is
volna azt er  akkal ch elek dn , merth ez N awal a g akorta
vg an magatulis holt huffa valto  k, k b l ozton foha fenk 
meeg megh nem g og ulhathoz. De ha megh gen etfeg     k,
akkor m nd   k  nkab megh Nehez dnek, k  ha megh fakad,
+299
az gen etfegh k  folwan, az dagadas megh apadwan
es az fok v  elet  k  m nwen, megh la fodnak m nd n g  trelmek.
Az gen etfegnek k  ch orgafa vthan, az Reme ben v lg es

vndok Seb hely marad, kÿbÿl az temerdÿk vÿzelettel eggÿwth
ozton Neha verÿs eweffegh, Neha bÿfegÿs genÿetfegh es bwdÿs
ÿw kÿ, mely az vÿzeletnek fenekere ala zal hogÿha valamÿben
megh fogod az vÿzeleteoth. Ez Nÿlwan lattatoth, hogÿ effele
genÿetfegÿs vndokfagh, az zÿmerÿm tÿfth es az Segh keozÿt
mely hus vagÿon, azon fakadot kÿ, es Neha az vÿzelet is azon
ÿwt kÿ, Neha penÿgh az Segh lÿkon.

Effele nÿawalÿaban lewÿnek legh elÿzÿr is az (Oruofsagok)
Terdÿn a kel ereth vagnÿ, az Terd haÿlafa alath, awagÿ az
Boka ereth kel megh vagnÿ. Mÿnth egÿeb megh twzefwlefben is,
ebben is az eledel dolgabol ahoz kel magat az Betegnek tartanÿ,
Bor ÿtaltul telÿeffeggel oÿa magath, hanem Fa heas vÿzet ÿgÿek.
Inneth kÿwl olÿ dolgokat kel rea tÿnnÿ chÿnalnÿ az melyek
az faÿdalmath megh enhÿtÿk. Annakokaert Fa olayban kaprot,
len magoth, rutath es Malwat fÿz megh, es melegÿn eazel
kennÿed. Semmÿkeppen penÿgh hÿdegh orwoffaggal Ne ÿlleffed.
Nagÿ faÿdalomban, Opiomot, Mÿrrhawal es Saffrannÿal ÿo
eggÿwth gÿapotra kennÿ es az Seg lÿkban tÿnnÿ.

Len magoth, fenum grecomnak Magwat, Apro malwa gÿÿkeret
feoz megh vÿzben, es abban az vÿzben wlteffed az betegÿth,
fha lehet oth huddozzek. Mÿwel hogÿ penÿgh az hoÿagh erÿtelen
az vÿzeletnek kÿ bochÿatafara, az Betegh laffufaggal nÿomÿa az
Agÿekot, de ne fÿlÿtteb hogÿ az faÿdalom megh ne ÿregbÿggÿek.

Hoÿagnak meg febÿfwleserÿl.

Az Hoÿagoth es az vÿzeletnek chÿweyÿth neha foglalÿa el
Sebÿfwles, melyel az belfÿ bwreochkeÿe bantatÿk es gÿÿtretÿk.
Lezÿn penÿgh, neha az kÿnek ragafatul es tÿrefetwl, Neha (Okay)
az Elÿs vÿzelettlw melyet zeorzeoth az fok bornak ÿtala, es az
fÿleotte meleg etel, vagÿ az Chÿpkÿdÿ es Sos nedweffegnek
ÿzwe elegÿÿede. Ennek mÿndÿnykebÿl valamenÿre temerdÿk
lezÿn az vÿzelet, es Neha verrel, Neha kichÿn genÿetfeggel elegÿÿdwe
valamÿ Bÿrÿchkek, vagÿ hal hea, vagÿ valamÿ korpa
zabafuk ÿwnnek kÿ eggÿwth az vÿzelettel. Toabba, az vÿzeletnek
chÿweyÿben lewÿ febÿfwleftwl, vagÿon az faÿdalom (Ielÿk)
az vefe es az agÿek keozÿth, es az genÿetfeg vekonÿon lab az
vÿzeletben mÿnth egÿ haÿ zal. Az Hoÿagban valo febÿfwleftwl
+300

penÿgh, az vÿzelet nem tartoztathatÿk megh, de vnos vntalan
vÿzelnÿ kezÿrÿth, es effele nÿawalÿaban lewÿ zÿnthe igÿenÿffen
feol nem alhat. Veghetetlen es fÿleotte nagÿ gÿÿetrelÿm bantÿa
az hoÿagoth, az agÿekot. Es az zÿmerÿm Telfth es Segh keozÿt
valo hufth, es annalis legh nagÿobban, az mÿkor vÿzellÿk. Effele
megh febÿfwles igÿen gÿogÿulhatatlan nÿawalÿa, Merth mÿwel
hogÿ az vÿzeleth erÿs es mÿndenkoron erÿ es ezÿ nem haggÿa
femmÿkeppen be forradnÿ az Sebeoth. Es noha ÿolleheth igaz
eleget vÿzelhetÿk embÿr twle, de mÿndenkoron az vÿzeletben
megh marad az hoÿagban valamÿ kewes, melÿ mÿndenkoron az
Sebÿth ezÿ. Az Hoÿagh es vefek Sebÿfwlefe kÿzÿth ilÿen
kwleombfegh vagÿon, Ha az Vefe Sebÿs, az vÿzeletnek azzal
bantafa nÿnchen. De ha az hoÿagh Sebeos, nagÿ Nehezen es
forroffaggal lezÿn az vÿzelles, mÿntha vgÿan megh
egetne. Es az zÿmerÿm Telfthis feol meredwe aal mÿatta, Olÿ
nagÿ kennÿa vagÿon penÿgh mÿnth zÿnthe az gÿermÿk zwle
azzonÿallatoknak zokoth leonnÿ.

(Oruofsagok) Apro Chÿgakat mÿnd heaftul tÿrÿ megh, de
elÿzÿr megh egeffed, ebbÿl vegÿ Negÿ rezth, Eretlen chÿer fa
gubaÿat is teorÿ megh, es ebbÿl vegÿ keth rezth, tÿrÿt borfot
vegÿ Egÿ rezth, ezÿket elegÿch eo3we porul, hÿnch rea az Etelre,
ad megh eonnÿ akar mÿ fele etel kÿzÿth. Smegh giogÿttia.

Talmofo fweth teorÿ porra, vÿd vÿzet is az fwenek az porat
vefd az vÿzben, ad vgÿ ÿnnÿa.

Vi3ÿ Tÿkeoth teorÿ porra, de chÿak az gÿÿkereth, ad megh
vÿzben ÿnnÿa.

Szamar Teÿeth vagÿ kechke teÿet agÿ mÿndÿn reggel harom
latoth ÿnnÿa.

Papmonÿanak az gÿÿmÿlchet tÿrd ÿ3we feÿer Maakkal,
vachÿora vthan keth orawal ezt aggyad megh ÿnnÿa, egÿ Nehezek
nÿomonÿth ecczÿr.

Feÿer tÿpÿth zÿleot agÿ eonnÿ. Az vborkanakis magwat
heald megh teord megh Teÿben, es azth ad megh ÿnnÿa vnos
vntalan.

Mumÿat kechÿke Teÿben agÿ megh ÿnnÿa.

Az faÿdalomert ez is 3wk3egÿs, hogÿ Neha Neha az Chÿewÿn
(kÿt Deakul Catheternek hÿnak) 3wk3egÿs az hoÿagban orwoffagot
be teoltenÿ, vÿonnan feÿth Teÿet, awagÿ Azzonÿallat
teÿet, vagÿ rofa olaÿth. Ha femmÿt effelet nem kaphatnal, tÿzta

zep Melegh vȳzet is ȳo bele bochȳatanȳ, ȳelȳben mȳkor igȳn
ezȳ az hoȳagot vȳzelet vagȳ valamȳ rutfagh.
+301

Az Vȳzeletrȳl.

Az vȳzeletnek Nȳawaliaȳ ezȳk: Az vȳzeletnek mod nekwl
valo kȳ ȳwefe. Vȳzeletnek megh nem tatoztathatafa. Vȳzeletnek
nem mehetefe. Vȳzeletnek nehezen valo mȳnefe. Vȳzeletnek
verrel valo mȳnefe awagȳ penȳgh genȳetfeggel.

Vȳzeletnek emeztetlen kȳ mȳnelerȳl.

(Diabes Tranfȳtus)

Vȳzeletnek modnekwl el mȳnefe az, mȳkor ȳȳȳk az Embȳr,
es chȳak el fem valtoȳȳk hanem hamarfaggal kȳ huddoztatȳk.
Az kȳknek hafok vagȳ egȳeb Tefȳk, vȳzes Nedweffegnek fokafawal [!]
fȳl dagadot, azoknak vȳzeletȳk nagȳ rohanaffal fokkal
tȳb ȳw kȳ, hogȳnem mȳnth megh ȳttanak. Lattatoth ez, hogȳ egȳ
temerdȳk kȳwer Embȳr effele betegfegben efwen, Nȳolcz Napiglan
valo fok huddozas mȳa, chȳodalatos igȳn megh vekonȳodot, es
az hus le efȳth rola. Az kȳk azerth fokat ȳznak fokat is huddoznak.
Ez leȳn tulaȳdon az vefeknek nȳawalȳaȳatul, melȳ vefekben
nagȳ hewfegh, awagȳ fȳl gȳuladot Nedweffegh be ragadwan,
az vernek Sawoȳanak hozza valo ȳȳwafara feoleotteb kezȳeritȳ az
vefeketh, Melȳ azerth, mȳwel hogȳ erȳtelen az megh tartafra,
mingȳarafth az hoȳagban ȳw ala. Toabba, az eges Tefth (Ieleȳ)
az zomȳufagh es nagȳ hewfegh mȳa, el emeztȳdȳk es megh
zarad. De ez vefek mȳa lȳth nȳawalia igȳn rȳtkan leȳn.
Teȳnek Sawoȳath igȳn ȳo ȳnnȳa. Awagȳ megh (Oruofsagok)
fawanȳodot Teȳet is ȳo. Arpa vȳzeth es gȳwmȳlchȳt (Eledel)
ȳo ennȳ, de az kȳnek hewfegbȳl vagȳon ez Nȳawaliaȳa.
Fȳldȳ gȳlȳztakat rofa vȳzzel tȳrȳ eoȳwe, flaftrum
moggȳara kend ruhara, keofȳd az vefekre es az hatara.
Sawanȳu pomagranatnak lewet fachȳard kȳ, azth aggȳad
ȳnnȳa.
Galnanak fachȳard kȳ az leweth, azt aggȳad ȳnnȳa.
Porchȳnnak fachȳard kȳ az leweth, es veoreos Borban
ad megh ȳnnȳa, de affele porchȳnnak az kȳth ver ȳndȳto
porchȳnnak hȳnak.

Az vȳzeletȳ Embȳrnek egȳ Nap eftȳgh ha Hacczor megȳȳn,
ȳgaz vȳzeles ez, de ha tȳbzȳr megȳȳn, vagȳon az valamȳ gonoz

vetéktwl.

+302

Beka lenchyet, Salatát, Szélének leweleth rofa Eczettel téry
eozwe, keofd az hafara, az kéldéketwl fogwa mynd ala az
agýekaýgh.

Arpa lýztéth, Eczetéth, rofa olayt, elegych ézwe, zýnthe az
kéldeoake arant keofd által az hafan.

Arpa lýztéth feol[!] marokkal, zeolé lewelet is fel marokkal.

Feýer fwznek az fwrtýbél mynd leweleltwl fel marokkal,

Gezemýczet fel marokkal, pomagranat heat harmad fel nehezekét,

porchýnt egý egez marokkal, Bifalma magwat egý Nehezekkel,

zaráz vérés rofath Maffel marokkal, ezéket forrald mynd addýgh

výzben hogý mýnth az Mezne anný fwrwfege legýén. Az vthan

ehéz tegý keth lat rofa olayth, zédérnek ký fachýart lewet egý

latoth, ifmeth forrald výonnan megh, ebbél chýnalý flaftromoth,

keofd az hafara es Agýekara, Ha penýgh ragado flaftromoth

akaráz chýnalný, tegý eheoz Fenýw výazth, týzta výazt is, kend

ýrhara es vgý tegýed rea.

(Tanufagh) Effele nýawaliaýu Embér, fekwgýek veztegh agýaban

es takará be magath, az labaýt tegýe melegv ýzben, annýra

hogý oth megh ýzaggýon eréffen, Merth az verýtekén ýgén ký

megýén effele nýawalia.

Hýdegfegbél effele Nýawalya igén rýtkan efýk,

De affele ha leonne, melegv teorlefékkel es parlafokkal kel affelet

taplalný, legh ýnkab penýgh feordéwel.

(Dýamnes Scurria) **Výzeletnek megh nem tartoztathatafarol.**

Ezth magýarul alaya huddozafnak hýiak, ký vgian akarath

(Okaý) es mýndén erzekeonfegnekwl megýén el. Lezén penýgh

attul, hogý az Hoýagnak Nýaka ýgén megh oldatýk, es az Inak

kýk annak Nýakanak Erés hufayban vadnak, le zakadnak,

awagý magýarul az mýnth zolunk, az Gutatul megh wttetnek.

Ez neha lezén wteftwl, Neha efestwl, Neha megh hwleftwl, awagý

valamý chýorgaftul ký oda chýorgoth. Az kýk Almokban magokat

megh huddozzak mýnt az gýermékék, azoknak nem guta

wteftwl leot, hanem chýak megh lagýult az Hoiagok nýaka ký

fem fokafogat, fem chýpkeodé voltath az výzeletnek el nem

Apro boÿtorÿant k s zachkoban, es o borban f   d   l
er  ffen megh hog  harmadre e el apagg  on, ves eg  kis Sot bele,
es e  th agg  ad   nn a.

+303

  enwedhet ,   leo ben a  m  kor almokban a  Eltet  Erek le
ch  ende  wtene  es la  an munkalodnak.

Swl  D   not eges megh, veg  a  poraban harom (Oruofsagok)
nehe  keoth, Apro Bo  tor  ant keth latoth, A  Mel  vekon 
hart a a  T  knak hafaban vag  on eg  latoth, t  mporal  eo  we
e   keth, Sm  kor alunn  meg   en ad megh eonn .

Kakafnak gege  et ege  d megh es t  rd porra, e  t agg  ad
melegh v   ben enhe  ra   nn a.

Rokanak mon     th   ar  d megh teord megh, ig  n   o borban
ad megh   nn a.

Egereth N      megh, fw  d megh es ad megh   nn .

Lo mentath, M  rrhat, teor  porra, vach  ora el  t
ad megh v   ben   nn a.

Harom lud N  elwet feo  megh harom napon eg  mas vthan,
m   nd  nnap egg  ket egg  ket ad megh eonn .

Vad rutanak magwat t  rd megh, harom nap eg  mas vthan
ad megh etelben   nn .

Apro Bo  tor  ant t  r  megh, sm  kor alunn  meg   en ag 
megh   nn a eg  Nehe  keoth borban.

T  knak a  hafaban valo vekon  bwreth a   d es t  rd megh,
eg  Nehe  keoth ag  Borban   nn a.

Fekete kechkenek, akar iuhn , akar B  kanak a  ho  agath
  ar  d megh es teord porra, m  kor alunn  meg   en v   es Ec   etben
ad megh   nn a, ch  oda ig  n ha    al e   affele n  aw      l.

D    nonak awag  vad kannak ho  agath fw  d megh,   nkab
a   d megh, t  rd porra, ad megh borban   nn a.

N        ag  a vele   et ad megh borban   nn a.

Kech  ke g       en   twde   et ad megh eonn , awag 
          mog     a keo  d rea.

Rutath, Ca         , M knak keopw   et,        et, Th         ,
feo  megh e     et borban, ad a  t   nn a.

Makkoth eg  latoth, Th          harm        nehe       , a    
coriandrum mago  t    Nehe  keoth, Bolus armenu   t  T   
Nehe  keoth, gum   t t    Nehe  keoth, t  rd porra e       , reggel
ag  megh e   porban   nn a harom Nehe  keoth borban, E     

is azon modon annýt agý ýnnýa.

Kechkenek hoýagath awagý Iuhnak egefd megh es
têrd megh, lo mentath, zederýet, ezêket mýnd egý mertekre
têrd porra, ezêkheoz Nýulnak monýath is azaly es azt is porra
teorýed mýkor ozton alunný meg'ên igên ýo borban agý ez
porban maffel nehezekê megh ýnnýa eftwe.

Mentath, Eokêr farkath, rofath, Maknak kêpwýet, vegý
+304

mýnd egý aranth, feozd megh vÿzben, azzal moffad az agýekat
es zêmerêr testeth, az fweth penýgh fachýard ký es kêfd
mýndênwth rea.

(Ifchuria Supprefsio) **Vÿzeletnek nem meheteserêl.**

Vÿzeletnek megh allafa es Nem mehetese az, mýkor annýra
megh reked az vÿzeleth, hogý semmý abban ký nem ýwhet.
Ennek okath Galenus mongýa leonný gýakorta, az Hoýagnak
erzekeonfegenek megh vezefeth, ký mýa Nem erzý magath hogý
megh telýk, es az ký huddozafra semmýth nem igýekeozýk. De
a býzon dologh hogý valamýgh az vÿzeletnek Nýtoth zabad vtha
vagýon (mýnth azokban az kýk kênek okaerth megh mecczettenek)
mýndên kezêrýtefnekwl is ala zal es zabad akarattýan ký
ýw. Az vÿzeletnek azerth nem mehetesenek chýak ez egý
(Oka) oka vagýon, az Megh rekedes: Ez penýglen, awagý az
vÿzelet chýeveýnek eleýth, melýek az vefekbeol az hoýagban
ýwnek, awagý az hoýagnak Nýakat têlthý es rekeztý megh. Ha
az vÿzelet chýewýnek chak eggýk reked megh (merth kettê az)
akkor megh nem reked az vÿzelet, mert az mafýk chýevên ala
megýên. De mýkor mýnd az kettê megh zorýttatik, az lezên
(Ieleý) ozton az megh rekedes, ký ebbêl megh lacczýk,
mert az betegh mýnd az ket vefeýet faýdalýa, az vekonýanak
nagý Neheffege vagýon, Ees azonkêzben mýndên feleol nagý
faýdalommal valo gýêtrêdefe, vÿzelesnek kewanfaga chýak egý
chýeopnere fýnchen, az Agýekaban sem faýas sem dagadas
nýnchen, es ha vgýan nýomogatod is affelet nem erzes oth, az
hoýagh wres, vgýannýra, hogý az Ezwlth Chýewêt fêl bochýatod
is az zêmereom testnek lýkaban, vtanna semmý vÿzelet ký nem
ýw. Az hoýagnak penýgh Nýaka ha mýkor megh reked, es az
vÿzeletêth nem bochýattýa el, akkor huddozafra valo kewanfagh
nagý vagýon, es nagý igýekêzeth az megh gýwlt vÿzeletnek

fokaſaga mŷath, az Agŷek megh terwl es faŷ, es ha az vas
awagŷ ezwlŷt chŷew ekkor feol bocŷattatŷk az hoiagban, vgŷan
rohanaffal fok vŷzelet ŷw le, kŷ kŷnŷwfegere lezŷn az Betegnek.
Az vŷzeletnek chŷeweŷnek eleŷkben valo megh rekedes, lezŷn
az Eoregeochke kŷewektl kŷk oda ragattanak, De rŷtkabban az
temerdŷk Nedweffegŷektl, vagŷ az Darab vertwl, annal is rŷtkabban
az megh Twzefwlŷftwl vagŷ az genŷetŷegtl. Az hoŷagnak
Nŷakaban lezŷn gŷakorta vagŷ az kŷetwl, vagŷ az benne
Newekŷdŷt huftul kŷ olŷan mŷnth egŷ darabos zŷmŷlchŷw,
+305

rŷtkabban az temerdŷk Nedweffegtl, vagŷ az genŷetŷegtl,
vagŷ az darab vertwl. Ezŷk penŷgh fokaŷgh megh nem maradhatnak
az vthon, de az vŷzeletnek kezŷrŷtefebeol mŷnd eggŷwt
az vŷzelettel kŷ kezŷrŷttetnek ŷwnŷ. Egŷ harmŷncz eztendŷs
Embŷr lattatoth, kŷnek hoŷaganak Nŷaka megh rekedŷt volna,
az vŷzeletŷ vnos vntalan az kŷldeoken folt kŷ egŷnŷhan holnapigh,
mŷndŷn dagadafnekwl, es az hafnak bwreben
valo mŷndŷn vŷznek gŷwlefe nekwl, es mŷndŷn egeffegenek bantafa
nekwl.
Chŷerŷnŷe fanak enŷwet ad megh feŷer borban (Oruoŷsagok)
ŷnnŷa megh nŷttia az vŷzeletnek chŷewŷth, es az mŷ oth lezŷn,
kŷ wzŷ onneth.

Arpat feoz megh vŷzben es kŷmenŷ magoth, ad megh borban
ŷnnŷa, el ŷndittia az vŷzeleteoth.

Vizŷ Mentath, papradnak gŷeokereth, kŷronto fwet, forraz
megh borban, tŷd valamŷ Sachkohan melegŷn az Agŷek chŷontra,
el ŷndittia az vŷzeletŷth.

Apium magoth es kapotnakot fŷz megh borban, ad azth
megh ŷnnŷa.

Pŷrŷeth es Talmofo fweth feoz megh borban, ad megh azt
ŷnnŷa.

Swl dŷznonak bŷreth gŷvch megh, fwŷteold azzal, ha kŷ
mŷa nŷnchen az vŷzeletnek megh allafa, el ŷndittŷa.

Kaproth agŷ megh borban ŷnnŷa, es lagŷ flaftrom moggŷara
keofd az kaproth az agŷek chŷontra.

Chŷmazokath tŷrŷ megh, az vŷzeletnek lŷkaban az zŷmerŷm
teftben bochŷafd be, el ŷndŷttia.

Mondola olaŷth agŷ ŷnnŷa, es az zŷmerŷm teftnek is chŷewŷben
azt tŷlchŷed.

Baber magoth, Fenýw magot, Foghagýmát, ezékét korpawal
têrd eozwe, teod meleg teglara, borral hýnch megh, téd az
Agýek chýontra melegén.
Zapora fwnek gýékeret feozd megh borban awagý Mez fêrben,
ad megh ýnnýa.
Tatorýan magoth annýth mýnth egý kalanban ferne

Egý kalanban az men... vthý fw magwa... terne, ad meg
meleg... borban ýnnýa vgi... vgý tétetlen, el ýndittia hértelen
e... azonnal.

+306

têrý megh len magot is tegý egý Nehezekeot hozzaýa, Borban
ad megh ýnnýa, el ýndýttia az výzeleteoth.
Retkeoth metely igén aprora, petrefelyém gýékeret is
metely aprora, olayban vagý vayban es Borban melegých megh,
kêfd az Agýek chýontra.

Vêrês hagýmát mes kettê, az hartýaýat mely vagion kêzeotte
téd az zêmerém tefnek feýere, Az vakondak turafté êfd megh
meleg teglara, keofd az agýekara, Peltý Andras orwolffaga.

Retkét feoz megh feýer borban, keres Nýulbért, es ket
fazek kêzét azt egefd megh, annak az hamuýath elegých az
Borban a kýben az retkeot megh fêzted, ad megh ýnnýa.

Pap monýat, Fekete retkét, ha az nýnchen, feýer reték is
ýo, téd eozwe ezékét fa mofarban, borral elegých megh es
fachýard ký, feordében ad megh ýnnýa, altalan fogwa el
ýndittýa.

Kêronto fwnek kýt parietarianak hýnak výteth, uncia, 8. Madar
keoleft, venus azzoný hayát, ana uncia j, forrald eozwe borban laffu
twznel hogý fele el apaggion, ezth eréffen fachýard ký, es vegý
ebbeol, uncia, 3, pýrito fwet porul tegý ehéz, drachma, 3, elegých eozwe
ad megh melegén ýnnýa, harom awagý Negý ora mulwa megh
latod mýth chýelekeodýk, es Mely igén el ýndýttia az výteth.
Len magot, feýer makot, megh healt vborka magoth, ana drachma 2.
kos téwýffet is, drachma j. téd megh ezéketh, chýnalý pogachkakát[!]
beleole výteth, ad neký.

(Stranguria Stillicidium) **Výtethnek chýépégve ualo ménéferél.**

Výtethnek chýeopégeffel valo Meonefe ký Neha nagý
erékédeffel mýndén faydalomnekwl, Neha nagý faydalommal es
kezéryteffel lezén. Az ký femmý faydalomnekwl lezén, annak

(Okaÿ) azon okaÿ vадnak mÿnth az vÿzelet megh rekedefenek, de azerth kÿnnÿebben. Az kÿ erÿs faÿdalommal lezÿn, az vÿzeletnek megh Rekedefenek vagÿ Nehezen valo mÿnefenek vgÿmÿnt ẽzwe elegÿtẽth okaÿbol vagÿon, Merth hogÿ chÿẽpẽgwe megÿẽn, az vÿzeleth rekedefenek okabol vagÿon az, hogÿ penÿgh forron es gÿakdofon megÿẽn vgÿmÿnth, az vÿzelet nehezen mÿnefenek okabol.

(Eledel) Az kÿnek vÿzeletÿ chÿak chÿepegwe megÿẽn, Sos es erÿs chÿepkeodeo eledeltwl eorÿzze magath, Bortul, Erÿs munkatul, haragtul, Teÿet igÿn ÿo Melegÿn ÿnnÿa, fÿth vÿzet is +307

melegh zabafuth igÿek. Feozzÿn liquiriciat, vÿzben, ezt igÿa mÿndenkoron.

Sarga dÿnnÿet, Cÿtrom magoth, vborka magoth (Oruofagok) mÿndÿnyket heald megh ezÿknek, es vegÿ ana drachma, 3. tÿkmakbol healwa, porchÿn magoth, Salata magoth, ana drachma 2. vÿrÿs rofath, drachma j. liquiricianak kÿ facharth lewet, drachma j. s. tÿrd porra ezÿket, es mÿndÿn napon enhera ebbÿl rofa awagÿ viola Iuleppel eggÿwth agÿ maffel nehezekÿt megh ÿnnÿa.

Thÿmÿent, Chÿombort, feoz megh borban, zwrđ megh, melegh feordÿben ad megh ÿnnÿa.

Terpentinat mos megh rofa vÿzben, ebbÿl mÿndÿn enheÿra agÿ keth zerechÿÿn dÿonÿth megh ẽnnÿ.

Fodor menthanak magwat tÿrd megh, azth aggÿad

Borban megh ÿnnÿa.

Vÿrÿs hagÿmat es Sparganak gÿẽkeret fÿz megh borban, azt aggÿad ÿnnÿa.

Dÿzno porchÿnnak lewet fachÿard kÿ, ad azt ÿnnÿa.

Eger Tÿwÿfnek lewelet, gÿẽkeret es gÿwmÿlcheth mÿnd eggÿwt feozđ megh, ad azt ÿnnÿa.

Sarga gÿoparth chÿak az vÿragat, feozđ megh Borban, ad azth ÿnnÿa.

Vÿola olaÿal kÿben egÿ kewes tÿrÿth Camfort vetÿttel, az agÿek chÿontot melegÿn kÿnnÿed.

Vÿzeletnek nehezen mÿneferÿl. (Dÿsuria Anguftia Difficultas)

Az vÿzeletnek Nehezen mÿnefe az zÿmerÿm tÿstben, zÿnthel olÿan mÿnth az Beleokben az verhas mÿnes, merth az vÿzelet nagÿ kennal es faÿdalommal, neha bwebben, neha penÿgh chÿeoppÿnkenth megÿẽn. Ennek oka vagÿ az vÿzeletben (Okaÿ)

vagyon, vagy az hoynagnak nyakaban. Az vyzeletben, Merth
chypkedewe es eresse leth az vyzeleth, az penygh let vagy
wtestwl, vagy hewfegtwl, vagy Saarnak megh elegyedefetwl, vagy
chypkedeo genyetfegtwl. Az Hoynagh nyakaban, merth az Nyak
vag megh sebfefedet, vag megh twzefedeoth, melyen hogy altal
megyen az vyzeleth igen egy es gyakdoffa.

Swl dyznonak hufath zarazd megh es azald megh (Oruofsagok)
terd porra, es ecczer egy Nehezeket agy az porbol borban megh
ynnya.

Rakot enny effel embernek igen haznos.

Teryeket agy melegb borban megh ynnya.

+308

Az Agyekat melegyte olayokkal, rutha olayal, liliom kapor
vag Scorpio olayokkal kennyed.

Szeekfwet, Ifthen fayat, Fekete wrmeth, rutath awagy lo
mentath vyzben fonnyaz megh yo modon, ezt chynald Sachkoben,
melegen azzal parolyad, awagy vgyan rea keoffed az agyek
chyontra. Vgyan ezen fwekbél yo feordet is chynalný, az vyzbe
annak anny legyen hogy az keoldekeoth el erye.

Malwat feoz megh vyzben, azzal parolyad.

Salkakkal fwftelyed parolyad, yeleoiben ha azzonyallaton
vagyon az Nyawalya.

Ifthen fayanak magwat terd megh, melegb vyzben ad megh
ynnya.

Petrefelemnek magwat terd megh, ad megh ynnya melegb
borban.

Tewyffes lapunak kyt pylfke fwnek is hynak, az gyekeret
fed megh borban, ad azt ynnya.

Feyer malwat facyary ky, annak az lewet ad megh borban
ynnya.

Peryenek gyekereth feozd megh borban, ad azt ynnya.

Lo folkanak fed megh gyekeret borban, ad ynnya.

Kemennek es petrefelemnek gyekereth feozd megh vyzben,
ad azt ynnya.

Veres hagymat metely fokat kette, ted fazekban telch vyzet
rea es forrazd feol, ket fazekkal legien effele, Szeken ezzel parolyad,
ha az eggyk megh hwl az mafykak ted alaya. El yndul
az vyzelet. Ez fokakon megh probaltatoth.

Veres hagymanak hartaybol chynaly vekoný keréchketh,
hogy az zemerem testnek lykaban fel mehesfen, az

kerêchket vefd feyer liliom olayban, egý oranak Nýolczad rezeýgh
alýon benne, az vthan told feol az zêmerêm teftnek lýkaban, es
feolwl tegý veoreos hagýmanak hartýayaban rea eleol, kýt megh
asztattal az feyer liliom olayban. Býzon dologh hogý megh ýndul
az výzeleth. Ez igên feo orwoffagh.

Nagý lapunak fachýard ký az leweth, elegých êzwe Mezzel,
ad megh ýnnýa.

Gýermêkchenek.

Kêronto fwet kýt parietarianak hýnak, fonnýazd megh fa
olayban, kêfd az agýek chýontýara, Probalt.

Paprad gýêkerenek vêd výzet, egý kichýnth agý abban megh
ýnnýa. Probalt orwoffagh.

+309

Týk haýat, Lud haýat, Madar keolesth, keo rontho fwet
Saxifragiat, Baknak vereth, ezêkbêl chýnalý flaftrómoth, keofd az
agýek chýontra.

Machka téwýffet feoz megh Szeekfw olayban, es melegên
keofd az agýek chýontra, Býzon dologh hogý el ýndýttýa.

Machka téwýffet feoz megh borban, elegých megh Nadmezzel,
aszt ad ýnnýa.

Bagolý borfot feoz megh výzben, az gýermêknek ýdeýehêz
kepêlth reggel es eftwe ebben agý ýnnýa.

Vernek výzelleferêl. (Mictio cruêta)

Az verês awagý verrel elegý výzelles az, az ký
verrel eggýwt ýw ký. Az Týzta zep vernek ký omlafa, az zêmerêm
teftnek bellê rezenek chýewebeol, femmýkeppen výzeletnek nem
mondathatýk, mýwelhogý výzeletnekwl, es mýndên akaratnekwl,
az Megh Nýlt, vagý megh zakadot, vagý ký ragattatoth Erbêl
ýwiên ez veer. De mýkor az výzelettel eo3we elegýêdýk az ver,
ha az beofeggel valo, az vefekbêl zakad az ký, vagý penýgh az
Remefnek Nýakanak Inas hufaybol, merth fem az výzeletnek
abbol az chýewýbeol melýek az vefekbêl ýwnek ala, fem az
Hoýagbol ê magabol fok veer nem zarmazhatýk. Az melý veer
folý az vefekbeol, týztan eo3we elegýêdýk az a výzelettel, ký
igên vekoný ver, es le zal az výzeletben vérêffen hýgan es nem
êzwe fwlwe. Ez Nýawalýa ha fem efesbêl fem wtesbeol (Okaý)
nýnchen, tehat az kêtwl vagýon, ký az teftnek munka tetele
mýa, az vefeket es abban valo Ereket vgýan megh téry, es veerth

onth kÿ. Es chÿak az vernek vÿzellefe is gÿakorta nÿlwan valowa
tezÿ az kÿweth, kÿth femmÿ Maffele ÿelÿnsegbÿl annak elÿtte
nem velhetÿth Embÿr hogÿ oth legÿÿn. Teob okaÿ ennek, kÿk
mondatnak tudnÿ, vefeknek erÿtlenfege, azoknak megh nÿlafa,
Maÿnak betegfege, Testnek megh rakodafa, Hawÿ ver folÿafnak
megh rekedefe, Az alfelbeol valo ereknek folÿafanak megh
allafa, Ezÿk zokatlanak es rÿtkan tÿrtennek, awagÿ ezÿeknek foha
chÿak eggÿk is magatul ver vÿzellefth nem hozoth. Az melÿ ver
penÿgh az Remefnek Inas Musculuffabol az hoÿagnak wregeben
chÿÿpÿÿgh es verÿfth vÿzelteth, az vÿzeleteoth nem egÿ aranth
elegitÿ megh, es az fenekre zalwan darabba darabba fwl, kÿnek
valamelÿ reze neha vgÿan az vÿzeletnekwl is kÿ efÿk.

Az vÿzeften [!] gÿakorta nagÿ faÿdalom bant es gÿÿtÿr, es az
zÿmerÿm testnek gÿeokeret egethÿ.

+310

(Mictio purulenta) Az genÿetfegÿs vÿzelet neha az vefekbeol,
neha az zÿmerÿm testnek mÿnetelÿbeol vagÿon. Az vefekbÿl kÿ
vagÿon, ÿzwe elgÿÿedeoth az a vÿzelettel, awagÿ ha mÿ vagÿon
temerdeok zabafu benne, az vÿzeletnek el vegezefe vthan ÿw az
kÿ. Az zÿmerÿm testnek mÿnetelÿbeol penÿgh az melÿ vagÿon,
legheleozÿr chÿak maga az genÿetfeghe ÿw kÿ, melÿ vagÿ az
zÿmerÿm testnek nÿakabol vagÿ tÿwebeol, vagÿ az Nemzÿ magnak
tartoÿabol ÿwth volt kÿ, Ez vthan ÿw ozton kÿ az vÿzeleth.

(Mictio turbida) Zawaros es fekete zÿnw vÿzelet mÿndÿn faÿdalom
nekwl vagÿon, ha az Saar vÿz el folÿaftul (kÿth az magÿarok
Sargaagnak hÿnak) nÿnchen, tehath az kÿ ÿndult kÿ
mÿa vagion, kÿ ozton az vefebÿl nagÿ bantaffal ÿw kÿ. Az

(Mictio mucofa) taknÿos vÿzelet vagÿon az hoÿagnak megh febÿfwlefwl
vagÿ kÿwetwl. Az Cÿernas awagÿ haÿzallal elegÿteoth
vÿzelles, az refth nÿaltul vagÿon, kÿ az vÿzeletnek Chÿeweÿben
lezÿn, vagÿ az Nemzÿ magnak tartoÿaban, az Ferfÿ magwanak
fÿprwÿebÿl, es oth vezÿ az hozzufagoth is.

(Oruofagok) Temfoth, drachma j. koftÿwÿffeth, drachma, 2, gumi arabicomot
granum, 12, tÿrd porra ezÿketh, elegÿch ÿol eo3we, agÿ ebben ecczÿr
megh ÿnnÿa harom penz nÿomatnÿth, edes borban.

Vÿrÿs hagÿmat, keferw hagÿmat, Foghagÿmat, Egÿ ÿcze vÿzben,
feo3d megh erÿffen hogÿ chÿak harmada maraggÿon, had
megh hwlnÿ es ad megh ÿnnÿa.

Heth foghagÿma feÿet fÿz megh Egÿ ÿcze vÿzben,

erëffen hogý harmad reze el apaggion, ad a3th ýnnýa.
 Eger farkath egý latoth teorý porra, tegý ahoz egý nehezek
 bolus armenufth, ad megh tehen teýben ýnnýa.
 Sarga gyoparnak výragath tẽrd porra, Mezes Borban ad
 megh ýnnýa.
 Bafa rofa magwat týzẽnket zẽmẽth tẽrý porra, ad megh
 mezes výtben ýnnýa.
 Mezes eczetẽth agý ýnnýa, ez megh olwa3týa az aluth verth,
 es eggýwt az výtzelettel ký hoz3a.
 Eczetẽs Sos výteth kel az zẽmerẽm testnek lýkaban az
 Cýewẽn feol crýftelýtẽ3nýt, ha megh romlot keowek mýa vagýon
 az ver výtzelles.
 Dýt3no porchýnnak ký fachýart leweth, awagý vthýt fwnek,
 awagý Eger farknak, elegých eo3we Bolus armenufnak porawal,
 ezt is ýo fẽl crýftelýtẽ3nýt.
 Az melý orwoffagokat, Feordeoket, kenẽ ýreketh az vefeknek
 kẽweýrẽl oda feol megh ýrtham, ebben mýnd haznofok azok.
 Az mýnemw lagý awagý ragado fla3tromokath az ver pẽkefrẽl
 +311
 es az ver hafrol ýrtam oda fẽlýeb, affelekkel is mýnd ýo
 orwo3lanýt.

Výtzeletnek forrofagarol. (Ardor)

Papmonýabol chýnalýt trocifcofokat, ebbẽl agý vachýora
 vtan ket orawal megh ýnnýa, igẽn tý3ta edes borban egý Nehezekeoth.
 Awagý takard be boros ofýtýaban, es nýtelye ẽl.
 Výtýt Tẽknek gyẽkeret azald megh es tẽrd megh,
 ad megh ýnnýa borban.
 Liquiriciat fẽ3 megh výt3ben, etelkoran az melý bort ízýk az3al
 elegýched megh, es ad vgý ýnnýa.
 Caffiath neha neha Ebed elẽth, tehen hus leweben egý
 orawal ýgẽn ýo ýnnýa adnýt. Awagý chýak az Caffiat ad megh
 eonnýt, es az lewet ad megh ýnnýa reaýa feolwl.
 Igẽn higan swlt týkmonýat gyákorta agý megh ýnnýa. Týk
 hufnak lewet igýek. Edes mondola olaýt igýek. Laffu melegh výt3ben
 gyákorta bele wlýẽn es fẽrẽggýek. Arpa kafath egýek.
 Liquiricia gyẽkeret tý3týtch megh, es abbol vegý uncia, 2, Tẽkmagoth,
 uncia. 3, vborka magoth, Dýnnýe magot, Cýtrom magoth,
 ana uncia, 3, porchýn magot, vad kekeoth, katankorot, ana drachma. j. s. Feýer
 Maaknak magwath, drachma, 2, Fa heat, drachma, 2. s. Nadmezet, uncia, 10, ezẽkbẽl

chýnalý port, elegých ézwe, es ebbeol enheýra agý mýndén
reggel feýer borban egý Nehezekét megh ýnnýa.

Az Szémerém Teftrél.

Egý Nýawalýa efýk az ferfýnak zémerém tefteben, (Satýriasis)
ký ez, az Szémerém tefte zwntelen fél meredwe aal, mely
vagyon nagy kewanfaggal es fáydalommal. Ez Nýawalýa (Okay)
lezén az vefeknek nagy hewfegetwl, awagý az Nemzé magnak
fok voltatul.

Fekete onbol chýnalýanak igén vekoný pleheth, (Oruofsagh)
téd az vefekre, az hewfegét el vezý, es az Nemzé magot is
kewefity.

Camfort tarch kezeden, zagolyad azth, nem
haggýa fél allany az výrgath, akar mýnth haraguggýek.
Vizý Téknék lewelet zéggýed, ecczaka ragd az vefekre
nagyoth haznal.

+312

(Priapifmus) Szémerém Teftnék meredeférél.

Az Szémerém teftnék vagyon feol allafa es Newekédefe de
termezet kýwl valo, merth zwntelen feon al. De azzonýallatnak
mýndén kewanfaga nekw. Ez Neha twzefwleffel, Neha penýgh
(Oka) annekwl vagion. Oka ennek az Szémerém Teftnék valo Szél,
ký az leleok lako ereket es az hezagh lýkas ýnat az zémerém
teftben feol fuýa es kezéritý is. Az penýgh az temerdék enýwes
Nedweftegtwl (ký melegfegnek zwkés) tamad, vagý penýgh az
Nemzé magnak bfegetwl es fokafagatul vagyon. Megh efýk
effele nýawalýa neha, de igén zokatlan. Oluaffuk azth hogý ez
nýawalýawal megh holt volt egý ferfý, kýnek ket nap mulwa is
az Szeomerém Tefte, feol meredwe allot, noha ýmmar megh hwlt
volth. Igén hamar el vez ezzel az Embér ha hamar gondvýfeles
nem lezén reaýa.

(Eledel) Legh elézér is azerth ez ilýen Embéren Ereth kel vagný
az Medianat, vekoný eledellel elýén, es bort semmýkeppen ne
igýek, félth zomýuhoztaffa igén magath. Okaggýek, merth ez igén
haznos. Semmýkeppen ez ilýen purgaciot magahoz Ne vegién ha
vgýan megh kemenýeodnek az hafa is, hanem gýeonge Crýftellýel
elýén. Ha fokaigh tart ez nýawalýa keoppélyézný kel megh
vagdalafokkal. Nadalyokkalis ýo zýtathný.

Szepzêlê, porchynfwet, Belendfweth, Fwlben ereztê
fweth rakÿ az agÿekara.

Az Alfele es zêmerê m teste kêzeot valo hulth, mÿnd vntalan
hÿwêfÿtê allattal kel mofnÿ. Erre penÿgh az hÿdegh vÿz igên
ÿo. Rofa olay is igên ÿo. Hol eggÿkkel hol mafÿkkal mofnad mÿnd
zêmerê m testeth mÿnd penÿgh Agÿekath.

Vÿazth mos megh tÿzzêr hÿdegh vÿzben, kÿbêl vegÿ harom
latoth, Camfort ket nehezekeoth, elegÿch eo3we chÿnald Irhara,
têd az Agÿekra.

Mÿndên orwofagok melÿet ÿrok ez vthan az Nemzê Magnak
el folÿafarol igên ÿok erre.

(Tanufagh) Ez ilÿen Embêr foha hanÿatta ne fekwgÿek, hanem
mÿndenkoron az oldalan.

+313

Nemzê magnak akarattÿa ellen ualo

el mênêferêl.

(Gonorrhoea)

Az Nemzê magnak akaratnekwl valo feolêtteb el mênêfe,
zêmerê m testnek feol meredese es Azzonÿallattal valo keozeofwles
nekwl lezên, igên kichÿn awagÿ vgian ÿnkab femmÿ gÿênÿeorwfegnek
erzekênfege nelkwl. De neha vagÿon ez, hogÿ igên kichÿn
okbol az Nemzê magh el bocÿattatÿk, tudnÿ illÿk, mÿnth az
Cristelnek be adafaban. Lattatoth ez is hogÿ az Nemzê magnak
el bocÿatafanak regtwt fogwa valo zokafabol, Almaban es chÿak
gondolattÿaban is tÿzta ver bochÿattatoth az Ferfÿtul, nem kÿffeb
gÿênÿêrwfeggel mÿnth az Nemzê magoth bocÿatotta volna el. Ez
nÿawalÿa zÿnthe vgÿ az Azzonÿallaton is megh lezên
mÿnth az Ferfÿn, kÿben igên Nÿers, vÿzes, es hÿgh nemzê magh
bocÿattatÿk el, nem vekonÿ fem mÿndênêftwl fogwa feÿer. Ennek
oka vagÿon az Nemzê magnak tartoÿaban, kÿ az Nemzê (Okay)
magoth vagÿ ÿol megh nem feozhetÿ magaban, vagÿ penÿgh
megh nem tarthattÿa addigh, az mÿgh megh feozhetne es megh
temerdeokÿthetne. Annakokaerth gÿakortab azokon lezên ez
nÿawalÿa, az kÿk meegh vgÿan Eretlen ÿdeÿeokben, Szêrnekw
valo gÿermêk ÿdeÿêkben, Nem ÿamborul es hanÿat homlok az
venus azzonÿ mÿwere aggÿak magokath, Merth az Nemzê magh
tartok megh erêtlenêdnek, kÿkben az ho3zu zokafnak mÿatta az
Nedueffegêk bwfeggel êzwe folnak. Mÿkor az Venus mÿwerêl
valo almadozafban, awagÿ annak gondolkodafaban megÿên el az
Nemzê magh. Nem olÿan modon lezên az, mÿnth az Nemzê magnak

akaratnekwl valo el mēnefe, kŷ Nŷers, vŷzes, es erzekeonfegnekwl
valo, hanem nagŷ gŷēnŷērwfeggel megŷēn ebben el. Ennek
kŷ folŷafanak oka, vagŷ az Magnak fokaŷaga, vagŷ az Melegfegh
Es chŷpkēdē erēffegh, kŷ az termezētēth ŷzgattŷa: Avagŷ
penŷgh oka az Nemzē magh rezeŷnek Nagŷ Ereŷe, kŷnek bŷzonŷaga
ez, hogŷ mŷndenkoron nagŷ gŷēnŷērwfeggel megŷēn el.

Fekete onbol chŷnaltas vekonŷ plehēt, azt vifelŷe (Oruofsagh)
az ket vefeŷen, Az hatara penŷgh kechke rago fanak agath es
rutath rakŷ es kēs. Es azon kechke ragonak es rutanak magwat
ad ēnnŷ. Az mŷnt Galenus irŷa eŷzel igēn fokan giogŷultanak
megh.

Fwlben ereztē fweth, Szep zēleoth, porchŷnfweth,
Dŷzno porchŷnth, venus aŷzonŷ kēldēketh, elegŷch ēzwe es
vifelŷe az vefeŷen.

Atracŷelt zegŷ bwēn, chŷnalŷ fērdēt beleole, es fērēzd ezben,
megh allattŷa.

+314

Feŷer kapoztanak magwat Nadmeŷŷel ad megh ēnnŷ, es vŷzŷ
tēknek gŷēkereth es magwat tērd megh, es ad azt megh
ŷnnŷa rea.

Machka tēwiffeth agŷ Nŷerfen megh ēnnŷ.

Kek liliomnak gŷēkeret tērd megh es rofath is elegŷch
eoŷwe Nadmeŷŷel, ad megh eonnŷ.

Kendēr magoth fws megh es ad azt ēnnŷ.

Salatanak magwat is ŷo ēnnŷ adnŷ.

Lo mentath es feŷer vŷolat agŷ eonnŷ, mert ez vgŷan el is
zaraztŷa az Nemzē magoth.

Thēmŷent teorŷ megh, agŷ megh egŷ Nehezekēt ŷnnŷa vŷzŷ
tēknek az vŷzeben.

Belendfwnek olaŷawal kennŷed az vefeŷth, es az zēmerēm
tefteth, de az keth monŷath.

Camfort es gŷantath tērŷ megh, vizŷ Tēknek vŷzeben ad
megh ŷnnŷa, kŷwl is aŷŷal kennŷed.

Az roŷa vŷragban beleol melŷ kŷs Sargak vadnak, tērd
megh es ad megh ŷnnŷa.

Feŷer vizŷ Mentath es cicoreat tērŷ megh, es az lewet
fachŷard kŷ, ad megh ŷnnŷa, es az zēmerēn [!] Teftth ket golŷobiffat
kend megh vele.

Kapor magoth es az wftēket is mŷnd magoŷtul fēzd
megh, es igēn gŷakorta azt aggŷad ŷnnŷa.

Mýnd az ketfele madar k  le  beol veg   hatodfel Nehezek  th,
Lepfw  elis k  t Scolopendrianak h  nak deakul ann  th veg  , hat
pen   n  omon   g  antath, porch  nnak k   fach  art leweben fok
nap  gh m  nd ezt aggyád   nn  a.

Harom awag   Neg   ch   p terpentinat eleg  ch     we nadme   zel,
es ch  nal   harom vag   Neg   pilulat beleole, Enhera
n  eld el, vachora vthan i  meth, megh allat  a az Nem    magnak
fol  afath.

(Tanufagh) Ha pen  gh ez Betegfegh nag   g  w  tokwann  al
vag  on Liquiriciat feoz megh v   ben, es az Borth a   al eleg  twe
ig  a. Ag  at is ig  n   o kechke ragobol nek   ch  naln  . V   es
borban march Spong  at vag   rutath es teod az ag  ekara. Szeder  et
es vt   fwet ig  n fawan  u borban feoz megh, abban
wlte   ed.

+315

Nem   fre ualo elegtelenfeg  l. (Impotentia)

A   Sz  mer  m Testnek f  keppen egg  k n  awalia  a az Nem   fre
valo elegtelenfegh, k   le   en attul, merth az Fer   ufagh megh
aluuan emb  rben, Nem    magh otben nem ter  m, awag   k   nem
boch  attathat  k. Megh alu    k pen  gh az Fer   ufagh venfeg  tl, (Ok   )
Betegfeg  tl es m  nd  n affele okok  tl k  k az ben valo
lelkeoth es er  th el zakaz    k. Varaslatnak gonof  agat  l. Es
ol   orwof  agok  tl k  k az Nem    magoth vag   tula  donfagokal,
vag   n  lwan valo m  nemwfeg  kkel megh tartoztatt   k megh
le   en ez n  awal  a. K   nem boch  attat  k penigh az Nem    magh,
az Nem    magh tarto   anak ig  n nag   megh rekedef   tl,
es az Sz  mer  m testnek   nanak le zakadafat  l, k  t Mag   arul guta
wt   nek mondunk. A   Fer   fagnak el veztefeben   ollehet az
kewanfagh megh vag  on, de az Sz  mer  m testnek r     feg  tl
vegh    azt nem v  hetn  . A   Nem    magnak akaratnek  l valo el
m  nefeben pen  gh, az kewanfagh n  nchen.

Lenmagoth, Borfot t  r   megh er    en, eleg  ch     we me   zel,
es ad megh eonn  , vag   kend megh az virgat vele  .

Repath ag   feowe   nn  , es az Rep   zenek magwat t  rd megh,
ad megh   nn  a   o Borban.

Arwa ch  alannak magwat t  rd megh, ad a  th ed  s borban
megh   nn  a.

Bodogh a   on   Menta   anak fach  yard k   az leweth a  th
aggyád   nn  a.

Ch  oda fanak ola  aban ch  nal   p   math, a   al kenn  ed az

virgath.

Ʒerechÿēn dÿo olaÿal kend megh.

Szarwafnak Cÿekÿt azald megh tērd porra, igēn ÿo borban
ad megh ÿnnÿa.

Szēkfwet tēry megh negÿ Nehezekeoth, kechke awagÿ Tehen
teÿben ad megh ÿnnÿa.

Fekete feoldÿ Tēknek gÿeokeret fwfd megh paraſban, tērd
megh awagÿ chÿak vgÿan vgÿ Sowel es borfal hÿnch megh, ad
azt eonnÿ.

Farkafnak Cÿekÿth meteld aprora, Ʒarazd megh az fwſtēn,
tarch abban Ʒaÿadban egÿ daraboth. &c.

Muſtar olaÿth elegÿch eoƷwe kan dÿƷnonak epeÿewel aƷƷal
kend az virgath.

Nagÿ fenÿwfanak dioÿat, petrefelmēth, megh azalt
chÿekÿt az Ʒarwafnak, Terpentinat de ÿegēnÿe faÿeth, ana, uncia j.
Borfoth, uncia s. tērd megh es legÿch eoƷwe meƷƷel, ezt akar megh
+316

aggÿad eonnÿ, akar borba agÿ ÿnnÿa benne mÿkor venus
aƷƷonhoz akarƷ mēnnÿ.

Vērēs bagolÿ borſot keth rezth, fenÿw fa Dÿoÿat ket rezth,
Repcze magot egÿ rezth, Feÿer borſot egÿ rezth tērd porra ezēketh,
es az menÿ MeƷ ehēƷ elegth, chÿnald eoƷwe, ad megh borban
ÿnnÿa.

Parhagÿma magot tēry megh, ad megh Teÿben ÿnnÿa, erēs
leƷēn az virga.

Fogol madarnak monÿat es rokanak megh azalth chÿekÿt
teord porra, ad megh borban ÿnnÿa.

Bÿkanak chÿekÿt Ʒarazd megh es teord porra, hÿgh tÿkmonban
ad megh eonnÿ.

Verebeknek agÿa veleÿet ad eonnÿ, Sarga repat awagÿ repat,
es vērēs Bagolÿ borſot az melÿ vÿƷbe megh feoƷtel azt aggÿad
ÿnnÿa.

TÿƷafanak gÿwmeolchet teord megh es vÿƷben ad megh ÿnnÿa,
harmad Napigh is el Ʒolgal az virga, de az mÿnth ÿrnak rola,
merē mereogh az TÿƷa fa mÿnd gÿwmēlchēſtwl, ha teccƷÿk
azert talam ÿob annekwl lēnnēd.

Repczet feoƷ megh Tehen huffal, ves feÿer borfoth bele, ad
megh ÿnnÿa.

Babot healÿ megh feoƷd megh vÿƷben, Feÿer borfal es gÿēmberrel,
es edēs mondola teÿel aggÿad eonnÿ, hoƷƷa feƷÿt bator
hÿggÿed az dologhoƷ.

Kêrês ferget hanÿ fa olaÿban, es rothaggÿanak el
benne, ha az labadnak eoregbÿk vÿat megh kenêd ezzel, ÿo
modon fêl allattÿa az virgath. Sha akarod hogÿ megh zwnnÿek,
mofd el az labad vÿarol az olaÿth.

Euforbiomot, piretrumot, ana uncia j, vÿzet ket fontoth fêzd megh
fazekban hogÿ fele el apaggÿon, zwrđ megh, az zwrezhêz tegÿ
fa olaÿth, uncia 4, ifmet feozđ mazzor is megh hogÿ az vÿz zÿnthe
el apaggÿon, kend azzal megh az zêmerê m testêth, nem zwnÿk
megh az fêl allatul.

Faÿ bozzanak olaÿaban chÿnalÿ Euforbiomot, azzal kennÿed
az virgath.

Szarwafnak az farkat mÿnd zêrenekwl egefd megh, elegÿch
eo3we borral, azth aggyad ÿnnÿa, kend megh az virgaÿat is vele.

Vad lennek vêd olaÿat ad e3t ÿnnÿa, e3 igên fokafÿttia az
Nemzê magoth.

+317

Szêmerê m Testnek megh kêtteteferêl.

(Maleficiatÿ)

Az megh kêttetêth embêr mÿndên Testeth varÿunak epeÿewel
kennÿe megh, es vad len olaÿawal.

Sarka madarath agÿ megh eonnÿ.

Holt embêrnek fogawal fwftêlÿed az megh kêteoth embêrth,
ketfegnekwl megh gÿogÿul.

Têrÿekeoth agÿ eonnÿ chÿeongê fwnek kÿ fachÿart leweben
awagÿ ÿnkab megh ÿnnÿa, az fwet penÿgh kêfd az vefeyere.

Keres olÿ pafÿtoth az kÿ megh lÿkaztot kêwên termêth, ad
megh borban ÿnnÿa.

Egÿ Tolnak zaraban têlch kenêfêth, chÿnald iol be

vÿazzal, têd az megh kêttetêth Embêrnek vankoffa ala, awagÿ
afd az kêzêb ala az melyên az hazban be megÿên, ketfegnekwl
megh oldatÿk az kêtes.

Fekete Ebnek verewel kend megh az haznak falaÿth megh
oldatÿk az kêtel.

Fêldÿ Têknek gÿêkereth azzan valakÿ vele hordo3za, mÿndên
varaflaftul ÿo.

Fekete wrmêth aka3 feol az haznak feolfê kwzêbere mÿndên
varaflaftul el w3.

Kalarÿftth tarch az hazban, megh old mÿndên varafla dolgoth.

Ha valamely Azzonÿallattul valakÿ megh kêttetÿk, es azt az
azzonÿallatoth eofmernÿ, az mÿth reggel ganelÿk vgÿan vgÿ
melegên tetefd az megh kêttetêtnek Saruÿaban valamÿ rezeth,

mýhelt annak az áagat megh erzý az Embér, azonnal megh
oldatýk.

Fechke fýakat kýket kýs ázzoný hawaban kèltèttenek
elewenén téd fazekben, chýnald iol be az fazek záýat es téd az
fwtè keménczeben hogý porra legýenek. Ha ez porban olyanoknak
ac3 az kýk egýmaft chýokolgattýak vagý megh kenéd vele,
annal is nagyob zerelmet hoz ké3ýkben. Výzontagh ha olyanoknak
adod az kýk farral wlnek komoron egý malhoz, awagý meg
kenéd vele, annal nagyobb gýwleolfegét zérzes ké3teok.

Ménnýén az Erdére az megh kéteoth embér, affon gýéng
výragot gýékereftwl leweleftwl, fè3ze megh borban kenýer heý
alath haromzor výobban výobban, es ezth igýa az gýétrédeo
Embér.

Az melý lowon az Napon ýartanak výt az výzre,
wltefd rea azt a kýth megh kéteottenek, vigýe be az lowat az
výzben, es hogý az lo ýnnýa kez3d, ranchýa fél az záýath, es az
melý výzet az lo az záýabol ký bochýath, tartchýa alaýa az
+318

Sýwegéth, es abban az melý výzet megh foghat, igýa megh, fimegh
zabadul.

Kek liliomnak gýeokeret ronch megh es fachýard ký az
leweth, lýzt langal chýnalý abbol pogachýat, fwfd megh, ad megh
eonný.

Ménnýén az folýo výzre az megh kéttetéth Embér, az melý
fa az folýo výzben feon aal es lopochkodýk, tarchýa alaýa az
markath az melý výzet az ala fél haný, harom marokkal abban
igýek megh.

Ahol az Sèwenýben vendegh karo vagýon, vegýe ký azt es
az hegýn meffén egý kèréztéth, ífmeth az kèréztés felewel dugýa
be az Sèwenýben, es az téwewel haggýa feol.

Szabliáyat veogýe ký hwelebél, az hwelt az folýo výzén,
ala az vý3 méntere merýcche megh ne félwl, azt igýa, fimegh
zabadul.

Keres le téth kereketh, az melý felewel az zekerben ýarth
affelél huddoztafd altal az kerek agýan.

(Tanufagh) Az melý Embeorth elfeo eýelý halafanak ýdeýen
az matkaýawal megh veztnék. Az wlé galambnak fe3kebél vegýén
el félwl egý marokkal, hýnchee az agýra keth lepédé keozze. Ha
penýgh ket vagý harom zalachkat az agachkakban kýt legh félwl

talal megh tēr es megh ýzza borban, femmý dolga nem lezēn.
Probalt dologh ez.

(Pruritus) Szēmerēm Teftnek Vȳzketeferēl.

Salýath feoz megh borban es azzal moffad az zēmerēm
teftēt ha vȳzketh.

Terpentýnawal kennýed az vȳzketefeth.

(Thȳmus) Szēmerēm Teftnek Szēmēlchȳēyerēl.

Ez fele zēmēlchȳeo zabafu, kȳ Elēs, repedēzēt, es vgȳan
verrel vērēffellȳk, lezēn annȳ mȳnt Egȳ Bab zēm is, terēm mȳnd
az ferfȳunak mȳnd az Azzonȳallatnak zēmerēm tefthen, Tenerēn
labon is neha megh terēm.

+319

Iuhnak ganeyat elegȳch eo3we echȳettel, ees azzal kennýed
ez zēmeolchȳeoth.

Hold fwet tērȳ megh, es flaftrom moggȳara kēld rea ruhawal.

Rutath Borfal es megh feozēt fowal mȳnt Nemet orzagban
az kuf fonak kȳt hȳnak, elegȳcd eo3we, es azzal tērēlȳed.

Tȳztēs fwnek kȳ fachȳarth lewewel moffad es kennýed is.

Szēmerēm Tefth megh vezeferēl.

Mȳkoron elēzēr megh dagad awagȳ mȳndeonēftwl awagȳ chȳak
az rud orra, keth marok lenchȳet feoz megh eczetben hogȳ az
hea el mēnnȳēn, az vtan tērd megh, elegȳch ahoz arpa lȳztēth,
Bab lȳztēt ana uncia, 6, Rofa vȳragoth fel marokkal, vȳolat
is fel marokkal, ebbeol chȳnalȳ flaftromot, es teod rea az latorra.
Vērēs rofa vȳzeben, vagȳ zepzēleo vȳzeben, awagȳ porchȳnnak
vȳzeben, elegȳch tȳkmonȳ feȳert, abban march ruhat, es
ha dagadafa vagȳon elēzēr azt teod rea. Annak vthanna chȳnalȳ
ilȳen porth nekȳ.

Aloefth, drachma, 2, gallefth, drachma, j. s. Sanguis Draconif, Bolus
armenuft, pompholigot, ana drachma j, farkas alma gȳēkereth, drachma s.

Mȳrrhat, ſcrupulus j, gummȳ arabicomoth, drachma, 2, Egetēt temfot drachma, s. tērd
porra ezēketh igēn zep lagȳan es elegȳch eo3we, azzal poroz3ad
az Sebēt, De ha Nedwes az Seb, elēzēr kechke Teȳel awagȳ
Mezes borral mofd megh, es vgȳ hȳnch be az porral.

Awagȳ mȳkor vȳonnan valo az Ebnek megh vezefe Folia

Senit teord porra lagȳan, Az zēmerēm tefth mofd megh elēzēr
ȳol melegh feȳer borban, az vtan hȳnch rea ez porth. Az melegh

borban march ruhath es takard bele az virgat, harom nap mynd
ezth chyelekeoggjed.

Ha penygh ymmar fok ydeye volna az Sebnak pomagranath
heat tird megh, es azzal hyncyed, de az melegb borban megh
moffad myndenkor eleozor. Soha ezeknel job orwoflagok nem
lehetnek.

Ha az Seb Nem mely chyak az Bwrn fen vagion, Teket
eges megh es Temfoth, teri megh Aloeft, es ezzel hyncyed, yo
Themient is bele vethny.

Cynadonanak gyeokeret egefd megh es teord porra hynch
azzal, cyodalatos igen megh giogyttia, ha az Seb vyonnan valo.

Themient es Aloeft teorv porra, regy febet ezzel
hynch es megh giogyttia.

Papyroffat eges megh, zara3 kaprot is eges megh, Aloeft
+320

teri porra, ezeket eo3weelegytwen ezzel hynchad, ha dagadafnekwl
vagyon az Seb.

Farkas almat teri porra azzal hyncyed.

Szeekfw vyragoth egy egez marokkal ves vyzben, fed
annya, hog chyak az harmad reze maraggyon, ves egy Diony
Mezeth bele, tetefd bele az latrath tarchya benne valamely
melegn el twrhetv, Az vyz mykor megh hwl, vetefd ky az
zemerem testeth, es ruhawal zara3tafd megh, az vthan Aleopaticom
porawal hyncyed. Ha penygh igen feoleotte Sebs volna,
igen kwer Tyknak az hayawal kend megh elzor, es az vthan
hynch rea az Aleopaticomoth. Ezth mynden napon kecczor
chyelekoggjed.

Camfort es Fenyw magoth eges megh, olwa3 megh egy
tykmonny hayat, elegych eo3we ezeketh, melegn ezzel kennyed.

Rofa vyzeth, Ty3ta vyzet, Maftixot, Fa olayth, Temfot,
grypant chyak egy kichynt, chynald ezwe es ha lyka vagyon
ezzel leoied.

Rofa Mezben march bele az ruha mohot ky chynaltal, felwl
hynch megh hym farkas almanak porawal, ted az Sebre, Ez ky
ezy az holt hufth beleole akar hol legyen.

Dy3no porchynnak ky fachyart lewet ky az eleoth borban
fel3tel megh, elegych eo3we Mezzel es teod az Sebre.

Rak erwenth teorv megh eo3we Borkewel, hynch
azzal az Sebeoth.

Vadzleonek vyragath, Mezzel, rofa olayal es Saffrannyal

Ifthen faġanak porawal elegyċh  zwe, megh giogy ttia ha holt hus
volna is az Sebben.

Ha foliofo awagy Orbancz  ndulna rayta. Ez arrol ig n
feoleotte f  orwoffagh. Szedernek az belf  lag  heat, Rofa fanak
az belf  lag  zeold heath, Eczet th, ana uncia, 2, T m ent, Maftixot,
ana drachma, 3, Aran  ta tekot, uncia j.  o malofat, uncia, 6, Fwlben erezt 
fwnek k  fach art leweth, uncia, 3, Aqua vitet, awagy  o eget th
bort, uncia, 4, zeold rezeth, drachma. 2. s. Gal czk wet, drachma. j. s. Egeteoth
temfot, drachma j s. Alexandria  Tuciath megh ch naltat, drachma, 2, Camforth,
drachma. j. Rofa olay th, uncia, 6. ez kbeol az k k arra valok t rd
porra es z tald megh, az Camfor k wl laffu twznel feozzed
eoket, m gnem az malofa es eg eb lewek el emezt dnek, es ken 
 r forma u lez n. Eheoz teg  ann  v azth az men  elegh,
vtolzor ozton v fd bele az Camforth. O g olch ruhabol faragy
keffel ruha mohot, ken  rea az  rben es teod az Sebre. Annak
vthanna teg  eg  k s g olch ruhat, rea k t ez v zben martotal
be, melyet igh ch nal , Rofa v zeth, vth  fw v zeth, kéken
+321

v zeth, veg  m ndeony kbeol ana uncia 2, zepz leo v zeth, uncia 3, z ld
rezeth, drachma, 2. Alexandria  ch nalt Tuc ath, uncia s. Camfort, drachma s.
elegy ch eo we ez keth, es ebbe march az ruhat k t feolwl rea
tezes.

Moftan  wd ben az Emb reok k z th talaltaty k
az paraznafagh m a eg  N awal a, k  ma d hafonlo az Nemz 
magnak akaratnekwl valo el bochyatafahoz, Melyet Bwd s es
Merg s magh el bochyatafanak newezhetwnk. Merth el z r fe er
awagy C trom zabafu bwdeos merg  feggel  w k  az Nemz o
Magnak tarto abol, m nd n erzek nfegh nekwl, aluafkor z nthe
vg  m nth f n vig azafkorth. Ennek oka az Nemz  magh tartonak
es az Mon aknak er tlenfeg k es betegfeg k, k k az paraznafagnak
merg s megh vefefetwl lez n, Merth ez z nthe elegh
arra hog  valam  az Nemz  magh tarto aban be g wl, bwd s
vndokfagga es mereogge teg e. Mely ozton megh vezth akar
mely Embeort is az k z fwlefnek m atta. Wd wel ozton ez Merg s
Nemz  magh megh rothad, es er s ch pkeod we lez n, k  az
z mer m t fnek m netely th hog  raytha altal meg  n, megh
e   es megh feb  t . Melynek oth letelelet az fa dalom mutath
megh az k  oth  ndul, es az v zele kor er  fen g akdol a, m nth
z nthe az v zeletnek nem Mehetefeben, k  m a foka az vel k

hogý k  vagyon az Hoýagban. Neha peny gh ann ra mely en be
ez  magat az Seb, hog  az z mer m testnek kwl   bwreigh el
 w. Sha ez merg s vndok folyas megh reked es otben megh
g wl az gen etsegh, Neha z ynthe az Mon ak mellet, Neha az
T k es Segh k z t valo hufon fakad k .

 okoth l nn  az Sz mer m Testnek reg  Seb fwlefe is k 
foha magatul megh nem g ogiul. Ha azerth arra gondot Nem
visselnek, vag  hufos z m lch   ter m oth, vag  az oda g wlek z  th
rutfagh darabos huffa kemen  d k, az peny gh
az M netelnek nem ch ak eg  hely en, de keth awag  harom
hely en is. Az oth valo z m lcheo zabafu hufnak, awag  kemen 
darabos rutfagnak oth megh g wlefenek  ele  mez. Az v zelet
megh reked, awag  ol  vekon on meg  n m nth eg  ch erna zal,
es Nem ol an tel el n az m nth kellene.

Az Sz mer m Testnek T k r l.

Az T k es az Mon ak k k abban vadnak, Megh twzefwleffel,
kemen  dagadaffal, es t k ffeggelis megh bantatnak.

Az twzefwle th az vekon  es termez t k wl valo (Inflammati )
+322

forro ver g wt a feol, k  az Teokben es Mon akban foly be.

(Ile  ) Az Teok dagadaffal megh terwl, kemen ge vagyon, hew
forro es g eotread  fa dalma vagyon, k t ha ch ak al gh
tapaztan  megh is, megh  regbeod k fa dalma, ezzel m ndenkoron
forro betegsegh vagyon. Hog ha az Twzefwles ch ak az
Mon akat foglalta el, ez k oda be vadnak, azerth tapogataffal
  merhetn  megh  nkab ezt hog nemm nth lataffal. Ha peny gh
az T kben vagyon, k wl is lathato az. Ez Twzefwles ha
nem  ol g og ttatik megh, g akorta az hewsegh, az Twzes
v eo segh es az fa dalom el mul k, de ig n nag  kemen segh
marad oth, k nek valam  reze g akorta giog ulhatatlanul oth
marad.

(Oruofsagok) Fe er wr m leweleth ragd eg  Sakch oban, feozd
megh v r s borban, k fd az goly bifra, fa dalmat megh ch  ndez t .
Bagol  Borfot es Lednekeoth feoz megh v zben, k fd az
dagadafra.

Baboth f z megh borban, t rd megh lag  fl strom
mogg ara, ch nald rea.

Rontho fweth az lewelet es v ragat t rd megh, lag  fl strom

moggýara kéfd rea.

Sarkerepeth tēry megh, flaštrom moggýara keofd rea az
twzes dagadašra.

Soth, fekete gyoparth es kowath chýnalý es tēry ēzwe, kéfd
ezzel be.

Coriandrum magoth azzu zēleowel teorý ēzwe, kéfd rea
mýnth egý flaštromoth.

Feyer liliomnak gyēkeret vagdald iol megh awagý tērd
megh Belend fwel es Buza kowazsal chýnald ēzwe, mýnth egý
lagý flaštromoth, kéfd rea.

Belendfwnek magwath tērd megh, Borral elegých ēzwe es
keofd rea.

Bakzarwo fwnek magwanak lýztýth Mezes výtben feozd
megh tegý dýzno haýat hozza, keofd rea.

Bagolý borlonak lýztýth vegý keth rezth, Apro malvanak
porath egý rezth, tērd megh eczetben, kéfd rea.

Fenkēwet vakarý le bwēn, azsal kéšfed be.

Kaproth eges megh, teord porra, ha megh febēlēdyk az
dagadas azsal hýnchýed.

Papa fweth fēz megh borban, ha megh dagadoth kéfd rea
flaštrom moggýara.

+323

Baboth teorý megh, az lýztýth hýnch kapozta lewelre, ha
megh dagadoth keofd rea.

Petrefelmēth feoz ýol megh výtben, kéfd rea.

Bab lýztēth, Fenumgreum magwat, Szeekfwet,
megh forraztoth vaýath vegý mýnd egý mertekkel, elegých ēzwe
forroth Muštal kýben eleozēr fýget feoztel megh, kéfd rea.

Szēmerēm Teštnek az lýkaban, Faý bozzanak olaýat es pirito
fwnek ký fachýart leweth ēzwe elegýtwen tēlch, chýodalatos fē
orwoflagh ez.

Bdeliomot, Ammoniacomoth, Serapinumot, ana drachma, iij, Eczetben
aztafd megh ezēknek hogý ký fachýart lewe legiēn, Bakzarwo
fwet, Len magot, apro malwath, ana drachma j, Szeekfw výtagoth, Sarkerep
výtagoth, ana manipulus. s. vērēs kapozta magoth, uncia s. chýnald eoýwe
ezēketh, az kýket illýk tēry porra bennēk. Fýget feoz megh výtben
igēn erēšfen, annak ozton az výtzeben elegých eoketh, Bablýztēth
is tegý hozzaýa uncia s. kéfd rea. Ez igēn fē orwoflagh, ha
šok wdētwl fogwa dagadas volna is, megh giogýttia. Probalt

orwoffagh ez.

Erës par lugoth es erës Eczetêth vegy egý aranth, ves Soth
bwên bele es forrald megh, Spongiat march bele es keofd az
dagadafra.

Bab lýztêth, drachma, x, kapozta magoth megh têrwe, Corýandrum
magwa lýztýth, Bagolý borfo lýztýth ana drachma, iij, az mený Mez
eheoz elegy elegyeh eo3we, chýnalý flastromot es têd az
dagadafra.

Gýermêkchenek.

Pomagranat heat porul, uncia j. s. Bab lýztêth, uncia s. Rofa olaýth
az mený ehê3 elegy, Eczeth taýtekath, uncia s. Saffrat drachma s. fê3d megh
ezêketh zep3êleonek es vthý fwnek výtzeben, kêfd rea flastrom
moggýara.

Feýer výtugu folýo fweth forralý megh výtzen,
az mýnth el twrhetý kêfd az dagadafra melegên.

Malwanak leweleth es egý kewes rofath fê3 megh výtzen,
fachýard ký ýol es têrd megh, a33al az výt33el rofa olaýt es Bab
lýztêth elegyeh eo3we hogý mýnt egý pep olýan legýên, fê3d
megh výonnan hogý megh fwrwggýek. Melegên keofd rea.
Babot fê3 megh az gýermêk výtzeletýben, chýnald flastrom
moggýara es kêfd rea.

Bab lýztêth, kapozta magoth ana uncia iij, Szeekfw viragot
Bakzarwo fweth, Len magoth, ana uncia j. s. Arpa lýztêth, uncia ij. Rutha
+324
olaýt, uncia j. Egý kewes eczetêth, ebbêl chýnalý flastromot es
kêfd rea.

Rutath, Szeekfwet, Baboth, Bakzarwo fweth feoz megh výt33el,
elegýtêth borban, têd Sachkohan, es têd rea.
Szeekfw olaýt, Teýfeolt, Iros vaýath elegyeh ê3we, es
melegên ez33el kennýed.

Szeekfwnek výtugath, korpat, rofath, výtolath, kê roncho
fwet, parietaria deakul, vad Saffranth, ana manipulus. j. len magh olaýban
fê3d megh, es chýnalý flastromoth, têd rea.

Malwawal parolýad az dagadaft, megh giogýttia.

Malom porth, uncia, iij, Fenumgrecom lýztýth, uncia, j, bab lýztêth,
drachma. vj, Týkmonzeketh N° iij, ezeoket rofa olaýal elegyeh eo3we,
melegên keofd rea.

Feýer bagolý Borfot eges annýra melegh fwtê kemênczeben
hogý vgýan megh feketêggýek, teord megh es chýnald rea.

Borýzw fwet fêz megh borban, tegy ahoz týkmonnak
zekýth az meny ahoz elegh, flaftrom moggýara chýnald es
têd az dagadafra.

Kêrontho fwet kýt parietarianak hýnak feozd megh Borban,
legýen az fw harom eo3we marokkal, ezth têd rea melegên.
Faý Bo3zanak az belê zêld heat feozd megh borban, agy
abban egy kalannal megh ýnnýa.

Golýobifoknak vyzketeferêl.

Gêrêgh feýerth hat Nehezekê, kenkeoweth keth Nehezekeoth,
Opiomot egy Nehezekeoth, ezêketh teord ê3we vyz3zel es Eczettel,
harom3or vagy Negyc3er kend ez3zel.
Fêldy Bo3zath fêz megh vyzben, ez is ýo, ha vgýan megh
dagadot volna is, chýak parolýad ez3zel.
A3zonýallatnak zêmerêm Tefthe vyzketeferêl az myth ýde
ala ýrtunk ýo orwo3fagh errêl.

(Hernia Auptura Rame3) Têkê3segrêl.

A3 Têkê3fegh vagyon neha az Cýomb kê3êth, Melý mynd
Ferfiunak A3zonýallatnak kê3eonfegês. Neha vagyon chýak az
(Oka) Ferfýak Têkyben, ký chýak az ferfýake. Le3ên abbol
mýkor valamý 3al le es oth dagada3th chýnal. A3 le efefnek
penýgh oka az vekoný Erês hartýanak az ký az hal3ban az
+325

Belêket be takarýa, megh 3akadafa awagy megh terwlefe. Mýkor
penýgh az belê hartýanak megh 3akadafa vagion chýak, merth
kettês az hartýa, az dagadas az Cýomb kê3êth vagyon, De mýkor
eznek megh 3akadafa mellet megh terwlefe kêwetkê3zyk,
az mafik hartýanakis melý az Têkben ala Eer, akkor az Têkis
ký terwl. Kwleomb kwleomb felek 3allanak ala penýgh, melyekbeol
az Têkeoffegben kwleombfegêth tehetny. Vagion Belnek le
3allafa, Chýepê3 haýnak, vyzes Nedweffegnek, vagyon Hufos
Têkê3fegh is. A3 Beelnek es Chýepê3 haýnak le 3akadafaban, (Inguinalis)
maradando dagadas nýnchýen, merth hanýatta fekwen,
mynd az Belêk, mynd az Cýepê3 haý, vagy 3abad akarattýan,
vagy la3fu nyomogatta3fal vyz3a mênnek helyêkre. A3 Belêk nagý
korga3fal, es f3eles morga3fal. A3 Chýepê3 haý penýgh nehezebben
es femmý zêrgessel morga3fal. A3 vyzes nedueffegnek (Aquofus)
le 3allafaban es az Hufos Têkê3fegben is, myndeltýgh valo

dagadas vagyon, Sha kezéřytédis az Halban be nem megýén.
 Enný kwleombfegh vagyon penýgh kéžtették, hogý az výzes Tékeoffegnek
 dagadafa lagýab, es ha wtéd vgýan zénég, nem
 terhes, lathato is. De az Hufos tékeoffegh kemený (Carnofus)
 dagadassal vagyon, es Nehezzel mýnth az ký lok wdétwl fogwa
 Newekédéth. Mýkeppen penýgh az Ferfýaknak Tékekben, zýnth
 vgý az Azzonýallatoknak zémerém testékben, az Belnek, az
 Chýepéz haýnak, es az význek, le zallafa megh vagyon, es vgý
 fwgh le mýnth egý Sakchýoban. Séth az kéldéknek is megh
 zakadafat az Tékeoffegh kézze zamlalhatný, merth az keoldék
 féleotteb megh dagadúa vagion mýkor az belék oda az Bwr ala
 ménnek. Ezék ez nyawalýak megh leznek wtefbeol, Székefbél, (Okay)
 Nagý erés kýaltasbol, es félétte nagý teréh emelefbeol.

Orwoflafa ennek ilýen modon lehet, ha az Bel (Oruofsagok)
 vagý az Cýepéz haý zallot ala. Az Betegéth fekwfd hanýatta, az
 Terdeýt vesse ket fele, az Belý vagý chýepeze haýa ha
 magatul hatra nem megýén, lassan lassan nyomd hatra helyere,
 annak vthanna ez flastromoth chýnald rea kýt megh ýrok, de
 annak elétte kezén kel ennek leonný.

Fenýw zurkoth kýwel az haýokat kenýk, Maftixoth, ana drachma, iij,
 Theomýenth, drachma ij, Hipociftift, Sarcocolath, Acaciat, ana drachma j. s.
 +326

Sanguis draconift, Aloefth, ana drachma 2. Bolus armenuft, Fekete nadalý
 fwnek gýékereth, gallefth, Almanak heat, ana drachma iij, Chýerfa mohot,
 drachma j s. Mýnd az ketfele farkas almabol, drachma ij, Rhoift, Balauftiumoth,
 ana drachma s. Baknak faggýat, drachma, ij, Ezékhéz tegý anný Terpentinat
 es výazt az mený eleg. Legh eleozeor penýgh az zerzamok
 kézzwl az mý gummý, azokat borral elegýtéth eczetben megh
 kel aztatný, es vgý kel ozthon az Flastromot megh chýnalný,
 Melý zerzamokat kofnak az bwrere kel kenný es vgý kel rea
 keotný, Heted napigh penýgh el nem kel rola oldaný. Az Betegh
 harmýncz napigh agýban maraggýon, Es mýndén eledeltwl az ký
 (Eledel) fzelet chýnalna, vgý mýnth Repa, Retek, kapozta, Borfo,
 lenchýe es effelek tébbek, megh oýa magath, Borth is fokat ne
 igýek. Erés mozgastul, Székeftwl, Futastul, wéltetwl ez ilýen
 embér mýndenkoron igén oýa magath. Arrais rea kel vigýazný,
 hogý Etellel olýal elýén, hogý hafa megh ne kemenýéggýek,
 merth az Erélkeodefben ífmeth le zal az Belý.

(Tanufagh) Ha penýgh tertenetzérenth kéřnywl nagý faydalom,

dagadas es Twzefwles volna, es az Beel[!] femmýkeppen attul hatra
helýere nem nýomhatnad, annak lagýto orwoffagoth kel chýnalný,
a ký mýnd az faýdalmath el vehetý, mýnd az twzeffeget megh
enýhýthetý, Parlasokkal, kenefékkal, Feordéwel kel penýgh ezth
el vënný, melýeket kel chýnalný, Malvabol Zeekfwbél,
kaporbol, lenmagbol. Bakzarvo fwbeol, Anifumbol ees effelekbeol.
Gýapýat vagdalý igén aprora, march azth fa olaýos borban,
téd az faýo helre. Mýkor penýgh az Belt ozton hatra nýomod,
vgý igýekézzel az kéteffel fél kénéd, hogý megh tartaffek ýol
az Beel.

Ezth penýgh azonkeozben igén ýo ýnnýa adný. Dýzno porchýnt,
kek výragu folýo fweth, kéken téwýfnek leweleth, Hým
vthý fweth, Mýnd ket fele Saniculat, ezékbél mýndeonýkbeol fel
fel marokkal. Gýk fweth, Fekete nadalý fweth, kegýo nýelw fwet,
Apro boýtorýant, penz lewelw fweth, ezékbeol mýndeonýkbél egý
egý ézwe marokkal, Fekete nadal fwnek gýékeret, Es Atraczelt
fel nehezekeoth, Az hatodýk fele daru orru fwnek gýeokerebeol,
hat Nehezekeoth, Mýrtus fa magwabol haro nehezekéth, palma fa
gýwmélchýe magwabol ket nehezeket, Laurus lewelet maffel
nehezekeoth, veorés borban Es výzben az mený eleghehéz, forrald
megh hogý harmad reze el apaggýon, az vthan zwrð megh,
Nadmezeth tegý hozzaýa, es mýndén haýnalban agý ebben ýnnýa
Negý latoth.

Szeekfw olaýt vegý egý rezth, Edés mondola olaýt egý
rezth, peczýe olaýt keth rezth, Rofanak porat Negý rezth, Hafas
+327

lonak výzeletýth egý fontoth, ezéketh feozd megh hogý harmad
reze el apaggýon, Ezzel kéffed, ýgén feo orwoffagh ez.

Laurus olaýth uncia 2. Mýrrhat, Aranýtaýtekot, Feýer hunýort,
ana drachma j. s. výazth drachma j. elegých eoýwe ezéketh, es ezzel kennýed.

Medwe fwl fweth teorý porra, fok napýglan mýnd azt aggýad
borban ýnnýa.

Lo nýelwé fwnek gýékereth térd porra, akar penýgh
az leweleth, Az feketé nadalý fwet fézd megh výzben, es az porban
abban az výzben agý maffel nehezekét meg ýnnýa.

Kýffebbýk chýllagh fweth zaraýd megh es térd porra, vgýan
affele fwnek az výzeben aggýad megh ýnnýa.

Nagý laputh feoz megh borban, awagý térd porra es borban
azt aggýad ýnnýa.

Fekete nadalý fweth teorý megh es Flaftrom moggýara keofd

az Teokre.

Talmofo fwnek lewelet es gyeokeret tērd eoꝝwe, kēfd az Teokre.

Aloeffel emplaſtrum moggŷara kend be.

Bdeliomot Eh nŷallal elegŷch eoꝝwe reggel, es flaſtrom moggŷara chŷnald rea.

Nŷulnak fŷērŷth melŷ az hafan vagŷon es ganeŷat fēꝝd megh ŷol Meꝝben, es egŷ Babꝝēmnyth abban gŷakorta agŷ ēnnŷ.

Kegŷo Nŷelw fweth tērŷ megh, es flaſtrom moggiara chŷnald az Teokre.

Maŷfweth kŷnek harom lewele es kek vŷraga vagŷon, tērd porra, es Sawanŷu borban fok napigh agŷ eꝝ porban ŷnnŷa fel fel kalannal.

Apro fele eger fwlnek az porath egŷe akarmŷben, awagŷ ŷawanŷu borban igŷa.

Aꝝ vŷꝝes Tēkeoffegēth affelewel gŷogŷchad az kŷk melegŷtnek es ȝaraꝝtnak, mŷnth Bablŷꝝth, Baber magh, Len magh, Malwa, konkolŷ, es tēb effelek. Affele orwoſſagok mŷnd ŷok erre melŷeket oda feol ŷrtham, az hafnak hufa alat valo hartŷa es aꝝ Belēk keoꝝēth eoꝝwe gŷwlt vŷꝝ Betegfegreol.

Gŷermēknek.

Thēmŷent, egŷ kewes galleſth, gŷantath, awagŷ ha az nŷnchen Balha fweth, Tŷkmon feŷerrel elegŷch ēꝝwe, keofd ŷo ȝorŷtofon be vele.

Vthŷ fweth, Lenchŷet, feoꝝ eoꝝwe vŷꝝben, kēfd eꝝzel.

+328

probalt dologh hogŷ harmadnapra gŷogŷult gŷermēk eꝝ orwoſſaggal megh.

Swlŷfwnek gŷēkeret, venus aꝝzonŷ haŷat, rutath, Medwefwl fweth, ana manipulus. j. teord megh es feoꝝd megh vaŷban es Tŷk haŷban, eꝝzel melegē gŷakorta kennŷed, awagŷ Bathor vgŷan be kēffed. Probalt orwoſſagh.

Eorwennek kŷ fachŷart leweth, uncia iij, Feŷer hunŷornak lewebeol, uncia s, Dŷꝝno haŷat, uncia 2. s. elegich ēꝝwe eꝝēketh, es fokaigh tērŷed hogŷ kenē ŷr legŷēn beleole, Eꝝzel kennŷed az Agŷekat es Thēkŷth.

Az Aꝝzonŷallatnak madraŷarol.

Aꝝ Aꝝzonŷallatnak Madraŷat awagŷ Mehet fok kwlēmb kwlēmb fele betegfegēk bantŷak, Twꝝefwles, Genŷetfegēs kelewenŷ,

Sebêfwles, Fene, kemeny dagadas, wzêgh, Feol fualkodas,
vÿz Betegfegh, Es Kê. Az Nyakat penÿgh az Madranak Hafadozas,
Szêmêlchÿeo zabafu hufnak benne Newekeodefe, Es vernek
folÿafa az Erekbêl.

Ezêkên kywl ilÿen tulaÿdon Nyawalÿa [!] is vадnak
az Madranak, Hawÿ ver folÿafnak megh rekedefe, Azon Hawÿ
ver folÿafnak fêleotteb valo mênese, Feÿer genÿetfegê chÿorgafa,
Nemzê magnak ket keppen valo el mênese, Megh fuladafa,
Feol mênese, Le zallafa, Le efese, es magath êzwe vonafa awagÿ
fugorÿtafa. Ezêk feoleot, Bufulafa, faÿdalma, Meddwfeghe, gÿermêk
el veztefe, es nehezkeoffegben valo fok nyawaliaÿaÿa.[!]

(Inflammatio) **Madranak twzefwleferêl.**

Az Madranak twzefwlefe lezên az forro verbeol ky vekonÿ,
(Oka) Es az Maÿ Erbêl az apro Erek altal nem az Madranak
wregeben hanem vgÿan az allattÿaban omol be, ky oth êzwe
gÿwlwen, fêl gÿuladwan es megh rothadwan, Twzes kelewenth
chÿnal. Ez gono3 nyawalÿa penÿgh, gÿakortab lezên az Madranak
nyakaban hogÿ nem mÿnth eo magaban. Mÿkor mÿndênêftwl
az Madra megh twzefêdÿk, mÿndênwth nagÿ erês nÿlallo faÿdalma
(Ileÿ) vagion. Ha az elfê rezeben vagion az twzefwles, az
Agÿek alat faÿ, es nehezen vÿzellÿk awagÿ chÿeopeogetwe. Ha
penÿgh az hatulfo rezeben vagÿon, az vekonÿok faÿnak, es az
Szeknek mênese megh zorÿttatÿk. Ha vÿzontagh az keth oldala
+329
twzefêdÿk megh az chÿombok kêzÿ vgÿan ky terwlnek, es az
Barakon alÿgh ÿarhatnÿ olÿ igên megh nehezêdnek. Ha az
Madranak Szaÿa twzefêdeoth megh, az Cÿepêz haÿ arant faÿ
beleol az has, es ha az vÿodat be nyuÿtod az Madranak Szaÿa
kemenÿ es forro, es igên is faÿ.

Az Rothadot weÿ mÿkor genÿetfegge valtozÿk (Abscessus)
akkor az feolwl megh ÿrth ÿegÿêk megh eoregbeodnek,
forrofaggal valo rezketefêk kêwetkeoznek, rendnekwl valo hÿdegh
lelefe, De mÿndênêk megh laffodnak ifmet mÿkor az chÿpkeodê
es rago genÿetfegh vtath Nÿth maganak es ky fakad. Effele (Eledel)
Betegnek lagÿ etêkkel kel elnÿ, darabol chÿnalt peppel, es hÿgh
tÿkmonnÿal, Bort femmÿkeppen ne igÿek, hanem fa heas vÿzeth.
Az kÿn penÿgh ez nyawalÿa vagÿon, annak az (Tanufagh)
zêmerêm tesfhe igên vÿzketh es az hafais beleol, Liquiricianak

azerth gýëkeret tẽrd eoꝝwe pomagranatnak ký facýart lewewel,
es mýkor vȳzellýk, az vthan eꝝzel kennýed az zẽmerẽm Testeoth.

Rofa Eczetben march gýagýat[!] akar gýapottath, tẽd az
agýekara es annak alatta valo chýontra.

Býfalmat feoꝝ megh borban es az vthan rofa olaýal elegých
eoꝝwe, ted az agýekra es az Cýontra.

Legh elẽžẽr mýndẽn feleleom nekwl eꝝ ilýenẽn (Tanusagh)
vagý terden vagý bokáyan kel ereth vagný.

Len magnak lýztýth veogýed, Sar kerepet, vtýfwet lenchýet,
porchýnth, Fwlben ereztẽ fweth, tẽrd eoꝝwe eꝝẽketh, es flaftrom
moggýara kẽfd rea.

Rofa olaýban, porchýn fwnek ký fachýart leweben, fwlben
ereztẽ fwnek leweben, march gýapottat, es tẽd feol az zẽmerẽm
tefteben.

Kechke rago fanak lewelet es magwat feoꝝd megh vȳzben,
aꝝzal parolýad, Chýomborral is igẽn ýo.

Saar kerepeth edes borral teorý eoꝝwe, flaftrom moggýara
tẽd oda ahol faý.

Madra fwet feoꝝ megh vȳzben, wltefd az vȳzben
hogý feol erýe az Madraýat az aꝝzonýallatnak.

Feýer Malwat fẽž megh, Lud haýal awagý dýžno haýal vagý
terpentýnawal elegých eoꝝwe az leweth, chýnalý chýapot gýapotbol,
kewerd bele, es nýomd feol az zẽmereom tefteben az
aꝝzonýallatnak.

Sarga vȳazth, zarwas zara chýontýanak veleýeth, Recze haýat,
Terpentýnat, mýnd egý arant vẽgýed egý kichýn opiomot, elegých
eoꝝwe cýýpros olaýal, chýnalý chýapoth, ýtafd feol eꝝẽketh, told
+330

feol az zẽmerẽm tefteben, Twꝝefwlefrẽl, Fenerẽl, Sebreol, kelewenrẽl,
eꝝ igẽn feo orwoffagh.

Vaýat, rofat, Opiomoth, es Mezeth teorý eoꝝwe es chýapon
told az zẽmerẽm teftben, Madranak twꝝes voltarol, es kelewenýerẽl,
igẽn feo orwoffagh.

Ha az Nýawalýa megh terend, Bakzarwo fwet fẽž megh
vȳzben, awagý feýer malwath, awagý eoregh malwath, awagý Len
magoth, Neha neha fekete wrmẽth pẽžerczeth, Salýat, ebben
wlteffed hogý az agýekaýgh feol erýẽn.

Arpa lýzteoth, Bakzarwo fw magwanak lýztýth, mezes borban
elegých eoꝝwe, chýnalý flaftromoth beleole, tẽd fẽn az

agÿekara es az agÿek chÿontra. Ha akarod vgÿan ezÿen felebeol
chÿapot is tolÿhacÿ fÿel az zÿemerÿm tefteben.

(Vlcus) **Madranak Sebÿfwleferÿl.**

Megh fakadwan es kÿ tÿÿtulwan az genÿetfegh az Madrabol,
marad oth vndok Seb. Az genÿetfegh penÿgh az Madranak
Teftebeol az wregeben ÿal, es onneth folÿ kÿ, vagÿ az
hafnak belfÿ bwrenek wregeben be hatwan, az Beleok keozÿet
ragad es marad megh, vgÿ hogÿ az hafnak alfo rezeth az eo
fokafagawal vgÿan megh teritÿ, es Nehez voltawal vgÿan nÿomÿa.
(Ielÿk) Az Madranak Nÿakaban megh fakadot kelewenÿ, tapogataffal
megh eolmertetyk, es Neha az genÿetfegÿth chÿak azon
madra nÿakaban ÿntÿ kÿ, es ozton onneth bochÿattia kÿ. Neha
penÿgh az hoÿagban eottÿ, es akkor az vÿÿzelet zwnetlen folÿ,
az Madra Nÿakan, kÿ mÿa lattatoth ez, hogÿ az vÿÿzelet nem az
eo termeÿet zÿerent valo lÿkarol ÿwth kÿ. Neha penÿgh az veglÿ
nagÿ hurkaban eottÿ. es akkor valamÿ ganeÿochka ÿw kÿ az
Madra Nÿakan.
Neha kennÿÿb Sebÿfwles lezÿen az Madraban es az Nÿakaban,
kÿ chÿak keweffe az belfÿ bwrÿchkeÿet ragÿa. Ez penÿgh
lezÿen az Nehezen zwlftwl, mÿkor nagÿ gÿermÿk zwletyk, awagÿ
hogÿ vÿÿÿa zwletyk, awagÿ oth az Madraban el roffadwan erÿwel
vonatÿk kÿ onneth. Megh lezÿen az nagÿ erÿzakkal es zabola
nekwl valo kÿzÿfwlftwl is az ferfÿwal. Es az fok ÿdeigh valo
erÿs es rago feÿer vndok folÿafatul az azzonÿallathnak. Mÿndÿen
fele Sebeofwlftwl penÿgh vagÿon Chÿpkeodeo es nÿlallo faÿdalom,
es fok eoÿwe gÿwlt vndokfagh folÿ kÿ, melÿ mÿnd
ÿÿnewel, mÿnd fokafagawal kwlÿmbÿÿ egÿmaftul, Neha Bwdÿs,
Neha zagoffagh nekwl valo. iollehet hogÿ kwleombozÿÿen az
+331
Feÿer vndok folÿafatul az azzonÿallatnak, azth igÿen Nehezen
eolmerhetnÿ megh.

Vÿazth, Mÿrrhat, Dÿÿno haÿath, elegÿch ÿÿwe (Oruofsagok)
Meÿÿel, ÿtafd feol gÿapottal, told feol az zÿemerÿm tefteben az
azzonÿallatnak.

Tÿkmon heat kÿth megh fwtÿttel, tÿrÿ megh, vad
kÿmennÿel es rofawal tÿrd ÿÿwe, es tÿd fel az zÿemerÿm
Tefthben.

Fekete wrmÿth, Lud haÿal es rofa olaÿal elegÿch ÿÿwe, es

teod bele az zëmerëm testben.

Bogachkoroth feoz megh borban, elegých Mezet hozzaäa es tēd bele.

Gýkfwnek es Szakat feýw fwnek leweth fachýard ký, Crýfter moggýara tēlch az zëmerëm testben.

Kēwechýēketh twzefých megh, es vefd teýben ēketh, Crýfter moggýara tēlch az zëmerëm testben.

Bakzarwo fwnek lewelet tērd ýol megh, az vthan vefd Eczetben, azzal kennýed.

Healt Arpanak az leweth tērd es fachýard ký, Mezzel elegých eo3we, es azzal kennýed.

Mezes borban olýban, az kýnek ket reze bor, es az harmad reze Mez, tegý kek liliomnak ký fachýarth lewet, awagý feoz farkas almat megh az Mezes borban, tēlch azt az Azzonýallatnak zëmerëm testben, Ez igēn megh týztýttia az kelewenth es az Sebēth.

Ha Fekete ruth gýenýetfegh kezdene folný ký onnet az Madrabol, bwdēffeggel. Szep zēlēnek vtýfwnek, procýn fwnek fachýard ký az leweth, elegýcd eo3we týkmon zekýwel es Azzoný embēr teýewel, tēlch azth Crýftel modra az zëmerëm testben.

Rofath Chýerfa Makýat, Bakzarwo fweth, Eger fark gýēkereth, Apiomnak es kochýordnak gýeokereth, feozd megh výzben, wltefd ebben az azzonýallatoth, ebben wlýēn.

Ha penýgh az Madraban valo Erek megh rothattak volna, Sanguis Draconift, Thēmýent, Hým Farkas almat, Bolus armenuft, Mýrrhat, elegých eo3we Mezes výzben porul, tēlch be Crýftel moggýara.

Fel font Mezes výzben tegý Apiumnak ký fachýart leweth keth latoth, Mýrrhat fel nehezekeoth porul, tēlch be Crýftel moggýara. Ez igēn megh týztýttia az Madrat.

Ha zertelen nagý faýafa vagýon. Saffraný olaýth (Tanufagh)

Madrafw výraganak olaýath, ana uncia j. Sarga výola olaýth, uncia 2.

Mýrrhat, Sarcocolat, Oppoponacumot, ana drachma j. iegēnye fa terpentinaýath, +332

drachma, 6. výagt az mený ehēz elegh, ebbeol chýnalý lagý kenēth. Az vthan Apiomnak ký fachýart leweben forrazd feol twznel annýra hogý az Apiom lewe zýnthe el apaggyon, gýapotbol chýnalý chýapoth, ýtafd feol ezt io modon told fēl az Azzonýallat zëmerëm Testben.

(Tanufagh) Az kelebeny tÿztulafa vthan az genÿetfegtwl, az Sebnak helye igh gÿogÿulhat be, Kÿffeold epeÿeth fel fontoth, kek liliom gÿÿekeret harom fel marokkal, gÿkfw gÿeokeret, Szakat feÿw fw gÿÿekeret ana manipulus. j s, Sarcocolat, koſtÿwÿfnek gÿwmÿelcheth, kÿkenth, Mumÿath, ana drachma j, mÿnd ezÿeketh harmÿncz fonth vÿzben feozd vgÿ hogÿ fele el apaggÿon, zwrđ megh es tegÿ ahoz megh chÿnalt vas zarth drachma 10. az vthan ifmet feozzed egÿ keweffe, zwrđ megh, es wlÿÿen bele az azzonÿallath.

Feÿer vÿazth egÿ latoth, Rofa olaÿth harom latot, ezÿeket olwazd eo3we laſſu tw3nel, valamenÿre hwch megh, az vthan tÿđ mofarban, Azzonÿallat Teÿewel awagÿ olÿ kechke teÿel kÿt azonnal feÿtenek az Mofar tÿrÿwel elegÿch iol eo3we annÿra hogÿ mÿndÿnÿſtwl megh feÿerÿggÿek. Az vthan az Feÿeth zwrđ le rola az mÿ le zwrđÿk. Ifmet tegÿ maas teÿet hozzaÿa, elegÿch eo3we, tegÿ ahoz teorÿt Saffrant harom penz nÿomonÿth, rofa olaÿth, keth latoth, Ludnak haÿat es chÿontÿa veleÿet mÿnd ket felet, fel latoth, chÿnalÿ mÿnd ezÿekbeol flaſtromoth ÿrhara, az Azzonÿallatnak tÿđ az hafara es chÿpÿÿere.

Az vefeknek es Hoÿagnak Sebÿſwleferÿl valamÿt orwoſſagoth oda feol ÿrtham, mÿnd ÿok ezre is.

(Cancer) **Madranak Feneÿerÿl.**

Az Madranak o3ton gono3 Sebÿſwlefe, mÿwel hogÿ az vndokſagnak es rothadaſnak oth helye vagÿon, vagÿ vndok genÿetfegÿs Sebbe, vagÿ Fenewe valto3ÿk. Az genÿetfegh naponkenth ÿnkab ÿnkab ewen ragwan, egÿeb fele kelebenÿÿeknel bwdeoſb, vndokſagoſb, ees nagÿob genÿetfegÿth chÿnal, Melÿnek eredetÿ vagion az oda ragadoth erÿs chÿpkeodÿ rago Nedueffegtwl.

(Oka) Fene lezÿen penÿgh az oda chÿorgoth Nedueffegtwl, melÿ oth megh gÿwlwen, az hewſegnek ereÿetwl megh tw3efwl es megh gÿulad. Ez penÿgh az Tw3efwleſtwl ennÿwel kwlÿmbÿ3, mert ez regÿ, es az faÿdalma kewefebbe gÿÿetÿr, az betegfegh is nem olÿan forro ebben. Kwlÿmbÿ3 az kemenÿ dagadaſtulis, Mert ezben hewſegh es faÿdalom vagÿon, de abban az kemen dagadaſban (leleÿ.) nÿnchen. Az Fenetwl penÿgh az Madra Nÿakanak

+333

aÿakÿ (Az zÿmerÿm teſth) dagadot es kemenÿ, es az ÿ3we ſwlt rutſagtul, vndok es felete kek zÿnw, kÿbÿl bwdÿs ruthſagh folÿ kÿ, vekonÿ es felete, awagÿ Neha Barna zÿnw

zabafu. Ez is bȳzonȳos ȳele, hogȳ az haľban es zȳmerȳm teľtben
mȳnth ha tȳwȳľfek volnanak es valamȳ fa, ȳgȳn faȳ, es Neha
igȳn igȳn verȳľfet vȳzellȳk az azzonȳallath.

Feȳer Ceclat, Temľoth, Saletromot, fa mofarban (Oruofsagok)
tȳrd ȳol megh ezȳketh, chȳnalȳ lagȳ flaľtromot kȳľd rea az
Teľtre.

Szepzȳľȳnek kȳ fachȳarth leweth, Lud haȳal elegȳch ȳzwe,
tegȳ egȳ kȳs tȳreoth Saffrant hozzaȳa, chȳnalȳ chȳapot gȳapotbol
ȳtaľd feol, told feol az zȳmerȳm teľtben.

Madranak kemenȳ dagadafarol. (Schirru[s])

Az Madra megh kemenȳȳdȳk ľmegh dagad mȳnt az kȳ neha
mȳndȳnȳľtwl, neha chȳak valamȳ reze, Es effele dagadas (Ieleȳ)
hanȳomodis femmȳth nem enged az Nȳomafnak es vgȳan femmȳ
vagȳ chȳak alȳgh erzȳ faȳdalma vagȳon. Fȳn alwa, nagȳ Nehez
terȳh ez, mȳnth zȳnte az egȳeb fele dagadafok is, merth ala
fwgh zȳnthe az zȳmerȳm Teľtre, veztegh wlwe penȳgh awagȳ le
fekwen, az eo Neheľfegewel az vegľȳ nagȳ hurkath nȳomȳa. Az
mȳneľben nehezfegeȳh zȳrȳz, Merth rȳľte tezȳ az labakath es
mȳnd az egez teľtȳth. Lezȳn ez az temerdȳk Nehez Nedweľfegtwl, (Okaȳ)
kȳ az Madraban be ȳttetȳk es oth megh Newekȳdȳk,
Awagȳ lezȳn az olȳan twzefwľľtwl, kȳ fem el nem ozol, fem
genȳetfegeȳs kelewennȳe nem valtozȳk.

Fodor mentath, Ruthanak az lewelet tȳrd megh, (Oruofsagok)
es vaȳal es olwaľtoth fenȳw vȳazzal elegȳch eoľwe, chȳnalȳ
chȳapot gȳapotbol, ȳtaľd fȳľ, nȳom fȳľ az zȳmerȳm teľtben.

Fȳľdȳ Boľzzanak leweleth es gȳeokeret feoľd megh
vȳzben, aľzal melegȳched es parolȳad. Az boľzzanak penȳgh az
magwat ad megh Borban ȳnnȳa.
Momordica olȳth es Feȳer liliom olȳth elegȳch eoľwe, es
aľzal kennȳed.

Feȳer liliomnak leweleth es gȳȳkereth fonnȳazd megh vȳzben,
kȳľd rea.

Kek liliomoth es Bakzarwo fweth feoľ megh vȳzben martogas
ruhat bele es tȳd az kemenfege.

Reechenek haȳawal kennȳed, Smegh lagȳul altalan fogwa az
Madra.

+334

Bakzarwo fwnek fachȳard kȳ az leweth, tȳrd ȳzwe lud

haýal, gyápotbol chýnalý chýapoth, ýtafd feol vele, es told feol az zëmerëm teftben.

(Inflatio) **Madranak fualkodafarol.**

(Okay) Az Madra megh fualkodyk Neha es ky terwl az Szelnék fokafagatul, kÿk az zwlefnek vthanna az Madranak wregeben mëntenek be, Awagy valamÿ mas okbol megh terëmwen (leley) oth zorultanak. Ebben az hafnak albo reze es az agÿek fël fualkodyk es faydalommal bantatyk, Melÿ faydalom gyakorta az Inas es Erës hufra melÿ az Szÿweth es az Twdëth az Maÿtul Ees Leptwl ket fele valagtÿa, el hath, es az Cÿomb kÿzÿreis, Es mozogwan az Tefth, Neha valamÿ zënges hallattatyk, es ha vÿoddal az hafat megh wtëd, meg zëndwl mÿnth az Dob. Es az Szel vgÿan Nÿlwan megÿën ky az Madra nÿakabol.

(Oruofsagok) Effele betegën igën yo Ereth vagnÿ, purgalnÿ is, es ehëztetnÿ kel effeeth.

Bodogh azzonÿ Mentaÿath fws megh Belëfben, ad megh ënnÿ, ha az madraÿa feol fualkodoth.

Bodogh azzonÿ mentaÿanak leweleyth march lÿztbël chÿnalt pepben, vaÿban raczd megh, ad megh ënnÿ.

Rutath feoz megh olayban, es azt az olayth teolch chÿewën az azzonÿallat zëmerëm teftben.

Daru orru fwet mÿnd gÿeokereftwl teorÿ megh, ebben agÿ egÿ nehezekeoth borban megh ÿnnÿa.

Rutabol, Cÿomborbol, Lo mentabol, pëzerczebeol, Fekete wrëmbeol, Malwabol, chÿnalÿ olÿ feordët ky az Madrat feol erÿe, wltëd abban.

Apiomot, këmenÿ magoth, vad këmenÿ magoth, Anifumot, tÿrÿ es chÿnalÿ eo3we lagÿ flaftrom moggÿara, tëd kÿwl az Madrara.

(Ventofitas) Ha penÿgh az Szel az Szëmerëm Teftbeol ky nem ÿwhetne valamÿ eo3we forrado3ot nÿalak mÿa, ÿleofben az orwofagok vthan, Az Baba kennÿe megh az vÿath feÿer liliom olayal, Nÿulÿon be az azzonÿallat zëmerëm teftben, es laffan ozlaffa el egÿ maftul az Nÿalat, es hozza ky onneth.

Szarwas chÿont veleÿeth tërd eo3we rofawal hogÿ olÿan fwrwfege legÿën mÿnth az Mee3nek, march ebben az gyápotbol chÿnalth chÿapoth, told fel az zëmerëm teftben, ky hozza ez az Szeleth.

+335

Mýrrhat teorÿ megh, ad megh vêrê borba ÿnnÿa.
Az hafanak alfo rezeth, kek liliom olaÿal, Laurus olaÿal, es
Bors olaÿal kennÿed.
Ha penÿgh fokaÿgh tartana ez betegfeqh, Erêfb
orwoflagokkal kel elnÿ.

Iften faÿat, Fekete gÿopart, Lo mentath, mÿnd ez harom
felebeol vegÿ ket nehezekeoth, kechke rago fanak magwabol hat
penz nÿomonÿth, kÿs feold Epeÿet egÿ Nehezekêth, Mezeÿ kêmenth
es zerechÿen keomenth fel nehezekeoth, Caffiat harom
penz nÿomonÿth, Bdeliumot, Ammoniacumot, mÿnd az ket felebeol
maffel nehezekeoth, Ruta es kapor olaÿt mÿnd ket felebeol,
egÿ latoth, Ezêkhêz tegÿ annÿ vÿazth es Terpentinat az Menÿ
ehêz elegh, chÿnalÿ ÿrhara ebbeol flaftromot, es chÿnald az
azzonÿallat Madraÿara.

Madranak wfzêgerêl.

(Mola)

Ez zÿnthe olÿan mÿnth egÿ eoÿwe fwlt darab hus, melÿ
az Madranak wregeben terê, kÿ neha mutath valamÿ formath.
Ez gÿakorta ruth darab allath, es Bêrrel vagÿ hartÿawal kêrwl
vetetwe vagÿon, es beleol abban lagÿ eoÿwe zavarodoth hus
vagon, kÿ fok apro Erechkekkel megh hÿnteteoth, de chÿontok.
Bellê rezeq, tagok, es Beleok nekwl vagÿon. Ez maganak eltetefth
az Erek altal zÿw, es zÿnthe vgÿ newekêdÿk mÿnth az plantak,
Annÿra meg terÿtÿ penÿgh az hafath mÿnth az Nÿolcz holnapÿ
gÿermêk. Neha ez igê oda ragad az Madrahoz, hogÿ Nemelÿ
Azzonÿallatok kezêrÿttetnek ezth el vÿffelnÿ Negÿ awagÿ Eoth
eztendêÿgh is, Neha penÿgh vgÿan telÿes eletêkben oth vÿfelÿk
Madraÿokban. Neha penÿgh olÿ keweffe ragad az Madrahoz,
hogÿ harmad vagÿ Negÿed holnapra kÿ efÿk onneth, es zÿnthe
megh newekêdefere nem meheth. Ennek ez

(Okay)

wfêgnek nem chÿak az Azzonÿallat Hawÿ ver folÿafanak vere
oka, fem az azzonÿallat Nemzê magwa zêrÿÿ es chÿnalÿa chak
ezth, merth foha Nem lattatoth ez vÿlagon olÿ azzonÿallat kÿben
ferfiu nekwl ez wzêgh megh termêth volna. De oka ennek az
Ferfiunak magwa, kÿ awagÿ meg rothadot, awagÿ valamÿ okbol
erêtelen, kÿ az Eledelt magahoz vonhattÿa ÿllehet, de femmÿth
megh nem formalhat. Az wzêgh hordozalban, zÿnthe mÿkeppen
az gÿermêk fogadalban, az hawÿ ver folÿafok megh alnak, Az

Cÿëchÿëk megh Newekeodnek domborodnak, Etelnek vtalafa
vagÿon, Az Has laffan laffan feol Newekeodÿk, kÿ mÿa azth
+336

velne Embër hogÿ ÿgaz gÿermeok fogontatoth. De az ÿgaz fogadot
gÿermëktwl ennÿbeol kwleombëz, Merth az gÿermëk laffan es
nagÿ kënnÿen mozogh, De az wßëgh nagÿ Neheffeggel aal otben,
awagÿ az melÿ felere az Azzonÿallat fekwzÿk, nagÿ rohanaffal
fordul arra. Az wßëgh vÿfeleßben az Azzonÿallat nehezben ÿar,
es mÿn্থ egÿ Nagÿ terëh vgÿ fwgh le az Madraÿabol, Tagaÿ
megh vekonÿodnak, es az Hafath gÿakorta valo faydalom gÿeotrÿ,
kÿkben chÿak egÿ lÿnchen az ÿgaz gÿermëk fogontotalban,
ÿeleoßben ha egeffegës az azzonÿallath.

Ez Betegfegh igën gÿogÿulhatatlan, hanemha gÿogitafahoz
igën ÿdeÿen hozza kezdnëk. De azerth valamÿn্থ lezën, vgÿan
(Eledele) hozza kel orwoßaggal nÿulnÿ, Legh elëzër azerth ÿo zagu
etkekkel, de bor ÿtallal keweffel elÿën. vÿz ÿtalt el tawoztaßfon.

Es laffu ÿarafokkal ÿarÿon. Feordëwel igën elÿën, es veztegh
fekwteben az labayth mÿndenkoron magaßan tarchÿa fël.

(Oruofsagh) Lagÿ Flaßtromokkal, parlaßokkal Chÿapokkal,
kenë ÿrekkel, kemenÿ flaßtromokkal kÿk megh lagÿttÿak
ÿo orwoßlanÿ, mÿn্থ Nagÿ Malwa, Feÿer malwa, Szëkfw, Saarkerep,
Len magh, Bakzarwo fw, es tëb effelek.

Dealteaval kennÿed az kemenfegëth, awagÿ chinalÿ ÿrhara
Diaquillont, es ragaзд rea.

Edës Mondola olaÿth, drachma iij, Feÿer liliom olaÿth, drachma ij s.
Tÿknak es ludnak këwerÿbël mÿnd kettëbël drachma j. s. Len magbol
kÿ nÿomot leweth, drachma s. Bakzarwo fwnek magwabol kÿ nÿomot
leweth, drachma. s. Ammoniacomot, drachma j. Bdeliomot drachma j. Feÿer malwanak
gÿeokeret, scrupulus j. konkolth, scrupulus j. vadkeomenth, scrupulus j. vÿazt az menÿ
ehëz elegh, chÿnalÿ kenë ÿreth, de legh eleozër is az Bdeliomot
es Ammoniacomot Borban megh aztaßad, es vgÿ chÿnalÿad megh
az ÿreth, Ezzel kennÿed az kemenfegëth.

Vaÿath, Dÿzno haÿat, zarwas zaranak veleÿet, Tengëry
zëleoth. Len magot, Bakzarwo fweth, de ez ketfelenek magwabol
az melÿ lewet kÿ fachÿarз chÿnalÿ chÿapoth gÿapotbol, march
ebben melegën es told feol az zëmerëm teßteben.

Kapotnagnak, Sarga liliomnak, pirÿto fwnek az gÿëkereÿbeol,
drachma ij, ruta magoth es konkolt mÿnd az keth felebeol, drachma s,
Maÿorant, zerechën dÿot, Szëkfwet, Baber magoth, mÿnd ez Negÿ

felebeol drachma j. Cýpros fat, scrupulus j. Castoreumot, Euforbiomot, mynd ez
keth felebêl, scrupulus s. têrd megh es zýtald megh az kýk arra valok,
az vtan chýnald êzwe terpentinawal, chýnalý chýapot, ýtafd feol,
es told az zêmerêm testben.

Affele melegh vyzekben mýnth az varadý hew vyz
feolêtte igên haznos feorêdný.

+337

Az Hawý ver folýafnak megh ýnditafarol Melý orwoffagokat
ýde ala ýrtham, mynd ýok erre.
Mýndên orwoffagh ýo erre, awalamelý lagýth es ronth,
melýek feleol igaz eleget ýrtam oda fêl, ahol az vizý Betegfegnek
orvoñafarol ýrtham.

Madranak Vyz betegsegerêl. (Hýdrops)

Megh dagad az Madra nýha vyznek fokafagatulis, ký
býzonnyal az Madranak vyz Betegfegê. Ebben ez nyawalýaban, (Ieleý)
fuualkudas vagýon, nagý Neheffegh es zênges, mýnth valamý
vyznek habozafanak zêngefe. Ennek azon oka vagýon (Oka)
mýnth az Beor keozêt valo vyz betegfegnek, tudný az Maý vagý
az Lep vetkes volta. Az vyz mýndazon altalis az hafnak wregebêl
zokatlan es lathatatlan vtath chýnal az Madraban. Gyakorta az
maýban lewê Nagý Er is, melý az verth ýdeftowa az Erekre
oztýa, vernek Sawoyath bochyattia az Madraban, Egý Azzonýallat
volt ez Nyawalýaban, kýnek mýkor az hawý ver folýafnak
ýdeýe el ýwth volna, Eleozêr effele vyzes Moslekot annýth
êttêth ký az Madrabol ýde ala az Nýaka altal, hogý Hat vagý
Nýolcz Medencze is megh têlth vele, ký Cýtrom zýnw es forro
volth, kýnek ký eottefe vthan az hafa mýngýaraft megh zalloth.
Es annak vthanna, az Hawý ver folýas kêwetkêzêth reaýa az
termezetnek folýasa zêrenth. Masodýk holnapbanis zýnthe megh
vgý folth. El vegre ozton zýnthe megh týztult, es annak
vthanna megh terhefêdeoth, es ýo egefegês gýermêkeoth zwlth.
Effele azzonýallatnak az orra mýndenkor taknýos, zêmeý feketek,
Es mýndenkor lankadas vagýon raýtha.
Fodor Mentath, Tengêrý zêleoth, Egý kewes Soth, têrd êzwe
ezêketh, teod az Madrara.

Chýpket fêz megh vyzben, azth aggyad enheýra ýnnýa az
Azzonýallatnak.

Fenýw magoth es rutath facýarý ký feýer Borban, agý abban
enheýra Eoteodfel latoth ýnnýa.

Madranak faÿasarol.

Aÿ Madranak olÿ ig  n nagÿ aÿ eo faÿdalma aÿ k  n vag  on
m  nth ha vg  an ragna valam  , Effele faÿdalom vag  on, Eleol,
hatul, aÿ Ag  ekban, Far tetemben, es m  nd  n  ftwl aÿ hafban.

+338

M  kor pen  gh m  nd ez  k fa  nak, aÿ Aÿzon  allat feol fem
kelheth. El fem alhat  k, Ch  nald a  ert e  t nek   ez orwoffagoth.
Va  at eleg  ch eo  we   arwas   ara ch  ont  anak aÿ vele  jewel,
kend valam  re es t  d aÿ fa  o helre.

M  kor pen  gh aÿ Ag  eka chont  a, hafa es hata fa  , aÿ
homloka  s fa  , es e  th foka  gh nem zenwedhet  , Ludha  at rofa
Me  zel eleg  ch eo  we,   o Borral t  rd     we eok  th, kend ruhara
es t  d aÿ fa  o helre.

Bafa rofanak g   keret teord megh, awag   aÿ kek liliomnak,
ad borban megh   nn  a.

D    no porc  nnak magwaban teor   megh t            , ad
megh borban   nn  a.

Ch  alannak leweth fach  ard k  , march ruhat,
vntalan bele, es t  d aÿ fa  afra.

Mehfwnek lewelet feo  d megh borban, t  d a  th aÿ fa  o helre.

Rutath n  erfeth teor   megh, eleg  ch     we va  al es D    no
ha  al, a    al kenn  ed meleg  n.

  erech    n D    t, Madra fwnek g   kereth, f    d megh fe  er
borban, ad megh   nn  a.

C  nadon  at g    kereftwl t  r   megh,   eekfw olay  ban forrald
megh, keof  d aÿ hafnak albo rezere.

Fe  er liliom olay  th es len magh olay  th eleg  ch     we, g    pottal
    ta  d feol es keof  d meleg  n aÿ hafara.

Fodor mentath, Madra fweth, teg   meleghe teglara, hog   aÿ
fwek megh melegwl  enek, t    ta borral a  th   tt    d megh es keof  d
aÿ hafara.

Baber magoth t  r   megh, ch   nal   flafromot bel  le t  d aÿ
Madrara feolwl.

Fa mohot feo   megh v    ben, Meleg  n wl    n bele aÿ aÿzon  allat
hog   feol er  e aÿ Madra  ath.

Natragulanak fach  ard k   aÿ leweth, march abban g    potbol
ch   nalt ch    poth, n    md f  l aÿ t    teben.

Len magoth f     megh v    ben, es t    ch feol a  t aÿ v    eth
ch    w  n aÿ     mer  m t    teben.

Malwat feoz megh vȳzben, parolȳad aȳzal aȳ Madrat awagȳ
aȳ vȳzet tȳlch be aȳ zȳmerȳm teſtben.

Porchȳn fwet fȳz megh vȳzben, tȳlch be aȳ zȳmerȳm teſtben
igȳn haznos.

Kaprot feoz megh vȳzben, wlteſd abban melegȳn
hogȳ feol erȳe aȳ Madraȳath.

Szapor a fwnek leweleth vȳ Dȳzno haȳal tȳrd ȳzwe, vagȳ
penȳgh rofa olaȳal, es chȳnald rea.

+339

Madranak szorulafarol.

(Phimosis Vteri)

Aȳ Madranak Sȳaȳa vagȳ aȳ Nȳaka annȳra megh reked es
megh zorul, hogȳ aȳ Ferfȳ Nemȳȳ magwat be Nem bochȳattȳa,
awagȳ ha be bochȳattȳa is, megh nem tartȳa, merth aȳ Darabos
hus mȳa kȳ oth termȳt vgȳan Nem zȳhattȳa ȳol be aȳ Nemȳȳ
magoth. Neha aȳert tȳrtȳnȳk hogȳ be bochȳattȳa aȳ Nemȳȳ
magoth, es megh tartatȳk oth aȳ Madra zoros zaȳaban, vgȳan
meghis fogonodȳk. De aȳ fogontototh gȳermȳk aȳ zȳwleſkor,
halalra valo alkolmatoffagoth zȳȳȳ aȳ Aȳzonȳallatnak, merth aȳ
zoros helȳrȳl kȳ nem ȳwhet. Aȳ Madranak penȳgh effele (Oka)
nȳawaliaȳa teortȳnȳk aȳ Megh twȳelȳdes mȳa, melȳ raȳtha volth,
merth aȳ megh kemenȳȳdȳk. Awagȳ penȳgh teortȳnȳk aȳ kelewenȳ
mȳa. Ennek bȳzonios ȳeleȳt tapogataſſal megh eofmerhetnȳ.

Bakȳarwo fwet feoz megh vȳzben, abban aȳ vȳzben (Oruofsagok)
elegȳch olaȳos vȳzeth, march ruhat abban, es aȳzal melegȳched
es parolȳad.

Iuhnak gȳapȳan aȳ Melȳ Sȳros kȳwerfegh vagȳon, Terpentinat,
Soth, eȳȳket elegȳcd eoȳwe, es chȳnalȳ chȳapot, kewerd bele
es told fȳl aȳ zȳmerȳm teſtben.

Lagȳto orwoſſagok mȳndeoneok haznalnak ennek, Nagȳ
Malwa, Feȳer malwa, konkolȳ, Bakȳarwo fw, len magh,
Ammoniacum, Bdeliom, Terpentinak, Haȳak, mȳnd io eȳȳkbeol
flaſtromokat chȳnalnȳ.

Ha aȳ Betegfegh regȳ leȳȳn, ȳo zagu fwekkel, Es fa heȳal
fwſtȳȳed alol.

Sha oȳton megh kezdene lagȳulnȳ valamenȳre, Sȳaraz
Spongiat vegȳ, kȳfd erȳs cȳȳernara, told feol aȳ zoros helȳre,
hogȳ megh tagulȳon. Sha aȳ Spongia magatul kȳ efȳk, ifmet
temerdȳkb Sponȳat nȳomȳ bele. Es legȳȳn keȳen fok modu
Sponȳad ahoȳ valo. Annak vthanna. Erdeȳ vborka gȳwmȳlcheth,

têrêr temfot, Mezeth, elegych eo3we, zÿtafd feol Spongÿawal, es
told feol az zêmerêm testben.

Sha ez vthan kÿ vezêd onnath az Spongÿath, es meg is az
helÿ nem elegh tagafnak lacczÿk, Vegÿ kek liliom olaÿth, uncia ij,
Terpentinat, drachma ij. Lud haÿat drachma j. kek liliom gÿêkereth es Thêmyent
mÿnd ez keth felebeol, drachma s. vÿazth az menÿ eheoz elegh, ebbeol
chÿnalÿ ÿreth, kend megh az Spongÿat vele, es told fêl ifmet
az zêmerêm testben.

Sha az helÿ megh twzefêdeoth valamÿmodon, tehat az kek
+340

liliom olaÿ helyeben, rofa awagÿ viola olaÿt chÿnalÿ az zerzam
keozÿben.

Mÿkor ozton az Twzefwlefe megh zwnÿk, es az helÿ is megh
nÿlatkozÿk, Rofa olaÿbol es Lud haÿbol chÿnalÿ zerzamothe,
kend azzal megh az Spongiath, es zÿnthe az Sebnek helyeigh told
feol, hogÿ laffan laffan megh erêffêggÿek. Az Spongÿat penÿgh
mÿnd addigh oda kel nÿomnÿ mÿgh nem megh gÿogÿul ÿol, hogÿ
az Madranak zaÿa ifmeth be ne zorulÿon.

(Haemorrhoids Vterj) **Madrabol valo Ver folÿasrol.**

Effele ver folÿas vagÿon Neha az Madra zaÿabol, neha
penÿgh az zeomereom testnek chÿak az zaÿabol, merth az ver
folÿas kÿ vagÿon az Ereknêk megh Nÿlafabol zÿnthe vgÿ megh
terêm ez keth helyên, mÿnth zÿnthe az az Alfelben. Ezt az magÿarok
Swlÿnek Newezÿk. Megh eofmernÿ ezth az faÿabol es
az vernek kÿ omlafabol, ÿeleofben mÿkor az ferfÿ vele keozêfêdÿk.
Feoldÿ Szêdeorÿên az melÿ Spongia zabafu terêm, awagÿ
az geztÿnenek feolfê gÿakdofo heat, têrd megh, azzal hÿncÿed.
Swlÿ fweth es Eokeor farkat feoz megh borban es vÿzben,
march ruhat bele, es têd rea.
Az alfelben valo verfolÿasrol valamÿth oda fêl ÿrtham,
mÿnd ÿo orwoffagh errêl.

Madranak hÿdegfegerêl.

Ha az Madra hÿdegh es Faÿ, ver ÿw kÿ belêle, es hÿdegh
verÿtêkeos. Mezeth, Terpentinat, lud haÿat mÿnd egÿ mertekre
elegych eo3we ezeoketh chÿnalÿ chÿapoth gÿapotbol, keward ez
zerzamban, es told feol az zêmereom testben.

Fekete wrmeoth, Lud haÿat, rofa olaÿt, elegych ê3we,
march gÿapot chÿapot bele, es told feol az zêmerêm testben.

Bors olaÿban keward az Cÿapot es told feol.

Madranak hewfegerêl.

Lud hayath, uncia j. Opiomot, drachma j. Rofa Mezeth, uncia ij.
Rofa olayth, uncia j. vÿazt az menÿ ehêz elegh, elegÿch êzwe tÿkmon
feÿerrel es azzonÿ embêr teÿewel, es flaftrom moggÿara chÿnald
az Madrara.

+341

Hawÿ ver folÿafnak megh rekedefêrêl. (Suppreſsio)

Az Hawÿ ver folÿas ÿndul megh termezeth zêrenth tÿzêñ
Negÿ eztendêş korban, es veget teÿêñ Eothwen eztendêş korban.
Nemelnek kezdetÿk tÿzêñketh eztendêş korban, es megh aal
Hatwan eztendêşkorban. Nagÿ fokaknak keſêbbenis kezdetÿk, es
hamarab vege lezêñ. Ennek oka az termezetnek es az Eletnek (Oka)
kwleombeozefe, kÿ Nemelÿeknek bwſegêlben zêrzÿ effele
ver folÿaſth, Nemelÿeknek penÿgh chÿak igêñ keweffe. Annak
okaerth ennek tÿztulaſanak melto es ÿllendê moggÿa chÿak az,
a kÿ az termezettel es az Eletnek Nemewel egÿenlê. Kÿ chÿak
ez egÿ ÿegÿbeol eoſmertetÿk megh, hogÿ mÿkor az folÿas megh
aal, az Erêth el ſem zakaztÿa, megh ſem Nehezÿtÿ az azzonÿallatoth.
Hawÿ ver folÿafnak azerth megh allafa vagÿ megh rekedefe
az megh erth wdêben ha megh Nehezkeſwles nekwl lezêñ, Termezeth
ellen valo az. Ebbêl ÿlÿen bantaſok keowetkeoznek, (Ieÿÿ)
ÿmêlges, Etelnek vtaſaſa, vekonÿoknak, val keoznek, Feonek, es
mÿnd az egez teſtnek neheſſege, egÿ vgÿmÿnt valamÿ el faradaſnak
faÿdalma. Az vÿzelet temerdêk es zawaros, vêrêş es gÿakorta
vgÿan fekete zÿnw, kÿkbeol ozton azth mongÿa Hippocrates,
hogÿ Nehez es hozzu betegſegêk kêwetkeoznek.
Nÿlwan valo es lathato chÿnalo okaÿ ennek, (Okay)
Az Etelnek ÿtálnak kewes volta, fêleotteb valo munka, (Kwlê)
fok verÿtek, vernek modnekwl valo folÿaſa, vagÿ az Orbol, vagÿ
az Alfelnek megh nÿlth ereÿbeol, vagÿ az Megh vagoth Erbeol,
Okadas, Szeknek fêleotteb valo mênefe, az Teſtnek megh hÿtwankodafa
valamÿ betegſegh mÿa. Sêth az Nagÿ gondvifeles, az
banath, az ÿzonÿo felelêş, gÿakorta megh rekeztÿk az Madrath.
Belê okay penÿgh vadnak vagÿ az fê tagokban, vagÿ (Belê)
az egez teſtben, vagÿ chÿak azon Madraban. Az feo tagokban,
mÿnth az Maÿban, az lepben, az gÿomorban, az Twdeoben, Merth
ezêkben ha valamÿ hÿdegh mertekletlenſegh newekeodeoth, vagÿ

Soha addigh az Azzonýallat megh nem Eoßwl mýgh nem az hawý ver folýafa megh reked, awagý ýnkab el aal rola de termezeth zêrenth, De ha mýkor ozton megh aal es el reked, es foka eel az vthan, kêzwenýeos, korfagos, vagý chýemêrlê lezên, es Megh Eoßwl.

+342

Nagý rekedes, vagý feoleotte kemený dagadas kêwetkeozýk. Mýnth az Sar výt el folýafban, az Abrazatnak ruth megh valtozafaban, az výt betegfegben, az fuladozafban, es egýeb betegfegêkben, kýknek vetkes voltokbol az Ereken valo ver megh vez, es megh erêtlenêdýk, es az mýa femmýkeppen nem leheth hogý az Hawý ver folýas, igazan es az termezethnek rendelese zêrenth folýhaffon. Mýkeppen hogý attul fem leheth az hawý ver folýas, hogýha temerdêk es Enýwes eledelbêl, awagý fok hýdegh ýtalbol, awagý Nappalj hewolkodasbol, az ver hýdegge, lassuua, es temerdêkke lezên az Egez tefben. Az Madraban leweo ok penýgh ez hogý az hawý ver folýas nem lehet, Megh hwles, Megh rekedes, olý a ký chak magatul vagion, olý is ký dagadaftul lezên, mýnth az keo zabafu kemený dagadaftul es az Twzefwleßwl. Madranak el fordulafais oka, es valamý az Madra zaýat othben be rekezthetý, mýnth eozwe fwlth ver, Newekeodeoth darab hus, fok kêwerfegh, raýta keolt es newekêdêt Bêrêchke, othben valo Sebnêk gonozul valo eozwe forradafa, awagý az termezethnek formalafanak vetke. Melý vetêkbeol lattatoth egý azzonýallat, kýnek hawý ver foliafa foha, fem egýeb valamý nem folth az Madraýabol, de mýndazon altalis telýeffeggel ýo egeffegben eelt zýnthê hatwan egtendêýgh.

(Oruoffagok) Varýulab fwet teorý porra, ad megh borban ýnnýa es azon fwet feozd megh výtben, es chýnald ala az azzonýallatnak parolýad vele. Awagý azon fwnek fachýard ký az leweth, gýapotbol chýnalth chýapot march bele es told az zêmerêm tefben.

Výolath es Mirrath tegý fazekban, têlch tele az fazekath effê výtzel, chýnald es tapaýd ýol be az fazek zaýath vgý hogý az paraýa ký ne ýwhessên, forrald feol az Twznel, Heth egez oraýgh egý vegben mýnd fêzzed, vêd ký az vthan, es az Azzonýallath wlýênrea, annak az paraýa mênnyên fêl az derekaban

az zëmerëm teftën, vgÿ hogÿ mënnel melegben el twrhetÿ. Ez olÿ
 orwoffagh, hogÿ az kÿnek foha Hawÿ ver folÿafa nem volth is,
 el ÿndÿttia raÿtha.
 Rutath drachma iij, Dictamufth drachma ij, Dÿoth iiij, tÿrd eoÿwe eÿëketh,
 Fekete wrmëth vagÿ chÿomborth fëÿ megh borban, es abban ad
 +343
 Feoldÿ fenÿw fwet teorÿ megh, flaftrum moggÿara chÿnald
 az aÿzonÿallat zëmerëm testere, megh tÿÿtÿttia az Madraÿat, el
 ÿndÿttia hawÿ ver folÿafat, Es ha megh hwlt volna az Madra
 attulis haznal.
 Lo mentath, rutath, zederyfanak heath, feoÿd megh borban,
 ad eÿth ÿnnÿa.
 Mÿrrhat, konkolt, pirÿto fwet teorÿ porra, es ad megh borban
 ÿnnÿa.
 Kapotnakot, Mezeÿ keomenth, Apiom magot tÿrÿ eÿwe, ad
 megh borban ÿnnÿa, feolëtte igën megh ÿndÿttia az hawÿ ver
 folÿafth, meeg az vÿzeletëthis.
 Cÿpros fath az melÿbeol ladat chÿnálnak teord porra, ad
 megh ÿnnÿa borban, Ennel orwoffagh femmÿ ÿob nem leheth
 annak megh ÿndÿtafara.
 Keth fÿgeth es valamÿ kewes Sot tÿrÿ eoÿwe, kend
 gÿapotbol chÿnalt chÿapra, told feol az zëmerëm teftben.
 Vëreÿ fenÿw fanak teorfeoken melÿ gomba terëm, Agaricum
 Newe, teord porra, dÿÿno kenÿer fwnek az lewet fachÿard kÿ,
 elegÿch eoÿwe, valamÿ Szeekfw olaÿt is elegÿch hoÿÿa, chÿnalÿ
 chÿapoth, melegën kewerd ebben, told feol az zëmerëm teftben.
 Borfot, Tetwfweth, teorÿ porra, wltefd fërdëben es eÿ port
 ad megh borban ÿnnÿa, awagÿ meeg ÿob mÿkor az feordeobeol
 kÿ kel ÿÿÿadwa es akkor adod megh ÿnnÿa. Ez igën hamar haznal.
 Mÿkor kenÿeret akarÿ fwtnÿ, az melÿ vÿÿben az kowaÿth
 megh elegÿteod, agÿ abban ÿnnÿa.
 Zerechën këmennek vÿragath, Erdeÿ rutath, kapotnakot,
 Szeekfwnek vÿragath, këmenth, gencianat, pirÿto fwet, Spicanardot,
 Feoldÿ fenÿw fwet, Anifumot, Babÿch fwet, ana drachma, x, feoÿd
 megh harom fonth vÿÿben annÿra hogÿ keth reÿe el apaggÿon,
 zepën ÿwrð megh, es eÿ lewben elegÿch egÿ Nehezek Ammoniacumot,
 ebbeol oÿton reggel reggel [!] hat latot agÿ megh ÿnnÿa.
 Cÿodalatos feo orwoffagh.
 Kek liliomot teorÿ porra, ad megh borban ÿnnÿa, eÿ porth,

awagÿ parolÿad az fwewel.

Fa heat agÿ ÿnnÿa Borban, awagÿ Mÿrrhawal eggÿwt
chÿnalÿ chÿapot beleole, told az zeomerem testben feol.

megh ÿnnÿa az zerzamokath, chÿodalatos fê orwolffagh es igên
megh probaltatoth, az Hawÿ ver folÿafnak el ÿnditafara.
Rutath es Feÿer wrmêth fêz megh borban, tegÿ ahoz Eoth
zêm borfoth teorwe, ad megh ÿnnÿa.

+344

Mÿrrhat feÿerwrêmmel es rutanak kÿ fachÿarth lewewel
chÿnalÿ eo3we, têd az zêmerem testhbê.

Kechke ragonak magwaban porul agÿ megh borban
egÿ Nehezekeoth ÿnnÿa.

Vêrês hagÿmat teorÿ megh, es az zêmerem testêth beleol
kend megh vele.

Tÿk es Lud haÿal kend az zêmerem testêth beleol.

Lenmagot feoz megh vÿzben, azzal parolÿad megh Szekên
vagÿ fazekon.

Keferw babot feoz megh vÿzben, annak az lewet Mÿrrhawal
es Mezzel elegÿch eo3we, chÿnalÿ chÿapot gÿapotbol, kewerd bele
es told az zêmerem testben.

Machka têwÿffet feoz megh, ad azth ÿnnÿa.

Retêknek kÿ fachÿart lewet ad megh ÿnnÿa.

Vadoczot têrÿ megh, annak lÿztÿt elegÿch eo3we vêrês
kapoztanak kÿ fachÿart lewewel, chÿnalÿ chÿapot, march ebben,
told feol az zêmerem testben.

Faÿ Borofÿyannak agaÿnak vegfê fwrtÿth têrd megh, teod be
az Testeben az azzonÿallatnak.

Agaricomot teorÿ megh, ad megh Mezes eczetben ÿnnÿa,
haznal.

Barlon vÿragh fwet feoz megh vÿzben, es kend azzal az
zêmerem testeoth beleol.

Feÿer liliomnak gÿeokeret egefd megh, elegÿch eo3we rofa
olaÿal, teod feol az zeomerem testben.

Fekete wrmêth feoz megh vÿzben, azzal parolÿad.

Szeekfwet fêz megh vÿzben, azzal parolÿad.

Feÿer ola3 vÿragnak magwaban keth Nehezekeoth
têrÿ megh, borban ad megh ÿnnÿa.

Bafa rofanak gÿêkereth teord megh, agÿ borban megh ÿnnÿa
egÿ mondolanÿth.

Feýer awagý fekete hunýornak fachýard ký az leweth
chýnalý chýapot gýapotbol, march abban, es teod feol az zémerém
teftben.

Mýnd az ketfele farkas Almaban vegý huz araný nyomonýth,
kek liliom gýeokereth, drachma, 8, Igaž laccat, Fekete pēžerczeth, ana drachma, 8,
Reubarbaromoth, drachma, 30, Spicanardot huz araný nyomonýth, Aloes
faýat huz araný nyomonýth, Squinanthumot, drachma, 8, teord megh
ezēket zýtald megh, týtza Mežzel chýnald eožwe, az melýnek
taýtekat el hantad, Ebbēl egý vttal harom Nehezekeoth agý megh
ýnnýa Melegh výtben, de olýanban az melýben kapotnakot vagý
Szeekfwet feožtel megh. Ez erēssfen megh ýndittia az hawý ver
+345
folýaſth, Madranak faýdalmat el vezý, Es az gýomroth is megh
erēffity.

Liliom olayth, ruta olayth, ana uncia j, Fekete wrēm lewelet,
Chýombort, Lo mentath, ana scrupulus j. kek liliom gýēkeret, scrupulus 2,
Ifopoth, Fekete es veorēs gýoparth, ana drachma, j, tegý hozza az meny
výaz eleghe, chýnalý keneo ýreth, ežzel kennýed az hafat es
Madraýat.

Szeekfwbeol, Fekete wrēm lewelebeol, Feýer vizý Mentabol
chýnalý feordeoth es feorēžd ebben. Az fērēdes vthan Caſtoreumoth
drachma j. Feýer mentath, drachma s. tērd porra ežketh, Erēs O borban
ad megh azonnal ýnnýa.

Chýombort feož megh borban, ad megh ýnnýa, el
ýndittýa az hawý ver folýaſth. Haznal arrolis ež ýtal az ký
igēn fýngýk.

Maýoranth. kakuk fwet, Lo mentath, Szeekfwet, Chýombort,
Fekete wrēmth, kek liliom gýeokereth, fēžd megh fažekban výtben
ežēket, de az fažekat fēlwl ýol be tapažžad, es az keožepýre
tolý egý Nadbol chýnalt cýewēt, hogý az ažzoný allat rea wlwen
az zekre, es az fažekat ala tewen, az Cýew veget az zémerém
tefteben tegýe hogý az paraýa oda feol mēnnýēn, igh parolýad.
vgýan ežēn fwekbeol ýo fērdēt is chýnalný, es keoldeokeigh
wltetný az výtzeben.

Farkas almat hýmeot, kek liliomnak gýēkereth, laccat, ana,
elegých eožwe výtben a melýben Apro Boýtorýanth feožtel megh,
melegh výtben reggel agý eccžēr ebben Negý Nehezekeoth
megh ýnnýa.

Iften faýat fēž megh výtben, az ažzonýallath zémerém
teftet moſd megh ežzel beleol. Az vthan feýer wrēmth es fekete

wrmêth feoz megh Dÿo olayban gÿapotbol chÿnalÿ chÿapot,
 azta3d megh ebben, told feol az zÿmerem testben.
 Mehfwet <fwet> feoz ÿol megh vÿ3ben, melegÿen agÿ abban
 ÿnnÿa, fok ÿdeiglen valo hawÿ ver folÿafnak megh allafat is el
 ÿndÿttia.

Hawÿ Ver folÿafnak termezeth kÿwl

valo mÿneferel.

(Profluuium)

Az fÿlÿtteb valo Hawÿ ver folÿas penÿgh, az az
 termezetnek kÿwle vagÿon, kÿben vagÿ bÿweb wer annal az mÿnth
 kellene, vagÿ penÿgh gÿakortab, vagÿ tÿb ÿdeigh, awagÿ nem
 akkor mÿkor az eo ÿdeÿe volna, folÿ. Mÿndÿen beofegÿs (Ieleÿ)
 es feoleotteb valo hawÿ ver folÿafnak ÿeleÿ az Erÿtlenfegh, es
 +346

azoknak termezeth kÿwl valo bantafok, kÿk az modnekwl valo
 hawÿ ver folÿaft kÿwetÿk, mÿnth, Etelnek nem kewanafa,
 Nÿerfefegh, orczanak ruth zÿne. Labnak es egÿeb testnek olÿ
 lagÿ megh dagadafa, kÿ faÿdalom es forrofagh nekwl vagÿon.
 (Okay) Lezÿen penÿgh ez megh wreffwlesnek bÿfege, mÿnd azokbol
 az okokbol az melyek az verth annÿra megh hewÿtÿk, megh
 vekonÿttÿk, es Nemÿnemw keppen vgÿan kezÿrÿtÿk is, hogÿ
 az Ereknek ßaÿok telÿeffeggel megh nÿlatkoz3zek, es az ver
 olÿan nagÿ rohanaffal ÿwiÿen hogÿ az termezetnek ereÿetwl
 femmÿkeppen megh ne tartoztathaffek. Megh lezÿen az megh
 rakodas mÿa is, kÿ neha annÿra fÿlÿtteb vagÿon, hogÿ nem
 chÿak az erek zaÿath Nÿttÿa megh, de az Erek keoz3wl az vekonÿat
 vgian megh is zakaztÿa. Melÿ dologh megh efÿk azokon,
 kÿknek hawÿ verfolÿafok fok wdeotwl fogwa megh rekedÿt volt,
 es annak vtanna fwrwbben es hamarab megh ÿndult. Es azokon
 is megh efÿk az kÿk valamÿ okbol gÿermÿkeot veztnek. Az
 Nehezen zwles vtan is megh tÿrtenÿk, mÿkor az zwleteoth
 gÿermeok Nagÿ, vagÿ vÿ3za zwletÿk, kÿ mÿa az Erek vagÿ Megh
 zakadnak, vagÿ feoleotteb megh nÿlnak, az vernek modnekwl
 valo fokafaganak folÿafa, erÿzakkal is megh lezÿen.

Az gÿakortab valo Hawÿ tÿztulas, vagÿ kecczÿr
 vagÿ háromzor lezÿen azon egÿ holnapban, de ha bÿfeggel lezÿen,
 vgÿan azon okokbol lezÿen, Merth az termezeth fem rÿndÿt, fem
 menÿfeget ennek megh nem mertekÿlhetÿ, Es ezÿk az modnekwl
 valo kÿ omlafok fwrwfeggel es hertelen leznek.

Vagyon az Madranak Cýpêgese is, awagý fok wdêtwl fogwa
 valo chýorgafa, melyben az veer chýak laffan laffan, es myndên
 rêndnekwl chýorogh le, Neha týztan, Neha Sawoffan, es Nemýnemw
 verês genýetfegês ßýnwen is Neha, Es lezên az zwnтелен
 neha, wdênék valamý keozbe vetesewel Neha. Ennek oka az
 Ernek maga ký etele, vagý az Ernek az Sebbel valo eozwe
 zêrkêzeodefe, ký Neha az Madraban, de gyakortab az Nyakaban
 lezên megh. Mýkor chýak az Ernek ký etele oka, akkor vagý
 femmý, vagý laffu faydalommal vagion. De ha az Sebêfwles is
 vele vagyon, az faydalom nagý es Nýlwan valo, ýeleofben mýkor
 az výt Embêr be bocýattia az zêmerêm testben es tapogattýa.

Galenus azth irýa, hogý az Azzonýallat Meheben Cýewên
 vthý fwnek ký fachýart lewet bocýatotta Negý Nap egý mas
 vthan, azzal allatta megh az ver folýafth, melyet femmý orwoffaggal
 annak elêtte megh nem allathatoth. Hu3 Nehezekeoth kel
 penygh ecczêr bele têltený.

(Tanufagh.) Legh elêzêr mynd azon alatalis, Ez nyawalýat
 +347

laffan zwkzegês orwoflaný. Azert az keth veseýet Sandalom
 Olayal kel kenný, Nyugoggýek ýaraftul igên oýa
 magath. Bort fe igýek, Swltet egýek legh ýnkab, es (Eledel)
 myndên melegiteo allattul ký az termezetêth melegýtene, ýgên
 oýa magath. Az Cýêcheý ala keoppêlýêket vethný igên ýo, de
 az keoppêlý helyet megh Nem kel vagdalný.

Coriandrumot, Bafalicont, azald megh teord megh (Oruofsagok)
 es keward eozwe Eczettel, chýnalý gyapotbol kerêth. Lo foskanak
 fachýard ký az leweth, march abban az kerêth, kend rea
 az vtan az Coriandrumoth es Bafalicomot, told feol az zêmerêm
 testben.

Fel Nehezék Filoniomot takarý Boros Oftýaban, vachýora
 vthan keth orawal ad megh eonný, femmý orwoffagh ennel
 ýnkab megh nem allattýa.

Egý Nehezék gyantabol chýnalý Trociscufth, ad megh ýnnýa
 porchýn fw výtzeben, awagý penigh gezemýcze výtzeben, vagý
 vtý fw výtzeben.

Cýpros fanak Dioýat, kochýordnak gyêkereth egýenlê mertekkel
 teord eozwe, borban ad megh ýnnýa.

Szêleo zeomnek magwat teord megh, ad megh Borban ýnnýa.

Vêrês Calarýfth têrý megh, Egetêth zarwas zarwat is têrý

megh, vërës borban ad megh ýnnýa.

Býfalmat feoz megh, melegën teod feol az zeomerëm
tefteben.

Thëmýenth, galleſth, ana drachma, j, gummýt, porchýn fweth, gýantat,
egeteoth zarwas zarwat, ana drachma ij. Bolus armenuſt, ſcrupulus ij, tẽrd porra
ezẽket, chýnalý chýapot gýapotbol, Eleozẽr kend megh az chýapot
rofa olaýal, az vthan hýnch es kewerd rea az porth,
told feol az azzonýallat zẽmerëm tefteben.

Feýer pẽzerczeth feoz megh Seorben, ad azt ýnnýa, reggel
melegën, de eleozẽr harom vagý Negý Týk monýat agý megh
eonný.

Machkanak ganeýath, Fenýw fa Enýweth, es rofath chýnalý
eo3we, ezt told az azzonýallath tefteben chýap modra feol, megh
allattýa az hawý ver folýaſth.

Coriandrum magoth tẽry megh, vthýfw výzeben ad megh az
azonnal megh allattýa az Hawý ver
folýaſth, Meeg az has mẽnelfth is. Igën býzonýos orwolffagh.
+348

(Fluor muliebris) **Feýer genýetſegës folýafrol.**

Az Melýet azzonýallat Madra folýafanak Neweznek, awagý
feýer genýetſegës folýafnak is hýnak, kwlẽmbẽz ez az Hawý ver
folýaſtul, merth nem týzta ver, hane valamý megh rothadot
dologh chýorogh ký, Awagý tartoztatwa awagý mýndẽn rëndnekwl.

Ez penýgh neha hýgh es feýer, hafonlo az Sawoho3, awagý
az Arpa kafanak ký fachýart lewehẽz. Neha penýgh Cýtrom
zýnw, vagý halwaný, es Erës chýpkeodeo, annýra hogý ahol az
teftẽt megh erý, azt ký eſý, awagý megh Sebeofýtý es megh
varafittýa. Ifmeth ez folýas neha ruth bwdẽs, Neha penýgh

(Okay) femmý zaga nýnchen. Oka penýgh ennek, ký ez megh

(Elfẽ) rothadot Nedueffegët zeor3ý vntalan, Neha az Madraban,

Neha az feo tagokban vagýon. Igën heaban chýachognak azert
azok, az kýk mýndẽnnek azoknak az melýek az Madraban
zarma3nak (mýnt az Madranak megh rekedefe) okat chýak az
egý Madraban mongýak. Merth az melý azzonýallatoknak megh
hwlt, megh rekedõt, vagý kemený dagadaſfal el foglaltatot, az
belfẽ rezẽk, azoknak Nýerſefegẽth, gono3 zýnth, es beor keozõt
valo vizý betegſegẽth hoztanak. Az megh rothadot Nedweffegh
lok fele ozolwan, gýakorta az Madrabanis be 3al, es

onneth kÿ folwan a3 Teſteoth megh tÿztÿttÿa, melÿ tÿztulas
nemelÿeknek a3 vefek altal, vagÿ a3 has altal tÿrtenÿk megh
leonnÿ. Ez nÿawalÿa fok a3zonÿallatnak keozÿenfegÿs, de kÿwaltkeppen
a3 olÿan a3zonÿallatokon, kÿknek a3 vÿz betegfege
mÿndÿen holnapban a3 Madraÿa altal (mÿnth feolÿeb megh ÿrtam)
lezÿen megh es tÿztul kÿ. Ez bantas penÿgh nem chÿak a3 Embÿrſegre
ÿutoth a3zonÿallatokat, de a3 olÿan 3w3eket is kÿknek
orc3aÿokath a3 haluanſagh megh 3ÿntelenitÿ, el foglalÿa, Mÿnth
hogÿ ez Nÿaualÿawal lattatoth Egÿ Nÿolc3 eztendeos Leanka,
hogÿ fok ideigh bantatoth, Ez a3ert gÿakortab valo oka ennek
(Mafodik oka) ez folÿafnak. Mafod oka (de ez fokkal rÿtkab a3
Elſÿenel) a3 Madrabol vagÿon, A3 penÿgh vagÿ a3 hÿdeg
mertekletlenſegh, vagÿ a3 erÿtlenſegh, melÿ vagÿon a3 gÿermÿk
hordo3aſtul, A3 Szwlſetwl, a3 Tÿrÿdeſtwl kÿk kwlſÿ okbol le3nek,
A3 ragaſtul, A3 varas Sebÿſwlſetwl, melÿ a3 Tw3ſwlſetwl vagÿ
a3 genÿetſegÿs kelewentwl hagÿattatoth oth a3 Madraban. Ez
okokkal azerth a3 Madra megh bantathwan, es a3 mÿwel nekÿ
eelnÿ kellene, a3t gonozul chÿnalwan, fok vndokſagoth 3ÿrÿ3, kÿk
ozthon kÿ ÿwnek. A3 okok penÿgh igh eolmertetnek megh, merth
ha a3 Madranak bantaſatul vagion, kewefeb a3 folÿas, De ha a3
+349

Belſÿ re3eknek es a3 ege3 teſtnek bantaſatul vagion, bÿſegÿſb a3
folÿas. Es a3 Melÿ re3 megh vagÿon bantathwan, a3 megh is
tecc3ÿk.

Tÿkmonnak heat teord ÿo lagÿan megh, vÿa33al (Oruofſagok)
es Thÿmÿennel elegÿch eo3we, chÿnalÿ chapot ebbÿl told feol a3
teſteben.

Bor tÿrkeolth feoz megh vÿ3ben, Cÿewÿen e33el ez
vÿ33el crÿſtelÿÿ33ed a3 a3zonÿallat 3ÿmerÿm teſteth.

Faÿ ſoſkat agÿ eonnÿ, es a3 kÿ fachÿart leweth aggÿad ÿnnÿa,
regÿ ver folÿaſt is megh allat ez.

Galleſt ket re3t, Squinantumot egÿ re3th, teorÿ megh es 3ÿtald
megh, elegÿch borral eo3we, march ruhac3kakath bele, melÿeket
zara3 megh a3 vtan, eggÿket ecc3eor tÿd a3 3ÿmerÿm teſtben oda
be, egÿ ÿdeigh alÿon oth, a3 tÿbbÿt is a3 vthan eggÿenkent
oda tegÿed.

Vad Baſalicomot teorÿ porra, a3th aggÿad megh ÿnnÿa borban.

Nemzê magnak akarath ellen el mênêferêl. (Gonorrhoea)

Az Azzonÿallath Feÿer genÿetsegêş folÿafanak zÿnthe maÿd
Sogorſaga az Nemzê Magwanak el mênêfe. Melÿ az Azzonÿallatokat
zÿnthe vgÿ bantÿa mÿnth az Ferfÿakath, fêth ÿnkab az
Azzonÿallatokath, mÿwelhogÿ ezêknek Nemzê magwok Nÿerſeb es
hÿgab, es nem olÿan igên alhat megh mÿnth az Ferfÿaknak. Folÿ
penÿgh ez mÿndên kewanſagh nekwł, Nem vnoſvntalan, ſem
mÿndên napon mÿnth az Madranak genÿetsegêş folÿafa, hanem
valamÿ kêzbe veteffel, Nem az Madranak wregebêl, de az Nemzê
magnak tartoÿbol az Madra Nÿakaban, Es ez ÿollehet feÿer
Sawos, de gono3 zagh es chÿpkêdefnekwł vagÿon, es mÿndênêſtwł
fogwa is kewes. Ennek oka zÿnthe azon mÿnth az Ferfÿ (Oka)
Nemzê Magwanak el mênêfenek. Az Madranak feÿer
genÿetsegêş folÿafatul meeg ÿobban ebbêl êſmerêd megh, hogÿ
nem az Madrabol ÿw kÿ ez, mÿnth az Madranak folÿafa, hanem
az Nemzê magnak tartoÿabol, Merth mÿkor az termezet zêrenth
valo Hawÿ ver folÿas raÿta vagion is az Azzonÿallaton, ez megh
nem zwnÿk, de a33al eggÿwth, azon kÿwl is folÿ. Az Madra
folÿafa penÿgh az hawÿ ver folÿafban megh zwnÿk, Smegh az
vthan is neha egÿ ÿdeigh.
ezth azon orwoſſagokkal kel orwoſlanÿ mÿnth az ferfÿ nemzê
magnak el mênêferêl oda fêl megh ÿrtam.

+350

(Strangulatus Suffocatio) **Madranak megh fuladasarol.**

Igên nehez nÿawalÿa az Madranak megh fuladafa. Ez nÿawalÿanak
mÿkor elêzeor kichÿn es keonÿw oka vagion, az Madrabol
feol mênwen az para, es az bellê rezekeſh az gÿomrot is
bantwan, Nemÿnemw ÿmêlgeſth ÿndÿth, kÿth azert az okadas
nem gÿakorta kêweth, hanem vagion az Etelnek valamÿ vtaſafa,
haſnak neha korgaſawal, neha annekwł. Mÿkor penÿgh az para az
Inas erêş huſra melÿ az Twdêt es zÿweth az Maÿtul es Leptwł
ketfele vala3tÿa, es az Dereknak têb rezeÿreis, fêl megÿên, megh
zorÿtaſſal valo laſſu de gÿakor lele3zet vetelt zêrê3 az Melÿeben,
kÿ ha az Szÿwet is el foglalÿa, gÿakorta valamÿ kênÿw el
aÿulaſth hoz; Innet o3ton az Betegêth retteges es ketſegh foglalÿa
el, annÿra valo, hogÿ azonnal megh halÿon a3th velÿ magafeleol,
es ſemmÿ okon nem remenlÿ toab eletÿth. Ez gono3 annal
feolÿeb az Torokban mênwen, vgÿ tecc3ÿk mÿnthaz az Torkot
kêtellet zorÿtana megh, es az lelegzeteoth megh fuladaſnak

(Furor Vteri...) felelmewel gatolna megh. Mýkor ozton annal is
feolýeb az agý veleoben fél megýén, megh ýndýttia azt az
Nýawalýat, kýt az doctorok Madra bufulafanak zoktanak mondaný,
chýachýogaffal, haraggal, es nýukhatatlanfaggal, awagý maffele
bolondfagoknak nemeýt ýndittia, kýk rakwak leznek feleleommel,
Ees rettegeffel. Neha Melý almat hoz, kýwel az ázzonýallat le
efwen, mýnt egý Guta wtéth vgý fekzýk, mozgás es erzekénfeghnekwl,
olý kewes leleogzet veteffel penýgh, az ký vgýan alýgh
tecczýk megh, vagý ýnkab femmýnek tecczýk, ímýnth egý megh
holt vgý fekwzýk, De mýndazonaltalis az pulfus Eer ýol es elegh
vaftagon megh vagýon, Neha penýgh az is lassu hogý megh fem
erzený.

(Ileý) Ennek ez Nýawalýanak el ýwefenek kwlémb kwlémb
réndý es formaý vadnak, kýk kerwlében ýwnek el mýnth az
korfag téres, Nemelyeknek gýakrabban, Nemelyeknek (mýkor
annak oka el ozloth) rýtkabban. Az el ýwefnek vegeben ozthon,
az Ázzonýallatnak zémerém testebeol valamý Nedweffegh ýw ký,
az Belék korognak es morognak, az Szémeý feol Nýttathnak, az
pofaý megh véréffeodnek, az Ertelém, az Erzekénfegh, es az mozgás
megh adatýk, es az egez Tefth eréffeodný kezd. Nagý gýakorta
megh éfmertetéth ez, hogý olýankor az Feobeol az Nýakon ala,
az lapoczkak kézze es az karokban, hýdegh zallot ala, ký erzekeonfegnek
el tawozafath es mozgafnak nehez voltat zérzétte,
Ees Inaknak le zakadafanak valamý Spetieffet mutatta, ký ázerth
ífmeth nem fok wdére el ozlot es el multh.

+351

Oka ez fuladafnak ýwefenek az Madraban valo para (Oka)
ký nem chýak az leleok lako es apro Ereken, de az reytek
es lathatatlan lehéfeken is feol výtethwen, olý Mergés,
artalmas, es vezédelmes, hogý valamely rezékre el eer, ázoknak
tehetsegéket es týzték zérenth valo munkayokath megh bantya es
megh elézý. Ha az paranak termetetýt megh nezzwk, az Sok
mergés okoktul, hýdegh ez es komor. Ennek twzhelye az Madra,
kýben vagý az Hawý ver folyafnak vere, vagý az Be zorult Nemzé
Magh, vagý valamý maffele Nedueffegh rothad megh, es lezén
ilyen Mergés artalomma. Mýkeppen nylwan vagýon ez (Pelda)
fokzor, hogý az korfagh térefnek betegfege, meeg az Nehezkes
Ázzonýallatokban is tamad az Madratul, kýbeol az Mergés
Nedweffegh bwdés parath bocýath fél az Agý velére, Melý

korfagh tērefnek ozton, vege lezēn az gŷermēk zwlefben. Igŷ kel
 az Madranak megh fuladafarol is hŷnnŷ es ertenŷ. Ez Madranak
 fuladafat penŷgh, En alŷgh hŷhetēm el (noha Sok fē Doctorok
 vgŷ ertnek feleole) hogŷ az Hawŷ ver folŷafnak veretwl, vagŷ
 az Nemzē Magtul tamadna, Merth az olŷan Azzonŷallatokatis
 kŷk ŷol megh tŷztulnak, awagŷ ha Nehezkeofēk, awagŷ ha
 ferfŷuwal keozeofwlnek is, gŷakorta bantŷa ez Betegfegh.

Lattŷuk ezt is, hogŷ legŷēn Eotzaz Apaccza bator egŷ (Pelda)

Claftromban, kŷk az ferfŷuwal valo keozēfwlefth regēn hattak
 el, Nem bantatnak Madra fuladaffal. Mŷndēn Nedueffegh penŷgh
 kŷ az Madraban ŷlien modon rothadot megh, effele mergēs
 parath bocŷath feol az helnek termezetŷtwl. Ees ahonnath Eleth
 tamad, vgŷan onneth Merēgnek nagŷ vezēdelmes volta is tamad.
 Inneth lezēn, hogŷ ŷollehet az Ferfŷaknak megh aal fokaŷgh az
 Alfelnek vegfē hurkaŷban valo Ereknnek ver folŷafa, awagŷ
 az Azzonŷallattal valo kēzēfwles el hagŷatŷk, De azerth
 az Madra fuladafahoz hafonlo Nŷawalŷa nem bantŷa ēketh.

Ez Madratul valo fuladas mŷkor nagŷ, kēnnŷen megh
 ēfmertetŷk, De mŷkor kichŷn, Nehezen, mŷwelhogŷ nem kwlēmbeoz
 olŷankor az gŷomor zaŷanak faŷafatul, Es az Melancholiatul.

Ha mŷndazon altal az Hawŷ ver folŷafanak megh (Hawŷ Ver
 allafatul vagŷon ez Nŷawalŷa, az ver folŷafth megh kel folŷaftul)

ŷndŷtanŷ. Toabba orwoflas kēzben kētnŷ kel az Madraŷat
 feolwl, Pwzēghtetnŷ es okadtatnŷ igēn zwkzegēs, de az vthan
 hogŷ az Madra fuladas ŷmmar megh zwnth. Harmad nap el
 mulwa, az vekonŷra es az agŷekara kēppeolt kel vetnŷ, vagdalaffal.

Es heted nap mulwa igēn ŷo purgaciot adnŷ Agaricombol
 chŷnaltath. Es orwoffaggal mŷngŷaralfth mŷndēn napon ilŷennel
 tarchŷad. Caftoreumot es Anifumot tērŷ porra, abban egŷ

+352

aranŷ Nŷomonŷth Neha vekonŷ borban, Neha wrēm vŷzben,
 Neha Mezes borban aggŷad ŷnnŷa.

(Nemzē mag[tul]) Ha penŷgh az Nemzē magnak ben tartafatul
 vagio, az olŷan Ferhēz mēnnŷēn vagŷ Eozwegŷ vagŷ Apaccza.
 Ebbeol neha az Madranak zaŷaban nagŷ faŷdalom efŷk, kŷ mŷa
 megh is Sebeofeodŷk ha gond vifeles nem lezēn hamarfaggal
 reaŷa. Ez ilŷen Sawanŷut pēk mŷnth Eczetēs vŷzzel volna tele
 az Szaŷa. Az Szaraŷ hŷdegeok, Az Feŷe es Nŷelwe pēzeogh
 mŷnt ha valamŷ hangŷak volnanak benne, Az zawa is laffu es

vgÿan Nema zabafu.

(Tanufagh) Legh elêzêr azerth mÿngÿarafth, mÿkor ez nÿawalia
valamelÿ a3zonÿallatra el ÿw, gÿapottath kel martanÿ
Maÿoran olayban, vagÿ akar mÿnemw ÿo zagu Maffele Olayban,
es az A3zonÿallatnak zêmerêr teſteben zÿnthe fêl kel tolnÿ az
Madraÿa zaÿaigh, az Chÿapnak akkora hozzunak kel leonnÿ. Az
orra ala penÿgh valamÿ gono3 zagu allatoth kel gÿwtanÿ, galbanumot,
vagÿ Affa fetidat, es az mÿnth megh ÿrok pwzêgeſt
kel es okadaſt ÿnditanÿ. Ha penÿgh egÿeb nÿnchen, az orra ala
gÿwÿch Saru Talpath, Tallat, Haÿat, kechkezarwat, vagÿ
valamÿ affele bwdêſ allatoth. De ha ezêk nem haznalnanak,
poztoth kel kenkeoben martanÿ, azth kel megh gÿutanÿ, es az
orra ala tartanÿ. Ennek penÿgh ilÿen oka vagÿon mÿert kelÿên
chÿelekeodnÿ. Merth az Madra termezeth zêrenth ÿo zagoth igên
zereth, gono3 zagoth penÿgh igên gÿwleol, Hogÿ azert alol az
ÿo zagu olayth feol toltad az zêmerêr teſtben, az Madra eorêmeſth
le zal az ÿo zagra, Es hogÿ az gono3 zaggal onneth feolwl
fwſteoleod kÿth ÿgên gÿwleol, annal ÿnkab ala zal es vgÿ helyere
aal az mÿnth kel. Merth hogÿ megh erczed, az Madra az fuladaſban,
megh terwl vgÿ mÿnth es oda feol vonodÿk.

(Mÿhê3 tarcha magath) Effele a3zonÿallat ÿo reggel mÿndên
napon ÿarion ÿdeſtowa, zekerên ÿarÿon, vagÿ Haÿon ÿdeſtowa,
fêr valo zollas, es Enekles, weoltes haznos ez ilÿennek. Egÿeb
fele feordeoben rÿtkan feorêggÿek, hanem ha termezet zêrenth
valo hew vÿzben mÿnth az varadj Banÿa, kÿ vgÿan haznos is.

(Eledele) Etellel ÿtallal igên keweffel elegeoggÿek megh, es zara3to
eledelêkkel elÿên.

(Oruofſagok) Mÿkor vÿonnan kezdetÿk ez Nÿawalÿa, ÿo parlanÿ
ÿgên ÿo fwekkel, Feÿer wrêmmel, Fekete gÿoparral,
Bakfwel, Szeêkfwel, Feÿer wrêmmel, Chÿomborral, Len maggal,
es têb effelekkel. Ez fweknek akar melÿketh, Sakchÿoban chÿnalÿad
melegên, es az hafnak legh alfo rezere es az Agÿekra
chÿnald.

+353

Nÿulnak Szÿweth azald megh es têrd megh, ad megh borban
ÿnnÿa.

Vêrêſ kapozta magot keth rezth, konkolth egÿ rezth têrÿ
porra, agÿ effelet borban ÿnnÿa.

Roka monÿath feo3 megh igên o fa olayban, gÿapotbol
chÿnalÿ chÿapot, march ebben, es told feol az zêmerêr teſteben.

Bafa rofanak magwat tÿzën eoth zëmêt tÿrÿ megh, Mezes
 vÿzben ad megh ÿnnÿa, hamar haznal.
 Lewefticomnak gÿëkereth tÿrd eo3we Dÿ3no haÿal, kÿfd az
 keoldëkere.
 Chÿmazokat teorÿ megh keweffe, kend azt az orra lÿkaÿban.
 Kenkëwet elegÿch eo3we Eczettel, march bele az vÿodat,
 kend a33al beleol az Orra lÿkat.
 Tëlch meleghe eczetëth az orra lÿkaban, es az vtan vërës
 hagÿmat, Feyër hunÿort, vagÿ Caftoreomath megh tÿrwe tegÿ
 az orra lÿkaban.
 Fenÿw magot tÿrÿ megh, ad megh borban ÿnnÿa.
 Az A33onÿallat maga vÿzeletÿth, fagÿalfanak olaÿawal
 elegÿch eo3we, forrald eo3we tw3nel. Es chÿewën teolch az
 zëmërem teftben feol.
 Muftart tÿrÿ megh, kend megh az orra lÿkaÿt vele,
 es vthÿ fwnek vÿzet aggÿad ÿnnÿa.
 Rutath tÿrÿ megh, elegÿch eo3we Me33el, kend az zëmërem
 teftre es az Szek lÿkara.
 Vi3ÿ vthÿ fwnek gÿëkeret tÿrd porra, Borban a3th aggÿad
 ÿnnÿa.
 Bakfwnek leweleth tÿrd megh, Mezes vÿzben agÿ egÿ Nehezekeoth
 megh ÿnnÿa.
 Neha megh tÿrtenÿk e3, hogÿ az parak bele mënnek (Tanufagh)
 az Hoÿagbanis es az faÿdalmat megh ëregbÿtÿk, e3 ilÿennek
 az S3araÿ posognak mÿnth ha hangÿak volnanak benne, az
 vÿzeletÿ is megh zorul. Ezth azerth ÿmÿgh orwofolÿad megh.
 Rutath elegÿch eo3we 3ep tÿ3ta Me33el, az kÿnek Tw3nel
 el hantad az taÿtekath, el oda feol a33al kennÿed az Madranak
 S3aÿath.
 Lenchÿet tëlch bele Borban, az vthan tÿrd ë3we ÿol az
 Borral mÿkor ÿmmar megh a3oth, gÿapottal ÿtafd feol az
 lenchÿes Borth, es melegën teod oda fël az zëmërem Teftben,
 Chÿoda fë orwoflagh e3.
 Megh tepëth Ih gÿapÿat awagÿ gÿapottat, kewerÿ olwaztoth
 Fenÿw vÿa3ban melegën, tÿd a3th feol az zëmërem teftben.
 +354
 (Defcenfus Prolapfus) **Madranak le zallafarol, es le efeferël is.**
 Az Madranak fël Meonefe, le zallafa, le efefe, es ë3we
 vonodafa, az A33onÿallatokat gÿakorta faraztÿak.

Iollehet Galenufnak ertelme z^orent azt kellene h^onnwnk hog^o
 az Madra ig^on keweffe awag^oy eg^oyche^opnere sem m^onne k^oy
 helyeb^ol. De az Beteg^os Azzon^oyallatoknak latogatafokbol, ez
 vg^oyan tapogataffal by^ozon^oyttatoth megh, hog^oy az Madra vg^oy
 y^owth feol az gy^oomorra m^oynth Eg^oy gol^oyobis, es megh zor^oy^ototta
 az Madrat. Es y^onneth kezzel ny^oomatoth ala, es nag^oy Ny^olwan
 helyere kezeor^oytteteoth meonn^oy. Ez ne tessék pen^oygh lehetetlennek
 m^oynth z^oynthe az Madranak le efefe, az Mel^oyben tel^oyeffeggel
 m^oynd^oen^ostwl fogwa le ef^oy. Az Feol m^oenesben nem azon y^oleok
 vadrnak m^oynth az Megh fulada^oban, ch^oyak hog^oy fa^oy az azzon^oyallatnak
 az lepe es Ma^oya feoleoth valo hufa^oy az oldal ch^oyontok
 alath, es Nehezen leh, es vg^oym^oynt valam^oy el a^oyulaffal, de az
 vag^oyon feleleom es Bolondoskodafnekwl, Nem vg^oy m^oynth az megh
 fulada^oaban az Madranak.

(Le fzallas) Az Madranak ala awag^oy le zallafanak Neweztet^oy^ok
 m^oykor az Madra az alfo rezeke ala forogh. Ezth az Baba ezeben
 (lele^oy) vez^oy hog^oy az z^omer^om testben ala zallot. Az k^oy pen^oygh
 ezzel bantat^oy^ok, ha ig^oyen^ostfen f^oen aal, ig^on Nehez terhet er^oz
 fwggen^oy az z^omer^om testere. Ha pen^oygh wl vag^oy hanyatta
 fekwz^oy^ok, vag^oy hafat k^oenn^oyebbit^oy. Az veg^ole nag^oy hurka vg^oym^oynt
 valam^oy nag^oy ter^ohel ny^oomattat^oy^ok. Ha haffal fekwz^oy^ok ala, v^oyzeletnek
 nehez voltha lez^on, Es az ferfiwal valo k^oez^oefwle^ostwl ig^on fe^ol.

(Le efes) Az ala Efes, az le zallafnal nehezeb, merth az Madra
 megh fordulwan y^ode k^oy ef^oy, es az e feneke k^oy teccz^oy^ok, es
 kezzel vg^oyan megh tapogathatn^oy, Ees akkoru m^oynth Eg^oy Lud
 mon^oy. Lez^on azerth az le Efes az zwle^ofnak nag^oy
 ig^oyek^oezet^oy^otl, m^oykor az Azzon^oyallath nehezen Szwl, es az
 gy^oerm^oek maffanak k^oy vonafa koran megh ford^oy^otwan magath,
 nag^oy rohanaffal le ef^oy. Neha pen^oygh az tudatlan Babanak is
 vakmer^osege, az Madrat m^oynd gy^oerm^oek^oostwl, awag^oy az gy^oerm^oek
 tartoval e^ozwe el forditt^oya es ala vonza. Neha megh lez^on
 holt gy^oerm^oek bwles m^oya is. Az k^oy^onek azerth Madra^oyoknak
 fwggeo^oy az m^oyn fwgnek megh lag^oyulnak, ez^oeknek Madra^oyok
 valam^oykor kez^oer^oyttet^oy^ok, vag^oy Feol, vag^oy ala, vag^oy akar mel^oy^ok
 odalra el ha^ool. Kez^oer^oyttet^oy^ok pen^oygh magaban lew^oe termezetk^oywl
 valo dologerth, awag^oy kw^ole^o dolgokkal valo megh bantafaerth,
 k^oy meg^oy^on azerth az w helyebeol Neha maffele budofuan

+355

hog^oy az m^oy nek^oy artalmas es ellenfeg^os, az el^ot el fuffon, es

az mÿ kedwes azt keoweffe. Hogÿ ez igh legÿen, Az Embÿrÿ
allatban valo Erzekÿnfegh ezeben vÿtte ezth, kÿert Cÿodalhato
Galeanus hogÿ Plato felÿl ÿteletÿth teoth, es azt mondotta hogÿ
az Madra egÿchÿpne fem mozogh, awagÿ chak kichÿnne mozogh,
az is penÿgh lezÿen az mozgás Nem magatul az Madratul, hanem
chÿak az kÿelektwl az Melÿeken fwgh, es kÿkhÿz hozza vagÿon
ragadwa, mÿkoron azok az Telefegtwl ÿzwe vonodnak es rÿwÿdebbe
leznek. Iollet hogÿ az Madra zabad akarattÿabol mozogh
es budofÿk, nem kel azert ebbÿl eoteth Elÿ allatnak ÿtelnÿ
vgÿmÿnth, merth az gÿomor is kÿ az is termezet zÿrenth valo
rez, vgÿan akaratnaknekwl [!] is megh mozdul, mÿkor olÿ
idegÿen dologgal kÿt eo Nem zereth kezÿrÿttÿÿk, es azth nagÿ
rohanaffal el kÿ okaggÿa. Awagÿ mÿkor nagÿ ehÿzes mÿa
megh wreffÿdÿk, es az gÿÿÿÿrwfegÿs etelnek ÿrwlwen
eleÿben fÿeth, es mÿkor meegh Embÿr Szayaban ÿol megh
fÿnchen ragwa, el ragaggÿa, es az el ragattath nagÿ kewanfaggal
olÿ erÿffen megh tartÿa hogÿ vgian hozzaÿa zorÿttia, es magat
mÿndÿn feleol eozwe vonwan, annak megh tartafara igÿekeozÿk.
Ezÿk azert ha lathato dolgok az gÿomorban, kÿnel ennelis az
Szÿwben nagÿob lathato dolgok vadnak. Az Madraban mÿerth
nem lehetne megh, ha tuggÿuk ÿol azth, hogÿ az mÿkor elÿzÿr
fogad az Madra, az Nemzÿ magoth hozza vonnÿa, es az formaltatoth
gÿermÿkeoth kÿlencz holnapigh megh tartÿa. Es mÿkor
ÿmmar az gÿermÿk vgÿ mÿnth megh Erÿk (mÿnth a ÿfmerettel
volna feol ekÿfÿttetwen) az gÿermÿkeoth magabol kÿ aggÿa es
kÿ rekeztÿ.

Mÿkor ez Nÿawalÿa vÿonnan vagÿon, azon kel (Tanufagh)
lÿnnÿ hogÿ mÿngÿarasth helÿere teteffek az Madra, merth akkor
ÿdeÿen es ÿrÿmÿsth megh marad az eo helÿen, ÿeleofben ifÿu
Azzonÿallatnak, De ha eltes azzonÿallatnak zÿnthe helÿere
tetÿÿk is, akar Mÿ kichÿn okertth ifmeth le zal.

Mÿkor azert az Madra le zal de kÿ nem teccÿÿk (Oruofsagok)
Apiomoth, Bakzarwo fweth, rutath, fÿz megh borban ad megh
ÿnnÿa az azzonÿallatnak.

Agaricomot, Affaltomoth, vthÿ fwnek magwat, Bors fw
magoth, tÿrÿ megh es borban ad megh ÿnnÿa, awagÿ feozd megh
Mezben, es ad megh ÿnnÿ.

Gÿapÿat vagÿ gÿapottath march fa olayal ÿzwe elegÿteoth

Borban, es teod az keldêkere melegên.

3abot hÿntêges megh, az vthan egÿ kewes wdeo mulwan têd
Sakcÿoban, melegÿcd megh azth, es têd az agÿekara.

+356

Ezben ez Nyawalÿaban mÿndên ÿo zagu allatot

(Tanufagh) zagoltas, es vgÿan az orra lÿkaÿban tegÿed, pefmath,
Ambrath, Spicanardot, Stÿraxoth, es effele ÿo zagu allatokath.

Alol penÿgh az zêmerêm Tefthe feleol, mÿndên Bwdês allatokkal
fwftêlÿed, merth effele gonoz zagnak mÿatta az Madra
êrêmfeth fêl megÿên helÿere.

Maftixot, Ladanumot, ana drachma iij, Galbanomot, uncia s. gumÿth,
Stÿraxot, ana drachma ij. têrd megh ezêketh mofarban melegÿteoth
mofar têrêwel, kend rea kerekdÿd vekonÿ ÿrhara, têd az keoldêkere,
tarchÿa oth. Ez bizonÿos es igên megh probaltatoth
orwoffagh.

Ha penÿgh az Madra le zal, de kÿ nem ÿw az zwles vthan
mÿngÿarasth, Elêzêr az megh melegÿttetêt zabot az Sakchÿoban
têd az agÿekra es azzal parolÿad. Az vthan, Iegênÿe fanak
Terpentinaÿat Borÿu zara chÿontÿanak kÿth azonnal êltenek
megh az veleoÿet eo3we olwaztwa es megh zwrwe, Opiomot,
rofath Têrêth Saffranth, mÿndênÿkbêl vegÿ kewefet kewefet.
Gÿapotbol chÿnalÿ chÿapot, ÿtafd feol, told fêl az zêmerêm
Tefteben.

Ha penÿgh nem zwles mÿa vagion, de valamÿ maas okerth.
Spongiat march Eczetben, têd rea es mÿngÿarasth hatra nÿomÿa
es hatra zorÿttÿa.

Chÿalannak lewelet Nÿerfen teord megh, flastrom moggÿara
teod rea, kÿ nem haggÿa ÿwnÿ.

Szarwastnak zÿweben melÿ chÿontoth talalnÿ, têrd porra
azth, es ebbeol vegÿ drachma j. Laurus fa leweleth drachma j. Mÿrrhat, scrupulus j.
têrd porra ezêketh, ad borban megh ÿnnÿa. Az Madrat hatra
vizÿ helÿere.

Puzpangnak agaÿwal lewelewed fwftêolÿed alol igên haznal.
Feÿer wrêmnec kÿ fachÿart leweth Ammoniacummal
elegich ê3we, es Talzallal kend az hafara. Az vthan, vegÿ
Castoreumot, rutath, Fekete wrmêth, feozd megh borban hogÿ
ket reze el apaggÿon, zwrde megh es ad megh ÿnnÿa.

Buzath fê3 megh vÿzben, teod Sakcÿoban melegên, têd az
hafara es keoldêkere, parolÿad vele. Az vtan hÿnch megh az

kÿ ÿwth Madrat, palmafa gÿwmêlche magwanak porawal kÿt
igên lagÿan megh têrtel annak elêtte ees elêzêr megh egettel,
awagÿ Mumÿanak az porawal. Awagÿ Azzu fÿgewel keofd be.
Chÿnalÿ fêrdê nekÿ, Gallest ves az vÿzben, Rofath, pomagranat
fa heath, Makkoth, Sumaxoth, Mÿrtilluſth, es Beka lenchÿeth, az
fêrdê annÿ legÿên hogÿ az keoldêken feolwl erÿên, Awagÿ
feoreozd megh chÿak melegh vÿzben, es azokal az zerzamokkal
+357

chÿewên fwftêld megh alol. Ees valamenÿzêr kÿ tolÿa magath az
Madra, annÿzor megh hÿncÿed az fêlwl megh ÿrth porokkal, de
az Buzawal mÿndenkoron eleozêr megh parolÿad, Es hanÿatta
fekwgÿek mÿndenkoron az Azzonÿallath.

Egÿ kêweth as kÿ az feoldbeol melÿet az Napnak fene nem
erth, twzefÿch megh erêſſen, az vthan têd egÿ defaban, helÿhêztesd
rea az azzonÿallatoth, êteozd eczettel az kêweth, igh
parold ÿol megh. Az vthan fekwêd az agÿra hanÿatta, az
Madraÿat chÿnaltafd helÿere az mÿ annak az moggÿa. Ezth
haromzor is megh chÿelekeoggÿed egÿ mas vthan.

Ûarwafnak Ûara chÿontÿa veleÿebêl, vÿ Lud haÿat, vêrês
vÿagth, vaÿath, ana uncia j, Az vtan Bakzarwo fweth es len magoth
feoz megh iol vÿzben laffu twznel, Ûwrđ megh azth, az feolwl
megh ÿrt zerzamokath têd ehêz, iſmet vÿonnan fêzd
eozwe egÿ keweffe, chÿnalj cÿapot gÿapotbol, ÿtafd feol ez
zerzamoſth vele, têd az Ûêmerêm teſteben, ala Nem Ûal az Madra,
ſem megh nem kemenÿeodÿk.

Az Remefnek kÿ efeſerêl valamÿ orwoſſagokat ÿrtam oda fêl,
ez nÿawalÿaban is haizonnal elhecÿ azokkal.

Ha teortennek hogÿ az azzonÿallatnak Szekÿ ees (Tanuſagh)
vÿzeletÿ megh allana, es mÿwel hogÿ az Madra az Nagÿ vegfê
hurka es az hoÿagh keozêt vagÿon helÿhêztetwe es az megh
zorulas mÿa helÿere nem mehetne, megh kel mÿnd az Szekê
ſmÿnd az vÿzeletêth ÿndÿtanÿ.

Az Betegê annak vthanna hanÿatta kel az agÿon fekwtnÿ,
vgÿ hogÿ az fara feolÿeb alÿon az derekanal. Az Terdeÿt penÿgh
feol vonnÿa, es az labaÿth ketfele terÿcche. Az le eſêt Madrat,
Melegh olaÿal vagÿ Melegh vaÿal kennÿed, awagÿ feÿer Malwanak
megh feoth lewewel melegÿched es parolÿad. Len magot feoz
megh vÿzben ezzelis igên ÿo parlanÿ.

Ezêknek vthanna chÿnalÿ gÿapÿubol egÿ Laptath, kÿt tÿzta

vekonÿ gÿoleÿal feolwl burÿch megh. De igÿen megh aranÿo33ad,
 az laptath zÿnthe akkoru, temerdÿkÿen erÿkÿeggÿel chÿnalnÿ, az
 mÿnt az azzonÿallatnak Madraÿanak alfo allapattÿa vagÿon,
 hogÿ az Lapta oda bele ÿlÿek. Annak vtanna kÿennek tÿrd kÿ
 az leweth, elegÿch eo3we borral, es abban aztafd ÿol megh az
 laptath. Es zep laffan nÿomd es zorÿcd feol az Madrat az laptawal
 hogÿ helÿere mÿnnÿÿen. Vÿzes borban march Spongiat,
 fachÿard kÿ, es kÿwÿel o3ton teod az zÿmerÿm teftere azth. Az
 +358

azzonÿallat penÿgh veztegh fekwgÿek, az labaÿt akkor ÿol e3we
 zorÿtwa tarchÿa, Smegh ha az laba feÿetwl fogwa az Terdeÿgh
 ruhawal mÿnd tekeryk is eo3we az labaÿth, fokkal ÿob.

(Madra ha Ha penÿgh megh dagadot volna az Madra, az
 megh daga[d]) fok wdÿetwl fogwa valo le zallas mÿa, kÿtwl
 helÿere nem nÿomhatnak. Ceclat fÿ3 megh vÿzben, az3al mofogaffad
 melegÿen, az vthan eos Ec3eteoth rea az Madrara, es
 tÿrÿth Sowal hÿnch be feolwl, Smÿkor az dagadafa megh efÿk,
 nÿomd helÿere az vthan az mÿnth megh ÿrtuk.

Ezÿeknek vtanna az kÿldÿkere es az vekonÿra vettes kÿppÿlÿÿeket
 fok langakkal, de megh ne vagdalÿak az kÿppÿlÿ helÿet
 es vert kÿ Ne vÿgÿenek, Az orra ala 3wntelen ÿo 3agu allatokat kel
 tartanÿ. Harmadnap el mulwa az Lapta meeg otben az Madra
 Nÿakaban lewen, Sawanÿu vÿrÿs borban az kÿ keweffe meleg
 wlÿÿen, awagÿ az Melÿ vÿzben chÿpket feo3tel megh. Ezÿek megh
 lewen, ifmet fekwfd hanÿatta az agÿon vgÿ hogÿ az fara fÿlÿeb
 alÿon az derekanal, es az gÿapÿu Laptath kÿ vewen az zÿmerÿm
 teftbeol, megh maaft chÿnalÿ zÿnthen az elebbÿ mod3ÿrenth oda.
 Lagÿ flaftromoth is Beka lenchÿebeol awagÿ Fÿgebeol chÿnalhac3
 az hafara fÿlwl Chÿnalhac3 kemenÿ flaftromot is ÿrhara, Maftixbol,
 Aloes faÿabol, Thÿmÿyenbeol, Ladanumbol, zerechÿÿen dÿobol,
 gummibol, es kos tÿwÿfbeol. Es valamÿgh zÿnthe megh giogÿul
 az azzonÿallat, es az Madra helÿen marad, mÿndÿen harmadnapon
 ilÿen moddal kel chÿelekeodnÿ, az Laptath valto3tatnÿ kel, es az
 flaftromoth vÿtanÿ. Valamÿgh penÿgh az azzonÿallat megh gÿogÿul,
 (Eledele) Mozgaft es pw3ÿgefth el tawo3taffon. Olÿ etellel
 elÿÿen kÿ az hafat lagÿan tarchÿa, hogÿ az Nehez Szek letel mÿa,
 az Madra helÿebeol le ne effek. Feoleotte fokat fem ÿo eonnÿ
 awagÿ ÿnnÿa.

Vegezetre ha az gondvÿfeletlenfegh mÿa, mÿwel

hogý fok wdëtwl fogwa allot az Madra le efesben, es valamý reze el rothadot volna, es az výzeletnek el mènefe mýath vgýan megh febeofeodeot volna, az mý nem ýo az Madraban, mefd el onneth, awagý fwfd el mýndën felelém nekwl, merth az igën nýlwan megh leoth dologh, hogý egý Azzonýallatnak az Madraýa mýndënëftwl el roffadot volth, kýt onnet ký vëttek, es az Azzonýallat megh eelt.

(Tanitas) Az mýnth oda feolýeb megh ýrtam, hogý kéwet hewých megh, melyet az Napnak fene foha nem eérth, es azt eczettel étteozzed es vgý parolýad az Madrath, annak vgý kel leonný, hogý az para ýol el be haffon es mënnyën az Azzonýallat +359

zëmerëm testeбен. Az parlas vthan hogý az azzonýallat le fekwzýk, mýngýarafth ezt chýelekeoggýed.

Rutanak leweth fachýard ký, az gýapýubol chýnalt lapta zabafu kerëth march abban, told fel az zëmerëm testeбен. De mýndenkoron affele kerëkre erës fonal zalat chýnalý es kës, hogý azon ký vonhaffad.

Ezék vthan, Dýno kenýeret es rutath tery ézwe, regý fa olayban feozd erëffen hogý harmadreze el apaggýon, vëd ký es fachýard olý erëffen megh hogý mýndën allattýa ký fachýaroggýek, Ifmeth téd edenben, tegý egý kewes vyazt hozzaýa, melegich megh az twznel es olwazd eo3we, Ezzel ez kenëwel kennýed az vefeketh, annak vthanna keofd altal meleg ruhawal, Az azzonýallat penýgh mýndenkoron hanýatta fekwgýek, Ezth penýgh mýndën harmad napon kel chýelekeodný, Smýkor haromzor megh chýelekëdendëd, lehetetlen hogý megh ne gýogýulýon. Megh zabadul býzonnyal higgýed ha Harmýncz eztendës volna is ez betegfegh. Etele mýndenkoron affele legýën az ký melegýth. Galamb, Týk, gýakorta elýen fw zerzammal feozët etkekkel. Igën ýo borth igýek penýgh reaýa.

Madranak é3ue vonodafarol. (Conuulfio)

Madranak é3we vonodafa az, mýkor az Madra valamelyk chýomban eo3we fugorodýk, Akkor es nagý gýakorta az Cýomb ké3ýnek es az Chýpëknek fëleotte nagý faýdalma vagýon, ký ha kegýeotlenkeodný kez3d, az ozton Madranak Bufult haragýanak neweztetýk az Doctoroktul, Ebben mýnd egezlen az Lab, de kýwaltkeppen az Cýomb megh lankad es megh hýdegëdýk.

Effele kweleomb kweleomb fele  ndulat  es budofaf  az Madranak
azokon t rten k megh, k knek az Madra ok az m n fwgh megh
lag ulnak  megh N ulnak, Az pen gh az Nehezkeoffegben valo
ter h hordozastul, vag  Efestwl, vag  t restwl, vag  Nedweffegnek
fokafaganak oda  ttefetwl, leznek.

+360

(Sterilitas)

Az Meddwfegr l.

Az Meddwfegh m nth eg eb n awal ak is, Neha az Madranak
es az z mer m testnek, Neha pen gh az belf  tagoknak

(Ok  ) vetketwl lez n, m nd az ferf aknak m nd az azzon allatoknak.

Meddwk es nem zaporodok az g erm keok es az Ven

(M twl meddwk) Embeor k, merth azoknak Nemz  magwok, vekon ,

(az Ferf ak) v zes, es er telen, Azok is Meddwk vg an az

Erth emb rfegben is, az k k Er s awag  fok ydeigh valo betegfeggel
megh bantatnak. Mely betegfegh vag  az Nedweffeg ket,

vag  az Feo leleokzet keth megh bant a. Ide valok

azok is, k knek f  rez kben, g omrokban, Ma okban, Lep kben,

Twde kben, vet k vag on, tudn  ill k, Mertekletlenfegh, ol 

kemen  dagadas m nth az k , Megh rekedes, Sar v z el fol as

v z korfagh, Azzu Betegfegh, Testnek el fonn adafa. h degh

leles, vag  valam  reg  megh vez th Nedweffegbeol leoth n awal a.

Merth az mely Ferf ak ennek valamelyktwl bantatnak

megh, vag  hog  Nemz fre valo magwok nem lez n, vag  hog 

ha lez n is de heaban valo, nem zaporodo lez n. Az Azzon allatok

(M ert meddwk k zzwl pen gh, ha k k ennek valamelykkel

az azzon allatok) megh bantathnak, awag  hog  az ferf nak

Nemz  magwa az Madraban be nem vetet k, awag  ha be

vetet k is, de az azzon allat magwatul el hag attat k. Ees

azonnal k  ef k, awag  ha megh tartat k is, de az f  rezeknek

vetke twl megh rontatwan semm e lez n, vag  m nd araft vag 

valam  wd wel annak vtanna. Ez okokbol pen gh, nem ch ak

az Meddwfegh, de wz gh, es nem  gaz formara valo g erm k,

van cha g erm k, vag  pen gh g erm k veztes lez n, fokkal

g akortab pen gh, hog nem m nth az Madranak tula don vetkeb l.

Immar az Sz mer m Testben valo vetkek k k az Meddwfeg th

honzak, az ferf akban ez k. Az Sz mer m testnek  na nak

le zakadafa, k t Mag arul guta wtesnek is h nak, Nemz  magnak

akarath ellen valo el fol afa, Nemz  magh tarto anak

megh rekedese, megh zorulafa, es megh teorefe, Az Sz mer m

tefnekn Es monjöknak vekonfaga es kichÿn voltha. Az Azzonÿallatokban
 penÿgh vgÿan azon modon mÿnth az Ferfÿaknak, az
 Monjöknak es Nemzê magnak tartoÿban valo vetkek. Az Madra
 zaÿanak awagÿ Nÿakanak is fêlêtteb valo zeleoſſege,
 +361
 tagaſſaga, vagÿ zoroſſaga. Megh rekedefe, Felre mênefe. El fordulafa,
 es ebbêl tamadot Hawÿ ver folÿafnak megh allafa, kÿk
 ezêk mÿnd lathatok. Ezêk mellet az Madranak Nagÿ mertekletlenfege
 akkor, mÿkor az ferfÿ Nemzê magwat be kellene vênnyê,
 Merth az Azzonÿallatnak zêmerê m tefthe legh melegb akkor,
 mÿkoron (mÿnth az Iffÿu azzonÿoknak) az Nemzê tefth vÿzketh
 es chÿklandÿk az Ferfÿwal valo keozeoſwlefre, es az Hawÿ ver
 folÿas mertekleteoſſen es munkawal megÿên, es az w hewſegewel
 az zêmerê m Tefthê megh ſebêſitÿ. Legh hÿdegb penÿgh akkor az
 Azzonÿallat zêmerê m tefthe, mÿkor az Ferfÿwal valo kêzêſwlefre
 rêſth, Az Hawÿ ver folÿafok megh rekednek, vagÿ chak igên
 laſſan folnak, es akkor az vekonÿoknak, az Agÿeknak es az labaknak
 erzekênſegenek megh lankadaſa vagÿon. Nedweſb akkor az
 azzonÿallat zêmerê m tefthe, mÿkor vekonÿ, vÿzes, es bêſegês
 Hawÿ ver foliaſa megÿên, az mÿkor az Feÿer genÿetſegês folÿas
 vagion, vekonÿok es Agÿeknak faÿaſa vagÿon. Megh bantÿa ez
 is az fogontataſth, mÿkor az ÿgên kêwer chÿepêz haÿ megh
 zorÿttia is az Madrath, kÿtwl az Madra megh fualkodÿk. Valamelyê
 azzonÿallat azerth megh eerth ÿdeÿeben ez vetkekkal nem
 bantatÿk, Es ÿol allo ÿol formalt Teftel taggal vagion, Nem Aſbu,
 ſem kêwer, Szeleês chÿpêÿw es terÿedêt haſu, zaporodo Azzonÿallat
 ez ÿlÿen. Hippocrates ilÿen probaÿt irÿa ennek: Ha (Probak)
 az azzonÿallatoth be takarod es alol fwſtêleod, es az fwſtnek
 zaga az tefthe altal az Szaÿara es orrara fêl hat, zaporodo ez.
 Ha penÿgh az Szagh oda nem eer hanem vtaban el
 aluzÿk, Meddw ez. Ha az foghagÿmath megh tÿztÿtwan, chÿapoth
 chÿnalz beleole, ſmÿkor az azzonÿallat aluzÿk, azt feol tolyod az
 zêmerê m teſteben, es annak ÿzÿ awagÿ zaga az Szaÿaigh feol
 hat, zaporodo ez. De ha nem hath feol, Meddw.
 Keth feold fazekat keres, ÿegÿeozd mÿndeonÿketh megh
 hogÿ megh eoſmerÿed, ves mÿnd az ketteoben Arpath, eggÿkben
 vÿzelyek az Ferfÿ, Maſÿkban az Azzonÿallat, tÿzên ketteod
 napÿgh tarch hÿdeg helyên. Az Meddwſegnek az lezên oka az
 kÿnek arpaÿa megh nem cÿrazÿk.

Arpat aztas megh az Ferfiunak, az azzonállatnak is vőzeletyben,
temeſd feoldben ket fele eoketh, ha melyk arpaſa
Tőzed napra kő yw az feoldbeol zaporodaſt, ha melyke kő nem
yw. Meddwfegeth yelenth.

Keth fazekben tegy Buza korpath, eggykre vőzelyek az
Ferfy, Maſykra az azzonállat, kylenczed napygh had azon modon.
Az vetek aze lezen, valamelyk fazekben fergek talaltatnak
es az vőzelet is megh bwzſefyk. Ha mynd kettoben vgy talaltatyk,
+362
myndenyk Meddw, De ha eggykben fem talaltatyk, orwoſſaggal
megh chyelekedhetny, hogy zaporodafra mynd az kette yo
lezen.

Sulphur viuum Newe az patykaban, Ezt vefd az vőzeletyben
kwlent az ferfynak az azzonállatnak is, ha fergek teremnek
az vőzeletben, zaporodaſth. De ha nem, Meddwfegeoth yeleonth.
Ha mykor azerth az Ferfinak es az Azzonállatnak...
ketteth ves az Twzre, ezzel fwſteolye magath. De ehöz
egy Telchyer zabafu Cyew legyen, az kynek az eggyk vege az
ky vekonyab, az azzonállat zemerem teſteben legyen dugwa, az
Szelefbyk fele penygh az Twz felenth alyon. Ez Cyewnek alkolmas
temerdeoknek kel leonnny hogy az fwſth feol meheſſen benne.
Fa heat, Szekfwet, Cardamomumot, ana uncia, s. Galangath,
gyeomberth, zerechen dio vyragoth, Cyperuſth, liquiriciat, Elefant
fogat rezelteth, Sefelyt, ana ſcrupulus j. Megh zaraſtoth Nyulnak madraſabol,
ſcrupulus ij. Nyulnak olyan teyet mely az Nyulfynak gyomraban
megh aluzyk, ſcrupulus ij. Caffia faſyaban, pezmaban, Ambraban, ana granum
iiij, yo fele Nadmezet melyet rofa vőzben aztattal megh az meny
ehöz eleghe, chynaly morfellufokat. Es mykor reggel az azzonállat
agyabol feol keel, mynden napon eggyth vegyen magahoz
ebben.

Toabba, az Bokayan valo Ereth az azzonállatnak igen yo
megh vagny, merth az Madraſa igen tyztul ezzel, es ha az
Madra helyebel felyleb ment volna is, ala zal helyere, es az
Ferfynak magwa az kezefwleſben hamarab el ery az Madra
zayath.

Mynden orwoſſagokkal penygh akkor kel eelnny mykor az
azzonállat hawy betegfegetwl zepen megh tyztul.
Boroſtyannak Faſyabol chynaly olayth, az ket vefeſet, es
az keldeketwl fogwa yde ala az hafath ezzel kel melegent kenny,

merth az Madrat ez megh erëffitÿ, es myndën ruth Nedwefsegëketh
megh emezth az melyek megh bantÿak az foganaftth.

(Az këzëfwles koran) Az my penÿgh az Ferfÿwal valo keozëfwleth
ÿlletÿ abban ÿmÿlien modot kel tartanÿ. Mÿkor az
azzonÿallat megh tÿztul, az vthan mÿngÿarasth legÿën
az këzëfwles <el> akkor mÿkor ÿmmar az Etel ÿtal
<ÿmmar> ÿol megh emeztëdëth. Az Nemzë magoth penÿgh
mÿnd az Ferfÿ mÿnd az azonÿallat ecczërfmÿnd bocÿaffak el,
+363

mert ha az Azzonÿallat kefëdelmesb lezën az el bocÿatafban,
chÿak egÿchëp sem kel benne hogÿ megh Nehezkeofwlhetnë. Az
këzëfwlefnëk penÿgh chÿelekeodetÿnek el vegezese vthan, vegÿe
ezeben az ferfÿ, hogÿ ha az w testet az Madra hozza zÿia. Az
azzonÿallat is vegÿe ezeben hogÿha az Ferfÿ magoth ben tartotta,
Merth ez keth dologh ÿle lezën annak hogÿ fogad. Akkor az
azzonÿallat hanÿatta fël egÿ egez oraÿgh fekwgÿek, es erëffen
ëzwe zorÿccha az labaÿth, es az chÿpëÿth, erës leheftwl is megh
otalmazza magath. Es annak vthanna harmad napÿgh (Oruofsagh)
az Szëmerëm Testhenek kapuÿath megh kennÿe ezzel. Fenÿw
vÿazt, Thëmÿent, Fa olaÿt, olwazzon eo3we es elegÿcchën, ezzel
kennÿe. Sha ennÿ Napÿgh az Ferfÿ Magh kÿ Nem ÿw, bizonÿos
ÿele hogÿ megh nehezkeofëdeoth. Ha penÿgh az fogontotafnak
femmÿ ÿeleÿ Nem tecczenenek megh, Ifmeth az feolwl megh ÿrth
orwoffagokkal elÿën az azonÿallath. Ez këwetkëzendë orwoffag
is penÿgh ÿo es igën haznos.

Chÿëngëfwnek leweleth, Elefantnak rezelt fogath, ana drachma, ij, s,
pezmath, Ambrat, ana scrupulus j. vÿazth, drachma j. s. lo mentanak kÿ fachÿart
leweth az menÿ ehëz elegth, olÿ arpath kÿt megh aztattal, es az
vthan meg zaraztottad es megh teorted, az menÿ ehëz elegth,
vërës karmafÿn Selyëmbël chÿnalÿ Tÿz vÿ nÿomatnÿ hozzu
kerëth annÿ temerdëkën az menÿ elegth az azonÿallat zëmerëm
testeben, keward az orwoffagban, told feol az testeben, Sok
ÿdeigh oth tarchÿa, merth ez igën haznos orwoffagh.

Fekete wrmëth, Kegÿo trangot, zerechÿën Dÿoth vegÿ mÿnd
egÿ mertekën, es teord porra. Fekethe wrmët fëz megh borban,
es ves bele ez porban, reggel es eftwe ezth aggÿad az azonÿallatnak
ÿnnÿa. Awagÿ elegÿch mezzel ez porth, es egÿe vgÿ.

Nÿulnak megh alut Teÿet kÿ az Nÿulfÿ gÿomraban talaltatÿk,
vaÿal elegÿcd eo3we, es az hawÿ ver folÿafnak megh

týztulafa vthan, chýapon nýomd feol az zëmerëm Testben olýan
modon az mýnth megh ýrtam fok helyën.

Vadocznak lýztýth, Mýrrhat, Thëmýenth, Enýweth, elegých
ëzwe, azzal fwftëlyed az zëmerëm testeth, az forman mýnth megh
ýrtuk az Cýewën.

Castoreumoth, granum xij, Borfot is annýth, tërd porra Borban
fëz chýombort megh, az zerzamokat porul ad megh az borban
ýnnýa.

Tekenës Bekanak Maýath, olý Malacznak melýet az annýa
zoptath keth monýath, azald megh es tërd porra, ad megh ýnnýa,
akar ferfý akar azzonýallat legýën ha Meddw.

Szamar teýben march gýapottath, keofd az afßonýallat këldëkere,
+364

awagý keoffe maga az azzonýallat magara, es vgý
kezwlyën az ferfýwal valo këzëfwlefhëz.

Kan Dýznonak Monýaýth zarazd megh arnyëkon, tërd porra,
es az hawý ver folýafanak megh týztulafa vthan ad megh az
azzonýallatnak ýnnýa, chýoda igën haznos orwoffagh.

Nýulnak az keth zaýa vegen melý taýtek vagion, mýkor az
fweth ezy, ad megh borban ýnnýa, akar Ferfý legýën Meddw
akar azzonýallath.

Darunak agýa veleýebël es ludnak hayabol chýnalý
kenëth, az Ferfý kennýe azzal megh az Testeth, ees vgý këzëfwlyën
az Azzonýallattal.

Hawý Betegsegebeol valo megh týztulafa vthan moffa megh
az azzonýallat zëmerëm testeth vërës borral. Az vthan lo mentath
feoz megh borban, Smýngýaraftth azzal parolýad alol, Es
annak vthanna Bafaliconth es ëregh mentath tegýën maga ala
vgý keozewfwlyën az ferfýuwal, megh terhefëdyk.

Rofmarýnt feoz megh Borban, azzal parolýad alol az
azzonýallat zëmerëm testeth.

Nýers fogýhagýmat tëry megh, es feozd megh rofa olayal
eggýwth ýo modon, az zëmerëm testben teod ezt feol az azzonýallatnak.

Vad Sarga repanak magwath tërd megh, Borban ad azth
ýnnýa.

Pomagranatnak lewelet zarazd megh es tërd megh. Mezzel
elegých eozwe, chýnalý Negý vý nýomathný chýapoth gýapotbol,
kewerd az Mezben, es az hawý ver folýafnak megh týztulafa
vthan, tëd az azzonýallat zëmerëm testeben, harmad napýgh

oth tarchyad. Ha mely azzonyallat az elét gyermék hozó volt,
 es Meddwe leoth, ez orwoffagh annak igen haznal.
 Azzu zeleoth awagy Tengery zeoleot mynd magostul tery
 megh yol, chynaly abbol chyapot, es told feol az azzonyallat zemerem
 tefteben. Smykor az chyap ky kezdo ozton az azzonyallath
 teftebel chyepegnny, myngyar kezwlyen hozza, es keozefwlyen az
 ferfyuwal, Ifthen akarattyabol megh nehezkeofedyk.
 +365

Ha azth akarod hogy Fyu vagy lean legien.

Az mely fwet Tyztos fwnek hynak keth fele ez. Az eggyk
 Hym, Az mafyk Nelten. Ha azert azt akarod hogy fyt fogaggyon
 az azzonyallath, az hawy ver folyafnak tyztulafanak vthanna
 Negy napon, az hym tyztos fwnek vagy az ky fachyart leweth
 aggyad ynnya, vagy feoz megh vyzben, es az vyzet aggyad
 ynnya, fyt fogad meheben. Ha penygh az Nelten tyztos fwet
 adod vgyan azon moddal negy Napon, leanzothe fogad, the ozton
 az vthan keozefwly az azzonyallattal, ha mas lezen is, vg
 chyelekeoggyek.

Fogontatafnak yeleyrel.

Az Azzonyallat ha fogadot Meheben, ilyen yelkbél efmerhetny
 megh. Ha feoleotte nagy gyenyerwffeggel bochyattyä ky az
 magoth es eggczerfmünd az ferfyuwal, awagy igen keweffe az
 vthan. Ha azth be vewen megh tartya, es az kezefwles vthan az
 zemerem tefthe nem nedwes.

Ha fogadot, azon napon az azzonyallat, vagy keweffe (Ieley)
 retteg, vagy az Madrayat nemynemw chyklandaffal erzö hog
 eozwe vonodyk, merth az Nemze magoth igen eressen be zoryttia,
 awagy laffu faydalmath eröz az hafa vegeben. Az Madranak
 zaäa otben oly igen eressen özwe megyen es zorul, hog az twnek
 hegyt sem tolhatnad oda.

Tele es zelöfwlwe lewen ozton az Madra, az zaäa otben ky
 annak elötte hozzu zabafu vala, rewdebe lezen, vyzza vonatyk
 es feolyeb megyen, annyra hog az Baba vyath be bochyatuais,
 el nem eery.

Az azzonyallatnak ha az Nyaka melegh, es az hata hydegh,
 nehezkefwlefnek ye.

Mykor el akar alunnä az azzonyallat, agy Mezes
 vyzeth ynnya, ha az hafaban tekeredefth eröz, fogadot. Sha nem

erëz, nem fogadoth.

Iob felël valo oldalabol az azzonýallatnak, keth vagý harom chýëp verth vegý ký, es téd elewen forras výtben, ha fenekre megýën, ýele hogý fogadot, ha nem megýën, nem fogadot. Hanýatta mýkor fekwzýk az azzonýallat agýaban, ha mýnd az keth kezeýt az hafara oldalul zabafulan tezý az keoldêke fele, ha Nehezks, az keze alat mozdulaft erëz, mýnth egý poknak el mèneseth.

+366

(Obferv:) Az ký ýmmar Nehezks, annak az ferfýwal valo kèzëfwles nem kel, Az Hawý ver folýas megh aal. es az è ýdeýe koran nem folý, merth az melý Ereken annak kellene folný az Madrabol, az gýermèknek oda ragadafa mýa azok be vадnak dugwa, es az Madra zaýa is eo3we mènth, femmý veer az Madra wregebël ký nem ýwheth. Ha kýknek netalam az Elfë holnapban az vtolfoban is az ver folýand, az zarmazýk az Madra nyakaban valo Erekbël, mýnthogý folý onneth az Szwzeknek is. Ez ilýen folýas penýgh bantafara nem lezën az fogontatoth gýermèknek, ha vgýan mafod holnapban ver folýand is.

Mýnek okaert penýgh hogý az gýors termezeth, oda feol az Cýëcheokben valamý verth helýhëzteth, az Cýeochèknek Ereý megh kezdenek telný, es az Cýëchèk feol kezdnék puffadný awagý domborodný, es kemenýeodný is kezdnék.

Az fogadot gýermèk megh Newekédwen, az oldalak es vekonýok ký fognak terýedný es zeleoíedný, es az Has mýndën Neheffegh nekwl feol dagad.

Nemely azzonýallatoknak az orczaýokon, vagý Cýtrom býnw, vagý zederýes zabafu chýepegefèk vagý zeplèk terèmnek, az Szèmeknek kerwletý megh kekwl es az tekentetèk megh fwggezksèdeoth. Az výtzelet Cýtrom zýnw, awagý fel rezenth valo kek zabafu, temerdèk es zawaros, kýth ha megh ýndýta3, az feolíè rezebeol ahol zýnte az výtzeletnek kerwletý vagýon, buborýkokat bocýath oda ala. Ez výtzelet mýkor veztegh aal, az mý az fenekere le wl, awagý benne vß, temerdèk az es nem è3we ragadoth, hanem hafonlo az megh chýapot gýapýuho3. Ha feýer borral eo3we elegýteod az výtzeletèth, hafonlo lezën az megh feoth Babnak lewehè3.

Ha Mezes borth megh elegytes eſſe vȳzzel, es megh adod
ȳnnȳa az azzonȳallatnak mȳkor alunnȳ megȳen, ha ez az hafat
ragȳa, Nehezkēs.

Vtolfo es chȳalatkozhatatlan ȳegh ez, mȳkoron ȳmmar az
gȳermēk megh kezd helyeben ȳndulnȳ, nem olȳan banto Nehez
terēhel kezd mozzanȳ mȳnth az wſeogh, nem valamȳ budofſo
Szelnek formaȳara, hanem ȳep laſſufaggal, kedwefēn, ērēmmel,
es reondȳerent valo ȳndulaffal, awagȳ ȳȳnthē vgȳ mȳnthā valamȳ
legȳ rēpēſne, kȳre ha az melegh kezeth teȳēd, igēn ȳol eȳēdben
vehetēd.

Hogȳha ez feolwl megh mondot ȳelēk kȳwl al megh az
Hawȳ ver folȳas, es vȳȳkorſagh oth Nem lewen, az Has modnekwl
terwl megh, valamȳ termeȳetkȳwl valo dologh vagȳon az Madraban,
+367

kȳ femmȳre kellē es hazontalan, vagȳ Nem egez gȳermēk,
vagȳ wȳēgh, vagȳ feol fualkodas.

Ferfȳw ę vagȳ Leanȳ fogontatoth.

Ferfȳ awagȳ Leanȳ vȳfelteſſek e az Azzonȳallattul
ȳnneth ȳtelhetnȳ megh. Ha ferfȳat vȳfel, ȳep ȳȳnw, vȳgh orcȳaȳu,
Ha leanth vȳfel, ȳȳntelen es ȳomoru.

Az Ferfȳak ȳnkab vадnak ȳob feleol valo reȳeben az Madranak.
Az leanȳok ȳnkab bal feleol. Es mȳkor Ferfȳ, az ȳob feleol
valo Cȳeoch ȳelēſb es dagattab, es az bȳmboȳa megh feketēdȳk,
erēs, megh meredwe aal. es hamarab cȳēpēgh Teȳ beleole. wlē
helyebēl ha el ȳndul az Nehezkēs azzonȳallat, ha ferfȳ, elēȳēr
az ȳob labat moȳdȳttȳa el, Mȳndēn leleok lako Ere k es egȳeb
Ere k is, ȳob feleol dagattabbak eęs tēltebbek hogȳ nem Bal
feleol, ȳelēſben az Nȳelw alath, es az ȳob kezben valo pulfus
Eer telȳeſb, nagiob es erēſb hogȳ nem mȳnth az Bal kezben.
Mȳkor penȳgh Leanȳ viſfeltetȳk, Balfeleol mȳndēnēk erēſbek es
lathatobbak, es akkor az Cȳēchnek bȳmboȳa is lankadoth, Seoth
az kȳ feȳēt teȳ is, ha vȳȳben vettetȳk, mȳwelhogȳ vekonȳ es
vȳȳes, mȳngȳaraſth zellel terwl es ala megȳen, De eoȳwe ragadwa
marad es fokaȳgh aal fēn, ha Fȳu az gȳermēk.

Apium magoth tegȳ az Nehezkēs azzonȳallat feȳere, hogȳ ne
tuggȳa, ha elēȳēr ferfȳat Neweȳ, ferfȳval nehezkēs, ha penȳgh
leant Neweȳ, olȳant fogadoth.

Chȳnalȳ keth vermēth az fēldben, eggȳkben tegȳ Buȳath,
az mafȳkban arpath, mȳndēnȳkre teolch az Nehezkēs azzonȳallatnak

výzeletýben, fêd be fêldel, ha elêzêr az Buza cýrazýk
megh, Fýa lezên, Ha penýgh az arpa, Leanýa lezên.
Ha az Nehezkês azzonýallaton fakadek fakad Bal feleol, fýat
fogadot. Ha ýob feleol fakad, Leanth.
Az Nehezkês azzonýallatnak Cýêchý býmboýara
kês Eftwe egý Bagolý Borfoný Soth, reggel lafd megh. Ha az
So zazon maradot, Ferfýwal nehezkês. Ha penýgh Nedwes es
olwadot zabafu leannýal terhes.
Egý Aczel twkêrre az Nehezkês azzonýallat chýêppen chýên
az Teýeben, es tegýe az verêfenre, Ha egý ora mulwa êzwe forrad
mýnth egý gýengh zêm, fýat fogadoth, de ha zellel el terwl,
leant fogadoth.
Az Fogontatafnak vthanna Negýwen eoth napýgh annýa
meheben az Ferfý telýes es egez lezên mýndên tagaýwal. Az
+368
Leaný penýgh Eothwen napra, es ez napok vthan aggýa Ifthen az
elê lelkêth beleýe.
Az Melý Azzonýallat elewen es egeffegês gýermêkê fogadot,
ha telýeffeggel egeffegês az, femmýnemw bantafa es akadalýa
nem lezên annak, mýnd az egez gýermêknek vífelefenek el forgaíaban.
De ha betegês az Azzonýallat, Maíodýk, vagý harmadýk
hoban mýkor ýmmar az hawý ver folýafnak týztulafa megh
zwnth, de meeg az Madraban lewê gýermêknek eledelere nem
fordýttatoth az a ver, az mýnemw betegfegh az azzonýallatban
vagýon, akkoron kezdy erêzný annak ýndulattýath, merth az
Tefnek Nýawaliaýa valamýnemw lezên, akkor ozton nýlwan
megh tecczýk. Az olýannak penýgh az ký gonoz Nedweffegêktwl
awagý megh rakodaftul bantatýk. Ennek Tefthe faradaífal el
zakaíkodýk, Az vekoniaý, Cýombýa kêzý es Cýombiaý megh
Nehezêdnek es faýnak, es Nappal nehez alom ýw rea, Etelt nem
kewan, fêt vtaýa, ýmêlýeogh gýomra, es gýakorta valo okadas
bantýa, ký Neha nýalas, Neha Saros, ký vagýon attul az heaban
valo Nedweffegtwl, melý az oldal chýontok vegeben az
Maý es Lep fêleot valo hufokban, megh gýwlt es megh aradoth.
Az kýknek penýgh ez megh gýwlt nedueffegh okadaífal ký nem
wreffêdýk, azokon Nehez lehêfeok, Szedwleíêk, Bankodo zorgalmatoífagok,
es el aýulafok têrtennek. Es mýkoron az Bwdês Nedweffegêk
az gýomorhoz hozza ragadnak, akar mý hýtwan ees
idegên dolgoknak etelere valo kewaníagok lezên, tudný illýk,

Holt zennek, Feoldnek, Chyerepnek, agyagnak, Sofnak, Sawanyunak,
vallalonak, es mynden egyeb effeleknek etelere, zynthe mynd
Negyed awagy Eotod holnapyglan.

Gyermek veztefröl.

([G]gyermek Az Gyermek veztes vagy lathato, vagy
Veztefnek keth oka lathatatlan merth belfe okokbol lezen. Az
[L]lathato) lathatok keozzwl nemelyek az fogontatoth
gyermekkeoth megh fuityiak, mynth Szyw fogas, felelem, Banath.
Nemelyek penygh eledeletwl foztjak megh az gyermekkeoth, mynth,
Etlenfegh, feoleotteb valo purgacio, Orbol valo ver folyas, vegfe
nagy hurkanak megh Nylt Ereybeol valo ver folyas, Merth az
Azzonyallath fok ver folyas mya el vezthy az gyermekkeoth,
yellesben mykor ymmyar eregechke. Nemelyek az Madranak
Ereth ahonnet az gyermeknek eledele zolgaltatnak, megh
nyttjak, mynth Erzakkal valo munka, Szekes, vgras, tanchyolas,
+369

zekerezes, lowaglas, Nehez teroh vyfseles, Efes, hafnak wtese.
Belfe okok penygh ezek, Modnekwl valo fok etel, ([L]lathatatlan)
temerdeok Nedwefegtwl valo telefegh, mely az gyermeketh
megh fuityia es megh ely. Az Madranak is gyapyas
Nedwefege, ky megh teltj azokat az Erekeht, melyeken az
gyermek eledelt venne, es annyra megh lagittya es megh olgya
az ketelekeht, hogy az gyermeket megh nem tarhattjak, Gono3
yzw etel, es abbol tamadot artalmas Nedwefegh, ky mya az
gyermek az e eledeletwl megh fogyatkozwan, laffan betegskeodny
kezd, es vgyan megh is hal. Ers betegfegh, ky gyakorta
nagyob vezedeleomben hozza az gyermeket hogynem mynth az
Annayath. Ezeken kywl, az fe rezekeknek es az Madranak gono3
bantaly is okay.

Valamely azzonallat azerth, lathato ok kywel gyermeket
zokot vezteny, az olyan vagy mynden Teftenek, vagy chyak az
Madranak vetkewel Betegs.

Az gyermek veztefben penygh, az gyermek ky yw (Tanufagh)
neha elewenen, Neha penygh halwa. Elewenen akkor, mykoron az
Erek ky eledelt zolgaltatnanak az gyermeknek, igen el oldattanak.
Halwa akkor, mykor azok az Erek erffen megh allottanak.
Iwend gyermek veztefnek penygh ezek yeley. Az (Ielék)
Teynek zabad akarattyä zerenth valo ky folyasa az Cyechbeol,

ýeleofben ha vȳzes az. Mert Hippocrates azt mongȳa, hogȳ ýele az, az gȳermȳknek erȳtlenfegenek. Az Cȳeochnek zabad akarattȳa zȳrenth valo el aȳafa es megh vekonȳodafa. Merth ha zȳnthe kettȳs gȳermȳk volna is az azzonȳallat Meheben, Egȳ Fȳw es Egȳ Leanȳ, ha az ýob felȳl valo Cȳȳchȳ vekonodȳk el, az ferȳ gȳermȳkȳt vezȳtȳ el, Sha az bal Cȳȳchȳ vekonodȳk el, az leanȳ gȳermȳkeoth vezȳtȳ. Ieleȳ az oldaloknak es az hafnak fȳlfȳ rezenek megh zorȳtafa, Az vekonȳoknak es chȳpȳknek Nehez volta, es ýarafra valo reftfegh.

Ha az gȳermȳk ýmmar ýndulnȳ kezd, rȳtkan valo es betegȳs az ýndulattȳa, es mȳkor az el veztefnak ýdeȳe ýmmar ýelȳn vagȳon. Elȳzȳr genȳetfegȳs vndok vȳz folȳ kȳ, hafonlo az Nȳers hufnak mofadekahoz. Az vthan aluth verrel elegȳ genȳetfegh, Az vthan tȳzta ver. Az vthan darab verȳk, vtolzor, ozthon az gȳermȳk, vagȳ igaz formawal vagȳ ruth es forma nekwl ýw el. Ha mȳkor az megh holt gȳermȳk az Madraban fokaȳgh lezȳn, ez feolwl megh ýrt dolgok mȳnd Nehezebbek leznek, vagȳon az gȳomornak is ragafa. El aȳulas, Fȳnek es zȳmnek faȳafa, olȳan rezketes mȳnth az forro hȳdeg leles eleȳbe vagȳon, Bwdȳs es nehez zagu lehes, hafnak Neheffege es mȳntha
+370
vgȳan le efnek, kȳt ha tapogacz hȳdegnek teccȳk lȳnnȳ. Seoth ha az Baba be nȳwȳtia is vȳaȳth, megh erzȳ hogȳ az Madranak nȳaka hȳdeg, Neha ýnaknak vonodafȳ tamadnak, mȳnth az korfagh tȳrelben vagȳon.

(Abortus) **Hogȳ Gȳermȳkȳth ne vezefsȳn az Azzonȳallath.**

(Tanufagh) Mȳndȳn Nehezȳkȳs azzonȳallat, Feordȳt, Eer vagafth, es purgaciot igȳn el tawoztaffon. De mȳkor ozton az Szwlfnak napȳa kȳzel vagȳon, megh feorȳdhetȳk, Hamar mȳnefsth, Szȳkdechȳeoleft, Tanczolaft, Efst, verekeodefsth, haragot, Banatoth, felelmeth, megh rettenefsth, es ferȳwal valo kȳzȳfwlefsth, igȳn el tawoztaffa, Merth ezeoknak akar melȳkbeolis, hamar meg efstȳk az gȳermȳk veztes. Feoleotte erȳs munkath fem ýo az Nehezȳkȳs azzonȳallatnak tȳnnȳ, kȳwaltkeppen laȳtrat ne hagdofton.

(Oruofsagok) Safkefelwnak fezkeben az melȳ fekete zabafu kȳwet talalnak, az terhes azzonȳallat keoffe az Bal karȳara, es oth hordoazza az Szwlfnak napȳaigh.

Malwanak gyeokereth, keron to fweth kyth hynak parietarianak
az zwlefnek ideyeigh, yo az Nehezkēs azzonýallatnak nala
hordoznȳ.

Terhes azzonýallatnak ha az vefeȳ es hafa kezdene faȳnȳ,
vgȳ hogȳ gȳermeok vezteftwl felelme leonnȳ. Egȳ Nagȳ kenȳeret
Szelere mes kettȳ, es az eggȳk feleth melegȳch megh az twȳnel,
es azth az belȳ feleol Malofawal awagȳ igȳn yo Borral meleggel,
ȳfd megh, tȳrȳth ȳȳkfwel feolwl hȳnch megh, es melegȳn kȳfd
az kȳldeokere, azonnal megh ȳwnȳk az hafa faȳafa.

Apiom magoth, Szaraz Mentath, Szerechȳȳn kȳmenth, Anifumoth,
ana drachma ij. Maftixot, Szȳkfweth, Cardamomumnak heath, vȳrȳs
rofath, ana drachma j. Fa heat, egȳ aranȳ nȳomonȳth, Cȳtwartoth,
Cȳperufth, ana drachma, ij, tegȳ ezȳkheoz annȳ Nadmezeth az menȳ
eleghe, chȳnalȳ ebbȳl lȳktariomot, ha ezth ezȳ az terhes azzonýallat,
megh tartȳa az gȳermȳkeoth az zwlefnek ȳdeȳeigh.

Kos tȳwȳffeth, Gummi arabicomot, Bdeliomoth, ana uncia j.
Acatiat, Hipociftift, Thȳmȳenth, Sandaracath ana drachma ij. Bolus armenufth,
drachma iiij. Sanguis Draconifth, uncia j. s. Feȳer vȳazth, uncia viij.
Maftixot, Fenȳw vȳazth, ana uncia viij, egȳ kewes Terpentinat, ezȳkbȳl
chȳnalȳ kemenȳ flaftromoth, kend ȳrhara, es vȳfelȳe raȳta
az melȳ azzonýallat feȳl gȳermȳk vezteftwl.

+371

Aȳ Flaftromnak formaȳa penȳgh ilȳen legȳȳn az
kyth chȳnalȳ az irhabol.

(Flaftrom formaȳa)

vekonȳara vekonȳara
Hafara

Maftix faȳat, kȳt az patȳkaban Lentifcufnak hȳnak. magwabol,
uncia ij, Iegȳȳe fanak olaȳat, uncia s. Sanguis Draconifth, drachma v. Bolus
armenus drachma, v. tȳrd porra es chȳnalȳ kemenȳ flaftromoth ȳrhara.
Eȳ orwoffagh penȳgh, igȳn kȳnnȳen tartoth gȳenge azzonýallatnak
valo.
Maftixot, uncia s. Ladanumot, drachma iiij, vȳ vȳazth, drachma ij. kegȳo
trangoth, Acaciat, Hipociftifth, Sanguis draconift, Bolus armenufth,
Geȳtȳnenek belȳȳ heath, Maknak kȳpwȳeth, ana drachma s. Terra
figillatat, drachma j. Thȳmȳent, galbanumoth, Stȳraxot, gummi arabicumot,
ana drachma j. s. vȳrȳs Sandalumoth, Feȳer Sandalumot, vȳrȳs
kalarift, ana scrupulus ij. Asphaltumot, uncia s. iegȳȳe fa terentinaȳat az
menȳ ehȳz eleghe, Mȳrtillus olaȳt is az mȳ eleghe. Ezȳketh mofarban

+372

Rofa olayth, drachma ij. Eczeteth, Têrêth Sot, ana, drachma j. têrd eozwe
ezêketh erêffen, es melegên ezzel kenefd az labayt, vgÿ hogÿ az
kezedrêl le igÿa az kenechÿêth, laffan kenefd penÿgh ne erêffen.

Apium magoth, Ammeoft, vȳžȳ Mentath, ana drachma iij. Maftixot,
 Szêkfweth, Cardamomumoth, pȳrito fwnek gȳêkereth, ana drachma ij. s.
 zerechȳen dȳot, Cȳtwartoth, Fa heath, Caftoreumot, ana drachma ij.
 ezêket têrd megh es zȳtald megh. Mezzel a kȳnek taȳtekat el
 hantad es megh tȳztȳtortal elegȳch eoȳwe, ecczêr agȳ ebbêl ênnȳ,
 drachma ij. el vezȳ az Nehezkeos aȳzonȳallatnak megh fualkodafath,
 megh oltalmazza az gȳermêk vezteftwl is.

Ha az Nehezkeś azzonŷallatnak gŷomra meg twzefedŷk es
ha etelt nem kewan. Az haznal valo zŷle leuelenek fachŷard
kŷ az leweth, ad megh ŷnnŷa, akar penŷgh az zŷleo kacchŷa kŷ
fachŷart leweth.

Ezèknek penygh akar melykbeol, etelnek elètte egy vagy fel orawal, agy egy kalannal megh ynnya.

(Pica, Citta) **Ha Valamÿth keuanna ðnnÿ.**

Az Nehezkeş azzonÿallath neha olÿ dolgokath kewan ðnnÿ,
az kÿ nem talaltatÿk, awagÿ vgÿan Nem is ÿo megh etelre, az
olÿannak azerth feozd megh az Tengÿrÿ Labdath keşer leweben
Tehen hufnak, de So nekwl, azth aggÿad ðnnÿ, es el mulattÿa
annak kewanfagath.

+373

Az Szwlefrÿl.

Chÿodalatos Bÿlchÿefeggel rendelte az Iſthen mÿndÿn allatoknak
zaporodafath, valamelyben elewenfegh es lelÿk vagÿon, es
mÿndÿn allatoknak ezkeşe az Leleok, Melÿ lelÿk hanÿ fele, azt
az Bÿlch Ariftoteles igh ÿrÿa.

Harom fele Lelÿk vagÿon. Elfÿ Taplalo Leleok, (Anima nutritiua)

Ez mÿndÿn elÿ allatokban, mÿnd Fakban Fwekben benne vagÿon,
es ez taplalÿa Newelÿ eoketh. Mafÿk, Erzÿ (Anima ſenſitiua)

leleok, Ennek hazna ez, hogÿ ez altal erÿş, lath, hal, az elÿ
allath, ez ÿmmar nÿnchen mÿndeonben az mÿth Lelkeş allatnak
hÿvonk, hanem chÿak abban, az Mÿ lath, hal, ezÿk, ŷÿÿk, es
Szozattÿa vagÿon, mÿnth az Embÿrÿeknek es oktalan allatoknak
Harmadÿk, Okos lelÿk, melÿ chÿak az Embÿrÿeknek (Animal rationale)
adatoth. Ees igh ÿmmar harom lezÿn az leleok az Embÿrÿekben
Ariftotelesnek ertelme zÿrenth. Es azt mongÿak az Beolch
phificufok, hogÿ az Annÿa meheben vagion kezdetÿ, es az vthan
Newekÿdÿk az Embÿrÿekben. Toabba, Effele Lelÿk noha az
fogontatalban nÿnchen, de azerth hogÿ az magzatnak elewenfege
lezÿn, vgÿ kezd erednÿ es ÿrÿkeodnÿ.

Valamelÿ Azzonÿallatnak az vr Iſten magzatokat aad Meheben,
nagy hala adaffal tartozÿk erÿtte, de ÿol megh laffa hogÿ
ÿol bannÿek vele, es fokat ne alugÿek. Se ne egÿek fokath,
hanem dolgot tegÿÿn az eo moggÿa zÿrenth, tetowa ÿarÿon gÿakorta,
de ne igÿn vaſtagon, hogÿ az gÿermÿk megh ſerwÿdnek,
hanem chÿak azerth hogÿ az Magzath igÿn nagy ne
legÿÿn, mert ha nÿugodalomban eel az Azzonÿ, igÿn megh Nÿ
az Nemzÿ magh benne, ees talam mÿndÿnÿk megh hal. Nehez
emeztÿ allatokath ne egÿek mÿnth az Tehen hus, Nÿul hus, Saÿt,
Teÿ, kafa, kapozta, geztÿnÿe, keşenÿ, rÿfkafa, hanem keşÿw
emeztÿt egÿek mÿnth az Fÿge, Tengÿrÿzÿleo, Szÿlwa, Tÿkhus,
gÿÿember, Edÿş alma fwtwe Nadmezzel, igÿn ſawanÿu Borth ſe
igÿek, hanem ÿnkab Mezes Borth igÿek.

Hogý penýgh az Elfé zwlét gyermékbél valamýt (Tanufagh
erthes, haný es mýnemw magzatý legýenek annak az Szwlefkor)
vtana az Azzonýallatnak. Az elfé zwlétteth mýngýaraft hogý az
Annýanak Mehebél ký ýw, lafd ýol megh, Merth ha az gyerméknek
haýa ézwe chýoportozoth keregdýdén mýnthá zepén
eozwe czýrkalomoztak volna, ýele az, hogý annak vtanna Ferfýat
Szwl az Azzonýallath. Ha penýgh keth keregdýd chýoportozas
vagýon az gyerméknek haýaban, kettés gyerméke lezén annak
vtanna.

+374

(Tanufagh Vgýan akkoron azth is megh éfmerhetný,
az Szwlefkor) ýwendében haný gyermék Annýa lezén, es Ferfýak
e awagý leanýok leznek, Merth az elfé leoth gyerméknek kéldéken
valamený chýomo lezén, anný magzattýa lezén az Azzonýallatnak,
valamený gémbélyw abban, anný Fýa, valamený hoßbu
zabafu, anný leanýa.

Nehezen Szwlefrél.

(Oka) Az Szwlefnek neheffegenek oka, vagý az Anýatul, vagý
az gyerméktwl vagýon. Az Anýatul vagion, Az gonozul formalas,
Allapatnak réwydfége, Tefthnek erétlenfege mýnth vagýon az
Leanýban es az Agh azzonýallatban, kichýn batorfagh es felelém.
Madranak es Nyákanak gonozul formalafa, zoroffaga, az Agýek
chýontnak erés ézwe foglalafa, megh zorýtas es megh
nýomas, ký lezén az kézel valo rezekeknek dagadafatul es kemenfegetwl.
Vtolzor az vekonýoknak wreffége.

Az Gyerméktwl penýgh vagýon, mýkor az erés hartýa
kýben be vagýon takarwa az gyermék, nehezen zakadoz megh.
Mýkor erétlen, es az Szwlefben az Annýat megh nem fegitý, Mýkor
nagý, Mýkor chýodas, awagý kettés, vagý mýkor nem igýenéffen
ýw fűwel ký, fem az kezeýwel hogý azokat az keth
oldalához nyomna, de vagý mýnd az keth labaýth (ký igén
munkas)vagý eggýk labat chýak, awagý eggýk kezeth nýwtýa
ký elézer, vagý ézwe haýolwa az Alfelewel ýw ký, vagý oldal
felt eggýk oldalawal, vagý ala haýolwa, eleozér az hafat aggýa
ký, ez penýgh mýndén zwlefnel legh Nehezeb, es gonozb.

(Ieleý) Az Nehezen zwlefnek yeley ezék. Az kwlfe es az
Mafodýk Burokban mely výz vagýon be rekeztwe, az mýndénéftwl
ký folý az Szwles eleoth, vagý Nagý befegés ver omol

kÿ, kÿ az gÿermÿknek kÿ ÿwefeth fok wdÿwel vezÿ eleol. Merth az helyek ßarazon maradnak attul az Nedweflegtwl el hagyattatwan, az mely Nedweflegk kÿnÿw es Sÿma altal mÿnetelt adna, wdÿnek hozzu kÿzbevetefewel, lankadot faÿdalmak ÿwnnek, merth nehezen zakadoznak megh az Erek, melyekÿn az gÿermÿk eledelt veoth, Es az gÿermÿk tartok is az Madratul nehezen es alÿgh valasztathatnak el.

+375

Hogÿ kÿnnÿen fÿzwlhefsÿn az azzonÿallath.

Mÿkor az azzonÿallat Szwlfeenek ideÿeth ÿfmerÿ (Tanufagh)
el kÿzelgetnÿ, valamÿ melto munka tetelben ÿo gÿakorlanÿ ...
Salÿabol chÿnaltas feordeoth, es abban fÿrÿzged,
merth ez feolÿtte igÿen haznos.

Porifth agÿ ÿnnÿa az Szwlfeenek oraÿan Borban, kÿnnÿen
Szwl az azzonÿallath.

Len magoth fÿz megh vÿzben, abban fÿrÿßed, es iol megh
moffad az Azzonÿallatoth, megh is igÿek benne az vÿzben mÿnd
magoftul, igÿen keonnÿen Szwl.

Liquiriciat feoz megh borban, ad azth ÿnnÿa.

Az mely napon penÿgh Szwlñÿ akar az azzonÿallath, (Tanufagh)
enheÿra Bakzarwo fwnek az vÿzeth aggyad ÿnnÿa, es
kÿwer Tÿk hufth egÿek.

Belend fwnek az gÿeokereth, kÿfd az Bal Cÿombÿara az
gÿermÿzwlÿ azzonÿallatnak, azonnal Szwl. De vgÿ kÿffed hogÿ
hamar onneth el odhaffad, hogÿ vtanna ne ÿwiÿn az Belÿ is.
Laurus fanak leweleth ragd megh, tÿd az kÿldÿkere, igÿen
hamar Szwl chÿudalatoßkeppen. Ez ÿgÿen megh probaltatoth.
Mÿrrhath teorÿ porra, vÿfd borban, ad megh ÿnnÿa, az mely
azzonÿallath vezÿdÿk az Szwlfeenek ÿdeÿen megh zabadul.
Az mely azzonÿallath Nehezen Szwl, agÿ keth Nehezek
dictamufth porul megh ÿnnÿa, Bakzarwo fwnek az vÿzeben.

+376

Fwftÿlteffe alol magath pezmawal vagÿ akar mÿ ÿo
zagu fwel, de az orrath igÿen be dugÿa, hogÿ oda ne mÿnnÿÿn
az Fwftth.

Mÿkor penÿgh az Szwlfeenek oraÿa el keozelgeth, annak
elÿtte fekwgÿek hanÿatta az Agÿra egÿ egez oraÿgh, az vthan

keljēn feol, es azonnal garadjchon fēl es ala jaryon, es
kjalchon. Mýkor ozton lattya hogý az Madranak Szaýa neký
nylatkozýk, ees az gyermék tarto is megh zakad, azonnal ýo zagu
fwekkel kel fwftēlný, de az orraban ne haggýa az fwftēt mēnný,
Az vthan wlyēn helyere, es az Orran Szaýan erēffen igýekēzzek
az Egeth be Szýný, es erékēggýek az gyerméknek zwlefere. Az
Melý azzonýallat penygh igēn kēwer, ký igēn nehezen Szwl,
ilyen modon Szwlýēn az: Az feýet ala haýcha arczal, es az terdeith
feol vonnýa az hafahoz erēffen (týztēffeggel zolwan) mýnt
az Negý labu allatok olýan modon Szwlýēn, merth vgý kēnnýebben
Szwlheth. Ebben femmý ketfeg nýnchen.

**Holth Gyerméknek Annýa mehebēl
ký hozafarol.**

(Ieleý) Ieleý az Annýa Meheben megh holt gyerméknek ezék,
Merth az Azzonýallatnak Cýēcheý le apadnak. Alol az kēldēken
az hafa es az agýeka igēn megh hwl. Smýkor eggýk oldalarol
az mafýkra fordul agýaban, zýnte olýan mýnthas egy keo forogna
benne eggýk oldalarol az mafýkra.

(Oruofsagok) Býkanak Epeýeth egy mondolanýth, ad megh
anný borban az mený keth kalanban ferne, es mýngýarafth ký
hozza az holt gyermékeoth.

Fekete wrmēth metelý aprora eczetben, ha meg ýhattia ad
megh ýnnýa melegēn, ký wzý az holt gyermékeoth.

Apro fenýwnek az leweleth, Mezzel feozd megh výzben, ad
megh ýnnýa, az holth gyermékeoth ký hozza, es az gyermék
maffath is.

Mas azzonýallatnak Teýeth fa oláýal elegýtwe ad megh
ýnnýa, ký hozza az holth gyermékeoth.

Eb Teýeth Borral es Mezzel elegých ēzwe, ad megh ýnnýa,
ký wzý az holth gyermékeoth.

+377

Dýzno porcýnth feoz megh borban, ad megh ýnnýa, ký wzý
az holt gyermékeoth.

Fenýw fa heawal fwfteolýed alol hogý fēl mēnnýēn az Szēmerēm
tefteben, výolanak výragat feozd megh výzben, ad megh
azt ýnnýa vgýan akkor.

Hým papradnak gyēkereth feozd megh Mezes výzben, de

fokkal job hogý teord porra az gýeokereth, es abbol negý araný
nýomonýth agý megh Mezes vÿzben ýnnýa, ký hozza az
holt gýermékéth.

Bors fweth teorý megh, keofd az hafara, ký hozza az holt
gýermékeoth.

Lo mentath, Nagý roponczoth, kÿs feold Epeýeth, fêzd
megh vÿzben, ebben agý ýnnýa, az fwet kéfd az hafara, el
rontýa az holt gýermékeoth, es ký is hozza.

Varýu lab fwnek az kýt hýnak, forrazd megh vÿzben, ad
azt ýnnýa.

Ladanummal fwsteold megh alol Cýewên, az mýnth
annak az moggýat oda feolýeb megh ýrtam, ký hozza az holt
gýermékét, es az gýermék tartot is.

Petrefelmet tegý az Szêmerêm testeben feol, az holt gýermékeot
ký hozza, az Madrat mýndên Nedwefegtwl megh týztýtia,
ha az petrêfelýeomben megh ýzyk.

Keferw babot, Rutath, Borfoth, feozd eo3we borban es ad
megh ýnnýa. Es e3ên fweketh Me3zel es Mýrrhaval chýnald
alaýa, ký hozza az holt gýermékeoth.

Boroftýan fanak az fwrtýbeol teorý megh, elegých ê3we
Me3zel, told feol az zêmerêm testeben, ký hozza az holt gýermeokeoth.
Chýaba ýreth teord megh, told feol az Szeomerêm testeben
az azzonýallatnak.

Apro fenýwnek lewelet têrd porra. Mezes vÿzben ad megh
ýnnýa, ký hozza az holt gýermékeoth.

Ha mely azzonýallat e3 orwoffagokkal az megh holt gýermékét
ký nem 3wlhetne, nem lehet ozton abban egýeb, hanem
ahoz valo eoregh fogowal, awagý horgas vaffal, megh kel fogný
+378

az megh holt gýermeokeoth, es ký kel onneth az Annýanak
Mehebeol huzný es vonný.

Gýermék tartonak ký hozafarol.

Hýdegh hamubol chýnalý Lugoth, abbol vegý keth latoth,
Malwanak magwaban porul harom Nehezékéth, elegých eo3we es
ad megh ýnnýa. Es Feýer hunýornak porath fuý az orraban az
azzonýallatnak hogý pw3égýên, ký vetý az gýermék Maffath.
Ladanummal fwftêld megh az azzonýallatoth Cýew
altal, annak vtanna tegý petrefemeoth az zêmerêm testeben, ký

hözza az gyermek tartoth.

Petrefelyemnek es parhagymanak fachyard ky az leweth,
Cyombor olayal elegych eo3we, teod feol az zemerem testebe.

Dynnye y3w fwnek ky fachyart leweth, ad meg ynnya.

egyedwl ez ky hozza az gyermek tartoth.

Fa heat Myrrhawal eggwth agy megh Borban ynnya, es
ky hozza.

Ifthen fayat, Rutath, Fekete p3zerczeth, Farkas almat, ana.

uncia j. Fyget huzath, Fejer hunyort, drachma ij. Liliom olayt, uncia iiij, az

meny eh3z elegh feozd megh anny v3zben, Es meleg3n az ky
vayot Szek3n e3zel fwftelyed Cyew altal. Az fwft3les vthan, Fa
mohot feoz megh v3zben, fonnya3 abban az v3zben Bafalicont
megh, t3d azt az zemerem testebe.

Eoregh fenyw fanak feolfe heawal fwftelyed alol, ky hozza
az gyermek tartoth.

Caftoreumoth keth nehezekeoth ch3ymborral elegy agy megh
ynnya, ky hozza az gyermek tartoth.

Foghagyma kozoruth feoz megh es a33al fwftelyed, ky hozza
az gyermek maffath.

N3ften farkas almat Myrrhawal es Borfal ha megh adod
ynnya porul borban. Awagy ha gyapot ch3apon fel tolyod az
zemerem testebe, ky vonza az gyermektartot.

Fejer vyola magoth borban porul agy megh ynnya, az por
keth nehezek legyen.

V3res hagymakat v3zben awagy Borban forraly
megh keweffe, es teord megh az hagymat, az vtan rach megh fa
+379

olayban, Meleg3n flaftrum mogg3ara t3d az a33on3allatnak fa3o
hafara, el vez3y az fa3dalmat a3onal.

Fekete wrmeth, Fekete mentath, Saffranth, zerechen dyo
vyragoth, polay fweth, e33eketh feozd megh Borban, mynd3nnapon
e3th aggyad ynnya.

Meleg3h v3zben wly3n az a33on3allat, hog3 fel erye az k3ld3keth.

A3 vthan hog3 ky kel beleole, Bel3l az zemerem testeth
vyola olayal kennyed.

Momordica olayal kennyed megh az a33on3allatnak fa3o
haffath, yg3n haznal.

Ha az Szwles vthan a33on3allatnak hafa (Hafa lem3rg3zefer3l)

megh lem3rg3znek. Eretlen Berekyn3et fe3 foka3gh v3zben,

elegých abban tükmoný feýereth es gummith, ebben march ruhat
es téd az hafara.

Ha az Szwles vthan az azzonýallatnak zémerém (Sebéfwlefrél)
tefte Sebeos volna, Býkanak keth monýath, hýdegh rofa vyzzel
es egy kewes Saffrannýal chýnald eo3we, téd az Sebés testere.
Chýnalý gyapotbol keréth, kend megh vaýal es nyomd feol az
tefteben.

Ha az Szwlesben az azzonýallatnak orczaýa (Heruadafrol)
Szýne el vezne es el herwadna. O Bornak fêprwýet, feýer liliomnak
gyêkereth, foghagýmath, mýnd egy mertekkel vëgyed es
elegých eo3we. Eftwe kend meg az orczaýat mýnd addýgh
ezzel hogý zýnthe megh vëréfwlýën. Reggel mofafd le rola, es
ebben megh ne zwnnýel, Smegh ýw az Szýne.

Ha az Szwles vtan az azzonýallatnak hafa (Hafa dagadafarol)
dagadua maradna, papmonýanak gywmélchet ad megh borban
ýnnýa.

Ha az zwles vthan Feýe faý az azzonýallatnak (Fê faýasrol)
Eczetben habarý hamwath, es kêfd azth az faýo feýere.

Ha az Swles vtan hafa megh allana (Szeknek megh allafarol)
fêlêtteb arrol ýob nýnczen hogý ha purgaciot hozza nem veheth,
mýnth az Laba bokaýan ereth vagný.

Hawý ver folýasa ha megh allana az Szwles vthan.

Gýakorta az Szwles vthan fok nýawaliaýa efýk (Tanufagh es
az azzonýallatnak. Neha az Hawý ver folýafa orwofsagh)
megh aal, es az mýath igën nagý nýawalýaban efýk. Ha azert
nem betegs az azzonýallath, mýngýarasth egýnýhanzor igýek
Borban madar kélesth, es megh týztýttia.

+380

Salýat feozzën megh Borban gýakorta azth igýa.

Farkas almat is ýo porul megh ýnnýa Borban.

Lewefticomnak magwais ýo megh ýnnýa Borban.

Szeekfwet, Fekete wrmêth, forralý megh anný vyzben, hogý
bele wlýën az azzonýallat es az kêldêket fêl erýe, abban wlteffed,
es az vthan hogý ký kel belêle, zorýcd erêffen ê3we keoteffel
az keth chýpêýet, awagý tomporath, kýt ífmeth hamar el odo3,
têrlefd erêffen fêlwl oda ala fele. Az chýpeoýre vettes kêppêlýêket
de toua be zabafulan az zémerém testehê3 kêzel, az
keoppêlýeoket chýak helyen haggýad oth allany, megh fe vagdaltafd
az helyet, de azert onnet feolwl têrêltên têrêltefd ýde ala.

Ha az Szwleſkor kewes vere folna kÿ, es el rekedne.

Mÿkor penÿgh az Szwleſben kewes vere folna kÿ,
az az, megh rekedne, es nÿnchen mÿndazon altal is Betegfege az
azzonÿallatnak. Muſtarral es Mÿrrhawal, vagÿ lo kÿrÿmmel, az
zÿmerÿm teſteth fwſteold megh alol Cÿewÿn az mod zÿrent az
mÿnt fok helyÿen megh ÿrtam, el ÿndÿttia.

Ha ez nem leonne eleghe rea, vagafd megh az laba bokaÿan
valo Ereth, es orwoſold azokkal melyeket oda fÿl az Madranak
megh tÿztulaſarol ÿrtham.

Ha penÿgh igÿn Beteghe vele, kewes eledellel elÿÿn, napÿaban,
Arpa vÿzeth igÿek, es tÿrleſÿekkel kÿteſÿekkel azon kel
leonnÿ hogÿ az ver folÿas el ÿndÿtaſſek.

Szeekfwet feozd megh vÿzben annÿban, hogÿ abban wlteſſed
kÿldÿkeÿgh az azzonÿallatoth.

Fekete pÿzerchenek kÿ fachÿart leweth, uncia, vj. ÿo borth,
Mezeth, ana uncia j. Feÿer Borſot, Thÿmÿenth, Mÿrrhat, ana drachma j. Eleozÿr
az pÿzerczenek leweth borral eggÿwth feozd megh laſſu
twznel fazekachkaban, hogÿ chÿak harmad reze maraggÿon megh,
elegÿch hozza az Mezeth, iſmet feozd eoſwe laſſu Twznel hogÿ
ÿzwe alugÿek az Mezzel, Az tÿb zerſamot tÿrd porra, zÿtald
megh, elegÿcd mÿnd eoſwe. Mÿndÿn reggel enhera agÿ egÿ kalannÿth
nekÿ. ÿgÿn rÿwÿd wdÿn megh gÿogÿttÿa.

+381

Ha ver folÿafa fÿlÿtteb mÿnne az Szwles vthan.

Ha az ver folÿas fÿleotteb megÿÿn, az ſem ÿo, merth el
fonnÿad az Azzonÿallath mÿatta, es el wez, hanem
megh kel allatnÿ raÿtha. Olÿankor penÿgh erÿſen elÿÿn zerechÿÿn
dÿowal es gÿÿmberrel.

Bor ſÿprwben fÿzd megh az Fekete wrmÿth, kÿfd az agÿekara
es hafara egÿnÿhanzor, ſmegh allattÿa.

Eokÿr zarwaban fÿrkalÿ le vÿzben, ad megh ÿnnÿa az
azzonÿallatnak.

Fwzbÿl chÿnalt kÿtÿveſſeonek az kÿwel az abronczot kÿtÿk
az heath hanch megh, es feozd megh az heat, <vÿzben> parolÿad
ezzel az azzonÿallat zÿmerÿm teſtet Cÿewÿn. igÿn Sawanÿu
borban kel ezth penÿgh megh fÿznÿ.

Szëmerëm Tefte azzonýallatnak hogý êzwe f3orulýon.

Az Azzonýallat Szëmerëm Tefthenek be zorytafarol (Intes)

nem azerth ýrok en, hogý valamelý zwzefege el veztêth leaný
ezzel gonozul elýën, es latorfagat el fêdêzze. De az Szwlefkor
Eoregh magzatnak hozafabol (týztêffegh adaffek mýndên ýambor
zëmelnek) az Azzonýallatnak zëmerëm Tefthe igën megh romol
es megh tagafodýk. Azerth ha ký ezth olwaffa, ýamborul olwaffa,
vgh is elýën vele, merth en ýth kurwafagra, awagý ýnkab valakýnek
zwzefegenek romlafanak el feodêzefere, fenkýth nem tanýtok.

Gallefth têrý megh, vefd anný vadýzw borban az (Oruofsagok)

mý ahoz eleghe, az vthan lagý gýapottath hýnch megh têrêth
kenkêwel, es march az vyzben, awagý ýnkab ýtafd vgýan feol
vele az vyzeth, had vgý meg zaradný, az gýapottath es ký ne
fachýard, Chýnald ozton mýkor megh zarad chýap modra, told
az zëmerëm tefthen, olýan lezën mýnth egý Szwz.

Temfot, galleft, vegý mýnd egý mertekre, igën vad

+382

Sawanýu borral têrd êzwe ezêketh, ezzel moffad az azzonýallat
zëmerëm teftheth.

Lo folkat têrý megh erêffen es chýnald rea.

Cýpros fanak gýwmêlchet, Cýerfanak gubayath, ana libra, j.

Temfot libra s. Eczetben megh aztatoth vas Szarth, libra s. Az

mýnemw vyzeth az vargak chýnalnak bër feftený abban

forrald megh ezêketh, de porra têrýed eleozêr êketh, vgý fêzzed

penýgh hogý fele el apaggýon, abban ozton mýkor laffu meleghe,

march Spongýat, fachýard ký, es az Spongiat melegên teod az

zëmerëm tefthe, kecczêr vagý haromzor mýwelyed ezth mýkor az

zwkzeghe kewannýa.

Temfoth têrý megh, vyzben elegýcd el, es abban az vyzben

march vekoný ruhat, Caffianak fayath, Cýperufth, Galleft, mýnd

egý mertekre vegý ezêkben, têrd megh, es vefd igën O Borban,

vgý têrd az vtan êzwe eoket hogý anný fwrwfege legýên mýnt

az Meznek, abban marchýad az Temfos ruhat, annak vtanna

zarazd megh az ruhat, têd az zëmerëm tefthen, oth ket egez

oraýgh tarchýad mýnek elêtte ferfýuwal akarna az azzonýallat

kêzêfwlný, vêgýe el az vtan onneth.

Mezet es Saletromoth elegých eo3we, azzal kennýe az

azzonýallat az zëmerëm teftheth.

Sofkanak magwat teorý megh ýol, têd az zëmerëm Tefthen

es meg zorul.

Lenbél chýnalt gýolcýot  s megh  awanýu borral es hol
egcz r hol ma  or t d az z mer m testben.

Fenýw fanak az kwlf  heabol vegý Negý rezth

Temfoth ket rezth, Cýperu th egý rezth, feozd megh ez ket  awanýu
borban, march ruhat bele, t d az zeomer m testben eccz r is
mazzor is, t bz ris, Sbenne tarchýad.

(Pruritus) **Azzonýallatnak  z mer m teste v zketeser l.**

F ldý Bozzanak lewelet f zd megh v zben, azzal parolýad
meleg n.

Menthanak leweleth, pomagranatnak heat, megh healt lenchýet,
t rd megh ez keth, es elegých eo we  awanýu borral,
gýapoth chýapot kewerý bele es t d az z mer m testben.

Salýat feoz megh  awanýu borban, azzal mof ad.

Saffranth, Comfort, ana scrupulus s. Eget th onat kýt az patýkaban
hýnak ilý Newel, plumbi v ti, scrupulus j. Baber magoth, drachma s. t rd megh
es zýtald megh ez keth, es habard   zwe týkmoný feýerrel,
+383

eleoz r kend meg rofa olayal az z mer m testét, es ezth ozton
ragazd rea az vthan flafrom moggýara.

Saffrant, Camfort, Teýet, Litargiriomot, týkmoný feýert,
ez kbeol mýnd egý mertek n vegý, chýnal chýapot gýapotbol,
kewerd ez zerzamban es told fél az z mer m testben.

Lud vereth, megh t reoth Bakzaruo fwel elegých   zwe,
gýapotbol chýnalt chýapot march bele, told fél az z mer m
testben.

Ferfiuý magoth megh  zaporita rol.

Az Ferfýnak magwat ez k megh zaporýttýak, Týkmoný,
Facczan, Huro madar, Rigo, Seregelý, Faýd, Pawa fý,
vereb, Fogolý, kappan, Týkfý, Mondola, Fenýw fanak gýwm lche,
Teng rý z leo, Ed s týzta bor, ýeleofben penýgh az Muskotalý
Bor.

Ferfiuý magoth ez k apaztýak.

Az Ferfiuý magoth ez k el apaztýak. kapor, Salata, T k,
vborka, Faý zederý, g r gh dýnnýe, Baraný wr m, Lenchýe, vizý
+384

teok, porch fw, Eczech, Camfor, Ruta, Fejer Bafalicon, Fwzfanak
lewele, Lo menta, Fejer olaz vjragh magh, kechke rago fanak
lewele es magwa.

(Arthritis Artetis Articularis) **Az Izekeřl.**

Az Izekben valo fařdalom křth az Magyarok křzvennek
Neweznek egř Newel, křzbe veteffel es vrozwa laffan laffan
zokot ballagnř, Merth nemelnek az Nagř laba vřan valo řzben
řndul eleozř, Nemelnek az Sarka vegen, Nemelnek az Talpa
vapařan. Kezdetřk azert az křzwenř elřzř az labon, az vthan
laffan az Terdben kezd fařnř, Annak vtanna Cřpřeknek es
Agřeknak chřontřanak řzeřben, Az kezekben is. El vegre az
křkřn ez nřawalřa erřth vezřn, Hatanak gereczř. Ees chřontařnak
mřndřn řzeř fařnak, az Orczařanak chřontař es az Torkařs,
es chřontnak nem talaltatik řohul olř eořwe foglalafa, az kř
ettwl megh menekřdhetnek es ahol nem fařna.

Az Testnek tagařth řollehet řokfele fařdalmak foglalřak el,
merth Nemelřek az chřontoknak hartřaith. vagř az Elř erekkal
es Inakkal křrwl vetetřth Hufokath, vagř az Inakath, vagř
ezřeknek belř rezřketh mřnemwketh az Franczu, es az
(Articularis) Feobeol valo le chřorgas zokot hoznř. Nemelř fařdalmak
chřak az Izeketh foglalřak el, křkben vgř estenek
be, mřntha vgřan oda zegeztek volna, es chřak ez az,
az křth řgazan Izeķben valo fařdalomnak Newezhetnř.

Iolleheth kwlřmbeozefth tezne az Izeķben valo fařdalmak
(Harom Fele) křzřth, az Izeknek zamok zřrenth. De az zokas
chřak haromnak adot newezetřth. Kezben valo, Labban valo,
Ees Chřpřeben valo křzwenř awagř fařdalom. Ezřkřn křwl az
fařdalmak valamelř Izeķben talaltatnak, de annak az Iznek
fařdalmanak Neweztetřk chřak es nem křzwennek. Az kezř
(Kezbelř) křzwenř bantřa az kezeth es az Nřolcz chřontokat az
keznek feřeben, vagř kwlř rezeth annak, vagř az vřoknak
Izeřth es foglalafřth. Ezben gřakorta feol verř fařdalom vagřon,
(Ieleř) dagadaffal, vřřffeggel, hewffeggel, es az Ereknak,
(Labon ualo, teleffegewel es feol fualkodafawal. Az Lab křzwenře,
Ieleř) Bantřa az Boka chřontokath, az lab chřontokat,
dagadaffal vagřon, hewffeggel. vřřffeggel es feol verř fařdalommal
(Chřpřeben ualo) ez is. Chřpřeben valo křzwenř mřndřnřknel
erřlb, ennek helře nem az Izben vagřon, az melřel az Cřombnak

chÿontaŷnak feÿe a3 Chÿp  chÿontban be foglaltatik, de a3
+385

Faroknak feolf  reze fele oda feol eb, ahonnet a3 vekon okbol
es a3 Nag  zel s chÿontbol a3 mely n wlwnk, a3 Inak altal
 wen, vétetnek a3 Szarakban. Ez keg  tlen fa dalom ozthon (Iele )
nem ch ak a3 Ch p ben, de a3 Ch omban, a3 labnak Ikra ban,
es a3 labnak   nte vtolfo rezeben is el hath, a3 a3, m  nd nwe
oda valahowa a3 megh bantatoth Ch p beol a3 In el er.

R tkan vag on ez ch p ben lathato dagadas, r tkabban hewfegh
vag  v r  fegh, merth annak a3 hel nek f    bwre nem
er s. A3 Valban valo Iznek fa afa elegh nag , de (Humeralis)
ez is fem dagadoth, fem v r s, fem hew. De a3 mely  Iz knek
fa afa a3 k    kben es a3 Terdben vag on, f  eotte nag  fa dalommal
vag on ez, es nag  dagadaffal, v r  feggel, de kewes
hewfeggel. K  elb valo oka m  nd n   zekben valo fa dalmaknak, (Ok  )
nem valam  magatul valo mertekletlenfegh, de a3 Termezeth
k wl valo oda  ege   th es ragadot nedwef egh, k 
magath g akorta a3 dagadas altal k   eleonth . Iollehet pen gh
néha, a m  nth el   r a3 k   n megh   ndul, nem ig n nag 
dagadaffal bant a3 fa dalma, de a erth vg an vag on valam 
kich n Nedwef egh alatta. A3 oth lew  fa dalomnak pen gh
oka (Sokaknak vele       k wl.) foha awag  ig n r tkan meg  n
abban a3 wregben, mely ben a3 ch ontoknak vege forogh,
de a3 k  ele ben ch ak, es a okban a3 hart akban, Mel ek k wl
a3 ch ontoth be tak  ak es k  wl vez k, es a3 hufnak mely 
el  ere  el Inakkal mozgafnak okaerth k  wl vetet  th, meg  n,
k  th ebb l eofmerhetn  megh, hog  a3 Ch omos lab es Ch omos
kez k  wen eben, a3 Nedwef egh   mmar vg     we fwlwen
m  nth a3 k , ha megh vagod, es megh n tod a3 b  rth, k   w
a3 v oknak Iz  b l bantafa nekwl a3 k  elnek. A3 Ch p  c ontban
valo k  wenben is, ha a3 artalmas Nedwef egh a3 ch p 
ch ontnak forgo aban volna, foha ol an ig n zellel el ter    t
fa dalmat nem hozna.

Toabba, a3 oth lew  fa dalomnak oka, Nem ann 
fok fele a3 m  nth ir ak es mong ak. Merth ez fem ver s, fem
Sarga Saros, fem Fekete Saros foha is, de m  nd n   tl fogwa
vag  N alas, vag  Sawos. A3 k   vennek a erth (K   wennek
kwl  bfeg  th, ig n heaban allatt ak l  n  a3 kwl  bfeg    l)
Nedwef eg knek Neme   l. hog  nemel k Melegh. nemel k

hýdegh volna, merth vgýan mýndénýk az kězwennek (Hýdegh az
 hýdegh es hýdegh Nedweffegbél lèth. Hogýha neha kězuený)
 vérèffegh es hewfegh lattatýk neha az kezèn vagý az Labon
 valo kězwenben, az Nem az betegfegnek allattýatul, de az
 faýdalomnak nagyfagatul vagyon, ký vérèffegeoth es hewfegeoth,
 +386
 es neha vgýan megh gýuladaft is hoz, ký lezèn legh ýnkab
 azokon kýknek testék fèleotteb melegh es temerdék Nedueffeggel
 megh rakodoth, es ezert kénýw alkolmatoffagbol Febrifben
 efnek. Ez azerth az hýdegh es vekoný Nedweffegh, az Izeknek
 kételeýt, hartýakat, awagý az Musculufok eleýth megh
 téltwen, es el terýtwen, bantwan, faýdalmat hoz. Az faýdalom
 penygh ha ýmmar az Testh hozza kezwlth, vérèffegét, hewfegéth
 es gýuladaft hoz, melyek az faýo es dagado nedweffegnek
 ýeleý. Ilýen oka talaltatoth azerth az Izekben valo kězwennek,
 ký mýnd okoffaggal, mýnd mestèrffeggel meg probaltatoth. Mýndnaýan
 azerth igazan vetýk elélýaro okanak az Nedweffegéth
 leonný, ký az Erétlen Izekben mafunnat bele folý vagý bele
 folýando, de honnet awagý mely vthon folyon, fenký meeg
 annak ez ýdeigh igazan vegere nem mehetéth. Ebbél ez tudatlanfagbol
 vagyon az, hogý eddýgh az Izekben valo faýdalom
 mýnth giogýulhatatlan Nýawalýa, vgý hagýattatot el.
 Azok penygh býzonnyal tewélégnek, valakýk az Agýeknak belfè
 rezeýbeol mongýak zarmazný az kězwent az Izekben. Merth
 mýkeppen výtethetýk az belfè rezekbél es helyekbél az Týzta
 Nedweffegh valahowa az Erek altal? Awagý az Nedweffegh ký
 az eleoth az verrel ézwe elegýédét vala, onnath az Ereknek
 zaýaýrol, az Izekben mýkeppen zalhat týztan bele? Awagý ha
 zýnthe az Nedueffegh az verrel eggýwth zarmazýk is, mýert hogý
 az Izekben megh gýwlue, olý twzèffeggel valo dagadaft, kýbél
 ozton genýetfegés kelewený leonne, nem ýndýth? De fèth meeg
 az Nýers Nedweffegh is, az ký mafunnath es nem az Erek altal
 (Cachexia) ýw az Izekben, nem chýnal Izben valo faýdalmat, merth
 az megh vezéth Ruth abrazaiban valo Nýerfèfegh az belfè rezekbél
 az Labra zalwan es azth megh dagaztwan, vgýan nem chýnal
 kězwenh. Mafunath valo eredetý vagyon azerth az kězwennek,
 es nem az belfè rezekebeol zarmazýk, Ez azerth az Embér Fè,
 kýbél býzonýara Nýalas es vekoný Nedweffegh folý az Izekben,
 Nem az Agý velè penigh fem annak belfè tartoý, az melyekben

nýalas rutlagh zokot gýwlekêzný es êzwe fwlný (merth ez awagý az orrokon ýw ký, vagý az lelêkzet vewê chýewben az Inêkên az Twdeoben, vagý az gýomorban, es egýeb belîê helyekben zarmazýk ala) de az Fênek kwlfê es az Agý kaponýanak kýwl vettetêth rezeý, okaý es eredetý az kêzwennek, kýkbeol az heaban valo Nedwessfegh, az Testnek fêlfê rezen az Bwr alath ala futh. Merth az Melý fok Erek az Nýak erek nekêl ký hozatnak, azok az eo vekoný es Sawos ganeýokath oda vetýk, es mýwel hogý az Fênek temerdêk ees erês bwre vagýon, kýbêl az

+387

haýak ký newekêdnek, nem olýan kênnyen parolkodnak ký onnet az Nedwessfegêk, mýnth az Testnek egýeb helyên valo bwreý altal. wdêwel azerth bêfegêffen megh gýwlekeozýk, ýeleosben azokban, az kýknek oth valo megh termefenek lathato okaý (kýketh maýd elê zamlalunk) êzwe gýwlnek. Az megh gý6lt nedwessfegnek ýmmar ýeleý ezêk: Fênek (Ieleý) Neheffege es zunnýadagos voltha, kwlfê faýdalma, melý faýdalom kýwêl vgýan tapazthato, es megh êregbêdýk az faýdalom mýkor az Haýat elê têrleod, Faýdalom es forrofagh nekwl valo olý lagý dagadas vagýon neha hatul az Bwr alat az Fêben, mýnth az Výaz. Annak azerth az Nedwessfegnek fwrw es laffu êzwe gýwlefe taploýa[!] es eredetý az kêzwennek awagý az Izekben valo faýdalomnak, merth az fêlêtteb valo êzwe gýwlt Nedwessfegh, kênýw alkolmatoffagbol, tudný illýk, vagý hewfegbeol, vagý hýdegfegbeol, vagý têrlefbeol, neha chýak vgýan zabad akarattýabol is az eo helyebêl le efýk, es az alfo rezeke zarmazýk, Es mýwel hogý vekoný mýnt az výz vagý az Sawo, es ahoz zýnthé hafonlo az ký hýdeg wdên az Agý velêrêl az Or altal le folý, Nem az Haat gereznek veleý altal (merth vgý fel guta wtes lênne, az az, Inaknak le zakadafa) fem az Inak, Sem az elê Erekkel ýnakkal es hartýakkal kêrwl vêth hufok altal, de nagý kênnyen, az Bêr alath, (ahol tagas vta vagýon) az Testnek kwlfê helyeiben be folý. Es ez folýas mýwel hogý vekoný, chýak az Izekben az kýk êzwe vадnak foglalwa es erêffek, ragad es marad megh. Az Testhnek penýgh arra az oldalara folý fêkeppen, az melýre az Testh gýakortab fekwzýk, es mýkor az Nedwessfegh fêl ýndul, fakkor az fekwes az ýobbýk oldalra vagýon, az ýobbýk vallat es karth foglalýa el az faýdalom, Sha az Bal oldalra vagýon az fekwes, az Balogot foglalýa el. De ha

hanÿatta vagÿon az fekwes, az Nyakat, az ket lapoczka k  z  th,
az Ch  p  ket, es az Szarakat foglal  a el.

Az k  k Izekbel   nyawal  awal kezdnek bantatn  , el  z  r azok,
Kezbel   awag   Lab bel   k  n  w k  zwenn  el bantathnak, k  nek
az eo Nedweffegge hog   az F  b  l hozattafsek ala, vag   onneth
il  en hertelen az Labnak vegf   reze  re t  tkon es m  nd  n erzes
nekwl ala zal  on, fenk   el nem hihető, hanem ch  ak az k   Bizon  os
ebben. De m  wel hog   ig  n vekon   eleoz  r az Nedweffegh,
k  n  w annak ala zallafa,   leofsben azokban az k  k meleg
feold  n laknak. M  kor ozton wd  wel   mmar temerd  kbe lez  n,
  leofsben az h  deg tartoman  okban es az Ven Emb  r  kben,
hertelen nem fol   az kwl   rezeke ozthon, hanem ben marad
oth ahowa zalloth, es akkor ozthon az K  zwennek m  nd eredet  
+388

m  nd le fol  afa er  zhet  , Mert az fa  dalom az Nyakbol vag  
az vallak altal az karokban e  s kezekben. vag   az Hath altal az
Ch  p  kben, Terdekben, es Labakban laffan ala zal, k   neha
h  degfeggel, es m  nd  n Tefthnek rezketefewel ered. Az fa  dalom
az f  lf   rezekebeol az alfokban zal, de feol foha nem meg  n,
Es   job feleol Balfele sem meg  n, awag   Balfeleol   job
fele, de m  kor az   jobfel  l valo fa  as vthan az balfeleol valo
is k  wetk  z  k, azt nem az hel  nek valtozafa tezt  , hanem az
v  onnan valo oda fol  as ch  nal  a. M  nd  n Nedweffegh
pen  gh k   ala fol   vekon   valamen  re, mert ha az nem volna,
foha ala nem fol  hatna. Immar m  koron az Izekben be ragadoth,
az Tefthnek tula  don melegfegetwl, es az ig  n ereos orwoffagoknak
ere  etwl, megh temerd  keod  k, es az vekon   rez el ozlatwan,
nem  nemw feold zabafu f  prw marad, k   ozton az g  akorta
valo oda fol  affal megh   regb  dwen, lathato ch  omokka newekeod  k
az v  oknak Ize  ben. Azth Newez  k ozthon ch  omos
(Ch  omos k  zwen  ) k  zwennek, k  wel az Izek hel   kbeol k  
m  nnek, es mozgafokath el veztwen, megh horgadnak. Immar
  gh azerth az Izekben valo fa  afnak awag   az k  zwennek,
(Lathato oka   lathato oka   vg  an azonok m  nth az fol  afanak,
az k  zwennek) tudn   ill  k, Egg  k, az F  ben valo Nedweffegnek
1. b  w  lkeodefe, Maf  k az az Izeknek betegfege, Ennek
2. pen  gh egg  ke is kwl  n, Ize  kben valo fa  afth nem
ch  nal, hanem zwkzegh hog   m  nd az kett     zwe m  nn  n. Az

(Iteleth) Iznek Er tlenfege Betegfege, nem nemw eg eb vetkekb l

is  telend  letele, de legh  nkab az köteleknek es hart aknak
lag ulafabol es az vtaknak tagulafabol. Ez vetkeknek pen gh
vag on eredet k az Szwleknek er telen Nemz  magwokbol, es
akkor az k zwen  er k s. Awag  maas lathato okokbol vag on,
mel ek az hart akat megh lag tt ak es bant ak, Affelek, Az
azzon allattal valo f leotteb modnekwl keoz fwles. F r deffel
valo g yakorta e les, hertelen es f yetwe valo  aras. Eg  helyben
valo ig n fok ideigh allas. Lowon valo nag  igetes, v zeletnek es
Szeknek megh fu tafa, ve tegh hewer  re tfegh, es m ynd neok
affele kwlf  efet k k k az Izeketh megh t r k. Az
banatok pen gh, nag  gondok, f l tteb valo vig azafok, es elmenek
f l tteb valo megh bant  , nem ch ak megh hozzak az k zwen ,
de ennel artalmas  n awal akat is z r znek. Neha
ha az Colica h twan moddal g ogittat k megh, abbol is megh
k wetk z k az Izeknek fa dalma. Az Nedweflegnek aradafanak
pen gh bel   oka , az Ag  vel nek es egez az F nek
er tlenfege, h deg es Nedwes mertekletlenfege, Merth az Eledelnek
+389

Nedweflege az F ben f l m nwen, m kor ez vetkek  el n
vadnak, tel effeggel megh nem emezt d k, es abbol zwkzeg s
wd wel valam  ganenak g wln  es ter mn . Ez fol afnak pen gh
allatt a az m beol lez n megh fokaful, hog ha az lathato okok
is melle  arulnak, k k annak fokafulafat ch nal ak. Ez k pen gh
azok. Az zabalas, feoleotte fok  tal f keppen Bor  tal, Merth ez
az Fe eth megh t lt , es az Inakath hart akath megh bont a,
F leotte fok aluuas  el fben m ng arast  az Etel vthan,
Hewolkodas, Munkalodafnak el hagiafa, Szokot megh wre  tetnek,
legh  nkab pen gh azoknak k k az v zeleth es az ver tek
altal lez n, megh rekedese es megh k ffebb dese.

Effele Betegsegben lew knek ol  etelt kel adn  mel ek (Etele)
vekon tok es keweffe eltet k, tudn  ill k, pare bol ch nalt
Etkek, Huf h pen gh femm  feleth nem kel  nn  k adn , ch ak
apro madarakat, es k w  halakath. Ha pen gh az Betegsegtwl
megh leheth Bor  talnak m ynd n ftwl fogwa beketh kel (Itala)
hadn a. merth ch ak ez Eg  ok az, mel el megh lehetseg s az
g og ulas, Mel et m wel hog  Ez r k z wl fem k wet Eg , nem
ch oda hog  mostan ez N awaliabol ig n kewes awag 
vg an fenk  fem g og ul megh. Leg n az erth  tala víz, az mel ben

fa heat es Anifom magot feoztel megh. Gywmêlchêt es az
venus azzonÿ myweth igên el tawoztaffa ezfele embêr.

Az kêzuenrêl.

Az kêzwenÿes Embêrnek ezêk igên artalmafo. (Artalmak)

kÿtwl igên oÿa magath. Heaban valo maga gÿakorlas. Etel vthan
valo lowaglas, Hewolkodas, pepbeol chÿnalth eledel, awagÿ testabol
chÿnalt etêk. vaÿas awagÿ zaraÿ pogachÿa, vaÿtagh hus etel
mÿnth az Dÿzno hus, vÿÿbe lakozo allatoknak hufok azok vagÿ
madarak vagÿ halak. Igên fos, Teÿbeol leoth akar mÿ, Heatlan
halak, Mÿndên fele gombak, Bêchÿw etkek ÿeleofben az Lenchÿe,
Mÿndên erês etkek mÿnth az Borfos etêk, Nedwes gywmêlchêk
mÿnth az Sarga Dinnÿe, Cecla, Laboda, Mÿndên fele gywmêlch
az ÿol megh erth zêleotwl es az Fÿgetwl megh valwa, az Tengêrÿ
zêleotwl es az palma fa gywmêlchetwl el valwa is. Sarga
repa, pomagranath, Szÿlwa es Kêrtweltwl el valwa is, Gÿomornak
igên megh têltese, kÿwaltkeppen fok kwlêmb kwleomb fele
+390

etkekel, Sok azzonÿallattal valo kêzeofwles, Seoth attul ha
lehetne vgÿan megh kellene magath tartoztatnÿ, Melegh vÿÿben
valo fêrêdes, de kÿwaltkeppen fok ÿdeigh.

(Haznofok) Ezêk penÿgh vÿÿzontagh haznofok, Ehêzes es
zomÿuhozas. Ecczêr ênnÿ Napÿaban, Borth effê vÿÿÿzel elegÿtwe
ÿnnÿa, Eÿel alunnÿ chÿak, es nappal Nem. Mertekletêffen ênnÿ
es ÿnnÿa, Mÿndên holnapban ecczêr okadnÿ, Borth soha nem
ÿnnÿa awagÿ igên kewefêth.

+391

El kel azerth kezdenÿ ez Betegfegnek orwoflafath
az Testnek megh wreffÿtefen. Eleozêr azert ereth kel raÿtha
vagnÿ, Mafodczor purgaciot kel adnÿ, vtolzor gÿogÿto orwoffagokkal
kel hozza nÿulnÿ. Eztendêben azerth kecczêr, Tawazÿal es
Eofel verth kel vênnÿ de chÿak kepês zêrenth, vgÿ vagas penÿgh
Ereth, ha valamÿ ok attul megh nem tÿlth. Galenus azt irÿa hogÿ
eo fokakat gÿogÿtoth megh chÿak eÿzel is, hogÿ Tawazÿal Ereth
vagatoth es megh purgalta, de azert olÿanokath mond, az kÿk
mertekletêffen vÿfeltek annak vthanna es nem tobzottanak.

Az Labon vagÿ az kezên ha kêzwenÿ vagÿon, (Podagra
olÿal kel orwoflanÿ az melÿel wÿÿze el embêr az oda Chiragra
zalloth Nedweffegêth. De ha Chÿpê chÿont keorwl Ifchias)

vagÿ benne vagÿon, mÿwel hogÿ az az Iz, igÿn Mellÿen vagÿon
 oda be, legh elÿzÿr megh enhÿtÿ laffu orwoſſagokkal zwkzagh az
 Chÿpÿnek faÿdalmahoz nÿulnÿ, melyek fe fÿlÿtteb ne hidegÿcchenek,
 fe penÿgh erÿffen ne hewÿcchenek. Megh giogÿul azerth
 Neha chak azon Er vagaffalis az chÿpÿ chÿont kÿrwl valo Izbelÿ
 faÿdalom, mÿkor az Terdÿn valo Ereth megh vagÿak, Mÿkeppen
 azerth chÿak ver vetellelis gÿakortha megh gÿogÿul az Chÿpÿ
 chÿontban leweo keozwenÿ, Ez ellen ifmeth, ha erÿs orwoſſagokkal
 orwoſlanÿ ezth az megh wreffÿtes eleoth, nehez lezÿn azth
 megh gÿogÿtanÿ. Azerth hogÿ az Chÿpÿ chÿontban valo faÿdalomnak
 orwoſlafath, ha zwkzagh nem chÿak Terdÿn valo Ernek vagafan
 kel kezdenÿ, de meeg az kezÿn valo Ernek is vagafan.
 Mÿnd ezÿknel is penÿgh haznoſb az okadas. Effeleknek azert
 etel vtan mÿngÿaraſt okadnÿ kel vgÿan okadafra ÿndito
 zerzammal is megh kel azth chÿelekeodnÿ, de gÿÿnge zerzammal.
 Ha penÿgh az Nedweſſegÿk az chÿpÿ chÿont keorwl igÿn megh
 aluttak, es nehez onneth el ozlatnÿ, vettes rea nagÿ (Tanuſagh)
 kÿppÿlÿÿeketh es vagdaltafd megh, merth igÿn haznos. Ezth is
 ezÿdben vÿgÿed, hogÿ ha az labon vagÿon, az karÿan kel vagnÿ
 ereth vgÿan affelÿl a honnet vagÿon az kÿzwenÿ. Ha penÿgh az
 kKzÿn vagÿon, az Terdÿn kel vagnÿ, awagÿ kÿwl az Boka
 chÿonton vgÿan affeleol az melÿ feleol az faÿdalom vagÿon.
 Ha az kÿzwentwl wres akarz lÿnnÿ, Soth tÿrÿ (Tanuſagh)
 megh, elegÿcd fa olayban, ezzel kennÿed reggel es eſtwe az
 Izeketh telÿes eletÿdben.
 Fenÿw fanak Enÿweth tÿrÿ porra, Ebed elÿth es (Oruoſſagok)
 vachÿora eleoth agÿ feÿer borban fel kalannal megh ÿnnÿa, megh
 tartoztattÿa az ÿzÿkben valo nÿawalÿath.
 Soth es Temſot egÿ mertekÿn tÿrÿ megh, Bozſa fanak azon
 eztendeÿ Neweſenek az belfÿ heat vÿgÿed, fÿzd megh ezÿket vÿzben,
 +392
 az lewewel moſſad az vÿonnan tamadot kÿzwenth. Probalt
 orwoſſagh.
 Feÿer zep tÿzta Terpentinath vegÿ fel latot, fÿldÿ fenÿw
 fanak megh tÿreoth porawal, elegÿch egÿben, mÿndÿn holnapokban
 Eozzel, Tawaſſal, Telben, kecczÿr vegÿ ebbeol fel latoth
 hozſad, Ne felÿ bator hogÿ az Izekben faÿdalom ÿndulÿon.
 Eb zÿleonek kÿ fachÿart lewewel elegÿch eoſwe Caſſiath,
 awagÿ ha az kÿ fachÿart lewe nem leheth, zepzÿleonek vÿzewel

elegých eoꝝwe, march ruhat abban, ragaꝝd aꝝ kēꝝwenre, Nýarban
hýdegēn, Telben melegēn, es eꝝth gýakorta výchad.

Aꝝ kēꝝwennek faýdalmat roka monnýal tēꝝlýed,
vagý roka haýal, es aꝝ vthan takard roka Bērrel be.

Rofa olaýal elegých eoꝝwe týkmonnak zekýth es zepꝝlē
lewewel, martogas ruhat bele, aꝝzal tarchýad.

Beka olaýnal foha ýob nem lehet, merth chodalatos igēn
haznal, aꝝ faýdalmat el vezý, es nem haggia oda zarmazný aꝝ
Nedwessfegēketh.

Melegh Teýben march ruhat, es vnos vntalan rea rakýad,
eꝝth gýakorolýad, aꝝ faýdalmat el vezý, de fokkal ýob azon
igýekeoꝝný hogý ne aꝝ faýdalmat chak, de aꝝ okat vēgýed el aꝝ
mý okbol oth vagýon.

(legýēꝝd megh) Baýrus doctor aꝝth irýa kēnýweben, hogý
annýra volth eo raýtha aꝝ kēꝝwený, hogý Szekben hordoꝝtak, es
mýndēn chýontaýnak Izeýben benne volt aꝝ kēꝝwený, chýak aꝝ
Nýelwet forgathatta. De Eoꝝzel lýktariommal elth, melýben mýkor
haýnalban Boros oftyaban takarwa fel latoth ēth volna megh,
keth ora mulwan mýkor aꝝ hafa mēnný kezdēt, Eotēdýk Szeký
vthan annýra megh kēnnýebbēdēt, hogý noha aꝝ elēt egýebek
výttek aꝝ Szekre, de aꝝ vthan eo maga mēnth aꝝ Szekre, es
azon napon valoban ýarný kezdēoth. Annak vtannais keccꝝēr
probalta eꝝ dolgoth megh. De vegezetre aꝝt chýelelekētte hogý
eꝝtendēben haromꝝor vagý Negýcꝝēris, hoꝝza vēth aꝝ Lýktariomban,
nem vartha hogý zýnthe el ýwiēn aꝝ kēꝝwený, es annak
vthanna Huzon hat eꝝtendēigh foha rea nem ýwth. Irtha penýgh
aꝝ eo keonýweth 1560. eꝝtendēben. Aꝝ lýktariomot aꝝerth igh kel
chýynalný.

Igaꝝ Hermodactillufth, ennek penýgh aꝝ gýēkere

[Ke]chke ganeth, Arpa [lýꝝ]tēth, chýgereth...gý lagý borth,
[hab]arý ēꝝwe, melegēn tēd aꝝ faýo ýꝝre. [Proba]lt orwoffagh.

+393

Negý es zýnthe olýan mýnth aꝝ Embeornek výa, vgýan kēꝝme
vagýon, vegý keth nehezekeoth de aꝝ fēlfē heatul megh týꝝtýcchad,
Es affele hamis Hermodactillufth Ne vegý aꝝ kýt Nemelý tudatlan
patýkariufok Colchicumnak hýnak, kýnek magýarul Saalhagýma
Newe, merth aꝝ igēn halalos fw. Diagridiomot ket nehezekēth,
Coꝝtufth, Ciminomoth, gýeombert, Szēkfweth, ana, drachma j. tēꝝd megh

es zÿtald megh ezêketh, Feÿer Borth es Mezeth fêz eo3we hogÿ
Sÿrup formaÿa legÿên, chÿnald bele ez zerzamokat. Ebben ecczêr
Boros Oftÿaban takarwa haÿnalban vegÿ keth nehezekeoth hoz3ad,
awagÿ harmath, awagÿ Negÿeth, az az, az betegfegnek mÿ volta
zêrenth vêgÿed, awagÿ Edês lagÿ feÿer Borban elegÿched, es
vgÿ igÿad megh. Ez az lÿktariom melÿel Baÿrus azt irÿa hogÿ
vgÿ megh gÿogÿwlt, hogÿ soha rea nem ÿwt têbzêr, az Izekben
valo faÿdalom az aldoth kêzwenÿ.

Pomagranat heat ket marokkal feoz megh borban vgÿ hogÿ
el olwaggÿon. Az vthan fwlben ereztê fwnek leweleth, Feoldÿ
zeodêrÿ leweleÿnek vegfê fwrtÿth, egÿ egÿ marokkal mÿndênÿkbeol,
têrd igên ereoffen êzwe ezêketh, zwrđ megh zÿta altal,
tegÿ ahoz eretlen arpanak lÿztÿth egÿ marokkal awagÿ têbbel az
menÿ az feolfê zerzamokhoz elegħ lezên, chÿnalÿ flaſtromot, de
eleozêr eo3we forrald egÿ keweffe, Nÿarban ezth chÿnalÿad
hÿdegên az faÿdalmas Izekre, Telben penÿgh melegên. Ez igên
chÿodalatos io orwoffagh, merth az oth lewê Nedwessfegeoth megh
emeztÿ. Ees oda nem hagÿ têb Nedwes Nÿalat futhnÿ.

Hangÿa monÿat mÿnd feoldestwl ohaÿal têrÿ eo3we, a33al
kennÿed.

Balha fweth harom latoth fêz megh annÿ vÿzben
hogÿ megh fwrwggÿek, zwrđ megh, es ahoz tegÿ harom lat vÿazth,
rofa olaÿt hat latoth, ifmet feozđ vÿonnan hogÿ az vÿaz kêzÿben
olwaggÿon, kewergeffed es chÿnalÿ ebbel flaſtromoth, têd
az faÿo helre.

Vthÿ fwnek lewelet teorÿ eo3we Sowal es Nÿarfanak zêld
lewelewl, flaſtrom moggÿara têd az kêzwenre, az Terdên valo
dagadaſt is megh zallÿttia.

Bab lÿztêth habarÿ eo3we Tÿkmon zekkel, têd rea az faÿdalmat
el vezÿ, es az dagadaſt el ozlattÿa.

Szarwafnak Szarwat têrd darabonkenth, fêzd megh feÿer
borban annÿra hogÿ chÿak hatodreze maraggÿon, têd el valamÿ
edenÿben, es megh aluzÿk oth. Ezzel kend az faÿdalmat es el vezÿ.
Eczetnek fêprwÿet, rofa olaÿth, Tÿkmon zekÿth, habard
êzwe es teod rea.

+394

Mogÿoro olaÿal kennÿed az megh dagadaſth, e[!] vezÿ es
megħ is erêffitÿ az Izeketh.

Maaknak kÿ fachÿart leweth egÿ latoth, Saffrat egÿ nehezekeoth,

kechke awagÿ wnê Teÿel es kenÿer bellel têrd eoÿwe,
 lagÿcz megh aÿ vtan aÿth rofa olaÿal, flaÿtrom moggÿara chÿnald
 rea, aÿ faÿdalmat chÿoda igên megh laffittÿa.
 Thêmyent teorÿ megh es zÿtald megh, Tÿkmonnak feÿereth,
 Egetêth bort, Fa olaÿth, O haÿat, ezêketh vêgÿed egÿenlê mertekre,
 têrd mofarban aÿ haÿat, têrÿed es aÿ Thêmyent laffan
 laffan hand bele, aÿ vthan aÿ têbbith is elegÿch kêziben, eÿzel
 kennÿed laffu twÿnel aÿ faÿdalmath.
 Eztragnak fÿat vgÿan zaraÿon melÿezd megh, têrd
 megh egeÿlen mÿndên chÿontaÿwal, têd vas faÿzekban têlch fa
 olaÿt rea, fêÿzd erêffen hogÿ el zaraggÿon mÿnd aÿ fa olaÿ, annak
 aÿ Sirÿawal kennÿed aÿ faÿdalmath.
 Szenth Iwan heteben mÿkor aÿ Belendfw vÿragÿÿk, zêd
 megh mÿnd vÿragoÿtul, têlch megh egÿ faÿzekath vele, aÿ faÿzeknak
 feneken hagÿ apro lÿkakak, es fêlwl rakÿ apro facÿkakak
 altal, iÿmet mas faÿzekat borÿch feolwl rea, de aÿt is megh rakÿad
 beleol Belend fwel, aÿ zaÿat teÿtawal chÿnald erêffen be, legh
 alol ezêkên tegÿ egÿ maÿos faÿzekath, kÿben aÿ olaÿa zÿwarkoggÿek.
 Ennek oÿton aÿ olaÿos faÿzeknak zaÿath igên ereoÿffen
 chÿnald be, es têd fêlwl mas faÿekra kÿ igên Ep legÿên. Temelêd
 el aÿ fêlben eÿ keth faÿzekath. hogÿ fêlwl fel lÿngnÿ fêld legiên
 raÿtok, had oth allanÿ, karachÿon heteben vêd kÿ, es aÿ mÿnemw
 olaÿ aÿ alfo faÿzekban leÿên, march ruhat abban, têd aÿ kêzwenÿês
 helre, choda igên megh vonÿa aÿ faÿdalmat. Ezth Varadÿ
 Imrêh Elpêrêfth probalta megh.
 Tehen ganenak vêd vÿÿeth mÿnth aÿ Roÿanak, iÿmet annÿ
 fa olaÿth, es Swllê haÿat tegÿ hoÿÿa, ÿol elegÿch êÿwe êketh,
 aÿÿal kennÿed aÿ faÿdalmath. Ezth Varadÿ prepoÿth probalta
 megh.
 Gÿalogh fenÿwben mÿnd agaÿtul chÿnalÿ fêrdeoth, fêrêggÿek
 benne. Aÿ feordê vthan, aÿ Fenÿwnek magwat mofarban têrd
 erêffen megh, têlch bort rea, fachÿard kÿ ruha altal, annak aÿ
 Sirÿawal erêffen têrwlteÿd. Ezth zÿlahÿ ferencÿ probalta megh.
 Vakondaknak vêd feÿet, nÿwÿd le egeÿÿen aÿ
 bêreth, ronch megh mÿndên chÿontÿat, aÿ vthan aÿ hufat zêd
 kÿ aÿ chÿont kêÿÿwl, o haÿal vagdald eoÿwe, fordÿch be aÿ
 zêrÿwel aÿ bêreth, têlch bele aÿ hufat, vard be aÿ zaÿath, Twel
 gÿakdoÿd megh aÿ Bwrt, vond Egÿ Nÿafra es fwlêd megh, annak
 aÿ fÿriawal kennÿed aÿ kêÿwenth.

+395

Varÿunak feÿe veleÿeth, es zÿnthe annÿ O haÿath vegÿ, tÿrd
ÿzwe erÿffen, aÿzal kenefd az faÿo helth. Frater Georgÿ kench tarto
Barath probalta ezth.

Chÿerfanak gÿÿngÿth mÿnd leweleftwl agastul bokroftul fÿzd
megh erÿffen vÿzben. Ha Derekaban awagÿ az vallaban vagÿon
az faÿdalom, fÿrÿggÿek megh az vÿzeben. Ha penÿgh az lababan,
chÿak az labat tarchÿa benne. ecczÿr, kecczÿr, haromzor is megh
kel melegitenÿ ha megh hwl. Ezth Lugafÿ Mathe probalata megh.
Fÿldÿ boÿzath as kÿ, mÿnd leweleftwl gÿÿkereftwl tÿrd
megh erÿffen, az lewet ruha altal fachÿard kÿ es zÿwrd megh,
egÿ zoros zaÿu wegben tÿlch az vthan, teÿtawal erÿffen chÿnald
be, takard egÿ kenÿernÿ teÿtaban, tÿd az Swtÿ kemÿnczeben,
Shogÿ megh fwl vÿd kÿ, annak az lewewel kÿ az wegben leÿÿn
kenÿgeffed. Ezth Nÿrÿ Bathorÿ Andras probalta.

Erdeÿ Machka haÿat, Eoregh Borznak az haÿath, Egetÿth
borth, mÿnd egÿ mertekkel vÿgÿed ezÿketh, fÿzd megh eggÿwth,
az faÿdalmat kend eÿzel, ottan kÿnnÿebfegeth erzÿ. Hogÿha
penÿgh haromzornal tÿbzÿr az kÿzwen raÿtha nem volth, Soha
tÿbbe az vthan rea nem ÿw.

Mehfwet wtÿges megh egÿ kichÿnne, keofd az Iÿek faÿdalmara.
Kechke ganeth es Arpa lÿztÿth vÿzes (Terdben ualo)
borral tÿrÿ ÿzwe ha az Terdben vagÿon az kÿzwenÿ (kÿzwenrÿl)
kÿfd rea, es chÿoda hamar megh gÿogÿttÿa.

Kegÿo hagÿmat o haÿal tÿrÿ eoÿwe, mÿkor megh erzÿ hogÿ
az kÿzwenÿ bantanÿ akarÿa, kennÿe megh vele mÿndÿn nap
mÿghnem vÿzketnÿ kez d az Faÿo helÿ es megh kez d fakadoznÿ.
Polaÿfwet feoÿ megh erÿffen borban feodel alath, hogÿ
felÿgh el apaggÿon, ennek lewewel moÿd az faÿdalmas helÿet, es
az fwet leweffÿn keofd rea. Ez orwoffagh probalt dologh.

Polaÿ fweth feoÿ megh vÿzben, Egÿ keo Sot awagÿ egÿ
Teglat hewÿch megh, tÿd egÿ zaraÿ Defaban, az defara feolwl
tegÿ egÿ fat altal, az faÿdalmas labat tÿd rea, es fÿd be. Az
polaÿnak lewewel az hew foth awagÿ Teglat ÿttÿÿzed, az labath
vgÿ parolÿad.

Keth kÿ Soth hewÿch megh, teod egÿ feordÿ kad vÿzben,
olwaggÿon mÿnd el benne, egÿ egeÿ hetigh abban az vÿzben
fÿrÿggÿek.

Soth es Temfoth bwebben, Eczetÿth, Egÿth borth, ros lÿztel

habary eoꝝwe, kend ruhara kēfd aꝝ faȳdalōra, ha megh Aß,
ifmeth megh vȳchȳad, megh enhitiȳ aꝝ faȳdalmath. Ezth Magocȳȳ
gaſpar probalta.

+396

Hȳgh tehen ganeth keres, es aꝝzu rofath, aꝝ Szeek fwnek
chȳak aꝝ Sarga vȳragath, len magoth, tērd megh porra aꝝ
zerȳamokath, elegȳch eoꝝwe aꝝ Tehen ganewal, aꝝzal keoffed aꝝ
faȳdalmath.

Kendērnek gȳēkereth feoꝝd megh vȳȳben, es aꝝzal kēffed
aꝝ faȳdalmath.

Egȳ nagȳ Soth twȳefȳch megh, aꝝ Feordē kadnak
fēlwl abroncȳbol chȳnalȳ ernȳēth, es arra chȳnalȳ egȳ lafnakoth,
wlȳēn aꝝ faȳdalmas embēr egȳ kȳs zekre aꝝ kadban, aꝝ Twȳes
Soth teod alaȳa, Aꝝ kadat annȳra be burȳcchad feolwl, hogȳ
ſemmȳ Eegh kȳ awagȳ be ne meheffēn. Aꝝ faȳdalmas Embēr
kezeben Egȳ pȳnth bor legȳēn, es laffan laffan ēttēȳze aꝝ twȳes
Sora, Smȳnd addȳgh aꝝ kadban wlȳēn mȳgh annak aꝝ gēȳȳth
vgȳan nagȳ nȳawaliawalis el zenwedhetȳ. Azonnal oȳton kȳ kel
vēnnȳ, es aꝝ agȳra kel teonnȳ es ȳol be kel takarnȳ. Aꝝ Feȳet
penigh rofa vȳȳzel kel kennȳ, hogȳ ha megh aȳult volna fēl
ebreggȳēn, Megh erzȳ aꝝ betegh hogȳ mȳndēn faȳdalomtul megh
zabadulth. Ezth Baȳonȳ Iſtwan megh probalta es igaznak talaltatoth.
Dȳofanak lewelet feoꝝd megh vȳȳben, tarch abba aꝝ faȳdalmas
labadat, ȳo modon megh kēnnȳebitȳ aꝝ faȳdalmath.

Harom pȳnth Fa olaȳth tēlch Eoth awagȳ hat pȳntēs wegben,
es mȳkor aꝝ Belendfw vȳragoȳȳk, zēd megh aꝝ vȳragath es aꝝ
wegēth tēlch rakwa vele, chȳnald ȳol be aꝝ Sȳaȳat es Nȳarban
tēd aꝝ Napfenre, Telben penȳgh zobaban erlelȳed eztendeigh awagȳ
kettēigh is, merth howa toab mȳnd ȳob es haznoſb leȳēn. Tȳk
awagȳ Lud tallat march ebben, aꝝzal kennȳed aꝝ hol faȳ, megh
laſſittȳa aꝝ faȳdalmath. Ezth Balaffa Menȳhart megh probalta.
Vērēs kapoȳtanak leweleth egefd megh, annak aꝝ hamwat
elegȳch eoꝝwe ohaȳal, aꝝzal kennȳed.

Mȳkor aꝝ Fanak lewele megh ȳndul, egȳ eoregh
furowal furȳ megh egȳ Nȳarfath, es aꝝ melȳ vȳȳ abbol kȳ
chȳorogh, fogd megh bwſegeoffen valamȳ edenben, Smȳkor aꝝ
faȳdalom valakȳn leȳēn, vegȳ kȳ ebben es melegȳcd megh, tarchȳa
benne aꝝ labath, ſmegh kēnnȳebbitȳ. Ifmeth azon vȳȳeth tēlch
vȳȳza aꝝ altalagban, mas wdēre tarchȳad, merth megh nem vez,

es mēnnel toab tartod annal ýob, Ezth Balaffa Menýhart megh probalta.

Az kēřffan mýkor az ferēgh megh ýndul zēd megh, hand igēn ereos Eczetben hogý benne megh halýanak, mýnd az ýwendē eztendeoigh abban tarch ēketh. Mýkor eofmerý valaký hogý az faýdalom rea akar ýwný, vegý alkolmaffan ký benne, Es igēn o +397

haýal tērd ēzwe, kend azzal ahol faý. Ez igēn erēs dologh de haznos. Ezth egý ven azzoný porbalta.

Fa olaýth, Egetēth Borth, ana libra j. Feýer výazth egý font Negýedrezeth, o haýat annýth, Iuh faggýath annýth, Szarwas chýontnak veleýet egý fonthnak Nýolczad rezeth, lewesticom gýeokereth egý fonthnak Negýed rezeth. Ezēketh tērd megh elegýcd eo3we, chýnalý vý vazonbol Egý Sakchýot es tēd abban, es tēd vgý egý Mazos fazekban. De az fazeknak keozepýben fabol chýnalý egý kēřztēth, arra tegýed, hogý az fazeknak feneketh ne erýe, hogý valahogýhogý megh ne egýēn az zerzam. vtolzor tēlch ozton ez fazekban az Fa olaýth es az Egetēth borth, feozd igēn erēffen es 3wrd megh, az az, fachýard ký erēffen az Sakchýobol, ezzel kennýed Tw3nel az faýdalmath.

Mýkor penýgh az Tw3nel feozēd ez zerzamoth, igēn megh oýad hogý zýkra ne effek az zerzamban, merth vezēdelmes volna. Ez orwolffaggal egý Barat giogult megh, a ký igēn fok eztendeigh volth keozwenýēs, es gýētrēdeoth benne.

Bakzarwo fwnek magwanak lýztýth libra s. Arpa lýztēth, len magoth, ana uncia ij, kapozta magoth, uncia j. s. Szeękwf wýragoth, Sarkerepeth, ana uncia j. Týzta Mezeth uncia vj. Feýer bort az mený ehē3 elegh, tērd porra az kýk arra valok, az lýzteoket penýgh eczettel hýnch megh, az vthan feozd megh mýnd eggýwth eoketh, hogý legiēn Flaštrom moggýara, melegēn chýnald az faýdalomra, megh enhitý es az dagadaft is el vezý.

Feýer wrēmnek ký fachýart leweth, Saffranth, Opiomot, ana drachma j. výazth, drachma iiij, kek liliom olaýt, drachma vj, edes bort az mený eheoz elegh. Az výazt olwazd ē3we az liliom olaýal, az tēb zerzamot elegých az Borban, es az vthan mýnd ē3we elegýtwen, kend ruhara es kēfd az faýdalomra, de elēzēr mofd megh az helýeth ahol az faýdalom vagýon.

3anotnak magwat teord megh, výzes rofa Mezzel (Purgacio) elegých eo3we, ad megh ýnnýa, mýndēn ruth Nýalakat ký hoz

melÿek az Izekben vadnak, mÿnd az Szeke által mÿnd okadas
altal, kel penÿgh ecczÿr ebben adnÿ keth Nehezekeoth.

Tengÿrÿ zÿleoth tÿrÿ ðzwe Opoponacummal, ezt flaſtrom
moggÿara chÿnald az keozwenre.

Apium leweleth feozd megh borban, chÿnald az kÿzwenre
lagÿ flaſtrom moggÿara.

Aprofele Eger fwl fweth feoz megh borban,

Flaſtrom moggÿara keofd rea, ha vgÿan igÿen erÿs volna is az
faÿdalom el vezÿ.

+398

Apro chÿgaknak kÿk az bokrokon terÿmnek tÿrd megh az
hufath, keofd az keozwenre, haznal.

Mÿnyeteoth feoz megh fa olaÿban hogÿ vgÿan el olwaggÿon
benne, tegÿ vÿazth ahoz, Izeknek faÿafat el vezÿ. Inaknak faÿafarolis
ÿo.

Vÿrÿs kapoztanak lewelet, Bakzarwo few magvanak lÿztÿwel
es Eczettel elegÿch eo3we, chÿnald flaſtrom moggÿara, el vezÿ
az faÿdalmat.

Narciſſufnak gÿÿkereth feozd megh Mezben. IZÿkben valo
regÿ faÿdalmath megh giogÿth chÿak e3zel kÿſfed.

Fÿldÿ fenÿw fweth feoz megh Eczetben mezeſben, es rofa
Mezben, ezt aggÿad fok napÿgh ÿnnÿa.

Balha fweth feoz megh rofa olaÿban es eczetben, kÿſd azt
rea, akar penÿgh vÿzben feozzed.

Natragulanak gÿÿkereth teord megh, arpath aztas megh
es zaras megh, teord megh, es a3zal elegÿch ðzwe az Natragula
gÿÿkereth, kÿſd rea.

Mÿkor ozthon az Hewſegh el kez3d ozlanÿ, chÿak marad az
Izeknek dagadafa faÿdalommal, korpat Soth megh forralt Muſtoth
feoz eo3we, keofd rea, az faÿdalmath megh enhitÿ, az dagadaſth
is el vezÿ.

(Ifchias Sciatica) **Chÿpÿben valo kÿzwenrÿl.**

Legh elÿzÿr valakÿn ez el kezdetÿk, az Eovedczes

(Ileÿ) alath valo chÿontok kez3nek faÿnÿ, Neha penÿgh vgian
az chÿpÿ chÿontban kezdetÿk, Neha az Terd alath valo chÿont
faÿ, Neha az Boka chÿonth, Neha mÿnd az ege3 Szaar chÿonth,
Neha az Agÿek chÿonth, es akkor megh bantatÿk az hoÿagh, es
Nehezen lezÿn az vÿzelles, Es akkor mÿnd az Cÿpÿ chÿontoktul

fogwa ala az Sarkÿgh lezÿn az faÿdalom.

(Tanufagh) Valakÿn ez vagÿon ha igÿn megh rakodot testel
vagÿon, eleozÿr az kÿnyeok chÿonton kel eret vagnÿ az vthan
az laba boka chÿonton. Awagÿ az Terd alat, merth probalt dologh
ez, hogÿ az Terd alath valo Er vagaffal, elfÿ nap megh gÿogult
az faÿdalom. Az Er vagas vthan agÿ purgacioth.

(Oruofsagok) Hermodactillufth tÿztÿch megh az feolfÿ heatul
es tÿrd porra, vefd meleghe teÿben es march Spongÿat bele, tÿd
azt melegÿn rea. Mÿhelt megh hÿdegwl az Spongia, ifmeth march
az Meleghe teÿben, es vgÿ tÿd rea, merth nem ÿo hÿdegÿn
raÿtha tartanÿ.

+399

Ebben penÿgh ez kÿzwenben fokkal ÿob okadtato zerzammal
wreffitenÿ az Betegÿth, hogÿ nem mÿnth Crÿftellel.

Lo mentath fonnÿaz megh vÿzben, keofd az chÿpÿre, az
chÿont kÿzwl kÿ vonza az oth valo nÿerfefegÿth, es az egez
tagoth megh melegitÿ.

Fenÿw zurkot vegÿ ket rezth, kenkÿwet egÿ rezth, tÿrd
eozwe es keofd ÿrhara, feorÿzd megh az Beteghe embeorth, hogÿ
kÿ zal az feordÿbeol, egetÿt borral hÿntÿgefð megh az faÿo
helÿeth, ragazd az vthan rea az flaftromoth, es mÿnd addÿgh
raÿtha alÿon, mÿgh nem eo maga le efÿk rola.

Keserw babnak lÿztÿth eczettel es Mezzel feozd
eozwe, flaftrom moggÿara chÿnald rea.

Bakzarwo fweth Mezes vÿzben feoz megh hogÿ zÿnthe el
roffaggÿon az fw benne, tÿrd megh, tegÿ annÿ Mezeth hozza az
menÿ ahoz eleghe es feozzed, chÿnald ruhara es ragazd az faÿdalomra,
megh enhitÿ mÿndÿaraftth az faÿdalmath.

Kapothnakot feoz megh vÿzben, elegÿch eozwe kechke Sawowal,
ad megh ÿnnÿa.

Fwgeth vegÿ keth rezth, Muftar magoth egÿ rezth, az
fÿgeket vefð meleghe vÿzben elÿzÿr, alÿon benne Egÿ Eÿel es egÿ
nappal, az vthan az vÿzeth fachÿard ÿol kÿ az fwgekbeol, az
Muftart teord porra, elegÿch eozwe eczettel, az vthan ifmet az
fwgekkel chÿnald eozwe, kÿfd az faÿdalomra, de fokaÿgh raÿta
Ne tarchÿad, merth igÿn megh febeoffitÿ.

Cÿpros fat, drachma ij. Borfoth, drachma vj. Rutath, Borofÿannak leweleth
ana drachma vj, Themonad fweth, drachma ij. tÿrd porra ezÿketh, ad megh
borban ÿnnÿa.

Terpentinath vegŷ awagŷ Fenŷw vŷazth, Fēldŷ fenŷw fweth
teorŷ porra, akar penŷgh Bechŷ fweth, elegŷch eoŷwe, es agŷ
Egŷ latoth megh eonnŷ.

Babnak lewelet, es Indiaŷ Borfoth teorŷ eoŷwe O haŷal,
aŷŷal kennŷed.

Chŷoda fanak magwath teord megh, igēn Agh kappanth feoŷ
megh, ad annak leweben megh ŷnnŷa.

Fekete wrmeoth aŷŷat teorŷ porra, borban agŷ harom Nehezekēt
eccŷēr megh ŷnnŷa.

Feoldŷ fenŷw fw lewelet teord porra, tŷŷta vŷŷben Negŷwen
napŷgh eŷt ad ŷnnŷa.

Vad Saffrant Ecŷettel es Arpa lŷŷtel teorŷ eoŷwe,
kēŷd rea, haznos orwoŷfagh.

Melegh tehen ganeth olŷat aŷ kŷ meŷēn aŷ chiorda kēŷēt
ŷar veogŷed, kend rea, Nagŷot haznal.

+400

Iŷthen faŷat feoŷ megh vŷŷben, keoŷd aŷ Chŷpēkre, ha vgŷan
regŷ aŷ faŷdalom is, haznal.

Aranŷ gŷeoker fweth veogŷed, es aŷ lewet fachard kŷ,
elegŷch eoŷwe fa olaŷal, teod aŷ Cŷpē chŷontokra, el vezŷ aŷ
(Terdben) faŷdalmath, ha aŷ Terdben aŷ keoŷwenŷ aŷth is el vezŷ.

Madra fweth teorŷ eoŷwe ohaŷal es Ecŷettel, eŷŷel kennŷed,
harmad napŷgh megh gŷogŷttia.

Nagŷ Lapunak magwat tērd porra, Negŷven napŷgh ŷo
Borban ad eŷth ŷnnŷa, chŷodalatoŷkeppen megh giogŷttia.

Tŷŷta Mezet kŷnek aŷ taŷtekat el hantad, libra iij. kapotnak
gŷeokeret kŷt megh tŷŷtŷttotal es megh teortel porra, libra j.
laŷŷu twŷnel feoŷd eŷth Egŷ egeŷ oraŷgh, vēd kŷ es tegŷ hoŷŷa
igēn ŷo fa heat, uncia j. porul, Ebbeol mŷndēn Nap reggel es eŷtwe
Eoth kalannal agŷ megh ēnnŷ, De aŷonkēŷben ilŷen flaŷtromot is
chŷŷnalŷ aŷ faŷo helre.

Fenŷw fanak enŷweth, es eŷērlabu ferēgneŷ kŷt hŷnak tērd
eoŷwe, ahol faŷ Tŷŷ napŷgh tarch raŷtha, Aŷ vtan tēd alab, es
tŷŷ nap iŷmeth tarch oth. Harmadŷor annalis tēd alab, es oth
is tarch Tŷŷ napigh. Eŷ apro fakadekokath chŷŷnal, melŷekēn
mŷnd kŷ ŷw aŷ Nedweŷŷegh, aŷ Faŷdalom is el mulŷk, Sok tartomanŷokban
megh probaltatoth eŷ orwoŷfagh.

Vŷazth, Cŷerfanak mohat, Terpentinat, Aŷŷu kek
liliomoth, Mŷrrhat, galbanumoth, ana uncia vj, ehēŷ aŷ menŷ elegh

annÿ Cÿpros olaÿth, eleozêr az galbanumot, az vÿa33al eggÿwth
vefd az olaÿban, es têd az tw3hê3, az têbbÿt porul hand bele,
ebbêl chÿnalÿ flaftromot es teod rea.

Erdeÿ tormat teorÿ eo3we Dÿ3no haÿal, têd rea alÿon raÿtha
harom oraÿgh, annak vtanna fêrê3d megh.

Safa fwnek leweleth es gÿêkereth, Eorwenÿ gÿêkerrel têrd
eo3we, kêfd rea.

(Tophi Nodi) **Izekben lewê chÿomokrol.**

A3 Izekben Chÿomok es dagadafok igên kemenÿêk terêmnnek,

(Okay) Neha az Nedweffegtwl es annak fwrwfegetwl, melÿ az
Izekben maradoth. Neha penÿgh az fêleotteb valo ozlato es
zara3to orwoffagoktwl, azert azoknak gÿwlelêk 3ÿnthe vgÿ vagion
az Izekben, mÿnth az Fêwenÿ az vefekben.

Kechke ganeth eczettel awagÿ Arpa lÿztel elegÿch ê3we,
kêfd rea, az Izekben valo kemenfegêketh el vezÿ. Ez fok3or
megh probaltatoth.

+401

Igên erês regÿ Saÿtoth, igên o zalannanak az kêwerÿth fê3d
megh ÿol vÿ3ben, vêd kÿ az zalannat az vthan az vÿ3beol, es
têrd igên ÿol ê3we az Saÿtal, chÿnald az chÿomo3afokra.

Fÿgeth têrÿ eo3we Feÿer liliom olaÿal, es kêfd a33al az
chÿomo3afokath.

Dÿ3no, kechke, Borÿu es Lud haÿat têrÿ eo3we, a33al kêlfd
az chÿomoth.

Feÿer Malwath fê3 megh kecc3êr, zabot, Chÿalanth,
Fêldÿ Têknek gÿêkereth, es Safhagÿmanak, kapornak Ifthen
faÿanak, Eokêr3emnek, pê3erczenek, mÿnd ezêknek vêd az
leweleÿth, zurokkal es kenkêwel elegÿch ê3we, kêfd rea az
chÿomokra.

Fekethe gÿoparth, Cÿombort, The mondad fweth, Fêldÿ
fenÿw fweth, feo3 megh, ad ezth ÿnnÿa. A3th irÿa Galenus, hogÿ
eo fokakath latoth kÿk e33el megh giogÿtottak az raÿtok valo
chÿomoth.

Kiffeold Epeÿeth, uncia v. Themondad fweth, Chÿêngê fweth,
ana uncia vj, Hÿm farkas almath harom Nehezekê, gencianath, petrefelmêth,
Agaricomoth, Feoldÿ thêmÿent, Meont, ezt patÿkaban
talalnÿ, awagÿ ez helÿeoth Mirobalanomoth, ana drachma iij, Spicanardoth,
uncia v. têrd megh ezêket es 3ÿtald megh, megh tÿ3tÿtoth Me33el
chÿnald ê3we mÿnth egÿ lÿktariomoth. Ebbeol mÿndên napon

keth vagy harom orawal Ebed elëth Boros oftyaban agy Eggy
Mogyoronyth megh eonnÿ, awagy ad Bakfwnek vÿzeben megh
ÿnnÿa.

Mogyorot, uncia iij, Fa olayth libra j. Bechy zappant, uncia iiij,
Mezeth uncia ij, vÿazth uncia, x, Terpentinat, uncia vj, ehëz az meny tykmon
feyer elegh, tÿrd ëzwe Es chÿnald ëzwe, tÿd az chÿomokra.

Igÿn O es erÿs Saytoth ky vgÿan megh chÿpÿ az zaÿadath
vëgyed, megh Sozoth igÿn awas dÿzno labnak zaraÿth feozd
megh erÿffen, hogÿ vgÿan el roffaggÿon, elegÿcd ëzwe es tÿrd
eo3we ennek az lewewel az Saytoth, chÿnald az chÿomokra,
Baÿrus bizonnÿal irÿa, hogÿ e3 orwoffaggal igÿn fokakat gÿogÿtoth
megh. Mefue doctoris azt irÿa.

Chÿerfa mohot tÿry eo3we kek liliom olayal, kÿfd
rea az chÿomora.

Vad kendÿnek gÿÿkereth feozd megh vÿzben a3zal kÿffed
az chÿomokath.

Bakzarwo fw magwanak lÿztÿth, Ammoniacomoth kyth megh
egettel, Fekethe Babnak lÿztÿth, keferw Bab lÿztÿth, ezÿket mÿnd
egÿ mertekre vëgyed, elegich ëzwe, es Melegh vÿzzel chÿnald
Flaftrom moggÿara, kÿfd az chÿomozafra.

+402

Izek ha nem mozoghatnanak.

Ha az faydalmaknak megh giogÿtafa vthan, az Izek nem
mozoghatnanak, az mely Lyktariomokath yrtham oda feol az
kÿzwenrÿl, a3zal kel elnÿ, Sha azok elegek nem lÿnnenek, e3th
hÿelekëggÿed.

Baber magoth, Bafa rofa magwat kynek az fÿlÿfÿ heat le
vÿtted, ana uncia ij, tÿrd eo3we ezÿketh, az meny lugh ehëz elegh
feozd megh benne, a3zal mo3fad.

Chÿerfanak Mohat, Fenÿw magoth fÿz megh akar borban,
akar vÿzben, akar lugban, e3zel mo3fad az erÿtlen tagoth.

Thëmÿenth, uncia ij, Tÿrÿth Soth, uncia j. Sarga viola olayth az
menÿ ehëz elegh, tÿrd eo3we Mofarban ezÿketh fokaÿgh, Smÿkor
alunnÿ megÿÿen kend megh e3zel az Izeketh, megh erÿffity
eoketh, megh is giogittÿa.

Chÿpÿÿrÿl Gÿermëkchenek.

Kÿs gÿermëknek gÿakorta megh Sebÿlÿdÿk chÿpÿÿe es
Tompóra, Bÿreÿs el hamol, mÿvel hogÿ polaban vagÿon be
takarwa, az vÿzeletÿtwl es ganeÿatul. Azÿerth elëzÿr

azth zep  n megh kel t  zt  tan   ha valam   rutfagh ra  tha, az
vthan ch  yak rofa v  zzel, awag   rofa ola  yal, awag   Te  el kel
kenn   es mo  n  . Lench  e l  zt   th, Arpa l  zt   th rofa ola  yal eleg  ch
eo  we es kend be vele.

zalannat is olwaz megh, rofa ola  t is veg  , m  nd ez  keth
Fwlben ere  t   fweth t  r   megh es   wr   k   az leweth,
eleg  ch eo  we es ruha altal fach  ard k  , awag   ha az zalonnath
megh nem olwaztod is de ch  yak megh rontod, meeg   ob, ez  keth
  o fe  er borban feo  d megh, eleg  ch hoz  za Eg   Nehezek t  r  th
Ma  tixot, eg   Nehezek Th  m  enth, valam  l   hel    n az g  erm  kchenek
bwre le hamol, e  zel kenn  ed, m  nd  n ket  egnekwl
megh g  og  ul. Probalt dologh.

Ke  nek megh ch  wggedefer  l.

Ch  pke g  wm  lch  eot zeg   vg   m  n  th varad   Maffel
b  chw  l, f   d megh el    r ennek fel b  chw  et, v   ben eg  
w  tben, es annak az leweth t  lch eg   kadba, had maganak megh
hwl  n  , es fem  n   eg  eb v  zet bele ne boc  as, m   kor megh hwl
+403
wlte  d bele az Beteg  th,    n  the m  nd farattigh benne w     n.
Ma  od napon    meth fel b  ch  wt feo   megh azon modon. Harmadnapon
az harmad  k fel beoch  wth,   gh feoreo  d megh az
k  nek ke  e es ha laba megh ch  wggedeoth, es ha az T   teis
ann  ra el fon   adoth hog   vg  an nem bir  a.
Eb kaproth azal   megh m  nd g   keref  wl lewele  wl, f   d
megh w  tben, ebben ez feord  ben f      ed.
Eorwen   g   kereth oha  al t  r       we er    en, f   d megh
borban, annak az lewew  l kenn  ed az ke  eketh.
Fwr ha  ath veg  , de az hart  achka  at le veg  ed
rola. lud mon   heaban meleg   para  ban feo  d megh, kend
meleg  n az Sir  awal tw   nel. az el a  oth ke  re hu  th new  l
m  nden ket  egnekwl.
Eok  r fark v  ragoth kecc   r eget  th Borban feo       n   ol
megh, annak vthanna   wr   le rola,    meth han   v  ragot bele es
ch  nald wegben, erleld megh az ver  fen    n, a   al kenn  ed.
Eg   k  wer Ebet lw   megh, m  nd        wl bwr    wl ch  ontof  l
feo  d megh er    en hog   vg  an el hul  on eg   ma   ul, az
vthan hog   megh hwl, az főút      le a   al kend az ke  eketh.
Sal  ath es ro  ath feo   megh Borban, az v      el moffad

erëffen az karodath, az vthan meleg h ruhawal tərwlteffed, es laurus olayth egeteoth borban elegytwen, melegən keneffed, ezth myndən napon reggel es eftwe chyelekeoggyed.

Feoldy Bozzanak gyekereth, Foghagymath, ezeketh kwlən tērd megh, az leweth azoknak fachyard egeteth borban, tēlch egy ēregh wegben, chynald yol be az wegeth teztaban, fwfd megh az tēb kenyer keozeoth, hogy megh fwf vėd ky, hafych ky az kenyerbēl az wegeth, az vyzeth tēlch egy Mazos fazekban, keres Borz hayath, Medwe es vad Machka hayath. Lochont veleyet, ezeket feozd megh az vyzben, es tegy valamı kewes vyzath hozzaıa hogy kemenfege legyēn ennek, fēzd yol megh, es hogy megh fē veod ky, Megh aluzyk az. Myndən napon ezzel kennyed az le chwyggedet kezeth. Probalt orwosfagh.

Chyerfanak mohath tēd egy fazekban, yo erēs o borral tēlch tele az fazekath, O hayat ves alkolmaful bele, fēdel alath fēzd erēffen, egy egez nap eftyglen mynd fēzzed, fgyakorta keweryed, Sha az Bor el kezd apadny, ifmeth megh tēlchyed, es fēzd mynd annıra hogy az Chyerfa moha zynte yrre valtozzek, ky ozton vgyan megh aluzyk, azzal kennyed melegən az kezeth +404

Medwe hayath, uncia vj. petroleum olayth, uncia ij. Spicanard olayt uncia j. vyzat az Meny ehēz eleg h, feozd ēzwe ezeketh, ezzel kennyed az le chwggedeoth kezeth awagy az labat is.

Lonak chyontya veleyet, Eb chyontnak veleyet h, o hayat, kegyo hagymath, tērd eozwe ezeketh, olwazd megh es zwrđ megh, ezzel kennyed az megh zaradoth tagokath.

(Tremor) **Kez nek rezketeserēl.**

Ha Betegfegtwl rezketh az kez, papa fwnek vėd vyzeth es azzal moffad.

Nyulnak agyaveleyeth fwfd megh, azt aggyad eonny az rezketegēs kezwnek.

Vērēs kapoztath agy eonny, Es Feyer malwath fēz megh vyzben, azt aggyad ynnıa.

Gyermeknek ha valamű tagya el afzna.

Varadychot keth vagy harom marokkal, fēzd megh vyzben,
ezzel moffad, chydalatos ōo orwoffagh ez, de igēn gyakorta
moffad vele.

Keserw mondola olayth fel fontoth, ōol megh tērēth Bechŷ
Saffranth keth nehezekeoth, feozd eo3we ezeoketh, kend ezzel az
megh zaradoth tagoth.

Gyalogh fenŷwnek az teteŷen valo fwrtyth, Chyalannak
gyēkereth, Salŷath, Szeekfwnek vŷragath, ana manipulus j. vŷ vayban

az kŷ megh chwggedēth es el efēth, awagy el kezdeŷth aznŷ.

Ezth Kawafŷ Chriftoff megh probalta Huftban. Labnak is igēn
ōo orwoffagh azonrol.

Nŷers Salŷath, Chŷaba ŷreth mŷnd gŷeokereftwl Nŷerfeth,
ezēkbeol vegŷ az menŷ elegth, Camfort harom Nehezekeoth, tēd
Alembicomban ezēketh es vēd vyzeth, reggel es eftwe Melegēn
kend ezzel az melŷ tagh rezketh, vgŷan ŷnnŷa is agŷ benne
kewefeth.

+405

forrald megh ezēketh, az vthan igēn erēffen fachŷard kŷ, chŷnalŷ
flaŷtromot ebbēl, es tēd az el aŷoth tagra.

Fēldŷ gŷlŷztakath tŷztŷch es mos megh, chŷnald
ēket wegben, az wegeoth tapazd be kenŷer te3taŷaban, veld az
kemēnczeben, gyakorta megh nezzed, Sha hafadas lēnne raytha
azonnal be chŷnald. es be tapazzad, ozton mŷkor arano3od hogŷ
vŷzze leoth, veod kŷ, es azzal kennŷed az megh af3ot tagoth.

Keznek awagy Labnak is megh aluuafarol.

Fenŷw magoth es egēth Borth feoz eo3we, hewŷch megh az
vas Szarth, kŷt kowach Barnak hŷnak, azt ēttēfd eczettel,
parold vgŷ az Tagoth, az vthan melegēn kend az ŷerzammal.
Len magoth, Feoldŷ bo3zath, Eger farkath, Iros vayath, lab
mofo fweth, tērŷ eo3we erēffen, tēd egŷ Mazos fazekban, ezzel
kennŷed az megh aluth kezeth awagy labath, az Inakath penŷgh
erēffen kennŷed vele, az kenes vthan tegŷ vankofth az tenerere,
fēl kēffed az kezeth az Nŷakaho3.

Keznek awagÿ Labnak megh fugorodafarol.

Talmofo fweth, Eger fark fwnek leweleth, fêldÿ bozzath, Iros
vayath, Len magoth, kwlên kwlên ronch erêffen megh es feozd
eozwe, ezzel kennÿed melegên az Inakath.

Têrd megh ÿol erêffen az Maÿoranth, es vgÿ têd rea flaftrom
moggÿara, keofd rea is.

Bdelÿummal kel kennÿ ÿol, kÿt elêzêr megh kel olwaztanÿ.

Keznek awagÿ Labnak is dagadafarol.

Eokêrnek akar Tehennek hÿgh ganeyath Borban fêzd megh
hogÿ megh fwrwggÿek, chÿnald rea az dagadafra melegên, ennel
annak megh gÿogÿtafara foha nem kel ÿob orwoffagh.

Mogÿoro fanak lewelet forrald megh erêffen vÿzben, az lewewel
moffad, az lewelet penÿgh kêfd rea kecczêr vagÿ hamorzor.

Frater Georgÿ kencztarto Barath orwoffaga ez.

Fwz fanak leweleth mÿnd apro agaÿwal feozd megh ÿol
vÿzben vgÿ hogÿ chÿak ÿgên kewes lewe maraggÿon, az Fwzeth
flaftrom moggÿara chÿnald rea, akar mÿnemw Teftên valo dagadafra ÿo
orwoffagh ez.

+406

Rofmarÿnnak vÿragath fêzd megh Eczetben, ezzel moffad az
dagadafth.

Arpa lÿztêth, Mezeth, Soth, Eczetêth fêz ÿol êzwe, melegên
vagÿ hatczor keofd rea az dagadafra.

Nadalÿokat vagdalÿ megh aprora, Feoldÿ gÿlÿztakat mos
megh zepên, feÿer borban hannÿad mÿnd az ket felet es fêzd
megh benne, zêd kÿ abbol es az vthan îfmet fa olayban feozzed
annÿra, hogÿ az gÿlÿztak mÿkor megh hafadoznak, hand kÿ
azokat az olaybol, Es ezzel kennÿed ez olayal az dagadafth. De
elêzêr az Nadalÿokath megh vagdalwan, ha megh azalod, megh
têrêd porra, es megh zÿtalod, es vgÿ vetêd porul bele az fa
olayban, fokkal ÿob ees haznofb az dagadas kenefere.

Nÿul rofath fêz megh vÿzben, annak az lewewel
moffad, az fweth kêfd rea kecczêr vagÿ haromzor.

Vad kendêrth mÿnd leweleftwl es magoſtul forro borral ês
megh, kêfd rea melegên az mÿnt el twrhetÿ.

Arpa lÿztêth, Bab lÿztêth, fêz eozwe vÿzben, têd rea, ha
hewfeggel vagÿon az dagadafis, el vezÿ.

Hars fanak lewelet fêzd megh vÿzben, ezzel moffad, igên

haznos orwoffagh.

3êlê lewelet têry megh valamÿ keweffe, es kêfd rea az dagadafra.

Fêldÿ Bozzath vagdalÿ megh darabonkenth, fêzd megh erêffen vayban vagÿ vÿzben, ezzel kêffed.

Szeekfwet, Mezeth, Arpa lÿztêth, elegÿch eo3we es fêzd megh, kêfd rea flaftrum moggÿara.

Apro Malwath vaÿas forro vÿzzel ês megh, e3th kêffed az dagadafra.

Apiomot, Ceclat, Muftart, petrefelmêth, Fa olaÿt, fêz ê3we ÿo modon, ezzel kennyed.

Czÿombnak dagadafarol.

Fekethe wrmêth têry eo3we O haÿal es Eczettel, kêfd rea ïmegh gÿogÿul.

Czÿomb kê3ÿ Twzefwleferêl.

Nÿul Lab fwnek az kÿth hÿnak têrd megh ÿol, es kêfd rea az twzefwlefre.

Chÿllagh fweth Nÿerfen teorÿ megh ÿol, es kêfd az Twzefwlefre.
+407

Terdnek dagadafarol.

Arpa lÿztêth, kechke ganeth, elegÿch eo3we Eczetês vÿzzel, es flaftrum moggÿara têd rea, akar melÿ regÿ dagadafath az Terdnek chÿoda igên megh giogÿttia.

Terd alath valo haÿlafnak dagadafarol.

Apro Boÿtorÿanth fê3 megh vÿzben hogÿ harmad reze el apaggÿon, abban agÿ ÿnnÿa enheÿra fel poharral, es az fweth keofd az Terd haÿlafra.

Labnak dagadafarol.

Nap tamadatkoron folÿo vÿzbêl hozas vÿzeth es têltefd tÿzta fa3ekban, têlch annÿ zÿtalt Soth rea, hogÿ az So gÿê3ze megh az vÿzeth, alÿon vgÿ harmadnapigh, az vthan ïfmet harmadnap mulwan, Nap tamadatkoron 3wrđ le az Sorol az vÿzeth, es az Soth êfd kÿ, az Fa3ekat mofd megh tÿzta vÿzzel, es az elebbÿ vÿzet têlch bele, az vthan czÿnadonÿath, Feÿer wrmêth rakÿ annÿth bele hogÿ telÿek megh es ezêk nÿomÿak fêl az vÿzeth, mÿndên napon tarchÿa az vÿzben Labaÿth, es az mo3as vthan az

fwel kēffe mýndēnnap be az labāyth, de mýndēn napon megh
melegýcched keweffe, de megh ne forralýad, ezzel moffad az
výzzel az labakath, az fwewel penigh keoffed mýndēn napon.

Ha vton ýaralban az Lab megh dagad es Faý.

Fekete wrmēth tēry ēzwe o haýal, kēfd rea, ez ký vonza
az faýaft, es az faratfagot is.

Vthý fweth tēry eo3we Eczettel, az melý faýas es
dagadas az vton ýaralmya lezēn az labon, ký vonza chýak
kēfd rea.

Vērēs hagýmanak fachýard ký az leweth, a3tas abban

Apro boýtorýanth fē3 megh vý3be hogý harmad reze el
apaggýon, enhera agý fel poharral abban ýnnýa, es az fweth
kēfd az Terdre.

+408

Thēmýenth megh, azt o3ton az Thēmýenth tērd eo3we Týk
haýal, ha az ýaras feol teorýk az lab, ezzel kēffed be neký.

Labnak hýdegh megh vetelerēl.

Tēmýenth O haýal, awagý Lud haýal tēry ēzwe, kēfd be
azzal az hýdegh vēt tagoth.

3amar kērmēth eges megh, tērd porra, vagý ýnkab annak
az hamuýat elegých eo3we fa olaýal, kēfd azzal.

Venus kēldeoke fwet Medwe haýal tēry ēzwe, kēfd be azzal.

Lencýet, Sarkerepeth, A3zu rofath, pomagranat heýath,

Býfalmat, rofa olaýth, elegých ē3we ezéketh es tērd eo3we, ezzel
keofd be.

Kegýo fwnek lewelet, fē3d megh borban, ees chýnald e3th rea.

Dý3no kenýerneke gýékereben vaý egý lýkat, tegý abban fa
olaýth, es egý kis výazth, vgýan benne forrazd feol, azzal
kennýed.

Dý3no kenýerneke lewelet feo3d megh vý3ben, es azzal keoffed
be.

Repath fē3 megh awagý vad lednekeoth, es kēfd a3th az
hýdegh megh vēth labra.

Pomagranatnak heat feo3d megh Borban, ezzel kēfd
es igēn haznos.

Rakokat eges megh es teord porra, elegých azt fa olaýban,
es tēd rea.

Ceclat feoz megh vȳzben, es keofd rea az labra.
Fȳgeketh eges megh, es elegȳch eoꝝwe vȳazꝝal, flaſtrom
moggȳara keofd rea.

Turos Szarrol.

Ha Lo megh rugȳa vagȳ egȳeb vȳ Seb efȳk az Szaron,
vereb zart azalȳ megh es teord megh ȳꝝwe temſowal, az Sebȳt
mofd megh borral, az vthan hȳnch rea ez porth, es fȳlwl tegȳ ȳres
ruhat rea. Ifmet mȳkor be akarod kȳtnȳ, az porth el ne vaȳd
rola, hanem ifmeth vȳ porral hȳnch megh, es vȳab ȳres ruhat
tegȳ rea mȳnd addigh az mȳgh megh gȳogȳul. Megh kel penȳgh
maffel hetre gȳogwlnȳ, de addigh munkat ne tegȳ az labadon.
veztegh wly.

Gȳermȳkdȳd igȳn gȳȳnge malacꝝoth melȳes megh, vefd kȳ
az Belȳth, tȳrȳ megh Nȳers kendȳr magoth, gȳurd eoꝝwe erȳffen
+409

fenȳw vȳazꝝal mȳnth egȳ egȳ dio olȳan modon, azꝝal teolch
megh az Malacꝝoth, es vard be, ȳo twꝝnel fwld megh Nȳaſſon.
Az Sirȳa ala tegȳ Medȳnczeth, hogȳ abban chȳȳpȳgȳȳn, az
Malacꝝ hogȳ megh fwld, egȳ rez moſarban tȳrd erȳffen megh, es
zȳta altal zwrđ megh. Ez olȳan lezȳn mȳnth egȳ Ir, az Cȳȳpȳgeſſel
kend az Turos labat, es az Irrel keoſſed.

Bogachkoronak leweleth tȳrȳ porra, o haȳal ȳꝝwe chȳnald,
azꝝal kennȳed es affele porralis hȳnczed.

Olaȳ fanak lewelet, Apro boȳtorȳant, ana manipulus ij.
Azꝝu roſath egȳ marokkal, egȳ kewelſe wtȳgeſd megh ezȳketh
es feoꝝzed borban, de ne ſok ȳdeigh, annak az lewewel mofd
megh az Turos labat melegȳn. Mȳnd az keth fele Farkas Almabol,
Maſtixot, Mȳrrhat, Sanguis Draconifȳth, Tuciat, Aloes Epatici,
megh egetȳth Tȳkeoth, ezȳkbȳl mȳndȳnȳkbȳl, ana uncia j.

Mummȳat, Bolus armenuſȳth, ana drachma ij. tȳrd mȳnd porra ezȳketh,
elegȳch eoꝝwe, es az moſas vthan hȳnch be az Turth ez porokkal,
Az fweketh penigh melȳeket az Borban megh feoꝝtel kȳfd
rea mȳngȳaraſh, es igȳ Nȳolcȳ oraȳgh raȳta tartwan, azonnal
ifmeth megh vȳchad, igȳn hamar valo Napon megh gȳogȳul az
Seb, ha zȳnth az Hus mȳnd az chȳontȳgh el rothath volna is.

Mȳrrhat, Aloefȳ. ana uncia ij. Camfort, ſcrupulus j. Temſot libra j. galiczkeȳweth
libra j. Themȳent, uncia j. ezȳket Tȳꝝ pȳnth vȳzben mazos
fazekban fȳꝝd megh, tȳlch egȳ defaban, az Seb az labon akarmȳnemw

helyĕn legĕn, tĕd bele, es tarch egĕ oraigh benne, az
vthan azon vĕzzel ruhat bele martwan keofd be az labadat, Az
vĕzet penĕgh el ne vĕffed merth tĕbzĕr is ĕo. Sha az vĕz megh
fogĕtkozĕk, tĕlch hew vĕzeth hozzaĕa, ĕsmeth olĕan ĕo lezĕn
mĕnth az eleoth.

Egĕ pĕnth vĕzeth, Egĕ pĕnth Erĕs eczetĕth, Temfoth keth
Nehezekĕth, Camfort egĕ Nehezekeoth, Mĕrrhat keth Nehezekĕth,
Feĕr Thĕmĕnt egĕ latoth, Maftixot egĕ Nehezekĕt, Serapiumoth
ket nehezekeoth, Saffrant egĕ Nehezekĕt, fĕzd ĕzwe
ezĕketh, ennek az vĕzewel moffad es kĕffed.

Buza Lĕztnek vĕd Langĕath, Tĕkmonnak Szekĕth, Mezeth,
tĕrd ĕol eoꝓwe ezĕketh, eꝓzel kĕffed, de elĕzĕr Farkas almanak
porawal porozꝓad.

Kendĕr magoth tĕrĕ megh, feozd megh es zwrđ
megh, de hĕgan zwrĕd ne olĕan fwrwn mĕnth az Sufa, ves
bwĕn tĕrĕth Thĕmĕnth bele, ha az Seb vgĕan regĕ is, march
ruhat ebben, mofd eꝓzel es el zaraꝓĕa.

Barazk magoth teorĕ megh zepĕn, porozd aꝓꝓal az turos
labath, ŕmegh giogĕttia.

+410

Vĕazth, Fenĕw vĕazth, ana drachma j. Terpentinat, Thĕmĕnt, ana
uncia ij. Maftixot, Agaricomoth, Gĕreogh feĕert, Reꝓ vĕragoth awagĕ
rezeth, ana uncia j. Az vĕazt, terpentinat, fenĕw vĕazth olwazd megh,
vefd bele eggĕnkenth porul az zerzamokath. Smĕkor az tĕbbĕth
mĕnd eoꝓwe elegĕtĕd, vtolzor vefđ bele az rezeth. Az utan
tĕlch hĕdegh vĕzre feolwl, veod kĕ, kezettel nĕmogafđ eoꝓwe,
regĕ Turnak giogĕtafara ĕnnel ĕob ir nem leheth.

Labnak Twzefwleferĕl Saru tĕres mĕa kĕ lezĕn.

Barannak, Medwenek, awagĕ Dĕznonak twdeĕet tegĕd rea
ŕmegh giogĕttia.

O Saru talpat eges megh es teorĕ porra, aꝓꝓal hĕncĕd,
Awagĕ az port elegĕch rofa olaĕal ĕzwe, es kend be vele.
Vĕrĕs hagĕmanak kĕ fachĕarth leweth tĕk haĕawal tĕrd
ĕzwe, aꝓꝓal kennĕd.

Labnak hafadoꝓafarol.

Thĕmĕnth dĕzno es Lud haĕal chĕnald eoꝓwe, aꝓꝓal
kennĕd az hafadoꝓafth vagĕ labon vagĕ kezĕn vagion.

Folÿo vÿz rakÿath eges megh es tÿrÿ megh, akar
 Mezzel akar Dÿzno awagÿ Lud haÿal elegÿch eo3we, kend a33al.
 Tengÿrÿ hagÿmath fa olayban fÿ3 eo3we fenÿw zurokkal,
 chÿnald rea.
 Tÿkmonÿ zekÿbeol chÿnalt olayal kennÿed, awagÿ Buzabol
 chÿnalt olayal.
 Sarga vÿazth, Iuh gÿapÿun lewÿ kÿwerfegÿth, Recze haÿat,
 ana uncia j. Rofa olayth, uncia ij. Buzabol chÿnalt kemenÿtÿth, kos
 tÿwÿffet, Bifalma magwanak kÿ fachÿart leweth, ana uncia s. chÿnalÿ
 ezÿkbeol kenÿ ÿreth. Elÿ3ÿr meleghe vÿzben march ruhat, tÿd
 rea az repedÿzefre es hafado3afra, annak vtanna kennÿed ez
 ÿrrel vagÿ kezÿn vagÿ labon lezÿn, fÿth ha az Aÿak repedÿ3ÿt
 is, megh giogÿttia.

Vak kÿrÿmrÿl.

Serapinumoth es Auripigmentumoth elegÿch eo3we fa olayal,
 tÿd az vak kÿrÿmrÿ, ketfegnekwl el efÿk.
 Labdat tÿrÿ megh valamenÿre, kÿfd rea, le von3a az vak
 kÿrmÿth bÿ3onnÿal higgÿed.
 +411
 Tengÿrÿ 3ÿleoth oppo3onacummal tÿrÿ eo3we, keofd rea,
 le eÿthÿ az vak kÿrmÿth.
 Ifthen wneÿeth zakas kettÿ, kÿfd az vak keorÿmrÿ, lÿ eÿtÿ
 onneth.
 Bu3a ferget tÿrÿ eo3we tengeorÿ 3ÿlÿwel, keofd az vak
 keorÿmrÿ.
 Sandaracat zurokkal elegÿch eo3we, kÿfd rea.
 Fa mohot Arfenicommal elegÿch eo3we, kÿfd rea.
 Len magoth, Tormath, Mezeth, vegÿ egÿenlÿ mertekkel,
 tÿrd ÿ3we es keofd rea.
 Lo folkanak gÿÿkereth tÿrd eo3we eczettel, kÿfd rea.
 Vad Apiumnak gÿÿkereth kÿth mas newel kakas tareÿnak
 is hÿnak, tÿrd eo3we, kÿfd rea.
 Kenkÿweth Terpentina3al chÿnalÿ eo3we, es kÿfd az vak
 keoreomre.
 Bor Sÿprwth eges megh es teord porra, Fenÿw vÿa33al
 elegÿch eo3we, kÿfd rea.
 Galamb bÿgÿ fweth teorÿ megh, es keofd rea.

Ha Inogh az Kêrêm.

Tengêrÿ zêleoth teorÿ megh es kêfd rea, el eýtÿ az kêrmeoth ha ÿnogh.

Ha megh têrêth az kêrêm.

Sas hagÿmath de az gÿêkereth, arpa lýztel teord êzwe es keofd rea.

Kêrêm merêgrêl.

Ez igên Nehez nÿawalÿa, mert nagÿ faýdalommal vagÿon, vgÿ annÿra hogÿ Eÿel fem alhatÿk mÿatta valakÿn ez vagÿon, Terêm penÿgh az kêreomnek oldalan, kÿre ha gondvifeles nem lezên, igên hamar megh rothaztÿa az Elfê ÿzên valo hufth mÿnd az cÿontigh, kÿ mÿa el is zakad, awagÿ igên megh rutittÿa azt az elfeo ÿzeth. Azert hertelen kel vele bannÿ orwoffaggal, Es legh elêzêr igên ÿo meleghe eczetben martanÿ az vÿath.

Balha fwnek magwath têrd megh, es fachÿard kÿ az leweth. Arpa lýztel es egÿ kewes têrêth Camforral elegÿch êzwe eczetben. Sha igên fêleotte nagÿ az faýdalom, tegÿ egÿ +412

kis Opiomot is hozza, es porra têrêth gallefth, kêfd rea az vÿra. Az is ÿo ha igên hÿdegh vÿzben martÿa gÿakorta az vÿat, es vgÿ keotÿ rea az orwoffagoth.

Aloeft, pomagranatnak heat, gallefth, Thêmyenth, vegÿ egÿ mertekre es teord porra, elegÿch eo3we Mezzel, es kêfd rea.

Pomagranatnak lewet fachÿard kÿ, azzal kennÿed.

Aloefth chÿnalÿ êzwe Edes borral, chÿnald rea.

Fêldÿ Têkeoth feoz megh fa olaÿban, azzal kend.

Vadzêleonek vÿragath egefð megh, elegÿch êzwe Mezzel, es chÿnald rea.

Pêzerczenek leweleth têrd eo3we Mezzel, es a3th chÿnalÿad rea.

Vthÿ fwnek Nÿers lewelet têrd megh, es keofd rea az kêreom Merêgre.

Thêmyenth têrÿ porra, mezzel elegÿch eo3we, es kêfd rea.

Temfos vÿzzel awagÿ Eczetês fowal moffad.

Inaknak faÿafarol.

Laurus olaÿal kennÿed az Inakat ha faÿnak.

Kochÿordot eczettel es rofa olaÿal chÿnalÿ eo3we, es azzal

kennýed az faýo ýnakath.

Feýer liliomnak gyêkereth fwfd megh, Mezzel

elegich es têrd eoꝝwe, kêfd rea.

Apro Malwat kýt feýer Malwanak hýnak têrd megh es keofd

rea. Awagý feoꝝd megh borban vagý Mezes vÿzben, flaftrom

moggýara chýnald rea.

Scarlat feltê fweth teorý eoꝝwe Eczettel, eꝝzel kêfd be az

faýo ýnakath.

Rontho fwet teorý eoꝝwe Eczettel es keofd rea.

Fýge fabol chýnalý hamwath elegých eoꝝwe fa olaýal es

azzal kennýed.

Feýer pëꝛerczenek fachýard ký az leweth, elegých êꝝwe

Mezzel, azzal kennýed.

Kýs feold epeýeth têrý megh, es keofd rea, awagý fachýard

ký az leweth, ad megh ýnnýa.

+413

Inaknak megh nýulafarol.

Az mýnemw zerzamok ehêꝝ zwkzegêfeok, azokat megh nem

ýrhatný magýarul, de az patýkaban talalný megh.

Vngueti Aragonis, Agrippe, Marciatonis, ana drachma ij. Laurus

olaýth, Dealtheat, ana drachma ij. elegých eoꝝwe eꝝêket es tegý hoꝝza

zeekfw olaýth, uncia j. ýo borth, uncia s. Euforbiomot scrupulus s. feoꝝd eoꝝwe

annýra hogý el apaggýon az Bor, ees eꝝzel kennýed.

Aloes loti, scrupulus v. Agaricomot, scrupulus vj, Maftixot, Fa heat, zerechên

dýoth, ana granum. xiiij, Borral eꝝêkbeol chýnalý tÿzên eoth

pilulakath, tÿzên Negý nap keoꝝben haromꝝor ebben agý eotê

eotêth megh ênný vachýora eleoth egý orawal.

Inaknak êꝝwe vonodafarol.

Castoreum olaýth, uncia j s. wnê ßara chýontýanak

veleýet, Ebnek haýat, Rokanak haýat ana uncia s. Castoreomot porul,

drachma j. piretrumoth, Costufth, ana drachma s. egý kewes vÿazth, eꝝêket

chýnald eoꝝwe, es eꝝzel kennýed.

Egý fonth o fa olaýth, vÿazth, uncia ij. olwazd êꝝwe eꝝêketh

twznel, es porul ves bele Euforbiomoth, uncia j. Castoreumoth porul,

uncia. s. chýnalý kenê ýret es eꝝzel kennýed az Inakath.

Sarkerepeth, Feýerwrmêth, Katankorot, Apro boýtorýanth,

kakuk fweth, Chýombort, Bakfweth, Salýath, Mentath, Szeekfwet,

kýs feold epeýeth, Apro malwat, Maýoranath, Lauendulat,

Rwh fwet, Fekete gyoparth, têrd megh eꝝeoketh, es folýo

výzben forrazd feol, abban az feordeoben wltefd az Betegét, Ez
fweknek penýgh mýndénýkbeol vegý egý egý eo3we Marokkal.

Inaknak temerdékwlferél.

Szélé vez3éth egefd megh, annak hamuýat elegich eo3we
dýzno haýal vagý fa olaýal, azzal kennýed.

Vad lenth téry megh es flaftrom moggyara keofd az ýnakra.

Betegés Teftnek megh hwleferél.

Fa heat vegý Nýolc3 Nehezekéth, térd megh es vefd egý
fonth borban, es egý keweffe feozd eo3we, az vtan 3wrd megh
es fachýard ký eréffen, ahoz o3ton tegý Egý fonth len magh
+414

olaýth, téréth Thémýenth fel fontoth, výazth az mený ehé3 elegh,
feozd eo3we ezéketh annýra hogý az Bora el apaggýon telýeffeggel, e3zel
kend az Haat gerecz cýontokath mýnd vegýgh.

Beteghnek megh dagadafarol.

Belendfwet, Fwlben erezté fweth, Ronthofwet, Eb3élét,
Feýer liliom gyékereth, Feýer malwa gyékereth, zenth Iwan
výragath, Chýengéfw výragath, Feoldý bo3za gyékereth, térd
megh ezéketh mofarban, tegý fa olaýt hozza. Baraný faggýat,
Iros vaýat, olwazd eo3we tw3nel es eréffen kewerýed hogý megh
ne egýén, chýnald melegén egý zelénczeben, ýo tw3nel azzal
kennýed az dagadoth betegh embeorth.

Temfot egý fontoth, Saletromot is annýth, galýczkéwet is
annýth. Margaritomoth is annýth, térd eo3we týkmoný feýerrel,
es kéfd az dagadafra.

Apiomoth, Petrefelmeth, Apro bwrkéth, zaporá fwet, Apro
boýtorýanth, vthý fweth, térd eo3we ezéketh, es e3zel kennýed.
Féldý bo3zath vagdalý megh darabonkenth, fé3d megh
eréffen výzben, kéfd az dagadafra.

Saffrant týkmon zekkel habarý erés eczetben, e3zel kéffed
az dagadaftth.

Hozzu Betegfegrél.

Valaký igén hozzu Betegfegben volth, annak egý ollowal az
Nýelwe alat valo kek béréchketh chýpefd megh, es tegý tereoth
galýczkéweth rea.

Beteghrêl az kÿ nÿallal rakwa.

Vêrêš hagÿmath Borral eottêž megh es Sowel hÿnch megh.
ad megh eonnÿ, Ez mÿndên rutfagoth kÿ tÿžtÿth az Betegh
embêrbeol.

Gÿermêkchenek betegêlkêdeferêl.

Egÿ Marok Arpat healÿ megh, vthÿ fwnek fachÿard
kÿ az leweth es elegÿch êžwe wketh, Feÿer wrêmnec es Malwanak
is fachÿard kÿ az leweth, mÿnd êžwe elegÿch ezêketh,
flaštrom moggÿara chÿnald az Melÿe porcžogoÿara.

+415

Rofa olaÿth, vÿola olaÿth, ana uncia j. Lud haÿath, drachma, vj. Fwlbe
erezte fwnek kÿ fachÿart leweth, uncia ij. forražd eožwe twžnel
hogÿ az fwlbe erezte fwnek lewe el apaggÿon, az vthan elegÿch
hožza têrêš Saffranth, ſcrupulus j. chÿnalÿ ebbêl kenê žreth, ežzel
kennÿed az megh hewêlt vefeÿth Ees az Haat gerecz chÿontokat
napÿaban keccžêr, haromžor, vagÿ Negczêr. Merth ez vgÿan Erêš
es forro hÿdegh lelefêkrêlis io orwoffagh.

Bÿſalmanak feolfe heat uncia j. vÿola olaÿth uncia s. vÿažth egÿ
kewefet megh ſwrÿtenÿ valot chÿak, elegÿch êžwe es mÿkor
le fekwtyk az gÿermêkcÿet ežzel kenêld az hata gereczÿth.
Spicanard olaÿal elegÿch eožwe Menthanak kÿ fachÿarth
leweth, ežzel kennÿed az gÿomrat melegên Eſtwe es reggel.

Magas helrêl ala eſerêl.

Eokêrnek, Lonak, Szamarnak ganeÿth Eczetben forrald êžwe,
es mÿnd egÿ flaštromoth Melegên têd az faÿdalomra, keth nap
eſtÿgh vgÿ fekwgÿek az ala eſêth betegh.

Huſnak megh têrêdeferêl.

Až megh têrêdêš tagoth es Teſtêth Nÿers hÿdegh Mežzel
kennÿed be, es kêld altal ruhawal.

Teſtêth mÿkor ver folÿa el.

Rofa pogachÿat têrÿ megh rež Mofarban es žÿtald
megh, têlch egÿ kis rofa vÿžeth kêžzeÿe, têrd erêſſen es têd egÿ
bêgreben, melegÿch megh es kend egÿ kÿs ruhara, têd oda ahol
az ver megh futotta az Teſteoth, Smegh emeztÿ.

Wtefrêl az Tefên.

Eokêr farknak leweleth têrd megh, es fachard kÿ az leweth, moffad az wtefd [!] ezzel, es az têrêth Eokêr fark lewelet feolwl keofd rea ruhawal, es egÿ Nap eftÿgh had raÿta az keotefth. Ha penÿgh Sebe vagion az wtefnak, azth elêzêr borral moffad megh, es az vtan az kÿ fachÿart lewel, az vthan têd es keofd rea az leweleth feolwl, chÿoda nagÿ haznalattÿath latod megh ez orwoffagnak.

+416

Tagnak el fzaradafarol

Medwe haÿath, uncia ij, Tÿk haÿat, Nÿul haÿath, Eb haÿath, Lud haÿat, ana uncia ij. gummi arabicomot, Mÿumiath, Euforbiomoth, ana drachma ij. olwa3d megh eleozêr az haÿakath, es porul hand bele az teob zerzamokath, de akkor mÿkor az haÿak keweffe melegh. Ezzel kennÿed elewen tw3nel vgÿ hogÿ eleozêr az a Tagh iol megh melegêggÿek. De mÿnek elêtte megh kenned, Eleozêr ez kêvetkêzendê orwoffaggal megh parolÿad.

3ab zalmath, Malwath, Szeekfwet vegÿ annÿth az menÿ elegh feozd megh vÿ3ben, es ezzel parolÿad iol megh elêzêr az el zaradot tagoth. Az vthan kend megh az feolwl megh ÿrth kenê ÿrrel. Az kenes vtan ozton ez keowetkêzendê vÿazos fla3fromoth tégied rea, kÿt igh chÿnalÿ.

Mÿndên Teftnak el fzaradafarol.

Hangÿa monÿakath, Fa olaÿth, ana uncia s. Serapinumot, Armoniacumoth, galbanumoth, ana drachma j, Colofoniat, Mezet, ana drachma iij, Sotalan vaÿath, uncia s. Chÿalan magwat, Repczet, ana drachma ij, Eb haÿat uncia s. Salÿanak kÿ fachÿarth leweth, Ruthanak kÿ fachÿart leweth. Eoregh chÿalannak kÿ fachÿart leweth, ana drachma ij. az têb zerzamo3th mÿnd vefd az kÿ fachÿart lewekben, es alÿon oth egÿ Eÿel ees egÿ Nap, annak vthanna 3wrd le az lewet rola, es azokkal az zerzamokkal kennÿed. Egetêt bort, libra ij. Borfoth uncia ij, Ca3storeomoth uncia j s. Repcze magoth, Chÿpê chÿalan magoth, ana uncia s. grana paradifi, Coriandru magoth ana uncia s. Euforbiomoth, gÿêmberth, ana drachma ij. têrd porra mÿnd az kÿk arra valok, es vefd az Egetêt borban, egÿ Nÿhan

Egÿ ege3 Machkath tegÿ egÿ vadludban be, fwfd megh mÿnd eggÿwth, az melÿ kêwerfegh abbol le chÿorogh, 3êd le, ezzel

kennÿed az melÿ Tagh zaradnÿ kezdeþh volna.

Eb chÿonth veleÿeth, Lo chÿonth veleÿeth, O haÿath, Saas
hagÿmath, feozd eo3we es tÿrd ÿol eo3we, az vthan olwa3d megh
egÿ ferpÿneoben. E33el kennÿed.

Gÿermÿkdÿd machkakath fÿ3 erÿffen vÿ3ben abban fÿrÿßed
az Embÿrth.

+417

napigh alÿon az verÿfenÿÿen, Es mÿkor elnÿd akar3 e33el, fÿl
kel kewernÿ, es igÿn ÿol erÿffen kel kennÿ e33el az Teftÿth, de
az kenefnek elÿtte valamÿ Echettel vagÿ poztowal, erÿffen megh
kel az Teftoeth teorlenÿ, es az vthan kel kennÿ. Fridericus
Herczegh orwoffaga e3.

Beel Poklofsagarol.

A3 Beel pokloffagh igÿn mergÿs betegfeagh, Melÿel az ege3
teftnek termezeth megh valto3ÿk, Merth az fÿldÿ Melancholicus,
az az, 3omoru termezeth, mergÿs allapatoth vezÿn feol, kÿt
mÿngÿaraftth az belÿÿ tagokra es mÿndÿn rezeke o3th, kÿwel
az tagok megh fÿrtÿztethwen, meeg az ÿo eledelÿkbeolis nemÿnemw
Melancholicus Nedweffegeoth chÿnálnak, es igh le3ÿn az
Beelnek pokloffaga, kÿ mÿndÿn tagoknak Betegfege.

E3 penÿgh nem chÿak az fÿlÿÿ bwrre, awagÿ az
teftnek kwlÿÿ rezere, de az belÿÿ rezeke es mÿndÿn chÿontokra
el hat, es azokat el foglalÿa. Iolleet azerth e3 Betegfegnek
mÿnemwfege mÿnd az ege3 teftben vagÿon, De fwkeppen foglalÿa el
az ÿ ereÿe az Maÿath es az Lepeth, kÿk o3ton az w
megh vezÿt vetkes voltokath, mÿnd az ege3 teftre zolgaltattÿak.
Beel poklofok nemelÿek eredeth 3ÿrÿnth, Nemelÿek reaÿok
ragadafbol. Nemelÿek azoktul az vetkektwl, melÿek le3nek az
eonnÿn faÿath teftÿkben. A3 Eredetbÿl azok az Bel poklofok, az
kÿk Bel poklos 3wleknek Nem3ÿ magwokbol lÿttenek, Es ha az
3wleknek valamelÿk az Nem3es kor Bel poklos volth, Az Iftthennek
ilÿen nagÿ az eo chÿelekeðetÿ, hogÿ az tÿ3tatalan magbol
hafonlo teftth 3ÿrÿzteffek. Ha penÿgh bator meeg akkor a
mÿkor Nem3ÿt az 3wlÿ Atÿa awagÿ Anÿa, Nem volth Bel poklos
is, de azerth ÿmmar haÿlando volt arra, hogÿ olÿan legÿÿn. A3
3wletÿth gÿermÿk is 3ÿnthe abba az wdÿben le3ÿn Bel pokloffa.
Irÿak fokan e3this, hogÿ ha mÿkor Hawÿ ver folÿas vagÿon az
A33onÿallaton, es akkor fogad, Belpokloffagra haÿlando gÿermÿkÿth

βwl. El ragadaβbol penygh lezēn az Bel pokloffagh, vagy
 melleje fekwelbēl az Bel poklofnak, vagy vele valo kēzēfwelbēl,
 vagy zwntelen valo vele eggwth leteltwl es forgolodaftul. Az
 Testnek fajat vetkebēl akkor lezēn az Belpokloffagh, mykor az
 Fekete Saar fēlētēb bwēlkēdyk, ky wdēwel laffan laffan ylyen
 merēgge valtozyk. Bwēlkēdyk penygh akkor, mykor vagy az ver,
 vagy az Melancholia, Fekete Saar, vagy az Sarga Sar ky choleraanak
 +418

hynak fēlētēb megh fw. Annakokaert azokath zokta ez
 (Varices) Betegfegh bantan, az kyknek hawy ver folyafok megh
 rekedēt, awagy az kyknek Erekneg megh dagadafy,
 (Haemorrhoides) awagy az alfelben valo Erekneg regtwl valo veer
 folyafa hertelen megh giogyttatyk. Az kyk Szamar, Eokēr es
 zarwas huffal, es egybe Enywes ragado es temerdēk elefeggel
 elnek. Azokat is foglalya el ez betegfegh, kyknek vagy az Mayoknak
 gyuladafa, vagy az hewyter elefegh, Sarga Saart gywteoth, ky
 fokara ozton fekete Saarra valtozyk, Mely gonoz es artalmas
 dologh, mywelhogy chyak az Embērfegnek ydeyben valo
 vyragzokat, es az ydelēket banthya, az Bel pokloffagh azerth, fem
 az gyermēkēketh, fem az Newendekēn Ifyachkakat nem bantya
 az testnek ennēn fajath voltabol.

Ez Betegfegnek kezdetyben amaz zep elewen βyn el veβ,
 es az Bwr megh rutul, Nemelyeknek fekete lezēn, Nemelyeknek
 feyer Sarga, Nemelyeknek chyak feyer halwan, (Es ez Szynēknek
 kwlēmbfegebēl nemellyek harom fele Bel pokloffagot allattanak.)
 Az vthan az Bwr kemenyeb, daraboβ es erēβ lezēn, merth
 ymmar akkor fok Nedwefeggel ēttēztetēth megh. Megh tecczyk
 penygh ez βyn, vagy az Orczan, vagy az kezekēn, vagy az labakon,
 mywel hogy az termezeth ērēmēth az kwlfē rezekre wz
 effele vetkes dolgokath. Effele betegfegben az Erzekēnfegh megh
 reftwl megh tunyul, es myndenkor hydege vagyon, yelēβben az
 labaknak. Iolleheth ennek kezdetyben az mozgag eppen megh
 tartatyk, de azert erzekēnfegnek valam y el vezefe hydegfegh
 tecczyk megh. Akkoron fok zēmēlchyēk newekēdnek nem chyak
 az kezekēn, de az orczan es az tēb testēn, de kywaltkeppen az
 Nyelw gyēkerenel. Az labak, kezek, es az orcza megh dagadnak,
 es azokon fok kwlēmb fele fakadafok leznek, yelēβben az pofakon,
 kyk kek dagadaffal leznek, az Ayakak ky fordulnak,
 Az Orrok be rekednek az hufanak ketfelēl valo temerdēkfege

mÿa, es megh hafadozwán, verrel elegÿ fekete varackak
 ýwnek kÿ beléle. Az Szémék feýereÿ megh fargulnak, es temerdékfeggel
 be burýttatnak mÿnthá Halýogh volna ráýtok. Az
 zéméldékeok kemenýék, darabofok es megh koppattak leznek,
 merth az zéméldékeok, az Szémnek is béreÿ, az Szakalok, ez
 Nýawalias betegfegnek mergetwl el hullanak, es mýndén rezeÿ
 az testnek féllette igén megh rutulnak. Az Keznek es Labnak
 viaÿ az Barazfagh mÿa vgýan keth fele tagulnak Ees az kermék
 megh hafadoznak es zakadoznak, Es mýnd az egez testnek béré
 megh zarad, es ruth zaraz bwdés rwhel megh darabofodýk, kÿ
 lezén neha nagy vÿzketeffel. Az olý Testék penýgh, az Melýek
 +419

lelék lako erekkal, Inakkal es hartýakkal be vadnak kerýttetwen,
 laffan laffan megh Emeztédnek es vgýan el olwadnak. Az
 Nýawalýa ozthon megh Nehezédwen, az Bérnek erzekénfege
 zýnthe el vez, annýra hogý ha téwel gýakod is, nem faÿ, Sha
 forro vÿzeth éttez reaÿa is, az Eges nem faÿ. Az Szozath rekég
 az Torokban, Leléket vetel nehezen lezén. Az lehes bwdés
 lezén es mýnd az Egez testh, vndok, Mergés es vaapas fakadafok
 leznek az kezekén, az labakon es egýeb helyékén is, es Erés
 Nehez rothadas mýndénéketh megh fértézteth. Annýwal kegýétlemb
 penýgh az Bel pokloffagh, mýkor nem chýak az testnek
 kwlé rezeÿn, hanem az Belfé tagokban is es az chýontokban,
 Smýndén belfé rezeiben vagýon es eréffen be ragad.
 Iollehet ez Betegfegh igén giogýulhatatlan, de meg is hogý
 valamý kényérwleteoffegnek es ýo akaratnak ýeeth embér megh
 mutathaffa effele Beteghöz, awagý chýak valamenýre
 valo megh enhýteféert ez betegfegnek, hozza kel nýulný, es legh
 eleozér mýmoddal elýén ez ilýen betegfegben lewé, azth kel megh
 mondaný:

Az alom vthan tagokat kezzel igén laffan, fokaÿgh kel térlený
 awagý fogdofný, arra is gongýa legýén hogý hafa mýnnýén.
 Az vthan ýarýon zellel ees wélchén vagý valamý munkaban foglaltos
 legýén, es hogý megh verýtézyk, azth rola el térlwen,
 Medwe awagý roka haýal kel megh kenný, Sha az nem volna,
 kechke awagý Býka haýal, awagý Vý vaýal. Egý kewes wdé
 mulwa az vthan, Eczetben megh áztatoth Ammoniacumoth awagý
 el olwaztottath elegýchén ézwe healt arpanak kÿ fachýart lewewel,
 azzal megh kennýe magath, es vgý féréggýek megh, Merth

ebben ez betegfegben igén gyákorta zwkzegés az fêrêdes, merth
nem fêrêdnÿ igén artalmas, ÿo penigh fêreodnÿ kenkêwes es
Temfos vÿzekben, az Tengêr vÿzeben is ÿo feorêdnÿ. Igén ÿok
az zaráz parlafok is, kÿth chÿnalhatnÿ gÿoparbol, Fêld fwltÿ
fwbêl, Rwh Fwbêl, Szekfwbêl, Saar kerepbêl, vizÿ feÿer Mentabol,
es effelekhêz hafonlokbol. Az Feorêdes vthan megh kel
têrlenÿ, rofa awagÿ Maftix olaÿth têrÿ ÿol eoÿwe Eczettel es
Borral, es azzal kenezd, Awagÿ fêzes megh Borban vagÿ Eczetben
vthÿ fwet, vagÿ Ceclat, vagÿ folÿo fweth, es azzal kel megh
mofnÿ, Igén ÿo Vÿ vaÿal is megh kennÿ. Annak vthanna ozton
vgÿ mÿnth fel oraÿgh nÿugoggÿek, es igÿek zabad akarattÿabol
melegh vÿzet megh hogÿ okaggÿek, az vÿat vagÿ valamÿ Tal
zalat az Torkaba ala nÿwÿtwa. Egÿ kewes wdê mulwa ozton ez
vtan, ÿgÿek wrmêš Borth egÿ poharral, es az vthan
egÿek ozthon. Etele penÿgh legÿên Arpa kenÿer awagÿ Buza
+420

kenÿer de vÿonnan fwlt, Salatath, Ceclat, par hagÿmath es
kapoztath megh ehetyk es kapornat is, Arpa kafat, hÿg tÿkmonÿath,
Tatarka kafath, es teÿet Mezzel êÿwe megh elegÿtwe
ehetyk. Apro madarkakat, kappât, kechke gêdêlÿet, Tÿkhuft, es
effelekhêz hafonlokat ehetyk. Az halak kêÿzwl az melÿnek puha
hufa vagÿon; azth egÿe, Fÿgeth, Aſſuzêleoth, es Mezes vÿzben
fêth kêrtwelth megh ehetyk, Egÿebfele gÿwmêlchtwl mÿndêntwl
oÿa magath. Iob penÿgh hogÿ Napÿaban kecczer egÿek, hogÿ
hem mÿnth ecczêr igén megh têlchÿe magath. Az Ebedre valo
eledel chÿak valamÿ kêÿênegêš dologbol alÿon, Az vachora têb
es kwlêmb felebêl leheth. Az ÿtal vekonÿ es feÿer bor legÿên
de vÿzes, awagÿ faheÿal fêth vÿz. Erêš bortul es Azzonÿallattal
valo kêÿêfwleftwl telÿeffeggel oÿak magokath. Nappalÿ aluuas
nem ÿo hanem az Eÿelÿ. Vachora vthan penÿgh az laſſu ÿdeſtowa
valo Setalas haznos ezerth, merth azeledel ÿnkab ala ſal.
(Oruoffagh) Az mÿ penÿgh Neÿ ennek gÿogÿtafara mÿngiaraf
ennek az kezdetÿben Az Bal kezên valo Mediana Ereth kel megh
vagnÿ, Maas napon iſmet az ÿob kezên valoth. Az ver vetel
vthan kÿlenczed vagÿ tÿzed nappal, az hafat kel megh ÿnditanÿ,
Affele purgaciokkal kel penÿgh elnÿ az melÿeket el oda feolÿeb
az Melancholÿarol ÿrtham. Egÿ nÿhan Napok el mulwan iſmeth,
Sawonak ÿtalawal elÿên, kÿbêl Eothwen Nehezek nÿomonal têbbet
Ne igÿek, de ehêz folia Senith kel elegÿtenÿ, ÿmilÿen modon,

hogý az Folia Senit, egý kewes Sawoban enhera megh kel ýnnýa
adný, az vthan az tēb Sawot is igýa megh laffan laffan, Ezzel
penýgh ez purgaciowal igēn gýakorta kel elný. Chýodalatos fē
orwoffagh penýgh ez betegsegnek megh giogytafara amaz Mergēs
kegyonak etele, az kýth Deakul Viperanak Neweznek,
kýth ilýen modon kel megh kezýtený: Elēzēr vagd el az vipera
kegyonak feýet mýnth Negý vý nyomathnýra, es az bwret vond
le az hufarol, mýndēn belfē reþeýth vefđ ký, az hufat kecczēr
awagý haromzoris mořđ megh, tēđ fazekban, tēlch elegh výzeth
rea, es mýnth Egý Anguilla halat fēzđ megh, de egý kewes par
hagýmat es kaprot is ves az leweben es vgý fēzzed mýndaddigh,
hogý igēn megh lagýulýon az Hus, Az mýkor ozthon ýol megh
fē, az leweben ves igēn kewes Soth, Es igý ozton aggýad az
Betegnek ezth ēnný, de vgý hogý az Betegēt az verēfenre ký
wlteffed, es az Feýe bel legýēn feodwe. Effele feoth kegýot
penýgh nem chýak ecczēr awagý kecczēr, de gýakorta aggýad
ēnný, merth semmý felēlēm ebben nýnchen, chýak hogý az kegýot
výonnan kel fogný es ha lehet Nedwes helýrēl. Ez orwoffagot
fēlētte igēn dichery Galenus.

+421

Fēldý Bozzanak gýēkeret tērd megh es fachýard ký az
leweth, Eos fa olayth kēzýben es fēzđ mýnd addigh hogý kenē
ýr legýēn benne, ezzel kennýed. Býzonýos es probalt orwoffagh
ez.

Keres olý kegýoth az kýnek az hata fekete es az hafa feýer
es az hafa kēzepēth vgýan vērēs linea vagýon, Es effele kegýonak
veřđ ký az belýt mýnd, az Feýet es farkat is vagd el,
veřđ výzben fazekban, es Buzath is ves eleget az fazekban, fēzđ
mýnd addigh valamýgh vgýan el lagýul az kegýo hufa. Azt
ozton Buzath ad oda az Týknak megh ēnný az kýt arra
valaztottal, Az Týknak awagý azoknak az Týkoknak, mýnd el
hul elēzēr az Tallok, es az vthan ířmet vý tallok Neuekēđýk,
Swřđ megh azt az Týkot, ad ezt ēnný az bel poklořnak. Ez zepēn
vý Beorth Newel, Az le chorgo kēwerýwel kennýed az fakadozot
orczat is.

Fekethe Tēwýřfes lapunak gýēkeret tērd ýol ēzwe
erēs eczettel, fachýard ký azt es azzal kennýed.

Fekethe hunýorth fēz megh feýer Borban, es aggýad azt
ýnnýa az Bel poklořnak.

Fêld fwftÿth feoz megh kechke Sawoban, es e3th aggyad
gÿakorta ÿnnÿa.
Bÿkanak Epeÿeth, Nitrummal es feÿer cretawal elegÿch ê3we
es a33al kennÿed a3 fakadekokath.
Soth, Fa olayban es Eczetben forralÿ eo3we, es e33el kenefd
a3 Bel poklofth.
Temfot, kapo3tath, Mezeth, feoz ê3we ÿol, es e33el keneffed
a3 poklofth.
Scamoniath fê3 megh Eczetben, a33al keneffed.
Tormat têrÿ eo3we Me33el, es a33al keneffed.
Vadoc3oth têrÿ megh, a3 lÿ3tÿth elegÿch eo3we kenkêwel,
Borral es eczettel elegÿch eo3we, E33el keneffed.
Bu3a korpath erês eczetben feoz megh erêffen, es a33al
keneffed awagÿ kêtteffed.
Gÿalogh fenÿw fanak heat eges megh, Embêr vÿzeletÿwel
elegÿch eo3we keneffed a33al.
Lo Sofkath, Ifthen faÿath, Feold fwftÿth, Repczeth, S3etkÿnkoronak
lewelet es vÿragath, ana manipulus s. têrd ÿol megh e3êketh,
es o haÿal mofarban têrd eo3we e3êketh, têd rez Edenben a3
vthan, es alÿon abban Nÿolczad napÿgh. A3 vthan ifmeth
Temfoth, feÿer hunÿort, Auripigmentomoth, Tetwfweth, ana uncia s.
têrÿ porra, Ehê3 tegÿ varga zurkot olwaztwa, uncia ij. vefd bele a3
porokat, es erêffen kewerÿed lapoczkawal, amaz elebbÿ zer3amot
+422
is eo3we elegÿcczed e3êkkel, es vgÿ feozzed eo3we, kewertên
kewerwen a3 lapoczkawal, hogÿ ozton iol megh feo, 3wrd megh
va3on altal, Fê kennÿ valo ÿr e3.

Franczurol.

A3 Franczu Nem egÿeb, hanem a3 Venus mÿwetwl valo
megh vezes, kÿ fakado3affal es gÿêtrelêmmel kwlêmb kwlêmb
helÿêkên nagÿ kegÿêtlênwl magat kÿ vthÿ, es mÿnth egÿ
pêfetegh, fêl dagaztÿa. Ennek 3êr3ê oka a3 Mergês es vezêdelmes
ragadas, kÿ a3 teftnek valamely rezeben elê3êr be awÿk, a3t
megh vndokÿttia, es onneth ozton mÿnd a3 egez Teftre kÿ
êntetÿk es a3 kichÿn ÿndulatbol tamada3bol laffan laffan megh
êregbêdÿk es igên el terwl, kÿ Nem chÿak a3 lelêkzetêketh es
Nedweffegêketh, de a3 teftê es annak mÿndên erês rezeÿth el
ÿaria, es a3oknak nem chÿak a3 w ÿo mertekletêffegêketh, de

vgÿan az allatÿokat is annÿra el fordÿttia, hogÿ akar mÿ ÿo
eledelÿekkel is helyere nem aal. Inneth ozton fok rutfagoknak
gÿwleÿÿ newekÿdnek, es vetkeknek fok fele Nemeÿ technek megh,
(Qualitas in humore) melyeketh elÿ zamlalok. Az penÿgh az mÿnemwÿegh
vagÿon az Nedwefÿegben, mely Nedwefÿeggel eo vgÿ Eel,
mÿnth az kÿwel ÿmmar ÿ bÿr. Az kÿ ÿmmar megh feortÿztetÿth
penÿgh, nem chÿak lehefewel, de verÿtekewel is ha mas embÿrnek
mezÿtelen bÿreth megh erÿ, azth is megh vezÿtÿ es megh
fÿrtÿztetÿ. Annakokaerth az Venus mÿwetwl valo megh vefÿzes,
ragado es megh vezÿtÿ betegÿegh, kÿ az Testnek nem zabad
akarattÿabol sem vetkes voltabol, hanem az ÿlletÿbol zokoth
leonnÿ, Merth ha valakÿ <ha> az Eredetbÿl vÿth Franczÿuth, az
olÿannak az zwleÿnek valamelyk volt Francus: Legh ÿnkab
lezÿn azerth az venuffal valo kÿzÿfwleÿtl, merth annak gÿakorlafatul
zaporodot el az Franczu az embÿrÿk kÿzeoth, es igh ozton
egÿnek fÿrtelmefÿegetwl es tÿztatalanfagatul, ez egez
vÿlagon ÿmmar el terÿedÿt, kÿ az paraznaknak nÿawalÿaffagos
oÿtorok az vr Iftentwl.

Ez Nÿawalÿa gÿakorta az Szÿmerÿm testÿn kezdetÿk el,
noha maas egÿeb helyÿkÿn is azonkÿzben kÿ kezÿ ÿndulnÿ, az
melyek ÿmmaran megh vadnak fÿrtÿztetwÿ. Megh fÿrtÿztetÿk
penÿgh az tÿzta az tÿztatalantul, vagÿ az tÿztatalan attul az kÿ
nalanal is tÿztatalamb, de az hafonlatul vagÿ kewefÿe maganal
tÿztatalambtul, foha Nem, Eozwe kÿzÿfwlhetnek azerth bantafnekwl
az tÿztalanok,[!] es megh nem bantÿak egÿ maÿth, de ha

+423

valamely tÿztatalan kÿzÿfwl az tÿztawal, azth megh bantogattÿa;
Nem az Bÿrbÿl ÿteltetÿk penÿgh megh az tÿztatalanfagh, mÿwel
hogÿ az regÿ megh vezefnek kowalÿa el oda be vagÿon az testben,
es oda rekeztetÿth.

Az kÿnek gongÿok ÿnkab volth ez Nÿawalÿanak ÿeleÿre
hogÿ nem mÿnth az allattÿara, Sok es kwlÿmb kwlÿmb Nemeÿt
es Spetiefÿth allattÿak, De azeth vgÿan chÿak egÿ, es vgÿan
azon mÿndÿnÿknek allattÿa, chÿak hogÿ kwlÿmb kwleomb rendel
vagÿon. Merth Nemelyk kÿnnÿeb, nemelyk nehezeb: Az mely
testÿkben be eÿÿk, azoknak is nagÿ kwlÿmbfegÿÿk vagÿon, es
attul vagÿon az, hogÿ ez nÿawalÿanak nemelyk keonnÿebben
nemelyk nehezebben vagÿon. Mÿndÿnÿknel kÿnnÿeb
az, melyel az Haÿ, az zakal, a testnek egÿeb bantafa

(Elÿ fele
franczu)

nekwl el hul, merth ennek merge chyak ig n vekon  para, ky az
 tef nek f l  z nere omol ky z nthe az Sz r knek t we re, es
 mykeppen az mynd n nap  h degh leles az rothadaftul vag on,
 z nthe vg  ez Franczunak is Spetieffe Neme kwl mb z az
 t bb t l. Az Mafod k ennel kewe ffe gonozab, k wel (Mafodik fele
 mynd az egez B r fok gonoz nyawal akkal megh   Franczu)
 h ntet k apro zepl  mogg ara, ky Neha v r s, Neha
 Sarga, melyek foha add gh onneth el nem t r ltethetnek, mygh
 nem ez nyawal anak gy kere tel effeggel ky zaggattat k. Ennek
 merge vag on az ig n vekon  verben, es ezth nagy ob bantafok
 ennel nem k wet k. Harmad k Spetieffe es Neme (Harmad k fele
 legh nehezeb, es ez az Franczu, ezzel el z r v r s Franczu)
 es Sarga pattagozafok leznek, az vakz m k körül, az homlokon,
 es az fwlek melleth: Annak vtanna az F ben es az egez tef n
 ky omolnak kerekd d formara, kyk zara  varral ozton be bor ttatnak
 f l l, k wel ha nem bannak, mynd k r lk r l el futnak,
 es az B rth mynd addigh va ak, hog  az pattagozafokbol
 ruth es vndok gen et eg s Merg s kelewen  lez n. Az mely 
 re ek pen gh vadnak az Tef ben, tudn  az Or, az Torok, es oda
 ala az al fele emb rnek, mywelhog  azok gy engebbek, legh
 el z r is azok varafodnak megh. Akkor wthnek pen gh ez k
 ky, mykor az Ma    maga, az Vernek es az Nedwe fegnek is
 mywolta megh vez, k t l azonnal az hufos puha gy engeb re ek,
 romlaf h veznek. Neg ed k Speties ez k vthan (Neg ed k fele
 vag on, mykor  mmar az Franczu megh eoregb dwen, Franczu)
 az Er  b re eketh, az Ch ontokat, az k teleketh, az
 Hart akath, es az Inakath kez d  bantan , kyknek ozton megh
 vezef kt l, fok temerd k es En wes Nedwe feg k (Tendones)
 gy wlek znek, kyk neha az mozgafra valo hufoknak ele ben, az
 +424
 ch ontok k z ze, es az ch ontoknak be takaro hart aiban folnak.
 Ez k, mykor vag  az hart ath az Ch ontul el valazt ak, vag 
 pen gh ch pk d  gondoffagokkal bant ak, z wtelen valo gy  trelmeth
 z r z nek, kyk E elre  nkab megh nehez d nek: Ez knek
 ozton megh  regbwlef kbeol, annalis nagy ob gyötrelmekkel valo
 darazos k  zabafu rwhek newek d nek, kyket azon
 En wes nedwe feg k mykor az ch ontban vadnak, ter ezth k,
 to ak, es vg  mynth ter ezt k, vg an rag ak is, ky eol ozton
 lez n gy akorta ruth es ch odalatos abra ath. Vegezetre ozton az

Tefth az Nagy alhatatlanfaggal es az rettenetös kenzással megh emeztetwen es megh zaradwan folytatyk megh eletetwl. Sokkal kwlémböz ez betegfegh az Izekben valo nyaualyatul melyet my kézwennek hývonk, merth az kézweny igén hamar tamad, es az ala chorgasbol lezén, mely chorgas az Izekben hertelenfeggel bele megýén, De az Franczuban valo faydalmak, lassan es fok ýdeigh zarmaznak attul az rutfagtul, melyeth az megh bantatoth reß ézwe gywtéth. Toabba az Kézweny vagy az Izben vagy penygh mellette vagyon, es oda ragadoth, De az Franczunak faydalma, nem az Izeketh hanem az Tagoknak zynthe az kézepyth yarýa, kýkben gyakorta vgyan megh kéwezýk, ýelésben az homlokban es az fében, az Vaal chýontoknak kézepýben, az kýffebbýk Kar chýontokban, es az Szaar chýontnak elfé rezeben, Neha téb chýontokban (Ieleý az) is. Mýkor penygh az Franczunak ýeleýbeol (Franczunak) ketélkeodes lehetne, annak eredetýth ýol megh kel výfgalný honnet vagyon es mely rezrél kezdetý, Merth ha Azzonýallattal valo keozéfwlestawl vagyon, vagy ferfýwal valo kézéfwlestawl az Azzonýallatnak, az a zémerém testén tecczýk megh, mert oth kezdetýk. Ha ýlletestawl, az a Bwrén. Ha az gyermék fértelmes franczus, az a Daykanak chýécheýn, Ha az dayka fértelmes, az a gyerméknek Szaýan es torkan. Omolnak penygh ký az zémerém testén pattagozasok, gono3 varak, Chýomb keozét valo dagadafok leznek, es az Nemzé termezetnek akaratnekwl valo el folýafa. De az mýgh ezék belýeb nem ménnek, meeg Franczunak nem mondathatýk, hanem Franczunak kezdetýnek es annak fwggé pýchetynek. Ennek gyogytafaban legh elézér azth kel ýol megh latný (Victus ratio) ha vyonnan valo é vagy reghý ez nyawalýa. Merth ha mostan kezdetéth, nagy gyakorta lassub orwoffagokkal is megh gyogyttatýk. Ha azerth nem regén kezdetéth ez betegfegh, az Betegh fel rezenth valo meleghegén legýén, es magath ne haggýa Szelnek erný ýelésben fél Szelnek. Mýndén Etele ýo ýzw es kénnýen emeztheté legýén, es Sos etket ne egýek, fe affelet +425 melyek Szeleth es temerdék Nedweffegéth chýnalnak, es affele erés etkeketh fe egýek kýk az fében fél fwftéleognek es féleotteb igén melegék es az Verth megh gyulaztyak es megh egetýk. Feýer es vekony borth igýek. Maga gyakorlafa munkaban, es az Aluuas fel rezenth valo legýén. Valamýgh az megh gyogyulas

lezén, mynd addygh el tawoztaffa az azzonýallattal valo keozéfwleſth, vagy ha Azzonýallath Franczus, az ferfýwal valo kézéfwleſth, merth félleotte igén Newely az Izekben valo faydalmakat, Elmenek megh haborodafath, haragoth, dwhéfkédeſth, Banatoth, felelmet es myndén zorgalmatoſkodafth es rgýeb effeleket el tawoztaſſon.

Hogyha az Teſth a ky Franczuwal vyonnan kezdetéth (Oruoflas)

bantatny, temerdék Nedweſſegékkel megh rakodoth lezén, ha az Betegnek ydeye, es az eztendének ydeyének reze. Swalamy egýeb affele megh nem bantyak, az Mediana Ereth kel megh vagny, Ha penygh az Teſth megh nynch rakodwa Nedweſſegékkel, purgatiowal kel hozza nyulny. Ha penyglen ez nyawalya ymmar regtwl fogwa valo, az Guaiacum fanak kyth Indiabol hoznak ytalaho3 kel kezdeny, effelenek penygh az yawat kel valasztany, ky vy legien es ne regy ferges es zwas. Ily penygh affeleben az yo, hogy ha az Twzre tezes benne, az Enywetwl Mely vagyon zynthe belél az fanak kézepyn az belyben, hamar fél gyulad, Toabba, a ky puzpangh zynw es feketellé fa, Sha megh ragod nem chyak zorýttia, de vgyan chypkédy es marya az Nyelwedeth. Igý kel penygh azt a Fath megh chýnalny. Rezeléwel vagy valamy zerzammal mēnnel aprobban leheth chýnald vgý, ezth ozton ygén týzta forras awagy folyo vyzben megh kel fézný Mazos fazekban, Valameny penygh az Fa, Týz anny vyzeth kel rea télteny, az az hogy egý fonth Fara Týz fonth vyzeth, kyben egý nap eftýgh es egý Eyel aalyon. Az vthan Twznel de laſſu twznel, nem langallo twznel hanem chyak Szenenel, Hath oranalís towab feozzed, vgý hogy harmad reze awagy téb is el apaggýon benne, Suṁa zeorenth feozny kel ezth az Nywalýanak Nagfaga awagy kichýnfegehé3 kepéſth, merth ha nagy az Nyawalya téb fat kel hozza adny az Týz font vyzhé3, es igh nagýob hazonnal lezén. Myndenkör penygh az fézefkor az feolſé Enywes taýtekat el kel hanný rola, de yo helre. Merth ez taýtekawal igén yo az varakat es kelewenýéketh kenný, mely az Franczu mya az Teſtén leznek. Igh ozton megh fézwen, zwrđ megh, chýnald týzta Mazos edenben, es ezzel elýén orwoſſagul az Franczus embér. Ettwl ymmar az megh zwreſtwl az mely feoth fa marad, íſmeth teolch arra huſ anny týzta vyzeth, es

+426

vyonnan forralýad es feozzed íſmet az twznel, annyra hogy

Negyed reze az vyznek el apaggyon. Ez vyzeth igya mynd Ebeden
vachyoran az Franczus az Bor helyeben.

(Oruofsagok) Scamoneat, Nadmezeth, ana drachma ij, Folia Senyt,
manipulus j. yo borth libra j. feozd eo3we ezth hogý fele el apaggion, 3wrđ
megh, Ez yo purgatio az Franczufnak.

Salýath, Rutath, ana manipulus j. Alumen roche, uncia ij.
ezeket fe3d eo3we az meny folýo vyz eh3z elegh, az Torkat e3zel
moffa az fakadozafeth.

Vthý fwet, Kékenth, Salýat, ver3s rofath, ana manipulus j. pomagranath
heat, Balauftiomot, Mirtillufth, ana drachma ij. Gallefth, ij.

Temfoth, drachma ij. ezeket elegych eo3we Negý font folýo vyzben,
annak vtanna hogý eo3we fe3ed, 3wrđ le, es tegý eh3z, Diamoront,
rofa mezet, ana uncia ij, elegych iol eo3we es e3zel moffa az torkath.

Megh egeteth Mercuriomot, Ger3gh feýert, Alumen roche,
ana drachma vj. Sz3kfweth, drachma ij. Borfot, Saffrant, ana drachma ij. t3rd porra
ezeketh, es v3fd Eoth font Egeteoth borban, laffu Szennel
harom3or forrazd ezth fel, Ees e3zel kel kenný.

Dý3no hayath, uncia viii, Ken3feth, uncia ij Th3myen faýath uncia vj,
fenýw olayth, uncia viij, Egeteth bort, uncia vij, ezeketh eo3we elegýtwen
mofarban t3rd yol 33we, e3zel kennýed.

Populeont, rofa olayt, egý mertekkel az meny akarz Týkmon
zekýth Negýet, elegych eo3we ezeketh, e3zel ken3fd az faýo helt
mýkor fel puffadnak.

Kakuk fweth, Szekfwet, Kaproth, Sarkerepeth, elegich 33we,
es feoz megh folýo vyzben, e3zel moffad az Faýo helyet, megh
laffýttia.

Tamariscufth fe3 megh vyzben, azth igya vntalan az Francýus
emb3r.

Puzpangh fat fe3 megh vyzben azth adgyak ýnnýa.

Machka t3wýfnek az vyonnan Neoth leweleýnek v3d vyzeth,
es azth aggyad ýnnýa.

Feýer Dictamufth az gy3keret chýak, teord porra, Ees egý
araný nyomonýth ves az Guaiacum fanak megh fet vyzeben
mynd3napon enhera, ad azth ýnnýa.

Szýlwa fanak mohat fe3d megh er3s Ec3etben kenk3wel
eggýwth fedel alath, a3zal kennýed.

Bak Machkat elewen3 eos megh forro vyz3el vgý hogý az
mýa halýon megh, melye3d megh es vond vgý mer3n Nyafra, fe
vereth fe belýt ký ne vessed, fe torkat megh ne messed, yo

twznel fwfd erëffen mýnd addigh, mýglen az Machka
telýeffeggel el roftofodýk es el lýkadoz, de egý rez medënczet
+427

tegý ala, es az Sirýat abban fogd megh, chýnald az Sýrt zelënczeben,
hýdegën azzal kennýed. Býzonýos es megh probalth orwoffagh
e3.

Effele betegfegben lewënek valla këzýre, karýaýra, faraýra,
es agýekýra, chýombýaira igën ýo këppëlyëket vethný es megh
vagdalný, verth rolok vënný.

Gëz fërdët penýgh chýak zazon, igën ýo chýnalný, mely
gëzzel az verýtekeoth ký kel hozný, es egýeb fok vetkes Nedweffegëketh,
es ezzel gyakorta kel elný, de azerth wdënek këzbe
vetefewel, nem vnos vntalan. Es az mely napon az gëzleffel
akarod eltetný, e3 ýtalth aggyad ýo reggel elëzër megh ýnnýa.

Vizý Apiumoth, petrefelmëth, këmenth, Eger tëwýffet, az kýt
Sëprw fanak is hýnak, ana uncia j. Sëprw fanak magwath, Sparganak,
lewesticomnak, ana drachma iij, vizý Mentath, lo mentath, Ifthen faýath,
ana manipulus j s. fëzd megh ezëketh keth fonth forras výzben annýra
hogý harmad reze el apaggýon, zwrđ megh, es az vthan ves anný
tëreth Nadmezeth bele hogý megh edëfýcche, Es týkmon feýerrel
týztýcd megh. E3 lewhëz tegý ozton, Serapi acidi Simplicis, et
oxýmelitis compofiti ana, uncia ij. Ezëketh megh talalod patýkaban,
mýndën reggel agý ebben ýnna, uncia iiij. Az výonnan kezdetëth
Franczw ezzel es igý, býzon dologh hogý megh gyogýul.

Sarga Sarnak megh ýndítasarol.

Kek liliom gýeokeret tëry megh, Mezes výzben agý megh
ýnnýa Heth Araný nyomonýth.

Feýer wrmëth teorý megh, Melegh borban ad megh azth
ýnnýa.

Fekete hunýort tëry porra, tegý ahoz egý igën kichýn

Scamonýat, es egý Nehezek Soth, ad megh melegh borban ýnnýa.

Madra fweth zara3 megh es tërd megh, tegý ahoz egý kewes
Soth, ad megh Mezes eczetben ýnnýa.

Choda fa magoth teorý megh harmýczath, de elëzër megh
týztýtchad az heatul, ad megh ýnnýa borban.

Saarfw magoth hatoth vagý heteth teorý megh, es fwgewel
elegých eo3we, chýnalý el nyelë golobifokat belële, es Nýelefd
azth el.

Folia Senith aztas megh borban, abban ozton elegých Mannath

es a3th ad megh ynnȳa.

Caſſianak a3 Belȳth aggyad megh  nnȳ.

+428

Tormanak magwath teorȳ megh Tȳ3 pen3 nȳomonȳth, vȳzben elegȳched es ad megh ynnȳa.

Reubarbaromoth agȳ Borban megh ynnȳa.

Agaricomoth egȳ vagȳ keth Nehezekeot agȳ megh ynnȳa

Mezes Borban.

Nȳalnak megh ȳnditafarol.

Sȳȳlfanak a3 feolſ  temerd k heat t rd megh porra, ad megh borban awagȳ hȳdegh vȳzben ynnȳ Egȳ latoth.

Kek liliom gȳ kerenek kȳ fachȳart leweth aggyad ynnȳa.

Dȳ3no kenȳer fwnek a3 gȳ keret t rd megh, ees

Mezes vȳzben a3t aggyad ynnȳa.

Hȳſſopoth es rutath ſ 3 megh vȳzben es Me3ben, a3t  wrd le es ad megh ynnȳa.

Hold fweth feo3 megh eczetben, fo3d megh a3t, es ad megh ynnȳa.

Ammoniacumoth egȳ aranȳ nȳomonȳt agȳ ynnȳa.

F ldȳ T knek fachȳard kȳ a3 leweth, Mezes vȳzben a3th aggyad megh ynnȳa, awagȳ Mezes borban.

Vad Saffranȳ magwanak a3 kȳ fachȳart leweth Mezes vȳzben vagȳ Tȳkhus leweben ad megh ynnȳa.

Agaricumoth agȳ Egȳ Nehezekeoth vagȳ ketteoth Mezes vȳzben megh ynnȳa, awagȳ Mezes borban.

Kapotnakot feo3 megh awagȳ a3tas megh fok ideigh kechke teȳben es Mezes vȳzben, a3t aggyad ynnȳa.

Folia Senith a3tas fokaigh borban, elegȳch Mannat abban, es ad megh ynnȳa.

Kerek natha fwet feo3 megh Mezes Borban vagȳ Mezes

Eczetben, ad megh ynnȳa.

Fekete Sarnak ȳnditafarol.

Natragulȳanak kȳ fachȳart lewet egȳ Nehezeknek hatodrezeth, awagȳ fokkal ȳob harmadrezentȳ egȳ Nehezek nȳomatnȳnak, ad megh Mezes borban ynnȳa.

Teȳnek Sawoȳat kechkeȳenek ad megh ynnȳa.

Feket  gȳopart zara3 megh, t rd megh es Mezes borban tȳz en eoth Nehezekeot agȳ megh ynnȳa.

+429

Cÿombort agÿ Mezes borban megh ÿnnÿa.
Fekete Hunÿort aÿtas megh fokaigh Borban, aÿth
aggiad megh ÿnnÿa.
Folia Senith feoz megh borban es ad megh ÿnnÿa.
Fêldÿ kaakat fêÿ megh borban ad megh ÿnnÿa.

Hafnak megh lagÿtafarol es el ÿnditaforol.

Chÿerêfnÿenek etele Enheÿra.
Feoth Szÿlwanak Etele. Borban fêÿwe.
Retêknek Etele.
Feÿer Ceclanak etele. awagÿ ki fachÿart lewenek megh ÿtala.
Eofêrnek Etele.
Sofkanak etele de Feozwe.
Malwanak Etele
Labdanak etele
Megh healt lenchÿenek fêt leweth elêben megh ÿtala.
Sparganak Etele.
Gÿeomber akar mÿmodon megh Ewe.
Fêldÿ têknek leweleÿt fêwe megh eonnÿ.
Caffianak belÿnek megh etele.
Mondola Olaÿnak ÿtala.
Mannanak ÿtala tehen hus leweben.
Malwanak gÿênge leweleÿth megh feozwe, es aÿth Salata modra
Olaÿal es Eczettel megh etele.
Feÿer Ceclanak gÿeokeret megh feoznÿ, abbol chÿapot chÿynalnÿ,
Sowal aÿth megh foznÿ es aÿ alfelben fêl tolnÿ.
Pimponÿanak kÿ fachÿarth lewenek ÿtala, Egÿ Nehezeknek vgÿ
mÿnth harmad rezeth.
Tengêrÿ zêlênek Ebed elêt valo Etele.

Hogÿ Borth ne ÿhafsek ember.

Aÿ melÿ gombachkak terêmnek aÿ Szêlê veßê, zêd le es
azald megh, aÿ vthan têrd megh, ad ezth megh egÿ pohar borban
ÿnnÿa, aÿ vthan borth nem ÿhatÿk.
Aÿ Szêlê veßê vÿzeth mÿkor megh meccÿÿk, vêd megh,
têlch aÿth egÿ pohar Borban, es mÿkor rezegh aÿ Embêr ad megh
ÿnnÿa.
Galamb fÿnak mefd megh egÿ Aranÿ forÿntal aÿ Torkath,

+430

vêd harom chÿêp vereth vgÿ hogÿ aÿ aranÿ forÿnton bochÿaffad
aÿ werth Borban annÿban, aÿ menÿ Borth akarÿ hogÿ igÿek, merth

foha tēbbeth annal nem ŷhatŷk, chŷak az menyben azth megh
adod ŷnnŷa.

(Gutta) **Lapoczka Cŷontnak Faŷafarl.**

Az Lapoczka Chŷontban valo faŷas, mŷkor valakŷ az karŷath
fēl Nem emelhetŷ, es ha fēl emelhetŷ is, de nagŷ faŷdalommal.
Vegŷ feŷer wrmēth fēzd megh Meezben, awagŷ tērd ŷol
eo3we, es ebbēl chŷnalŷ flaftromoth rea.

(Pruritus) **Testnek nagŷ Vŷzketefeŷel.**

Chŷnalŷ Lugoth Szēlē vefŷzēbēl, es vakard ŷol megh az
vŷzketē testēth, kend az3al.
Chŷalanth fēz megh borban, 3wrd megh, mēnŷ el az gēz fērdēben,
ennek az lewewel moŷŷad ŷol az elēth mŷgh megh ŷ3zac3
az Testēdeth ahol vŷzketh.

Testnek megh ēztēwerŷtefeŷel.

Wnēnek ganeŷath elegŷch ē3we ŷo Borral, mŷndēnēŷtl
kend be az ege3 testēth e3zel, olŷ melegh zobaban az melŷet
Faŷ bo3zawal fwtētenek be, oth wŷŷēn mŷglen ŷol megh ŷ3zad,
az vthan ha alol zekŷ lewen 3ēld ganeŷ megŷēn kŷ belēle, ŷol
efŷk az dologh. Feorēggŷek megh azon melegh zobaban, vgŷan
oth fekwgŷek le is, hŷdegnek magath ne haggŷa ernŷ, mŷndēn
hetēn harom3or e3th chŷelekeēggŷe, rēwŷd wdēn megh ēztēwerēdŷk.

+431

Tablaÿa ez k  nywn  k Ell   ref  zenek.

Ag   Vel  r  l.

F  r  l.

F  nek Fa  afarol

Hewfegtwl valo F   fa  afrol

G  erm  kchenek azonrol

H  degfegb  l valo F   fa  afrol

Szara  fagbol valo F   fa  afrol

Nedwef  fegb  l valo F   fa  afrol

Telefegb  l valo F   fa  afrol

Saartul valo F   fa  afrol

N  altul valo F   fa  afrol

G  omortul valo F   fa  afrol

Re    fegtwl valo F   fa  afrol

Hog   az rez    gh megh   ozanul  yon

Hog   az Emb  r megh ne rez    gl    n

Hog   az Emb  r hamar megh rez    gl    n

Er  s F   fa  afrol

Felfel  l valo F   fa  afrol

Ha hewfegtwl vag  yon az fel fel  l valo fa  as

Ha h  degfegtwl vag  yon az fa  as

Ha Saartul vag  yon az fa  as

Hag  mazrol

Alom hozo Orwof  fagokrol

Alom hozo orwof  fagokrol ege  ffeg    nek

G  erm  kch  enenek alom hozo

Ha rettegő az g  erm  kche almaban

Ha   g    n af    th az g  erm  k m    kor alu    k

Hog   fokath ne Sir  yon az g  erm  kche

Fekete Saartul l    th e  ztelenfeg    l

+432

Dwh  s es bufult bolond  fagrol

Emlek    zetnek el tawozafarol

E  el nappal nag   aluuo betegfeg    l

Vig    zo alomrol

Meel   alomnak betegfeger  l

Mozgafnak es er    k  nfegnek el vetelenek betegfeger  l

Alom kewanafnak betegfeger  l

Szedélgefnek betegfegerél
Korfagh terefrél
Gyermékchenek azonrol
Bozorkanrol
Guta wtefrél
Fel guta wtefrél
Egy Tagnak guta wteferél
Gyermékchenek azonrol
Szaýnak es orczanak mēneferél
Meredékrél
Gérchrél
Režketegēffegrél
Natharol

Szēmrel.

Sandalfagrol
Szēmnek Gutaýarol
Szēmnek fetetfegerél
Szēmnek kēnyben labbafarol
Szēm Fennek megh terýedeférél
Szēm Fennek megh zorulafarol
Szēmnek homalyoffagarol
Szēmnek Halýagarol
Szēmnek Maculaýarol
Szēmnek kērmerél az az Fekete halýogrol
Szēmēn valo Fakadekokrol
Szēmnek Fayafarol
Szēmnek Verēffegerél
Szēmnek chýpaffagarol
Szēmnek Výzketeférél
Szēmnek Farkas Halýagarol
Szēm ha zep de kewefeth lathný vele
Szēmnek Twzefwleferél
Szēmnek ký dēlledeférél
+433
Szēmnek kechke halýagarol
Gyermékche Szēmenek Nyawaliaýrol
Szēmnek varaffagarol
Szēmnek wteferél

Szēmnek latafanak kettőzeferél
Szēmben valo Swlŷrél
Szēmnek latafarol
Szēmre valo chŷorgafrol az Fēbél
Szēm hean valo Arparol
Szēm hea ha megh dagad
Szēm hea twzefwleferél
Szēm hea vŷzketegerél rwherél
Szēmnek hamŷs Szēreŷrél
Szēmēldēk fŷrnek el koppadafarol
Szēmēldēk Szērnek el hullafarol
Szēmēldēk Szēr hogŷ kŷ ne kelyēn

Fwlŷrél.

Fwlben valo kelebenreol
Hewfegbél valo Fwl faŷafrol
Hŷdegfegtwl valo Fwl faŷafrol
Nedwefŷegēktwl es Szeltwl valo Fwl faŷafrol
Vŷztwl valo Fwl faŷafrol
Hallafnak megh vezeferél
Sŷketŷegrél es Nehezen hallafrol
Fwlnek chŷēngeferél es zugafarol
Fwlben valo Fergekrél
Fwlnek rutfaga kŷ tŷztŷtafarol
Fwl mellet valo Kelebenrél
Gŷermēkchenek Fwle nŷwalŷairol

Orrol.

Ornak Varaffagarol
Ornak twzes fakadozafarol
Orban valo rothadot Hufrol
Orban valo Fēkelrél
Orban termēth hufrol
Ornak vere ŷarafarol
Ornak vereth el ŷndŷtafrol
Gŷermēkchenek orrabelŷ nŷawaliaŷrol
Gŷermēkchenek ha orra be reked
+434
Orban chŷorgo Natharol
Pwŷēgefth ŷndŷtafrol
Gŷermēkche hogŷ ne pwŷēgŷēn

Szayrol.

Szaynak bwdëffegerël
Szayban valo Hew fakadozafrol
Gyermëkcheknek Szayokrol valo orwoffagh
Szaynak nyalafkodafarol
Szayan az ky aluth verth hany
Szayban valo apro fakadekokrol

Fogrol.

Fognak bantafyrol
Fognak fayafarol
Gyermëkchenek azonrol
Gyermëkchenek foga hogy hamar kelyen
Fognak feketefegerël
Fognak yngofagarol
Odwas fogak yngofagarol

Fognak hufarol.

Fogh hufanak nyawaliayrol
Fogh hufanak rothadafarol
Fogh hufanak megh keleferël
Gyermëkchenek Foga hufa nyawalyairol

Nyelwrël.

Nyelwnek dagadafarol
Gyermëkchenek azonrol
Nyelw alat valo Bekarol
Nyelwnek gutaayarol
Szawa az kynek megh veß
Ha ky hertelen megh Nemul
Ha ky nem zolhat
Nyelwnek Baradafarol
Aalnak kapczyayarol
Pelypfegrël es rebegefrël
+435

Torokrol.

Torok elët valo hufok dagadafarol
Nyelw chyapnak megh nyulafarol
Nyelw chyapnak dagadafarol
Torok Gykrol

Hogÿ zolhaffon az Torok gÿkos
Torok dagadaſrol
Gÿerm kchenek azonrol
Torokban ha valam  twney k
Toroknak reped zeſer l
Torokban lew  Natharol
Fuladaſrol
E el  hort yogaſrol
Almaban valo zollaſrol
N yaknak fa afarol

Tw    l.

Tw    k megh rekedeſer l
Horutrol
Gÿerm kchenek azonrol
Nehezen leheſr l es Fuladaſrol
Gÿerm kchenek azonrol
Tw    k Tw    leſer l
Tw    k Kelewen    l
A    korſagrol

Derekrol.

Oldal hart  an valo Kelewenr l
Gen              l
Vernek         l
Mel  nek n  awalia  rol
Oldalnak fa afarol
Gÿerm kchenek hata fa afarol

S      l.

S     Fogaſrol
S     rez        l, dobogaſrol, es n  lallaſrol
Gÿerm kchenek azonrol
+436

Ch      l.

Ch         dagadaſarol
C         Tw    leſer l
C         k  fakaz aſarol
C     b         hafado aſarol
C         lew  Te    k megh k        l
C         hog  megh ne alug     az Te  

Cyẽchben a3 Teỹnek megh kewefỹteferẽl
Cyẽchben a3 Teỹnek megh fokaỹtafarol

Gyomorrol.
Gyomornak bantafỹrol
Gyomornak Twzefwleferẽl
Gyomor mỹkor etelth vta
Gyomornak megh hwleferẽl
Ven embẽnek valo azonrol
Gyomor hogỹ emeztheflẽn
Gyomor ha gỹlỹ3ta mỹa nem emezthetne
Gyomornak zertelen nagỹ ehsegerẽl
Gyomornak zomỹuho3afarol
Gyomornak Nyersefegerẽl
Gyomornak Bẽfẽgeferẽl
Gyomornak Cyoklafarol
Gyermẽkchenek azonrol
Gyomornak ymẽlgeferẽl es okadafarol
Betegh embẽnek azonrol
Tengẽrẽn yaroknak azonrol
Gyermẽkchenek azonrol
Gyomornak Verth okadafarol
Okadaflth mỹnth kel yndỹtanỹ
Gyomornak ragafarol
Gyomorban ha Swlỹ vagỹon
Gyomornak megh fuualkodafarol
Gyomorban vernek megh aluafarol
Gyomornak chỹorgafarol
Gyomornak Saar bantafarol
Gyomornak Faỹafarol
Gyomornak S3aỹa faỹafarol
Chỹemẽrrẽl
+437
Tekerẽ Chỹemẽrrẽl
Hydegh chỹemẽrrẽl

Maỹrol.
Maỹnak megh rekedefereĩl
Maỹnak kemenỹ dagadafarol
Maỹnak Twzefwleferẽl

Ha genyetfegëth okadyk
Maýnak hydegwleferel
Maýnak kemenyëdeferel
Maýnak faýafarol

A3 Eper^ol.
Epenek Nyawaläairol

Lep^əl.
Lepnek Fayafarol
Lepnek megh rekedefer^əl
Lepnek kemenywefer^əl
Lepnek Twzefwefer^əl

Fekete Saarrol.
Fekete Sarbol lew^o nyawaljakrol
Az Bel k^oz^oeth valo hartyarol es gyomor alath valo
hufrol
Saarnak az b^or ala valo ky omlafarol
Az oldal cyontok alat valo hufos hartyakrl
Teftnek el zaradafarol
Teftnek gono3 allapattyarol
Vy3 Betegfegr^ol

Belêkrêl.
Belêknek Nyawalÿaÿrol
Hafnak nem meheteserêl
Gÿermêkchenek azonrol
Hafnak ragafarol
Gÿermêkchenek azonrol
Crÿstel ha ben rekedne
Hafnak Faÿafarol
Gÿermêkchenek azonrol
Hafnak Mênefÿrêl
+438
Nyêrsefeggel valo Hafmênefêrêl
Hafnak hÿgh mêneferêl
Gÿermêkchenek azonrol
Hafnak Verrel valo mêneferêl
Gÿermêkchenek azonrol
Hafnak Nÿalas mêneferêl

Gÿermêkchenek azonrol
Belêknek megh Sebêfwleferêl
Belêkben lewê gÿlÿztakrol

Al Felrêl.

Alfelnek megh Twzefwleferêl
Alfelben lewê genÿetfegrêl
Alfel lÿkanak megh dagadafarol
Alfel lÿkanak megh hoÿagozafarol
Alfelnek megh têrêdeferêl
Alfel lÿkanak megh hafadozafarol
Alfelnek varafodafarol
Alfel lÿkaban termêth chÿomokrol
Alfelben lewê Swlÿrêl
Gÿermêkchenek azonrol
Swlÿ ha az Fêben vagÿon
Alfelbêl valo Elewen ver folÿafrol
Remefnek kÿ fordulafarol

Vefekrêl.

Vefeknek Nÿawalÿaÿrol
Vefeknek Faÿafarol
Vefeknek megh rekedeferêl
Vefekben valo Fêwenrêl es Kêrêl
Gÿermêkchenek azonrol
Kênek megh akadafarol
Vefekben hogÿ Fêwenÿ ne terêmyên
Belkêrwl valo hartÿaknak megh zakadafarol
Gÿermêkchenek azonrol
Az Kêldêknek Nÿawalÿaÿrol
Gÿermêkchenek hafa dagadafarol
Vekonÿ Faÿafrol
Serwefrêl
+439

Hoÿagrol.

Hoÿagban lewê Kêrêl
Gÿermêknek azonrol
Hoÿagnak Twzefwleferêl
Hoÿagnak megh Sebêfwleferêl

Výzeletrêl.

Výzeletnek emeztetlen ký mēneferêl
Výzeletnek megh nem tARTHATAfarol
Výzeletnek nem meheteferêl
Výzeletnek chÿêpêgwe valo mēneferêl
Výzeletnek nehezen mēneferêl
Gÿermêkchenek azonrol
Vernek vÿzelleferêl
Genÿetfegêš vÿzellefrêl
Fekete es zavaros vÿzellefrêl
Taknÿos vÿzelefrêl
Výzeletnek Forroſagarol

Szêmerêm Teſtrêl.

Ferfÿ zêmerêm Teſtenek Azzonÿallathoz valo nagÿ
kewanfaggal es Faydalommal valo fêl
allafarol
Azon Ferfÿ Teſtnek zwnтелен fêl allafarol de ký
mÿndên kewanfagh nekwl valo
Nemzê magnak akarath ellen el mēneferêl
Nemzefre valo elegtelenfegrêl
Szêmerêm Teſtnek megh kêtteteferêl
Szêmerêm Teſtnek vÿzketeferêl
Szêmerêm Teſtnek zêmlchÿêÿerêl
Szêmerêm Teſtnek megh vezeferêl

Têkrêl.

Têknek megh twzefwleferêl
Gÿermêkchenek azonrol
Golÿobofoknak [!] vÿzeketeferêl
Têkêſfegrêl
Golÿobifoknak fêl fualkodafarol
Gÿermêkchenek Têkêſfegerêl
+440

Madrarol.

Madranak Twzefwleferêl
Madranak Sebêfwleferêl
Madranak Feneÿerêl
Madranak kemenÿ dagadafarol
Madranak Fualkodafarol

Madraban valo Szelr l
 Madranak wz ger l
 Madranak V z betegfeger l
 Madranak Fa afarol
 Madranak Szorulafarol
 Madraban valo ver Fol afrol
 Madranak h degfeger l
 Madranak hewfeger l
 Haw  Ver fol afnak megh rekedefer l
 Haw  Ver fol afnak f l tteb m nefer l
 Fe er gen etseg s Fol afrol
 Nemz  magnak akarath ellen valo el m nefer l
 Madranak megh fuladafarol
 Madranak le zallafarol es le efefer lis
 Madranak megh dagadafarol
 Madranak eo we vonodafarol
 Meddwfegr l
 A zon allat hog  ne fogadhaffon
 A zon allat hog  magzatoth fogadhaffon
 A zon allat hog  F at vag  leant fogagion
 Fogontatafnak b zonios  ele r l
 Fer  w   vag  lean  fogontatoth
 G erm k veztefr l
 A zon allat hog  g erm k t ne vezeff n
 Nehe k s a zon allatnak ha laba  dagadnak
 Nehe k s a zon allatnak Hafa, ha valam  benne lew 
 Szel m a k  terwln 
 Nehe k s a zon allatnak Etelre valo kewanfaga ha
 megh vezne
 Nehe k fnek Etel kewanfagarol
 Szwlefr l
 Nehe en zwlefr l
 K nn en fwlefr l
 Holt g erm knek k  hozafarol Ann a meheb l
 +441
 G erm k tartanak awag  Maffanak kj hozafarol
 Madranak zwles vthan valo t ztulafarol
 Szwles vthan valo fa dalmakrol
 Hafnak megh S m rg  zer l zwles vthan

Hafnak megh Sebëfwleferêl az zwleſben
 Azzonÿallatnak az zwles vthan megh hervadafarl
 Hafnak dagadafarol az zwleſben
 Feÿe faÿafarol azzonÿallatnak az zwleſben
 Szeknek megh allafarol az zwleſben
 Hawÿ ver folÿas ha megh allana az zwles vtan
 Ha az zwleſkor megh rekedne az Ver folÿas
 Ha zwles vthan az ver folÿas fêlêtteb mênne
 Azzonÿallatnak zêmerê m testenek romlafa, hogÿ az
 zwles vthan êzwe zorulÿon
 Azzonÿallath zêmerê m Teste vÿzketeferêl
 Ferfÿ Nemzê magwanak megh zaporÿtafarol
 Ferfÿ Nemzê magwanak megh apaÿtafarol

Izekrêl.

Kêzwenÿrêl
 Terdben valo kêzwenrêl
 Chÿpêben valo kêzwenrêl
 Terdben valo kêzwenrêl
 Izekben valo chÿomokrol
 Izek ha nem mozoghatnanak
 Gyermêkchenek chÿpêÿerêl

Kezrêl es Labrol.

Keznek megh chÿggedefereêl
 Keznek rezketefereêl
 Gyermêknek ha valamÿ Tagÿa el aſna
 Keznek vagÿ labnak megh aluafarol
 Keznek vagÿ labnak megh Sugorodafarol
 Keznek vagÿ Labnak megh dagadafarol
 Chÿombnak dagadafarol
 Czÿomb kêzÿnek Twzefwleferêl
 Terdnek dagadafarol
 Terd alat valo haÿlafnak dagadafarol
 Labnak dagadafarol
 Labnak dagadafarol vton ÿaras mÿa
 Labat ha hÿdegh megh vezê m
 +442
 Tuos Szarrol

Labnak twzefwleferêl Saru têres mÿa
Labnak hafadozafarol
Vak Kêrêmrêl
Ha ÿnogh az kêrêr
Ha megh têrêth az kêrêr
Kêrêr Merêgrêl

Inakrol.

Inaknak faÿafarol
Inaknak megh nÿulafarol
Inaknak êzwe vonodafarol
Inaknak Temerdêkwleferêl

Teftrêl.

Betegêr Teftnek megh hwleferêl
Betegnek megh dagadafarol
Holßu Betegfêgrêl
Betegrêl kÿ Nÿallal rakwa
Gÿermêkchenek betegêlkêdeferêl
Magas helrêl ala efêrêl
Hufnak megh têrêdeferêl
Tefthet mÿkor ver el folÿ
Tefthên valo wtefrêl
Tagnak el zaradafarol
Mÿndên Teftnek el zaradafarol
Beel Pokloffagrol
Franczurol
Sarga Saarnak megh ÿndÿtafarol
Nÿalnak megh ÿndÿtafarol
Fekete Saarnak megh ÿnditaforol
Hafnak megh lagÿtafarol es el ÿnditaforol
Hogÿ Borth ne ÿhaffek Embêr
Lapoczka chÿontnak faÿafarol
Teftnek Nagÿ vÿzketeferêl
Tefthnek megh êztêwerÿteferêl
+443

Testnek ekêfitefere ualo

oruoffagok.

Mafoďyk refze.

+445

Embêrÿ testnek ekêfitefere ualo

oruoffagok.

Fênek kopafsagarol. (Alopecia, Ophi... fîs, Caluities)

Az kopaffagh Semmÿ nem egÿeb hanem az mÿkor az Haÿ
vagÿ az zakal el koppad. Lezêen penÿgh ez, az Nedwessfegêknek (Okaÿ)
vetketwl es fogÿatkozafatul. Merth mÿkeppen Nemelyÿ
plantak, az Nedueffegêknek fogÿatkozafa mÿa megh zaradwan,
el rothadnak. Nemelyek penÿgh idegêen Nedwessfegêkkel kÿk az
ê termezetêkkel ellenkêznek, el veznek. Zÿnthe vgÿ az haÿak
is es az zakal, vagÿ az Nedueffegêknek fogÿatkozfaerth az
melÿel eok taplaltatnanak, vagÿ peniglen azon Nedwessfegêknek
megh vezefeyerth, az haÿak is megh romolnak; Az Nedwessfegêknek
penÿgh fogÿatkozafatul kopaffagh lezêen, Az Nedwessfegêknek
penÿgh megh vezefetwl, haÿ es zakal el hullas kêwetkêzÿk.
Ha azerth az kopaz feÿet gÿogÿtanÿ akarod, vagÿ (Tanufagh)
akar mÿnemw helt ahonneth az Zêr el kopoth, Elêzêr mÿndenkoron
megh borotwaltafd az helth, ÿeleosben a mÿkor az vekonÿ
lagÿ zêrêk ÿndulnak, es vgÿ têd reaÿa ozthon az orwoffagoth.
Ennek penÿgh ÿmmar hogÿ gÿogÿtafahoz kezdes, (Ieleok)
ezt chÿelekêggÿed. Az kopoth helÿet elês vazon ruhawal têrêld
erêffen megh, hogÿ megh tudhaffad ha hamar gÿogÿulo e awagÿ
Nehezen. Merth ha az têrles vthan megh vêrêffellÿk
gÿorfon az helÿ, kênnyen gÿogÿulo, es ezth gÿeongeb zerzammal
kel giogÿtanÿ. De ha igêen kefêre vêrêffêďÿk megh az helÿ, Nehez
gÿogÿulo, es ezth erêlb orwoffagokkal kel gÿogÿtanÿ.
Ha penigh az têrles vthan feÿerlÿk az kopaz feo, Nÿalnak
fokafagatul vagÿon az kopaffagh, es effelenek purgaciot agÿ az
melÿ az Nÿalat elêzeor kÿ tÿztÿcchia. Ha Sarga zÿnw lezêen
purgald az Sarth. Ha fekethe zÿnw lezêen, vagÿon az, az fekete
Sartul, es arrol purgald. Ha vêrês zÿnth mutath, eleozeor ezth
Eer vagafon kezgÿed giogÿtanÿ.

+446

(Hogÿ megh ne De mÿnek elÿtte eżÿdben vezÿd azth hogÿ
kopafzulÿ) megh akarnal kopazulnÿ, es kewannad hogÿ az Ne
leonne. Az feÿedet tÿrÿld megh erÿffen hogÿ megh vÿrÿfÿggÿek.
(Oruofsagok) Az vthan Reczenek es Tÿknak haÿawal kend megh
Eÿelre, Ifmeth az vthan mařodczor mÿngÿarařth eżzel kennÿed.
Fenÿw vÿazth, Nÿtromot, Mařtixoth, es Laudanumoth Mÿrtus
olaÿal az menÿ ahoz eleghe elegÿcd eożwe.
Ladanumoth vegÿ manipulus j. venus ażzonÿ haÿath, manipulus v. eżÿket
borral tÿrd eożwe, es eżzel kenÿet [!] az feÿeth az kÿ kopazulnÿ
akarna.
Lenth mÿnd magořtul eges megh, elegÿch eożwe Fa olaÿal,
eżzel kennÿed az haÿad.
Feÿer fwnek gÿÿkereth tÿrd megh erÿffen, elegÿch eożwe
fa olaÿal, eżzel kennÿed, ez megh erÿřřitÿ az haÿath hogÿ el
nem hul.
Dÿonak heat egezd megh, igÿn Sawanÿu Borral es Mÿrtus
olaÿal elegÿch eożwe, eżzel kennÿed.
Faÿ Bożzath eges megh, fa olaÿal es vÿażzal elegÿch eożwe,
eżzel kennÿed ha ażt akarod hogÿ megh ne kopazulÿ.
Meheketh eges megh, Fa olaÿal es vÿrÿs Borral
elegÿch eożwe, eżzel kennÿed.
Żÿlfanak az gÿÿkeret es leweleth egeřd megh, elegÿch eżwe
fa olaÿal. Eżzel kennÿed.
Eokÿrnek Maÿath egeřd megh, elegÿch eożwe tÿkmonÿ
olaÿal, eżzel kennÿed.
Fenÿw magoth, Feÿer wrmÿth, venus ażzonÿ haÿat, Ladanumot,
Borral es Mÿrtus olaÿal elegÿch eożwe, ażzal kennÿed, de
elÿzeor eożwe feożzed ez zerzamokath, heted napÿgh had eggÿwth,
az vthan ifmeth řÿzd vgÿ hogÿ az bora telÿeffeggel el apaggion,
żwrđ megh ŷo modon, es az haÿaknak az Tÿweÿth kend eżzel.
Egÿth nadnak az feolřeo heath, Mÿrtuřnak magwath, Mogÿoronak
heat, ana uncia s. Feÿer wrmÿth drachma ij. galleřt drachma ij. teord porra
az kÿk arra valok es Mÿrtus olaÿal elegÿch eożwe, az haÿnak
tÿweÿth eżzel kennÿed.
Cÿpros fa dioÿat N° x, Feÿer wrmÿth, ladanumot, ana drachma j. s.
tÿrd megh eżÿket es keořd řÿtka ruhaban, es veřd Mÿrtus olaÿban
forralđ feol eggÿwt chÿak keweffe, eżzel kennÿed az haÿnak
Tÿweÿth, megh tartÿa az haÿat, řÿmÿrth řem hagÿ az feoben
ÿndulnÿ.

Nem lehet foha ýob az Týkmoný olaýnal, Merth az ký el
hullot is az haýban, maafth Newel erêththe.

(Tanufagh) Amýkor penýgh az haýad hullaný kezd, chýnalý
+447

az galambok ganeýabol Lugoth es azzal moffad az feýedeth, az
vthan orwofolýad ozthon az haýadat.

Haý awagý Szêr neuelefrêl.

Galenus ezzel giogytoth volth megh egý Ifýat az kj az fok
Nyaltul kopazodoth volth megh: Aloes Epatici Diagridion, ana scrupulus
ij, Alexandriaý Têknek az belith (kýt Deakul Colocintifnek
hýnak), scrupulus j. Bdeliomoth uncia s. ezêket feýer wrêmnnek ký
fachýart lewewel elegých eoýwe, chýnalý pilulakath, Ebbêl agý
mýndên holnapban kecczêr vagý haromzor effely vthan egý
Nehezekeoth, awagý chýak fel Nehezekeoth ha gýeonge az
Embêr.

Lagý fenýw zurkot. Euforbiomot, Hegýen termê rutath, Baber
magoth, ana drachma j. s. kenkêweth, scrupulus, j. feýer hunýort scrupulus j. teord
megh az kýk arra valok, Laurus olaýal awagý fa olaýal elegýcd
eoýwe, azzal kennýed. De elêzeor foghagýmawal erêffen megh
teorêlyed, hogý az helye megh vêrêffêggýek.

Euforbiomoth, Tengêr taýtekat, galamb ganeýath, ana uncia j,
Feýerhunýort, Hegý ruthanak magwat, gezthýnenek belfê heat,
mogýoronak belfê heat, Spicanardot, Caffianak faýath, mýndenýknek
ezêkbeol egý Nehezeknek hatod hatod rezeth, keferw mondolath
kýth megh eges mýnd az belfê heawal, scrupulus j. forroth
muftal kýnek chiak harmad reze marad megh az forraftul, es
laurus olaýal awagý rofa olaýal elegýcd mýnd eoýwe, Elêzêr
têrêld ýol megh az kopaz helt foghagýmawal eftwe, es kend be
ezzel. Reggel ozton mofd olý výzzel le az kýben Baboth es
feýer Eoftêrth feoztel megh. Ezt mýnd addigh chýelekeoggýed
hogý haýad Neoýên. Merth Ez probalth orwoffagh.

Laurus olaýth, Euforbiomoth elegých eoýwe viazzal, ezzel
kennýed az feýeth.

Kechkenek keormeýth egesd megh teord megh, elegých êýwe
eczettel, ezzel kennýed az kopazth.

Feýer liliomnak az gýêkereth, dýzno haýal Ees fa olaýal
têrd eoýwe es azzal kennýed.

Ha az kopaffagh Saar zabafu Nedweffegtwl vagýon,

melýet megh eoímerz az kopaffagnak Sarga zýnerél, eleozér igén
eleos vazonnal téréld ýol megh es téréth tengér taýtekawal, ezzel
kennýed az vthan be. Tengér taýtekath, Nitrumnak taýtekat,
Egetét keferw mondolath, de kýt chak az belfé heawal eggýwth
egettel megh, chýnald eo3we Eczettel es Recze haýal.

+448

Téwiffén termé chýgaknak chýak az hufat, Mèheket,
Daraíokath, Nadalyókat, es egét Soth, e3éket veod egýenlé mertekkel,
téð mazos fázekban es had oth az mygh azoknak valamý
Nedweífgeok zarma3ýk le, 3éd feol azth es teod wegben.
Eleozér térwld megh az kopaz feýeth eleos ruhawal es teoréth
tengéry taýtekkal, az vthan mofd az wegben valowal.
Kérés fergeth feoz megh fa olayban hogý vgýan el
roffaggýanak benne, Ezzel kennýed.
Výola olayth uncia ij. s. v3azth drachma ij, Ladanomoth drachma iij,
Euforbiomoth, gumith, vad rutath, kéréffergeth, ana drachma j. megh
egetéth Citrom magoth, Daraft awagy Mehet kýt megh egettel,
ana scrupulus ij. Stirax liquidat, Myrrhat, ana scrupulus ij. s. chýnalý kenéth
e3ébeol. Eleozér téreold megh eréffen az kopaz feýeth eftwe,
es kend be ezzel. Ifmeth reggel mofd le olý v33zel, amelyben
korpath Baboth es feýer eoíteorth feoztel megh.
Ifthen faýat eges megh es vegý abbol drachma iij. es scrupulus j. kéreofferégnek
hufath chýak egethwe scrupulus ij. Egeteoth mogýoroth scrupulus ij.
Ladanomoth drachma j. es scrupulus j. térd porra e3éket es 3ýtald megh,
elegých eo3we regý fa olayal, téréld megh iol eréffen eftwe az
mýnth megh ýrtuk. kend be ezzel. Reggel ífmet mofd le az
mýnth megh ýrtuk. E3th chýelekéggýed mýndén Nap.
Nýul feýeth egefd megh es Medwe haýal teord
eo3we, ezzel kennýed az feýeth.
Ifthen faýath egefd megh teord porra, az vthan vgian affele
Ifthen faýat feozd megh v33ben, elegých abban az v33ben az
porth es chýnalý lugot vgýmýnth beleole. Ezzel moffad gyákorta
melegén. Probalt orwoffagh.
Euforbiomoth, repczenek magwath, ana scrupulus ij. kenkéwet, scrupulus j.
feýer hunýort, scrupulus j. v3azth drachma ij. Laurus olayth az meny ehé3
eleghe, ha ezzel kenéd az feýedet, regý kopazfagoth is megh
giogýth.
Muftar magoth teorý megh es elegýcd eo3we eczettel, kozth
es Sèmeort is ký giogýth az feobeol.

Laurus olayth keth latoth, Mýrrat [!], feýer hunyorth, Ezwft
taýtekot ana scrupulus j s. vÿazth scrupulus ij. ezêketh chýnald eo3we, igên kÿ
tÿztÿttia az kozokath.

Mogyoroth tÿrÿ eo3we Medwe haýal, a33al kennÿed, haýath
Newel az kopaz fÿn.

S3wl dÿ3nonak az Bwreth egefd megh, Lagÿ fenÿw vÿa33al
tÿmporald eo3we, e33el kennÿed.

Chÿerfa lewelet feo3d megh vÿ3ben es az belsÿ heat, e33el
moffad az kopazth.

+449

Bÿfalmath feo3 megh borban, chýnald eo3we a3t oluaztot
vÿa33al, a33al kennÿed.

3ÿlfanak az gÿeokerebeol vegÿ egÿ marokkal, fÿ3d megh vÿ3ben,
ebben moffad az kopaz feýeth, az vthan kend be fa olaýal.

Konkolt eges megh teord porra, elegÿch ê3we vÿ33el, e33el
kend be. Iolleheth mÿkor az 3ÿmeoldêknek 3ÿre hul, ez annak
tÿbbet haznal.

Egereth eges megh tÿrd porra, elegÿcd eo3we Medwe
haýal, a33al kennÿed, de eleo3ÿr az kopaz feýeth tÿ3ta feýer
3ÿnw veres hagÿmawal erÿffen megh teorÿlyed.

Aranÿ gÿeoker fweth, haÿ Neweleo fwnek is hÿak, tÿrd megh
eczetben awagÿ Borban, Beretwalfad megh az el koppadot haýnak
helyeth, eleo3ÿr o3thon fwge lewellel igên erÿffen tÿrwd
megh, kend be az vthan.

Tÿkmonÿakat feo3 megh valamenÿre vÿ3ben, vÿd kÿ az
zekeyth, fÿpÿnyeoben mÿnd addigh pÿrkeolÿed hogÿ valamÿ lewe
ÿndulÿon, az vthan veod kÿ es fachÿard kÿ az leweth. Eokeornek
zarwath es kecÿkenek ganeýat egefd megh teord megh,
elegÿcd az tÿkmonÿ leweben, e33el kennÿed es 3ÿr kel az kopoth
helyÿn.

Petrefelmeoth teorÿ eo3we dÿ3no verrel es feýer Borban
forrald megh, 3wrđ megh ruha altal hÿdegh vÿ3re feolwl, es az
melÿ feolÿ le3ÿn annak feolwl, fÿth Tÿkmonÿ zekÿwel chýnald
eo3we Maftixal Ees fodor menthawal, e33el kennÿed, ÿgÿen hamar
S3ÿrt Newel.

Eges mÿa lÿth kopassagrol.

Ha mÿkor Tw3 egetÿ megh az feýeth, es akarod hogÿ az
egÿth helyÿn haÿ Newekeoggÿek. Fÿgenek lewelet tÿrd megh es
flaftrom moggÿara chýnald az fÿre ahol az eges volth, haÿ

Newekeodÿk.

Sok Tatorÿanth rakÿ Mazos fazekban es chÿnald bele, gÿwch
megh, aÿt hogÿ megh Eg, fa olaÿal teord eoÿwe, eÿÿzel kennÿed.
de aÿ homlokoth igÿen megh eorizÿzed twle.

Konkolth laffu twÿnel eges ÿol megh, vÿÿÿzel elegÿch eoÿwe,
eÿÿzel kennÿed aÿ feÿeth.

De mÿndÿnÿknel ÿob aÿ fÿge lewelbÿl chÿnalt flaÿtrom.

Chÿengÿ fweth manipulus. viij, Maÿoranath manipulus. j, Fa olaÿal tÿrd
eoÿwe hogÿ olÿan fwrw legÿÿen mÿnth aÿ Mez, aÿÿzal kennÿed aÿ
Eges helÿet.

+450

(Defluuium) **Haÿ el hullafrol betegfegh mÿa.**

(Oka) Ez Nÿawalÿa, aÿ Bÿrnek rÿtkafagatul es aÿ mÿ aÿ
haÿat Newelne annak allattÿanak ÿwk voltatul vagÿon. merth aÿ
Bÿrnek lÿkaÿnak rÿtká volta oka hogÿ aÿ zÿrÿek erÿÿffen nem
alnak. Aÿ Nedwefÿegnek penÿgh a kÿnek ÿo votalbol aÿ zÿreok
leznek ÿwkzege mÿa, aÿ haÿak legh elÿzÿr megh vekonÿodnak, aÿ
vthan el is hullanak. Ez rÿtkan eÿÿk egÿebkeppen hanem Betegfegh
mÿa ÿokot el hullanÿ.

(Oruofsagok) Eretlen zÿld dÿoth tÿrÿ megh erÿÿffen, vefÿd aÿt
forro fa olaÿban, ves valamenÿ Temÿot is bele, es vÿ mazos
korÿoban teod bele, aÿ verÿfenÿÿen tarch Negÿwen napÿgh, eÿÿzel
kennÿed gÿakortha.

Petrefelmeth Dÿÿno verrel forralÿ eggÿwth megh feÿer Borban,
aÿ vthan ruha altal ÿwrd hÿdeg vÿÿre feolwl, aÿ mÿnemw
feolÿ aÿ hÿdeg vÿÿÿen feolwl annak leÿÿen, veod el rola, feoth
tÿkmonnak aÿ zekÿwel, Maÿtixal es kÿmennÿel elegÿcd eoÿwe,
aÿÿzal kennÿed.

Tekenÿs Bekanak aÿ verewel kennÿed, es ÿgÿen hamar kÿ
Newelÿ aÿ haÿath.

Arpa kenÿereth es Soth eges megh, elegÿch eoÿwe Medwe
haÿal, valahol eÿÿzel megh kenÿed de oth zÿr kel.

Rokanak aÿ feÿeth mÿnd beorÿÿtwl egeÿd megh, es aÿ zÿld
gÿknaÿ feÿet el vagwan chak aÿ derekath fa olaÿban egÿ Nap
eÿtigh mÿnd forralÿad, aÿÿzal aÿ olaÿal kend megh eleoÿÿer aÿ
feÿet, aÿ vthan aÿ roka feÿebeol egetÿth port hÿncÿ rea feolwl,
eÿ zeorth Newel valahol akarod.

Tekenÿs Bekath eges megh Teglan, tÿrd porra aÿth, ehÿÿ

tegŷ Temfot drachma iij, zarwas zarwa veleŷeth drachma iij. feŷd megh borban eŷeketh, kend eŷŷel.

Boŷŷa fanak aŷ beľŷe zeold heat, Iglicze teowŷfnek aŷ vŷragath, Saffrant, Tŷkmonŷ feŷereth, feoŷd meg vŷŷben, es aŷ mŷ feolwl lab aŷ vŷŷen ŷed kŷ, aŷŷal kennŷed aŷ haŷat, aranŷ ŷŷnw leŷen.

Meŷ olaŷth, Tŷkmonŷ olaŷth, vegŷ mŷndenŷkbel egŷ aranth, eŷŷel kennŷed aŷ haŷat, Sarga ŷŷnw leŷen.

Pirŷto fweth, Bechŷ fweth, venus aŷŷonŷ haŷath, feŷer wrmŷth, keferw Baboth, egŷ Mazos faŷekban teod vŷŷben eŷeket, tarch abban kŷlenczed napigh, de keccŷer mŷndennapon erŷffen
+451

megh kewerŷed, eŷŷel moffad aŷ haŷat, es had rea ŷaradnŷ, annak vthanna mofd meleg vŷŷŷel es ŷappannal. Aranŷ ŷŷnw leŷen aŷ Haŷ.

Keferw babnak aŷ gŷekereth veľd vŷŷben, mofd abban Negŷed napigh aŷ haŷadat, aranŷ ŷŷnw leŷen.

Sŷalannat aŷ menŷth akarŷ metelŷ aprora, teord erŷffen megh marwan kŷwen hogŷ olŷan legien mŷnt aŷ pep, teod alembiconban, veľ vŷŷeth, eŷŷel kennŷed mŷnd haŷadat orcŷadat.

Aŷ haŷat Sarga ŷŷnwe chŷnalŷa, aŷ Orcŷath is megh fenŷŷitŷ.

Eokŷer fark vŷragoth, zeoleo vezŷŷenek kŷth megh egettel hamuŷath, Faŷ Borofŷŷannak faŷaban leweleben ana manipulus j. Fenum grecom, aŷ aŷ Bakŷarwo fewnek magvat uncia iiij. eŷeket Tŷŷ fonth eľŷe vŷŷben forrald megh vgŷ annŷra hogŷ chak fele maraggŷon aŷ vŷŷnek, aŷ vthan ŷwrđ megh, es ahoŷ tegŷ Negŷ fonth Bechŷ ŷappanth, pŷnkeofđ hawaban teod eŷt aŷ Napra ŷep mazos faŷekban, huŷ napŷgh alŷon oth, de mŷnden napon aŷ melegŷen kewerŷed, eŷŷel kennŷed aŷ leanŷok haŷat, ha aŷt akarod hogŷ ŷep aranŷ Sŷŷn Sarga legŷen, es fenŷ, de aŷ verŷfenŷen kennŷed mŷndenkor.

Temfot feoŷ megh vŷŷben, abban takard be aŷ haŷadat mŷkor megh mofod benne keth egeŷ nap eľtŷgh, Aŷ Bor Sŷprwt egeľd megh, aŷth elegŷch el vŷŷben, aŷ vthan aŷŷal aŷ vŷŷŷel moffad, ŷep aranŷ ŷŷnwe chŷnalŷa aŷ Haŷath.

Eokŷer fark vŷragoth, Sarga gŷoparth, Erdeŷ Borľooth, Cŷnadonŷath, eŷekbeol chŷnalŷ lugoth, ees eŷŷel moffad aŷ haŷadat, ŷep aranŷ ŷŷnw leŷen.

ŷeľo lewelebeol eges fok hamuth, chŷnalŷ lugoth beleole,

ves valamű Saffrant is bele, ebben mofd az haýat, aranű zűnw
lezeń.

Erdeű Borfobol keferw babnakis hiyak ezth, ees chűomborbol
chűnalű lugoth, ha ezzel mofod az haýath, igűn zep aranű
zűnwwe chűnalűa.

Orcza hogű fenűs legűűn.

Kegűo fwnek az gűeokereth meteld aprora, zarazd megh az
verűfenűűn, tűrd porra, vekonű ruha altal zűtald megh, elegűch
eo3we rofa vűzzel, es mafodczoris tűd az Napra hogű megh
zaraggűon, teord megh ifmeth, tegű harmadrezenű gűreogh feűert
hoz3aűa, ifmet rofa vűzzel kewerd eo3we, zarazd vgű megh harmadczor
az verűfenűűn, az vthan teord porra, ezzel kennűed az
orczűath.

+452

Lemonűat mes harom vagű Negű rezre de zara3 lemonűat,
feo3d megh feűer Borban, a33al moffad az orc3ath.

Vereb ganeth meleg vűzben fonnűas megh es elegűch ű3we,
a33al vizűfűch megh az vűzzel orc3adat es kezeűdet, chűoda
dolgoth lac3.

Zűlfanak az leweth Maftixal elegűch eo3we, a33al moffad
az orc3ath, fenűűfe te3ű.

Elű vűzeth, awagű ha az nűnchen egetűű Borth,
uncia ij. Bab vűragnak vűzet uncia iiij. vizű teoknek vűzeth, uncia vj. elegűch
eo3we, tegű ehű3 egű Nehezek zamar tűwűűfűeth, hat napűgh
alűon vgű, az vthan zwrđ kű tűzta ruha altal, reggel e33el moffad
az orc3ath, es had rea zaradnű, igűn fenűs lezeń.

Fa heat, gűeombert, az menűt akar3 elegűch eo3we annű
Borral az menű aho3 elegh, es alembiconon veod vűzeth, az
orc3ath e33el moffad, fenűs lezeń.

Zep kenűernek az belűth az menűth akar3 vűfd kechke
Sawoban, fachűard kű az vthan az kenerbűl, e33el moffad gűakorta
az orc3ath.

Erdeű Borfonak lűztűth, vgűan azon Erdeű borfonak leweben
a melűet vűzben feo3tel megh, kewerd eo3we, az orc3ath a33al
kennűed.

Momordicanak tűztűch megh az gűeokeret, meteld aprora
es zara3d megh, teord porra, elegűch eo3we rofa vűzzel, ebben
march gűapottath awagű vekonű ruhachkat, megh zepitű az
orc3ath es megh is pűrofittia.

Camforth elegých rofa vȳzben, azzal moffad az orczat,
zep  n megh f  m  ttia fen  f  t  .

Babot, Bagol   Borfoth, Teoreok borfoth, t  rd porra ez  keth,
teg   t  kmon   fe  yeret hozza es zamar te  yeth, v  z  t eleg  ch hozza
m  ynd ezeokheoz, annak vthanna zara  d megh, es m  kor eln  d
akar  z e  z  l, chak v  z  z  l eleg  ch eo  zwe, a  z  l kenn  yed az
orc  zath. fen  s le  z  n.

Apro ch  gakat az hea nekwl teg   mazos fazekban, h  nch
megh zep fe  yer teor  th fowal es zara  z lemon  yanak k   fach  art
lewewel, feod be, t  d az ver  fenre hog   m  nth eg   ken   ol  yan
leg    n, e  z  l kenn  yed az orc  zath merth ez ig  n megh t  z  t  tt  ya.
A  z vthan bab v  raganak az v  z  wel moffad le az orc  zarol.

D  nn  yenek magwanak az bel  yth t  rd megh, eleg  ch
+453

eo  zwe az lewewel azon d  nn  yenek, geor  gh d  nn  ye leg    n ez:
e  z  l moffad az orc  zath, megh feneof  t  .

Bab v  ragnak veod v  z  eth, e  z  l moffad az orc  zath, zep
feneoffe ch  nal  ya.

Rofmar  n v  ragoth feoz megh fe  yer borban, az orc  zat mofd
e  z  l, zep le  z  n.

G  erm  kchenek.

Kenk  weth eges megh eget  th borban, az vtan t  rd porra
a  zth, eleg  ch eo  zwe zarwas ch  yontnak vele  jewel, kend a  z  l az
orc  zath, zep t  z  ta fen  s le  z  n.

Babot az Men  yth akar  z ves er  s ec  zetben, es addigh tarch  ad
abban hog   az Babnak hea el m  nn    n, t  d az ver  fenre az vthan
es zara  d megh az Babokat, t  rd porra, M  kor el alutod az
g  yermeok  th, az orc  za  yath kend megh, zep  n megh fen  f  t  
fe  yerit  , De az babnak porath melegh v  zben velf  d es vg  
kenn  yed be.

Orc  za hog   Fe  yer leg    n.

Erde   vborkanak az g    kereth meteld megh Ees zara  d
megh, feoz  d megh v  zben az vthan es t  rd megh, kend ruhara,
es flafrom mogg  yara t  d az orc  zara.

K  menth, Lenth, Borof  t  yannak az leweleth, v  zben forrald
megh, ebben ez v  zben annak vthanna eleg  ch kenkeoweth k  
hanwan az fweket eleoz  r beleole, e  z  l moffad az orc  zath.

Gêrêgh feyerth rofa vÿzben Nyarban tegÿ kÿ az verêfenre,
ha megh zarad az rofa vÿz iſmeth teobbeth têlch rea mÿnd
addigh hogÿ megh feyerêggÿek, abbol chÿnalÿ golÿobifokat, mÿkor
zwkzêgh, eggÿket annak rofa vÿzben kewerÿed, kend az
orczara.

Kenkêweth uncia j, feÿer Thêmyenth drachma ij. Camforth drachma j,
têrd porra igên igên apron, egÿ fonth rofa vÿzben fêzd megh,
têd kÿ az verêfenre, alÿon oth tÿzêñ eoteod napigh, az vthan
Eÿelre ezzel moffad az orczath, Reggel penÿgh olÿ vÿzzel mofd
le, a melyben korpath es rofat feoztel megh, megh feyerÿtÿ ez
az orczath.

Feÿer Bagolÿ Borfoth, uncia ij. healÿ megh, Feÿer Baboth uncia ij
healÿ megh, Erdeÿ Borfoot uncia ij healÿ megh. Egÿ marok arpath
healÿ megh, kek liliomnak az gÿeokereth drachma s. gumith drachma ij, teord
megh ezêketh, es feozd megh rofa, vthÿ fw, es keokenÿ vÿzekben,
+454

ez harom fele vÿz penigh mÿndênÿk uncia vj legiên, annÿra
feozzed hogÿ chak harmad reze maraggÿon megh, zwrð megh
ruha altal igên erêſfen, tegÿ ahoz megh têrth Camforth drachma j.
têlch wegben, kend ezzel az orczath valamely oraba akarod,
merth ez ſem ezÿ ſem vÿzkettetÿ, nem ÿs zwkzêgh ezt le
mofnÿ.

Orcza hogÿ Pÿros legÿên.

Kapor magoth teorÿ megh, o borral es annÿ Mezzel kÿ ahoz
eleghe elegÿch eo3we, ezzel kend az orczath.

Kegÿo hagÿmath teorÿ megh, elegÿch eo3we Mezzel, kend
megh az orczath vele.

Pÿrÿto fweth teorÿ eo3we fa olaÿal, es azzal kend az orczath,
megh piroſſÿttia.

Tengêrÿ hagÿmath, az kÿt Scÿllanak hÿnak, têrd eo3we
Mezzel, ezzel kennÿed.

Orczaban valo vernek megh aluafarol.

Erdeÿ Borfoot teorÿ megh es feozd megh, kend be az orczadat,
el ozlattÿa rola az tereodeoth verth.

Aloeft Mezzel elegÿch eo3we, kend az orczara, el
vezÿ rola az tereodeoth verth.

Feÿer vizÿ Mentath teorÿ megh, keofd az orczara, el ozlattÿa

az teorêth verth.

Mezeth, dÿot, Soth teorÿ eozwe flaftrom moggÿara, kêfd az
orcÿara, az wtefnek helÿet es az megh alut verth el vezÿ
az orcÿarol.

Nadalÿ fwnek gÿeokereth, Gÿk fwnek gÿeokereth, ana libra s.
zeekfwnek vÿragath, Saar kerep vÿragath, ana drachma ij, Saffranth drachma s.
Bablÿzteoth uncia iiij. Bakÿarwo fwnek lÿztÿben uncia j s. vaÿath
uncia v. Aÿÿu keomenth uncia j, Aÿÿu feÿer wrmeoth uncia j. az
feolwl megh mondot gÿeokereknek az lewet megh feozwen
vÿÿbeol[!], az tÿb zerÿamoth elegÿch abban oztan, chÿnalÿ
flaftromoth beleole, ragaÿd az orcÿara, dagadaft, aluth verth,
kÿ akar mÿ modon tÿrtenÿk, el vezÿ fmeugh giogÿttÿa.

+455

Orcÿanak ruth fÿÿnerêl.

Egÿ Tÿkmonnÿ Erth Saÿtoth ves egÿ vÿ faÿekban, tÿlch
feÿer bort rea, es ves harom penÿ ara teoreoth Saffranth bele,
forrald megh es ÿwrð megh ÿepÿn, ad megh ÿnnÿa.
Feÿer wrmeoth feoz megh vÿÿben, ad megh enhera ÿnnÿa.
Ha penÿgh borban feozeod vgh is ÿo.
Feoldÿ Boÿÿanak magwath azald megh es tÿrd megh, ad
megh ÿnnÿa Borban.
Bab lÿÿtbeol chÿnalÿ pogachath, de Meÿben gÿÿurd megh,
azth ad melegÿn megh eonnÿ.

Orcÿa fÿmÿrgeserêl.

Ifthen kaſaÿa vÿraganak az lewelewl teorêlÿed.
Maaknak az olaÿath vÿgÿed aÿÿal kennÿed az
orcÿath, megh fÿmittia az fÿmÿrgêÿeſth, de aÿerth ſoha ifÿuwa
nem tehet ha agh vagÿ.
ÿamar vborkanak tÿweth ÿaraÿd megh, teord megh es ÿÿtald
megh, roſa vÿÿÿel elegÿch eozwe, aÿÿal moſſad az fÿmÿrgêÿeſt,
az vthan iſmeth hÿdeg vÿÿÿel moſſad, choda igÿn kÿ terÿeÿtÿ az
fÿmÿrgeoÿeoth orcÿath.
Feoldÿ teoknek gÿeokereth teord megh, annak lewewel
kennÿed az fÿmeorgêÿeoth orcÿath.
Feoldÿ tÿknek gÿeokereth, Lednekeoth, Bakÿarwofwet, Cretat,
feÿert teorÿ eozwe, eÿÿel kennÿed az orcÿath.
Mÿrrha olaÿawal kennÿed gÿakorta az fÿmÿrgêÿeſt.
Eokêr fark vÿraganak vÿÿet melÿet alembiconon vÿttenek,
lemonÿanak az leweth ÿaraÿ lemonÿanak elegicÿ egÿben, eÿÿel

moffad az orc3ath.

Keth borȳu labat feo3 megh ket font tȳ3ta folio vi3ben,
vgȳ hogȳ fele el apaggȳon, abban az vȳ3ben tegȳ Egȳ font
rȳlkafath, ifmeth egȳ eoregh kenȳerne3 az Belȳth, melȳet az
eleoth teȳben megh aztattal, ket fonth vȳ vaȳath, Tȳ3 tȳkmonnak
az feȳereth mȳnd heaftul ezȳket feo3d iol es elegȳch eo3we, az
vthan 3wrd le az levet, es tegȳ ho3za egȳ kewes Camfort, es
egȳ kewes tȳ3ta tȳrȳth Temfoth, e3zel ha az orc3ath kenȳed ha
vgȳan Agh is, olȳ ifȳuwa tezȳ ha chȳak Hu3 e3tendȳs volna.

+456

Orc3a megh feketwleserȳl.

Ha az Napnak hewfege az orc3ath megh feketitȳ, Fa heat
tȳrȳ eo3we Me3zel, a3zal kennȳed.

Fȳgenek az teȳet Nȳomd kȳ az leweleȳbeol, es a3zal
kennȳed az orc3ath.

Len magoth teorȳ megh, annak az Sirȳath vȳgȳed,
es a3zal kennȳed az fekete orc3ath.

Vad Ledneknek az lȳ3tȳth vȳgȳed elegȳch eo3we azt borral,
a3zal kennȳed az orc3ath.

Boroftȳanth fȳ3 megh borban, annak az lewewel moffad az
megh feketȳdeoth orc3ath.

Feȳer Thȳmȳent teorȳ megh elegȳch eo3we Teȳel, a3zal
moffad az orc3ath.

Sarga dȳnnȳenek az Belȳth vaȳd kȳ, es a3zal kend be az
fekete orc3ath.

Bab vȳraganak az vȳzewel moffad, es az fekethe orc3a
feȳerre le3ȳn.

Kek liliomnak az gȳeokeret teord eo3we feȳer hunȳorral, azt
kennȳed az orc3ara.

Nȳulnak verewel kennȳed az fekete orc3ath.

Dȳ3no kenȳerne3 az leweth fachȳard kȳ, es a3zal kennȳed
az fekete orc3ath.

Egrȳfnek lewet elegȳch eo3we a3zonȳ embeorne3 teȳewel
a3zal kennȳed az orc3ath.

Orc3anak dagadasarol.

Fekethe feoldet elegȳch eo3we vȳ3zel, eftwe e3zel kend be
az orc3ath.

Tengëry täytekot Spicanardal elegych eoꝝwe, ees aꝝzal
kennýed aꝝ orcꝝadath.

Rwh fweth vȳzben chȳak keweffe fēꝝ megh, hogȳ aꝝ vȳꝛe
el apaggȳon, march ruhath ebben, es gȳakorta megh marchȳad
tēꝝ aꝝ dagadoth orcꝝara.

+457

Orcꝝarol fakadek helȳeknek el vezteserēl.

Ȝamarnak aꝝ haȳawal kennýed aꝝ fakadek helth, el vezty aꝝ
orcꝝarol.

Ȝamar vborkanak tēꝝd megh aꝝ gȳeokereth, elegȳc
ēꝝwe Meꝝꝛel, ha eꝛꝛel kenēꝝd alkolmas fakadekoknak aꝝ helȳet
femmȳwe teꝝȳ, Es ha wtefnek helȳe megh tecczenek is el vezȳ.
Ha ecꝛtettel eꝛēꝝn vborkanak gȳeokeret eoꝝwe elegȳteod is es
aꝝzal kenēꝝd teorleod, haznal.

Babot teorȳ megh, aꝝ lȳȳtȳth elegych eoꝝwe borral, aꝛt
tegȳed aꝝ fakadek helȳere.

Lo mentath feoꝝ megh ȳol borban, teod aꝛt reaȳa.

Repczenek aꝝ magwat teord megh, eokēꝛnek Epeȳewel elegych
eoꝝwe, aꝝzal kennýed.

Ȝarwas ȳaranak aꝝ velēȳewel kennýed.

Momortica almaȳanak vēꝝd vȳꝛeth, aꝝzal moꝛfad aꝝ fakadekoknak
helȳet.

Vȳ tȳkmonȳakat fws aꝝ Twꝛnel, mȳkor verȳteoꝝnek ȳēꝝd le
aꝝ verȳteketh, aꝝzal kennýed.

Vaȳath, Dȳꝛno haȳath valamenȳth akarȳ, olwaꝝ megh aꝝ
twꝛnel, ves valamȳ kewes terpentinath bele es elegych iol eoꝝwe,
vēꝝd kȳ aꝝ vthan es moꝛd megh iol vȳꝛben. Ebbēl vegȳ harom
latoth, tegȳ Egȳ tȳkmon feȳerth hoꝝꝛa es egȳ kewes tēꝛeoth
egeteoth temfoth, olwaꝛd ifmeth es elegȳcȳd iol eoꝝwe, ebbēl
chȳnalȳ Ireth es alȳon veztegh. Amȳkor ȳwkȳegh kend ruhara,
teod aꝝ fakadek helȳere, akar mȳnemw fakadek helt, ha vgȳan
Francȳu mȳa efēꝝth volna is, eꝛ megh giogȳttia es el vezty.

Orcꝝanak korpazasarol.

Ha aꝝ Orcꝝa korpazȳk, Tehennek es kechke baknak elegych
eoꝝwe epeȳēꝛketh, tēꝛȳ wegēꝝth porra aꝛt is elegȳcȳ oda, kennýed
eꝛꝛel aꝝ orcꝝath, el tȳȳtȳttia.

Orczat hogÿ az Nap megh ne egethess n.

T kmonnak fe erewel kenn yed be az orc ath, megh nem egethet  az Napnak hewfege.

D  no ken ernek fach ard k  az leweth, a  al moffad az orc ath, megh oltalmazza ege twl.

+458

(Phacos. Lentigo) **Orc an valo Zepl   l.**

M  kor geoz feordeoben awag  kaad feord ben vag , es az orc ad megh melegeod k, fen w ola al kenn yed. Meleg hely n is   nthe olyan io kenn .

Arpa l  zteoth Ec ettel es Me  zel eleg ch eo we, a  al kenn yed az zepl  th.

Fe er zeoleonek az t weth feo d megh fa ola ban, a  al kenn yed az orc ath.

N  lnak az vere m  kor meleg, a  al kenn yed az orc an valo zepleoth.

Keg o hag mat Ec ettel es me  zel teor  eo we, a  al kenn yed az zepl  th.

Konkolt teor  porra eleg ch eo we Ec ettel, e  zel kenn yed az orc ath.

Caff ath eleg ch eo we Me  zel, a  al kenn yed az zepl  s orc ath.

Elewen zeold g  koth feo  megh fa ola ban hog  el apagg on harmadreze,   rd megh es teg  eh   valam  kewes fe er v   th, g  akorta e  zel kenn yed.

Fodor Mentath N  rfet feo  megh v   ben, Eg  E  el t d az orc ara e  th, zepl  t es eg  b maculakath is el vez n az orc arol vg an azon Eg  E  el.

A  zu fodor mentath, uncia j. kenk weth uncia s. t rd porra e   keth ig n apron, es m  kor az feord ben ver teozn  kezdez, h  nch az orc adnak beorere, es az porth az orc an t  eol yed io modon.

Vadoc oth teor  porra, retkeoth teor  eo we e   porral es e  th teg ed az zepl  s orc ara.

T  mon  zek ola al kend be az zepl  th, v   s kapo tanak magwat t rd megh, h  nch be f  wl vele.

  b l  zteoth   tal  megh es feo d megh Ec etben, kend be a  al az zepl  s orc ath.

Gench fwnek v d v   th, a  al moffad az zepl  th.

Eokêr fark vÿraganak veod vÿzeth, azzal moſſad a3 zeplêſ
orc3ath.

Dÿ3nonak Teÿewel moſſad a3 zepleoth.

Vêrêſ hagÿmath, Tÿkmon zekÿth eczettel es Mez3el têrÿ
eozwe, azzal kennÿed, megh giogÿttia a3 zepleoth meeg a3
Sêmerth is.

+459

Fa heat têrÿ eozwe Mez3el, es azzal kennÿed.

Fekethe hunÿorth eczettel elegÿch eozwe, azzal têrêlÿed a3
zeplêſ orc3ath.

Orc3an lewê Fakadekokrol.

(Vlcera)

A3 Orc3an fok fele Maculak es fakadekok zoktanak lênnÿ:

Vagÿon Eoregh fele feÿer zepleo is, kÿ mÿnd a3 huſÿgh (Leuce)

el be vagÿon es vgÿan megh zêrêſeodÿk: Vagÿon rÿtka (Alphos)

darabos zeplê is kÿ chÿak a3 Bwrêſ fêſ vagÿon: Vagÿon (Melas)

fekethe apro zepleo is: Vagion Eoregh zabafu fakadek is (Pustula)

igêſ veorêſ: Igêſ apro fakadek is vagÿon, ezêk (Varus. Ionth...)

mÿnd megh rutÿttiak a3 orc3ath.

A3 Eoregh fele feÿer zepleoth vgÿ (Oruoflas)

giogÿcchad: Eleozêr mÿndêſ affele eledel tÿlalomban legÿêſ

valamÿ a3 Enÿwes es nÿalas verth zeorzÿ. Nem mÿndêſ (Tanuſagh)

effele zepleo gÿogÿulhato penÿgh, kÿth ezêſ eoſmerhec3 megh.

Têwel gÿagd megh a3 zepleonek hegÿt de mellÿen Ne hanem

chak a3 bêr mÿnth vagion a3 huſÿgh, ha vere chÿorogh, a3 megh

gÿogÿul, Ha teÿ 3ÿnw Nedweſſegh chordul kÿ rementelen annak

giogÿulafa. Awagÿ temerdeok vazon ruhawal têreold megh a3

Beorth, ha megh vêrêſſeodÿk vthanna, gÿogÿulhato. De ha

vgÿan azon 3ÿneben marad a3 mÿnth vagion, gÿogÿulhatatlan.

Effele zepleo penÿgh mêſnel bêwebben vagion a3 Teſthêſ, annal

nehezeb giogÿtafra, Ha regÿ is, fokkal Nehezebben gÿogÿul megh
a3 vÿonnan valonal.

Ennek orwoſlafaban azerth mÿngÿaraſth olÿan Orwoſſagokkal

kel elnÿ a3 kÿk a3 Enÿwes Nedueſſegêket megh vekonÿthattÿak,

Hÿſſop, Lo mentha, Anifum, Eczetêſ mez, es effelek,

kÿrêl eleget irtunk a3 Nÿaltul valo feo faÿaſrol ahol

emlekeoztwnk.

E3 is 3ÿwkzegêſ hogÿ megh purgaltaffek, annak vtaña ilÿen

orwoſſagoth chÿnalÿ. 3eold fwge leweleketh eczetben fonnyaz

megh, az Eczeth anný legýen hogý az fýge lewelén feolwl alýon,
annak vthanna tērd megh az fýge lewelet es oltatlan Meßel
elegých eoꝝwe ez Mený ahoꝝ elegh, es az verēfenýen fwfd megh
eleoꝝer az orcꝝath, kend be eꝝzel oꝝthon, Mýnd addigh kennýed,
mýgh olýan zýnwę lezēn es hafonlatofsa az apro zeplēhēꝝ melý
zokot leonný az orcꝝan, arra oꝝthon feolwl ifmet fýge lewelnek
ký fachýarth leweth výath kený, ees chak magath az Nagý feýer
zepleoth egý valamenýre eꝝzel tēreolýed, de az keornýeket megh
lafd hogý megh Ne varazꝝad.

+460

Eretlen Dýonak az kwlfē heath zeolden vēd le, es
vad fýge fanak az agaýban vagý le, ehēꝝ tegý eꝝwftþ taýtekoth
es ecꝝetben feoꝝd megh, tērd megh hogý olýan legýen mýnth
egý Ir, eꝝzel kennýed verēfenýen az Eoregh zepleoth, az feoꝝelkor
ebben het arpa zēmēth tegý, mýkor latod hogý az arpa
zēmēk megh feottenek, az annak býzonfaga hogý megh feoth az
tēbbý is ýol.

Ennel erēfb orvoffagoth is chýnalhacꝝ: Sulfuris viui, Nitri
ana drachma j. Temfot, feýer hunýorth ana drachma s. Salis Ammoniaci
drachma s. keferw babnak lýztýth drachma ij s. tērd porra eꝝēketh, es Citrin
Irnek kýth hýnak elegých eoꝝwe, az mený eheoꝝ elegh, aꝝꝝal
kennýed. De mýnek elētte megh kenned, annak elētte az
zeplēnek Bēreth, Saletrommal megh fýrkalýad. Nemelýek vgýan
megh gýakdoſſak az zepleonek az hegýth elēꝝer hogý az ewe ký
chorogýon, es az vthan kenýk megh.

Az Apro fele rýtká zepleo penýgh ha valakýn vagion, az olý
eledellel elýen, az kýk fem Nýalath, fem fekete Saarth az Teftben
nem Newelnek: Merth affele zeplē ketfele, eggýk feýer,
Maſýk fekete.

Mýkor az Teftþ megh lezēn purgalwa, az vthan mýnd az
feýer es fekete zepleonek azon fele orwoffagh ýo. Mýnth. Aluth
Meeþeth ecꝝettel elegých eoꝝwe Ecꝝettel es kend aꝝꝝal: Awagý
Swlý fwnek awagý kegio fwnek az gýēkereth teord eoꝝwe ecꝝettel.
aꝝꝝal kennýed.

Mýnd az ket fele Hunýornak feoꝝd megh awagý chak elegých
eoꝝwe teorwe ecꝝettel, aꝝꝝal kennýed.

Keferw babot feoꝝ megh výꝝben es aꝝꝝal moſſad: Teord
megh vgian azonth es az lýztýth elegých eoꝝwe Ecꝝettel awagý
Meꝝes Ecꝝettel, kend aꝝꝝal.

Liliomnak gýeokereth tērd eoꝝwe Meꝝzel, aꝝzal kend.
Veorēs haꝝymath tēry eoꝝwe ecꝝettel, es verēfenyēn
eꝝzel kennýed.

Morphea.

Bērneꝝ de kýwaltkeppen orcꝝanak bēreneꝝ meꝝh rutulafa
fakadeꝝ mýa. Hangýa monýath es fēldý Boꝝꝝath tēry ēꝝweꝝ es
Ecꝝetēth, týꝝta aranýath porul elegých bele, es eꝝzel kennýed.
Kechke Epeýeth es Pupenewerneꝝ vereth, elegých eoꝝwe es eꝝzel
kennýed.

+461

Ꝟēleo vezꝝeoth eges meꝝh, aꝝ hamuýat ꝝýtald meꝝh, vegý
týꝝta Meꝝet aꝝth is ꝝýtald meꝝh, elegých ēꝝwe eꝝēketh es tēlch
výꝝet reaýa, had aꝝ napon allany egý oraýgh awagý towabis,
eꝝzel moffad aꝝ orcꝝath, de igēn meꝝh ēryꝝꝝed twle aꝝ ꝝēmēth,
merth igēn feoleotte erēs. Eꝝzel ha aꝝ orcꝝath mofod, mýndeonfele
Makulakat el vezēn, Harom Nap chýelekeoggýed aꝝ mofaſth.
Nagý Malwanak tērd meꝝh aꝝ Magwath, ecꝝettel es fa
olaýal elegých eoꝝwe, es eꝝzel kennýed aꝝ orcꝝath, el vezý aꝝ
Maculakath.

Kek liliomnak gýeokereth feýer hunýorral tērd ēꝝweꝝ, es
ecꝝettel elegých eoꝝwe, eꝝzel moffad, feýeres maculakat el vezēn
aꝝ orcꝝarol.

Kek liliom gýeokereneꝝ fachýard ký aꝝ leweth, Babot es
Bagolý borfoth meꝝh tērwen annak lýꝝtýwel elegých ēꝝwe, aꝝzal
kennýed aꝝ orcꝝath.

Pýlýſke fwnek aꝝ gýēkereth teord meꝝh kenkēwel eoꝝwe,
aꝝzal kennýed aꝝ makulas orcꝝath.

Iuhnak ganeýath elegých eoꝝwe Ecꝝettel, kend rea aꝝ
orcꝝara, feꝝete ꝝepleoket el týꝝtýth.

Sawanýu mondolanak aꝝ Olaýawal kennýed.

Fēldý tēknek aꝝ gýēkereth, vad lednekeoth, Ceclath, Bakꝝarwo
fwnek magwath feoꝝd eoꝝwe, chýnalý beleole lagý flaſtromoth,
tēd aꝝ orcꝝara, feꝝete ꝝeplēt es aꝝ feýert is el vezý.

Mondolath meꝝh healwa, vad lednekeoth, Tengeorý taýteꝝoth,
ana drachma j. Egeteoth chýgath drachma j s. Sarga dýnnýe meꝝh
healt magwat, drachma iij, Feýer healt Bagolý Borfoth, drachma ij. healt
Baboth, drachma s. Erdeý Borfoot healtat, drachma s. eꝝēketh tērd mýnd eoꝝwe,
Arpa výꝝꝝel es Nadmeꝝꝝel elegých ēꝝwe, eꝝzel kennýed aꝝ

orc3ath, El vezẽn ez mýndẽn fekete rut3agokath es 3eppe te3ý
az orc3ath.

Camforth, kenkẽweth, ana uncia j. Mýrrhat, Theomýenth, ana
uncia iiij. teord megh ezẽket es elegých rofa výzben libra j, tẽd wegben,
týzed napýgh tarch az verẽfenýẽn, az vtan vẽd be. Ha
pattago3o varak fakado3nak az orc3an, awagý valamý vẽreos
fakadekok, e3zel kennýed.

Lewesticomnak veod výzeth, a33al moffad az orc3ath ha
pattago3o varak fakadekok le3nek raýtha.

Dý3no kenýer fwet feo3 megh výzben annýra hogý megh
fwrwggyek valamenýre, ha apro vẽrẽs fakadekok vadnak az
orc3an de Nem Ewesẽk, e3zel kend es el giogýttýa.

+462

Ec3etẽth es Mezeth elegých eo3we, affele igẽn apro veres
fakadekokath tẽrwly a33al. Megh emezthý.

Lo mentath teorý megh, ha valamý fekete 3ýnw genýetfegẽs
fakadekok le3nek az orc3an, teod rea Ees megh gýogýttia.

Gýermẽkchenek.

Camforth, drachma j. Mýrrhat, Thẽmýenth, ana drachma ij. kenkẽweth
drachma iiij, fenýwfa enýweth, uncia j. pýnkeofd hawaban Melý vaýath
chýnálnak So nekwł, uncia ij. elegých eo3we es e3zel kennýed ha az
orc3aýa fakado3.

Kenkẽweth, drachma ij, Camforth, drachma j. furatlan gýeongýẽth
drachma j. tẽrd porra es 3ýtald megh ezẽketh, takard vekoný ruhaban,
tẽlch ec3eteoth rea, awagý ha gýeonge az gýermẽk rofa
výzeth, alýon benne egý ege3 holnapýgh. E3zel az egý holnap
alath mýndẽn napon kecc3ẽr tẽrwlyed es moffad az kýs gýermeok
orc3aýath.

Dý3no haýath awagý zalannath výath, uncia iiij. a3tafd megh
hýdeg výzben, kenkẽweth kýth megh teortel, uncia s. Terpentinat
megh mofottath, uncia j. kenẽfeoth, drachma ij. Hat vý Týkmonnak 3ekýth,
vý týk haýath uncia s. vthýfw výzet, Rofa výzeth, vizý tẽknek výzeth,
ana, uncia j, mýnd ezẽketh mofarban tẽrd igẽn erẽffen eo3we, az
vthan alýon keth oraigh hogý onneth ký ve3eod az mofarbol, teod
az vthan valamý edenben, harom hetýgh Eýelre e3zel kennýed az
orc3ath. Reggel ozthon mofd el olý vý33el az melý korpas vý3
volth kýhẽ3 Bab lý3tẽth is elegýtẽttel volt, megh 3epitý az
orc3at az fakadekokat is el vezý.

Hýmlének helýerél.

Az Hýmlének az helýeth igý kel el veztený.

Babnak lýztýth es keferw babnak lýztýth, ana uncia j. tegý eheoz

Býkanak výzeletýth az meny elegh, Eftwe ezzel kennýed az

orczath, es egý egez eýet vgý alýon, reggel mofd le týzta výzzel,

choda dolgoth lacz hamar valo napon ha ezth mýweleod.

Babnak výragath hand zep feýer borban, az vthan vöd výzeth,

ezzel moffad, az hýmlé helýet megh igýenésítý.

+463

Egefnek helýerél.

Bozza fanak az belfé zeold heaban, manipulus j. vý výazth uncia vj,

Fa olayth libra j. laffu twznel ezéket forrald ézwe hogý harmadrece

el apaggýon, zwrđ megh es hwých megh. De eleozeor az

Egefnek helýeth kend Týk verrel megh, az vthan kend

ez ýrrel. Az egefnek helýe megh nem tecczýk.

Vý Týkmonnak feýeret, Rofa olayth, Feýer výazth, kofnak

faggýath, chýnald eozwe ezéketh, ha az Egefth ezzel keneod, nem

tecczýk megh az helýe.

Sebnek helýerél.

Feýer hunýort, rofat, teorý megh es legých eozwe fa olayal,

heted napýgh ezzel kennýed az orczyath, az Seb helýet megh

feýerity.

Az retkeoth teord megh, fachýard ký az leweth, azzal moffad

az Sebnek helýeth gyakorta, Megh feýerity.

Féldý Téknék gyékereth, Lednekkel, feýer cretawal es

Bakzarwo fwel teord eozwe, azth keofd rea.

Szamarnak az haýawal kennýed.

Bab lýztéth lagý flaftrum moggýara chýnald rea.

Lo mentath feozd megh borban es keofd rea.

Sémérrél.

(Impetigo)

Szýlwafanak az Enýwet teod eczetben, azzal kennýed az

Sémeorth.

Temfoth teorý megh es elegých eozwe Mezzel, fēzd megh es

azzal kend az Sémeorth.

Fekete hunýorth elegých eozwe Eczettel, azzal kennýed.

Erdeý vborkanak az gyékeret zarázd megh, teord megh,

Eczettel elegých eozwe es azzal kennýed.

Lorom gýeokeret teorý megh mýnth egý Thormat, télch

eczetēt rea, egŷ kŷs ruhaban keos tēreoth kenkēweth, martogafd
az lorom tē leweben, es azzal kennŷed.

Balfamum olaŷal kend megh az Se[b] helyet, es ragaŷ feolwl
annŷ vŷa[zt] rea az menŷ az Seb hely, eŷth ha Tŷz napon
chŷelekēdēd, nem tecczŷ[k] megh az Seb helye.

+464

Azzu mogŷoro fanak vēd olaŷath, azzal kennŷed.

Elewen zeold gŷkot Borban es olaŷban fēzd megh
mŷnd addŷgh hogŷ az Bor el apaggŷon, az vthan ŷwrd megh es
tegŷ annŷ vŷazth hozza feŷert az menŷ ahoz elegh, olwazd ēzwe
eŷēket es az Szēmerth eŷzel kennŷed.

Celŷdonŷanak az gŷeokereth afd kŷ, moŷd megh es tērd
megh moŷarban, annak az lewewel kennŷed.

Lo Soŷkanak moŷd megh az gŷēkereth, meteld aprora es
tēd eczetben, ket nap alŷon benne, azzal tērlŷed kecczēr
haromŷor is napŷaban, iŷmeth az Eczetben veŷfed az gŷeokereth.

Tegla olaŷal elegŷch eoŷwe tēreoth kenkeoweth, eŷzel
kennŷed, harom Eŷel megh gŷogŷttŷa. Probalth.

Vthŷ fwnek az Nŷers leweleth teord megh, es annak az
lewewel kennŷed.

Pēzerczenek az lewelet feozd megh Eczetben, es azzal moŷfad
az Sēmeorth.

Rutath teorŷ megh es temŷot is teorŷ megh, ezeoketh elegŷch
eoŷwe Meŷzel es kend azzal.

Muŷtar magoth tērŷ porra, elegŷch ēzwe Eczettel, azzal
kennŷed.

Soth fa olaŷal es Eczettel elegŷch eoŷwe, azzal kennŷed az
Seomeorth.

ŷurkot Meŷzel elegŷch eoŷve, azzal kennŷed.

Tŷkmon zekŷnek olaŷawal kennŷed.

Tormath tērŷ eoŷwe Meŷzel es azzal kennŷed.

Fŷgenek kend megh az Teŷewel, es teoreoth feŷer Thēmŷennel
hŷnch be.

Soha fŷnchen ŷob orwoŷfagh az Seomeorreol ha vgian az

Tenereben embeornek lo Szēmēr vagŷon is, mŷnth az korpas
Eczettel kētnŷ. Eŷ iŷgēn probalt dologh.

Orczanak zep fzyñth adasrol.

Igënye fan terméth Enýwnek veod vyzeth, es azzal moffad az orczath, agh Bwrth el vezën es megh zepithy, el vezÿ az zeplëth is, es az orczath megh nem haggÿa repedëznÿ ha eftwe ezzel mofod, es az vthan be feodëd awagÿ vgÿan be polalod az orczath. Reggel ozthon az Melÿ vizben Baboth es korpath megh fëztel, melegën azzal moffad az orczath. Az vthan ismeth feÿer borban rofa vÿzet elegÿch es vtolzor azzal moffad megh.

+465

Bogachkoro leweben az melÿ vyzeth talalz, gÿakortha abban mofgÿal, megh zepwlz es zëmeydet is igën tÿztittÿa, Antonius Mufa irÿa.

Aÿaknak repedëzeferël.

Chÿombort eczettel tÿmporalÿ eozwe, azzal moffad.

Eokërnok vagÿ Borÿunak faggÿath elegÿch ëzwe Lud haÿal, es azzal kennÿed.

Zeðëryet eretlenth es zëlë leweleth fëz megh borban hogÿ harmadzezenÿre el apaggÿon, ha belël vagÿon az aÿakon, ezzel moffad.

Terpentÿnath, Ludhaÿath, Rofa olaÿth elegÿch ëzwe, es ezzel kennÿed.

Mondola olaÿal kennÿed.

Korpath es Lo farkanak zërÿth eges megh twzes vafon, tërd megh es elegÿch rofa Mezben, azzal kennÿed.

Fëldÿ tëknek kÿ fachÿart leweth elegÿch eozwe Sowl, es azzal moffad.

Embërnok az fwleben melÿ kozmo terëm, azzal kennÿed, Smegh gÿogÿul.

Eorwnok faggÿath, Baknak faggÿath, ana uncia 2. meteld eozwe es olwazd megh twznel, zwrđ megh az vthan Szÿta altal, tegÿ ehëz vÿ vÿazth, uncia 3, Mondola olaÿth, uncia 2. az twznel ezëket erëffen kewerÿed hogÿ ÿol eozwe elegÿëggenek. Vëd kÿ az twztl, tegÿ eheoz Camforth drachma s. kewerd mÿnd addÿgh mÿgh megh hwl. Vagÿ aÿakad vagÿ orrod beleol, vagÿ kezed vagÿ labad hafadoz megh, ezzel kennÿed.

Vÿ vÿazth, Baknak faggÿath, Eokër chÿont veleÿet, Cÿëngë fw olaÿth, ana uncia j s. Rofa olaÿth, uncia j. Soth egÿ kewefeth. Az faggÿat es velëth meteld es olwazd megh, az vthan megh is zwrÿed, Es tëd laffu Twzhëz ismeth a kÿ chÿak meleg. Az

Olaýokat, az Soth, az vÿazth vefð akkor bele, es elegÿch ýol
êzwe. Az vthan vêd ký az Twztlwl, tegÿ têrêth Camforth hozza,
drachma j. Es kewerd mÿnd addÿgh valamÿgh megh hwl, têd Fa edenÿbe.
Valamênnel têb ÿdeigh tartod, annal ýob. Repedêzes akar
mÿchodan legÿên, Ez ahoz igên ýo ÿr.

Ha igên nagÿ Melÿfege vagÿon az Aÿaknak hafadozafanak,
Elêzêr kechke fÿnak haÿawal kennÿed, az vthan, Lud haÿat,
+466

Gÿermêkchÿenek.

Gÿapÿat igên zepên tepÿ megh, march azt mÿnd az ketfele
vthÿ fwnek ký fachÿarth leweben, elegÿch eo3we vaÿal awagÿ
tÿk haÿal es olwazd megh, ebbe march gÿeonge Tal zalath, azzal
kend megh az repedêzêt aÿakat az gÿermêknek.

Teÿfêlÿth, affele Tehen hus kêwerÿwel az melÿ a fêzê
kalanon marad, vegÿ egÿ aranth valo mertekeoth elegÿch eo3we,
azzal kennÿed az Aÿakath.

Ludnak Agÿa veleÿeth elegÿch eo3we zarwafnak az
chÿontÿa veleÿewel, azzal kend az repedêzelth.

Ezwlth taÿtekoth, Mÿrrhat, gÿêmberth, vegÿ mÿnd egÿ
hafonlo mertekkel, teord porra, Sarga vÿazzal, Mezzel es fa
olaÿal az menÿ ehêz elegh, elegÿch êzwe, Az gÿermêk Nÿalawal
kend megh elêzêr az Aÿakath, Es az vthan ez Irrel kennÿed, ha
megh fakadozoth aÿaka az gÿermêknek.

Bÿkanak Epeÿeben keth vagÿ harom chÿeppeth vegÿ, kend
e3zel az gÿermêknek fakadozoth aÿakath.

Cÿêch hogÿ megh ne nagÿulÿon es ala ne nÿulÿon.

Puppenewernek verewel kennÿed az Cÿêchÿêth Snem nagÿul
megh.

Kechke fÿnak vereben, harom3or harom Napon ha egÿ egÿ

Nehezeketh ecÿÿettel megh elegÿtween megh ýzol, nem haggÿa az
Cÿêchÿêth megh Nêñÿ es fwggenÿ.

Bêrkêth têrÿ megh, vefð eczetben, têd azth rea.

Fenÿw fanak gÿwmeolchet amÿgh eretlen, veod vÿzêth, martogas
ruhat bele, teod az Cÿêchre.

Bwdê Beorkeoth megh teorwe tegÿ feolwl az Cÿeochre, vÿzet
es Eczeteoth feo3 eo3we, march Spongiat abban, es az Bêrêkên
fêlwl teod az Cÿeochre, az Spongiat, kÿlenczed napÿgh mÿnd igh
chÿelekeoggÿel, az chÿêch megh marad fokaÿgh. megh fen [!]

nagÿul, ala fwggë es el nÿult fem lezën.

Mezeth, Iegënÿe fa enÿwet, rofath, Ifopoth, Maftixot elegÿch
eo3we, ebbeol chÿnalÿ ÿreth, es kennÿed e3zel.

Len magnak olaÿanak elſë rutfagath awagÿ tÿrkÿlÿet elegÿch
ë3we gumi Arabicummal es kos Tÿwÿffel, tegÿ ahoz egÿ kewes
+467

Këmenth teorÿ megh, lagÿ flaftrom moggÿara tÿd
a3 chÿëchre, tegÿ Spongÿath feolwl rea es keofd altal, harmad
nap mulwa veod el a3 këmenth rola, vÿonnan feÿer liliomnak
gÿëkereth tÿrd eo3we Me3zel, a3th is tarch raÿtha harmad
napÿgh. Mÿndÿen holnapban a3th harom3or chÿelekeoggÿed, igën
3epÿen megh marad a3 Cÿeochëd, Nagÿ nem lezën fem ala fwggë.

Cÿëchnek megh kemenÿteferël.

A3 Lagÿ Cÿeochÿeoth a3 Melÿ vgÿan el terwl mÿnth egÿ
Twde igh orwofolÿad megh.

Feÿer Agÿagoth, Tÿkmon Feÿerth, galleſt, Maftixot, e3ëkhë3
a3 menÿ Thëmÿen elegh, teord megh ezeoketh es elegÿch Eczetben,
Eſtwe kend a3 Cÿëchre, mÿnd egez ecc3aka had raÿtha,
ha ecc3ër nem fogÿa, tÿb3ëris megh kennÿed, megh zorul a3
Cÿëch es megh kemenÿëdÿk.

Ke3nek feÿerÿteferël.

Szaraz lemonÿanak kÿ fachÿart leweth a3 menÿ elegh, tÿrët
Sot kewefeth, e3ëket elegÿch ë3we, ebben moſd megh a3 kezedeth
es had rea 3aradnÿ. A3 vtan moſd le vÿ3zel, e3 mÿndÿen makulakath
el vezën a3 kezrël, feÿerre es Sÿmawa chÿnalÿa.
Feÿer Malwath fë3 megh vÿ3ben, a33al moſſad.
Apro Malwat feo3 megh, mÿndeonÿk fele Malwa a3 ſëmërgë3ëth
ke3eh 3epÿen megh ſÿmÿttÿa es lagittÿa.

S3ëmëlchÿëkrël.

(Verruca)

A3 S3ëmëlchÿëk noha aprok es nem ëregëk, de
azert vgÿan bantafara vadnak a3 teſtnek. A3 fele (Acrocorden)
3ëmëlchÿë kÿth 3ërrel is el methetnÿ, kÿ fëlwl zelës es alol
vekonÿ es mÿnth egÿ 3ër3alon vgÿ fwgh, E3 kemenÿ es darabos
hafonlo a3 Bwrhë3. A3 maſÿk fele Apro 3ëmëlchÿë, e3 (Thÿmus)

Maftixot, es igën igën kichÿn Camfort, az le fwggë es ala
Nÿulth Cÿëchët megh zepitÿ, es ha ugÿan eo3we fëmërgëzët
volna is megh fÿmÿttia, azonkeppen az megh fëmërgëozët homlokot
is megh fÿmÿttia.

+468

is vekonÿ az gÿëkerenel, feolwl penÿgh zelës, kemenÿ, es
darabos, kÿffeb az Ellë fele zëmëlcÿënel Effelek gÿakorta fokaaggal
terëmnek ÿeleofben az gÿermëkëknek tenerëkën vagÿ
Talpokon, e3ëk gÿakorta kÿ technik, de gÿakorta ifmet hertelen
el is veznek. Harmadik fele zëmëlcÿÿë zelës, kÿ (Mÿrmecia)

vgÿan benne al az hulban, kemenÿ es nem igën nagÿob az
keferw Bab zëmnel, kÿnek gÿëkere mellÿen vagÿon oda be.

Negÿedÿk Feÿer, kerekdÿd, darabos, es az feolfë reze (Clauus)
vgÿan hafonlo az Szegnek feÿehëz, kÿ kemenÿ es erës gÿëkerrel
vgÿan be zegezte magath az Testben, mÿnt ha vgÿan az Cÿontoknak
hartÿaÿbol newekeodeoth volna feol. Terëm e3 az Tenerën
es Talpon vagÿ Saru Borÿtaftul, vagÿ penÿgh megh tÿrefetwl,
neha erës faÿdalommal, es mÿndenkoron az ÿaronak nagÿ
bantafawal.

Az Szëmëlcÿët lo farknak zërÿwel këfd megh, Es naprol
napra zorÿch ÿobban ÿobban az zërth hogÿ el zaka3za az Szëmëlcÿeoth.

Awagÿ az Barbelÿ Seb metelë keÿÿwel metted kërwl,
es vond kÿ mÿnd gÿëkereftwl, kÿt ha megh fwch hew vaffal,
annak vthanna kÿ nem ÿw tÿbbe. Ha penÿgh az mecczelben az
Szëmëlcÿënek vere ÿarna. Azzonÿallat haÿat egefd megh,
elegÿch ë3we Mezzel, kend be vele, meg is allattÿa, Nem is
haggÿa oth tÿbbe megh Nënÿ.

Ha penÿgh orwolfaggal akarod giogÿtanÿ. Elëzër
kend be Eb teÿ fwnek teÿewel, awagÿ fÿge fanak lewelenek
teÿewel.

Erdeÿ vborkanak gÿwmëlcÿëth tÿrd eo3we Sowel këfd azt
az el mecces vtan az Szëmëlcÿÿë helyere.

Egerfa vÿragawal tÿrëlÿed harom3or ÿgën erëffen az
zëmëlcÿeoth.

Themÿent, Eczetëth, Baknak Epeÿeth, elegÿch ë3we kÿs
gÿermëknek vÿzeletÿwel, es keofd rea.

Iuh awagÿ kechke ganëÿat tÿrÿ eo3we ÿo eczettel, es
këfd rea.

Bafalicomoth t  ry eo  we gal  czk  wel, es k  fd rea az el
mecczes vthan.

Rutath, Borfoth, Soth teor   es ch  nal   eo  we, az z  m  lch   
helyere keofd azth.

Teng  r   z  leoth t  ry eo  we rutawal, k  fd rea az Sz  m  lcheore,
el ront  a es el vezt   onneth.

Kofnak twde  enek fach  ard k   az N  ers leweth a  zal
kenn  ed az z  m  lch  eoth.

Porch  n fwnek lewet fach  ard k  , Fw   fanak is heat egefd
+469

megh, ennek az hamu  at es az porch  n fw lewet eleg  ch     we
Ec  zettel, k  fd az z  m  lch  re, el vezt   onneth.

Pap mon  a fwnek g  wm  lc  et k  r  s fer  ggel t  rd     we,
k  fd az Sz  m  lc   re. El vezt  .

Veres hag  manak fac  ard k   az leweth, es zara  d megh
hog   vg  an megh alug  ek, az vthan t  reoth Th  m  yennel
es Sowal eleg  ch eo  we, k  fd az z  m  lch  re el vezt   onneth.
Egernek verewel kenn  ed, el vezt   az Sz  m  lch  t.

T  knak labat t  d az paras tw  zben hog   az Bwre le m  nn   n
rola, es meleg  n ennek at bwrewel t  r  l  ed az Sz  m  lc  eoth
harom  or vag   Ne  cz  r. el vezt  . Probalt dologh e  .

Auripigmentumoth t  ry megh, eleg  ch     we ec  zettel k  fd rea,
el vezt   onneth.

C  orbakat es nag   N  arfanak az lewelet t  rd     we, e  zel
t  r  l  ed er  ffen, el vezt  .

Eok  r farknak v  ragath z  gg  ed es veod v  zeth, e  zel
g  akorta moffad az Sz  meolc  eoth, az v  ragat pen  gh t  rd megh,
k  fd feolwl rea. Meg g  og  ul.

Eg   aran  at awag   aran   g  wrwt k  ben n  nchen k   hew  ch
megh tw  zben, awag   ha az n  nchen veg   vafat vag   elewen
tw  zeth, az Sz  m  lc  eoth egefd megh iol, az vthan   o lugban
mofd megh, Sm  kor harom  or e  th megh c  elekek  zeod, Eg  
temerdeok retk  t va   megh, Sowal t  lch megh, es az pup  at t  d
rea, t  d eg   Taalban, es al  on benne eg   E  el, reggel megh
talalod hog   az So el olwadoth, es az ret  kb  l k   c  orgoth.

E  zel az Sz  m  lc    th keth nap er  ffen moffad es g  akorta ruhat
march bele es rea k  ffed, awag   az hog   eo maga le ef  k az
Sz  m  lc    , awag   ha megh fogod kezettel le zaka  thatod. Ha
nag   retkeoth nem tala  , Apro retk  t metel   lapof  an eg   talban,

mýndēn rēndēth hýnch megh fowal, vgh is olýan haznos
orwoflagh.

Az Negýedýk zēmēlchýē kýnek olýan kerekdýd (Clauus)

es darabos az feolſē reze mýnth az Szegek az feýe, Ez kýwl
az Izekē lezēn, olý kemený mýnth Egý Szegeh, Neha megh
terēm az Talpon az ēregh vý alat az labon, ký az ýaraft is igēn
bantýa. Megh kel ezth elēzēr mecchený keweffe, es tegý erēs
orwofagoth rea, kýt az Szēmēlchēreol megh ýrtam, mýnd addýgh
hogý el effek. Az vthan feoth vaýal kend be, es tegý félwl fekete
onath rea.

+470

Tenernek es Talpnak fél tēreferēl repedēzerēl.

Buzanak korpaýawal keofd be kýth eczettel eoýwe elegýtētel,
megh gyogýttýa.

Feýer liliomnak gyēkeret o haýal tērd ēýwe es aýzal
kennýed.

Eofſtērt tēry megh, kend aýzal, awagý kēfd be vele az feol
teoreſth.

Fwýfa heanak porat vefd Eczetben, es aýzal moffad awagý
kēfd be.

Temfoth tērētteth feoý eoýwe Meýzel, aýzal kennýed.

Iuh ganeýat elegých eczettel eoýwe, aýzal kend be.

Tenerben ualo vak tetwrēl.

Az Tenerben mýkor az vak Tetw vagýon es futh, Dýonak
heat egeffed vgý hogý twýes legýēn, mýkor Eeg arra ves korpath
es Beledfw magwath, annak az fwſtýre tarchýad az Tenereth,
Smýnd megh hálnak.

(Exanthema Papula Morbilli Variolae) **Hýmlērl.**

Az Hýmlē ket fele, Az eggýk fele magas es vgýan hegýes
zabafu. Az mafodýk zelēs hýmleo, es eýzel az embēr hamarab
megh hal, Mýkor penýgh az Hýmleo ký wth elēzēr, ha feketek,
zēldelleok awagý kekēk es kemenýēk, ezth ne orwofolýad bathor,
(Ieleý) merth halalos hýmlē. Az kýn penýgh Hýmleo akar ký
wthný, eýēk annak ýeleý. Feýe es hata faý valamý hýdeg leleffel
zabafulan. Az orczaýa megh dagad es vērēffēdýk, az Szēmeý
megh haborodnak es kēnyweznek, Feýe megh Nehezēdýk ees
mýndēn Teſthe, Keze rezketh, pwýēgh, Afýth, Neha el aýul.
Belēl az Melýe darabos, Nehezen leh, Fwle es az Orra výýketh,

Mýndēn tefteben vgý erzý mýntha twel gýakdofnak, Szawa
rekegē, es aluuafakor felelēm foglalýa el. Mýkor azerth az
hýmlē ký akar wthný, awagý ha ký wtēth is, igēn kel hýdegtwl
oltalmazný es melegh helyēn kel fekwtný, de ne fēlētte ygēn
hew zobaban, merth abbol el aýulas kēwetkēzhetýk, hanem
melegh allattal takard be, Sha lehetne, melegh Scarlath poztowal
(Oka) kellene be takarný. Leznek az hýmlēk igēn temerdēk es az
bwrhēz ragadoth nedwefsegēktwl. Az magas hýmlē mýndazon
+471

altalis lezēn az melegh es vekoný Nedwefsegtwl. Az zelēs hýmlē
penýgh az hýdegh es temerdēk Nedwefsegtwl. Igēn Nehezen wth
ký affelekēn az hýmlē, kýknek temerdēk es Swrw az bwrēk,
Mýndazon altal az Szelēfbýk hýmlē nehezebben wth ký az Magas
hýmlēnel.

Ha latod hogý eo maga az termezeth ký vizý az (Tanufagh)
hýmlēth, foha akkor orwoffagoth ne agý azerth hogý ký wffēn
raýtha, de ha nem vthetne ký raýtha, Ez kēwetkēzendē orwoffagokkal
orwofolýad.

Lenchýet healý megh, ehēz tegý anný fýget es
tengērý zēlēt az menýth akarz, fēzd megh výzben es zwrđ megh
zepēn, abbol napýaban gýakorta agý ýnnýa, es ký wth az
hýmlē raýtha.

Lenchýet fēz megh výzben, ehēz elegich Apiomnak ký
fachýarth leweth az menýth akarz, ebben march lepēdeoth, es
takard be az egez tēstēt vele, ký wth az hýmlē.

Lenchýet healý megh es vegý abbol týz Nehezekēth, tērd
megh hogý olýan legýēn mýnth az Lýzth, Vegý azzu fýgeth Týz
nehezekeoth, Saffrant keth nehezekeoth, Koftēwýffeth ket Nehezekeoth,
ezēket hatod fel fonth forras výzben fēzd annýra hogý
eggýk fontýa el apaggýon, zwrđ megh az vthan, Smýkor el akar
aluný ebben agý ýnnýa, mýnd addigh penýgh awalameddigh ký
nem wth az hýmlē raýtha.

Fýgeth, uncia j. s. Megh healt Lenchýet, uncia v. Koftēwýffet, uncia ij.
kēmenýmagoth, uncia ij. Saffranth, drachma j. keth font výzben ezēketh
feožd megh hogý fele el apaggýon, zwrđ megh, reggel es eftwe
ezth aggýad ýnnýa, ký wth az Hýmlē.

Repa magoth tērý porra, rezely aranýat kēzyben kewefeth,
ad megh ýnnýa, es takard azonnal be melegh Scarlath poztoban.

Hogÿ az Szẽmben ne zẽkÿek az Hÿmlẽ.

Mÿkor ozton kÿ wth az Hÿmlẽ, igẽn kel oltalmaznÿ hogÿ az Szẽmben ne zẽkÿek az Hÿmlẽ. Azeth Azzonÿ embẽr Teÿeth elegÿch eo3we rofa vÿzzel, es gÿakorta azth chÿẽpẽgeffed az Szẽmben.

Szapora fwnek fachÿard kÿ az leweth, tÿkmon feÿerrel habard ẽzwe, abbol chÿẽppen ch gÿakorta az zẽmben. Sha valamÿ makula maradna az zẽmben, porul Nadmezeth gÿakorta bele kel hÿntenÿ.

+472

Hogÿ az Or megh ne rutulÿon az hÿmlẽtwl.

Gÿakorta kennÿed Eczettel awagÿ rofa vÿzzel.

Hogÿ az Twdẽre ne ragaggion az Hÿmlẽ.

Rofa Iulepẽth agÿ ÿnnÿa, vagÿ vÿola Iulepẽth, vagÿ vizÿtẽk Iulepẽth, vagÿ Maak Iulepẽth, awagÿ ezẽknek valamelykbẽl chÿnalth Sÿruppal elÿẽn.

Hogÿ az Hÿmlẽ mÿnd kÿ wth ozton es megh erÿk.

Sos vÿzzel moffad, es fẽlwl porra tẽrẽth rÿfkafawal hÿnch be az megh Eerth Hÿmleoth.

Kẽlefnek lÿztÿth elegÿch ẽzwe rofa vÿzzel, ees kend be vele az hÿmleoth, hamar el zara3tÿa.

Gẽrẽgh feÿerrel kend be, es Fanak Szuawal hÿnched be fẽlwl.

Hogÿ megh kez3d af3nÿ az hÿmlẽ, es kergefẽdnÿ.

Melegh fa olaÿal kennÿed igẽn gÿakorta, mÿnd Nap eftÿgh, es mÿnd addigh mÿgh nem el hulÿanak az Varaÿ.

Testẽn lewẽ ÿegÿẽkrẽl.

(Naeuus)

A3 Embẽrÿ Testẽn lewẽ ÿegÿeoknek ÿt ez helÿẽn erchÿed az olÿan Iegÿẽketh, melÿeket 3wletefekor Annÿa mehebẽl hoz Embẽr, melÿet igh kel el veztenÿ.

3ab lÿztẽth feoz megh eczetben es a3zal kẽffed.

Keferw Baboth kÿth Nemelÿek Erdeÿ Borfonak is hÿnak feozd megh eczetben es a3zal moffad.

Kÿffẽld Epeÿeth feozd megh Eczetben, a3zal kẽffed awagÿ moffad.

Ezwfth Taýtekat, Glýtnek hýiak eýt az Eotvéfêk fêzd megh
Eczetben, ezzel kennýed.

+473

Rwhrêl.

Terpentinath, uncia iiij, vayath, uncia ij. Cýtromnak ký fachýarth
leweth, Harom týkmonnak Szekýth, rofa olaýth, uncia j. ezêket
elegých eoꝝwe, es ezzel kennýed.

Harom ferton Temfoth, Egý ferton Têmýenth, fel ferton
kenêfêth, ehêz az meny olwaztoth haaý elegth, têrd porra ezêketh
es têrd eoꝝwe az Haýal, es ezzel kenêfd az rwhet.

Feýer pêzerczebêl chýnal Fêrdêt, haromzor fêrêzd ebben
megh, mýnd el hul az Rwh rola, ez probalt orwoffagh.

Fel kalanný têrêth kenkêweth agý megh mýndên Nap ýnnýa
akar borban akar penygh vÿzben. Az rwhet penygh Bêrêknek
vÿzewel kennýed.

Lo Sofkat vegý Egý fontoth, Dýo olaýth Egý fontnak
Negýedrezeth, Fenýw Szurkot fel latot, az az, Negý Nehezekêth,
feoꝝd es forrald mýnd êzwe ezêketh es zwrð megh, ahoꝝ ozton
tegý porra têrêth kenkêweth Negý Nehezekêth, Bor kêwet is Negý
Nehezekeoth, elegých ýol eoꝝwe. Elêzêr <fêreoꝝd> mofd megh
az rwhesfth, es megh zaradwan az hufa, melegth helyên ezzel
kennýed, Ez igên megh p[ro]balt orwoffagh. De az fêrdêt,
awagý az mýwel elêzêr megh mofod legýên feoldý bozzanak
ký fachýarth lewe.

Ez is io hogý twznel kend megh olaýal, Sowel es egý kÿs
Eczettel, vgý hogý verýtêzdek.

Glýtêth, Dýzno haýat, ana uncia iiij, gêrêgh feýerth uncia iiij, Soth,
uncia ij. Storax calamitae, uncia j s. Kenêfêth, es Sulfur viüü, ana uncia j. len
magh olaýt awagý fa olaýth libra s. ezêketh chýnald eoꝝwe egý
kewes Sarga vÿazzal, Ees ezzel kennýed.

Io Borth, libra s, Kenkêweth, uncia iiij. Thêmýenth, drachma ij. Soth
uncia iiij s. Feýer vÿazth, uncia j s. ezêket forrald êzwe es az vthan ha
akarod tegý ehêz Stýraxot, drachma j s. es ifmet forrald eoꝝwe vgý
hogý harmadreze vagý fele az Bornak el apaggýon, az vthan had
megh hwlný es êzwe alunný, ezzel kennýed az rwhes Têstêth.

Dýzno Haýath, uncia s. Laurus olaýth, Kenêfêth kýth megh
gýalutottal, Tÿzta vÿazth, Maftixot, porra têrth thèmeýenth, ana
uncia ij. Soth, uncia viij. vthý fwnek ký fachart leweth es Fêldfwftýnek
ký fachýart leweth az meny akarz, vêgýed ezêketh, es ilýen
modon chýnallyad. Az Vÿazth es Olaýth es az Haýath, es az fweknek

kÿ fachÿart leweÿth, forrazd eo3we tw3nel, az vtan az Soth
vefd bele, az Maftixot, az Thëmÿent, es forrald addigh hogÿ az
+474

Fweknek leweÿ el apaggÿanak, Az vthan veod kÿ az Tw3twl,
es elegÿch hozza az kenêfêt, es e3zel kennÿed. Igên erês kenê
ÿr e3. De megh laffad hogÿ az Feo tagokat Ne erÿe megh az
Kenêfeo.

Dÿonak az belfê hartÿaÿth vaÿd kÿ, es megh annÿ kenkêwet
têrÿ porra, elegÿch eo3we vaÿal keweffel. E3zel kennÿed.

Eokêr nÿelw fweth az gÿeokeret chÿak têrd eo3we
eczettel es a3zal kennÿed.

Apro Boÿtorÿant es Fêldfwftÿth fê3 megh kechke Sawoban,
azt aggÿad megh ÿnnÿa, Es az Boÿtoriannak lewelenek fachÿard
kÿ az leweth, elegÿch eo3we Eczettel es ves Sot bele, a3zal
kennÿed.

Bakzarwo fwnek az magwat têrd megh mÿnt egÿ lÿ3th
olÿan legÿên, Torma mgoth [!] ifmeth, ezêketh kewerd eczetben
es ßzel kennÿed.

Igên regÿ Dÿo olaÿal kennÿed.

Adam Almaÿanak kÿth hÿnak mefd ketfele kê3eparanth,
têrêth kenkêwel hÿnch megh, ifmeth chÿnald ê3we, melegÿch
megh Hamu paraÿban, vêd kÿ es a3zal têrêlÿed az rwhet.

Chÿerfa mÿkor odwas, annak az Odwaban az melÿ vÿ3zet
talal3 hogÿ fokaigh benne allot, a3zal kennÿed az rwhet.

Apro Gÿalogh fenÿw fath Eges megh, es annak az hamuÿabol
es Borbol chÿnalÿ lugot, a3zal kennÿed.

Fekete Hunÿort têrÿ megh, vÿa3zal, zurokkal es fa olaÿal
chÿnald ê3we, a3zal kennÿed.

Vÿ3ketegrêl.

Temfos vÿ33zel kennÿed az Vÿ3ketegêth.

Soth, Fa olaÿth, Eczetêth elegÿcd es e3zel moffad.

Fÿge lewelenek teÿeth elegÿcd ê3we Arpa lÿ3tel azth chÿnalÿad
rea a hol az Tefth vÿ3ketegês.

Vêrês Ceclat fê3 megh vÿ3ben, a3zal moffad.

Teÿnek Sawoÿat aggÿad ÿnnÿa.

Komlonak az lewelet es vÿragath fê3d megh vÿ3ben es azth
aggÿad ÿnnÿa.

+475

Holn alÿa mÿkor fÿagos.

Mÿrrhat Têrêth Temfowal elegÿcd êzwe, es azzal kennÿed.

Szamar Têwifnek têweth ronch megh, es lagÿ flaftrom
moggÿara chÿnald az holnalÿara.

Temfot ves Borban es azzal moffad.

Nÿers Feÿer wrmêr tegÿ az holn ala.

Izzadafnak ÿnditafarol.

Ha Izzadafth akarÿ Embêrêr ÿnditanod, Muftart agÿ az
olÿannak ênnÿ.

Feÿer gÿantath terÿ porra, es Borban azt aggiad megh ÿnnÿa
es takard ÿol be.

Naranch es zaraÿ lemonÿa vÿraganak Alembiconban vêt
vÿzeth aggÿad ÿnnÿa.

Izzadafnak megh allatafarol.

Kenkêwel têrêlÿed az Têftet, es megh allattÿa.

Vad Olay fanak olayawal kend megh az egez têtêth.

Indiaÿ Nardufnak awagÿ parragÿ rofanak az porawal têrêlÿed
az egez Têtêth.

+476

Tablaÿa e3 k  nywnek Mafod  k ref  zenek.

F  nek korpazafarol
Hog   az F   megh ne kopazul  on
Ha  nak vag   Sz  rnek Newelefer  l
Eges m  ya l  th kopaffagrol
Betegfegh m  ya l  th Ha   el hullafrol
Sz  r hog   el hul  on arrol valo
Ha  nak ek    tefer  l
Ha   hog   hozzu leg    n de Hullo ne leg  n
Ha  nak vege hog   ne hafado3zon
Fodor Ha   ch  nalaafrol
V  r  s Ha   ch  nalaafrol
Fekethe Ha   ch  nalaafrol
Szakalnak Feket  tefer  l
Ha   hog   megh ne Eof3wly    n
Ha   hog   fe  yerre valto3zek
Korpas F  r  l
F  ben valo Apro fakadekokrol
Varas es Ko  os F  r  l
Twf3 Ha  rol
G  erm  kche Tete  yen lew   Varrol
Olth varrol
F  ben lew   Tetwr  l es Serker  l
G  erm  kchenek azonrol
Lapos Tetwr  l
Kek 3  mnek Feketewe valtoztatafarol
Ha   hog   Aran   3  ynw leg    n
Sz    me al  ya ha k    nek kek
Orc3  ya hog   Fen  s leg    n
G  erm  kchenek azonrol
+477
Orc3a hog   Fe  yer leg    n
Orc3a hog   p  yros leg    n
Orc3aban vernek megh aluafarol
Orc3anak ruth 3    ner  l
Orc3a Sz    m  rgesefer  l [!]
Orc3a megh Feketwlefer  l
Orc3a dagadafarol
Orc3arol m  ynth kel Fakadek hel  yet el vezten  
Orc3anak korpazafarol

Orczath hogÿ az Nap megh ne Egeffën
 Orczan valo Szeplërël
 Orczan lewë Fakadekokrol
 Gÿermékchenek azonrol
 Hÿmlënek helÿenek el vezteferël
 Eges helÿenek el vezteferël
 Seb helÿenek el vezteferël
 Sëmërrël
 Orczának Szep zÿn adafarol
 Aÿaknak repedëzeferël
 Gÿermékchenek azonrol
 Cÿëch hogÿ nagÿ es ala fwggë ne legÿën
 Cÿëch hogÿ kemenÿ legÿën
 Keznek megh feÿerÿteferël
 Szëmëlchÿëkreol
 Tenernek es Talpnak fël tereferël
 Tenerben lewë Vak Tetwrël
 Hÿmlërël
 Hÿmleo hogÿ az Szëmbe ne zëkÿek
 Hÿmlë mÿath hogÿ az Or megh ne rutulÿon
 Hogÿ az Twdëre ne ragaggÿon az hÿmlë
 Mÿkor az Hÿmlë megh erÿk
 Mÿkor az Hÿmlë aßnÿ kezð
 Teftën lewë iegÿëkrël
 Rwhrël
 Vÿzketegrël
 Holn alÿanak zagoßfagarol
 Izzadafnak ÿndÿtafarol
 Izzadafnak megh allatafarol
 +479

Forroflagokrol auag hýdeg lelefrél ualok.

Harmadýk reß.

+481

Forroflagokrol ualo oruoffagok,

kýth az magýarok hýdeglelefnek neueznek.

Az mely Betegfegéth az Magýarok Hýdeglelefnek (Febris
Neweznek, azth ýgazan Meleghe lelefnek Forro betegfegh
awagy Forro Betegfegnek kellene ýnkab Neweznýék, magýarul)
Mert az kýth Deakul Febrifnek mondnak, Termezetkýwl
valo hewfeg az, mely az Szýwrél éttetyk ký myndén teftere az
Embérnek. Iollehet az kézben veteffel valo el hagýo Forroflagoknak
kezdetýben, megh vagýon az megh hwles es az dédérges,
De azerth az Nem mondathatyk igazan Febrifnek, merth az
Melegfegh meeg fél nem gýuladot. Semmykeppen azerth az
kwlfé rezekek megh hwlefe nem allattyá es nem valofaga az
Febrifnek, es chak Egy Febris fem mondathatyk igazan hýdegh
lelefnek, merth myndényk Febris az Melegfegnek Nemebél vagion,
Es az természetkýwl valo Melegfegh ellenkeodyk az Termezeth
zérenth valo Melegfeggel. Ketfele penygh az (Termezetzérén[t]
Termezetzérenth valo melegfegh: Eggýk, az ketfele az melegfegh)
Mely be oltatoth az Embérnek Eréfb rezeýben, az velwnk zwletéth
elteté Nedweffeggel ký ézwe vagion ragadwa, Melynek
eredetý Mennyeý: Mafodyk Melegfegh Elteté allatokbol valo,
kýth az Deakok Elementarius calornak Neweznek, ký mertekletés
es mynd az Negý Elteté allatoknak ézwe elegýwlefékbél
týmporalatoth. Az Elfé Melegfegh, myndén chýelekédetnek Fél
ees elfé megh zérzéye az Tefben. Az Mafodyk penygh annak
legýtéye, vgý hogý amaz elfé be oltatoth melegfegéth,
az Elteté allatoknak ézwe týmporalth volta, taplalýa es ýndýttýa
feol. Az be oltatoth melegfegnek azerth ha bwélkédefe vagýon
is, loha az vetketh nem tezén, merth ménéel bwebben vagýon
(mýnth az gýermékéknek ýdeýeben) az Eletnek chýelekédetý
annýwal bodogbul vadnak. Abban azerth femmy termezeth kýwl
valo hewfegh nýnchen es nem leheth. De az Febrifnek allattyá
termezeth kýwl valo Melegfegh, ký mykor ýelén vagýon, Mýnth
+482

Egý artalmas ellenfegh, az zwlateskor be oltatoth Melegfegnek
 allattÿath, Ostromolÿa mÿndenkoron es tebbÿ labbowa chÿnalÿa,
 (Haromfele Es mÿndÿn chÿelekÿdetÿben haborgattÿa. Haromfele
 Febris penÿgh az Febris, az az, a Forrofagh. Eggÿk, Szÿligh
 Szelyd) es magatul valo, kÿ chÿak az Melegfegnek bwelkÿdefe,
 kÿ ÿnneth tamad, hogÿ az Eltetÿ allatokbol leoth Melegfegh, az
 zwnтелен valo Newekÿdeffel, az w mertekletÿffegetwl el
 tawozwan, fÿlÿtteb igÿn megh bwwÿl, es az kÿ termezeth zÿrenth
 valo vala, ÿmmar lassan lassan nem termezethzÿrent valowa
 valtozoth. hanem vetkeffe es az termezethnek artalmaffa. Mafodÿk,
 (Rothadoth) Megh rothadot allatokbol termÿth hewfegh, kÿ
 bathor ne legÿÿn igÿn forro is, de mÿwelhogÿ az mÿtwl zarmazoth,
 annak allattÿanak termezetyth vezÿ magara, termezetywl
 (Deogÿs) valo, es az be oltatoth Melegfegnek igÿn Nehez. Harmadÿk,
 gonoz Ees vezÿdelmes, melyeth az Dÿgÿs es Mergÿs Materia
 ÿth be, Nem az Melegfegnek bwelkÿdefebÿl. fem rothadabol, de
 az Egez allapatnak egÿenÿtlenfegebÿl, kÿ az Eltetÿ es be oltatoth
 Melegfegnek ellenkeozeoÿe. Azerth az Melÿ Melegfegh termezeth
 ellen vagÿon, chÿak az a Febris, de vgÿ, hogÿha ÿmmar
 fÿl gÿuladoth es allandokeppen vagÿon: Merth ha Nap Hewfegetwl,
 Fÿrÿdÿtwl, vagÿ Munka teteltwl hewÿl megh az
 Tefth, es az Munka megh lassodwan az hewfegh is megh fÿwnÿk,
 Ezth ez Melegfegÿth fenkÿ Febrifnek Ne Newezze, Se penÿgh
 Betegfegnek: Azt fe newezze termezetywÿl valo Melegfegnek,
 az kÿ chÿak Feÿet, karÿat, vagÿ chak az Szarath foglalÿa el,
 merth az Nem hat mÿnd az egez Teftre: Se azt Ne newezze
 annak, a kÿ vrozwa valamelÿ rezbÿl zarmazÿk: Meeg vgÿ fe
 newezze, hogÿha az Melegfegÿs Maÿbol ecczÿrÿmÿnd Verrel es
 leheffel ÿw, kÿ akar akar melÿ fele kÿ omolwan, vgÿ teccÿk
 hogÿ mÿnd az egez Tefteÿ el foglalÿa, Merth ez Melegfegh nem
 az Szÿwbÿl ÿw kÿ: Chÿak egÿ azert az termezetywÿl valo
 (Vitalis spa...) Melegfegh, melÿ az Szÿwbÿl az eltetÿ awagÿ lelÿk
 lako Ereken, eggÿwth az Lelÿkkel folÿ, es kÿ egÿedwl nagÿ
 hamarfaggal mÿnd az Egez Teftre el ozol. Az mÿkor azerth az
 Maÿ Betegÿs, akkor Nem az Pulfus, de chÿak az termezethzÿrenth
 valo chÿelekÿdetÿk valtoznak megh. De ha az Szÿw Betegÿs kÿ
 az Eletnek eredetÿ, mÿndÿn tagok betegge leznek, es mÿndÿn
 reß az w tÿztÿben megh bantatÿk es el nem ÿarhath benne.
 Annakokaerth, mÿwelhogÿ az Forrofagh mÿnd az egez testÿn

+483

gýuladoth megh, kýnek hewfege mýnd az Egez Teftre is el
 ozol: Ez Forroflagh (awagy Magyar modra ez Hýdegh lelef)
 mýwel hogý vekoný es el ozolhato allatban vagyon, egy napon
 vege lezén, Ezerth newezetetýk egy Napýnak, es igén rýtkan
 mehet az Egy Napnal towab. Az zwnтелен valo Szýlýgh Febris
 penygh az vernek forrofaga, Melý ver rothadas es Dégnekwl
 hewélt megh, kýnek ragadofagawal az Szýw es mýndén reßek
 +484

megh hewélnék. Az Erés allando Febris, egýedwl chýak az
 Ereofb rezekeknek allattýokban, magatul aal es vagyon. Keth
 (Hectica fele penygh az Erés Febris ký allando: Az Eggýk Fè
 duplex) es kézénfegés, mely Elézér az Szýwnek, annak vthanna
 az téb rezekeknek allattýath egýenlékeppen el foglalýa. Az Mafýk,
 ký magatul Elézér valamý rezekek allapattýat foglalýa el az
 Tefiben, az honneth ozton mýnd az Szýwre mýnd az egýeb rezekekre
 el ozol: Effele fok vagyon, Merth az Gyomornak, az Maýnak, az
 Lepnek, az Twdének, talaltatýk effele hewfege.

(Sýnochus Immaran azerth az rothado Febris, mely lezén az
 duplex) megh rothadoth Nedwessfegbél, az is ket fele: Szwnetlen
 valo, es el hagýo: Mýkor azert az Ereken, es az Lelék lako
 nagý Ereken is anný rothadas vagyon, mely awagy maga, awagy
 az Eo paraýa az Szýweth el erý es megh bantýa, Szwnтелен valo
 Febris ez: Mýkor penygh az rothadas kýfseb, es az Szýwtwl
 annýra tawol vagyon hogý vnos vntalan azth nem erhetý, el
 (Az zwnetlen ualo hagýo Febris ez. Az Szwnтелен valo Febris
 Hýdegh leles: Ketfele) keth fele: Az eggýk ýgaz, melyeth az megh
 rothadoth Nedwessfegh az Nagýob Edenýékben, melyek vadnak az
 Holn alath es Cýomb kézéth gýwýth fél. Az Mafodýk
 ýelzérenth valo, ký valamely belfé Tagnak es reßnek rothadot
 voltath mýnth egý vthý tars vgý kéwetý. Az rothadot Febris
 azerth kýth Szwnтелен valonak mondek, vezén allatoth az megh
 gýézé Nedwessfegnek termezetýtwl, merth az Vekoný Erekek,
 es az Lelék lako Erekek vere, ha rothadaffal es gýuladaffal
 talaltatýk, ýo mertekletés, es az Negý Nedwessfegéknek egýenleo
 elegýédefebél vagyon, tamazt ez rothadot Febrift, kýnek formaýth
 ([H]ýdegh leleféknek Okaý) ennek vthanna megh ýrýuk. De ha az Ver
 annal is heweb es téb Sarga Saar vagyon az téb Nedwessfegéknel
 (Harmadnapý) az Ver kézéth, Býzonýoffan Harmadnapý hýdegh
 lelefth zéréz, kýnek ha nagý lezén az gýuladafa, az Maý es Lep

fēlēt valo hufok alÿat es az Szÿwet foglalÿa el, valoban valo
gÿwÿtokwan hÿdegh lelefth zēřēz: Ha penÿgh az Ver Nÿalas,
(Mÿndēnnapÿ) gÿuladot, Ees rothadot, Mÿndēnnapÿ hÿdegh lelefth
(Negÿednapÿ) hoz. Ha penÿgh az Ver Fekete Saaros, Negÿed napÿ
hÿdegh lelefth zēřēz. Az el hagÿo rothadot Febris, Haromfele:
(Az el hagÿo hÿdegh Egÿgÿw vagÿ magatul valo: Maffal ēzwe
leles harom fele) elegÿwlth: zawaros, kwlēmb kwlēmb modu.
Az Szÿligh Febrifnek harom kwlēmbeozefe vagÿon: Harmadnapÿ
hÿdegh leles, melÿ lezēn az Leleok lako temerdēk Ereken kÿwēl
megh rothadoth Saarboli: Mÿndēnnapÿ hÿdegh leles, melÿ lezēn
az rothadoth Nÿalbol: Negÿednapÿ hÿdegh leles, melÿ lezēn
+485
az rothadot Fekete Saarboli. Az ēzwe elegÿwlth Febris, lezēn az
Eozwe elegÿēdēt es ēzwe ragadoth el hagÿo Febrifēkbēl, mÿnth
az kettēs harmadnapÿ hÿdeg leles, es tēbbek effelek: Ebben
mÿwelhogÿ fokfele az Febris, azonkeppen az Nedwefsegēk is az
kÿk megh rothadnak fokak, de nem vgÿ hogÿ egÿ helyēn
elegÿēttenek volna ēzwe. Az zurzawaros Febris, nem az
tÿzta Nedwefsegēkbēl, hanem fokakbol kÿk egÿ helyēn az Nagÿ
Ereknek kÿwēle, ēzwe zawarodnak es megh rothadnak, lezēn.
Az Dēgēs Febris nem chÿak az Melegfeggel, (Spm Animale Vitalem,
hanem az gonoz es dēgēs vezēdelēmmel, et Naturalem)
Neha az Lelkēketh, Neha az Nedwefsegēketh, Neha az Tēftnek
valamelÿ rezenek allattÿath, megh feortēztetÿ, kÿbēl kwlēmbēzefek
tamadnak.

Egÿ napÿ Hÿdegh lelefth. (Ephemera Diaria)

Az Egÿ Napÿ Febris semmÿ nem egÿeb, hanem termezatkÿwēl
valo Melegfegh. (noha Magyarok ezth Egÿ Napÿ hÿdegh
lelefnek Newezÿk) az Lelēkben melÿ vagÿon. Ez Lelēk penÿgh
nem az, a kÿ az allando Erēs rezeÿben Embēnek be vagÿon
oltatwan, De amaz kēzēnfegēs eltetē Lelēk, melÿ az Szÿwbēl az
Nagÿ Ereken mÿnd az Egez Tēftben be folÿ. Ez Egÿ Napÿ
hÿdegh lelefnek azerth valo oka, hogÿ az Ereken (Belfē fē ok[a])
ez, vgÿ mÿnth fundamentom lewen, az tēb Tēftre kÿ omol,
es azoknak chÿelekēdetÿth megh haborÿttia. Es mÿwel hogÿ az
Leleok igēn vekonÿ, azonkeppen az Melÿ Febris abban vagÿon,
mÿndēnnel kēnnÿeb es el ozolhatob, Mulando es chÿak altal folo
vgÿ mÿnth. Nem allando. Ennek eredetÿ penÿgh lathato okokbol

vagyon, kÿknek erejÿkbÿl es kezÿrÿtefÿkbÿl az Vekonÿ, Melegh,
Es Forro Lelÿk fÿl gÿulad. Mÿwelhogÿ azerth az lathato okoktul
eleb az Lelÿk gÿuladhat megh, hogÿnem mÿnth az Nedwefsegÿk,
Szwkzegh mÿndÿn rothadoth Febrifh melÿ az Nedwefsegÿktwl
zarmazÿk, hogÿ elÿl vÿgÿe ez Egÿ Napÿ, awagÿ egÿnehan napÿ
hÿdegleles.

Ennek bÿzonÿos ÿeleÿ ezÿk, hogÿ nem laffan ÿw, (Ieleÿ)

Melÿeth Etelnek vtalafa, Tefhnek megh faradafa, vagÿ

Nehez Alom, vagÿ gÿakorta valo afÿtas elÿl veonne, de hertelen
ecczÿrfmÿnd el foglal. Elÿzÿr igÿn kewes vagÿ vgÿan femmÿ megh
borzadas awagÿ rezketes banth azis ha banth chÿak azerth,
hogÿha az gonoz Nedwefsegÿktwl az Tefh, fok Melegh es chÿpkÿdÿ
Erÿs leheft ÿnth kÿ. Melÿ az hÿdegtwl megh fwrwdÿth bwrerth,
+486

awagÿ az folÿafoknak kÿth deakul Meatusoknak Neweznek ÿzwe
fwlefeÿerth, az ÿnas rezeketh az tefhben, bantÿa. Semmÿ kegÿeotlen
ÿeleÿ nÿnchenek azerth ennek, fem valamÿ buzgo
faydalom, fem az Tefhnek nagÿ hankodafa. lollehet ebben is az
Pulfus gÿors ees gÿakor, de azerth ÿo rendel valo, Nagÿ es
Eres, hanemha Banattul: Etlenfegtl: Nÿerfefegtl, vagÿ hÿdegtwl
tamadot: Az be zÿwas nagÿob es gÿorfab az kÿ lehefnel: Az
Hewfegh is ez hÿdeglelesben zÿlÿd, ezerth, merth vgÿan azon
Napon vagÿ tÿtkon el mulÿk, awagÿ termezetzÿerenth valo Nedwefseg
es verÿtek altal el ozol: Az Vÿzeletnek is Bÿne termezetzÿerenth
valo, kÿ valamenÿre vÿrÿs Bÿnw, kÿnek az feneken
feÿer zabafu vagyon, awagÿ ettlw chÿak valamÿ keweffe
kwlÿmbeozÿ.

(Okaÿ) Ez Febrifnek elÿlÿaro es lathato okaÿ mÿnd azok,

valamelÿek melegh mertekletlenfegÿth hoznak. Napnak hewfeg:

Mÿndÿn forrofagh: Faradas: Fÿlÿtte nagÿ munka: Vigÿazafok:

Koplalafok: Haragbol valo feddesÿk: Gondok: Banath: Felelÿm:

Mÿndÿnyÿknel penÿgh legh gonozb es Nehezegh az Nÿerfefegh, kÿ
vagÿ Etelnek fokafagatul es zabalodastul lezÿn, vagÿ fok bor
ÿtaltul, vagÿ gÿwmÿlchÿknek es egÿeb roffadot eledelnek eteletwl.

Oka az termezetzÿeorenth valo wreffwleÿknek is valamÿ
okbol megh allafa, mÿnth az Szeknek, az Vÿzeletnek, az Verÿteknek,
az Lehefnek megh zorulafa az Bÿrnek fwrwfeg mÿa, kÿ
lezÿn vagÿ hÿdegtwl, vagÿ valamÿ megh zorÿto Feordÿtl. Legh
ÿnkab annal is Okaÿ, az Cÿomb kÿznek munka mÿa lÿth dagadafÿ,

Mýrigýĕk, es kegýĕtlen gýĕtrelmek, kýk az Tefĕĕth fĕl

gýwýtyak, es az Nedueffegĕket ýzgattyak.

(Eledele) Effele Febrisben lewĕnek elesege legýĕn ýo ýzw es kĕnnýen emeztĕ. Az Napnak melegsegetwl es haragtul megh hewĕlteknek olý elesege legýĕn a ký hýwĕfýcchĕn es Nedwefýcchĕn.

Az megh hwlteknek, olý elesege az melýek keweffe taplalýon, es mertekletĕŕkeppen megh melegýcchĕn. Az výgýazas awagy zomorusagh mýa, vagý fok gond mýa megh hewĕlteknek, eledelĕk legiĕn az kýk Nedwefýtnek es Almat is hoznak.

Az kýk faradaŕtul vадnak ez Febrisben, azoknak anný legýĕn Eledelĕk az menýth megh emeztheffenek, merth az Nýerŕefegĕth mýndeltýgh el kel tawoztatný. Toabba, valakýknek

Testĕk mertekletĕŕsege zaraз es Meleghe, az olýanoknak mýngýaraŕth az Febrisnek el ýwefekoran, etelth kel adný, merth ez ilýen termezetwnek ha Etelth nem acз mýngýaraŕth, igĕn hamar, az Egýnapý vagý Egýnýhan napý hýdegh leles, rothadot es Erĕs Febrisŕe hýdegleleŕfe valtoзýk. Az kýknek penýgh +487

Mýrigýtwl vagýon Febrisĕk, vekonýon kel azokath eledellel taplalný. Effele Febrisĕkben leweok Borth Feýert, týtath, es vekonýth igýanak. De az kýk Fĕ faýok, awagy az kýkĕn Mirýgh vagýon, azok Borth ne igýanak addigh, mýgh attul megh Nem zabadulnak.

Effele hýdegh leleŕth fĕrĕdeŕfel kel gýogýtaný. (Oruofsagok)

Annakokaerth az kýk eзzel bantatnak, a mýkor reaýok ýw es megh kezđ laŕfodný raýtok, mýngýaraŕth az Fĕrdĕben kel vinný, De azerth nem mýnd egý modon, ŕem mýnd egýmodu fĕrdĕben kel fĕrĕztený. Merth az kýth Mýrigtwl lel ez (Mirightwl)

hýdegh, chýak az gĕз feordĕnek az gĕзýn kel aзth tartaný, hogý

az Tefĕben lewĕ parakat ký hozza. Az kýk penýgh (Munkatul, munkatul valo faradaŕoktul, vagý vigýazaŕoktul, Vigýazaŕtul. Gondoktul

vagy nagý gondoktul es elmenek megh bantaŕýtwl Elmenek meg bantaŕitul)

eŕtenek ez febrisben, kaad feordĕben kel megh

fĕrĕztený, melýeth folýo výzbĕl kezýtĕttenek, Melegĕn es

fokaýgh kel bennĕ wltetný, Onneth ký kel vĕnný megh kel

zaraзtaný, es beo Meleghe fa olayal megh kel kenný. Az Napnak Hewŕegtwl az kýkĕn Febris vagýon, az Eleýn (Nap hewŕegtwl)

mýngýaraŕth hwýteŕfel kel orwoŕlaný. Ees hýdegh folýo význek feordĕýeben kel gýakorta wltethný, onneth ký kel vĕnný

megh kel zarasztaný, es egý kewes hýdegh fa olaýal kel megh
 êntený az telteth, de kenný egýchêpnere fem zwkzegh. Az
 Feýere penýgh kel chýnalný rofa olaýth Soth ymýlyen modon,
 Ez olaýt hýdegên fêl kel zýtatný gýapýuwal, es az Fênek feolýben
 fêl kel akasztaný, kezzel ozton laffan zorýtaný kel, hogý az
 Fênek elfê rezere az homlokna reá chýepegýen laffan laffan,
 Ezth mýnd addigh kel chýelekeodný, mýgh nem megh haýol az
 Febris. Ha valakýn hýdegtwl vagion, ez Febris, mýkor (Hýdegtwl)
 el haggýa az hýdeghleles, Melegh fêrdêben kel wltetný, de az
 fêrêdes elêt az Feýeth, az fêrêdes vthan is, kekliliom Olaýal,
 awagý Nadrus Olaýal megh kel kenný. Az kýk ehêzefnek (Ehêzefstwl)
 Es koplalafnak okaerth bantatnak effele Febriffel,
 mýkor ýmmar zýnthe el kezdene hadný, Mýngýarasth az Melegh
 fêrdêben kel vinný, es fok meleg fa olaýal kel azon fêrdêben
 megh êntený, es laffan têrlený, es fokaýgh kel az fêrdêben
 wltethný. Mýkor ozton ký kel az fêrdêbêl, ênný kel adný. Ifmeth
 az fêrdeoben kel wltetný, hogý ký keel, ifmet ênný agý Arpa
 kafath, vagý Salatath, vagý zep kêwý halath. Ha Nýerfefegtwl
 vagýon az Febris, legh elêzêr megh kel (Nýerfefegt[wl])
 azt latný, ha megýên annak az hafa awagý megh zorulth. Ha
 megýên es chýak a Nýerfefegh megýên a ký oth ben volth,
 +488
 olýankor az Febrifnek el hagýafaban kel fêrêztený az ilýent, es
 az vtan is kel ênný adný, de ýol megh kel azerth ezth lathný,
 hogýha az Betegnek annýra mênth az hafa, hogý el zakadot az
 ereýe az betegnek mýatta, aztth nem kel megh fêrêztený, hanem
 chýak ênný kel adný, es az gýomrath ýo meleg fa olaýos wrêmmel
 kel be kêtný. Ha penýgh az hafa megh zorulth mýndênéftwlfogwa,
 es ha meeg az Nýers eledel az gýomorban vagýon, agý fok
 meleg výzeth megh ýnnýa, hogý aztth ký okaggýa. Ha penýgh
 ýmmar ala zallot az elesfegh az Belêkben, az oldal cýontoknak
 leg alol az Maý es Lep fêleot melý hufok vadnak, az aranth kel
 arra valo ýo orwofágokkal be kêtný, es arczýal ala fekwgýek
 az Betegh, es vgý alugýek el. Az Alom vthan ozton, ýndých
 megh az hafat Chýappal vagý kênýw Clýfterewel.
 Cubebaknak ký fachýarth leweth elegých eoýwe rofa olaýal,
 es az pulfufokat eýzel kennýed, az Szýweth is, az hýdegh lelefnek
 mýndên hewfegeth megh enhitý, es megh is gýogýth.

(Sýnochus Continens) **Szwntelen valo awagý Tarto Hýdegh lelefrel.**

Az Forroflagok, awagý Magyar modon, az hýdeglelefek
kêzzwl, legh elfe, az Allo, Tarto, oda zegezeth, es Szwntelen valo
wdében lewe hýdeghleles, Merth vntalan farazth mynden keozbe
vetefnekwl, mynd addigh myglen zynthe el hagý. Kethfele
([S]ýnochus penýgh: Eggýk rothadas nekwl valo, kýth
non putrida Nemelyek <fok> gynýhan napýgh valo hýdegh
...iaria pluriú dierum) Lelefnek hýnak. Mafýk, rothadassal valo, kýth
Allandonak es szwntelen valonak Neweznek, Mynd az keth felenek
penýgh allattya es allo oka az Nagý Edenyekben vagyon, es
mynd az ket felenek helye az Holn alat es az Cýomb kêzeth.
Allattya penýgh az Ver, de nem az magatul valo Szýligh Ver,
hanem amaz Ver a ký az Negý Nedwefsegének egyenle ezwe
elegýwlefebél aal. Azokra ýw penýgh ez hýdegh leles, az kýk
mertekletefek, valamenyre Nedwefek es Melegbek, kêzep wdében
vadnak, Testefek, es a kýketh Vernek fokafaga, es az
Nedwefsegének egyenle bwelkedefe vgýan meg nyomot, Egyeb
termezetw Embereoketh nem banth. Azerth az rothadafnekwl
valo, Awagý az Egýnyhan Napý hýdegleles, az Vernek nemýnemw
forroflaga, es zýlygh megh gyuladafa. Es mykeppen hogý
az Vernek allattya myndenwth egýmodu, zynthe vgý annak gyuladafa
is telýeffeggel egý modu, es aznak eleýtwl fogwa vegezeteýgh
az hýdeglelefeis egý modu.

+489

Az Egýnehan napý hýdeglelefnek, ký vgýan Nem igen
megýen harmad napnal towab, azon okaý vadnak mynth
az Egý Napý hýdegh lelefnek, Melý okok az mykor kýffebbek,
Egý Napý hýdegh lelefth, Mykor penýgh buzgobbak, Harom
Napý awagý leg toab Het napý hýdegh lelefth hoznak. Ebben az
Testnek berenek megh fwrwdefe es megh zorulafa vagyon, es az
vernek bwelkedefe, ký lezen vagý az Alfelben valo Eoth (Okay)
Ereknek megh zorulafabol, kýbél az elét ver folýt ký, Deakul
Hemorrhoífnak Newezýk, vagý Or vernek chýorgafanak megh
allafatul, Vagý Hawý ver folýafnak megh allafatul az Azzonýallatokon,
vagý penýgh olý vertwl, melý Newekedet az fok
Meleg Etkeknek Mertekletlenwl valo eteletwl. Annakokaerth
efýk ez hýdeg lelefben az Mertekletlenwl elé, ký noha ýo allapatu
Testel volna, de az fok borral es fok Huffal magath megh
teltý, Merth ez ilýennek vere Sok es Meleg, ký Nem kennyen

rothad megh. Ez okokbol azerth elēzēr megh gýulad az eltetē
Lelēk, es az Ver laffan laffan megh hewēl.

Ez egý nyhan Napý hýdeglelefnek azon ýeleý vadnak (Ieleý)
mýnth az Egý Napý hýdeglelefnek, chýak hogý nýlwabban valok,
Ebben kýwaltkeppen mýnd az egez Tetth megh twzefēdýk, de
leg h ýnkab az Orcza. Az Eoregh ýzeketh nagý lankadas foglalýa
el, es az fél hankodas vgýan el faragtýa: Az Erek igēn fél fuualkodnak:
Az vak zēmēk igēn vernek fél: Az Fē faý es megh
Nehezēdýk: Gýakorta Melý alom foglal el: Nehez az lelēkzeth
vetel: Az Pulfus Ernek nagý fél verefe, zwnetlen valo es gýorf:
Az Bēr Sýma ký laffu melegfeggel vagýon.

Ehēz zýnthē hafonlo hýdegleles gýakorta megh (Sarga Sartul
lezēn az Sarga Saarnak es az Melegh Nedwefsegēnek Hýdegleles)
félletēb valo megh mozdulafatul is. Merth ennek lathato
okaý mýkor félletēb az Sarga Saros Tetstben (Bathor egefsegēs
legýēn az is)be rohannak, Nem chýak az eltetē Lelkēt
hewityk megh, de Erēs Nedwefsegēketh ýndýtnak, kýnek hewfegetwl
rothadafnekwl valo Febris gýulad fél. Ez hýdegleles ýollehet
kýlýeb terýed az Egý Napý hýdegh lelefnel, de azerth
vgýan Sýnochus Nem. Merth az Egý Napý hýdegleles, az Vernek
buzgo voltha. Ez penýgh az Sarga Saarnak rothadafnekwl
valo fél ýndulafa. Az Egý Napý hýdegh leles, ýo allapatu eēs
Mertekletēs Tetstben efýk megh, De ýmez, Melegh Ees Sarga
Saaros Tetstben. Ennek penýgh lathato okaý Nem egýebek, (Okaý)
hanem azok az melýek az Egý Napý Hýdegh lelefth ýndýttýak,
ýelēlben penýgh affele nagý kenzas az mýnemw vagýon az Vefefayokon,
vagý az Szwlē Azzonýallatokon: Munka tetel: Nagý

+490

maga gýakorlas: Nap hewfege: Fērdē: Haragbol valo megh
gýuladas, es az kýk ehēz hafonlok. Ebben penýgh ez hýdeglelefben,
(Ieleý) Sem az Pulfus Erben, Sem az výzeletben rothadas
Nem tecczýk, de az Szaý megh keferēdýk, Az Etelnek kewanfaga
el veß, Szomýufagh gýētēr, Fēnek faýafa bant, Az Výgýazas
vgýan ēztēkel, Az Bēr darabos Baraz, kýth erēs hewfegh banth.
Mýkor az lathato okok el vetetnek, rēwýd nap az vthan, az
Febris es annak ýeleý, mýndēn orwoflagnekwl chýak azon
(Tanufagh) nýugowaffal is, megh ßwnýk. Mýkor azerth az Egý
Napý hýdeg leles rothadafnak ýele nekwl egý awagý keth
Napoht el halad, Ez ketfele Febriñnek valamelykenek higgýed

lënnÿ.

(Oruofsagok) Az kÿk az Egÿnÿhan Napÿ hÿdegleleffel bantathnak,
Verth kel raytok vënnÿ az menÿth az Erë el zenwedhet, merth
ez bÿzon dologh, valakÿknek Testëk az termezettwl olÿ allapatban
rendeltetëth hogÿ az kÿ lehefre es az Lelëkzet vetelre
nÿnczen zÿnthe elegfegëk, ez ilÿenëkën ha Verth nem
veznek, megh tërtenhetÿk hogÿ megh fuladnak, awagÿ el aÿulnak
nagÿ vezëdeleommel, hanemha ez ilÿenëket az magok nagÿ erës
voltok, vagÿ fok verÿtek, vagÿ bew ver folÿas zabadyttÿa megh
az halaltul. Az Ver vetelnek vthanna Nem fok wdëmulwa, etelth
agÿ Nekÿ arpa kafath es Mezes bort ÿnnÿa. Mezes eczetëth agÿ
ÿnnÿa es azzal orwofolÿad merth ez igën hÿwëfÿth.

(Sartul wal[o] Ha Saartul vagÿon az Hÿdegh leles, Fëldÿ
Hÿdegh lelefrel) bozzanak gÿeokeret tÿztÿcchad megh mÿnt az
Thormat, tërd megh, tëlch bort eftwe rea, es alÿon raytha reggelÿgh,
zwrđ le reggel rola ruha altal, mÿkor az hÿdegleles el
ÿw agÿ ebben fel Mezëllÿel megh ÿnnÿa, de addigh valamÿ
maafť fe egÿek fe ÿgÿek.

(Sÿnochus Az Rothadařbol lëth zwnтелен valo hÿdegleles, zarmazÿk
Putrida) az megh vezëth es rothadoth vertwl. Ennek
penÿgh eredetÿ felël erëffen ellenkëznek es vÿařkodnak az Bëlch
Embërek, hogÿha az Ver megh rothadhate? es az mÿ ebbël ÿw,
rothadot verbël valo hÿdeghlelefe. Vagÿ Saartul valo hÿdegleles.
De az ë vÿzzalkodafok ilÿen tanufaggal romol el. Az

(Az Ver keth Ver ket modon rothad megh: Egÿkeppen, mÿkor
modon rothad) az Melegfegnek Ereÿewel, termezetkÿwël el valařtatnak
(Elëzër) az hozzaÿa nem hafonlo allatok, mÿnth az
Sarga Saar kÿ vekonÿ, megh valařtatÿk az Fekete Sartul kÿ
temerdëk es Fëld termezetw. Ez valtozas penÿgh ÿgařban
mondathatÿk megh veřfnek hogÿ nem mÿnth rothadafnak. Ilÿen
okbol azerth ha az Ver megh rothad es az Febris feol gÿulad,
+491

Az Nem rothadot hÿdegh leleffe, de vagÿ Sarga Sartul, vagÿ
Fekete Sartul valo hÿdegleleffe lezën. Maskeppen az (Mařodc3or)
Ver ÿgařan rothad megh, mÿkor az Nem hafonlo allatoknak el
valařtafa nekwł, megh veř az Ver, kÿ vagÿon Nagÿ Bwzzel es
Nehez zaggal, Merth mÿkeppen hogÿ az Embënek
Melÿeben, Gÿomraban, awagÿ az Belëkben, awagÿ egÿeb wres
helÿekën, az termezeth kÿwël valo kÿ omloth ver vetkeffe es

vgýmýnth Mergēs allatta lezēn, Smegh rothad, es be omolwan
 az Elē Erekkel es Inakkal kēřłkēřwl vetetēth Teftben, kŷth
 Deakul Musculufnak hŷnak, termezeth ellen valo dagadařth ees
 Twzes kelewenth chŷnal, kŷ elēzēr megh rothad, es az vthan
 genŷetfegēffe lezēn. Ezēnkeppen nem zwkzegh ketēlkēdnŷ, hogŷ
 igēn erēs okokbol, mŷnth az Eegnek megh vezēth es megh Dēglelt
 voltabol, az Nagŷ Erekbēn az Ver megh nem rothadna: Sēth
 ŷnkab mŷkor az Maŷnak alla<pa>ttŷan Twzes es forro kelewen
 lezēn, akkor az Ver nem chŷak rothadot de Neha vgŷan genŷetfegēs
 is lezēn. De vgŷan mŷndēnēk valŷak ezth, hogŷ az Ver
 neha annŷra megh valtozŷk ees megh veß, hogŷ řoha tēbzēr
 termezetzērenth valo allapattŷara es řo voltara, az termezetnek
 Emeztefe altal nem terheth. Toabba, az Melŷ Ver az hŷdegh
 leleřēkbēn el kŷ vetetŷk Er vagafnak altala, Nagŷ gŷakorta
 megh lattŷak ezth hogŷ nem chŷak Nehez zagu es Bwdēs, de
 rothadot is annŷra hogŷ ēzwe nem ragadhat az ver: Ilŷen modon
 azerth mŷkor az Ver megh rothad, Allo awagŷ Sokaŷgh
 tarto rothadot hŷdegh leles gŷulad řēl. Ennek penŷgh az rothadot
 hŷdegleleřnek, mŷnth zŷnthe az rothadařnekwl valonak, mŷnd
 egŷmodu el řwefe vagŷon. Harom moggŷa vagŷon (Harom modu
 penŷgh ez hŷdegleleřnek, Merth Nemelŷk az eleŷtwl az rothadot
 fogwa az vegezeteŷgh, mŷnd egŷenlē buzgofaggal hŷdegleles)
 forrofaggal vagŷon. Nemelŷk az kezdetŷtwl fogwa az vegeŷgh
 mŷnd ēregbēdŷk es Newekēdŷk. Nemelŷk penŷgh, az
 Eleŷtwl fogwa az vegezeteŷgh mŷnd řalton řzal.
 Ennek nagŷob Okaŷ vadrnak hogŷnem mŷnth az egŷnehan (Okaŷ)
 Napŷ hŷdegleleřnek, merth ezēk nem chŷak gŷuladařth
 de rothadařth is hoznak. Řē oka penŷgh mŷndēnnel legh ŷnkab,
 nem az Embēř Teftnek bērenek zŷlŷgh megh zorulafa, de az
 Sok temerdēk es Enŷwes Nedweřfegēknek eořwe ragadasatul
 valo megh rekedes, kŷ nem chŷak az bērth, de az Maŷnak vekonŷ
 Ereŷt, es az Teftnek egŷeb ereŷt is megh tēltŷ. Iolllehet am
 bathor az Teřth telŷeffeggel egeřfegēs legŷēn, es mŷndēn Nedweřfegēk
 termezetzērenth valok es tŷztak legŷenek, de mŷwel
 hogŷ az Erēs megh rekedes tŷltŷa, hogŷ az lelēkzet altal, ře
 +492
 az Egnēk hŷwēřŷtē Ereŷe ŷnneth kŷwēl oda be ne meheřřēn, Se
 az Erēs es řwřtēs Enŷwes rutřagok onneth belēl kŷ ne řwhēřřenek,
 ŷnneth lezēn, hogŷ az Embērnek Teřteben az Melŷ termezeth

zërenth valo Melegfegh termêth, Megh fulad, Es valamÿ
Melegfegh Ees Nedwefegh oth ben vagÿon, zwkzegh hogÿ megh
(Ieleÿ) rothaggÿon. Ieleÿ hafonlok az Egÿnehan Napÿ hÿdeglelelhêz,
chÿak hogÿ Nagÿobbak es lathatobbak ebben, Az hewfegh
is ebben ÿnkab banth. Az Pulfus penÿgh nem chÿak Nagÿ, buzgo,
gÿors, es gÿakor, de egÿenêtlen is es modnekwl valo. Az vÿzeleth
temerdêk, vêrê, zawaros, es az feneken femmÿ olÿ fêprw
nÿnchen.

(Oruofsagh) Effele hÿdegh lelekênis verth kel vënnÿ zÿnthe
mÿnth az Egÿ nÿhan Napon valo hÿdeglelekê.

Sandalum fath mÿndênÿk feleth teorÿ megh, Ees rofa vÿzzel
êzwe tÿmporalwan, keofd az gÿomorra awagÿ ha megh adod
ÿnnÿa is ÿo.

Sarga dÿnnÿenek heald megh az magwat, azt ad
eonnÿ, awagÿ Gêrêgh dÿnnÿenek az Belÿth.

(Caufon ...dens Febris) **Gwÿtokwan hÿdeglelefrêl.**

Az Forro Hÿdegleles lezê mÿkor az Sarga Saar az Ereken
megh rothad, hafonlo azerth az Harmad Napÿ Hÿdegh
lelelhêz, de ennÿbêl kwleombêz twle, hogÿ az Harmadnapÿ
hÿdegh lelelben az Sarga Saar, mÿnd az egez teftben el hath,
De az Forro hÿdegh lelelben az Sarga Saar mÿnd az Verrel
eggÿwth megh tartatÿk az Edenÿêkben.

(Ieleÿ) Ieleÿ ennek: Az Nelÿw zaraÿ, Temerdêk, darabos, es
fekethe: Az gÿomor ragatÿk: Erê zenwedhetetlen zomÿufagh
vagÿon: Nagÿ alhatatlanfagh: Es Neha Bolondofkodas is.

(Tanufsagh) Effele hÿdegh lelelben valok, hÿdegh helyên
fekwgÿenek a hol az Eeg igên zepên es tÿztan ßellêzÿk, Gÿênge
tÿzta es vekonÿ lepêdêwel takartaffek be, melÿ lepêdêt gÿakorta
megh valtoztas: Az Agÿa Szelê legÿên hogÿ az megh hewêlt
teftêth ÿdeftowa zellel forgathaffa, ha nÿnchen Szellê, legÿezêwel
zellêzzed.

(Eledele) Etele legÿên hÿdegitê es Nedwefÿtê, Salata, Têk

(Itala) Sofka. Itala Vÿz kÿben egÿ kis Fa heat fêztel megh, Vagÿ
vÿola vagÿ Rofa Iulep, kÿth Arpa vÿzzel elegÿtêttel êzwe.

(Oruofsagok) Az Gÿomrara kês hÿdegÿtê allatokath, Rofat,
violat, vizÿ Têkêth, es effeleketh. Ha az Betegnek wdêye, Ereÿe,
+493

es egÿeb okaÿ engedÿk, leg elêzêris mÿngÿaralth Verth kel

Azsonyallatokon is lezén, es az olýanokon kýk hewolkodaffal
vagý hozzu aluuaffal, vagý gyakor fêrêdefêkkel, vagý hýdeg es
Nedwes eledelêkkel vagý gyakorta valo zabalodafokkal, vagý
vnos vntalan valo Etellel mýnth az gyermêkeok, vagý fok rezêgêfkêdeffel,
Nýerfêfegnek es Nýalaffagnak fokafagath gywtêttek
be Têftêkben, ýelêfben Telben, hýdeg tartomanýokban, es Effês
wdêben.

(Ielêy) Effele hýdeglelefben valoknak, Orczaýok fekethe zýnw
Sarga es valamenýre puffadot, Az gyomor zaýa betegês es erêtelen,
Etelth nem kewan, Ees gyakorta fawanýuth bêfêg feol. Az
hýdeglelefnek penýgh el ýwefe nýnchen hertelenfeggel, hanem
ýw laffan laffan, es az Têftnek kwlê rezeý hýdegwlnek chýak
megh, kýben az dêdêrgê rezketes rýtkan efýk megh: Az Têfth
el Nehezwl, es vagion raýta alomnak nagý kewanfaga: Az hewfegh
chýak alýg alýgh es nehezen êregbêdýk nagý igýenêtlenfeggel,
Melýben nýha az hewfegh, neha az hýdegfegh erêztetýk
az Embêrtwl. Az fêl gerýedêt hewfegh penýgh nem olýan erê
buzgo, mýnt az harmad Napý hýdeglelefben, merth fem
megh nem Egeth, Sem az Têftrêl el nem hanattýa az lepleth, fem
olýant Nem leh pýh nagý gyakorlatoffaggal mýnth az Langh, Sem
fêlêtteb valo kewanfaga výz ýtalra az zomýufagh mýa, hanem
mýnth az megh gyutoth Nýers fanak fwftêlgefê ees paraýa,
elêzêr olýan, es annak vthanna ozthon Erês es vgýan Maros.
Elê Napokon ez hýdeglelefben femmý verýtek ký nem wthý
magath, de az vthan valamý kewes, ký Enýwes zabafu es kêwer.
Ez hýdegleles penýgh Týzê Nýolez orath tARTH. Az megh
Bwnefe hat orath. Az pulfus ebben kichýn, lankadot, es rýtká,
ýelêfben az eleyben az hýdeg el lelefnek, Mert az termezêtzêrenth
valo Melegfegh, az hýdeg temerdêk es Enýwes Nedwêffegnek
Mozgafawal fêlêtte megh nýomatýk. Elê napokon az
Výzeleth feýer es vekoný, ký Nýerfêfegnek bêfêgewel tele, Melý
Nýerfêfegh fêleotte ýgê rekezth, es az termezêtzêrenth valo
Melegfegêth el rontýa. Az vthan mýkor ozton az Nýerfêfegh megh
emeztetýk, es annak valamý reze az výzelettel el megýên, Az
vthan ozton az Výzeleth, Vêrê, temerdêk, es zawaros lezê. Az
Hafnak mênefe lagý, Nýers, es Nýalas.

(Eledele) Mýndê Etele ez hýdeglelefben valonak olý legiê
ký emezze az Nýalath es vekonýccha.

(Oruofsagok) Gench fwnek výzeth aggýad ýnnýa.

Machka Têwifnek melÿet chÿak apro lewelebêl vêttenek,
vÿzeth aggÿad ÿnnÿa.

+495

Fekete wrêmnnek vêd vÿzeth, valamely Napon abban acz
ÿnnÿa, az hÿdegleles rea nem ÿw.

Harom ßal vtÿ fweth zakas fêl gÿêkereftwl, megh
ne moffad hanem chÿak meg vakarÿad az gÿêkereth, azald megh
têrd megh mofarban, tegÿ egÿ mogÿoronÿ têrÿekêt hozzaÿa, es
têd egÿ tÿzta beogreben, eos feÿer bort rea, forrald ÿol megh az
Twznel, ad megh ÿnnÿa az hÿdegh lelefnek ÿdeÿen.

Feÿer wrmêth korotlant ronch megh, gÿurd êzwe Sowal,
mÿkor az hÿdeg rea ÿw, abban az menÿth megh ehetyk êgÿe
megh, es egÿ penz ara bort igÿek megh rea, es takaroggÿek
ÿol be.

Az melÿ Chÿga Toban terêrn, zeggÿed annak tekenêÿet, hew
twzhelyên egefð megh, az zÿnthe olÿan lezên mÿnth az kek
pozto, têrd meg es zÿtald megh, Borban awagÿ Eczetben ad
megh ÿnnÿa, foha têbbe nem lelÿ, meeg ha az hÿdegleles Servefbêl
volna is el haggÿa, de ÿo fwtêfêrn igÿa megh.

Katankorot mÿnd gÿêkereftwl metelÿ aprora, erês eczetben
fêzd megh, reggel es eftwe azth aggÿad ÿnnÿa.

Ifthen faÿath, Eoregh chÿalannak magwath, kenkêweth, fa
olayth, Ohaÿath, Borban fêzd êzwe ezêketh, ezzel kennÿed az
Têsteth, Snem erêz hÿdeglelefth.

Szaporá fweth, vthÿ fweth mÿnd gÿêkereftwl fêz megh borban,
ves fel Nehezék zerechÿên Dÿo vÿragoth bele, mÿkor az
hÿdeg el lelÿ, azt aggÿad ÿnnÿa.

Egÿ Tÿkmonnak feÿereth vefð kÿ egÿ talachkaban têlch egÿ
penz ara Egetêth bort reaÿa, gÿwch megh, mÿkor megh fwl, ad
megh ênnÿ.

Ved az Embêrnek ganeÿath, azald megh es têrd
porra, mÿnek elêtte hÿdegleles rea ÿwne, ebbêl Mezben agÿ
megh eonnÿ keth Nehezékêth, awagÿ Borban agÿ annÿth megh
ÿnnÿa, harmad Napra el haggÿa.

Nÿulnak az Maÿath vagÿ az gÿomrath azald megh es têrd
megh, ebbêl keth Nehezékêth Bozza fanak annÿ vÿzeben mÿnth
egÿ tÿkmon heaban ferne, agÿ megh ÿnnÿa.

ßamarnak harom vagÿ Negÿ chÿêp vereth ad megh borban
ÿnnÿa.

Egymodu hýdeglelefrél.

(Hepialus)

Affele Hýdeglelefis, melyben mynd az Hewfegh, mynd az
hýdegfegh egýarant vagion, az Nýalas hýdeg lelefék fele, ký az
egez testnek myndén rezen vagyon. Ennek oka az Erés es (Oka)
+496

wegh zýnw Nýalaffagh, ký laffufaggal megh rothad, es a kýnek
valamý reße ýmmar fél gýuladoth, Nemýnemw reze penýgh meeg
(Etele) megh nem rothadoth. Effele hýdegh lelefben affelet kel
myndénth énný adný az Betegnek, az Melýel hýtwanodýk es
vekonýodýk.

(Oruofagok) Belend fwnek leweleben teorý megh harmath
awagý Negýeth, ad megh ýnnýa.

Spargat, kémenth, vagý agaricumoth fél megh Borban, azth
aggýad ýnnýa.

Machka téwýffeth fél megh akar borban akar výtben, azth
aggýad ýnnýa.

Feýer wrémnek ký fachýart leweth, kémennek, Ifthen faýanak.

Fodor mentanak, Apro boýtorýannak, zaporá fwnek, ana uncia ij.

fa olayban awagý dýo olayban félz megh addýgh hogý az fweknek
lewe el apaggion, tegý ehéz výtazth uncia iij, chýnalý

kené ýreth, es az Hat gerezéth az veseketh, az gýomroth, karokat
es zarakath ezzel kennýed melegén.

(Tertiana) Harmadnapý hýdeglelefrél.

Az Harmad Napý hidegleles gýulad fél az megh rothadot

(Oka) heaban valo Sarga Saartul. Lezén penýgh ez, vagý az maga

tartoýaban, kýth Epe hoýagnak hýwonk, vagý penýgh az Maý

es Lep félleot valo hufnak alatta, es az Belfél rezekek wres

helyeyben, ahonnet ozthon Neha valamý reße annak az Ereken

be rohanwan, az Verhéz elegýédýk. Ez Hýdegleles foglalýa

el azokath az kýk termezetek zérenth Melegék es zarázok,

karchýuk, Eletéknek výtágaban vadnak, az kýk munkahoz,

vigýazafhoz, Szomorkodafhoz, gondokhoz, kewes eledelhéz a

mely Meleg es zaráz zoktattýak magokath, es az kýknek igén

Meleg Maýok vagyon, Merth ez ilýenéknek Epeýék igén zaporodýk,

ýeléfben Nýarban, Meleg es zaráz tartomanýokban

(Ileý) kýwaltkeppen, es Meleg forro Eegén. Ez hýdeglelefben a

ký efýk, azt Nagý Merewédfel valo el hwles foglalýa el, kýben

az Embérnek Testhe ézwe veretýk es vgýan ézwe tétetýk, Mely

hýdeglelefnek ozton az vegeben mýkor el haggýa az Embérth,

gÿakorta az megh ÿndult Saar kÿ okattatÿk. Ebbÿl az vtan az
Hewfegh igÿen hamar fÿl lobban, es mÿnd az egez tÿstre kÿ omol
az w ereÿe zÿrenth, kÿ Erÿs es Nÿlallo hewfegh, kÿt ha kezzel
tapazta3, mÿnthaz az kezedet vgÿan megh gÿaknak. Effele hÿdeglelelben
az kÿ vagÿon, Ez vgÿan Egh, annÿra hogÿ az Tÿtet is

+497

megh Mezÿtelenitÿ, es ÿdeftowa hannÿa vethÿ magat,
es nagy lelekzettel leh, az Szomÿufagh mÿath vgÿan megh Eped
es hÿdegh ÿtalt ker, Alhatatlanfagh es nagy vigÿazas vagÿon
raÿtha, Feÿe faÿ, Es vagion nagy el bufult haraggal. Ennek az
hÿdegnek lelefe tarth legh toab Tÿzÿnket oraÿgh. Neha chÿak
Heth oraÿgh, Neha chÿak Negÿ oraÿgh, Az megh terefe penÿgh
ennek es el hagÿafa, vagÿon fok Melegh verÿtekkal a kÿnek
vgÿan fÿl megÿÿen az Buſſa es vgÿ ſwnÿk megh. Vÿzeletÿ ez
ilÿennek Sarga es Nehez zagu. Ez harmad Napÿ hÿdegh leles
Nagÿ gÿakorta chÿak hecczÿr kerwl az Embÿrre, az vthan el
mulÿk.

Eledele ez ÿlÿennek es maga tartafa ilÿen legÿÿen, (Eledele)

Hÿdegh helÿÿen fekwgÿek, Sok Embÿr az hazban ne legiÿen kÿtwl
az Haz megh melegwlne es megh hewÿlne, Eo magath gÿakorta
hÿdegh vÿzzel megh hÿncÿek, vagÿ rofa vÿzzel, vagÿ vÿola vÿzzel.
Az haznak fÿldere a kÿben fekzÿk, hÿnczÿenek Feÿer Fwznek
lewelet, Szÿleo leweleth, awagÿ rofat, vÿolat, es vÿzÿ Tÿk lewelet.
Hÿwÿÿÿtÿ es Nedwÿÿÿtÿ eledelth egÿek, es annÿt kÿt
keonnÿen megh emeztheffÿen. Kÿwÿ halat, Tÿkot, Foglÿot, Galambot,
Faczÿant, Verebfÿat, Salatat, Tÿkÿt, Katankorot, Arpa
kafat, Tatarkat, hÿgtÿkmonÿat kÿ chÿak alÿgh melegÿÿÿk
megh, ennek is ÿlelÿben chÿak az Szekÿth, Egÿek. Gÿwmÿlch
felebÿl, Chÿerÿÿÿet, Szÿlwat, Szederÿet, Mezeth, Muſtarth es
Sos allatoth fÿmmÿt ne egÿek, ſe fÿmmÿ erÿs allatoth. Bor
ÿtaltul telÿeffeggel el ſwnnÿek, chÿak Fa heÿal fÿt vÿzeth igÿek,
vagÿ Iulepÿs Arpa vÿzeth. Viola Iulepÿth, Mÿgh az hÿdeghleles
raÿta vagÿon, fÿmmÿkeppen el ne alugÿek, (Tanufagh)
ÿnkab erÿffen vigÿazzon. De mÿkor ozton el haggÿa bathor
alugÿek az vthan. Munka, Haragh, Banath, zomorufagh, es ehÿz
hafonlo dolgok igÿen el tawoztaſſanak.

Chÿaba ÿret es Papa fwet fÿz megh ÿo Eczetben (Oruofsagok)
mÿnth egÿ oraÿgh, zwrð megh ruha altal, ezt ad reggel es eftwe
ÿnnÿa.

Tÿkmonÿat Sws megh Egetÿt borban, harom napon reggel enhera es Eÿwe is, eÿth aggyad eonnÿ.

Szaporá fweth vagÿ Chÿaba ÿreth feoz megh Borban, tegÿ annÿ tÿrÿth Borfot hozzaÿa az Menÿth harom Arpa zÿm megh nÿom, mÿkor az hÿdegleles rea ÿw, ad megh azth ÿnnÿa.

Egÿ pohar Malofaban ves kapotnaknak megh tÿrÿth porath egÿ Nehezekÿth, elegÿch eÿzwe, es melegÿn ad megh ÿnnÿa mÿkor az hÿdegh rea ÿw, fekteÿd le az agÿon es takard erÿffen be annÿra hogÿ megh verÿtÿzzek. Mÿkor ozton ÿol megh ÿzzadot, +498

es az hÿdegleles is el hatta, fÿl kel e vagÿ vgian veztegh fekwzÿk, zabad vele. Vegÿ azerth, Rutat, Salÿat, Gezemyÿczet mÿnd egÿ mertekkel, Feÿer Eczetÿt ÿoth kewefeth, tÿrd eoÿwe ÿol eÿkÿeth, Es keofd az karÿara az Pulsus Erekre, es az Nap tarch raÿta, az vthan vÿd el rola, Eÿt harom vttal chÿelekeoggÿed mÿkor zÿnthe az hÿdegh raÿta.

Kapotnakot fÿz megh Borban, elegÿch ehÿz tÿrÿth zerechÿÿn dÿo vÿragot es Fa heath, Mezeth is, ad megh ÿnnÿa.

Feÿer Eb ganeÿat tÿrd porra, egÿ kalan borban ad megh ÿnnÿa mÿkor az hÿdegleles rea ÿw.

Pokot tÿrÿ megh es kend ruhara, eÿt keoffed az homlokara es az Vak zÿmeÿre.

Fÿldÿ gelÿztakath feoz eoÿwe Lud haÿal, es eÿzel kennÿed.

Vthÿ fwnek harom gÿÿkeret egeÿlen tÿrd megh, es elegÿch harom pohar borban es meg annÿ vÿzben, azt aggyad megh ÿnnÿa.

Cÿengÿ fwet fÿz megh borban, ad megh ÿnnÿa.

Szÿmÿlchÿÿ fwnek kÿt deakul Heliotropiumnak Neweznek az magwabol vegÿ Negÿth, tÿrd megh, es az hÿdegh el lelefenek elÿtte ad megh borban ÿnnÿa.

ÿapora fweth az fÿldtwl fogwa harmad ÿÿÿgh mÿnd leweleÿtwl zakaÿ fÿl, feozd megh borban, es ad megh ÿnnÿa.

Porchÿn fwnek fachÿard kÿ az lewet ad megh ÿnnÿa.

Vthÿ fwnek fachÿard kÿ az leweth, katankoronak es Cicoreanak mÿnd egÿ mertekel, tÿÿtÿch zepÿn megh mÿndÿÿknek leweth, elegÿch eoÿwe es forrazd egÿben, tegÿ Nad Mezet keozÿben hogÿ Sÿruppa legiÿn, tegÿ ehÿz egÿ kewes Crÿÿtalt kÿt porra tÿrtel. Eÿth aggyad ÿnnÿa. Eÿ orwoÿlagh az zomÿuÿagot enhitÿ, az Hewÿegÿt is megh oltÿa.

Malwat fÿz megh vÿzben, hÿdegÿch meg az vÿzet, mÿkor

az hýdeg leles rea ýw, az labaýt es ßaraýt ez vÿzzel mofaffad.

Az homlokat is.

Ha mÿkor ozton félétteb megh gÿulad, mÿnd labaýt,

Szaraýt, Karyáyth ez megh Newezéth vÿzben tarchÿa, es agÿ
hýdegh vÿzeth ÿnnÿa ecczêr ýol, zÿnthé az menÿth megh ýhatÿk.

Chÿalannak lewelet, Feÿer Fwznek es Szêlênek

lewelet, egÿ egÿ marokkal têrÿ megh, es erês Eczettel elegÿch
êzwe, kêrêfkêrwl az Pulfufokra az keth karÿara keofd rea keth
orawal annak elétte, hogÿ az hýdeghleles rea ýwne, Nem haggÿa
az forrofagot el ýwnÿ.

Eczetês Nadmezeth uncia j s. Cicoreanak kÿ fachÿart lewet
uncia ij. vÿzeth, drachma iiij, elegÿcd êzwe, ad megh ÿnnÿa, Ez ýtal megh
laffittÿa az hewfegêt es el is wezÿ. Ez megh probaltatoth.

+499

Szarwas zarwaban az melÿ chÿontoth talalnÿ, têrd porra, ad
megh ÿnnÿa vÿzben, Cÿoda haznos.

Fêld Epeÿenek melÿ fweth hÿnak, pÿnkêfd hawaban zêd
megh, abbol vegÿ drachma j. têrd porra, Elegÿch eo3we rofa vagÿ Vÿola
Sÿruppal, uncia j, es hýdeg vÿzzel ad megh ÿnnÿa. Ez probalt
orwoffagh.

Az Harmad Napÿ fattÿu hýdegh lelefnek (Fattÿu harmad
kÿth hÿnak az Doctorok. LezêN Nemelyk az vêrês napÿ hýdegh
Szabafu Sarga Sartul, kÿ az gÿomorban megh leles)
rothad, es erêffen oda ragad az gÿomorhoz. Awagÿ lezêN (Okaÿ)
az Sarnak es Nÿalnak êzwe elegÿêdefebêl. Ebben az hýdegleles
towab <nem> tarth neha tÿzênketh oranal, es mênnel toab tarth,
annÿwal gonozb. Nem hecczÿêr kerwl penÿgh eleo mÿnth az
ÿgaz harmad Napÿ hýdegleles, de TÿzêN Negczêr is, es gÿakorta
fokkal têbzêr is.

Az Eledele effele hýdeglelelben Ne legÿên mÿndeonêftwl (Eledele)
fogwa olÿ, az kÿ hýdegÿt es Nedwefÿt is, de a kÿnek
valamÿ kichÿynne Melegÿtê ereÿe vagÿon. Ez ilÿen hýdeglelelben
valoknak ÿgêN haznal Arpa kafa az kÿben borfot vetêttenek. Es
olÿan Mezes bor, melÿben Ifopoth vagÿ fekete gÿoparth, vagÿ
Spicanardot fêztel megh.

Ha mÿkor penÿgh ez hýdegleles fok (Tanufagh)
ÿdeigh valo, es mÿnd Nap eftÿgh tarth az EmbêrêN, MÿndêN
Napon ênnÿ Nem kel adnÿ, hanem harmadnapban. Toaba ha az
Erêk egeffegêfêk, es nem felê hogÿ az Betegh megh erêtlenêdÿk,

az Betegfegh penýgh nem akar megh ßwnnÿ, Ehêztetnÿ kel az Embêrth. De mÿkor az Erêk megh lankattanak es betegêfêk, Es vêrfênÿês az Betegfegis Shamar megh nem ßwnÿk, beofegêß eledellel kel elnÿ. Itala ennek Fa heawal fêth vÿz legÿên (Itala)
 az kÿben egÿ kewes ifopoth fêztel megh. Az Nÿugodalom ebben haznal: Az munka penÿgh igên artalmas.

Ez Betegfegben lewênek igên haznos Mezes (Oruofsagok)
 Eczetêth ÿnnÿa. Etel vthan valo okadas is ÿo, az kÿn ez hÿdegh leles regÿ, merth az Betegfegnek regÿ volta fok Nÿalas rutfagot chÿnal az gÿomorban, kÿt mÿkor kÿ okadÿk, nagÿot haznal. Az Lep es Maÿ fêlêt valo Hufokat is az oldal chÿontokon alol, igên ÿo Melegh oruoffagokkal tartanÿ, hogÿ az Melÿ ßelek oth vadnak el ozolÿanak, az têbbÿ kêzêt ez igên ÿo.

Szeekfwnek vÿragath, Sarkerepnek, kapornak, mÿndênÿkbêl egÿ egez Marokkal, Feÿer wreomnek fel marokkal, Vêrês rofat egÿ marokkal, Lenmagot harom Nehezekêth, Bakzarwo fwnek magwath harom Nehezekêth, az menÿ ehêz elegh vÿz zwkzegh, +500

forrald fêl hogÿ harmada el apaggÿon, Ebben ozton march Spongÿath. Ezzel meleggeffed az Maÿ es lep feolêth valo hufokath.

Maftix olaÿal, Rofa olaÿal, Szeekfw olaÿal, kel kennÿ, ezêkbêl vegÿ ana drachma iij, Szêkfw olaÿt, drachma j s. ehêz az menÿ Vÿaz elegh, chÿnalÿ kenê ÿret belêle.

(Quartana) **Negÿed napÿ Hÿdeglelefrêl.**

(Oka) Az Negÿednapÿ Hÿdeglelefnek oka az Fekete Saar, merth ezben mÿkor fok gÿwl êzwe, es az termezetzêrenth valo Melegfegtwl ha megh nem gÿêzettetÿk, Vgÿmÿnt maganak hagÿattatoth dologh, gÿwÿtia fêl az Negied Napÿ hÿdeglelefth.
 (Fekete Saar Ketfele penÿgh az Fekete Saar. Eggÿk termezeth ketfele) zêrenth valo, kÿ az Vernek Sêprwÿe es Saara. Az Maÿk megh Egêth, Melÿ mÿnd az Negÿ Nedweffegêknek melÿek az Embêrben vadnak vgÿ mÿnth megh egêth hamuÿa. Es ez Neha az Sarga Saarból, Neha az megh egêth Fekethe Saarból, Neha <de rÿtkabban> az megh egêt Nÿalbol awagÿ, Verbêl lezê. Ez Hÿdeghleles azerth az olÿanokat foglalÿa el, az kÿk Fekete megh egêth Nedueffegêt gÿwitêttenek, Mÿnemwek az Lepe dagattak, es kÿk az Elêth megh egetê hÿdeglelefêketh zenwettenek,

Mely hýdeglelefék meeg yol el nem hattak volth az Betegéth.
Mýndazon által nem chýak az Lepben, de az Maý es Lep fêleot
valo hufok kërwl is, Es az Bel kèzéth valo kemený Temerdék
hartýak kërwl is, az bwêlkêdeo Fekete Saar megh zokot
gýwlekèzný.

Lezén effele hýdegh leles, az Szaraz es Hýdegh termezew
embêrêkên, es az kýk vekoný Sýma Testel vадnak, Eoregh wdêben,
vagý ýmmar el hayloth wdêben vадnak, az kýk gondokkal,
(Okay) zomorusagokkal es banatokkal megh emeztettének, Es lezén
affelekên kýk temerdék, Nehez, es ruth eledelekkel elnek. Ez
ilyenêkben az Fekete Saarnak fokafaga meg gýwlekèzýk, ýelêfben
Eosfel, Es igýenêtlen Egên es tartomanýokban.

(Ileý) Ennek el lelesenek az Eleý nagý hýdegfeggel
kezdetýk, a ký lassan lassan mýnd addýgh Newekêdýk, hogý
fêlêtteb nagý megh hwlefth hoz. Nem olýanth penýgh mýnth az
harmad Napý hýdeglelefben vagýon vgýmýnt Nýlallaffal, hanem
êzwe dèczýêgeffel, melyben az egez Testh az nagý rezketefnek
mýatta vgýan eo3we veretýk. Az Fogak chýkorognak, Az Izek
penýgh es az Chýontok, mýnth valamý Nagý terêh mýath vgýan
+501

êzwe têretnek. El mulwan az hýdegleles, Keferw okadas kèwetkèzýk,
Ebben nem olýan Nagý forrofaggal vagýon az Hewfegh
mýnth az harmad Napý hýdeglelefben, de azert az Mýndên Napý
hýdeglelefnel forrob ez: Az Szomýufagh, az vigýazas, Az Fê
faýas, es egýeb ýelêk, kegýêtlembek ýollehet ebben hogýnem
mýnth az Mýndên Napý hýdeglelefben, De engêdelmesbek hogý
nem mýnth az Harmad Napý hýdeglelefben, Toab tARTH ennek
lelefe hogýnem mýnth az têb hýdeg lelefêknek, es Ebben têb
verýtek wth ký az el hagýafkor hogý nem az mýndên napý hýdeg
lelefnek el hagýafaban. Az Pulfus ebben lankadoth, kichýn, rêfth
az el lelefnek eleýben, Annak vthanna ozthon, Nagý, Erês,
gýakor es gýors. Elfê napokon az Výzeleth vekoný, Feýer es
ýgên Výz zýnw, Annak vthanna valtozo Mýnd Szýneben mýnd
allattýaban. Ez Hýdegleles megh tARTH neha három holnapýgh,
Neha fel eztendeýgh, Neha eztendeigh is.

Eledele ez ilýennek legýên olý, az ký Szelet nem (Eledele)
zêrêz, Dýzno hufth azert el tawoztaffon, es mýndên affele eledeleth
az kýk Enýwefék es ragadok, es Nehezen emeztêk, es
valamelýek az Testêth megh hwtýk es megh zaraztýak. Rêpêfê

allatokkal eljén: Toban lako allatokath el kel tawoztatnÿ, K  wÿ
 halat      nnÿ. Borth t  ztath, Fe  erth, vekonth (Itala)
 es valamen  re Meleg  th   g  ek. F  rd  t tel  effeggel el tawoztaffon.
 Es ch  yak t  rleffel el  n. Ha effele Betegh m  nd  n Napon
 t  r  th borfoth      k v  zben, azth ig  n   l ch  eleke  z  .
 Petrefelm  th m  nd g    kerestwl f  z   l meg (Oruo  sagok)
 Eczetben, zwr   meg ruha altal, az leweth t  lch Borban, feod
   l be es eg   E  el had vg   allan  , reggel i  meth zwr   megh ruha
 altal, es ezth agg  ad Enhe  ra   nn  a. Vg  an azonban march
 ruhath, az fe  eth k    d altal vele.
 Fodorkanak lewelet, k  t ma  keppen Ch  erfa lewelw fwnek
 is h  nak, m  nd aga  tul f  z  d megh borban, ezth agg  ad   nn  a.
 Ig  n p[ro]balt orwo  fagh.
 Bogachkoroban term  t ferget k  lenczeth var   be B  rben,
 k    d az N  yakara vifel  e oth.
 Mog    rfanak z    d N  ers lewelet feoz  d er  ffen megh v  zben,
 abbol ch  nal   feord  th.
 Ch  aba   reth, Papa fwet f  z megh er  s Eczetben, zwr  
 megh, azth agg  ad eftwe es reggel   nn  a.
 T  kmon  ath fws megh er  ffen eget  th borban, Neg   Nap
 Enhera es Neg   eftwe ezth agg  ad   nn  .
 Szapora fweth vag   Ch  aba  reth f  z megh borban, teg   ann  
 +502
 t  r  th borfoth hozza, az Men  t harom Arpa z  m megh n  omna,
 ezth agg  ad megh   nn  a m    or rea   w az h  degleles.
 Kapotnakoth feoz megh fe  erborban, Mezzel, zerech  n d  o
 v  raggal es Fa he  al, azt agg  ad   nn  a.
 Mirrhat eg   Nehezek  th ag   megh malofaban   nn  a, meleg  n
 az h  deg el   wefe el  th eg   Orawal, fekw  d le, takard be   l
 hog   megh   zzagg  on, Ezt harom el   wes el  t kel megh ch  elekeodn  .
 Kapothnak Ola  al kel kenn   az Hata gerencz  t ala
 es az Talpath.
 Eok  r Farknak az N    tenenek v  zeth az g    kerenek eg  
 Nehezek  th, ag   megh malofaban   nn  a, z  nthe akkor m    or az
 h  degleles rea   w.
 Ch  eng   fwnek porat agg  ad borban megh   nn  a.
 Szarwa  nak z  weben az mel   k   talaltat  k, teord porra,
 Sal  at, Diptamu  th, F  ld   fen  w fweth, The mondad fweth f  z  d
 megh borban, eleg  ch ez borban az porth, ad megh   nn  a az

hýdeg el ýwefenek elétte, chýodalatos haznos.
 Maýoranath fêz megh borban, elegych têryekê bele, az hýdeg
 el ýwefenek elétte ezth aggyad ýnnýa, Ez is igên ýo orwoffagh.
 Boroftýannak megh tereoth lewet bocýaffad az Orraban
 mýnek elétte az hýdegleles rea ýwne.
 Rutha olay [!] têlch az orraban es zaýaban az hýdeg lelefnek
 el ýwefe eléth, es mýngýaraftth agý egý zem pefmath zep týtta
 ýo feýer borban rea megh ýnnýa.
 Ifthen faýanak ký fachýart leweth, Ruthanak, Fekete wrémnek
 ana drachma j, Fa olayth, drachma ij. Laurus olayt, drachma j. laffu twznel ezêket
 forrald êzwe, addýgh hogý az lewek el apaggyanak. Ehêz az
 vthan tegý vý výazth týtath olwaztottath, drachma j s. Ebbêl chýnalý
 kenê ýreth, Melýel az hýdeg el ýwefenek elétte Egý Orawal Twz
 mellet kend megh az vefeketh, az hat gerecz chýontokat onneth
 fêlwlwl fogwa mýnd alaygh, az lepeth, az Szarakat, az kêldêkêth,
 az hafath, az Bal keznek tenereth es az Bal labnak talpat,
 az Pulfufokath, az Vakzemeketh, mýngýaraftth fekwfd le az
 Agýban, es takard ýol be, az fêlwl megh ýrt orwoffagok kêzawl
 agý megh ýnnýa Borban, borban, es ezth gyakorta kel
 chýelekeodny, merth ezzel az Negyednapý hýdegleles megh
 gyogwl.
 Korpayabol ký zýtalth lýztêth vegý, Feýer Thémýenth, kýth
 porra têrtel, ana drachma ij. Menthanak ký fachýart lewewel elegych
 êzwe, chýnalý flastr moth, kend ruhara vgý hogý az elfê hat
 +503
 gereczawl fogwa mýnd az Farczygigh ala be kêffed vele melegên,
 Smýnd addigh raytha haggýad mýglen ê maga el efýk rola.
 Mirrhat têry porra ket Nehezekêth, Teoryekel elegych eozwe
 annýwal hogý pilulakat chýnalý belêle, akkorukat mýnth egý
 Bagolý borfok, mýndên nap agý eggýet ez pilulaban enheýra
 neký, mýkor ozton az hýdeglelefnek oraýa el ýwne, az eléth egý
 orawal vagý kettêwelis agý Eotêth benne megh ênný.
 Mýrrhat akkorat mýnth Egý Bagolý borfo zêm têry porra,
 Feýer wrémnek ký fachýart lewewel es Rutaewal elegych eozwe,
 az hýdeglelefnek elétte ad megh ýnnýa.

El fzarazto hýdeglelefrêl.

(Hectica Habitualis)

Ez Allando es el Szarazto megh azalo Febrifth (ha az
 têbbýt annak Neweznek is)nem mondhatnak Hýdegh lelefnek,
 Merth termezet ellen valo hewfegh ez, Ký legh elêzêr az

(Oka)

Szýwnek allattýaban ragad be es zegezédýk, Annak vthanna egýeb tagokat is el foglal mýnd az erés rezeikkel egýetémben. Ez Betegfegh nem Faýo, es az kýkén vagyon, ýngýen sem velýk magokath betegnek lénný, mýwelhogý mýndén rezék egýaranth hewélth megh. Effele Forro Betegfegh ketkeppen lezén: Leg elézér nagyob rezere az Forro hýdegleleféktwl kýk anný hofßara nýulnak, hogý az wdének hozzu volta mýa, az Szýwben valo Nedwefsegéth megh emeztýk. Ez ilýen penýgh nem chýak megh emeztè Forrofagh de el azalo es zarázto, melyek meeg akkor megh leznek mýkor vgýan vадnak az Nedwefsegék. Mýkor penýgh az Szýweth el foglalýak igén megh gýuladnak. Nem kwlémben mýnth az Mechnek langallo volta az Chýerepbél. Vадnak egýebfele zarázto Forro betegfegék is, kýk hafonlokeppen mutattýak magokath az Egý Napý hýdegleleféßez, de az lezén vagý bankodafbol, Vagý haragbol, Munkabol, Napnak hewefegetwl, Etlenfegtwl, zomýufagtul: Ez ilýenékem nem Nehez penýgh megh giogýtaný. De ezékbélis ha melyek az Orwoßlonak tudatlanfagabol zarádafra es el aßaßra ýuthnak. Ees valofaggal azza leznek, bator ký ne mutattak is magokat zýnthé, Ez ilýenth nehez megh gýogýtaný, Sét vgian foha sem lehet, Merth ez ilýennek forro es zaráz termezetýtlwl az Szýwnek zýnthé vgý vagyon dolga mýnth az Széwetnek Belýnek, a ký mýkoron igén el Eegh, hamuwa es semmýe lezén az el zarádafnak mýatta, vgý annýra hogýha félwl rea téltened az Oláýt is fél nem gýuladhath. Ieleý ennek ez Aßbu forro Betegfegnek ýmezék: Az

(Ieleý)

+504

Szémék eréßfen ký kerekédnek az Agýbol, es az Cýontaý vgýan ký déllednek: Az el zaradoth Szémnek heaý be hunýodnak mýnth az aluuo embérnek, De azerth nýnchen az az alomtul, de ýnkab alhatatlanfagtul: Az Szém [!] ruth zaráz chýpak vадnak: Az Homlok on el zarad az Bér: Az Vakzémékén valo hufok el aßnak, es be vaýotnak technek: Az Homlok kemený es ßaraz: Az orcýa ruth es fekete on zýnw: Az Has be eféth mýnthá oth semmý Bel nem volna, merth az Cýontoknal es Inaknal egýeb nem maradoth: Ha tapaztod az Tefet, Bère el zaradot, es ha megh fogod zýnte vgý fél vonhatod mýnth az Bérth.

(Fé Iel)

Fékeppen valo Iel penýgh ez, hogýha eýýk az Betegh,

az Hewfegh megh gýulad az Etel vthan raýtha, es az Pulfus gýorfab lezén, ha ozton az Etelt megh emezthý, az Forrofagh is

az elebbenÿ moggÿaban ßal es allapodÿk. Merth mÿkeppen az
 Meßeth hogÿha megh ãntãd valamÿ Nedwes allattal, Nagÿ para
 es Erẽs hewfegh ÿndul, Igÿ az Erẽßb tagok is az Embẽrÿ teftben,
 kÿk ÿmmar az zaraßto forrofagnak Betegfegewel el foglaltattanak,
 nagÿob hewfegãt ãnthnek kÿ mÿkor az Etelnek Bußawal
 megh ãntethnek. Ez ilÿenẽk azerth olÿ helyẽn legÿenek, hogÿ
 (Tanufagh) hÿwẽs es Nedwes Egeth zÿianak be, kÿ ha termezetzãrenth
 olÿan nem volna, Meftãrfeffel is olÿant kel chÿnalnÿ,
 az mÿnt oda fãlÿeb az harmad Napÿ hÿdeg lelefben megh ÿrtam.
 (Etele) Etele legÿẽn Arpa kafa, Hÿdeg vÿzben megh aßtatoth
 kenÿer, kechke fÿ, Facczÿan, Apro madarak, Kappan, Hÿgtÿkmonÿ,
 Vÿ faÿth, Kẽwÿhal, Salata, Tẽk, Spinacz, Cÿerẽfnÿe,
 Szÿlwa, Pomagranath, Sarga dÿnnÿe, Fÿge, Az Teÿ penÿgh
 (Itala) fãlãtte ÿo es haznos is. Itala legÿẽn hÿdeg vÿz, ÿeleofben
 ha hozza zokoth az Betegh a vÿzhẽz, De abban azerth mertekletẽffeggel
 igÿek, Fa heawal fãth Vÿz is ÿo, Megh vÿzefÿttetãth
 vekonÿ Bor is ÿo. Napÿaban penÿgh gÿakorta egÿek, chÿak ezert
 is hogÿ ecczãr fokath ne kelleffek ãnnÿ. Mÿndẽn olÿ
 dolgot el tawoztaffon az melÿ Erẽ zãkadaffal lãnne. Soha
 (Tanufagh) purgaciot ez ilÿennek nem kel adnÿ, hanem ha az
 ßwkzegh kewanna, lagÿ, hÿwẽfÿtã es Nedwefÿtã Clÿeterth.
 Orwoffagoth mÿndẽnt Nedwefÿtãth es hÿwẽfÿtãth kel be adnÿ,
 mÿnth az kÿth violabol, Rofabol, vÿzÿ Tẽkbãl chÿnalnak
 az Patÿkakban, Awagÿ Salata vÿzeth, Porchÿn vÿzeth, Maak
 vÿzeth, Igẽn ÿo az Feordẽ is ez ilÿen Betegnek kÿt folÿo vÿzbãl
 chÿnaltanak, de az chÿak alÿgh legÿẽn Melegh. Ees fokaÿk az
 Betegh benne ne wlÿẽn, Sãth kecczãr vagÿ haromzor tegÿek
 valamÿ keweffe bele, ifmeth kÿ vẽgÿek, es el vigÿek, es ecczãr
 hÿdegh vÿzben telÿeffeggel be marchÿak, de azonnal onnet kÿ
 +505
 vẽgÿek, Ha ereÿe annÿ Nem volna hogÿ ã maga ezãketh megh
 chÿelekeodhetne, Lepãdãben kel az fãrdãben bocÿatanÿ. Mÿkor
 ozton az hÿdeg vÿzbãl kÿ vezÿk, gÿolch ruhawal tãrãlÿek megh,
 es maas ßaraß lepãdãben takarÿak be, es igh fekteffek le agÿaban.
 Oth ozton lagÿ gÿolchal tãrãlÿek elãzãr az mÿnth zenwedhetÿ,
 Es annak vthanna ez kenãwel kennÿek megh.
 Rofa olaÿth Negÿ Nehezekãt, Tẽkolaÿth harom (Oruofsagok)
 Nehezekãt, Vÿ vaÿath es Dÿzno haÿat mÿnd ez ketfelet Maffel
 Nehezekãt, elegÿch eoßwe ezãketh es mÿnd az Egez Tefteth eßzel

kennÿed.

Kos Têwÿfnek fachÿard kÿ az leweth ket Nehezekê, Borÿu
Baranak veleÿeth harom Nehezekêth, az Menÿ vÿaz ehêz elegh,
chÿnalÿ kenê ÿreth es ezzel kennÿed.

Vizÿ Têk olaÿal, Rofa Olaÿal, Maak olaÿal, ezzel mÿndênÿkkel
ÿo az egez Teftêth kennÿ.

Plantariufnak volth egÿ effele betege kÿwel banth, kÿ
ÿmmar zÿnthe mÿndên ereÿetwl el fogÿatkozot volth, kÿnek
feordê chÿnaltatoth vÿzbêl, kÿben Hollonak az Monÿaÿth habarta,
vgÿan azon Feordêbe megh erêffêdê az Betegh es eomaga kÿ
mênth belêle.

Tÿknak feÿer Melÿe hufath têrd megh, elegÿch êzwe Iuh
teÿel kÿben ves tÿkmonnak zekÿt is es kichÿn buza lÿztêth,
forrald vgÿ hogÿ megh fwrwggÿek, tegÿ hozza egÿ
kewes Nadmezet is. Ennel ÿobbat soha ênnÿ nem adhacz.

Porchÿn fwet kês az gÿomranak zaÿara kÿth mÿ Magÿarul
Iha feÿenek hÿwonk, es az Lep es Maÿ fêlêth valo hufokra.
Mondola Olaÿal is igên ÿo kennÿ, az egez tefteth.

Az kÿtwl megh lehetne vgÿan meleghe Teÿben kellene fêrdê
chÿnalnÿ, de az zegentwl az Nem lehet, azerth melegÿttes annÿ
Teÿet megh hogÿ egÿ lepêdê kecczêrrel vagÿ haromzêrrel êzwe
fowan [!] be takarhaffak az betegê, march az meleg teÿben, es
takard be vele, az vtan ifmet têrêld el az testerêl az teÿeth
mÿkor megh hÿdegêfÿk.

Szaÿ Tÿkmonnak az zekÿth verÿ Teÿben, ees march ebben
lepêdeot hogÿ megh melegwl, takard ezben be.

Vÿola vÿzeth, vizÿ têk vÿzeth, Salata vÿzeth (Sÿÿwre walo)

ana uncia iij. ÿo eczetêth, uncia s. Vêrê rofath, mÿndênÿkfele Sandalom
fat, ana drachma j. Specierÿ diamargariton, drachma s. Camfort granum iij, Saffrant
Maffel penz nÿomonÿth, elegÿch eoÿwe ezêketh, hÿdegên march
gÿolch ruhath bele es têd az Sÿÿwre.

Salata vÿzeth, uncia ij. Eczetêth uncia j. Spetie[rum] (Maÿra ualo)

diarrhodon abbatis drachma j s. Elefant cÿontoth porul, drachma s. Camfort
+506

Maffel penz nÿomonÿth, elegÿch êzwe ezêketh, ees têd az
Maÿra.

(Tanufagh) Effele Betegfegben lewêknek ÿo rofat zagolnÿ,
vizÿ têk vÿragath, Camfort, vÿolath, es effele hÿwêfÿtê allatokath.

Oda fêl ahol az zaraÿ korfagrol ÿrtam, Ennek valo orwoffagokat
talalnÿ oth.

Ez Betegfegben azon kel igyékézný fêkeppen,
hogý mynd kýwl belêl hýdegýtê es Nedwefýtê orwoffagokkal
kel orwoflaný.

(Diuturna) **Regý hýdeglelefrêl.**

Szeek fwnek výragath az lewelenekwl têrd megh mofarban,
fa olaýal elegých êzwe es chýnalý apro pogachýakat beleole.
Smýkor az zwkzegh kewannýa, vgýan azon zekfw olaýban elegých
megh az pogacýat, tetetwl fogwa talpýgh eýzel kend megh az
betegêth, takard be mýngýarafth hogý megh ýzzaggýon, ha bw
verýtek ýw ký raýtha, megh gýogýttia az hýdeg leleft akarmýnemw
legýên.

Mezes borth ýo ýnnýa adný, hogýha az gýomra megh nem
erêtlenêdêth.

Komlot fêz megh zarath es leweleth výzben, azth aggyad
ýnnýa.

Agaricumoth, vagý Reubarbarumot agý ýnnýa, awagý apro
Boýtorýanth fêz meg výzben, azt aggyad.

Seruefbêl valo hýdeglelefrêl.

Kekliliomnak gýêkereth týztýtch megh mýnth az Tormath,
têrd megh, Eftwe têlch borth rea, alýon raýta reggelýgh, reggel
zwrđ le az Borth rola ruha altal, mýkor az hýdegh rea ýw, ebben
agý fel Mezêllýel megh ýnnýa, de addýgh maalt valamýth fe
egýek fe igýek. Ha vgýan megh dagadozot volna is, ha eýten
napigh Enhera mýndêñ Napon eýth adod ýnnýa, megh gýogýul.
Kend megh Meýzel az hafath, zýtalt fowal hýnch be, keferw
lapunak lewelewl ragd be, kêfd be. Probalth.

+507

Mýndêñfele hýdeglelefrêl.

Szeekfwet fêz megh výzben hogý harmad reze el apaggýon,
az Melý Nap el ýw az hýdeg leles, igêñ reggel Nap tamadath
elêth ad meg ýnnýa Melegêñ, mýndêñfele hýdeglelefrêl ýo
orwoffagh eý.

Egý Týkmonnak feýeret vêd egý Talachkaban, têlch egý
penzara Egetêth borth rea, gýuch megh, hogý megh fwl ad megh
eonný.

Beka tekenêth kýth az Výz mellet talalný teorý megh, têlch
bort awagý Eczetêth reaýa, az Megh forralýa, ad megh ýnnýa,
az vthan fekwfd le es takard be erêffen hogý megh ýzzaggýon.

Naranchyot agy Enhera enn̄y, awagy az heath t̄rd megh
es ad megh ynn̄ya borban.
Naranch heat f̄zd egy egez oraygh Eczetben, mofd abban az
feyeth, es k̄fd be kezken̄wel.

Gyerm̄kc̄yenek ABBu betegfeger̄l. (Hectica Puerorum)

Kofnak Feyeth es labayth v̄zben fokaȳg f̄zzed, addigh
hogy az C̄yontyarol az hufa le f̄ȳn, ennek az leweben f̄r̄zzed
az gyerm̄kc̄yeth. Az F̄rd̄ vtan ozton ezzel ez ken̄wel
kenn̄yed megh.

V̄y vayat, Rofa olayth, v̄yola olayth, m̄yndeonykb̄l vegy
huz Nehezek̄th: Iuh farkanak k̄werȳb̄l T̄yz̄enketh Nehezek̄t,
Feyer v̄yazt Nyolcz Nehezekeoth, ez ken̄wel m̄ynd az egez
tefteth kend megh.

Mondola olayt vagy kechke teyet Nadmezely yol megh, ezh
agḡyad vntalan ynn̄ya. Probalth.

Feyer Maakot vegy Huzon Negy Nehezek̄th, az
meny v̄yola olay eh̄z elegh ch̄nyaly ken̄ yreth beleole, ezzel
kenn̄yed m̄ynd̄n napon az egez hata gerez̄yth keccz̄eris
haromzor is.

Termezeth k̄yw̄l valo hwfeger̄l.

Termezetk̄yw̄l valo hewfegh m̄ykor az Emb̄r̄n vagy h̄ydeglelefkor
vagy egyebkor vagyon, Sofkath forraly feol egy marokkal
vad keknek az v̄zeben, az m̄y eh̄z elegh, T̄k magoth healtath,
vgorka magot, Sarga d̄ynn̄ye magoth, es Salata magoth porul
ez̄ek k̄zze elegych, ebb̄l agy ynn̄ya.

+508

Rofa conferuaȳat, D̄ynn̄ye yzw fwet, Borr̄ago deakul Newe,
Eok̄r nyelw fweth, ana uncia, v. elegych ēzwe v̄yola S̄yrupp̄al, tegy
ahoz Camforth granum j. es pefmat is ann̄yth, ebb̄l reggel is Eftweis
ann̄yth agy megh enn̄y m̄ynth egy mogyoro volna.

Termezeth k̄yw̄l ualo h̄ydegsegr̄l.

Machka Mezet, Spicanardot, lauendulat, rofath, ana uncia j. Fa
heat, Sz̄ekfweth, ana drachma s. Saffr̄at scrupulus ij, pefmath, granum iij. elegych
eozwe ez̄eketh, Ezzel kenn̄yed az pulsfokath, az homlokot, az
Vakz̄em̄keth, az Or lykakath bel̄l, es az Sz̄yw̄eth.

(Contagiosus Pestentialis) **Dégēs es veßēdelmes hýdeglelesrēl.**

Gono3 es vezēdelmes Hýdegleles az, ký nem chýak hewfeggel
de Mergēffeggel is gyētrý az Szýweth, Merth az Menyben
Febris, Hewfegnek: De az menyben gono3 vezēdelmes,
Mergēs artalmas allatnak Neweztetýk, kýnek ereýe es vezēdelmes
volta, az kézēnfegēs rothadafnak moggýa fēleoth vagyon. Az
(Honnet lezēn) penýgh zabad akarattýa zērenth vagý belēl lezēn
sterēm mý bennwnk, vagý penýgh kýwl vetetýk be. Neha
penýgh megh lezēn maas okokbol is. Vetetýk be onneth fēlwl az
Egbeol, kýerth Mergēs es dēgēs. Egýeb okokbol penýgh gono3 es
(Okay) vezēdelmes. Az mýnth azerth Galenus mongýa: Keth oka
vagon az dēgēs Febrifnek. Eggýk, az megh vezēth es vgýmýnth
megh rothadot Eg: Mafýk, az Testnek olýfele hýtwan eledeltwl
gywlth Nedwēffegetwl, ký megh rothadoth. Az Dēgēs wdēben
azerth, mýerth foglaltaffanak el az Embērēk dēggel, legh nagýob
oka az Egnék be zýwafa, kýnekwl femmý allath nem elheth, Merth
nagýob rezere az Deogh kezdetýk az kērnýwlwnk valo Egnék be
zýwafa mýa, melý az megh rothadot es megh vezēth parakbol
lēth, Az rothadafnak penýgh kezdetý vagyon, Valamý Dēgēs
Testēknek fokafagatul, Mýnth Výadalban le vagattatoth embērēktwl
kýk el nem temettettének, awagý egýeb oktalan allatoknak
is holth Testēktwl, Vagý penýgh Saros Tooknak, Allo Tooknak,
Barlangoknak, es egýeb affeleknek kýk megh dēgleltettének,
nýarban valo BußBatul es az Egben fēl paralkodafatul, Melý
parakath Mý, vagý az Egnék be zýwafawal, vagý az Etelnek be
vetelewel, vagý egýeb modon is be vezwnk. Azonkézben, azth fem
kel tagadný, hogý Isthen Neha az Embērēknek bwnēkerth,
+509
gonoffagokerth es halalos latorfagokerth, erēs dēgh halalt nem
bochýatana, kýwel az Bwnēknek fwlýos voltath megh
bwntetý, Mýnth az Profetaknal errēl lathato býzonfagýnk vadnak
ýrwa. Mýnth az Ezechýel Profetanak Eotēdýk rezeben: Ime
the Hýerufalem, mýwel hogý az en zentfegēmeth megh fērtēztetted
mýndēn the botrankozafýdban es mýndēn the vlatatoffagýdban:
Enis tegēdet megh rontlak, es nem kedwez az en
Szēmēm. Nem is kēnyērlēk, Harmad rezed Dēggel hal
megh, es ehfeggel emeztēdýk megh the kézētted. (Mýkor uagio[n]
Toabba az Dēgh halal legh ýnkab az Nýarnak kezdetý)
vege fele, Es az Eoßnek kezdetýben ýndul es vezēn kezdetēth,

merth akkor az Eg es az Embêrêknek Testêk, ynkab haylandob
fok okokerth az rothadafara.

Ieleÿ az El ywendê dêgh halalnak, ilyleneok (Ieleÿ az el
zamlaltatnak az mostanÿ Bêlch Embêrêktwl. Elfê kêuetkêzend[ê]
az Ezkendê ydeÿenek valtozafa es nem termezetzêrenth dêghalalna[k])
valo yarafa, Mÿnth Igên Effês Tawaz, Ees forrofaggal
valo Nÿar. Mafoðÿk, wftekês chÿllagok, Le efê chÿllagok. Egên
tecczê hafadozafok awagÿ gÿuladafok, es egÿeb effele latoth
dolgok Eÿel az Egben. Harmadÿk, mÿkor nem chÿak az gÿermêkêk,
de az Eoregêk is hÿmlêznek. Negÿedÿk. Gÿakorta valo
Delÿ es Napnyugatÿ Szeleknek fuuafa Eofel. Eotêdÿk. az Egnek
Seteth es zawaros volta Eofel, kÿ hogÿmar effêth bochÿath,
maga femmÿ Effê Nem lezên. Hatodÿk, az Nehezkês Azzonyallatoknak
akar mÿ kichÿn okbol gÿermêk veztefêk. Hetedÿk,
mÿkor Nÿarban az Effê vthan hertelenfeggel Bekaknak fokafaga
tecczÿk megh, kÿnek az hatok hamu ßÿnw, az hafok penÿgh
Sarga, awagÿ mas kwlêmb kwlêmb fele ßÿnw. Nyolczadÿk.
Fergeknek es Cÿuzo Mazo allatoknak, mÿnth Salkaknak, Bekaknak,
Egereknek, Balhaknak, Chÿmazoknak, es kwlêmb kwlêmb
fele legÿeknek fokafaga. Kÿlenczedÿk az Negÿ labu allatoknak
es Vÿzbelÿ halaknak halalok. Tÿzedÿk, az Madaraknak
fezkêkbêl valo kÿ futafok es Monÿoknak oth el hagÿafok. Tÿzên
eggÿedÿk, az Embêrÿ Eledelnek zwkzege. Tÿzênkettêdÿk, kÿ
mÿnd ezêknel legh ynkab megh ywendêlÿ az dêghalalt, az Egez
ezkendênek hewfegês es Nedwes allapattÿa.

Ieleÿ penÿgh annak, a kÿk megh mutattÿak (Ieleÿ az dêgh
azt hogÿ ymmar el foglalta az Embêrth az Dêgh, hogÿ el foglalt)
fok felek. Elfê: Az Tefth kÿwêl hÿdegh, Belêl penÿgh forro.
Mafoð: Az egez Tefth Nehez. Harmad, az Fê Fay es Nehezêdêth,
Negÿed: az Elme haborgo es zomoru. Eotêd: Alomra
vagÿon nagÿ kewanfagh, Neha penÿgh vagÿon vigÿazas bolondofkodaffal.

+510

Hatod. Az Szêmnnek kÿetlen es valtozo tekentetÿ.

Heted: Etelnek nem kewanaf. Nyolczad: zertelen nagÿ zomÿufagh
es gÿakor okadas. Kÿlenczed: Szaÿnak ßarazfaga es keferwflege.

Tÿzed: gÿakor Pulsus kichÿn es igên Melÿ. Tÿzêneggÿed:

Vÿzeletnek Nÿerfefege, zawaros es bwdês volta. Tÿzênkettêd:

Szeeknek mênefenek fêlêtteb valo bwdês volta. De leg cÿalatkozhatatlanb
bÿzonÿos ÿele, ha az Fwl alath, vagÿ az Holn alat,

Vagÿ az Cÿomb k  zeoth Mÿrigh, awagÿ az Testnek egÿeb hely  n Pokol Var tamad. Melÿ Mir  gy  ok m  kor tamadnak, akkor az természetnek ere  ye, az Testb  l az Merget k   akar  ya w  n  , Es azzal a  th akar  ya megh mutathn  , az Testnek mel  k re  e bantatoth megh, k     r  m  st   magatul az Merg  s Nedueffeg  keth k   tol  ya. Merth ha az Torkon mutatod  k k  , mutatt  ya a  t megh hog   leg   nkab az Ag   vel   bantatoth megh. Ha az Holn alat, az Sz  weth mutatt  ya. Ha pen  gh az C  omb keoz  th, az Ma  ath mutatt  ya.

(Tanufagok) Ha az Iel  k   mmar megh tecczenek, es valam   ol   dolog ellene nem aal, m  ng  arast   azon feleol az mel   felül az Mir  gh vag  on, Ereth kel vagn  . Ha az Fwl melleth, awag   az Aal melleth, awag   az orc  zanak es az Toroknak valamely re  en k   wth az M  r  gh, az Cephalica Ereth kel megh azon felül az mel   felül az Mir  gh vag  on. Ha az Holn alath, az Belf   Ereth, k  th Ma   Ernek h  nak es Lep Erennek, mo  st   pen  gh Bafilicanak h  iak: Mel   Eer ha megh Nem tecczenek, az Medianat kel megh vagn  : Ha az C  omb k  z  th mutatt  ya megh magath az Mir  gh, az Belf   Boka c  onton valo Ereth kel megh vagn  . Ha pen  gh fohul femm   Mir  gh az Test  n k   Nem teccz  k, onneth affel  l kel Ereth vagn  , ahol legh nag  ob fa  dalom es Neheffegh teccz  k, Mel   fa  dalom megh mutatt  ya mel   Erb  l kely  n vert v  nn  . Merth ha az Dereknak f  lf   rezeben vag  on leg  nkab az fa  dalom, az F   Ereth k  th Cefalicanak h  nak kel meg vagn  . Ha pen  gh az alfo rezeben vagion az dereknak az Toroknak alol, az Bafilicat vag   az Medianath kel megh vagn  . Ha pen  gh az leg alfo rezeben vag  on az dereknak z  nthe az fa  dalom, az Terd  n vag   az Boka kel Ereth vagn  , Es ha az Betegnek ere  ye lez  n hozza, b  feggel valo verth kel k   v  nn  . Ha pen  gh az Mir  gi  fnek vag     de  e vag   eg  eb okok Ereth megh nem enged  k vagn  , k  pp  ly  keth kel az N  akara, az Vallara, vag   az hatara, vag   labara vethn  . Ha Ebed awag   Vach  ora etelnek vtanna wth   k   magath az Mir  gh, azonnal okagg  ek az ol  an, es az vthan veg  eon valam   orwoffagoth magahoz, k  re fo  a   ob nem leheth

+511

az T  kmon   l  ktariomnal, Mel  el Maximilianus C  azar k   B  lch es   el  s Fe  edel  m volth, Eelth. Az orwoffagot hozza  a vewen, le fekwg  ek az Betegh, es   ol be takarogg  ek, Neg   vag  

Eoth oraÿgh, ha tēbbig lehet is oth az agÿban fekwgÿek, es mÿndēnkeppen azon erēkēgÿek hogÿ megh ÿzzaggÿon. Ha ilÿen modon megh nem verÿtēzhetnek, Melegh teglat kel az Talpaÿra tēnnÿ, merth ezēk ÿzzadaſth ÿndÿtnak. Mÿkor penÿgh az Beteg ÿzzad, ez wdēkēzben ne alugÿek, awagÿ ne Egÿek es ne igÿek. Az verÿtekēt rola tÿzta lepēdēwel el tērēlÿek. Ahol fekzÿk az beteg az a helÿ ÿo zagu fwekkel legÿēn be hÿntwe. Ees ÿo zagu fwſtēlē zerzamokkal Napÿaban Necczēr vagÿ Eothczēr is megh fwſtēlteffek. Az Fekwē hazat is ÿo gÿakorta megh valtoztatnÿ. Az Verÿtēzes vtan keth vagÿ harom orawal, Erēffÿteſnek okaerth Tÿk hus leweth kel az Betegnek ēnnÿ adnÿ, azth penÿgh (Etele) chÿak laſſan es gÿakorta, merth gÿakorta ÿo ēnnÿ de kewefeth, Merth az kÿk igh taplaltatnak hamarab megh gÿogÿulnak. Tÿk fÿat agÿ ēnnÿ penÿgh kÿth ſoſkawal vagÿ zara3 lemonÿanak kÿ fachÿart lewewel feoztek megh. Elfē Napon, ſemmÿkeppen (Tanufagh) nem kel alunnÿ hadnÿ, hanem bezelleſſel, zēgeſſel, az Fÿlet vagÿ az orrath vonaſſal, Sēt meeg ſērenek zaggataſawal is el nem hadnÿ alunnÿ. Spongiath igēn ÿo Eczetben martanÿ, es az Orra alath tartanÿ. Szomÿuſaga ellen vÿzet kel (Itala) chÿnalnÿ kÿben egÿ kewes Arpath, roſanak kÿ fachiarth leweth vagÿ Soſkaeth, vagÿ zara3 lemonÿaeth, ves, es ÿtalaerth ezth kel nekÿ adnÿ. Az Mirÿgh penÿgh kÿ mutatodÿk, kēppēlÿēketh (Tanufagh) ves oda, es az Mergeth azzal zÿtaſſad oda az helre, awagÿ egÿeb orwoſſagokkal, mÿnth ezzel. Vegÿ (Az Teſtben u[alo] hat Fÿgeth, Tengērÿ zēlēth Negÿ Nehezekēth, mergeth igÿ... Sot keth Nehezekēth, Mezet egÿ Nehezekēth, zÿtaſſad) ezēket Szeekfw olaÿal tērd ēzwe, chÿnalÿ flaſtromot belēle, es Melegēn kēfd az Mÿrigre. Awagÿ vegÿ egÿ Nagÿ vērēs hagÿmath, meſd el az pupÿath, vaÿd kÿ az belÿth, tēlch meg Tērÿekkel kÿth Andromachanak hÿnak, melÿ tērÿekeoth az elēth Salÿa vagÿ rutha kÿ fachÿart lewewel ēzwe elegÿtēttel, iſmet az pupÿat chÿnald rea az hagÿmara fēlwēl, es valamÿwel tapa3d be erēſſen, Swfd megh az Tw3nel, Smÿkor elegge megh ſwl, hamo3d megh az heatul, tērd megh moſarban, chÿnalÿ ebbēl flaſtromoth, keofd az Mirÿgre. Bakzarwo fw magwanak lÿztÿth Len magnak, (Erlelē Oruoſſagok) Szeekfw vÿraganak porath, mÿndēnÿkbēl vegÿ Negÿ Negÿ Nehezekēth, Malwanak gÿeokereth es Feÿer liliomnak gÿēkeret

+512

mýndënykbêl fel fel nehezekêth. Hath Fýgeth, Dictamufnak
lewelet harom Nehezekêth, Fordulo fwnek gýeokereth keth Nehezekêth,
Muftar magoth, Maffel nehezekêth, galamb ganeth Negý
Nehezekêth, Szekfw olayth es Feýer liliom olayth, mýnd az ket
felebêl Týzënketh Nehezekêth, ezêkbêl chýnalý flaftromoth, es
kêfd az mýrigre, Smegh erlely fky fakaztýa.

Kenýernek Belýth, Tengêry zêlêth, Dýzno hayat, Vaýath,
kowazth, Tehen teýet, mýndënykbêl vegý annýth az meny elegh,
elegých egý kewes Saffranth hozza, chýnalý ýreth belêle, eýzel
mýndën Napon kecczêr kêffed, fhamar ký fakad: De az mely
heliën akarod hogý ký fakaggýon, oda az helre tegý egý kewes
Saffranth. Mýkor ozton megh fakad, týztýto es gýogýto ýrekkel
kêffed.

Chýllagh fweth Nýerfeth teorý megh de chýak az
leweleth, kêfd rea az dagadafra.

Apro chýgakath têry megh, keofd rea.

Len magot têry megh zýtald megh, fêzd megh Edês Teýben,
kêfd az Mýrigre, megh fakaztýa.

Atraczelnak gýêkeret fwfd megh, Ohaýal awagý vyaýzal
teord eoýwe, keofd rea, ký fakaztýa.

(Oblato Chýêpwth, de annal az Meleg ruha ýob, výzeletbe
Oruofsagh) march bele, fachýard ký kezéd kêzêth, Sowal hýnch
be az ruhat, de az ruha meleghe legýën, téd fêlwl az Mýrigre.

Annak vtanna Narancýot vagý Citromoth mes kettê, az felet téd
rea, ha eýth cýelekekêd mýndënnapon kecczêr, hamar valo Nap
el ozol az dagadas.

(Oruofsagok) Mýkor valakýn zýnthe rayta lezêth az Mýrigh, az
maga výzeletýth, rutha, Mehfw, es lewendula výzewel elegých
êzwe, ad megh ýnnýa.

Bolus Armenufth egý arany Nýomonýth agý az Mirigýêfnek,
Epêry awagý Rw fw výzeben megh ýnnýa, Sha ezêk nem
volnanak, Arpa výzben, De az elêt fýefd eýth ýnnýa megh adný,
mýkor meeg az Mýrigh raytha kelesenek el nem multh huzon
Negý Oraýa.

Baber magoth healý megh es têrd porra, Egý kalanban ký
ferne annýth eý porban elegých eczetben es meleghe výzben,
ýeleofben ha Forro az Betegfegh, ad megh ýnnýa, takard be hogý
megh verýtêzzek vtanna. Hogýha penýgh nem fooro az Betegfegh,

de rezketesszel ýw el, ezth az porth borban aggyad meg
ýnnýa. Ez igen probalth orwolffagh.

Aloes Epatici, uncia j. Mirrath, uncia s. Saffranth, uncia s.
ezeket t rd megh es borral eleg c d eo we, c nal  bel le pilulakath,
+513

ad megh eonn , fekte d le az ag ban, takard  ol be hog 
megh    agg on.

A  u F geth T   en eot  th, D o bel t k lenczet, Fe er
wrm  th, Rutath, kapotnakoth, Rwh fweth, H m ees N  ten
farkas almath, m nd n kb l veg  harmadfel nehezekeoth, Eok r
n elw fwnek v ragath, C tromnak heat, Galangat, Szarwas
  weben talalt c ontoth, zerech  n dio v ragoth, m nd n kb l
eg  Nehezek  th, t rd megh ez keth porra. Es harom font t  ta
Me ben k nek ta tekath el hantad ve d bele, es ch nal  l ktariomoth
bel le, ezth aggyad eonn .

F ld  Bo zzanak g  kereth mo d megh, Meteld aprora eg 
Mazos fazekban, de bw n leg  n az g  ker, feo d megh fe er
borban f del alath, ad megh meleg n  nn a es takard  ol be
hog     agg on megh.

C nadon at f  z megh Eczetben, ag  eg  kalannal  nn a
az leweben, az vthan ag  eg  Bab   mn  Mitridatomo h rea megh
eonn .

F ld  bo zzanak g  kereth f  d megh  o Borban, ves Me et
bele es t r ek  t, ad megh  nn a enhera.

Ch  ng  fw ola at eleg ch    we T r ekkel, ad megh  nn a.

Foghag math, Sal at, D oth teor  eo we, f  d megh v  ben,
ad megh  nn a.

Scorpio Ola al az S  wet, az vak  m n valo Ere eth, es az
ke  n labon valo Ere eth, hideg n megh kel kenn .

D ch feg s fwnek porat keth nehezek  th eleg ch    we borban
eg  Nehezek T r ekkel, ad megh  nn a, takard be hog  megh
   agg on.

An a Lapunak, k th Marth  Lapunak is h nak
g  kereth t r  porra, ebb l keth Nehezekeoth meleg  Borban ag 
megh  nn a, fekte d le takard  ol be hog     agg on  ol megh.
Rwh fwnek k  fach arth leweben harm nc keth Nehezek  th
ag  megh  nn a eg  Nehezek t r ekeoth ho  a eleg twen,
   af d megh.

Angelica fwnek g  kereth maffel nehezek  th porul eleg ch
   we eg  Nehezek t r ekkel az maga v  ben, ad megh  nn a,

takard be hogý megh ýzaggýon.

Lo Menthanak fachýard ký az leweth, ad megh ýnnýa, es
ê magath az lo mentath fa olaýban feozd megh, kýwêl azzal
keoffed az Mýrigýeoth.

Maftixot keth latoth vegý, az az, Týzêñ hat Nehezekêth
Euforbiomoth Nýolcz Nehezekeoth, Spicanardoth Negýwen Nehezekeoth,
têrd porra ezêketh, Ha gýermeok az Betegh, agý ez porban
+514

megh ýnnýa Egý Nehezeknek harmad rezeth, Ha Newendekêñ
Inas, agý fel Nehezekêth, Ha ýmmar Ferfý, agý egý Nehezekeoth.
Ennek vtanna Eoth lewelw fweth az meny elegh, Melýeth megh
teorwen chýnalý mýnth egý Lapta belêle, azth takard ruhaban es
az vthan teod melegh paraýban, vêd ký onneth azonnal, mefd
kettê es têd az Mýrigre, el vezý mýngýarasth az faydalmath.
Metýngêth mýnd lewelestwl gýekereftwl, Retkêth, Foghagýmath,
Mezeth, Borfoth, Eczetêth, Fêldý Bozza gýekereth, Tormath,
têrd erêffen êzwe ezêketh, es kêfd rea.

Tormath, Retkêth, Foghagýmat, têrý egýben, kewes meleg
eczetês korpaban elegýtwen kêfd az Mýrigre.

Szaporá fweth mýnd gýekereftwl têrý megh,
Eczetben fêzd megh, az lewewel moffad az Mýrigýêth es ala
têrêlýed, az Fweth az Mýrigýêñ alol kêffed rea hogý ala vonnýa
az Mergeth.

Hým lo ganeýath fachýard megh es az lewet borban ad megh
ýnnýa, az vthan galamb ganeýath têrý êzwe Malwawal, chýnalý
flafromoth ebbêl, têd az Mirigre, ezth haromzor chýnalýad rea,
es Eczetês Etketh agý eonný.

Len magh pogacýath fêz megh Teýben es Mezben, Týk zêm
fweth bwêñ akkor bele, azzal kêffed az Mirýgêth. Egý kêtês
penýgh el alýon harmad Napigh is raytha, mýndêñ ketfegnekwl
megh gýogýul.

Rontho fweth ês megh melegh Vaýas výzzel, výobban výobban
gýakorta keofd rea, es ronthýa es el ozlattýa az Mirigýeoth.

Retkêth, Thormath, Dýoth, Fenýw magoth, Foghagýmath vegý
egýenlê mertekkel es Teord êzwe, kêfd az Mýrigre, de mýkor
raytha lezêñ az az, rea kêtêd, týzêñ keth oraýa meeg ne legýêñ
hogý raytha kêlth az Mirýgh, tarch rayta kêtêfth keth oraýgh,
de le ne fekwgýek hanem ýdeftowa ýarýon. Ha penýgh az Mirýgh
egý helrêl mafuwa megýêñ, oth kêfd ifmeth rea.

Liliom gyökereth, vérës hagymath, Len magh olayth fachyard
kÿ es elegÿcd eoꝝwe, ad megh ÿnnÿa, Az Sonkolÿat penÿgh ahowa
akarod hogÿ mënnÿën az Mÿrigh, kÿld oda, es el oda megÿën.

Salÿath, Fÿgeth, rutath, tÿrÿ eoꝝwe es chÿnalÿ belÿle mÿnth
egÿ pogachÿath, keofd rea az Mirigre.

Foghagymath, Farkas alma gyökereth, Rutath tÿrÿ
ÿꝝwe, mÿhelyÿen megh ÿfmerÿd az Mÿrignek ereꝝkÿdefeth es
annak faÿdalmath, azonnal tÿd rea, el allattÿa az faÿdalmath.
Szappanth teorÿ ÿꝝwe Faÿ boꝝzanak lewelewl, mÿkor latod
ÿmmar hogÿ az Mirÿgnek ÿleonfege megh vagÿon, tÿd rea
mÿngÿaralth.

+515

Dÿonak Belÿth, Foghagymath, Feÿer wrÿmnek az vÿragath,
Fekete wrÿm gyökerenek feolfÿ heath, Salÿat, Fÿldÿ Boꝝza gyökerenek
fÿlfÿ heath, Eger farknak gyökereth, papmonÿath, Nÿul
rofa gyökereth, Fenÿw magoth, Borfoth, Saffranth, mÿndÿnykbÿl
eꝝkÿnek vegÿ Negÿ Negÿ Nehezekeoth, Mezeth olwaꝝ megh
taÿtekath hand el, es az Tÿꝝta Mezbel ehÿ tegÿ annÿth az menÿ
ehÿz elegh, Egetÿth Borth is tehÿ hoꝝza, fÿꝝd zepÿn eoꝝwe,
reggel es Eftwe eꝝzel elÿen mÿndÿn Embÿr az peftifnek ÿdeÿen.
Sha az kelewenÿ Mirÿgh kÿ mutattÿa magath, Ebben elegÿch
borban ÿo erÿs borban, ad megh ÿnnÿa, kÿs az Mirÿgre is benne
flaftrom moggÿara.

Baber magoth, iſthen faÿa gyökereth, Dÿokat, rutath, fenÿw
magoth tÿrÿ mÿnd ÿꝝwe, chÿnald wegben, tÿlch tele igÿn erÿs
Eczettel, mÿndÿn napon reggel ebben agÿ kewefeth ÿnnÿa.

Dÿgtwl mÿnth kelyÿen magath embÿrnek oltalmaznÿ.

Mÿmodon Dÿglelteffek megh az Egh es hanÿ modon, oda
fÿl arrol ÿrtham, Ha azerth Egÿ helyÿen megh dÿgleltetÿth, kÿnek
bÿꝝonfaga az deogÿs es Mergÿs Mirÿggÿel megh halas,
Mafuth nÿnchen dÿgleletÿſege, kÿnek bÿꝝonfaga az, hogÿ oth
nem hálnak dÿgÿs Mÿriggÿel. Azth mondom azerth, hogÿ el
mehetnÿ az dÿgÿs helyrÿl az Dÿgnekwl valo helyre de azth nem
vallom hogÿ halala elÿth el meheſſÿen valakÿ, Maas azerth az
dÿgÿs helrÿl el mënnÿ, Mas az Halal elÿth futnÿ. El kel azerth
mënnÿ az dÿgÿs helrÿl (ÿo lel kÿ eofmerettel) de hogÿ olÿ vegre
mënnÿën el valakÿ, hogÿ Iſthen hÿrenekwlis megh halna ha
ÿth maradna az dÿgÿs helyÿen, de Mafhelyÿen ahol nem hálnak

megh marad, Nem kereztjénhöz illendő vallas. No azerth ha
vgyan oth az dögös helyén akar maradny valaký, ilýen modban
tarthattya magath az mýnth megh ýrom.

Elfő gongya erre legyén hogý Ifthen igeýet halgaffa, es
kényeorégýén. Az vthan az Melý hazban lakýk mýndén Bwznekwl
valo legyén, rutfagh es vndokfagh onneth tawol legyén. Az
ablaký be tewe legýenek. ýelűben homýalos [!] es Effűs wdűben,
hogý az dögös Eg be ne mēnnýén. Ha penýgh az ablakoth akarod
megh nýthný, olý ablakot Nýű megh, amely vagyon Nap keletre
awagý Eűakra, azth penýgh chýelekűggied akkor, mýkor
ýmmar vagyon keth oraýa is hogý az Nap fűl kűlth. Rýtkan mēný
ký hazadbol akkor is olýkor mýkor az Eg týzta, meeg akkor is
vgý hogý valamý orwoffagoth vegý magadhöz ký oltalmazzon az
+516

dűgtwl. Hazadban mýndén Napon Twzeth gýwch Chýer fabol,
Apro fenýw fabol hogý azzal týztulýon az Eg, Merth az Twznek
nagý Ereýe vagyon az Egnék týztýtafara. Elewen Twzűn Ezzel
is io gýakorta fwűűlűűd hazadath. Rofmarýnth vegý fel marokkal,
Salýath, Bakfýweth, Feýer wrműth, Maýorranth, Sarga
gýoparth, ezűkbűl mýndēnýkbűl egý egý űzwe Marokkal,
tűrd megh porra es az Elewen twzre ezth hýnchýed. Az
zegenýe az Nepnek hafogadoth Apro fenýw fat awagý az Magwath
tegýe az Twzre fwűűlűný. Az kazdaga penýgh, Aloefűth,
Szűkfweth, Gallia Mofcatath. Ha mýkor ký kel mēnný kűzűnfegűs
([S]zagolný valo) helre, ilýen Almath chýnalý, Ees víűűd veled,
ezth zagolýad: Ladanumoth, drachma iij. Stirax calamitat, drachma ij. Fa heath,
Macert, Szűkfweth, zerechýűn dýoth, ana drachma j. Aloes fath, scrupulus j.
Spicanardot scrupulus s. Mýrrhat, Maűtixoth, Tēmýenth, ana drachma s. Mofchuűth,
az az, pefmath, Ambarth, ana granum iij. ezűketh tűrd megh es
zýtald megh, Maýoran výzeben elegých űzwe az mený ehűz
elegű annýra hogý el igýa, chýnalý ebbűl űagolný valo
Almath. Nýarban hazadban, rofath, výolath, vízý Tűkűth, Szűű
leweleth, Feýer fwz leweleth výtes be hogý hýwűűcchýe hazadath,
Sűth az Haz pagýmontomath Sofkanak ký fachýart lewewel
awagý výzewel hýnteffed, awagý hýdeg výzzel kýben Eczetűth
elegýtűttel. Io űagolný, rofakath, Eczetűth, Camforth, es affele
hýwűűűű allatokath.

(Eledel) Semmý gonozb nem leheth olýankor mýnth Etelben
es ýtalban valo zabalodas. Legýén azert olý az Eledel az mely

kënnÿen emeztê, es ÿo verth chÿnal, es Nem haÿlando rothadafra.

Mÿndenkor penÿgh az melÿ eledellel ezkorban el akarkÿ
is, valamÿ kewes Eczetth legÿên benne, awagÿ valamÿ maas
fawanÿu dologh, Egrês, Cÿtrom lewe, Lemonÿa, vagÿ Naranch.
Nÿarban, Salatawal, Sofkawal, katankorowal kel elnÿ Telben,
Salÿawal, petrefelÿëmmel, Maÿoranawal es Hiſoppal. Az
(Ital) ÿtal tÿzta es vÿzzel elegÿteoth Bor legÿên, Tÿzta bort
es Muſtoth nem ÿo ÿnnÿa. Suma zêrenth mÿndên eledel zarazto
es hÿwêſÿtê legÿên.

Nagÿ munkatul, Futaſtul, zêkêlleſtwl, Tancztul, es
mÿndên olÿ chelekêdettwl az melÿben gÿakorta kel az Egeth be
ßÿnÿ el kel tawoztatnÿ. Az aluuas es az vigÿazas is mertekletêſên
legÿên. Aluñÿ kel penÿgh ÿol be zarloth hazban, hogÿ az
dêgês Eg be ne meheſſên. Reggel az hazath megh fwſtêlnÿ zwkzegês.
Tÿzta es zep lepêdêkkel kel elnÿ kÿben az elêth valamÿ
io zagu allatoth takartal volth. Almadbol reggel fêl Serkenwen,
azon igÿekêzzel hogÿ megh wrefÿcched the magadath. Soha
+517

hafadat megh ne haggÿad kemenÿêdnÿ. Ha kÿ meghÿ valahowa,
Czÿtwartoth ßagolÿ, Ees vgÿan megh is ragÿad. Azzonÿallattal
valo kêzêſwleſnek az fokath ne chÿelekêggÿed, Fêrdêth el tawoztas,
ÿob hogÿ hazban chÿak têrleſſe Embêr magath, Az Feÿet
mÿndazonaltalis, az Melÿ lugban kapotnakoth, Maÿoranath, leuendulat,
Rofmarÿnth, Bakfwet, Salÿat vagÿ Szeekfwet megh forraltal,
mÿndên hetên igên ÿo mofnÿ. Ifÿaknak es az kÿknek
verêk bwſegês, dêgês wdêben igên ÿo Ver vetellel elnÿêk, Snem
chÿak ecczêr penÿgh ha ualamÿ dologh eleÿt nem alÿa, hanem
egÿnÿhanzor. Purgacioth is ÿo vënnÿ ÿelêſben Eoffzel Hipocrateſnek
ſentenciaÿa zêrenth. Banath, Haragh, Gÿwlêlſegh, felelêm,
Nagÿ gondok, Ees mÿndên nehez gondolatok el tawoztaſſanak.
Hanem kêzepzêrenth valo vÿgafaggal es êrëmmel elÿên az
Embêr. Iſteneth ſe feleÿcÿe el.

Baber magoth, Iſthen faÿa gÿêkereth, dÿokat, (Oruoſsagok)
rutath fenÿw magoth, têrÿ mÿnd eo3we es têd wegben, têlch tele
igên erês Eczetttel, mÿndên napon reggel ebben igÿal kewefeth.
Terra Sigillatath egezlen ves vÿzben, es mÿnd addÿgh kewerÿed
hogÿ el olwaggÿon, ebben mÿndên napon reggel
enhera, keth kalannal igÿal megh.
Keth dÿoth, keth fÿgeth, Rutanak leweleth Hußath, valamÿ

kichÿn Soth, t  r  y eo  we, ad megh eonn  y az k  nek akarod enhe  ra,
rea Nem ragad az m  righ, (ha Ifthen akar  ya) Ez orwoffagoth az
m  n  th Galenus es Dioscorides ir  yak. Mithridates k  ral talaltha
volth az d  gh ellen.

Fe  yer Dictamu  ft, H  ym Farkas Almath, Szenth Ianos fweth,
Szapora fweth, Gencianat, Cz  ytwartoth, zarwafnak zarwath, veg  
m  ynd  n  ykb  l ez   kbeol N  yolcz N  yolcz Nehezekeoth, Rutath eg  
Marokkal, eg   keweffe ez   keth t  rd megh, t  d eg   Nag   Arantias
kupaban, es t  lch rea zep fe  yer Bort Neg   p  ynt   th es had azon
modon, Deoghalalnak   de  yben ez borban m  ynd  n Napon reggel
ha  ynalban ig  yal fel poharral, de annak el  tte el  z   r, D   oth es
F  ygeth keth vag  y harom rutha lewellel egg  w  th megh   g  yel, igh
ohatod megh magadat az d  gtwl.

Aloes Epatici, Cinamomi electi, az az,   o Fa heath, Mirrhath,
ana drachma iij. Sz   kfweth, zerech   en dio v  ragoth, Aloes fa  yath, Maftixot,
Bolos armenu  ft, ana drachma, s. eleg   ch eo  we ez   keth es t  rd
porra, Mel  y porbol m  ynd  n Napon ha  ynalban fe  yer borban ig  yal
megh az men   t akar  z, de v   zes borban eleg   ched. Ifthen ha
akar  ya megh oltalmaztatol az d  gtwl, Merth az mel  y wd  ben
Angliaban ama  z Nag   M  righ halal volt, Anno 1348. Ez orwoffagh
m  ynd  n  ktwl megh probaltatoth.

+518

Tablaÿa e3 k  n  wnek harmad  k re  enek.

Forrofagrol valo Orwoffagok
Eg   Nap   H  degh lelef  l
Szwtelen valo awag   Tarto H  deglelef  l
G    tokwan H  degh lelef  l
M  nd  n nap   H  degh lelef  l
Eg  modu H  degh lelef  l
Harmadnap   H  degh lelef  l
Neg  ed nap   H  degh lelef  l
El Szarazto es megh A  alo H  degh lelef  l
Reg   H  degh lelef  l
Serwef  l valo H  degh lelef  l
M  nd  nfele H  degh lelef  l
G  erm  kch  e A   u Betegfeger  l
Termezeth k  wl valo Hewfegr  l
Termezet k  wl valo H  defegr  l
D  g  s es vez  delmes H  deghlelef  l
D  gtwl m  nth kely  n emb  rnek magath oltalmazn  
+519

Dagadafokrol
e es annak febeýrêl ualok
Negýedýk reß.

+521

Praefatio. Elêlýaro bezed.

Az Kezzel valo gyögýtas mýndenkoron az Oruoßlafnak eggýk rezenek tartatoth, es mýnd az ketteonek azon Egý zêr3êý voltanak. Es az kezzel valo giogýtafnak is nem maas térwený vadnak, hanem vgýan azonok mýnth az Oruoßlafnak. De vegre ozton, hogý az Egý Oruoßlafnak meltofaga Fenêßb es bêchwletêßb leonne. Okoffagbol es tanachbol vewek ezth fêl az Orwofok, Es vgý mýnth zabad Térwenýwl magoknak tulaýdonitak, hogý valamý ebben a kezneke munkaya által lezêñ, mýnd azok, az kezzel valo gyögýtoknak es patýkariofoknak meßterfeggel valo zolgalattýok által výtêßfek veghêz. Ezêknek elfê dolgok volth az ký Mênýwlth es helyebêl ký mênth Cýontokath helyere chýnalný, az Megh têrêtteketh penýgh megh igazgatný es helyere zêrzený, Es Nemelyeketh vaffakal megh Nýtný, Megh vagný, ký Mecchený, es megh egetný. Annak vthanna, az Sebêknek, kelebenýêknek, Ees genýetfegge valtozo dagadafoknak is gyögýtafa eo nekýk hagýattatoth, melyekre ýrrel be kenth ruhakath tezneke. Egýeb kwlfê Nýawalýak, kezzel valo gyögýtas nekwl is megh gyögýttathatnak noha, de azerth neha ez ýllyenêkhêz is hozza Nýulnak. Mýndênêknek ýolleheth eredetêk vgý mýnth az belê Okokbol lezêñ, kýnek megh tanulafa es gyögýtafa Nýlwan valo Orvoßlas. Sêth mýnd azoknak is kýk kýwl lezneke es efneke, az Orwos tuggya okath, ký meeg az kezzel valo gyögýtonak is igazgattya chelekêdetýth, vgý hogý az Orwos, Okoffagawal: Az kezzel gyögýto penýgh, az ê kezenek gyakorlafawal chýelekeggýek.

+522

Dagadafokrol kýk termezeti
ellen lezneke.

Az mýnemw Nýawalýak az Têßtnek kwlfê rezeýben az Nedweßfegêknek vetkeýtwl newekêdneke, azok lezneke neha dagadaffal, neha dagadafnekwl. Mýnd az keth felek penýgh, Nemelyek az Verbêl, Nemelyek az Nýalbol, Nemelyek az Sarga Saarból, Nemelyek az Fekete Saarból. Nemelyek az Verneke Sawoýabol, Nemelyek Szêlbêl, Nemelyek ezêknek êzwe

elegywleſſekbeol, leznek. Az Nedweſſegh penygh az kyb  l lez  n,
vagy Er  s ch  pk  d   es rago, Vagy laſſu es z  lid, ky awagy
ch  yak az Bwrth f  lwl, awagy az Bwrrel eg  yet  mben az alatta
(Tendo) valo Huſth is, awagy az temerd  k Erekkel es   nas kötelekkel
(Adeni) kéréſkérwl v  th huſnak is vege  t, awagy az Spongia
zabafu puha huſtis, el foglal  ya az Teſtben, Es azth a rezth a
kyben vagyon, vagy az    maga termezetyre valtoztatt  ya, (m  nth
(Elephantiaſſiſ)) az meg teccz  k az Bel pokloſſagban, Es az Fe  yerzabafu
(Alphos) r  tka darabos   epl  ben) Vagy penygh az eo
valofaga z  renth ky omolwan, olyanna ch  nal  ya az m  nemw
eo maga.
(Ok  y az Annakokaerth, m  nd  nyknek oka, Nem  nemw
dagadafnak) termezetsk  wl valo oly vetkes Nedueſſegh az ky
vagy   zwe rakodafbol, vagy fol  afbol g  wl eo  zwe. Az termezeth
k  wl valo   zwe rakodas, laſſufaggal lez  n, azokbol az Nedweſſeg  kb  l
mel  yek az Teſtnek valam  ly rezenek oztattak el. Merth
m  kor az a Reá oly er  telen, hog  y az oda ch  orgo eledelth, maga
allapatt  ara valtoztatn  y nem eleg, Vagy anny  ra
megh vez  th hog  y azth megh rothazt  ya, es az megh leoth rutfagoth
magatul el nem wzhet  y, zwkfegkeppen abbol termezetsk  wl
valo rakodas lez  n. Az Fol  yas penygh, az Teſtnek valam  y
rezeben g  orfafaggal valo be futafa az Nedweſſegnek, ky
fokkal t  b annal, az meny annak az re  nek taplalafara zokas
+523
z  renth elegh volna. Ennek bell   ok  y: Az folhato (Bell   ok  y az
Materiaknak fokaſaga: Az ch  pk  d   er  ſſegh es dagadafnak)
vekon  fagh: Az oda wz   reznek ere  ye: Az vtanak tagaſſaga: Az
magahoz be vew   reznek er  tlenſege, Es annak az helynek arra
valo haylandofaga. Kwlf   lathato ok  y penygh, Megh (Kwlf   ok  y)
t  res: El romlas: Seb: M  n  wles: Es m  nd azok valam  lyek
fa  dalomnak vagy hewſegnek ere  wel az fol  aſth hozzak.
Az Mel  y N  awal  yak penygh az Teſtnek kwlf   reze  yth el
foglal  yak, vagy az bwr  n f  lwl leznek azok, Vagy az Teſt  th
megh l  kazt  yak es megh vndok  tt  yak: F  lwl leznek ez  k:
Dagadas. Kemen  y huſnak feol Newek  deſe. Pattagozas. Az
Dagadafok azerth ez  k. Twzes n  lallo dagadas: (Dagadafok)
Szel  s kemen  y dagadas: Nag  y dagadas: Magas dagadas: Lag  y
dagadas: Orbancz: F  nek v  zes Nedweſſegtwl valo megh dagadafa:
Ig  n kemen  y dagadas m  nth az k  : V  zes Nedweſſegnek

gýwleſetwl valo Tékéſſegh: Szeltwl valo dagadas: Innak megh
 chýomozaſa kýth Magýarul Ganchýunak hýnak: Gelýwa az
 Torokban: Fwl melleth valo dagadas: Fene. Fél (Fél neukédét hufok)
 newekédeoth Hufok penýgh ýmezék. Pokol var: Twzes es fáyo
 kelewený ký akkora mýnth Fel Týkmoný: Szaaron valo Fekete
 dagadas ký akkoru mýnth egý Bagolý Borſo: Futoſo Mýrigh ký
 vagýon neha az Torokban: Chýomo az Izben. Pattagozaſok (Pattagozaſok)
 Ezék. Szémén valo olý pattanas, ký az Szémfennek
 eléſſegeth el vezý. Szémnek feýeren valo hoýagos pattanas.
 Orczan valo pattagozas Napnak hewſege mýa. Verýtek,
 Folýoſo, Rwh, Výzketes, Ruth Szémér, Orczan valo pattagozaſok
 Bel pokloſſagh mýa, es mýndénfele zémélchýék, Talpon valo hus
 Newekédes mýnth egý zémélchýeo, Talpnak awagý Tenernek
 daraboſſaga. Ezékrél azerth mýnd, ýrnóm kel valamýth mýndénýkrél.

Twzes dagadaſrol. (Phlegmon Inflammatio)

Az Twzes dagadas femmý nem egýeb hanem termezeti kýwél
 eoſwe gýwlth dagadas, fén wlé es hewſeggel kéréſkérwl vetetéth,
 ký akkoru mýnth Egý Týkmoný, Ennek zýnthe olýan véréſſege
 vagýon, mýnt az twznek ſwteſetwl lezén awagý az Férdétwl. Az
 twzeſwleſetwl penýgh olý buzgo Hewſege vagýon, mýnth a Eegne,
 melý Hewſege kýlýeb kýlieb terýed, Nagý Nehez es Melý
 Nýlallaffal, kýtlwl oſton lezén kegýétlen fáyafa.

Oka ennek az Ver, ký nem chýak az Bér ala ragadot, (Oka)
 de az Bér alat valo hufrais ký folth az Erekbél, Merth mýkor az
 +524

Nagý Ere, az Elteté Ere is, modnekwl valo fok vertwl megh
 terwlnek, annak bantaſatul ký vetýk az Verth az kichýn Erekre,
 azok íſmeth az ígén apro vékonka Apro Erekre, Akkor oſthon
 azoknak folýaſokon az veér megh nem tartoztathatýk, hanem ký
 folý az wres helyekre, melýek az Teſtnek fē heleyben vadnak,
 yeleoſben az Elteté Erekkel es Inakkal kéréſkérwl veoth Hufokban,
 Inakban es Hartýakban. Ez reſek azerth mýkor az folýaffal
 tele telnek, Ennek beoſegetwl terwlnek ký, zaggattatnak, es az
 forro vernek hewſegetwl megh gýuladnak, es fáýdalmath hoznak,
 Merth az Veér ký ýmmar megh gýwlekézét, megh rothad es megh
 twzeſwlth.

(Oruoſſagok) Legh elézér, ha valamý Ok ellene nem
 aal, Ereth kel vagný. Ha azerth az twzes dagadas Embérnek alfo

rezen vagyon (mýnt peldanak okaert ha az Terdén vagion) akkor
Ereth az fêlfê rezen kel vagný, 3wkzeg penýgh megh vagný az
karon vagý az kwlê vagý az Belfê Ereth, az az, Az Bafilicat
vagý az Medianat. Ha penigh az Twzes dagadas az Feolfê rezen
vagian Embêrnek, Verth az alfo rezen kel vënný.

Fwlben ereztê fweth, Naranch heath feoz megh borban, arpa
lýztel elegých eo3we, chýnalý lagý flaftromoth ebben, es kêfd
rea, ha nem nagý az faýdalma.

Vthý fweth, Lenchýeth, Szep3êleoth, kenýer belth rofa olayth
têry eo3we, chýnalý lagý flaftromoth, es kêfd rea ha nagý
az faýdalma.

Naadnak leweleth Nýerfeth têrd yol megh, flafrô moggýara
kêfd rea.

Erdeý Borfoth, keferw Babnak is hýak, Arpa lýztel elegých
eo3we vÿzben, keofd rea.

Anýa laputh Nýerfeth teorý yol egyben Mez3el, kêfd
azth rea.

Vad kendêrnek teord megh az gýêkereth, Ees flaftrom
moggýara keofd rea.

3apora fwnek az feolfê rezeth têrd megh yol, kêfd rea ha
fokaýgh tartana az Twzefwles.

Maaknak leweleth, mýnd az Maak tokawal es arpa lýztêth
chýnald eo3we, keofd rea.

Belend fwnek lewelet es magwat teord eo3we kêfd rea.

Fêldý Têkeoth de az gýeokereth Borban fê3d yol megh,
flaftrom moggýara kêfd rea.

Faý Bo3zanak es Fêldý Bo3zanak leweleth teord
ê3we arpa lýztel, es kêfd rea.

+525

Bu3a lýztnek korpaýat igên erês Eczetben kewerd bele es
kêfd rea.

Bu3a lýzteoth habarý eo3we olayos vÿ33el vagý Mezes vÿ33el,
kêfd azth rea.

Bu3a kenýereth Mezes vÿzben fê3 megh, têrd ê3we Cýomborral
es vthý fwel, keofd rea.

Fagýalfanak az lewelet feozd mez [!] vÿzben, keofd rea
flaftrom moggýara.

Akarmýnemw Fanak Makýat Nýerfen têrd megh, es kêfd rea.

C3ýgakath mýnd heaftul teorý yol ê3we, chýnald ruhara, es

kêfd rea.

Buza lÿztêth habarÿ eo3we rofa olaÿal awagÿ Szeekfw olaÿal,
keofd rea.

Ros lÿzteoth, es Bakzarwo fwnek magwanak lÿztÿth, habard
ê3wen, /!/ leg [!] magh olaÿal, keofd rea.

Feÿer fw3nek leweleth es Malwath teorÿ eo3we, a3th kêffed
rea.

Nÿers vborkath vagÿ kettê, awagÿ valamenÿre têrd meg, es
kêfd rea.

Porchÿn fweth teorÿ megh Nÿerfen, elegich ê3we feÿer liliom
olaÿal, keofd rea.

Kapoztath vagdalÿ megh igên aprora, elegÿch ê3we Belend
fw olaÿal, keofd rea.

Fêldÿ mohoth feo3 megh vÿ3ben, porchÿn fwnek kÿ fachÿarth
lewewel elegÿch eo3we, keofd rea.

Szelêš kemenÿ dagadafrol. (Phÿgetlon Panus)

Szelêš kemenÿ dagadas, kÿ nem magas, le3ên a3 Holn alath,
a3 Fwl melleth, es a3 Cÿomb kê3êth, Le3ên hafonlo okokbol (Oka)
mÿnth a3 Tw3es dagadas, es ÿeleÿ is a3onok vadnak. Ez (Ieleÿ)
igên kêfêre erÿk megh. Le3ên Betegsegh vtan gÿakorta, awagÿ
valamelÿ reznek faÿdalma vthan, melÿ faÿdalom kezêrÿtêtte oda
a3 Chÿorga3th, a3 Spongia zabafu puha Hufra.

Szara3 Fÿgeketh feo3 megh, vÿ3ben, kêfd rea (Oruo3sagok)
fla3trom moggÿara.

Eokêrne3 Nÿers ganeÿath 3êdefd a3 Me3ên, Ees fla3trom
moggÿara kêfd rea.

Labdat fê3 megh vÿ3ben, awagÿ teord vgÿan Nÿerfen megh,
keofd rea.

Okado hagÿmath kÿth Sa3hagÿmanak is Neweznek, têrd
+526

ê3we Arpa lÿztel es keofd rea, de Dÿ3no haÿat is tegÿ kê3ÿben
es vgÿ teord eo3we.

Machka têwÿffet es vthÿ fweth têrÿ eo3we Sowel, têd rea
fla3trom moggÿara.

Ifthen Faÿath Arpa lÿztel es vÿ3es Olaÿal têrd ê3we,
kêfd rea.

Corÿandrumoth Bab Lÿztel têrÿ ê3we, es keofd a3th rea
fla3trom moggÿara.

Balha fweth rofa olaýal akar penýgh Eczettel teorý eozwe,
 es keofd rea.
 Machka Mezneke leweleth, zarath, es Magwath tẽrd ẽzwe es
 keofd rea, akar penýgh fachýard ký az leweth march ruhat bele
 es tẽd rea.
 Keferw lapunak gýẽkereth Dýzno haýal tẽrý ẽzwe,
 kend az lapunak lewelere, keofd rea.
 Kakas tareý fweth Eczetben vagý Mezben teord ýol ẽzwe,
 elegých eozwe, keofd rea.
 Eokẽr farknak az leweleth teord megh, paraşban Melegých
 megh, es keofd rea.
 Malwath tẽrý megh, legých ẽzwe Arpa lýztel es kẽfd rea.
 Feýer liliomnak gýeokereth feozd megh, az vthan tẽrd eozwe
 len magnak Lýztýwel, kẽfd rea.

(Phýma Tuberculum) **Magas dagadafrol.**

Ez magas dagadas, melý az Twzes dagadafnal es az Szelẽs
 kemený dagadafnal valamenýwel kýlşeb, Nýluavalobis, lezẽn az
 Spongýa zabafu puha hufon, ký kewesbe vérẽs es nem annýra
 (Oka) faýo mýnth amazok, Merth nem az Týzta verbẽl ýw, hanem
 affele verbẽl az melýhẽz valamý kýs Nýal elegýeodeoth.
 (Oruofsagok) Konkolth es Kafath tẽrý ẽzwe, zýtald megh
 zepẽn, terpentýnawal elegých eozwe, keofd rea.
 Eger Farkat fẽz megh Mezben, ezt kẽfd rea.
 Lenchýet es megh hamozoth Almakath feoz Eozwe výzben,
 annýra hogý mýnd ẽzwe olwaggýanak, elegých eozwe rofa Olaýal,
 melegẽn teod rea, az Faýdalmath megh laffýttýa es megh is
 erlelý.
 +527

Pokol Varrol.

(Carbunculus Anthrax Ignis Perficus)

Az Pokol varnak Eredetý vagýon az Verbẽl, (Oka)
 De nem az Vekoný verbẽl es ýobol, hanem az temerdẽk, fekethe
 forro, es rothadoth verbẽl. Ez valamely reben az Teftnek (Iele)
 ký wthý magath, azonnal azt megh egetý, es kẽrẽfkẽrwl egẽ
 pattagozafokath ýndýth. Az Egefnek penýgh ereýewel az vthan
 fekete vagý Hamuzýn zabafu Var lezẽn raýtha. Ennek faýdalma
 es hewfege kẽrẽfkẽrwl igẽn meşbe el hath az testẽn, es fẽlẽtte
 nagý betegfeggel vagýon. Az megh gýuladoth reş foha genýetfegge
 nem valtozýk, de az forrofaghtul megh Egwen, az rothadoth

teftnek vëlgÿet kÿ vethÿ, Melÿ onneth kÿ eſwen, annak az helÿe
 Nagÿ Meelÿ vndokſagos Seb lezÿen. Az pokol (Ketfele Pokol Var)
 Varaknak Nemelÿk zÿlÿd, melÿ lezÿen chÿak valamÿ gÿuladaſbol
 es zÿlÿd rothadaſbol, De Nemelÿk vezÿedelmes, merth Mergÿs,
 mÿnth az kÿ lezÿen az dÿgÿs Mirÿgh halalkor.
 Ennek orwoſlafath igÿen ÿo Ver vetelÿen el kezdenÿ, (Oruoſsagok)
 annÿt kel penÿgh kÿ vÿnnÿ hogÿ vgÿan el aÿulÿon bele, de az
 kÿ Erÿs wdÿÿeben vagÿon.
 Vthÿ fweth Nÿerfeth, Megh feoth Lenchÿeth, es kÿz kenÿerneſ
 belÿth tÿrd ðÿwe. keoſd rea.
 Pap monÿa fwnek az lewelet fÿzd megh vÿzben, tÿrd megh
 es keoſd rea.
 Momortica olaÿth, vÿrÿs olaÿth, Gÿk Olaÿth, Roſa vÿzeth,
 Tÿkmon feÿerth, chÿnalÿ ðÿwe, kÿſd rea.
 Kÿrÿſfanak vÿd vÿzeth, Embÿr ganeth elegÿch ðÿwe azzal,
 kend ruhara, keoſd be vele.
 Arwa chÿalanth, pokkal, leggÿel, Ohaÿal teorÿ ðÿwe, kÿſd
 rea es tarch oth harmad napÿgh.
 Tÿkmonzekÿth, Papmonÿath, Tÿrÿekeoth, Temſoth,
 Egÿt Bort, Saffranth, Bechÿzappanth, tÿrÿ ðÿwe, azzal kÿſfed.
 Tÿk hurt tÿrÿ megh, keoſd rea.
 Egÿ Elewen gÿlÿztath kÿs rea, alÿon huzon Negÿ oraÿgh
 raÿta, az gilÿzta is megh hal, az pokolvarat is megh ðÿlÿ.
 Teophraftus irÿa.
 Nÿers Tehen hus pechenÿet keos egÿ daraboth rea, alÿon
 harmadnapÿgh raÿtha.
 Vÿrÿs hagÿmat, Saffrant, Rutath, Fÿget, kowaÿt, O haÿath,
 tÿrÿ erÿſfen ðÿwe, azzal kÿſfed.
 Olwaÿd megh az Szurkoth, Mezzel es Tengeorÿ zÿlÿwel vagÿ
 aſſu zÿlÿwel elegÿch eoÿwe, kÿſd rea.
 +528
 Galamb ganeÿath, Meÿeth, Len magnak lÿztÿth tÿmporald
 eoÿwe, eÿt keoſſfed rea.
 Ledneſnek az Lÿztÿth Mezzel elegÿch, kÿſd rea.
 Kapoÿtath teorÿ eoÿwe Sowal, keoſd rea.
 Coriandrumoth tÿrÿ eoÿwe Tengÿrÿ zÿlÿwel, es keoſd aÿt
 rea flaſtrom moggÿara.
 Aſſzu zÿlÿth tÿztÿch megh az heatul, tÿrd ðÿwe Rutawal,
 keoſd rea.

Fagyalfanak lewelet fēzd megh vȳzben, kēfd rea.

(Tanufagh) Az pokol varnak penȳgh kērnȳeketh tarcȳad ȳgh,
Rofa vȳzeth, Eczetēth, Bolus armenufth eoȳwe elegȳch, eȳzel
kennȳed be az kērnȳeketh.

(Tanufagh) Hogȳ penȳgh az pokol varath mȳnd gȳēkereftwl
helȳebēl kȳ zaggaftad, Ezth chȳelekeoggȳed: pomagranatoth
fawanȳuth aprora vagdalwan fēzd megh Eczetben, az vthan tērd
ēȳwe, kend ruhara, kēfd rea.

(Furunculus Kelȳs) **Egȳ Galamb monnȳ dagadafrol.**

Eȳ dagadas chȳak azkoru mȳnth egȳ Galamb Monȳ, kȳ az
mȳgh megh gȳwl az Bwr alath, igēn laffu, De ha fēlwl ȳwend
az bwrēn, Twȳes es faȳo leȳēn. Maȳd hafonlo ȳabafu az Twȳes
dagadalhoz, Az Teftnek kichȳn rezeth foglalȳa el. Megh genȳetfegēfēdȳk
ez is mȳnth az twȳes dagadas, kȳ Nem az Tȳȳta es
ȳo Verbēl leȳēn, hanem az Temerdēk rothadoth verbēl, de nem
olȳan igēn rothadotbol, mȳnth az pokol Var. Magȳarul igazan ez
az Kelȳfnek kȳth Neweznek.

Buȳabol chȳnalth kowazt tegȳ rea, megh fakaztia.

Feȳer vȳragu folȳo fweth tēȳ megh, kēfd rea.

Tengēȳ ȳēleoth, elegȳch eoȳwe O haȳal es Meȳzel, Sowel
is, kēfd azth rea.

Aranȳ gȳeoker fwnek az gȳēkereth feozd megh Bor Sēprwben,
kēfd rea.

Mȳnd az keth fele Cȳalanth teord eoȳwe, es keofd rea flaftrom
moggȳara.

Erdeȳ Vborkanak gȳēkereth terpentȳnawal elegich ēȳwe es
kēfd rea.

Feȳer liliomnak gȳeokereth feozd megh vȳzben, Es O haȳal,
fa olaȳal tērd eoȳwe, keofd rea.

Kakas tareȳ fweth chȳak az leweleth, Eczettel vagȳ Meȳzel
tērd eoȳwe, keofd rea.

+529

Buȳa lȳȳtēth vȳȳes olaȳal habarȳ eoȳwe, es teod rea
melegēn.

Gonoȳ Pattagoȳafokrol.

(Epinictis Terminthus)

Eȳ pattagoȳas Vēȳes es valamenȳre ȳederȳes (Epinictis)
ȳabafu, kȳ Eȳel leȳēn leg ȳnkab. Magatul megh ewefēdȳk,
es verrel elegȳ valo genȳetfegh folȳ kȳ beleole, kȳnek valamȳ

hafonlofaga vagyon az pokol varhoz, chyak hogý laffub ez es
kyffeb is annal.

Ez Fakadas vagyon anný mynth Egy Bagoly borfo, (Terminthus)
ky lezén az forro es megh fwlt vebwl, [!] hafonlo Nagýfaggal az
félfélhez, de ennek pattagozafa Fekete ees kerekdyd, ky az Eges
mya vgyan megh chýerepezýk belél, kyth ha megh vagz, genýetfeget
talalz alatta.

Kechke awagy luh ganeth elegych ézwe Eczettel, (Oruofsagok)
es kend be vele vagy kéfd rea.

Kapoztath vagy megh aprora, elegych ézwe arpa lyztel es
keofd rea.

Vthý fweth tery megh es keofd rea.

Vborkanak az leweleth terd ézwe Mezzel, keofd rea mynth
egy flastromoth.

Feýer wrmeth fez megh vyzben, kéfd rea.

Coriandrumoth teorý eo3we Tengery zeleowel es Mezzel,
keofd rea.

Kechke awagy wné Teýeth vegy, Martogas ruhat abban es
teod rea vnos vntalan.

Lagy dagadafrol.

(Oedema Vndimia)

Az Faydalom es forrosgagnekwl valo lagy dagadafokban, sem
hewfegh, sem veréffegh nyñchen, de Feýerzyñw es Nagy az
dagadafa, kyth ha vyoddal megh nyomz, keweffe awagy ecchepne
sem faý. Ez penygh ketfele. Az Eggyk ézwe gywl (Kethfele lag[y]
es kerwlety vagyon. Az Mafyk el ky dagadas)
teryedeth es el ky ozloth. Ez ilyen vagy az Nyers Nyalas
Verbél, Vagy az Maýnak vetkebél, Vagy az myth Embér az (Okaý)
teftben be veoth annak vetketwl, terem: Ky az Elteté rezekebe
be menwen, es az é allattyokra nem valtozwan, hanem laffan
oth megh gywlwen, bwélkeodny fogh, es azth az refth fél
dagaztya, Sha megh nyomod az vyoddal az helye oth marad,
+530

Mynth az Affzu korfagban. Az gono3 el vezeth abrazatban, es
az Vyz korfagban, Neha chyak az labak, neha penygh mynd az
ege3 Tefthis megh dagadnak. Az igaz lagy dagadas penygh nem
az Nyalas verbél, hanem az heaban valo Nyaltul lezén, ky vagy
chyak vyzes, vagy Taknyos. Vagion legh ynkab ennek eredety
az Fenek chýorgafabol. Ide tartoznak az Vyges dagadafok, kyben

vagÿ Citrom ßÿnw Sarga Vÿz, vagÿ az Vernek Savoÿa gÿwlekÿzÿth,
kÿnek Nemebÿl valok, az Bÿr alat el folth Vÿz korfagh:

Az Agÿ kaponÿa es Bÿre kÿzÿth ÿzwe gÿwlth Vÿz mÿa valo
dagadafa az Fÿnek: Vÿz mÿa valo Tÿkÿffegh, es egÿeb effelek.

(Inflatio Ehÿz Hafonlok az Szeltwl valo dagadafok is, az
Szeltwl Valo Melÿben Szel vagÿ valamÿ termezetskÿwl valo para
dagadas) rekeztetÿk megh. Effele az Hafnak nagÿ fÿl fuualkodafa
mÿnth egÿ Dob, Egÿebfele fÿl fuualkodafok is az Bÿr
alath, Az Cÿontok hartÿaÿban, Az Elÿ erekkal es Inakkal megh
kÿrnÿekÿztetÿth Erÿs hufokban, kÿk fÿl puffadnak az megh
gÿwlth paratul. Ez Szeltwl valo dagadas rÿtkan lezÿn, Nemÿs
gÿulhath megh chÿak azon Szel valamÿ Maas Nedweffegnek
ÿzwe elegÿÿedefe nekwl.

(Oruofsagok Legh elÿzÿr valamÿ olÿ purgacioth
lagÿ daga[daf]rol) vegÿÿen ez ilÿen magahoz, az melÿ kÿ vigÿe
belÿle az Nÿalath. Annak vthanna Echets vÿzben olÿban kÿben
kewes Ecseth vagÿon, march Spongÿath, es kÿfd be cÿak
puhan vele az dagadafth, alol kezd penÿgh el az be tekerefeth,
ees fÿlwl vegezzed el. Az Spongia penÿgh ha lehetsegÿs Vÿ
legÿÿen. Az Echets vÿz is chak olÿ legÿÿen, mÿnth a kÿth Embÿr
vgÿan megh ÿhatnek. Ha vÿ Spongianak zÿrÿth nem tehetnek,
Lugban moffad megh elÿzÿr az Spongÿath es az vthan marchÿad
az Vÿzes Ecsetben. Sha igh el Nem ozlana az dagadas, az kÿtelkor
tegÿ valamÿ kewes Temfoth is az Vÿzes Ecset keozze. Ha
penÿgh regÿ volna az dagadas, elÿzÿr megh kennÿed Olaÿal, es
az vthan keoffed be.

Effele dagadafnak el ozlattatafaban, igÿen haznos orwoffagh
az Diaquillon flastrom, akar penÿgh az az Saffranÿos Ecseth.

Nagÿ Malwabol feÿer Malwanak kÿth hÿnak, chÿnalj
flafromoth de az gÿeokerebÿl, fÿzd megh vÿzben, kÿfd rea.

Feÿer liliomnak gÿÿekerebÿl, Apro Malÿaebol, [!] Medwe
Talpnak gÿeokerebÿl, rontho fwbe, Len magbol, effelekbÿl mÿnd
ÿo Flafromoth chÿnalnÿ.

(Oruofsaga az Legh elÿzÿr ebben azth kel chÿelekÿdnÿ, hogÿ
[Szel]twl valo az kÿnek Szeltwl valo feol fuualkodafutl vagÿon az
dag[a]dafnak) dagadas, mÿnd eledeltwl mÿnd ÿtaltul a kÿ az

+531

fele Szeleketh chÿnalna, megh oÿa magath, Sÿth meleghe es Szaraz
eledellel elÿÿen, es olÿal a kÿ ÿnkab az Szelet el wÿze.

Azok az orwoffagok penýgh mýnd haznosok erre, az melyeket oda fél ýrtham az gyomornak feol fualkodafarol.

Inneth kýwl az gyomroth, kéleffel, Sowal, vagý Nýers len maggal kel parlaný, ha az faýdalom kichýn, ha nagý, rutath feoz megh fa olayban, awagý keomenth awagý Apiumoth, Ha ezzel is megh nem zwnnek faýdalma. Egý nagý képpélt kel rea vetný igén nagý langal, de megh nem kel vagdalný. Ezt az kéldékre kel vethný.

Ha az Izekben awagý az Elé erekkel es ýnakkal be kérnýekézeoth erés hufokban lezén, awagý az Cýont kézéth valo hartýakban az fuualkodas, ha faýdalomnekwl vagion, vý Spongiawal zýtas Eczetéth fél, Smegh ýob annal is lugoth, es téd rea. Ha penýgh faýdalma vagyon, az fuualkodafth elézér kend megh olayal, es vgý tegýed rea az Lugos Spongýath, awagý Borth, Fa Olayal vagý forralt Muftoth fa olayal rea ténny. Ha penýgh effele fél fuualkodas, fwftés, gono3 megh rothadot, es Mergés dologtul ýndulth, íoha ýob annal nýnchen hanem ahol vagyon félwl es alol tekerd ýol megh, es vaffal vagý Beretwawal mefd megh. Az Sebet ozton télch be, Bolus armenufth, Aloeft, rofa olayt es Eczetéth ézwe habarwan. Harom vagý Negh Napon azth tarch oth, az vthan giogýchad az Sebéth azzal a ký be giogýttýa.

Kemený dagadafrol mýnth az ké. (Schirrus)

Ez dagadas ký kemený es megh kéwezéth, termezeth kýwl vagyon, Melý vagyon kichýn faýdalómal awagý vgýan zýnthe faýdalomnekwl. Ketfele azert ez: Eggýk, az ký chýak (Kethfele) vyonnan valo es Nem tékellétés, melyet ha Nýom3, Faý. Az Maýk igaz, ký mýndén erzes es faýdalomnekwl vagyon. Mýnd az ketfelenek oka, az temerdék es Enýwes Nedweffegh, ký (Oka) annak az Tagnak a hol ez dagadas vagyon, wregeben be oltatwan annýra megh kemenýédéth, hogý onneth ýgén Nehezen ozol el. Ez Nedueffegh penýgh awagý mýngýarafth az dagadafnak eleýben lezén ilýen, Mýkor az wegh zýnw awagý Maz Býnw Nýal vagý az Vernek termezet3érenth valo féprwýe, vagý folýaffal, vagý gýwleffel, valamelý rezben megh rakodýk. Awagý az gono3ul megh gýogýttatoth Tarýagos Orbanc3tul, vagý Twzes dagadaftul léth ýllýenne, Mýkor annak allattýa félétteb megh hwlth es megh zorýttatoth, awagý Orwoffaggal el ozlatwan annak

+532

valamý reze vgýan oth megh temerdêkeodêth, Merth mýkeppen
hogý az Maýnak mýndên kemený dagadafa, ký az Sargaagnak
el folýafabol maradoth oth, laffan laffan megh temerdêkwth
Sartul lezêñ oth, Neha az kwlfê rezeben is zýnthe olýan modon
lezêñ eredetý.

(Oruofsagok) Býka verth elegých eo3we Arpa lýztel, es keo3d
be a33al az kemený dagadafth.

Tehen ganeth vegý feol az Mezêñ, elegých eo3we Ec3ettel,
es flaftrom moggýara keofd rea.

Vadoc3nak az Lýztýth galamb ganewal eggýwth fê3d megh
Borban, flaftromoth chýnalý, a33al kêffed.

Len magoth Saletrommal, fê3 megh Fýge fa hamuýabol chýnalth
lugban, a33al keoffed.

Vad kendêrnek gyêkeret feo3d megh Lugban, es kêfd
azth rea.

Kechke ganeth elegých ê3we Ec3ettel, keofd a33al.

Dý3no kenýerneke gyekereth têrd megh, keofd rea.

Kegýo fwnek têrd megh gyêkereth, es têd rea.

Feýer liliom olaýal es Mondola olaýal igêñ ýo kenný.

Fekete zurokkal is ýo kêtný.

(Ganglion Concretio ne...) **Inakon valo dagadafrol.**

E3 ýnakon valo dagadafth, ký kemený Snem Faýo, es
hogýha Nyomodis be nem horpad, hanem o3ton ha igêñ
kezdened nyomný vgý alýgh megh erzýk az faýafa, hýiak
(Oka) Magýarul, Inaknak megh chýomozafanak. Ered az Inak es
az I3ek kêrwl, gyakorta az keznek feýenek haýlafýban, az
Temerdêk es rêfth Nyaltul, vagý az vernek Sêprwýetwl, ký oth
olýan kemennýe Newekêdýk. E3 chýomozas az Inakon es I3ekêñ
kýwlis, az Mak zabafu puha hufokon kýwlis tamad, kýth Nemelyek
(...rnia Gutturis Chýomonak hýnak. Effele az ký az Torokban
Gelywa) lezêñ, ký az lelêkzeth vewê Cýew es az Bêr
kê3êth megh gywlwen, Nem lezêñ igêñ Nagý wêltefbêl, vagý
ýeges vý3nek ýtalabol, az mýnth Nemelyek veltek, hanem az
temerdêk rêfth Nyalbol, ký laffan az Fêbêl es annak rezeýbêl,
oda az kwlfê rezeke az Fwl melle vettetýk.

A3 Inakon leoth Cýomokra keos igêñ vekoný plehêth fekete
Onbol chýnaltath, az annak orwoffaga.

**Torokban awagÿ egÿeb helyekÿn
valo dagadaſrol.**

(...denum tumor
Scrofulae)

Az Makzabafu Hufnak kemenÿ dagadaſa, az Inakon es az
ÿzÿkben valo Chÿomoktul es dagadaſtul chÿak az helyewel
kwlÿmbÿz, merth ez chÿak az Mak zabafu hufoktul de amaz az
Inaktul zarmazÿk es az Izektwl. Mÿwel hogÿ az Embÿrÿ Teſtben
az Mak zabafu hufok fok fele el ozlattanak, ÿelÿben az Ereknec
es az Lelÿk lako Ereknecis ozlaſÿban, az dagadaſok is fok fele
es fok helre be zoktak efnÿ, melyekkel neha mÿnd az Egez Teſth
(hogÿ Sok Nÿallal bwÿlkÿdÿk) rakwa talaltatÿk. Effelek az Fwl
melleth valo kelewenyÿ hÿdegh, es az Eoregh Mirÿgh kÿ hÿdegh,
Mely Mirÿgh az Torokban, Az Holn alath, az Cÿomb keozÿt is
megh lezÿn. Ezÿkkÿzzwl az Melyeknek Nedweſſege nem igÿn
Temerdÿk, laſſan el emeztÿdhetÿk es el ozolhath;
Nemelyk penÿgh megh genÿetſegÿfÿdÿk, es kÿ ÿwen az genÿetſegh,
Sebbe lezÿn.

Menÿetnek ganeÿath elegÿch ÿzwe Mezzel es Bakzarwo (Oruofsagok)
fwnek magwanak lÿztÿwel, kÿſd rea.

Kereztes fwnek gÿÿkereth Nÿerſet tÿrÿ megh es azth tÿd
rea flaſtrom moggÿara.

Dÿzno kenÿernekek gÿÿkereth ronch megh, tÿd rea.

Eokÿr farknak leweleth tÿrd eoſzwe Eczettel, Ees tÿd rea
flaſtrom moggÿara.

Eoregh Laputh tÿrÿ megh, teod rea.

Iglÿcze Tÿwÿs vÿragath tÿrÿ megh, ad azt megh ÿnnÿ lagÿ
Tÿkmonÿban.

Fekete Fÿldÿ Tÿknek gÿÿkereth tÿrd megh, elegÿch ÿzwe
Mezzel, es keofd rea.

Gelywanak dagadaſarol.

(Struma

Az Torokban lewÿ Gelywaknak Eredetÿ vagÿon az Oka)

Maaſ zabafu Nÿalbol. Feolÿtte kemenÿÿk penÿgh az Gelywak es
nagÿok is nÿha, Mÿndÿn Gelywanak Toka vagÿok: kÿ terÿm az
Torokban hol Egÿ, hol tÿb, hol vgÿan Sok is.

Erdeÿ rutath dÿzno haÿal, kechke haÿal, Bÿkanak (Oruofsagok)
faggÿawal elegÿch ÿzwe, azzal kennÿed.

Retkêth fachyary ky, Soth, Borth, Eczetêth, Szappanth, ezêketh
+534

Gyermêkcye hugyawal elegych êzwe Arpa lyztêth es Szurkoth,
kêfd azzal.

Bab lyztêth, Bakzarwo fw magwa lyztýwel elegych eo3we es
Mezzel, keofd rea.

Lencýet es Saarkerep fweth fêz megh Eczetben, es e3zel
kêffed be.

Vthý fwet tery megh, Sofd megh, kêfd rea.

Muftar magoth tery êzwe kenkêwel, es kêfd rea
flafrom moggýara.

Cýnadonýat Mezzel es dýzno haýal teorý eo3we, e3t
kêffed flafrom moggýara rea.

Fekete wrmêth tery êzwe Mezzel es dýzno haýal, azzal
kêffed be.

Nagy Malwath fêz megh Borban awagy Mezes vyzbe, mefd
megh az gelywath es keofd azzal.

Feyer Liliomnak gyêkereth feozd megh, o haýal es Fa
olaýal têrd êzwe, keofd rea.

Natragulanak gyêkereth es Nagy laputh, fêz megh vyzben,
kêfd azzal be.

Eokêrnek es Kan dýznonak Epeýeth elegych êzwe, melegên
azzal kennýed.

Fechke fyakat es Mênýetêth eges megh, Ez porban agý megh
borban ýnnýa, awaný kenýerben megh ênný.

Oltatlan MeBeth dýzno haýal es Mezzel tery êzwe, azzal
kêffed.

Fêldý Bo3zanak leweleth têrd megh, elegych êzwe Sêrnek
fêprwýewel, kêfd rea.

Chýalannak gyêkereth fêzd megh Eczetben, têrd megh, têd
az gelywara, ha megh erth megh fakaztýa, fme3h az gyêkeret is
az gelywanak ky von3a.

Folyo Vyzbelý Raakot eges megh, têrd megh, az porat
elegych êzwe mezzel, keofd rea.

Muftar magoth, meg anný Babbal tegý êzwe, fêzd megh vyzben,
têrd megh, keofd rea.

Len magoth fêz megh Borban, keofd rea, Smegh fakaztýa az
gelywath.

Lo Sofkath tēry ēzwe Dyzno haýal, ha vyonnan valo
az Gelywa, kēfd azth rea.

chýnald ēzwe valamy edenben, egý Eýel alýon eggýwth, ha
ezzel gyakorta kenēd, el vez az gelywa.

+535

Ohaýath, Belendfw magwath, Szurkoth, Fa Olaýth, Sarga

Týknak ganeýath, elegých ēzwe, kēfd rea.

Szwlý fweth tēry ēzwe Medwe haýal, kēfd rea.

Dyzno haýal tērd ēzwe az Cýalanth, tēd rea az gelywanak

febere ha ýmmar Sebēs lký fakadoth.

Konkolý lýztēth elegých ēzwe galamb ganewal, megh fakaztýa
az gelywath.

Dagadafnak ký Fakaztafarol.

Tērd megh az folýo vyz rakýath, kēfd rea.

Eokērzēm fwnek lewelet es výragath tērd megh elegých
ēzwe vya33al, kēfd rea.

Natragulanak Nyers lewelet tērd ēzwe Arpa lýztel es
kēfd rea.

Holt Chýalannak lewelet, Szarath, es leweth ees Magwat,
tērd mýnd ēzwe, keofd rea.

Alabarftum kēweth eges megh, elegých ēzwe fenýw zurokkal
awagy Varga Szurokkal, tēd rea.

Dýo olaýal kennýed.

A3zu fygeth, feýer liliom, kek liliom, es feýer Malwa gyēkereýwel,
tērd eo3we, keofd rea.

Fenenek etelerēl.

(Carcinoma Cancer)

A3 Fene kemený es kerekdýd dagadas, olýan zýnw mýnth
az Rak, es Nem egý formaýu, Neha az Erek kērfkērwł fēl fuwa
vadnak, kýk awagy zederýes awagy Fekete býnwk, ký
faýdalommal es Neha nagy Nehez forrofaggal vagýon. Akar mý
rezeben az Tēftnek zokot ýndulný, A3 Szayban, A3 Szēmēkben,
A3 Ferfyu zēmerēm Tēftben, A3 A3zonýallath Szēmerēm Tēfthben,
A3 Al felben, de fēkeppen az A3Bonýallatoknak Chýēchýēkben
mýwel hogý azoknak puha hufok vagýon, Es wres mýnth
az gomba vagý az Spongia, a howa igēn kēnyw az Fēbēl ala

folnÿ, Es az Madrabol is ÿnneth alol oda fêl futnÿ. Ennek kezdetÿ
lathatatlan es lappango, Es legh elêzêr gÿakorta chÿak ([I]eleÿ)

Vaÿban fêzd meg[h] az Len magoth kêfd rea, es meg[h]
fakaÿtÿa.

+536

akkoru dagadaffal ÿndul mÿnth Egÿ Bagolÿ borfo volna, olÿ
faÿdalommal es hewfeggel, mÿnth ha Twÿes Twel gÿakdoſnak,
Neha penÿgh faÿdalom nekwlis vagion. Annak vthanna akkoru
lezê mÿnth egÿ Bab ßem. Az vthan mÿnth Egÿ Dÿo. Az vthan
mÿnth Egÿ Tÿkmonÿ, El vegre ozton kÿ zelêfêdÿk, Naggÿa
lezê es fêl Newekêdÿk. Smÿkor ozton annak allapattÿa vagÿ az
regÿfegtwl, vagÿ Etelnek ÿtaknak, vagÿ orwolafnak vetkes
voltatul megh hewêlend, Erê faÿdalom Es Twÿefwlefnekwl valo
hewfegh banthÿa, es zêmlatomaſth megh ßederyefwl vagÿ megh
feketwl, Es kêrêfkêrwl az Ere Feketen vagÿ Szederÿefê fêl
puffadnak.

(Oka) Ennek zêrÿê oka az Fekete Saar. Az Forro es megh
egêth Ver, kÿ gÿakorta az Azzonÿallatnak Hawÿ ver folÿafanak,
Awagÿ az Al felbêl valo Ver folÿafnak megh rekedefetwl, Awagÿ
Neha az Negÿed Napÿ hÿdegh leleftwl, gÿwlekêzÿk. Az penÿgh
az hÿtwan Nedweſfegh mênnel rêſteb es laſſub, annÿwal
laſſub Feneth hoz. De valamênnel Erêſb es forrob, annal

(Ket fele) Nehezebbeth zêrêz. Az Elfê Fele, ha megh Nem bantatÿk,

(az Fene) fokaÿgh forrofagh nekw aal. De az Maÿk felet
nehez megh tartoztatnÿ, hanem ÿgên hamar az Bwrth
kÿ Eßÿ, es magath kÿ mutattÿa, Ees lezê mÿnth febêfêdêth
Fene. Akkor ozton az dagadas, megh rothadot hufnak abraÿattÿat
mutattÿa, Bwdêſfeggel, es fok vndokfaggal, kÿ tekentetre is
rutfagos, kÿnek az Sebenek ßele kemenÿ es vgÿan kÿ fordul,
kÿbêl vekonÿ verê genÿetfegh chÿorogh kÿ, Melÿ fekete awagÿ
vgÿan Barna ßÿnw, Es abbol Nehez paara megÿên az Szaÿra,
Az Szÿwre, Es az Fêre, Es lezê zwtelen valo Forro hÿdegh
leles vgÿ mÿnth, es El is Aÿulas ÿelêſben mÿkor az Cÿêchben
ragad be az Fene. Az Erekeſh penÿgh kÿ Ewen gÿakorta fok
Ver folÿ kÿ, es ha gonoffagaban hamar megh nem êletÿk, Mÿnd
zellel el folÿ, Sha gÿêkereth verheth, Nehez onneth kÿ veztenÿ,
hanem megh Eolÿ az Embêrth.

(Eledele) Eledele ez ilÿennek olÿ legÿên kÿ az Fenet Ne

Newelye, mýnth az Tehen Hus, Szarwas es Nýul hus, Soth ez
ilýen ne egýek, Baboth, Borfot, Lenchýet, Es Saytoth, es affelet
az kýk az Fekete megh egêth Saarth chýnalýak Embêrben.

Hanem Elýên Arpa kafawal, Malwawal, Labodawal, Ceclawal,
Kêwý hallal, Es mýndên fele Madarakkal, az výtbe lako Madarak
kýwêl, Týk huffal, kechke fýwal, Týkmonnak chak az
Bekýwel, es mýndênnel az mý kennýen Emeztêdýk megh. Itala
legýên igên vekoný Feýer Bor, ký Nem igên O bor.

(Oruofsagok) Gyogýtafahoz penýgh igh kel kezdený: Elêzêr ha
+537

az wdê es az Erê engedýk, az Mediana Ereth kel megh vagný.
Annak vthanna elêben, lagý purgacioth kel adný. Annak vthanna
azokbol az Orwoffagokbol melýet ýrtam oda feol az Fekethe
megh Egêth Saarrol. Mýndên harmadnap mulwa ýo purgatioth
adný. Ha az Azzonýallatnak Hawý ver folýafanak megh allafatul
vagýon, arrol valo Orwoffagokkal azth el kel ýndýtaný. Ha
penýgh az Al felnek Ver folýafanak megh allafatul
vagýon, azt ífmeth arrol valo orwoffaggal kel el ýnditaný.
Folýo výtben termêth rakokat eges megh, annak az hamwat
fêzd êzwe Mezzel, es keofd azzal.

Vad Muftarnak magwath têrd porra, es azzal hýncz be az
Feneth.

Holt Cýalannak mýnd Szarath, Magwat es leweleth têrd
êzwe, es teod rea.

Embêr ganeýnak vêd výteth, azzal moffad, awagý march
ruhat bele es teod rea vnos vntalan.

Bakzarwo fwnek Magwanak az Lýztýth habard êzwe Borral,
es kêfd rea.

Chýaba ýreth têrý megh Nýerfen, es azt keoffed rea mýnd
lewestwl.

Edês Teýben kýth mýngýarasth feýnek, habarý ýo bwên
týkmon feýerth bele, kend azzal be, Ees azontul megh aluzýk.

Papa fwet, Salýat, Rutath, Ifopoth, kýs fêld Epeýe fwet
(kýnek Deakul Centaureum minus Newe) Temfot, Aloefth, Borban
fêz megh, ezzel moffad, ha penýgh lýka vagýon Ezzel lêyed.

Týknak ganeýath, Agýagot, Crýfpant, Temfoth, teorý porra
es zýtald megh, Eczetê es Egetêth borth eos kêzýben, têrd ýol
êzwe, kêfd rea az Fenere, ký rothaztýa onneth, megh is
giogýttia.

Belend fweth azaly megh es t rd porra, azzal h nczed, Ha
pen g bel l vagion, Belend fwnek v zeth aggyád  nn a.
M ynd nfele Ch yalannal  o k tn .
V  va at az men th akar  az Tw znel forral  fél, az
ta tekath hand  ol el, vg an vg  forron t lch ig n  ep t zta
rez mofarban, es az Mofarnak Rez t r  ewel N olc  egez ora gh
kewer ed, az vthan vg an azon mofarban t d meleg  helre, es
al on oth N olc  egez Ora glan. Ifmeth v d el  es kewer ed

[Keg] o trangoth teor  [por]ra, oltatlan Me  el [eleg] ch
  zwe es  o [er ]s ec zettel, de az ... chak harmad rez [leg ] n,
k  d e zel.

+538

az Teor  ewel, az m gh   nthe megh hwl, E zel kenn ed. Ha
pen gh fl strom moggy ra akarod ch nalnod, ves valam  k s
v a t bele.
N elwes fwnek g  kereth t rd megh rez mofarban. E  fw
ol an m n th az pu pang . Az Erd n heg es hely n ter m, D o
Ola al g urd   zwe, t d rea, harom k te  el megh g og ttia.
E zel g og ulth vala megh az Varad  Vicarius.
Serekom  at k  az ret n ter m,   nthe ol an az lewele
m n th az Fw nek, Sarga b mbo a vag on, t rd megh m nd
korostul es lewele  wl, annak az porawal h nched. Ha pen gh
bel l vag on, f  d megh vizben e  fweth, annak az leweben ag 
 nn a, az ozton k  ho za az b r k   ben, es oth megh Feket l,
a t kend megh Me  el, es az porawal h nch megh, az k  Seb      k,
de m nd addigh h nc ed m glen be g og ul. Szarand 
Horwath Ianos e zel g og ulth megh.
Tem oth, kormoth, habar    zwe T kmon  fe errel, k  d oda
ahol az Fene  ndulth.
Apro v r s bogarath, k th Ver  fen  költőnek h nak, azaly
megh es t rd porra, h nch be vele az Seb  h a hol az Fene akar
 nduln , m ng ara  th el aal rola.
Ken  Ola al kenn ed k th ig  kel ch naln : T rd
megh az ken  eweth, p  ze ola t teg  ann t aho  hog  ol an
leg  n m n th az Te ta. Ennek ozton v d Ola ath, Alembicombol.
Ebb l e  ola bol veg  Harm nc keth Nehe ek th, Papa fw
v zet T    hat Nehe ekeoth, e  ket eg  keweffe forrald   zwe
Ma os fa ekban, Sm kor e zel akar  eln d, El   r  ep fe er

borral vagy Egeteth borral mofd megh az Feneth, az vthan ez
Olayal kend megh, hamar valo Napon megh gyogyl. Tskas
Sebnek is igen jo orwoflagh, es regy kelewennek megh
giogytafara.

Kef Egy elewen rakoth rea, tarch mynd addigh raytha az
mygh megh hal, az Feneth megh Eoly, Eo magais megh hal.
Teofraftus irya ezth.

Ludfzarat vayban rancyad yol megh, es zwrđ megh ruha
altal, kerelkerwl ezel kennyed az Feneth ahol vagyon, Megh
ely valahol vagyon.

Rofa olayt, huzon Negy Nehezekeoth, Dyzno hayat Nyolcz
nehezekeoth, glyteth Negy Nehezekeoth, Megh fwlt Tykmonnak
fzekyth eoteth, ehaz az meny vya zwkzeges, chynaly ebbeol
flastromoth es keold rea.

Ebzelenek es Vthy fwnek fachyard ky az leweth, porul
+539

elegich hozza Auripigmentom festekeoth, ebben march ruhat, es
ted rea.

Ha penygh zandekod az hogy ky meffed onneth, eler purgaciowal
megh tyzttychad az Embeorth, Es annak vthanna az
Feneth mykor mynd ky meteleod gyekereftwl, az vereth erffen
ky haggjad folnya, megh fe tylchjad az folyafatul hertelenfeggel,
Seth vgyan nyomyad hogy folyon, mynd keorelkerwl az Sebeth
nyomogaffad.

Orbanczol, es Szent Antal Twzerel.

(Erysipelas flim]plex, Orban[cz]

Erysipelas vl... ratum Vel...

Sacer ignis, S[zent] Antal Twze)

Az Orbancz es az Szent Antal Twze myndenyk felletteb
valo Eges, ky az Testnek felre rezere ettetyk ky, de Nyilwan
valo es lathato dagadafa nyichen, es ahol vagyon azt az (Ielej)
rezth sem fel nem dagaztya, sem el ky nem teryty, es az Ber
alath valo Hufban sem megyn oda be, de igen el terwl, es
semmi bizonyos kerekfege nyichen. Valamelj rezben esyk azth
erffen ragya, es egethy, Az Szyneg vgyan Sarga bynw veores,
kyth ha nyomz el futh, es ifmeth oda yw helyere. Az faydalma
is nem Nyilallo sem felletteb forro.

Mykor ez Nyawalja ky wth, rezketes es valamj hewfegh (Ielej)
az vthan foglalja el az Embeth, es mykor az Labban megyn,

az Cýomb kéžýnek dagadafatul vezén eredetéth, Futh penýgh
 folyófo moggyara, es eggýk helyet el hagýwan, az kërwl valo
 helyekre megýen es foly alattomban. Keth fele penýgh: Az
 eggýk laffu, ký chýak hogý Egé es vérés, de Sebéfwlefnekwl
 vagyon. Ez az Orbancz. Az Mafýk megh Sebéffédýk (Orbancz
 Es ez az Szenth Antal Twze. Ennek penýgh 3enth anta[1] Twze)
 keth formaýa vagyon, Merth az Eggýkkel chýak az bérnek félfe
 reze Melýfegnekwl febéffédýk megh, kýben korpa modu chýerepezefék
 leznek. Mafýk, kýnek febéfwlefe az Bérben melyebben
 megien be, kýbél (megh fakadwan az pattagozafok) Ver ýw ký
 genýetfeggel elegý. Az Orbancznak eredetý vagion az (Okay)
 vekoný forro vertwl. Az Szent Antal Twzenek penýgh, az heaban
 valo forro vertwl, ký Saarral elegýttetéth megh. Az a Veer, az
 Erekbél ký wżethwen femmýkeppen az Testben megh
 nem marad es oda nem ragad, hanem az w vekonýfagawal az
 Bérben výtetyk, Melý Bwr temerdék lewen, helth ad ennek es
 megh is tartýa, Es mýwelhogý vekoný ez Nedwefleg, kénnyen
 el ozol Bellel, es Nýlwan valo dagadafa nem ležén.

+540

(Eledele) íEledele ez ilýennek telýeffeggel mýndén modon az es
 olýan legýen, az melyeket oda felýeb megh ýrtam az Forro
 hýdegh lelefnek dolgayban.

(Tanufagh) Ha az Orczan ležén az Nýawalýa, az Cefalica
 Ereth kel megh vagný. Ha penýgh az Nýaknak es Toroknak alfo
 rezeth foglalta el, az Maý Eret kel megh vagný az Karon. ký ha
 megh nem tecczenek, az Medianat. Ha az Szaarakon ležén, vgh is
 vgýan azon Ereth kel megh vagný. Ha penýgh megh nem lehet
 valamý okbol az Eer vagas, purgacioth agý neký.

(Oruofsagok Bolus Armenufth egý latoth awagý tébbet is,
 Orbanczrol) kechke teýel elegých éžwe, porul legien az bolus
 armenus, es ýol éžwe elegýched, march ruhath ebben, es teod
 rea gyakorta.

Szepzélé vyzeth Hath latoth, Rofa vyzeth Maffel latoth,
 Eczetéth fel latoth, Feýer borth fel latoth, Camfort Maffel penz
 nýomatnýth, Ezwfth taýtekot ket Nehezékéth, glýtnek hýiak,
 Feýer awag vérés Cretath ket latoth. Ezékben az kýth porra
 kel térnéd, teord porra, es elegých ýol éžwe, martogas ruhath
 gyakorta bele es azth téd rea, de melegén.

Galýczkéweth, Aloefth, Camfort, teorý porra, Erés Lugban

elegých el ezéketh yol, martogas ruhat ebben es ragd rea
gyakorta.

Týkmoný Szekýnek Olayawal kennýed, kýt ilien
modon chýnalý. Týz vagý annal is tẽb týkmonýakat fws awagý
fẽz megh, az Szekýt vẽd ký es morfoid egý týzta Serpẽnyeoben,
tẽd Elewen Twzre, mýnd addigh kewergeffed mýgnem taytekozyk,
es igẽn hewenýeben egý týzta ruha altal zwrđ on Taalban
fachkawal nyomogaffad merth ez igẽn hew. Ezzel ez olayal
kennýed, harmad kenessfel megh gyogwl.

Bolus Armenufth, Temfoth, Galýczkẽwet tẽrý porra, ẽs
Eczetẽth es egetẽt bort rea, egý kichýn Fa olayt is, Týkmoný
feýeret is ws bele, ezéketh ẽzwe habaryad es fẽzd ẽzwe keweffe.
Ennek az Saarawal kend be.

Egý Týkmoný feýereth, es Bolus armenuft porul, elegých ẽzwe
rofa výzzel, ebben gyakorta march ruhat, es tẽd rea.

Týkmoný Feýerth, Szappant, Erẽs Eczetẽth, Farkas Alma
leweleth porul, elegých ẽzwe, habard addigh hogý tayteka legýen,
kend azt az Orbanczra ennek az Taytekath.

Ha Embẽrnek az Feýeben vagýon az Orbancz, Chýerfa heabol
chýnalý lugoŧh, ves tẽrẽth temfoth es tẽrẽth Farkas Alma leweleth
az lugban, azzal moffad az Feýeth.

Chýnalý Erẽs paar lugoŧh es had megh hýggadny vegý ký
+541

benne ha megh hwl es tẽd az Twzhẽz, ves tẽrẽth Thẽmýent es
Galýczkẽweth bele, had megh hwlný, ebben march týzta ruhath,
mýnd vnos vntalan mýkor megh zarad megh výczad, tẽd rea.
Feýer Eb zarth tẽrý megh zýtalý megh, kewerd ẽzwe Mezzel
es erẽs Eczettel, azzal kennýed.

Fenýw Výazth es Sarga výazth fẽz ẽzwe egýenlẽ
mertekkel, Galýcz kẽwet vẽrẽffes Temfoth io bwẽn, Baber magoŧh,
gyẽmberth, Szẽkfweth, Borŧot, grifpant, Thẽmýenth, tẽrd porra es
zýtald megh ezéketh, elegich ẽzwe, Smýkor az ket fele výazth ký
vezẽd az Twztl, megh varýad hogý yol megh hwlyẽn az forroŧagatul,
es az ẽerẽamokat vgý elegých bele, Sha megh kezđ hwlný,
tẽd az Twzre az fazekath, es az ruhat is melýet az Orbanczra akarz
tẽnný tẽd az fazekban, es vgý keweryed az ruhat az fazekban
erẽffen hogý megh haffa. Az vthan vẽd ký es terýczđ el az ruhath
mýg megh hwl, Sha darabos lezẽn, mýgh az ruha melegh, Egý
keffel týztýcd el rola, es Melegẽn ezth tegýed az Orbanczra. Sha

ecczêr az eggÿk feleth tezdê rea, maßbor az mafÿk felet fordÿchad,
de mÿkor rea kêteod mÿndenkoron megh melegÿched, es vgÿ
kêfd rea. Ha penÿgh egÿ kewes glÿtêth têr3 megh, es az zer3am
kêz3e elegÿteod annÿwal ÿob lezêr.

Erês Par lugoth chÿnalÿ es had megh hÿggadnÿ, vegÿ kÿ
benne ha megh hwl es têd az Tw3hê3, ves têrêth Thêmyenth es
galÿczkêweth bele, fhad megh hwlnÿ, ebben march Tÿ3ta ruhath
têd az Orbanc3ra, mÿnd vnos vntalan megh marchÿad.

Kendêr magoth fê3 megh Erês Eczetben, teord megh az vthan
es ves egÿ kewes têrêth Kenkêweth bele, a33al kennÿed.

Epêrÿ lewelet azalÿ megh têrd porra, kend megh Me33el az
orbanc3oth, hÿnch be az porral, march ruhat Eczetben, têd rea,
e3t fok3or chÿelekeoggÿed.

Galÿczkêweth es Temfloth têrÿ porra, Bort es
Eczetê eos fazekban es veld bele az porokath, keth vagÿ
harom Tÿkmonÿath ws bele es habard erêffen ê3we, têd az
Tw3hê3 es kewerÿed mÿnd addigh az mÿgh megh forrad, es
megh ne haggÿad Turoznÿ, vêd kÿ hwlyêr megh, e33el kennÿed
az Orbanc3oth.

Len magh pogachÿath eges megh erêffen Tw3ben, olch megh
fêwennÿel, têrd megh, veld Egetê borban awagÿ erês Eczetben
es habard erêffen Egÿ Sufa habarowal, Ennek az fwrwÿeth
kennÿed gÿakorta az Orbanc3os orc3ara.

Bors fweth azalÿ megh es têrÿ megh, Me33el kend megh az
Orbanc3oth, hÿnch megh az porral.

+542

Farkas almash mÿnd ßaraftul fê3 megh erêffen vÿ3ben,
a33al moffad gÿakorta.

Eges Len magh pogachÿath, igêr hew tÿ3ta tw3helyêr, têrd
porra, a33al hÿnched.

Barazk magwanak belÿth tÿ3ta vÿ fazekban aßald megh,
têrd eo3we Thêmyennel, forrald megh erês Eczetben. E33el gÿakorta
kennÿed, megh fe haggÿad zaradnÿ.

Nÿrfa leweleth fê3d megh erêffen vÿ3ben, az lewewel moffad,
az leweleth kêfd rea.

Lorom gÿêkereth metelÿ aprora, têrd megh es Erês Eczetben
veffed, alÿon oth egÿ Nap, a33al moffad az vthan az
Orbanc3oth.

Azzonýallatnak Hawý Ver folýafanak az verewel kend be az
Orbanczoth.

(Oruofsagok Roficat, Tormentillat, Szent Iwan
Szent Antal vÿragath. Ees megh egêth agÿagoth tÿrÿ eo3we
Twzerêl) porra, ezêket Egetêth Borban es Len magh olaÿban
elegÿcched, e3zel kennÿed.

3abot keth rezth vegÿ, Len magoth egÿ rezth, tÿrd megh
ezêket mofarban, fÿzd megh zepÿn vÿzben, kend ruhara, es
tÿd rea.

Vthÿ fwnek es porchÿn fwnek fachÿyard kÿ az leweth, a3zal
kennÿed.

Gêrêgh dÿnnÿenek az Belÿt tÿrd megh, elegÿch eo3we Camforral,
es keofd rea.

Barazk magwanak belÿth, Temfoth, Thÿmÿenth, Kendêr magoth,
egÿenlê mertek zÿrenth tÿrÿ eo3we vÿzben, Borban, es
Eczetben egÿenlê mertek zÿrenth, martogas ruhath ebben, es tÿd
rea az twzeflegre, Ez Orwoffaggal gÿogÿulth megh Thurÿ gÿeorgÿ.
Egÿ Tÿkmonnak feÿereth, vÿola olaÿt Nÿolcz Nehezekêth,
glÿtêt hat Nehezekeoth, ezêketh teord ÿol ê3we rez mofarban,
e3zel kennÿed.

Lenchÿet, Saarkerepeth, rofath megh azaltath, Naranch heath,
tÿrd eo3we ezêketh, es hÿnch rea.

Mÿnd az ket fele kapoztath vagdald eo3we, ehê3 tegÿ
Tÿkmonÿ feÿereth es apra lÿzteoth, keofd rea flaftrom moggÿara.
Ruthanak fachÿyard kÿ az leweth, Eczettel, gêrêgh feÿerrel
es rofa olaÿal elegÿch eo3we, a3zal kennÿed.

Feÿer liliomnak leweleth eczettel tÿrd eo3w, [!] es a3zal
kêffed be.

Caſſianak az Belÿwel kennÿed be.

+543

Anÿa lapunak lewelet tÿrd megh, elegÿch eo3we
Me3zel, es a3zal kêfd be.

Maaknak az Tokath tÿrd megh porra, arpa lÿztel elegÿch
eo3we a3zal hÿnch be.

Szapura fweth tÿrÿ eo3we Eczettel, kêzd a3zal.

Bwdê3 Beorêknek es Beka lenchenek fachÿyard kÿ az leweth,
a3zal kennÿed.

Chÿoda fanak leweleth es Fwlben ereztê fwnek leweleth,
tÿrd megh, elegÿch eo3we Eczettel, kêfd rea.

Hiffopoth, Soth, Eczetêth tērÿ êzwe, kêfd ezzel.
 Eokêr fark vÿraganak vêd vÿzeth, a33al kennÿed.
 Szepzêlêth fachÿarÿ kÿ, annak a3 lewewel kennÿed.

Folÿosorol: es Farkas Sebrêl.

(Herpes miliar...
 Folÿofo Herpes exeden...
 Vel Lupus Farkas Seb)

Apro Fakadekok a3 Folÿofok, Forrok, kÿk futnak es a3 Bwrth
 ragÿak es megh darabofÿttÿak. Ez penÿgh keth (Ketfele foliofo)

fele, Eggÿk zÿlÿd, kÿ olÿan mÿnth ha valamÿ kêleffel hÿntêttek
 volna megh a3 Bwrth. Ez a3 Folÿofo, A3 Maÿÿk kegÿêtlenb, kÿ
 rago folÿofo, Ezth hÿiak Farkas Sebnêk, Ennek a3 pattagozafÿ (Ieleÿ)

ha megh fakadnak, a3 Bêrth megh febêlÿtÿ, ragÿa, Ees vgÿan
 megh eÿÿ, Es el folÿ Bellel nagÿ Mellÿên, kÿbêl lezneke zara3
 Sebeêhkek. A3 Szÿlÿd Foliofonak pattagozafa vagÿon (Ieleÿ)

chÿak a3 fêlê Bwr alath, es a3th darabofÿttia megh. Mÿnd a3
 Foliofo fmÿnd a3 Farkas Seb Bellel futh, es a3 kêzepÿ megh
 maradwan helÿen, a3 Szele terwl toab toab. A3 Farkas Seb igên
 hafonlo a3 Szenth Antal Twzehêz, de a3ert kêzêttêk
 ennÿ kwlêmbfelegh vagÿon, hogÿ a3 Szenth Antal twze lathatoul es
 hertelen wth kÿ, De a3 Farkas Seb laffan, fok ÿdeigh, es lathatatlanul
 wth kÿ. A3 Farkas Sebnêk pattagozafÿ zara3ok, kÿkbêl ha
 megh fakadnak is, femmÿ genÿetfelegh es rutlagh nem ÿw, De a3
 Szent Antal Twzen valo fakadafok, Nagÿok, varafok, es Nedweêk
 kÿkbêl verês genÿetfelegh ÿw kÿ. A3 Folÿofo kÿ Farkas
 Seb vÿzketeffel vagÿon, A3 Szent Antal Twze penÿgh faÿdalommal
 es egeffel vagÿon. Mÿndên Folÿofo lokaÿgh tarth de forrofagh
 nekwl vagÿon, es fok ÿdeigh gÿogwl megh. De a3 Orbanc3
 awagÿ a3 Szenth Antal Twze, nagÿ forrofaggal vagÿon, hamar es
 hertelen lezên, de ifmeth rêwÿd chÿak magatul is neha
 megh gÿogÿul. Mÿnd a3 Folÿofonak mÿnd a3 Farkas Sebnêk
 letelenek oka, a3 tÿzta Saar kÿ forrofaggal vagÿon, Mÿnth (Oka)

+544

a3 pafÿth Bÿnw, awagÿ a3 rolda zÿnw Saar, kÿ laffan es nem
 valamÿ hertelenfeggel a3 Erekbêl kÿ tÿztulwan, a3 w vekonÿfagawal
 mÿndên reBeke, ÿelêlben a3 hufos reBeke altal megÿên,
 mÿnd addigh hogÿ a3 Temerdêkbygh Alfo Bwrth el erÿ. Toaba,
 Temerdêgb es ragadob a3 Folÿofo es a3 Farkas Seb a3 Orbanc3nal
 es a3 Szenth Antal Twzenel, es toab is tarth a3 Bêrben, A3

melý foliofo azerth ragadob es chýpkédéb is, az Bwrben veztegh
aal, es pattagozaſth chýnalý, kýk megh fakadwan es az Beorth
megh febêſýtwen, lezên ozton az Farkas Seb. Az Vekonýabbýk
folýofo penýgh, az temerdékbýk bwrên altal hatwan az félſe
vekonýabbýk Bwrên marad, ký ha vgý altal nem meheth az
Bwrên mýnth az verýtek, ragýa es ýdeſtowa valo pattagozaſfal
eß az Bêrth.

(Eledele) Mýndên eleſege hýdegh es Nedwes legýên,
zýnthe vgý mýnth az harmadnapý hýdegh leleſben. Bortul telýeſſeggel
oltalmazza magath, Výzeth igýek Fa heawal fêtteth.

(Oruofsagok Kendêr magoth têrý megh mofarban, zwrđ ký erês
Folýosorol) Eczettel, ves têrêth Temfoth, Saffranth, es egý kýs
Borfot is bele, kecczêr vagý háromzor ezzel kennýed be. Ez
orwoſſaggal gýogwlt megh Laýos gergêlý.

Bolus armenuſth, Temfoth, Galýczkêweth, Saffranth, têrý
porra, týmporald êzwe egetêth borral, es týkmoný feýereth is
ws bele, Ezzel kennýed.

Fêld fwztýth aزالý megh têrd porra, kend megh Mezzel
elêzêr, hýnch be az porral.

Agýagoth egêtteth, Erês Eczetêth, egý kis têrêth ſoth elegých
êzwe, kend be azzal.

Kêleſnek magwath fêzd megh erêſſen Eczetben, az betegh
mýkor zýnthe le akar fekwnný, egýek megh az kêleſben.

Vêrês teglat têrý megh es zýtald megh, têd vý fazekban,
têrý ýo modon Soth hozzaýa, têlch Erês Eczetêth es Egetêth
borth rea, ws keth týkmonýat is bele, habard êzwe ežêketh, aztas
týzta ruhath bele, têd az folioſora, mýhelth megh ſarad iſmeth
megh marchýad az ruhath, valamýgh megh gýogül mýnd azth
chýelekekêggýed. Probalt orwoſſagh ez.

Výzeth es Eczetêth vegý Egýenlê Mertekkel, Fagýalfa heath,
Temfoth, galýczkêweth têrý eožwe, es fêzd megh, vêd ký hwých
megh. Ezzel kennýed.

(Oruofsagok a[3] Borfoth, Chýgath, Papa fweth, têrd porra
Farkas Sebrê[1]) ežêketh, ezzel hýncýed az Farkas Sebêth.
Papmonýa fwnek têrd megh az gýwmêlcýeth,
kewerd es elegých Mezben, keofd rea.

+545

Sos Mezzel kend megh, Beka Tekenê es Temfoth têrý
porra, ežêket erês Eczetben habard êžwe, es azzal hýntêgeſſed.

Feÿer Thēmÿenth tēry megh es Aloefth elegÿch eoÿwe
 Tÿkmonÿ feÿerrel mÿnth egÿ pepēth, kend ruhara es keofd az
 Farkas Sebre.
 Lencÿeth, Saar kerepeth, rofa olaÿth, rofa veragnak kÿ
 fachÿart leweth, vagÿ chÿak aßu rofath, Naranch heat, tēry
 eoÿwe, flaßtrom moggÿara keofd rea.
 Ebÿelēnek fachÿard kÿ az leweth, gēregh feÿert, rofa olaÿth,
 glÿtēt, ezēketh elegÿch eoÿwe, kēfd rea.
 Mÿkor az Szēlē veßbēt megh meccÿÿk, az melÿ vÿÿze annak
 chÿorogh fogd megh, aÿÿal moffad.
 Szēlēnek kacchÿath, Chÿpkenek awagÿ zēdērynek leweleth
 meeg ÿob, vthÿ fw leweleth tēry eoÿwe, Es eÿÿzel keoffed be.
 Igēn regÿ gÿapÿath kÿ zennÿes es mofatlan, egefd megh
 egÿ fazekban, mÿnd addigh hogÿ egÿēn ees megh feketwlyēn, eÿt
 tērd porra, elegÿch ēÿwe rofa vÿÿÿzel, eÿ olÿan ÿabafu leÿēn
 mÿnth az Tenth, egÿ Nap keccÿēr kend be eÿÿzel.
 Pomagranat vÿragath, Gallefth, ana drachma iij, Mÿrrhath, Thēmÿenth,
 Aloefth, ana drachma ij. s. Temfoth, drachma ij. Hÿmfarkas almanak
 gÿēkereth, drachma ij s. Lo mentath, drachma j s. tērd megh ezēketh, Sawanÿu
 borral elegÿch eoÿwe, es chÿnalÿ pogacÿachkakath beleole, kÿ
 mÿkor ÿwkÿegh, Mezes vÿÿÿben elegÿcd el, es flaßtrom moggÿara
 chÿnalwan, kēfd vagÿ kend az Farkas Sebre.

Tefthnek holta leterēl, kÿ megh leÿēn

Twÿzes dagadas mÿa.

Sok Nÿawalÿak tērtennek az Twÿzes es egÿeb fele (Gangraena)
 dagadafoktul, kÿk kēÿÿwl gonoÿab nÿnchen ennel az kÿt az
 Gēreghēk Gangraenanak, az deakok mortificationak neweÿnek,
 Magÿarul Tefthnek megh alwafa olÿ a kÿ holta akar lēnnÿ, Merth
 annak az Tefthnek reßenek ahol az dagadas vagÿon, rothadaßanak
 el kezdefe, kÿ mÿkor ÿmmar el annÿra mēnth, hogÿ az rothadas
 mÿa elaluth az Tefth es megh holth, Sphacelus (Sphacelus)
 annak gēreghwl Newe, Deakul Sideratio. Eÿ leÿēn az
 Twÿefwleßnek nagÿfagatul, kÿ el fem oÿloth, fem penÿgh genÿetfegge
 nem valtoÿoth, de ÿnkab az Tefthnek kēÿel valo reÿeÿth,
 +546
 (Ieÿÿ) olÿan Twÿeffe tewen mÿnth ē maga. Elēÿēr annak okaert
 az Tefthnek ÿÿne el vez es vgÿan megh oltatÿk, Smÿkor oÿton
 megh holt, megh kekwl vagÿ megh feketēdÿk, puha, dagadot, es

teljességgel dögös, sem fájdalom sem érzékenységh benne, el
 annýra hogýha metelned az Huftis Nem erzý. Ez Testnek ilyen
 gonozza letele, az Cýontoknak sem hagý beketh, hanem az
 (Caries offiu[m]) Testnek rothadoth Nedwessfegewel azokban is bele
 oltýa es eotthý mergeth, ký mýa azok is megh rothadnak es megh
 halnak. Az Gangraena azerth az Testnek rezenek Nem teljességgel
 valo megh halafa, hanem ký ýmmar holt huffa akar lënný,
 Merth mýkor ozton zýnthé holt lezën az Testh, Sphacelus ozton
 Newe, kýnek ozton semmý maas orwoffaga nýnchen hanem el kel
 (Okay) onnath mettený az Elewen hus mellël. Tamad penýgh
 abbol, mýkor az megh bantatoth reß, az eltetë Melegfegtwl es
 elewenfegtwl el hagýattatik, awagý penýgh az Szýwrël, az
 Lelëk lako Ereken által folný nem engettetyk valamý
 romlas, vagý megh rekedes mýa. Awagý penýgh annak az Testnek
 rezeben be oltatoth Melegfegh megh foýtatýk es megh
 aluzýk. Ez penýgh lezën vagý az Nedwessfegënek bëfegeos voltatul,
 mýnth ez megh vagýon az ýgën Nagý megh Twzefwlesben.
 Awagý lezën féllette valo megh rekedestwl. Vagý be hatoth
 Hýdegtwl, Vagý penýgh vezëdelmes Mergëffegtwl.
 (Oruofsagok) O dýonak az Belýt tërd megh, es mýnth egý
 flastromoth kéfd rea.
 Fýge fanak hamwabol chýnalý lugoth, zýtald fél Spongýawal,
 es tëd azth rea.
 Vadoczot tëry megh, annak az lýztýth Sowal Ees retëkkel
 tërd eo3we flastrom moggyara, kéfd rea.
 Bagolý borfonak lýztýth, Arpa lýztel es Mezzel elegých
 eo3we, keofd rea.
 Lenchýeth, Saar kerepeth, rofa olayth, zara3 rofath Naranch
 heat, Sos výzeth chýnalý ë3we, keofd rea.
 Kapoztath fë3 megh Mezben, chýnalý flastromoth belële
 es tëd rea.
 Okado awagý kegýo hagýmath, es Ledneknek az lýztýth
 elegých eo3we Mezzel, keofd rea.
 Holth Chýalannak leweleth, magwath, es ký fachart leweth,
 es Barayth, Eczettel tërd eo3we, keofd rea.
 Eokër fark fwnek az kýnek Sarga výraga vagion, tërd megh
 az leweleth, teod rea.
 Szedkýn koronak kýth Eb Teý fwnek is hýnak, az Teýeth
 teod rea.

+547

Fêldy Têknek gyeokereth, lewelet, es gywmêlcÿeth têrd
êzwe Sowel, keofd rea.

Tengêry zêleoth tÿztÿch megh az magwatul, Sofd
megh teord êzwe, azth tegÿed rea.

Dÿo olaÿal kennÿed, fê orwoffagh ez.

Erdeÿ Borfoth, keferw Babnak is hÿiak ezth, az lÿztÿth,
borban es fa olaÿban fêzd megh, tegÿ hozza Saffranth is, têd
rea flaftrom moggÿara.

Reznek rofdayath, Mezzel es Temsowal, ees Eczettel fêzd
êzwe, keofd rea.

Bab lÿztêth Mezes eczettel elegÿch êzwe, kêfd rea.

Wteftwl ualo dagadafrol.

Kapoztath vagdalÿ eo3we Arpa lÿztel, es mÿnth egÿ flaftromoth
kêfd rea.

Têrd megh az Têknek bellê rezeth, chÿnald mÿnth egÿ flaftromoth,
kêfd rea.

Vizÿ hunÿorth Nÿerfeth têrd megh, kêfd rea.

Hold fweth es Borffweth têry eo3we, kêfd rea.

Feÿerwrmêth melegÿch megh meleghe Teglan, azth az wrmêth
êttêzd megh borral, azt kêffed rea.

Mezeÿ kêmennnek magwath têrd megh, fêzd megh annak az
lÿztÿth Mezben, kêfd rea.

Bab lÿztêth, Szeekfweth, es Bakfweth, fêz megh olÿ borban
kÿt az elêth megh fêztel ÿol, azt kêfd rea.

Teftnek megh kekwlêferêl. (Ecchÿoma Sugillatio)

Az Bêr alÿa megh rutittatÿk az vernek oda ala
folÿafawal es oth megh aluwafawal. Kÿ omol penÿgh az (Okay)
vekonÿ gÿenge Erekbêl, vagÿ az vernek lokaſagatul vagÿ vekonÿ
voltatul, vagÿ Erêš voltatul, vagÿ az Ernek megh nÿlafatul, vagÿ
gÿakorta valo fêlêtte nagÿ munkatul, Têreftwl, wteftwl, es
Efêftwl. Ezêk mÿa azerth az Ver kÿ omolwan az Bêr ala, egÿbe
aluzÿk, neha kichÿn dagadaſſal es faÿaſſal, Es az Bêr neha
verÿÿnw lezêñ twle, de Neha megh feketêdÿk, Es ennek mÿndêñketh
hÿiok Magyarul, Teftnek megh kekwlêfenek.

Buzath, Szappano3o fweth têry êzwe, es têd rea. (Oruofsagok)

Keferw Baboth fêz megh Eczetben, keofd rea.

+548

Swlŷ fweth de az gŷekereth chŷak, Bab lŷzteoth fēz megh
borban, tērd megh, keofd rea.

Fēkelŷ fweth kŷth Eordēgh harapta fwnek is hŷnak, tērd
megh, es keofd rea.

Vŷ Saŷtoth keofd rea flaftrom moggŷara.

Sos Mezzel kend be ſmegh giogŷttia.

Fēldŷ Tēkeoth feoz erēffen megh Olayban, azth kēffed rea
mŷnth egŷ flaftromoth.

Maŷoranth azalŷ megh az leweleth, kewerd eoŷwe Mezzel,
keofd rea.

Lo mentath fēz megh borban, kēfd be aŷŷal.

Feyēr wrmēth tēry ēzwe Mezzel, kēfd rea.

Bab lŷztēth, Bakzarwo fwnek magwanak lŷztŷth, tēry ēzwe
Mezben, keofd rea.

Retkēth tēry eoŷwe Mezzel, kēfd rea.

Muŷtarth teorŷ megh keofd rea.

**Olŷ dagadafokrol kŷk megh
fakaduan febbe lēttenek ŷmmar.**

(Aposthema Az kŷth az Magŷarok kelewennek hŷnak, azth az
Abſceſſus Gērēgēk Apoŷthemanak, az Deakok Abſceſſuſnak
Suppuratio) vagŷ Suppurationak Neweŷŷk, kŷ ſemmŷ nem egŷeb,
hanem az ēzwe gŷwlth allatnak genŷetſegge vagŷ valamŷ affelehēz
haſonlowa valtoŷafa. Az Twzes dagadaſnak allattŷa az mŷbēl
lezēn, az Ere kŷwl megh rothadoth Veer, kŷnek az rothadaſa
ha annŷra valo, hogŷ az oth ben valo melegſegtwl megh nem
gŷēzettetŷk, gŷakorta holthſagra valtoŷando huſ lezēn. Ha
(Meleghe kelewenŷ) penŷgh megh gŷēzettetŷk, az Melegſegh az olŷant
genŷetſegge chinalia, es annak az genŷetſegnek ēzwe gŷwleſe,
igazan Abſceſſuſ oŷton. Kŷ mŷkor igh lezēn, az helŷ dagattab,
kemenŷeb, vērēſſeb, forrob is lezēn hogŷ nem az elēth, es Nagiob
faŷdalommal kēwetkeozŷk, Nŷlallaffal es gŷētrelēmmel, Es ha
az Teŷtben fē helyēn vagŷon az kelewenŷ, Betegēs dēdērgē
hŷdeggel bantatŷk ŷelēſben ecczaka.
Immar genŷetſegge valtoŷwan, az vthan mŷndēnēk megh
laſſodnak, az dagadas megh hegŷefēdŷk, es az bēr vŷzketnŷ kezđ,
merth az genŷetſegh az teŷtben haſonlatos az hamuhoŷ, kŷ oŷton
(Hŷdegh kelewen) megh hwl. Lezne k egŷeb fele Kelewenŷēk is, hŷdegh,

kemeny, es regy megh aggot dagadafokbol is, kynek allattyä sem
megh nem Twzsefödyk, sem genyetfegge nem valtozyk. Ez ilyenökböl
+549

nem genyetfegh hanem valamä maas allath yw ky, mely az
hydegh Nedweffegnek ereyének megh fözefetwl lèth,
Merth ez igen Nyilwan nagy fokzor lattatoth, hogy effele Regy
Keleweny megh fakadwan, hafonlo ywth ky belèle darab fèldhèz,
vagý chýonthoz, vagý Szèrhèz, vagý Kèrèmhèz, vagý kèhèz, vagý
puha hufhoz, vagý fahoz, vagý holth Benhèz, vagý Saarhoz, ky
oth az Teftnek rezeben Newekèdèth, ky azerth fèmmy Tokban
vagý hoýagban nem volth be takarwa. Leznek egýeb Kelewenyök
is, kynek allattyä be vagion takarwa vgýmýnth hoýagochkaban, Es
az allatnak my voltaerth harom fele kwlèmbèzefy vadnak ezèknek,
Merth vagý Kèwerzabafu, genyetfegh yw ky, vagý Pep zabafu,
vagý Meez Babafu beleole. Semmy nem egýeb azerth az Keleweny,
hanem oly dagadas, az ky el nem ozolhatoth, hanem genyetfegnek
letelere hayloth, Nem vgý hogý telýeffeggel ymmar genyetfegge lét
volna, hanem abban egýeb nem leheth, azza kel leonný.
Mykor ozton megh fakad az Keleweny, es ky týztul az (Sinul)
genyetfegh belèle, annak Magyarul vèlgýes Seb Newe. Merth az
Veer az Twzes dagadafban, awagy egýebfele materianak allattyä
maffele dagadafokban, megh rothad, az kèzel valo hufth megh
vezty, Es Neha az Inaknak es Ereknèk cyernaýth megh eýy,
kyk ozton azok is genyetfegge leznek, es az megh rothadoth
bèrrel eggwth folnak ky, Mykor ozton az ky chýorogh, zwkzegkeppen
annak vèlgýe marad oth. Merth az genyetfegnek ky
mènetelynek mykor fèmmy helye nýnchen, Ot ben wl az genyetfegh,
az kèzel valo es egeffegès helyeketh is ragwan megh vèlgýefity,
es az vèlgý ilýen modon terwlwen megh wreffèodýk.
Ky ha ozton hosBan Nyul el, es nagy hosBu mènetellel lezèn
az genyetfegh, Deakul Fiftula Newe, Magyarul, Szoros (Fiftula)
es Meely hosBu vèlgýnek es wreffegnek mondhatny, ky
Neha igýenès, Neha fok fele agazyk, Neha ísmeth fok fele hayol
s terèng.

Twzes Fene rothadafrol.

(Phagaedena Depafcens Vlous)

Az Phagaedena, megh dagadoth es mely rohado Seb, ky az
kèrwl valo helyeket megh eýy es ky ragya, merth ebben az
dagadas mynd az Sebbel èzwe foglaltatwan vagion. Lezèn (Oka)

az megh egêth gonoz Fekete vagy rofdas zÿnw Saartul. Ez az
w fokafagawal az Sebnék Szeleÿth megh têlthÿ es fêl dagaztÿa,
de gonoffagawal es Erêš chÿpkêdê voltawal, az kêrwl valo
reßeketh mÿnd el ragÿa ïmegh ezy.

+550

(Oruofsagok) Fenÿw fanak vagy Vêrêš Fenÿwnék az kwlê
heath têrd êzwe galÿczkêwel, azzal kêffed.

Sawanyu Mondolath feoz megh borban, awagy chak vgÿ têrd
êzwe borral es kêfd rea.

Vadocznak az lÿztÿth Sowal es Retêkkel têrd êzwe, kêfd
azth rea.

Tekenêš Bekanak Epeÿewel kennÿed.

Len magoth fêz megh borban, têrd megh, kêfd rea.

Ceclanak es Vthÿ fwnek leweleth têrd eozwe keofd rea.

Boroſtÿannak lewelet fêzd megh borban, kêfd rea.

Cÿnadonÿanak az gÿeokereth feozd megh Borban, têrd megh
es keofd rea.

Chÿgakath teorÿ eozwe mÿnd hufostul, kêfd rea.

Embêr ganenak vêd vÿzeth, azzal moffad.

Galÿczkê olaÿal kennÿed.

Feÿer Eb ganeth têrd porra, azzal hÿncÿed.

Temfoth, Egetêth galleſth vegÿ mÿnd egÿ Mertekre, elegÿch
êzwe Eczethek Sêpreÿewel, azzal kêffed.

Fekete têwÿffes lapunak gÿêkereth têrd megh mÿnth egÿ
flaſtromoth, azzal keoffed.

Hÿm Farkas Almath têrÿ megh, azzal kêffed.

Vad Sarga repanak leweleth têrd êzwe Mezzel, es mÿnth egÿ
flaſtrommal vgÿ kêffed.

Coriandrumoth têrÿ eozwe kenÿerrel awagy Arpa lÿztel, kêfd
azth rea.

Feÿer pêzerczenek leweleth teord eozwe Mezzel, keofd azth
rea az Sebre.

Nÿers chÿombort az kÿth Polenak is hÿnak teorÿ megh es
kêfd rea.

Egrêš leweth elegÿch êzwe Eczettel, azzal moffad.

Szaporá fweth têrÿ êzwe Eczettel es kêfd rea.

Soth eges megh, elegÿch eozwe arpa lÿztel, es azzal hÿncÿed.

Szep zêlênek leweleth arpa lÿztnék az langÿawal êzwe
elegÿched têrÿed, es keofd rea.

Bwdës Bêrëknec fachyard kÿ leweth, azzal moffad.

Fwlben ereztë fweth tÿrÿ megh, keofd rea.

+551

Regÿ kelewennec Seberël.

(Diuturnum Vlcs)

Kÿs fëld Epeÿet tÿrd megh, azzal keoffed.

Faÿ gÿëngÿeoth teorÿ eoÿwe Thëmÿennel, azzal këfd be az
agh fëbeth.

Fëyer liliomnak leweleth tÿrd megh, es fachyard
kÿ az lewelth, feoÿd eoÿwe Ecÿettel rez fazekban, azzal këffed.

The mondad fweth tÿrÿ ëÿwe Meÿÿzel, azzal keoffed.

Chÿer lewlv fweth tÿrÿ ëÿwe Meÿÿzel, azzal këffed.

Pÿrito fwnek gÿëkereth feoÿd eoÿwe fa olaÿal es Sarga
vÿaÿÿal, ez ÿrrel këffed.

Keferw lapunak leweleth këffed rea.

Szuwas fanak fergeÿt zëd kÿ, tÿrd eoÿwe eoketh, es këfd
azzal.

Faÿ Sofkanak az Bolÿoÿanak fachyard kÿ leweth, es azzal
moffad az Sebëth.

Gezemÿczeth teorÿ megh es këfd rea.

Rothadoth Cÿerfanak odwaban az melÿ vÿÿet talalÿ, azzal
moffad.

Buÿa olaÿal kennÿed az O Sebeoth.

Cÿnadonÿat tÿrÿ porra, azzal hÿnch be elëÿër, es fëlv tegÿ
kapoÿta leweleth rea, keofd be.

Aloefth, Mÿrrhat, Sanguis Draconift, tÿrÿ porra, elegÿch
eoÿwe es azzal hÿnched.

Ifthen faÿat eges megh tÿrd megh, azzal hÿncÿed.

Ragado fweth aÿalÿ megh, annak lÿÿtÿwel poroÿÿad.

Sÿakat fwnek awagÿ Gÿkfwnek lewelet tÿrd megh, awagÿ
fachyard kÿ az leweth, azzal keoffed.

Apro Boÿtorÿannak veragawal këffed be.

Epërnek leweleth tÿrd ëÿwe, es keofd azzal.

Apro fele Egerfwl fweth, awagÿ penÿgh kÿfebbÿk Cÿaba
ÿreth tÿrd megh, këfd rea.

Gonoÿ es Faÿdalmas Seberël kelewennec.

Vthÿ fweth tÿrÿ megh, es keofd rea az Sebre.

Kegÿo fweth az gÿëkereth meteld megh, Feoldÿ Tëkët tegÿ
ehëÿ. Meÿÿzel tÿrd egÿben, azzal këffed.

Balha fweth tēry ēzwe Mezzel, azzal kēffed.
Fēldy Tēknek gýēkeret, leweleth es gýwmēlcýeth tērd
mýnd ēzwe Sowal, keofd rea.

+552

Chýerfanak az Makýath teord megh, elegých eo3we Sos
dý3no haýal, azzal kēffed.
Keferw Baboth hýiak ezth Erdeý Borfonak is, <hiýak> fē3d
megh, es vgýan vgý leweftwl keofd rea.
Gezemýc3zet tēry eo3we Swlý fwnek gýēkerewel, fachýard
ký az leweth, azzal keoffed.
Papa fweth teorý megh es kēfd rea.
Galýc3kē Olayawal kennýed.

(Sinus et Fiftula) **Vēlgýes es Mēly lýku Seberēl keleuennnek.**

Kek lilýom gýēkereth fē3d megh vý3ben, azzal moffad vagý
azth tēlchýed bele.
Dý3no haýath olwa3 megh, melegēn azth tēlchýed bele.
Meezeth tēlch bele.
Vthý fwnek ký fachýart leweth tēlch bele.
Bu3a olaýth tēlch az Sebben.
Vthý wnek fachýard ký az leweth, tēlch az Sebben.
Eoth lewelw fwet tēry ēzwe Sowal, azzal keoffed.
Vizý Eger farknak ký fachýart leweth tēlch bele.
Hým farkas almath tēry ēzwe kek liliommal es Mezzel annak
az leweth bocýafd bele.
Fēldy folýo fwnek ký fachýart leweth elegých eo3we rez
rofdayawal, azth tēlchýed bele.

(Vlcus fordi...) **Genýetsegēs Seberēl kelewennek.**

Terpentýnawal keoffed be.
Szurkot chýnalý eo3we Mezzel, es azzal kēffed.
Kapo3tath, Bakzarwo fweth chýnalý es elegých eo3we eczettel,
es azzal kēffed.
Boro3týannak lewelet fē3d megh borban, keofd rea.
Cýnadonýath tēry eo3we o haýal, azzal kēffed.
Hým farkas alma lewewel keoffed.
Ro3marýnnak gýēkereth zara3d megh tērd megh, azth elegých
ēzwe Mezzel, es azzal kēffed.
Kochýordnak azald megh gýēkereth, tērd megh, Es azzal az
porral hýncýed.

+553

Akar melyk fele Cyalannak lewelet tērd megh, kēfd rea.
Fēldy Tēknek lewelet gyeokereth es gywmeolcýeth, tērd
eozwe Sowal es keofd rea.
Feýer es fekete pēzercýeth Mezzel elegych eozwe, tēry
eozwe es kēfd rea.

Egefnek Seberēl.

(Ambuftüm)

Szylfanak gyēkeret es leweleth aßald yol megh, tērd porra,
es azzal hyncýed.
Tehen vefeyen valo faggýath fēz yol ēzwe len
Magh olaýal, had megh hwlný, az vthan kend megh az Egefth
týzta len magh olaýal, az faggýuban martogas týzta ruhat, kēfd
az Egefre. Probalth orwolffagh ez.
Szalanna kēwerýt olwaß megh, zwrđ týzta rez Medēnczeben,
smýkor megh aluzýk, habard ēzwe týkmon feýerewel, ezzel
kēffed.
Gyermēkdýd Szylfanak gyēkereth mofđ igēn zepēn megh,
meteld aprora, fēzd igēn erēffen megh hus leweben, O haýat is
ves bele es vgý fēzzed. Vēd ký az Twztlwl, az melegh lewben
march ruhath, tēd az Twztlwl megh egetēth helre, maas zara
ruhawal kēfd altal, mýndēn ketfegh nekwl megh gyogýul. Ez
megh probaltatoth. Ezth penygh igēn gyakorta chýelelekēggýed.
Rofa olaýth Týzēnhat Nehezekeoth, Hath Týkmonnak Szekýt,
habard eozwe ezēketh, tegý valamý kis Saffranth is hozza, Ezzel
kennýed az Egefth.
Teýfēllet kend be az Egetēth helyeth, az kemēnczenek fenekerēl
vegý Egēth fēldeth fēl, tērd megh, feolwl hýnch rea az
Teýfēltre. Ezt gyakorta mýwelýed.
Keth Týkmonnak feýereth, Tucýath Týzēn hath Nehezekēth,
Meßet olýat, kýt kýlenczēr megh mostal ees megh zaraztottal,
Týzēnhat Nehezekeoth, Vý výazth Egý Nehezekeoth, elegych

Vý Fazekban egefđ megh az Rofnak korpaýath, teord megh
yol, es azth rakýad az Egefre, vagý kezēn vagý labon lezēn, mýnd
keorēlkeorwl rakýad.
Rofa olaýth, uncia j, výazth drachma ij. Gērēgh feýerth uncia s. Egý
Týkmon feýerth, ezēketh mýnd chýnald yol ēzwe, es ezzel
kennýed.

+554

êzwe ezêketh rofa Olayal. Elêzêr azerth az Egêth helyeth, Tÿknak
verewel haromzor megh moffad, az vthan kennÿed ozton es
gÿogÿcchad az orwoffaggal, megh gÿogÿul az Twznek egefe, es
meeg az helye fem teccÿk megh.

Szappanth, Mezeth, vayath, elegÿch êzwe, azzal kennÿed be
az egefth.

Oltatlan Meßeth fa olayban olch megh, vefd rofa
olayban az vthan, ezzel kennÿed az Egefth, Nÿolcz awagÿ Tÿz
Napra megh gÿogÿul. Hogÿ penÿgh bwrt newelÿ rea, Faÿ Bozzanak
belfê zêld heath vëgÿed, porra têrêth Thëmÿenth, rofa
olayth, Vÿ vÿazth, mÿndênÿkben kewefeth kewefeth, elegÿch
eoÿwe es chÿnalÿ ÿreth belêle, kend ruhara, es keofd az egefre.
Forro vÿznak egefenek az helye mÿgh feol Nem hoÿagoÿÿk,
Camforth têrÿ megh es elegÿch rofa vÿzben, march ruhat ebben,
têd rea es megh ne haggÿad zaradnÿ, hanem gÿakorta megh
marchÿad.

Galna Fanak leweleth hand meleg h vÿzben, kend megh fa
olayal az egefth, ragd rea fêlwl az galna fa leweleth.

Fa olayal kend megh elêzêr az Egefth, azon fêlwl kend be
hÿg Tehen ganewal.

Machkanak hertelenfeggel vêd vereth, melegên kend azzal
be, de azonnal legÿên az Eges vthan.

Vefe faggÿath olwaÿd megh, azzal kend elêzêr be, azon fêlwl
ozton kend be hÿgh Tehen ganewal.

Faÿ Boroftÿanth aÿtas Negÿed napÿgh borban megh, azzal
keoffed az egefth.

Len magh olayth, rofa vÿzeth, ana uncia iiij, Terpentinat, Fenÿw
vÿazth, ana drachma j, vêrês rofath, Bozza fanak az belfê zêld heath,
ana manipulus. 1/4. Az Enÿweketh, az rofath, az bozza fanak heath, kêfd
vekonÿ gÿolch ruhaban, vefd bele mÿnd ez fêlwl megh ÿrth zerzamokath
Eoth pÿnth forras vÿzben, tegÿ hozza Sarga vÿazth,
drachma viiiij. Elewen twznel laffan laffan forrald fêl, vêd kÿ az
twztlwl, têd el ÿo helre, es mÿkor az zwkzegh kewannÿa hÿdegên
ezzel kennÿed az Egefth, vagÿ Twz mÿa, vagÿ vÿz mÿa, vagÿ
Olay mÿa, vagÿ akar mÿchoda mÿa lêth az Eges.

Vefenek faggÿath, fa olayth, fenÿw vÿazth, Borth, Eczetêth,
fêz erêffen êzwe, azzal kennÿed.

Repath feoz megh vȳzben, ves egȳ kichȳn oltatlan Meβeth
bele, annak az lewewel moffad.

Fagȳalfanak leweleth fȳzd megh vȳzben, azzal kȳfd be az
Egefth.

+555

Szederȳeth de az leweleth teord eoȳwe Eczettel, es azzal
kȳffed be az egefth.

Thȳmȳenth tȳry porra, elegȳch eoȳwe dȳzno haȳal awagȳ
Lud haȳal, keofd rea.

O Saru talpat eges megh, teord porra, az egefth azzal
hȳnch be.

Iuh ganeth elegȳch ȳȳwe vȳazzal es rofa olaȳal, es azzal kend
be az egefth.

Galamb vagȳ Tȳk ganeth Len magoth megh tȳrwe tȳmporalȳ
ȳȳwe fa olaȳal, kȳfd be.

Tȳkmonȳ feȳereth mȳnd βekȳwel habarȳ rofa olaȳban, azzal
keofd be az egefth.

Arpath eges megh, tȳrd porra, azzal hȳncȳed be.

Len magh olaȳth rofa vȳzzel elegȳch ȳȳwe azzal kend be.

Kendȳnek fȳzd megh gȳeokereth vȳzben, tȳd rea, awagȳ
vgȳan azon gȳȳekereth tȳrd ȳȳwe vȳ vaȳal, es kȳfd rea az egefse.
Momordica olaȳal kennȳed.

Megh Twȳefwleferȳl az kelewenȳ

(Inflammati

Sebenek.

Vlceris)

Atraczelnak fachȳard kȳ az leweth, gȳrȳgh feȳerrel elegȳch
ȳȳwe es Camforral, azzal kennȳed be.

Pokhaloth tegȳ bwȳn reaȳa.

Kelewenȳ Sebnek be forraztafarol.

Machka Tȳwȳffeth az lewelet chȳak tȳrd ȳȳwe O haȳal,
es azzal kȳffed.

Nȳften papradot azalȳ megh, tȳrd porra, azzal hȳnchȳed az
Sebȳth.

Reȳ rofdat fa olaȳal es vȳazzal elegȳch eoȳwe, es azzal
kȳffed.

Bor fȳprwth eges megh, es keofd azzal.

Calarifth tȳry megh, annak az porawal hȳncȳed be.

Egefȳd megh az Temfoth, es azzal hȳnch be porul.

+556

Vapas keleweny Sebnek be teltelerel.

Szurkoth olwaz megh, elegych eozwe Mezzel, es telch az
vapas Sebben.

Akar mynemw Negylabu allatnak Cyontya velejewel kennyed
az Sebeth.

Tengery Taytek keweth teorý porra, azzal hyncyed.

Calarifnak porawal hyncyed be, vagy Temyennel, vagy

Mirrhawal, vagy Aloeffel, vagy kek liliomnak gyekerewel. Mezeth
telch bele, az is igen yo.

+557

Tablaŷa e3 Keonŷwnek Negiedŷk reŷenek.

Temezeth ellen valo Dagadafokrol
Twzes Dagadafrol
Szelŷs Kemenŷ Dagadafrol
Magas Dagadafrol
Pokol Varrol
Egŷ Galamb monnŷ Dagadafrul, Kelyŷrŷl
Gono3 Pattago3afokrol
Lagŷ Dagadafrol
Kemenŷ Dagadafrol mŷnth az Kŷ
Inakon valo Dagadafrol
Torokban vagŷ egŷeb helyŷn valo dagadafrl
Gelywanak Dagadafarol
Dagadafnak kŷ Faka3tafarul
Fenenek Etelerŷl
Orbanc3rol es Szenth Antal Twzerŷl
Folyo3orol es Farkas Sebrŷl
Tefnek holta leterŷl kŷ Twzes Dagadas mŷa le3ŷn
Wteftwl valo Dagadafrol
Tefnek megh Kekwleferŷl
Olŷ Dagadafokrol, kŷk megh fakadwan Sebbe
lŷttene ŷmmar
Twzes Fene rothadafrol
Regŷ Kelewennek Seberŷl
Gono3 es Faŷdalmas Seberŷl Kelewennek
Vŷlgŷes es Meelŷ lŷku Seberŷl Kelewennek
Genŷetŷegŷs Seberŷl Kelewennek
Egefnek Seberŷl
Megh Twzeŷwleferŷl az Kelewenek Sebenek
Kelewenŷ Sebenek be Forra3tafarol
Vapas Kelewenŷ Sebnak be tŷlteferŷl
+559

**Feguer auagÿ egÿeb mÿa
lêth febêkrêl.
Es chÿontbelÿ nÿaualÿakrol.**

Eotêdÿk reß.

+561

**Feguer auagÿ egÿeb mÿa lêth
febêkrêl.**

(Wlnus)

Valamelÿ Sebnek eredetÿ az Testnek vetkes voltatul (Vlcus)
belêl vagÿon, awagÿ az melÿ genÿetfegh rothatafth vêth ÿmmar
maganak, Neweztetÿk az kelewenbêl lêth genÿetfegêß Sebnek.
Merth az twzes dagadas megh nÿlatkozwan, es annak Sebe kÿ
ÿmmar vndokka es rothadotta lêth, az w ßÿnenek el valtozafaerth,
genÿetfegêß Seb.

Az melÿ Seb penÿgh kÿwl tamad es vagaftul lezêñ, (Wlnus)

Seb ez. Ha hegÿes Nÿltul, vagÿ dardatul, vagÿ hegÿes têrtwl,

Gÿakas ez. Ha valamÿ Nehez terêhnek efefetwl az (Punctio)

Testben, Serwes ez, vagÿ têrêß. Az Cÿontban (Contufio)

romlas. Az Hartÿakban, Inakban, Es Erben, Szakadas. (Fractura)

Lezêñ azerth az Vagas kardal es mÿndênnel azzal (Ruptio)

valamÿnek hoßbu Elÿ vagÿon. Az gÿakas lezêñ Hegÿeftêrrel,
Hanczaral, Nÿllal, valamÿ Mergêß allatnak megh marafawal, es
mÿndênnel valamÿnek vekonÿ hegÿ vagÿon. Az Serwes vagÿ
têres, lezêñ efefbêl, Erêzakkal valo futafbol, fêlêtteb valo ÿarafbol,
es wêltesbêl, Vadazaßbol, es egÿeb têrtenetêkbêl. Igÿ azerth
ÿmmar az Testnek Sebenek harom kwlêmbêzefe vagÿon: Seb, a
kÿ az Testnek lagÿab rezen efÿk, mÿnth az bêrêñ, Erêñ, Inon,
hartÿan, es az Testêñ valahol. Gÿakas, Ez Mÿndêñ rezenek az
Testnek által furafa. Serwes vagÿ Têrêdêß, Az Belfê puha reßnek
gÿakorta ketfele valafa, az kwlfê lathato reß eppen maradwan.

Az kemenÿeb reßnek penÿgh, mÿnth az Chÿontnak el
valafa. Romlas. Az kÿ terÿedêth reßeknek penÿgh mÿnth az
Innak, Hartÿanak, Mozgaftak ezkeozÿnek, Ereknêk, Szakadas.
Mÿndêñ fele Sebêknêk penÿgh fok kwlêmbêzefÿ vadnak: Merth
az Seb vagÿ chÿak fêñ valo, vagÿ penÿgh Meelÿ, Affele Seb
penÿgh az melÿbêl valamÿ darab kÿ efêth neweztetÿk wrefnek.

+562

Az olÿan penÿgh mÿkor chÿak az bwrêñ vagÿon es azt foglalÿa

el, Neweztetÿk laffunak. Toabba az Seb holßu vagÿ rêwÿd,
 Nagÿ vagÿ kichÿn. Es ezêkben nem chÿak az holßufagh, de az
 Meelÿfegh es zelêffegh is oth vagÿon. Igÿenêß vagÿ oldalaßlagh
 valo, Egÿenlê vagÿ Egÿenêtlen, mÿnth az Melÿ Sebnak az eggÿk
 vege igên Meelÿ es ßelêß, Az Maßÿk vege chÿêkely es ßoros. Ez
 ilÿenêket az Erzefel is de kÿwaltkeppen az lataßfal es tapogataßfal
 megh êßmerhetnÿ. De azerth ennek okaÿth az mÿtwl az
 Seb efêth, megh kel ertenÿ, allattÿat, abraßattiath, Nagÿfagath,
 Ereÿeth, Fa e az, Nad e Vas e, Ercz e, Both e, Batok e,
 On e, Szaru e, awagÿ wegh? Az abraßattÿa, Elêß e, Tonka e,
 Igÿenêß e, Horgas e, Szegletêß e, Baraßdas e, awagÿ hegÿekkel
 chÿnaltatoth mÿnth az Szÿgonÿos Nÿlwas. Az Nagÿfaga megh
 mutattÿa ê maga magath, Az Ereÿe is megh, mÿnth az kÿth Mereoggel
 megh kennek, awagÿ mÿnth az Dwhêß Ebnek marafa,
 Kegÿonak, Scorpionak, Poknak, es egÿeb Mergêß allatoknak
 marafok. Immar az ÿelêk ezêk az kÿk megh mutattÿak azth
 mÿndên Sebêßwleßben, mÿchoda reß bantatoth legh ÿnkab megh.
 Ha az Eer vagatoth megh, ÿgên bêffeggel omol kÿ az Veer,
 es annÿwal ÿnkab bêwebben, hogÿha az Eer ßelêß es igên
 rakodoth lezên: Folÿ penÿgh zwnтелен, temerdêkên, es mÿnd egÿ
 aranth az Veer. Az Temerdêk lelêk lako Erbêl penÿgh, vekonÿ,
 Sarga, es forro Veer folÿ. Az In penÿgh vagÿ gÿakaßtul vagÿ
 vagaßtul febêßwlth megh, de az moßgafa es az Erzefe megh
 bantatÿk, awagÿ vgÿan zÿnthel el veß, es az Sebnak kêrwle lankadas
 efÿk, fêlêtte gÿêtrê faÿdalommal vagÿon. Az Seb keornÿeketh
 Twzefwleß bantÿa, es Neha holth huffa akar lênnÿ, Nagÿ
 Hewfegh gÿulad fêl, Es az Agÿ Velênek engêdelmebêl, gÿakorta
 eßnekwl valo bolondofkodas kêwerkêzÿk. Neha az Innak vgÿan
 be vonafa es Sugorodafa is kêwetkêzÿk, kÿ akkor lezên mÿkor
 az In megh gÿakatÿk, awagÿ ÿnkab megh hafad, Nem olÿan igên
 mÿkor megh vagatÿk. Az Nagÿ Inak awagÿ affele hartÿak kÿk
 az Agÿnak kaponÿaÿath, awagÿ egÿeb chÿontokath be borÿttiak,
 ha megh febêßdnek, annak is azon ÿeleÿ vadrnak chÿak hogÿ
 homalÿoßban, Legh ÿnkab penÿgh akkor mÿkor az Izeknek kêtely
 megh vagattatnak. Az megh Sebêßwlth Cÿonth ha kÿ tecczÿk,
 azth az Ißpotnak be bocÿataßawal megh lathatod hogÿ noha
 darabos, de azerth mÿndên faÿdalomnekwl vagÿon, hanemha
 têrteneth zêrÿnth az hartÿath melÿel be borÿttatoth az Cÿonth,
 az Ißpottal megh bantanad.

Immar azerth, Mýndën Meelý Seb, az Embérnek mýchoda
 reßere hatoth oda be, azth ilýen ýelëkbël kel megh ýtelný. Ha
 +563
 Fének megh wtefetwl az Agý velë hartýaian Seb efëth, kegýetlen
 faýdalma vagyon annak, Melý faýdalom az Etellel az
 Aalnak mozgafawal, es az lelëkzeth vetellel megh ëregbëdýk
 annal is ýnkab, es mýngýarasth Okadas këwetkëzýk. Az be folth
 Veer, Neha az Ornak lýakýbol, Neha az Fwlekbël vagý az Szëmëkbël
 chýorogh ký. Az Erzekënfegh penýgh annýra el vetetýk,
 mýnth Egý Guta wtëth Embérnek, az Inak ký nýulnak, es nem
 fok wdë mulwan forrofagh es eznekwl valo bolondofkodas këwethkëzýk,
 ýelëfben mýkor twzëffegh foglalýa el. Sha az Agý velënek
 allattýa is megh bantatýk, ký megh efýk akkor mýkor tele
 az hold, merth az kaponýa is tele akkor az Agývelëwel, Az
 Elme tebolýogh, es az félwl megh ýrth ýelëok mýnd megh Nehezëbdnek,
 Es gýakorta az Agý velënek valamý reße, Eletnek vezëdelmewel
 ký efýk onneth. Ha penýgh az Agý velënek tartoyban
 az Seb igën Melýën vagyon oda be, Awagý ha az Szëmëk által
 verettenek, azth hertelen halal këwetý, zýnthe vgý mýnth az
 kýnek Szýweth által wtýk, Merth az Szëmëkbël az Elewenýtë
 lelëk, Az Szýwbël penýgh az Eltetë lelëk mýnd az verrel eggýwth
 ký folý. Mýkor az Melýën vagyon az Seb es el oda be az wregere
 hatoth, ha az Sebben, Aloes, Mirrha, vagý Farkas Alma porath
 tezëd, azt az lehelles zýnthe oda fél vizý az Szaýra, vgýannýra
 hogý oth megh erzený az keferwfegeth. Ha az Twdë Sebëfýttetýk
 megh, taýtekozo verëfth pëk az, lelëgzetët nehezen es zëngëffel
 vezën. Sha azonnal hertelen megh nem hal is ez ilýen, de forrofagh
 es el aßas, zaradas, vegezý el eletýth ennek. Ha az Szýw
 sebëfýttetýk megh, mýngýarasth az kwlfë rezek mýnd
 megh hwlnek, es këzel vagyon az Halal. Ha az Lelëk lako es
 Szelës Ereken efýk Seb es vagas, fok Veer omol ký, az Erë el
 zakad, hýdegh ees Bwdës verýtek ýw ký, melý verýtek këwete az
 halalnak. Ha az Inas erës Hus, ký az Szýwet es az Twdët, az
 Maýtul es leptwl ketfele valaztýa sebëfëdýk megh, az oldal
 chýontok alat valo huftth zaggattýa, Nehezen vewë lelëkzetëth
 zëréz, Bolondofkodasth es Eßnek el tawozafath hozza, Neha
 horutasth es verës pëkesth, es el vegre mýnth az Twdën valo
 Seb, megh aßasth es halalth, ýelëfben mýkor zýnthe këzep aranth
 efýk az Seb raytha, mýwelhogý ýnas es vernekwl vagyon, fmýndenkoron

mozogh. Az Gege ha megh febüfyttyetük, fem Etel fem
 ýtal ala nem meheth, de valamý be vetetük ísmeth vÿzza okadtatük,
 Cÿoklas, El aýulas, es gÿakorta gÿrch bantas gÿÿetÿ az
 olýanth. Ha az Gyomor mynd az wregeÿgh megh febüfyttyetük,
 az Etel ýtal kÿ ýw beleole, gÿakort valo cÿoklas es okadas
 vagyon es el aýulas, Ees effele is fokaÿgh nem elheth megh. Ha
 +564

az Belék vagathnak megh, az ganeÿ ala nem meheth, de az Has
 hufanak wregeben megÿÿen be, ees oth nehez rothadas ýndul,
 kýbél ganeÿ zagh ýw kÿ. Maýnak es Lepnek Sebe ha chÿak fÿen
 vagyon, az legh alfo oldal chÿontok alath valo hufth, az oldal
 chÿontok fele fÿel vonza. Verrel valo okadaftth ýndÿth, Oldalon
 valo Nylallafth. Es az Nyakban Torokban valo fayafth affelÿl,
 az mely felÿl vagion, El baggyadaftth es forrofagoth chÿnal,
 Hafmÿneftth kýwel vegre az Tefth el hÿtuanodÿk, el
 olwad, es vgÿan el emeztÿdÿk. Ha penÿgh az Seb ýgÿen be vagyon,
 gÿakor el aýulaffal bantatük, hÿdegh verÿtek ýw kÿ, kÿ el
 hozza az Halalt is magawal. Az Vefenek febüfwlefetwl, verÿs es
 igÿen kewes vÿzeleth kÿwetkeozÿk, az faydalom zÿnthe el ala
 az Cÿombok keozze es az keth Monÿakra vÿtetük, Az Hafnak
 bÿere alath az vÿzeleth megh gÿwlwen, Vÿz korfagnak betegfegeth
 mutattÿa vgÿ mÿnth. Ha az Hoÿagon efÿk az Seb, vgÿan
 azon dolgokath hozza, es annak fÿelÿtte Okadaftth, Cÿoklafth,
 Bolondofkodaftth, es az Sebÿen ýw kÿ az Vÿzeleth, kýt ozton
 halal kÿweth. Ha az Haath gerecznek velÿÿ vagatnak megh, az
 alatta valo reßek el olwadnak vgÿmÿnth, es azoknak erzekÿnfegÿk
 es mozgafoknak mÿndÿn Ereÿe el zakadnak, vgÿ hogÿ neha ganeÿ,
 Neha vÿzeleth, Neha az Nemzeo termezeth megÿÿen el, akaratnekwl.
 Chÿak vgÿan maganak valo Seb rÿtkan efÿk, hanem ýnkab
 mÿndenkoron valamely rezth el foglal, kýbél fok es kwlÿmbÿzÿ
 ýelÿk kÿwetkÿznek.

Sebnek forraztafarol.

Eger Fwl fweth fÿÿ megh borban, azzal moffad az Sebÿth,
 tÿÿ porra az fweben, es azzal hÿncÿed fÿlwl be az mofafth.
 Kefelyw fwnek, kýth deakul Aquilegianak hÿnak, mynd gÿÿkerenek
 lewelenek fachÿyard kÿ az leweth, azzal moffad az Sebÿth,
 awagÿ tÿrd eo3we es kÿfd az Sebre, Ez hertelen ÿ3we forraztÿa
 akar mÿnemw fele Sebÿth.

Sanŷkornak gŷeƷereth aƷald es tērd megh, hŷnch
aƷ Sebre, ēƷwe forrad ha vgŷan mŷnd el vagdaltak volna is
egŷ maftul.

Bakfw vŷraganak vēd vŷzeth, tēlch wegben, eƷzel gŷakorta
moffad aƷ Sebēth, megh giogittŷa es ēƷwe forraƷtŷa
hamarfaggal.

Fenŷw fanak awagŷ vērēs Fenŷwnek vŷaƷƷanak olwaƷd kŷ
aƷ olaŷath, aƷƷal kennŷed.

Terpentŷnawal kennŷed aƷ Sebēth ēƷwe forraƷtŷa.

+565

Teolŷfanak vērēffellē es vŷonnan kŷ ŷweo bŷmboŷath tērd
ēƷwe Eczettel es kēfd rea.

Chŷerfa Nŷers lewelet tērd megh, es kēfd rea.

NoƷpolŷanak awagŷ Somfanak leweleth ƷaraƷd megh es tērd
porra, aƷƷal hŷncŷed.

Cŷnadonŷanak leweleth aƷald megh, tērd porra es aƷƷal
hŷncŷed aƷ Sebēth.

Cŷēngē fwnek akar aƷ vŷragath kēfd rea, akar aƷ magwat
tērd porra es hŷnch aƷƷal, akar penŷgh aƷ Olaŷawal kennŷed.

RoƷmarinth fēƷ megh borban, elēƷēr aƷƷal mofd megh aƷ
Sebēth, tērŷ porra is aƷ roƷmarŷnbol, es fēlwl aƷƷal hŷncŷed be.
Epērŷnek aƷ leweleth es gŷeƷereth tērd porra, aƷƷal hŷncŷed
aƷ Sebēth.

Kegŷotrangh fweth es tormentillath, eƷēknek gŷeƷerēketh tērd
porra, hŷnch eƷzel, awagŷ vgŷan vgŷ Nŷerfen tērd ēƷwe es
kēfd rea.

Momordica olaŷal kennŷed aƷ Sebēth.

Feŷer Malwath Borban feoƷ megh, es kēfd rea.

Sebnek gŷogŷtafarol.

Fa olaŷth, glŷtēth, mŷndēnŷkbēl Hetwen keth Nehezekēt
vegŷ, Vŷ vŷaƷth huƷon Negŷ Nehezekēth, eƷēketh TwƷnel olwaƷd
ēƷwe hogŷ fwrw legŷēn, Amomumoth, Bdeliumoth, mŷndēnŷkbēl
NŷolcƷ nehezekēth, Galbanumoth, Opopipert, mŷndēnŷkbēl Negŷ
Nehezekēt, EƷ Spetiefēketh eczetben veffed es oth aƷtaffad hogŷ
mŷnth aƷ Pep olŷan legŷēn, Mŷnd aƷ ket fele farkas almath,
Maftixot, Lapis calaminariŷth, Mŷrrhath, Feŷer Thēmŷenth,
mŷndēnŷkbēl Negŷ Nehezekeoth, Laurus olaŷth, Terpentinath,

mýnděnykběl týžěňhat Nehezekěth, Ezěkběl Twžnel fěž ýreth.
Ež Ir mýnděnefele Sebnek giogýtafara igěn ýo.

Ha Keze, laba, vagý valamelý tagýa Embérnek el vagatýk,
vegý Bakzarwo fwnek magwath, es Len magoth, těrd porra
ezěketh, hýnch vaýban ež porokath, es had oth allaný harmadnapýgh,
vėd ký až vthan, es vėfd vyzben, had oth Negyed napýgh
allaný, vėd ký až vthan teod Saczkoban es fachýard ký, Mezeý
Mentath kýth lo menthanak hýnak es Malwath až ký fachýarth
zerzammal fěž megh eggýwth vaýban, až vthan ífmeth žwrd megh
+566

Nýrfanak leweleth, kýralne azzoný kapoztaýath, kakuk fweth,
Borban es vyzben fěž megh, až vthan hand ký belėle až fweketh,
es ves těrěth Themsoth, Těmýenth es Soth bele, ežzel moffad.
Ež mýnděnefele Sebnek ýo mofafara.

Rofa vyz, Erės lugh, Bechý žappan, Fa olaý, Maftix, Camfor,
Egetěthbor, chýnald ěžwe ezěketh es ežzel moffad.

Fenýw Vyažth, Vý vaýath, mýnděnykběl vegý harmýnczketh
Nehezekeoth, olwazd ěžwe ezěketh twžnel, vėd ký, es ýol kewergetwen
až lapoczkawal tegý ehěž Týžěňhat Nehezek gěřěgh
feýerth, Až vthan valamý keweffe es vekonýon ažth Rofa vyzzel
ěttěžwen, Ež zerzamokath porul elegých kěžze, Feýer Thěmýenth,
Bakzarwo fwnek magwa porath, Baražk magwath,
mýnděnykběl Týžěňhat Nehezekěth, Maftixoth, Mýrrhath, Camforth,
mýnděnykběl Nýolcz Nehezekěth Baber magoth
Negý Nehezekěth, Týkmonnak feýereth až mený ehěž elegh,

Saczko altal, vtolzor, tegý ehěž vyažth, Fenýw zurkoth, galbanumoth,
Olwazd ěžwe mýnd ezěketh, es ežzel kěffed.

Až Sebnek kěrnýeke ha megh dagad, vadoczoth es Szamar
těwýffeth, Fachýarý ký, těmýenth porul es arpa lýžtěth annak
až leweben elegých, keofd až Seb keorwl až dagadafra.

Sebnek valo Ir.

Fa Olaýth, uncia iiij, Mezeth, uncia iij, gummi arabicumoth es
Těmýenth, ana uncia j. těrd porra, elegých ěžwe es olwazd eožwe
keweffe až twžnel, vėd ký hamar hogý megh ne egýěň, Ežzel
kěffed.

Ha az Sebnék ruth vndokfaga mÿa, Hus nem newekêdhetnek,
Fa olÿath es zalannath vegÿ egÿ mertekkel, olwazd megh,
az menÿ ez lezêñ, ves harmadrezenyÿ fenÿw zurkoth bele, têrêth
Mÿrrath, têrêth têmÿenth kewefebbeth ves bele, es fêzd mÿnd
êzwe, vtolzor ves galbanumoth bele es egÿ kewes vÿazth hogÿ
megh kemenÿêggÿek. Ez Irrel kêffed.

Szoros lÿku Sebrêl.

Kegÿo trangu fweth têrÿ porra, elegÿch êzwe Szappannal,
têd ezth az ßoroz lÿku Sebben, platearius azt mongÿa, hogÿ
annÿra megh tagittÿa ez az Sebêth, hogÿ têrêth awagÿ rothath
chÿonth is kÿ vehecz beleole.

+567

chÿnald êzwe mÿnd ezêketh, mÿndên fele Sebnék giogÿtafara
ÿo Ir ez.

Erês Eczetêth egÿ Meßêlÿel, reznek rofdayath, mÿndênÿkbêl
huzon Negÿ Nehezekêth, Soth Negÿwen Nÿolcz Nehezekêth,
Temfot harmÿncz keth Nehezekeoth, Rofa pogachÿath, ehêz az
menÿth akarz, tÿmporald êzwe ezêketh, Seb tÿztÿtanÿ chÿoda ÿo
vÿz ez. Taskas Sebêth is ÿo ezzel lwnÿ.

O hayath, faggÿath, Fenÿw vÿazth, Fenÿw magoth, fêz êzwe,
ezzel kêffed az Sebêth.

Iuh vaÿath, Mezeth, Buza lÿztêth, fêz eo3we, ezzel keoffed
Smegh giogÿttia.

Tÿkmonnak feÿere kê3ze Eos Szeekfw olaÿth, egÿ rez mofarban
habard êzwe, egÿ kÿs len chÿêpwth march ÿol bele, têd az
Vÿ Sebre, egÿ nap estÿgh had alÿon raÿtha.

Vthÿ fweth mÿnd gÿêkereftwl, leweleftwl, fêz megh borban
es ves vaÿath bele, mÿkor ÿol megh fê vêd kÿ, es allafd megh
az forrasatul, Ennek az lewewel mofd megh az Sebeth. Az vthan
elêzêr kend megh Tÿkmonÿ olaÿal az Sebêth, az vthan ezzel ez
ÿrrel keoffed. Baranÿ faggÿath, vÿ vÿazth, Fa olaÿth, fêz erêffen
êzwe, ezzel kêffed.

Czÿnadonÿath gÿêkereftwl, leweleftwl, vÿragoftul ÿol megh
azald es têrd porra. Elêzêr az Sebeoth mofd megh Meleg
vÿzzel, az vthan kêrêkeorwl kend megh Mezzel, az porral
hÿnch be, keofd altal ruhawal, Harmadnap mulwan old el, Es
Mafocczor, Harmocczor is. Sha zwkzegh vgÿan têb3êris ezth
chÿelekeêggÿed. Smegh giogÿul az Seb.

Tÿzta vÿ gÿolch ruhath march forro Fa olaÿban,
 egefd megh az vthan az gÿolchoth, ifmeth olch megh meleggh fa
 olaÿban, azt chÿnald az Vÿ Sebre, Smegh gÿogÿttia.
 Fenÿw vÿazth, Kenkeweth, Feÿer Thẽmÿenth, vegÿ mÿnd
 egÿ mertekkel, tẽrd es elegÿch eo3we, feÿerewel az Tÿkmonnak,
 Ezth kend ÿrhara, vertwl az Sebẽt tÿztÿch zepẽn megh es az
 Sebnẽk ßeleÿth zepẽn eo3we nÿomÿad, tẽd az Sebre az flafromot
 es keofd altal ruhawal, chÿoda haznos dologh.
 Maftixot, Mÿrrhath, Feÿer teomÿenth, Bolus armenuftth,
 Sanguis Draconiftth, elegÿch eo3we porul ezẽketh, Es ez porral
 hÿnched az Sebẽth, merth ẽ3we zorÿttia.
 Gẽrẽgh feÿerth, Temfoth, ana uncia iiij, vÿaztis annÿth, Fenÿw
 olaÿth, Tÿkmonÿzek olaÿth, ana drachma ij, Camforth uncia ij. Varga zurkoth,
 fenÿw vÿazth, Szarwas haÿath, Thẽmÿenth, ana uncia ij. Terpentinatth,
 uncia iiij, Egÿ talban elegÿch eo3we erẽffen ezẽketh laffu
 +568
 tw3nel, de ÿob rez medẽnczeben, ez ÿrrel ha keotẽd az Sebẽt,
 igẽn hamar megh giogÿttia.
 Tÿzta Szep Terpentinatth, uncia ij. Rofa Mezeth, drachma vj. forrazd
 eo3we, tegÿ annÿ arpa lÿztẽth ehẽ3 az menÿ eleggh, hogÿ megh
 fwrwggÿek, tegÿ ehẽ3 ozton, Sarcocolat, drachma ij. Mÿrrhat, drachma s. elegÿch
 eo3we, Ezzel kẽffed az Sebẽth kÿth zepẽn megh akar3 tÿztitanod.
 Terpentinatth, uncia iiij, Rofa Mezeth, uncia ij. vthÿ fwnek kÿ
 fachÿarth leweth es Apiumeth, ana uncia j. laffu tw3nel forrazd vgÿ
 ezẽketh hogÿ az fwnek leweÿ el apaggÿanak, Vẽd kÿ az
 Tw3twl, ws keth tÿkmonÿ feÿerth bele, Arpa lÿztẽth, Bab lÿztẽth,
 ana uncia j. Saffrãt scrupulus j. Elegÿch eo3we, Ez ÿr igẽn tÿztittia az
 Sebẽth.
 Feÿer borth, vthÿ fw vÿzeth, lugoth, ana uncia vj rofat,
 Temfoth, pomagranathnak vадnak vÿragath, drachma ij. Rofa Mezeth,
 drachma vj, tẽrd porra az kÿ arra valo, az vthan vgÿ forralÿad tw3nel
 hogÿ harmadreze el apaggÿon, 3wrđ megh, ezzel moffad az
 Sebẽth megh tÿztÿttia.

Sebnẽk Verenek megh allatafarol.

Spongÿath march Eczetben, tẽd az Tw3ben, mÿkor megh
 hewẽl az Spongÿa, tẽd az Eerre ahonneth folÿ az Veer, megh
 allattÿa mÿndẽn ketfegnekwl.

Egÿ darab poztoth eges megh, melegën vefd Fa Olayban,
kêfd az Eerre ahonnet folÿ az Ver.

Nadalÿ fwnek az fêlfê heath faragd le, az têbbÿth vefd el,
têrd megh az fêlfê heath, elegÿch êzwe vÿzzel, vêrêš kapozta
lewelre tegÿed azth, es têd rea fêlwl az Sebre, Nÿolczad vagÿ
kÿlenczed Napra zepên megh tÿztittÿa es megh giogÿttia.
Az Embêrnek Nÿakan melÿ Nagÿ Er vagÿon, ha Seb mÿa
annak az vere megh nem allana, vard êzwe zepên az Sebêth
hogÿ az ver kÿ ne ÿwheffên, az vthan vêrêš porral es Bolus
Armenuffal hÿnch be fêlwl, es tegÿ ilÿen ÿreth rea: Thêmyenth
têrÿ porra tÿkmon Feÿerrel habard êzwe, kend chÿeopwre, alÿon
Negÿed Napÿgh ez raÿtha, vêd el az vthan, es kêzd vgÿ mÿnch
egÿeb fele Sebêketh.

+569

Galÿczkêweth, galleſth, Temfoth, Bolus armenuſth, Thêmyenth,
têrd porra, es ezzel hÿnch be.

Galleſth eges megh kÿth annak elêtte vagÿ Borban vagÿ
Eczetben megh aztattal volth, têrd porra, azzal hÿnched be az
porral.

Noſpolÿanak azald megh az leweleth, es azzal hÿncÿed
az porral.

Kegÿo Trangoth awagÿ Tormentillat azalÿ megh, têrd porra,
azzal hÿnch be.

Belend fw magoth, Cÿnobriumoth es Sanguis draconifſth têrÿ
eoÿwe es hÿnch be ez porral.

Mÿrrhath, Thêmyenth, Sanguis draconifſt, ana drachma j. Aloefſth,
ſcrupulus ij. têrd porra, ezêketh es elegÿ [!] eoÿwe tÿkmon feÿerrel,
kend ruhara, hÿnch fêlwl az ÿrre megh têrth Nÿul Bêreth, vgÿ
kêfd rea.

Sperma Ceti, Terra ſigillata, Mumia, ana ſcrupulus j. lapis haematitis
granum. viij, Bolus armenus, Sanguis draconis Galanga, ana granum v. têrd
porra es elegÿch eoÿwe, ez hÿncÿÿed ez porral.

Egefð megh az gÿapÿath, têrd megh es hÿnch rea.

Ha az Agÿ velêrêl chÿorogh Ver.

Tÿknak Agÿa veleÿeth habard el Borban, aztj aggyad
megh ÿnnÿa.

Pÿzkaloczoth têrÿ porra, es hÿnch azt rea.

Eoregh chýalannak magwath tẽrd porra, azzal az porral
hýnchýed.
Gýapottath eges megh, tẽrd porra es hýnch rea.

Aluth Verrẽl.

Ha valaký megh Sebẽfẽdýk testeben kẽzep aranth, es azon
feel hogý az derekaban valamý aluth ver oda be neký ne
archýon, ilýen porth chýnalý annak. Gumýth, Terra Sigillatath,
Mumýath, Sperma Cetith, Angelica fweth, mýndẽnyketh tẽrd
megh kwlẽn, es mýndẽnykbẽl vegý fel Nehezekẽth, Reubarbaromoth,
Sanguis draconifth, Bolus armenufth, vegý mýndeonykbẽl

vagý Laznak daraboth.

+570

Negýed rez Nehezekẽth, mýnd ezẽketh porul týmporald ẽzwe,
es Ebbẽl eftwe es reggel, kecczẽr awagý legh fẽlyeb haromzor,
agý megý [!] ýnnýa, egý araný nyomonýth borban, de fẽlwl ne
halagýad az harmadýk adaftth merth vezẽdelmes.
Hold fweth awagý Bors fweth agý megh ýnnýa.

Pufka lẽwes, Nýl lẽwes, es kopýa ẽkleles ellen. Ir.

Vý výazth egý fontoth, rofa olayth fel fontoth, Terpentinat
harminczketh Nehezekeoth, Colofoniat, Mastixot, Feýer Thẽmýenth,
Mýrrhath, Carpobalfamomoth, Oxibalfamomoth, Tucia
preparatath, lapis calaminarifth, Magnes kẽweth, Galbanumoth,
mýndẽnykbẽl Týzẽn hat Nehezekẽth, Fa olayth, Týzẽnket
nehezekẽth, Mumiat, Sanguis draconifth, mýndẽnykbẽl Nýolcz
Nehezekeoth, Camfort, Aloes Epaticit, mýndẽnykbẽl Negý
Nehezekẽth, mýnd ezẽketh twznel fẽzd erẽffen ẽzwe, es teord
ýol eo3we, e3zel ez Irrel gýogýchad.

Vý výazth, Fenýw výazth, Fenýw olayth, vegý mýndẽnykbẽl
egý latoth, Týkmoný olayth fel latoth, es egý Nehezeknek
harmadrezeth, Feýer Thẽmýenth fel latoth es egý Nehezeknek
harmad rezeth, Magnes kẽweth egý latoth, Mýrrhath fel latoth,
Fẽldý gýliztat kýth megh a3altal es porra tẽrtel, fel latoth,
ezẽketh chýnald eo3we twznel, es Ez Irrel keoffed.

Vý výazth, Terpentinat, Fekete zurkoth vagý penýgh ýnkab
Fenýw zurkoth, Gẽrẽgh feýerth, mýndẽnykbẽl vegý Týzẽnhat

Ha valaký igén magas helrél le eflyk, es az Efes mya az
ver megh aluzyk, vegy harom egé Szýkra zeneth ký Chýer fabol
valo, olch bele igén ýo feýer borban, gyakorta aggyad ezth ýnnýa
reggel, megh olwad az megh aluth ver.

Ha mykor az Sebbél Nyl vafath vagy egýebeth el ký vebez,
es az vere nem akarna ýde chýorogný, fekwfd az Sebre hogý
ký ýwién, Sha ký nem ýw, fuý bele az Sebben, flký ýw, Sha
ßýwod, annal ýobban ýw. Az vthan télch egý kewes borth az
Sebben, merth az Bor megh týztýttia, es megh fem haggýa
rothadný az Sebéth.

+571

Nehezekeoth, Fenýw olayt, Magnes kéweth, Camforth, myndénykbél
Nýolcz Nehezekéth, Mýrrhat, gyantath, Feýer Thémýenth,
Maftixoth, myndénykbél Negý Nehezekeoth, Týkmoný olayth,
Egetéth Temfoth, myndénykbél Negý Nehezekeoth es az Nehezeknek
harmad rezeth, Twznel chýnalý Ireth ezékbeol es ezzel
kéffed.

Vý výazth, Egý fontoth es harmýnczket Nehezekéth, Colofonyath,
Mumýath, Maýoranath, myndénykbél huzon Negý
Nehezekéth, Feýer Thémýenth, Maftixoth, myndénykbél Týzénhath
Nehezekéth, Gumýth Egý fontoth, Fekethe Mýrrhath harom
Nehezekéth, Feýer es vérés Calaryfth keth Nehezekeoth, Magnes
kéweth Maffel nehezekeoth, Camforth huzon Negý Nehezekéth,
térd porra ezéketh zepén es elegýcd ézwe, lassu Twznel az
Výazban fézzed oraygh, de ýgén megh oýad hogý
félétteb le ne forýon, le ne taýtekozzek, Smýkor ozthon megh
fézéd, Lepen hálnak kéwerýwel igén gyakorta megh kennýed az
kezedeth, es ez ýreth vgý chýnalýad darabban, ftarch megh. Az
Sebéth penýgh Ez ýrrel huzon Negý oranak elétte kel be kéthný,
félth attul ýob mygh az Seb melegh, ménnel hamarab be keothetný.
Elézér azerth týzta Spongýawal kýth Borban martottal, mofd
megh zepén az Sebéth, es ez Ireth kend Irhara vagý ruhara,
melegých megh elézér téd rea az Ires ruhath, kýth huzon Negý
oraygh tarcz az Sebén, Melý Orak el mulwan, ífmeth maas Ires
ruhath tegý rea, es az melýeth az Sebrél el veß, zepén megh
týztýchad es megh výchad, mas vttal ífmeth rea tegýed, Merth
ýgh, Negý Ires flaftrommal megh eréd az Sebéth mynd addigh
is a mygh megh gyogwl. Ha penýgh az Seb gyakas vagý pufka

lêwes, vagÿ kopÿa es Darda Eokleles, az olÿan Sebnek kerêth
chÿnalÿ az ê moggÿa zêrenth, Merth ez olÿ Ir, hogÿ az Seb
chÿak ne legÿên chÿontnak terefewel es Gÿomor, Maÿ, es egÿeb
belfê rezeeknek megh Sertefewel, ketfegnekwl mÿndên Sebêth
megh giogÿth.

Galbanumoth, Oppoponacumoth, ana uncia j, Armoniacumoth,
Bdeliumoth, ana uncia ij. Feÿer vÿazth libra s. Aranÿ glÿteoth, libra j s.
Mÿrrhath, Thêmyenth feÿerth, Reÿ rofdath, Hÿm farkas almath,
Maftixot, Lapis calaminariſth, ana uncia j, têrd porra az kÿk ezêkben
arra valok, Az Vÿazth es az glÿteoth erêſfen kewerÿed az Lapoczkawal,
az porokath elêzêr eczettel megh êntwen, laffan laffan
vgÿ kel bele hannÿ, de kewertên kewernÿ kel, ezêket êzwe
elegÿtwen, ez ÿrrel keoffed.

Terpentinath, vÿazth, Gêrêgh feÿerth, ana libra s.

Fekete zurkoth, Fenÿw vÿazth, Colofoniath, Galÿczkêweth, ana uncia
+572

iiij, Camforth drachma vj, Magnes kêweth, uncia j. Fenÿw olaÿth drachma s. Tÿkmonÿzek
olaÿth, drachma vj. Feÿer têmyenth, uncia j s. Mÿrrhath, drachma ij.
Feÿer Calariſth, drachma j. Gÿantath, uncia j s. Elegÿch eoÿwe es chÿnald
eoÿwe ezêketh, Ees ez ÿrrel kêffed.

Vÿazth, Fenÿw vÿazth, Fekete zurkoth, ana uncia iiij. olwazd
êzwe ezêketh, zwrđ megh es têlch maas Edenÿbe, tegÿ hoÿza zep
tÿzta Terpentinath, uncia vj, az vthan têd iſmeth az Twÿzhêz, es
mÿndeltÿgh kewerÿed, az vthan tegÿ hoÿza, Gêrêgh feÿerth kÿth
igên zepên megh têrtel, uncia iiij, forrald êzwe de kewergeffed,
Ezêkhêz tegÿ oÿton porra têrth galÿczkêweth, es feÿer Thêmyenth,
ana uncia ij. forÿon ÿol de megh ne egeſd, es az forraſa kor tegÿ
hoÿza Tÿkmonÿ zekÿbêl leoth olaÿth, es Fenÿw olaÿth, ana uncia s.
Feÿer wreomnek vÿraga porath, es fêldÿ gÿlÿztakbol têrth porth,
ana drachma ij. Mÿkor oÿton Barfonÿ zÿnw lezên, vêd kÿ az Twÿztwl, de
kewertên kewerÿed, es vgÿ tegÿ vtolzor têrêth Camforth hoÿza,
drachma vj. Ez ÿrrel kêffed.

Maftixot, uncia s. Saffranth scrupulus iiij, Rofa olaÿth, uncia iiij. Igên ÿo
aqua viteth, uncia ij, elegÿch eoÿwe. Ezzel kel giogÿtanÿ.

Terpentinath, uncia iiij. rofa olaÿth, uncia iiij, Vÿazth uncia j s. olwafđ
eoÿwe es ezzel kennÿed.

Mergês Nÿlnak lêweſerêl.

Dictamufnak fachÿard kÿ az leweth, erezd be az Sebben,
igÿal megh is benne.

Szarwafnak vereth aggyad borban megh ynnya.

Býfalmath agy igh eonný.

Pufka pornak mergenek ky Vetelerel az Sebbel.

Kender magh Olayth melegych megh es efd bele az Sebben,
annak vthanna march ruhath ez melegch olayban es ted be az
Sebben hogý be ne rekeggýen az Seb, felwlis mynth egy tenerný
zelés gyapottath tegy az Sebre kyt ez olayban bele martottal,
harmad vagy Negyed Napigh is mynd igh kel megh kel vytany.
Es agy az ytalban neky melyeth yde alab megh yrok mynden
Napon ecczer. Az Hars fanak belfe zeld heath vefd Nyar fa
lewelebél veth vyzben, vagy eretlen dyonak vyzeben, alyon abban
egy Eyel, fachyard ky ezth, es az Olay vthan ezth bochyaffad be
az Sebben, megh aluzyk az pufka por Merge.

+573

Vafat es egýeb allatoth mynth kelyen az Sebbel ky venny.

Eger fwl fwnek ky fachyarth leweth, Diptamufnak Kek liliom
gyekerenek ky fachyarth leweth, ana uncia iiij, Magnes keweth, uncia iiij.
Euforbiomoth, Hym farkas Almath, ana drachma ij. Dyzno hayath, Nyul
hayath, ana uncia iiij, O Fa olayth, uncia iiij, Lepes Mezeth, uncia ij. ezeket
mynd elegych eo3we, chynaly yreth es keofd rea.

Buza lyzteth, Mezeth, ana libra s. Enyweth, uncia iiij. Armoniacumoth,
uncia ij. Fa olayth, uncia iiij. chynald eo3we ezeketh es ez yrrel
kefd be.

Hym farkas Almath tery megh es kefd rea.

Feldy chygakath mynd heaftul tery megh, es kefd
rea az Sebre.

Gyknak mefd el az feyeth, keofd rea.

Vad kek liliomnak gyeokereth feozd megh borban, terd
eo3we Themýennel es keofd rea.

Naadnak gyeokereth terd eo3we Sas hagyamawal, azt keffed
rea.

Machka Tewyfnak gyekereth terd e3we Mezzel, kefd azth
az Sebre.

Eoker fark fwnek magwath es leweleth fezd megh borban,
es kefd az Sebre.

Tygzem fweth awagy zenth ianos fweth ronch megh, es
keofd rea.

Bakfwnek leweleth es magwath tērd eoꝝwe, fachard kȳ,
awagȳ chak vgȳan vgȳ keofd rea.

Ha vaßegh, Thēwȳs, vagȳ darab fa, vagȳ akar mȳ fele
hegȳes allath aꝝ Embērnek lababan megȳēn, vēgȳed aꝝ kē rontho
fweth kȳth deakul Saxifraganak ȳrnak, tērd megh es tēd rea.
Awagȳ Bab lewelethk [!] aꝝ vȳragath, awagȳ aꝝ Machkanak
ganeȳath tēd rea, kȳ vonzon akar mȳth onneth.
Eorwenȳ gȳēkereth, Farkas alma gȳēkereth tēȳ ēꝝwe Meꝝzel
es Dȳꝝno haȳal, keofd rea, hamar kȳ vonzon, Tēwiffeth, Nȳl vafath,
es akar mȳ fele fȳalkath aꝝ teftbēl.
+574

O Sebnek valo vȳꝝ.

Vȳꝝeth es Ecꝝetēth fēꝝ megh erēffen egȳ faꝝekban, ves ꝝab ꝝalmath
bele, es egȳ kȳs ruhaban kētwo tȳꝝta hamwath, forrald megh,
vēd kȳ aꝝ Twꝝtwl, es had megh hȳggadnȳ, aꝝ vthan ves galȳcꝝkēweth
es Temfoth beleȳe, Ifmeth aꝝ vȳꝝeletēdeth ꝝwrđ megh
tȳꝝta ruha altal, Eꝝzel moffad aꝝ O Sebēth.
Egȳ Meꝝēlȳ Borth, Effē vȳꝝeth megh annȳth, Temfoth egȳ
latoth, Griſpanth fel latoth, eꝝēket elegȳch ēꝝwe es eꝝzel moffad.
Erēs par lugoth, Temfoth, Thēmȳenth, vegȳ egȳenlē mertekkel,
harom Tȳkmonnak feȳeret es Grȳſpanth, eꝝēketh ꝝep laſſu
Twꝝnel fēꝝꝝed es habarȳad, vēd kȳ had megh hȳggadnȳ, es eꝝzel
moffad.
Farkas alma leweleth tēȳ megh, elegȳch ēꝝwe tērēth
gȳēmberrel es Temfowal, aꝝ Sebēth kend megh Meꝝzel, hȳnch
megh fēlwł eꝝ porral.

Mergēs Sebrēl.

Aꝝ Sebnek Merge aꝝ, mȳkor aꝝ Seb megh nem akar gȳogulnȳ,
de mȳndenkoron feȳerēn aal, aꝝ Sebnek ꝝeleȳ megh varafodnak
kemenȳfeggel, es Neha vgȳan megh kekwlēffel.
Olȳ lewendula vȳꝝeth melȳeth chak aꝝ vȳragabol vēttenek,
elegȳch ēꝝwe egȳ Neheꝝek Mumȳawal es ad megh ȳnnȳa. Ha
penȳgh lēwes aꝝ Seb, tegȳ ahoꝝ porul Raknak Eothnek aꝝ
Sꝝēmeȳ [!].
Saffranth, hoſſu borfoth, Mȳrrhath, ꝝerechēn dȳo vȳragoth,
Baber magoth, mȳndēnȳkbēl fel neheꝝekēth, Tēȳekēth, keth
Neheꝝekeoth, elegȳch eꝝēketh melegh borban ad megh ȳnnȳa.

fekwfd le agyban takard vgÿ be hogÿ megh ýzzaggÿon. Probalth
igÿn.

Saffrannak vÿragath az menÿ elegh. Egÿ tÿkmonÿ feÿereth,
rofa vÿzeth, az menÿ elegh, tÿrd eoÿwe egÿ Talban, ÿwrd megh,
es tÿd eÿth az Sebre.

Populÿn ÿreth, libra s. rofa olaÿth libra j s. Rofa ÿreth Huzon
Negÿ Nehezekÿth, Borÿu chÿontÿanak veleÿeth, hatwan Negÿ
Nehezekeoth, O haÿath, Huÿ Nehezekeoth, vthÿ fwnek kÿ fachÿarth
leweth es Eb ßÿlÿnek ana, mÿndenÿkbÿl huzon Negÿ Nehezekeoth,
Ezÿketh forrald mÿnd addigh hogÿ az fwek lewe el
apaggÿon, ÿwrd megh, es tegÿ ahoÿ Tÿÿÿÿ hat Nehezek gÿrÿgh
feÿerth, Aranÿ es Ezÿwftth taÿtekoth megh annÿth, Minÿomot es
+575

Terra Sigillatath, mÿndÿnÿkbÿl Tÿÿ Nehezekeoth, Ifmeth forrazd
fÿl es kewerÿed erÿffen az lapoczkawal. mÿnd addigh
hogÿ megh feketÿggÿek, az vthan tegÿ ahoÿ vÿazth az menÿ
elegh, Camforth porul egÿ Nehezekÿth, eÿ igÿn ÿo ÿr leÿÿn nekÿ.

Fa olaÿth, uncia ij, Aranÿ glÿtÿth, drachma vj. Terpentinath drachma ij s.
Feÿer vÿazth, drachma v. Fenÿw zurkoth, drachma v. Galbanumoth. drachma vj.
Armoniacomoth, Oppoponacumoth, ana drachma iij. Hÿm farkas almath,
drachma j. Reÿ rofdaÿath, drachma ij s. Saffrat, drachma vj. Sanguis draconis,
drachma vj. Caſtoreumot, drachma j. Feÿer Calariſth, drachma s. vÿrÿs Calariſth,
drachma j. Mumÿath, drachma j. Maſtixot, drachma iij, Stÿrax liquidæ,
drachma s. peſmat granum j. Aranÿ foliomoth N^o iij. Bdeliomoth, drachma v.
Eleoÿÿr az Olaÿth es glÿtÿth feoÿd ÿÿwe, Az vthan tÿd hoÿÿa az
Vÿazth, Fenÿw vÿazth es reÿ rofdaÿath, fÿÿd vgÿ ezÿketh mÿnth
flaſtrom moduth igazán, az vthan tÿd hoÿÿa az Terpentinath es
az gumatakath, melyeket az Eleoth egÿ Eÿel Eczetben megh
kellÿth aÿtatnod, Az vthan fÿÿÿed laſſan laſſan vgÿ hogÿ megh
ne egÿÿn, Vtolÿor vefd az Bdeliomoth bele, az vthan az Mumÿat,
tÿd el eÿth, es ebbeol chÿnalÿ flaſtromoth mÿkoron ÿwkÿegh, kÿth
megh vÿch mÿndenkor.

Miniomoth, gÿrÿgh feÿerth, ana uncia iij, Fa olaÿth vagÿ len magh
olaÿth libra j. feoÿd ÿÿwe ezÿketh hogÿ megh feketÿggÿek es
Flaſtrom mogÿÿara legÿÿn, Smÿnek elÿtte eÿ Flaſtromoth rea
tÿnned, az elÿth ilÿen porral hÿnched megh. Maſtixot, Feÿer
Thÿmÿenth, Aloepaticomoth, Mÿrrhath, Hÿm Farkas almath,
glÿtÿth, ana drachma v. tÿrd porra ezÿketh ees elegÿch eoÿwe, hÿnch megh
az Sebbÿth vele, az vtan az Flaſtromoth tÿd fÿlwl rea.

Rothado Sebrêl.

Tÿkmonfeÿert, galÿczkêweth, Temfot, feÿer foth, ana drachma j,
habard eoÿwe aÿ tÿkmon feÿereben, keofd rea.

Rofa olaÿth, uncia vj. Terpentinath, uncia iij, ([A]poftolok Ire)

Aranÿ vagÿ Ezwfth glÿtêth, uncia j. Fekete Nadalÿ fwnek kÿ facharth
leweth, uncia j. Tucÿath, Thêmyenth, Mÿrrhath, Sarcocolat, ana drachma ij,
Egetêth Temfoth, drachma j, Aÿ Olaÿth es Fekete Nadalÿ fwnek leweth,
ahoz elegêdendê vÿaÿzal mÿnd addigh forralÿad aÿ Twÿnel, hogÿ
aÿ fwnek lewe telÿeffeggel el apaggÿon, es lagÿ zabafu legÿên
azerth aÿ fêth ÿr, Szep laffan aÿ têb zerzamokath porul elegÿch
bele. Ez Ireth Apoftolok Irenek hÿiak, kÿ tÿÿztittia ez aÿ rothadot
+576

hufth, fmÿndên fele Sebêknek mÿkor tÿÿtÿtanÿ kel es megh
forraÿtanÿ igên fê Ir ez.

Rofa pogachÿat fêÿ megh fele vÿÿ fele Borban, ves têrêth
temfoth es têrêth Naranch heat is bele, es melegên aÿ mÿnth el
twrhetÿ, kêfd rea, El aal aÿ rothadas rola.

Ruhat eges megh es ÿÿtald megh, Arpat is eges megh es
ÿÿtald megh, Ezêketh Mezÿzel tÿmporald êÿwe, têd aÿ rothado
Sebre, megh allattÿa.
Kêkêrch vÿragnak vêd vÿÿzeth aÿÿzal moffad.

Tafkas es Feÿkes kemenÿ Meelÿ Sebrêl.

Fa olaÿth, Erê Eczetêth, ana libra j. Ezwfth taÿtekot, libra s.
Aeris vfti, plumbi vfti, ana uncia j. Lapis calaminariſth, galleſth, ana
uncia s. vthÿ fweth, Nadalÿ fweth, Bechÿ zeekfweth, rofa pogachÿath,
ana drachma ij, chÿnald êÿwe ezêketh, Effele ſebnek ÿo.
Tÿÿta vÿÿzeth, Thêmyenth, Temfoth, Maſtixot, Camfort, Tÿkmonÿ
feÿereth, tÿmporald êÿwe, ezÿzel lêÿed.

Agÿ velê hartÿaianak Seberêl.

Rofa olaÿth, vagÿ Tÿkmon Szek olaÿath, vagÿ vaÿath tegÿ
aÿ olÿan Sebben.
Bak fêweth têrd megh es aÿÿzal kêffed be, Awagÿ Chÿaba
ÿreth têrÿed, aÿ is igên ÿo.
Aprofele eger fwl fweth teorÿ megh, awagÿ amaz Eoth
lewelw fweth, aÿ is igên ÿo, keofd rea.

Seb mÿa az kÿ nem fÿzolhath.

Az Szÿlÿben awagÿ Mezÿben az Melÿ apro Chÿga terÿm,
Ifoppal es Naranch heawal eggÿwt feozd megh borban, ad megh

Holth hufth es rothattath igh tÿztÿch kÿ. Megh egÿth
Agÿagoth vegÿ az Swtÿ kemÿnczebÿl, elegÿch eo3we eczettel,
tegÿ egÿenlÿ mertekkel meg annÿ vborkath hozza, forrazd feol
tw3nel, es az vthan 3wrd megh. Vÿd annak harmadrezeth, elegÿch
ÿ3we fa olaÿal es me33el. Ez3el kennÿed.

+577

ÿnnÿa, de mÿnek elÿtte megh adnad ÿnnÿa, annak elÿtte agÿ
ÿnnÿ valamÿ kennÿen emeztÿ Eledelth.

Sebnek Twzefsegerÿl.

Erÿs Eczetÿth, O Borth, ana libra ij, Salÿath, Balauftiomoth,
Naranch heath, ana az menÿ ehÿ3 elegth, Tÿrÿth Temfoth, uncia j.
Bolos armenufth, uncia v, vgÿ feozd ezÿketh ÿ3we hogÿ fele el
apaggÿon, Ez3el keoffed az Twzefsegerÿth.
Soth egÿ marokkal, Eczetÿth az menÿth akar3, lugoth az
menÿth akar3, Temfoth egÿ Marokkal, Galÿczkÿweth egÿ marokkal,
tÿrÿth faffranth Egÿ Nehezekÿth, igÿn erÿffen megh
forralth Teÿeth, egÿ mas vthan ezÿketh elegÿch ÿ3we, Ez3el
moffad.
Hÿgh Tehen ganeth hozas az Mezÿrÿl, takard valamÿ lewelben,
Melegth hamuban hewach megh, es keofd azth reaÿa.
Rofa ÿrrel vagÿ fagÿalfa olaÿal kennÿed.
Malwa leweleth feÿerfw3nek lewelewed tÿrd ÿ3we es keofd
azth rea.
Kegÿo Nÿelw fweth Nÿerfeth awagÿ AßButh, tÿk haÿal tÿrd
ÿ3we, azth keofd rea.
Atrac3elnak leweleth Nÿerfeth keofd rea mÿndÿn Napon
kecc3ÿr.
Bab lÿ3tbÿl chÿnalÿ flaftromoth es keofd rea.
Egerfarkath tÿrÿ ÿ3we Eczettel, keofd rea.
Vad3ÿlÿ vÿragath tÿrd ÿ3we flaftrom moggÿara es keofd rea.

Sebben valo Ferẽgrẽl.

Fa Olayth, Rutath, Salyath, Soth tẽry eoꝝwe kẽfd rea, mýnd
megh hálnak az Fergek.

Apro boýtorýannak leweleth azald megh tẽrd megh, Mezzel
kewerd ẽꝝwe, kend ruhara, kẽfd rea az Sebre, ký ýwnek zẽmẽd
lattara az Fergek.

Arwa chýalanth tẽry ẽꝝwe Sowal, kẽfd az Sebre, Awagý
tẽrd megh az Barazk leweleth, az leweth fachýard az Sebben.

Hunýorth teorý megh, de feýer Hunýorth, az leweth
fachýard bele.

Fel Marok rofnak az Feýeth kẽfd ẽꝝwe, chýnalý paar lugoth,
tẽd az Sebre az ros feýeketh, az paar lugoth penýgh tẽd az laba
+578

ala valamý Edenben, Es az kezeddel tẽltẽn tẽlchýed az lugoth
az ros feýere, mýndẽn napon ýgh moffad, mýgh nem mýnd ký
mẽnnek belẽle, merth megh latod hogý az Rofnak feýere ragadnak.

Mýkor ozton oda nem ragadnak el haggýad az mofafth,
merth nýnchen tẽb ferẽgh. Igẽn megh probaltatoth eꝝ.

Pawanak Szara chýontýath Barazd megh, tẽrd megh
es az Sebẽth aꝝꝝal hýncýed.

Mezeth, výazth, Erẽs Eczetẽth, týmporald eoꝝwe eꝝeketh,
eꝝꝝel kennýed.

Varadých koroꝝt tẽry megh mofarban, keofd az Sebre, ký
hul az ferẽgh beleole.

Mezeth, Erẽs Eczetẽth, elegých eoꝝwe borral ees chýnalý
ýreth belẽle, eꝝꝝel keoffed.

Belend fwnek magwath tẽrd megh mofarban, es ahol az Szẽr
ferẽgh eþý az Tefteþth, kend megh Mezzel az Seb kẽrnýeketh,
hýnch be az Belýnd magh porawal, harmad Napra megh ẽlý az
fergeketh, az vthan kẽfd egýeb hýrrel [!], tẽbzẽr haromzornal ne
hýncýed az Belýnd magwa porawal.

Szẽmerẽm Teftnek Seberẽl.

Latornak valo orwoffagh eꝝ, az kýk kurwayoknal találnak
affele Sebẽketh. Týkmoný feýerth, rofa olayth az mený elegh,
vthý fwnek ký fachýarth leweth Szep zẽlẽnek is valamý kewefeth,
elegých ẽꝝwe es kend be vele az Sebẽth.

Výazth Týz Nehezekẽth, Rofa Mezeth, rofa Sýrupoth, mýndẽnýkbẽl
hath Nehezekeoth, Apiomnak ký fachýarth leweth es

êzwe es vërës fenÿw vÿazzal, kêfd rea az Sebre, Sha chÿak az porral hÿntêd is ÿo.

Fa Olayth uncia iiij, Mezeth uncia iij, Gummi arabicumoth, Têmÿenth, ana uncia s. têrd porra ezêketh es elegÿch êzwe, az Twznel olwazd êzwe, de kewergeffed hogÿ megh ne egÿên, es az Sebêth ezzel kêffed ha akarod hogÿ az hus hamareb fêl newekêggÿek.

<Fa Olayth uncia iiij, Lepes Mezeth uncia iij, gummi arabicumoth, +580

**Vad hufnak kÿ vezteferêl
az Sebbêl.**

Galleft têrÿ porra hÿnch azzal, Gÿapÿat eges megh têrd porra, azzal hÿnchÿed.

Chÿerlewelw fweth azalÿ megh, têrd porra es azzal hÿncÿed.

Pÿzkaloczot têrÿ megh hÿnch azzal.

Ezwlth taÿtekawal vagÿ gêrêgh feÿerrel kennÿed. Calaris porawal hÿncÿed.

Egetêth Temfowal, vagÿ galÿczkêwel hÿncÿed, vagÿ Fekete hunÿornak az porawal.

Sebêth Fên be forragtanÿ.

Têreoth egetêth Temfowal hÿnchÿed. Calariffal hÿncÿed.

Awagÿ egefd megh az papÿroffath, es annak az hamwawal hÿncÿed.

Ruhat eges megh, annak porawal hÿncÿed.

Aßu Têkeoth eges megh, têrd megh, azzal hÿncÿed.

Bor fêprwth eges megh mÿnd eggÿwth vthÿ fwnek megh aßot gÿêkerewel, têrd porra, es ezzel hÿncÿed.

Sebre hogÿ Fene ne efsek.

Bolus armenufth, Mazth, Terra figillatath, ana drachma s. Acaciat,

Balauftiomoth ana drachma j, Arpa lÿztêth. Bab lÿztêth, az menÿ eleghe,

Eczetêth uncia j, Mirtillufth uncia j. rofa Sÿrupoth, uncia j. Tÿkmonÿ feÿeret az Menÿ ehêz eleghe, ezzel keoffed, megh otalmazza Fenetwl.

Hÿm Farkas Almath es Nêften Farkas almath,

Tormentÿllath, Balauftiomoth, ana drachma j, Maftixot, Thêmÿent, Sarcocolat,

kek lilimoth, Sanguis draconifth, Aloepatici, Apro

boÿtorÿanth, Terra Sigillatath, Bolus armenufth, Cÿerfa leweleth,

glýtêth, ana drachma j, Arpa lýztêth, drachma ij. Ezêkbêl porth chýnalý es
ezzel keoffed.

Thēmýenth ana uncia s. têrd porra elegých eoꝝwe, têd aꝝ Twꝝre
keweffe, kewergeffed>

+581

Ha ýmmar raýta volna aꝝ Fene, Rofa olaýth feýer výazth,
ana uncia v. Szepzêlê magwanak ký fachiart leweth, uncia iiij. Megh
mofoth gêrêgh feýerth, uncia ij. plumbi vfti, Tucia preparatath, ana drachma j.
Thēmýent uncia s. elegých eoꝝwe es chýnalý ýreth, Ez Nem haggýa
toab mēnný aꝝ Feneth.

Sebêlêknek ualo ýtal.

Fekethe wrēmnek gýêkereth, Chýaba ýreth, Szeek fweth,
Eoth lewelw fweth, výolath, kê roncho fweth, deakul parietaria
Newe, veorêš kapoꝝtath, Veoreos fêlê fwrtyth kendêrnek, aꝝ
têbbý mýnd egý marok legýên, de aꝝ kendêr harom marok,
ezêketh forrald megh výꝝben vgý hogý fele el apaggýon, ꝝwrd
megh aꝝ vthan, es aꝝ mený aꝝ lew, tegý harmad rezený Mezeth
hoꝝꝝa, Aꝝꝝal is forrald êꝝwe, es ifmeth ꝝwrd megh, ez legýên
aꝝ ýtal.

Ha aꝝ Fêñ vagýon aꝝ Seb, tegý aꝝ feolê zerꝝamokhoꝝ Bakfweth,
Sticados arabicumoth, Salýat, es lewendulat, Bakfwet, uncia j,
Salýat uncia s. lauendulath drachma ij. Stecadofth, drachma j.

Ha aꝝ Melýên vagýon aꝝ Seb, tegý aꝝ fêlê zerꝝamhoꝝ,
liquiriciat, uncia j. Edes gýeokereth, uncia s. Ifopoth drachma ij.

Ha ýob feleol alfo oldal chýonth alat vagion aꝝ Seb, tegý
aꝝ feolê zerꝝamhoꝝ, Maý fweth uncia s.

Ha aꝝ Bal felêl valo veglê oldal chýonth alat
vagýon aꝝ Seb, tegý aꝝ fêlê zerꝝamhoꝝ gem Nýelw fweth, uncia j,
Thamariscufth drachma ij.

Ha aꝝ Beleok taýan vagion aꝝ Seb, tegý aꝝ fêlê zerꝝamhoꝝ,
papa fw gýêkereth mýnd lewelewl.

Ha aꝝ Betegh erêtelen, tegý aꝝ fêlê zerꝝamhoꝝ Dýnnýe ýꝝw
fweth kýt borragonak hýnak deakul, Eokêr Nýelw fweth, ana uncia s.
vêrêš rofath, drachma ij.

Ha aꝝ Seb hew es Forro, tegý aꝝ fêlwl valo zerꝝamokhoꝝ
výola výragoth es výꝝý têk výragoth ana, drachma ij.

Ha az Sebőnek hafa nem mēne, tegy Foila Senit hozza uncia ij.
Caffiat, uncia j.

Ha az Keznek awagy labnak Izeyn vagyon az Seb, tegy
gyēmbert hozza, uncia ij. Hermodactillufth uncia s. Vitriolumoth, Sulfur
viui, ana drachma s, rak zēmēth, Baber magoth, ana drachma j.

+582

Ezēk is mynd yok az Sebēs Embēnek ytalara, Feyer Dictamufnak,
Epēryenek, Tormetillanak, Kegyo Trangnak, Nyullab
fwnek, akar melyknek ezēknek az gyēkereth megh fēznỹ Borban,
es megh adnỹ ynnỹa.

Inaknak Seberēl.

Indiaỹ Nadath, kyth az Patykaban Acorumnak hynak, Eokēr
Fark fweth, Feoldỹ Bozzath, myndēnykbēl vegy fel marokkal,
Szēlē vezzēnek hamuyath keth latoth, Palma fa gywmēlch magwath
fel latoth, Saffranth, Faheyth, Myrrhath, myndēnykbēl egy
Nehezekeoth, Maftyx olayth ket latoth, ezēketh elegych eo3we
chỹnalỹ Ireth es kēfd e3zel.

Dealtheat Egy latoth, Castoreum olayth, Euforbiumot, Feyer
wrmēth, myndēnykben keth Nehezekēth, Dyzno hayath, Tyk
hayath, Lud hayath, Recze hayath, myndēnykbēl keth Nehezekēth,
Oppoponacumoth, Bdeliumot, myndēnykbēl fel Nehezekēth, tegy
ehē3 annỹ Vyazth az meny zwkzegh, feozd eo3we, E3zel kēffed.
Fēldỹ Chygakath tēry ē3we es keofd az Sebre, de ly3th
langal tēryed ē3we az chygakath.

Momortica Olayal kennyed, Awagy Dyo Olayal.

Fēldỹ gelyztakath Eoregēketh es kēwerēketh, libra ij,
ty3tyczd megh az rutfagtul yol, harom tykmonyat fws megh
kemenyēn, annak chyak az zekyth vēgyed es az gylỹztakat
takard az kē3ze, Smỹkor yol megh tyztulnak, mofd megh az vtan
igēn zepēn borban, es Meteld igēn aprora ēketh, tēd Medēnczeben
es tēlch rofa olayth rea libra j, fē3 mynd annỹra hogỹ az Olayban
az gelyztak femmỹwe legyenek, Az vthan Bwrd megh zepēn
az Olayth, es elegych hozza ez porokath, Maftixot, kek liliomoth,
Sarcocolath, Mirrat, ana uncia s. Rofa Mezeth, Terpentinath, ana uncia j.
Ezbēl igēn yo olay le3ēn ky megh probaltatoth, yo gyakafrol,
Innak Seberēl, Es myndēn Melỹ Sebēkrēl, De megh kel az olayth
melegytenỹ, vgỹ kel bele tēltenỹ, awagy vele kennỹ.
Terpentina Olayth, regy rofa olayth, ana uncia j s. Terpentinath,

drachma x, fēldy gyllyztakath uncia j s. Maftixoth, drachma vj. Gummýth

Ez ýtálnak penýgh be adafa mýnd az feollē megh zwrť
zerzam es a kýt bele elegýtes, Týzēnhath Nehezek legýēn.
haromzor agý penýgh napýaban ýnnýa az Sebēfnek, reggel, Delben,
es Eftwē.

Ha penýgh az Seb kýfded, kewefeb mertekkel adhacž ýnnýa,
kýth the magad megh mertekēlhecž.

+583

drachma iij. Armoniacumot kýt az elēth megh aztattal borban drachma j s.
Saffrant, Cýēngēfwnek výragath, kýs fēld Epeýet kýt Centaureanak
hýnak deakul, ana manipulus. j, Len magh olaýt drachma vj. mýnd ezēket
valamý keweffe forrazd ēžwe, zwrđ megh, es fachýard ký erēffen
ted wegben es tegý keozze egý kewes Chýeongē fw výragoth,
Egý holnapýgh tarchýad az Verēfenýēn, vgýan azon Sebēkrēl
ýo Olaý ez.

Inaknak megh nýulasarol.

Aragonis vnguentum, Agrippe, Marciatonis, ana drachma ij. Laurus
olaýth, Dealteath. ana drachma ij. Szeekfw Olaýth uncia j, ýo borth, uncia s.
Euforbiomoth porul, scrupulus s. Mýnd ezēket elegých eožwe, feozđ
addigh hogý az Bor el apaggýon, Ežzel kennýed melegēn az Inath.

Inaknak megh Baradafarol.

Roka hayath, Safkefelýw hayath, mýndēnykbēl Egý latoth,
Dealteat Negý latoth, Laurus olaýt keth latoth, Feýer wrmēth,
Szeekfweth, Belendfwet, porul Egý latoth mýndēnykben, Saffrant
egý Nehezekēth, Castoreumot harom Nehezekēth, igēn laffu
twznel zepēn az w moggýa zērenth, chýnalý ýreth es ežzel
kennýed.

Inaknak megh fugorodafarol.

Fēldy Božžanak gýēkereth mođ yol es tērd megh, vēd výžeth,
ežzel kennýed twznel az fēl Sugorodoth Labath vagý kezeth.
Probalt dologh ez.

Ižēn valo Sebnek Twzefsegerēl.

Eczetēth egý pýntēth, Thēmýent, Temfoth, galýczkēwet, tēry
porul es mýndēnykbēl vegý fel fel marokkal, fēžđ megh az Eczetben,
had megh hwlný es hýggadný, Negý Týkmonnak feýereth

wfd bele az vthan es habard igēn erēffen, Az melý Seb Izēn
vagyon, march ruhat ebben es ezzel keoffed, el vezý az
Twzeffegeth.

+584

Iz Vÿznek chÿorgasarol.

Kenkēweth fel latoth, Egēth fēldet egý latoth, Cýer fanak
hamwath fel latoth, Egetēth bor fēprwýet harom latoth, tÿmporald
ēzwe ezēketh es fēzd erēffen ēzwe, ezzel keoffed az Izeth.

Chýerfa heath, papa fweth, Apro boýtorýant, Feoldý gýlýztakath,
kenkēweth. Egý kichýn temfoth, vaýat is egý kichýnth,
fēzd megh tÿzta vÿzben fēdel alath, ezzel kēffed.

Szaraÿto zerÿam.

Glýtēth es Gēreogh feýerth tēry eoÿwe, elegýcd tÿkmon
feýerben es rofa olayban, ezzel kennýed.

Fēnek Wteferēl.

Ha az Feýeth kēwel vagý egýeb zerÿammal megh wtýk, es
az wtefen Seb nýnchen hanem chýak megh dagad: vegý Buza
korpath, fēzd megh dÿzno hayban, tēd az dagadafra, Sha ez Nem
haznalna, Mēfd megh az wtefth, lafd megh ha oth valamý
chýont tērēth megh, azth vēd ký, kēfd affele ýrrel kýth Apostoloconnak
hýnak. Ez hamar megh giogýttýa.

Vad Hufrol.

Galýczkēweth tegý fazekban, fēd be es erēffen tapazd be is,
tēd erēs twzben hogý megh egýēn az galýczkē, vēd ký es tēlch
erēs Eczetēth rea, tērd megh az vthan, Ez porral hýnchýed.

+585

Cýonthbelý nýaualyakrol kēuetkēzýk.

Az Chýontnak vadnak Nýawaliaý, es vetkey, merth az
allo voltha megh oldatýk neha es helyebēl ký mozdul. Megh
oldatýk akkor mýkor az chýonth megh vetkefwl, be romol, megh
lýkad, megh hafad, vagý megh tēryk. Megh vetkefwl, mýkor
megh feketvl twzes valnak egetefe mýa az chýonth, gonoÿ kelewený
mýa, zoroÿ es Melý kelewen Sebnak lýka mýa, Fene mýa,
megh lagýulas mýa, megh vezes es megh zaradas mýa. Ezēkben
nem chýak az ßýne veß el az chýontnak, de az allandofaga es
erēffege is, melýeth kēnnýen megh eofmerný az cýonth ha lathato,

de ha oda be vagyon, Ispototh kel be nyutaný es vgý kel megh latný, hogý az mýkor az cýontoth erý, lagý ę az cýonth vagý darabos. Be torpad vagý be romol az cýonth mýkor az cýontnak félře reze valamý wtestwl megh darabofodýk, vagý az w egez voltabol megh haýol, mýnth az oldal cýonth, de kýwaltkeppen mýkor az cýonth belýeb nyomatýk, merth ęz ilýen vgýan vapas lezén, zýnth vgý mýnth az vaffazek mýkor be torpad. Ez megh lezén az gýermékcyekén mýwel hogý gýenge chýontýok vagion, de kýwaltkeppen efýk ęz megh az Agý kaponýan, merth akkor az Cýonton lewé hus megh tértwen, az cýonth alatta ala nyomatýk, kýth megh éfmerhetný tapogataffal. Megh lýkad az cýonth, mýkor be bocýatod az Ispototh az cýontban, es ket felél ep az cýonth, de lýka vagyon. Megh haffad hozzara mýnth az Fa.

Megh téryk vagý igýenéffen vagý oldalaflag, vagý ký fordulwa, es ennek terefes vagý Tonka, vagý hegýes, es effele az Hufth vagý az Inath gýakorta megh febéfity. Séth neha effelekbél morfolodafok is efnek ký gýakdosaffal es faydalommal. Az megh hafadot es megh téréth cýontoth kényw megh éfmerný, hogýha azoknak morfolodafýth helyebél ký mozgatód, merth egýmas vthan ký hulnak, es darabofaga az cýonthnak megh éfmertetýk. Neha tertenýk hogý az morfolodoth cýonth helyeben

+586
marad es ký nem ýw, es akkor nem annýra éfmerheté, merth nem gýakdos, kýn fem wl, hanem az olýant ebbél eofmerhetný megh, hogý az a reß megh dagad es hew gýakorta. Ezék azerth az Cýonthban valo efeték.

Az Agý kaponý ha megh téryk, vagý megh hafad igén vezédelmes es éfmeretre igén nehez. Mýkor valamý Nehez allattal az Fé féllette igén megh wttetýk, es az Ver az Fwlén vagý Or lýkakon folý ký, es azth Okadas es zedélges kéwetý, es az Embér mýnth egý guta wtéth le efýk, nem zolhath, Nem eréz, az Agý kaponýanak igén nagý terefenek yele az. Neha bathor be ne téryek az Agý kaponýa is, az Agý velének helyebél ký mozdulafabol ęz megh tertenýk. Lattatoth Ez is hogý nemely Embérnek be téréth az Agýa kaponiaýa, es Nyolczad Napig is mynd dologh ténný ýarth, de vegre nagý hertelen aýulaffal le romloth. Ha azert az cýontnak romlafa felél gýanakodas vagyon, nýnch ýob mýnth az Ispottal megh latný es megh probalný, merth az Agý kaponýanak valazý kýwél ha mý darabos talaltatýk, téres

az. Neha az gonoz jëlëkbël is vagyon gyanofagh az Agy
 Kaponyanak terefë felël, merth az mely felël Sebës az Bër,
 nem onneth hanem maffelël vagyon az Cyonthnak
 hafadafa, es akkor igen yol megh kel latny hol leg lagyab az
 hus, hol dagattab, es hol fayob, merth az romlas oth vagyon.
 Toabba, hogyha myngyaraft elëzër, az Embërnek eßenek el
 vezefe, megh lankadafa, Inaknak el zakafkodafa vagy megh
 terwle [!] këwerkëzyk, Nem chyak megh tërëth vgý az Cyonth
 de ala mënth es az Agy velëth es annak hartiayth nyomya. De
 ha ezék wdë mulaffal leznek megh, twzes dagadaftul lezën az,
 vagy Nedveffegnek fokafagatul. Ha az Orban tërýk megh cyonth
 vagy porczogo, az Or le lapul, az Or lykak be zorulnak, es lelëkzeteoth
 nehezen vehetny rolok. Ha penygh oldalul tërëth megh
 az Or, az helye vapas lezën, vagy penygh az Or felre megýën.
 Ha az Aal kapcza tërýk megh, vagy az Nyak, këzënfegës
 jëlëkbël megh ëfmerhetny. Ha az oldal cyonth tërýk megh, az
 tëb jëlëk këzawl Verth pëk, nehez faydalmath erëz, nehezen leh,
 megh twzelëdyk, megh genyetfegëfëdyk, es elety feleol vezëdelëm
 këwetkëzyk. Az tères es be torpadas is hafonlo jëlëkkel,
 de fokkal kënnýebbekkel lezën. Mýkor az Haath gereczben vagyon
 az tères, mýwel hogý az cyonth oth vgyan elës, az tères oth
 nylallýk es gyakdos, az hely torpadoth lezën, es az Tefth elë
 hayol twle. Vaal cyontnak es Cyombnak megh terefenek, hafonlo
 yeley vadnak. Azonkeppen Karnak es az Szaarnak.

+587

Mýkor az cyonth helyebël ky mozdul awagy ky efyk, azth
 magyarul mënýwlefnek mongyak. Ez ha valoban megh lezën, vgý
 hogý az Izbël ky mozdulwan helyebël az cyonth ky efyk, Ezth
 Magyarul le efefnek hyiak. Ha penygh eggyk cyonth az Mafýktul
 keweffe kew&ffe megýën es valyk el, Magyarul azth
 Mënýwlefnek mongyak. Ez penygh mynd az ket fele, Negy keppen
 zokoth lënný, merth vagy Elë, vagy hatra, vagy oda be, vagy
 ide ky efyk es ýw ky az cyonth. Lezën penygh myndën cyonth
 ky efes, nehý kwlfë okokbol, mýnth wtesfbël, Efesfbël, es egýeb
 olý okokbol, kyk erëzakkal az cyontoth tulaýdon helyebeol el
 ky mozdýttiak, awagy az këteleyth megh zakaztyak, vagy le
 bocýattyak, Ez penygh gyakortab megh efyk az gyermëkëkben es
 az Erëtlënkben hogý nem mýnth az vaftagokban. Neha penygh
 lezën az cyonth ky efefe belfë okokbol, ky az këteleketh es az

Izeketh megh lagittya, es eretlenne tezy, mynth mykor az Nyalas,
 taknyos, es Syma Nedwessagh bwelkedyk, az e fokafagawal az
 keuteleketh megh lagittya, awagy az w Enywes voltawal az
 cyontokath chyzamowa chynalya. Mynden cyonth ky efefnek
 penygh yeke ez, hogya az cyonth valamya helyebel ky efeth, az Iz
 oth fel dagad, es a honneth ky efeth vapyaya vagyon, annak
 penygh az tagnak allapattya igyenessen nem marad, es ahonneth
 az cyonth ky efeth, oda Nehezen hayol, de mas fele igen keonnynen.
 Az Aal kapcza oda ele is es mynd az keth oldalara ky efyk.
 Mykor oda ele efyk, akkor az Aal megh dagad, kylied yw, es az
 alfo rend fogak kilyeb haladnak az felleo fogaknal. Mykor penygh
 oldalaflagh lezen a ky efes, akkor az Aal felre megyen. es
 vonatyk, es az alfo fogak az felfewel nem egyenle rendben
 allanak. Az Nyak cyontok ha oda be efnek, akkor nehezen vezzen
 az Embor lelekzeteth, es ennek vapyaya tecczyk megh. Ha penygh
 yde ky efnek, az Aal is le bocyatkozky az Melre, es az Nyak
 megh dagad. Szynthen ezenkeppen mykor az Haat gerecz
 cyontok is ha le efnek, (yolleshet myndenestwl fogwa ky nem
 efnek) az is hatul megh dagad, vagy vapyaya lezen, vagy valamelyk
 oldalara hayol, es allapattya nem az w moggya zerenth
 lezen. De mykoron az w helyebel el ky mennek, igen megh valtoznak
 allafy az haat gerecznek, mert az hartyak es az Inak is
 zorysttatnak es nyomattatnak, awagy helyebel ky tolyatnak. Az
 Kar cyontok es az Oldalcyontok is ha ky mozdulnak, akkor
 Okadas es Nehez lelekzet vetel kewetkezyk. Ha mykor penygh
 az labaknak cyontay efnek ky, es ky menywlnek, akkor awagy
 az gane y vagy az vyzelet zorul megh, vagy penygh Neha akarat
 +588
 ellen igen megyen. Az Vaal cyonth, zelere gyakortab, oda ele
 rytkabban, de oda fel foha ky nem megyen es ky nem efyk. Ha
 zelere efyk ky, akkor az felfe kar cyonth el tawozyk twle, es
 helyere Nem yw. Ha oda ele efyk ky, az feolfel kar cyonth oda
 hatra kennynen hayol. Az alfo Kar cyonth az felfetwl mynden
 fele ky megyen. Mykor hatra megyen, akkor be horgad, az felfe
 kar cyonth, es ky nem nywythatny, es az mafykнал rew ydeb,
 Mykor ele megyen, akkor ky nyuthwa lezen es be nem horgad.
 Hafonlokeppen vagyon dolga az ky menywlth keznek is. Az
 Cyomb ha oda be efyk, az egez Lab myndenestwl ky Nyul, es
 az mafyk melle nem tehetny, es hosbab is lezen az Mafykнал.

Ha ýde kŷ efŷk, az egez lab mŷndŷnŷftwl oda be Nez, es az
maŷk labnal rŷwŷdeb. Ha oda elŷ vagŷ hatra efŷk, az is megh
tecczŷk, de az igŷn rŷtkan efŷk, es az Lab elŷ vagŷ hatra rŷtkan
mŷnŷwl kŷ. Az Terd cŷonth mŷndŷnfele el fordulhath,
chŷak hogŷ elŷ nem, melŷet az ŷelŷkbŷl kŷnnŷen megh ŷfmerhetnŷ.
Attul penŷgh hogŷ az Inak megh zoktanak Nŷulnŷ, az
Keznek Tenereŷnek es az Talpaknak is cŷonthaŷ, Neha oda
elŷ, Neha ýde hatra kŷ ŷwnek, es oth az helyŷn megh dagadnak,
maffelŷl penŷgh vapaŷak lezŷn. Viaŷ mŷnd az Keznek mŷnd az
labnak mŷndŷnfele kŷ efnek, kŷnek egŷenlŷ ŷelŷk vagŷon, merth
az termezetzŷrenth valo allafok az mŷ volna, attul igŷn kwlŷmbŷznek,
es az melŷfele efnek, oda affele Nem haŷolnak.

Chŷontnak tŷreferŷl.

Saffranth, Fekete zurkot, Colofonŷath, Sarga vŷazth, ana, uncia ij,
Terpentinath, galbanumoth, Armoniacumoth, Mirrhat, Thŷmŷenth,
Aloefth. Maftixot, ana, drachma, vj. Elŷzŷr az galbanumot es Armoniacumoth
vefd eczetben, az tŷbbŷth fŷzd eoŷwe laffu twznel, az
vthan tŷd hozza az galbanumot es armoniacumoth, elegŷch ŷzwe
ezŷketh, es chŷnalŷ flaftromoth ebbŷl, Melegŷn kŷfd rea.
Terpentinath, libra j, Bakkechkenek faggŷath, vŷagt, ana uncia
iiij, Bolus armenuŷth, uncia iiij. Tŷkmonŷ zekŷth N^o iiij, velŷncŷeŷ
zappanth, uncia ij, Egetŷt borth, uncia s. chŷnald eoŷwe ezŷketh flaftrom
moggŷara.

Fa Olayth libra j. Glŷteoth libra s. Terpentinat, es Nadalŷ fweth,
ana uncia iiij. Bab lŷztŷth, uncia ij. Bolus armenuŷth. uncia ij. Dragantumoth,
uncia j, Vŷazth, uncia iiij, fŷzd megh az fa olayt eczettel eggŷwth elŷzŷr
vgŷ hogŷ az Eczetth mŷnd el apaggŷon, az vthan fŷzd ŷzwe mŷnd
+589

az zerzamokath az fa olayban, es flaftrom moggŷara chŷnald
ŷrhara, keofd rea melegŷn.

Maftixot, Thŷmŷenth, ana uncia ij. Oppoponacumoth ees
Serapinumoth, Armoniacumoth, ana uncia ij, Fekete haŷo zurkoth,
Terpentinath, ana uncia ij. Vŷagt, Feŷer wrmŷth, Bakzarwo fwnek
magwath, Szeekfwnek vŷragath, ana uncia j. Saffrant, uncia s. Fenum
grecomnak kŷ fachart leweth, Len magnak kŷ tŷrŷth es fachŷart
leweth, Feŷer Malwa gŷŷkerenek kŷ facŷarth leweth, ana uncia ij,
Ezŷketh mŷnd chŷnald eoŷwe mŷnth flaftromoth es kŷfd ezzel.

Gŷapŷat vagdalŷ megh, eoŷd megh aŷt fa olayal, Borral, es
Eczettel, keofd rea.

Egerfanak leweleth vagŷ az gŷeķerenek az heath fēzd megh
borban, a33al kēffed.

Iŷthen kaŷaŷa fweth tēry megh fachŷard kŷ az leweth, a33al
moffad.

Fekethe Nadalŷ fweth az gŷeokereth teord megh ŷol es
kēfd rea.

Daru orru fwnek gŷeķeret az kŷnek Sarga vŷraga vagŷon
tērd megh, elegŷch eo3we ohaŷal, kēfd rea.

Thēmŷenth, Aloefth, Sanguis Draconifth, Bolus armenuŷth
tēry porra, vŷ tŷkmonnŷal az menŷ ehē3 elegh elegŷch eo3we,
es keofd rea.

Fekete haŷonak valo zurkoth egŷ fontoth, Len magh olaŷth,
uncia iiij. e3ēketh forraŷbad laŷfu tw3nel, es harom3or olch el az
forraŷatul, mŷndēn vttal harom penzara borth es egŷ pen3 ara
Egēt borth bele tēltwen, vgŷ hogŷ ecc3ēr el olchad, Maŷodczor
fēl forra33ad es iŷmeth el olchad, Harmad3oris fēl forra33ad es
el olchŷad, de mŷndenkor vgŷ hogŷ az Egetēth bor megh eme3tēggŷek
az fēl forraŷban, Annak vthanna, Harŷfanak holt Szeneth,
es megh egetēth dŷoth, ana uncia ij, e3ēketh chŷnald ē3we flaŷtrom
moggŷara, es az kettē zegēth S3aar cŷonoth e33el keoffed melegēn.
Colofonŷath, Fekete zurkoth, Terpentinat ana uncia ij,
Themŷenth, Auripigmentumoth, Temŷoth, ana uncia ij. Fa olaŷt, uncia iiij.

Embēry haŷban termēth gŷlŷztakath azalŷ megh es tēry
porra, elegŷch ē3we e3 porth Me3es Ec3ettel, kend ruhara, kē3d
be e33el az el tērēth chŷonoth, chŷodalatoŷkeppen megh forra3tŷa.

+590

Ec3etēth az menŷ ehē3 elegh, chŷnald eo3we e3ēketh, es melegēn
keofd az tērēth cŷontra.

(Iegŷē3d megh) Vērēs hagŷmat N° iiij, Velēncieŷ 3appanth, Fa
olaŷth, ana drachma iiij. feo3d eo3we e3ēketh, annŷ fwrwn mŷnth egŷ
flaŷtromoth, kend Sarga po3tora, melegēn Napŷaban ecc3ēr teod
e3th az megh tērēth cŷontra, mŷndēn dagadaŷath el ve3ŷ, Harmadnap
mulwa, 3ekfw vŷragot, Saarkerepeth, Malwath, Fenumgrecomoth,
ana manipulus. j. fē3d eo3we e3ēketh vŷ3ben, es feorē3d
ebben az megh dagadaŷth, es az moŷas vtan keofd e3 olaŷal.
S3eēkfw olaŷth, roŷa olaŷth, vegŷ az menŷ elegh, elegŷch eo3we,
kend megh, es az fēlwl megh ŷrth flaŷtromoth teod rea iŷmeth.

Eczetës Saffrannyal kyth Oxicroceumnak hÿnak az patÿkaban
 igÿn ÿo keotny az megh tÿrth cÿontoth, merth az Sebet igÿn
 gÿogittÿa.
 Eb kÿlÿÿeknek az Agÿa veleÿet vÿd kÿ, kend baran bÿrre,
 tÿd az tÿrÿth cÿontra, megh giogittÿa.
 Kekliliomot, Thÿmÿenth tÿrÿ porra, lednek lÿztÿth, Hÿmfarkas
 almath, Mirrhath, Sarcocolat, Sanguis draconifÿth, eÿÿeketh
 porul elegÿcd mÿnd eoÿwe, hÿnch az Cÿonth tÿrefre, fmegh
 forraÿtÿa.

Tÿrÿth chÿontnak kÿ Vetelerÿl.

Ha az fÿn vagÿon, ÿapora fwnek leweleth fowal es ohaÿal
 tÿrd eoÿwe aÿt kÿfd az Sebre, az megh tÿrÿth cÿontoth kÿ vonÿa
 es az Sebÿt is megh giogittÿa.
 Bakfwnek kÿ fachÿarth leweth ÿÿtald fÿl chÿeopwel, es tÿd
 az Fÿnek febere.
 Hÿm farkas almath tÿrÿ megh es mÿnth egÿ lagÿ
 flaftromot tÿd rea.
 Kochÿornak [!] gÿÿkereth tÿrd porra, es hÿnch rea.
 Fÿldÿ tÿkeoth tÿrÿ megh es keofd rea.
 Kek liliomnak gÿÿkereth tÿrd megh, hÿnch rea.
 Aprofele Egerfwl fwnek akar eo magath keofd rea, akar
 penÿgh az kÿ fachÿarth leweth.
 +591

Magas helrÿl az kÿk le efnek.

Genciana gÿeokereth ronch megh, fachÿard kÿ az leweth, es
 agÿ egÿ neheÿekeoth megh ÿnnÿa.
 Eoregh eger fark fweth feoÿ megh vÿÿben, Sofd megh es aÿt
 aggÿad ÿnnÿa.
 Szÿlÿ vezÿÿeth eges megh, az hamwabol chÿnalÿ lugoth eczetbÿl,
 Sobol, es Mezbeÿl, aÿt aggÿad ÿnnÿa.
 Mumÿath, Caffianak belÿth, Fÿftÿ fwnek gÿeokere porawal
 eggÿwth aggÿad nekÿ.
 Rak eorwenth es Harffanak holth zeneth tÿrd porra, ad aÿth
 ÿnnÿa.
 Vthÿ fwnek leweleth teord megh keofd be vele, es ÿnnÿ is
 aÿth aggÿad.
 Kek vÿragu konkolnak magwath tÿrd megh, ad megh ÿnnÿa,
 Fekete Nadalÿ fwnek awagÿ vthÿfwnek vÿÿeben.
 Dÿÿno kenÿerneke vÿÿeth Nadmeÿÿzel elegÿtween aggÿad ÿnnÿa.
 Merÿgh gÿeoÿÿ fwnek gÿÿkereth, porul borban vagÿ fekete

Nadalý fw vȳzeben ad megh ýnnȳa.
Kegȳotrangnak vagȳ Tormentillanak kȳ fachȳart
leweth, awagȳ porath, ad megh ýnnȳa Fekethe Nadalý fwnek
vȳzeben.
Gȳk fweth, akar Szakat feȳw fweth agȳ ýnnȳa affele ýtalban
kȳth oda feol ýrtunk az Sebȳs Embȳrnek ýtalȳrol.

Szakadafrol es romlafrol.

Eorwenȳ gȳȳkereth Mezzel chȳnalȳ eoȳwe mȳnth valamȳ
lȳktariomoth, azt aggȳad eonnȳ.
Fenȳw magoth tȳrȳ megh es ad azt ýnnȳa.
Tengȳrȳ labdanak gȳȳkereth tȳrd porra, ad megh ýnnȳa,
Meȳes vȳȳben.
Kegȳo fwnek gȳȳkereth fwfd megh, az vthan fȳȳd megh
Meȳben, ad azt eonnȳ.
Aranȳ gȳȳkernek kȳth haȳ Newelȳ fwnekis hȳnak, tȳrd
megh egȳ Neheȳeketh, ad megh borban ýnnȳa.
Genciananak kȳ fachȳarth leweth de az gȳȳkerenek ad megh
ýnnȳa egȳ Neheȳekeoth.
Hȳm farkas almath agȳ megh ýnnȳa.
+592
Kakuk fweth agȳ borban megh ýnnȳa.
Nagȳ roponcznak gȳȳkereth fȳȳd megh borban, es azt
aggȳad ýnnȳa.
Papa fwnek gȳeokereth aggȳad megh ýnnȳa borban.
Bodog azȳonȳ tenerenek, kȳth Teȳes lapunak is hȳnak gȳȳkeret
fȳȳd megh borban, ad megh ýnnȳa.
Ifthen faȳanak magwath ad megh borban ýnnȳa.
Fekete gȳoparth Fwgewel agȳ megh ȳnnȳ.
Talmofw fwnek az leweleth akar az gȳȳkereth tȳrd
porra, ad megh borban ýnnȳa.
Lo mentath fȳȳ megh borban ad megh ýnnȳa.
Cȳerlewelw fweth, Tormath, Meȳeth, Terpentinat elegȳch
ȳȳwe ad megh ȳnnȳ.
Feȳer Malwath fȳȳ megh vȳȳben, ad megh ýnnȳa.
Erdeȳ Malwa rofanak gȳȳkereth borban vagȳ vȳȳben porul
ad megh ýnnȳa.
Bakfwnek leweleth tȳrd porra, ad megh ýnnȳa egȳ neheȳekȳth
edȳs vȳȳben.
Kȳȳȳklan termȳ Nadalý fweth agȳ megh ýnnȳa Meȳes
ecȳetben.

Eokêr farkath feoz megh, ad azth ynnä.
 Fêldy Têkeoth chýnalý eozwe mezzel ad azt eonný.
 Kegýo Nýelw fweth agý ynnä Talmoso fwnek vÿzeben.
 Reubarbarumoth, Mumýath, Fêstê fwnek gyêkereth chýnalý
 êzwe, azth aggýad ynnä.
 Merêgh gyêzeo fwnek gyêkereth Borban awagý fekete nadalý
 fwnek vÿzeben aggýad megh ynnä.
 Kegýotrangnak awagý Tormentillanak is gyêkeret têrd porra,
 fekete nadalýfw vÿzeben aggýad megh ynnä.
 Chýengê fweth fêz megh borban, awagý teord porra, es ad
 azth ynnä.
 Galbanumoth agý neký hogý el nýelye.
 Fenýw vÿazth agý porul megh ynnä.
 Roſmarýnnak gyêkereth porul ad borban megh ynnä.

+593

Izeknek kÿ mênýwleferêl. (Pararthrima Dearticulatio Subluxatio)

Vad zêleoth feoz megh vÿzben, es keofd ezth az Mênýwlefre.
 Vÿaznak Sonkolýath eczetben fêz megh, kêfd rea melegên,
 mýndên ketfeknekwl megh gyogwl.
 Nadnak gyêkereth feoz megh Eczetben, es azzal kêffed
 az mênýwleſth.
 Bakzarwofwnek magwanak lýztýth Mezes vÿzben fêzd megh,
 tegý ahoz ohayath, azzal kêfd be.
 Vthý fweth têry eozwe kewes Sowal, kêfd rea.
 Ifthen kaſaýa fwnek leweleth têrd megh, kêfd rea.
 Thêmyenth, Bolus armenuſth, Sanguis draconifth, habary
 êzwe týkmoný feýerrel, es keofd rea.
 Chýengêfwnek gyêkereth têrd megh es kêfd rea, el vezý
 faýdalmath az Mênýwleſnek.
 Kechke rago fanak magwath mýnd lewelewl têrd eozwe, es
 flaſtrom moggýara têd rea.
 Kechke ganeth vÿazzal es roſa olaýal elegých êzwe, azt
 kêffed rea.
 Sparganak gyêkereth teord eozwe borral awagý Eczettel,
 azth kêffed rea.
 Dýzno kenýeret fêz megh vÿzben, kêfd rea.
 Maýoranath vÿazzal fêz êzwe, keofd azth rea.
 Pýrito fwnek leweleth, Mezzel, es buza lýztel keward êzwe,
 es kêfd rea.

Cýalanth fêz megh vÿzben es keofd rea.
Fekete fêldÿ têkêth borral têrÿ eo3we, kêfd rea.
Szêleo vez3ének megh egetêth hamwath, es têrkêlth
eczettel têrÿ eo3we, keofd a3zal.
Soth, Mezeth, buza lÿztêth, habarÿ ê3we, kêfd rea.

Cÿontnak az Izbêl kÿ efeserêl.

(Exarthrima Exarticulatio Luxatio)

A3 Aal kapczanak le efefe rÿtkan efÿk megh, de neha megh
efÿk Afÿtafbol kÿwaltkeppen. Mÿkor azerth le efÿk, (Mandibulae)

helyere kel hertelenfeggel helyhêztetnÿ, merth ha abban kefêdelê
efÿk, igên nehezen vÿhetÿk helyere, Seoth megh is
genÿetfegêfêdÿk ha kefnek vele, es megh kemenÿêdÿk, nagÿ fw
faÿas es 3wntelen valo kêwetkê3ÿk, Neha has mênefe, awagÿ
Saarnak okadafa is le3ên ez ilÿenên gÿakorta valo, kÿ mÿa Neha
+594

megh hal Negÿed napra, azerth kel fÿetnÿ az helyere vÿtellel.
Igÿ kel azerth helyere vinnÿ, Egÿ Embêr fogÿa az Feÿeth,
bochÿafd az 3aÿaban az hwelk vÿodath, es az Al kapczat mozgaffad
mÿnd ÿobra balra, es hertelenfeggel terÿezd annÿra kÿ az
alfo Aal kapczath hogÿ az alfo es feolê rend fogak egÿarant
legÿenek, Smÿngaraftth wffed fêl erêffen az Aalath alol vgÿ
hogÿ az wtefben vgÿan fêl emeld az Aalath, Ees mÿngÿaraftth
helyere megÿên, es kêfd be az vthan.

Ha penÿgh megh kemenÿêdêth, es Nehez volna helyere
helyhêztetnÿ, wltefd fêrêdêben, oth vÿzzel moffad erêffen elê3êr,
az vthan fa olaÿal kentên kennÿed, annak vthanna fektefd
hanÿatta, Nÿwch be 3aÿaban az hwelk vÿodath, fogd megh az
Aalath es mozgafd ÿob es Bal fele es gÿorfon vond helyere az
mÿnth megh ÿrtuk, egÿ embêr hatul az Aal kapchÿanak feÿet
keth felêl az Fwl alath tarchÿa erêffen, the kend megh Dealteawal,
es ruhawal kêfd fêl az Aalath mÿkor helyen
le3ên, vgÿ kêffed hogÿ az fogak egÿ aranth legÿenek az alfok az
fêlê fogakkal, de vgÿ keozd azerth hogÿ mozgohaffanak.

A3 vthan fektefd hanÿatta vankofth tegÿ feÿe ala, es vgÿ
fekwgÿek mozgafnekwl az mÿgh megh gÿogwl, merth nem keÿk
hamar megh gÿogÿul. Etelth addigh igên lagÿath agÿ ênnÿ, hogÿ
Ne legÿên 3wkzegês az Aalath feolêtteb mozgatnÿ.

(Spondilia) A3 Nÿaknak cÿontaÿ Heth, es az Haatnak cÿontaÿ
Tÿ3ênkettê. Ha az Nÿak cÿonth helyebêl kÿ efÿk, felê hertelen

halaltul, merth ha oda be efyk, ynneth kywl nagy
vapa ya marad, es megh bantya oda be az Nyelest, azerth
hogy halalos. De ha yde ky efyk megh giogyulhato ha
nem kefnek az giogytafawal, ky feleol ygh cyelekeoggyl. Az
Sza yaban tegy faat hogy az za ya nythwa alyon, tegy egy
kezkeneth az Aala ala, es az kezenenek mynd az keth vegeth
tarchyad es feol vonnyad, az eggyk labadat vesd az vallanak,
az Mafyk labadat megh az maas vallanak, es az valla yth ala
nyomyad az labayddal, az kezkeneth penygh eressfen vonnyad
oda feol, az Nyak cyontho onneth bel el Nyomassal vyd az
eleby helyere, kend megh az vthan az helth rofa olayal, Szestel
felwl be borytwan keld altal ruhawal, de dezakath chynaly az
Nyakra az w moggya zerenth az mynth az Nyaknak forma ya, az
feyehz es az Valchyonthoz keold penygh az keotest hogy az
Torokra Ne effek az keotes, Az Betegeth hanyatta fekteffed es
az feyeth yde ky fele nywytafd lassufaggal.

Az Haath gerecz chyontok ha yde ky efnek helyekbel, helyere
mennek eleoz, de ha oda be efyk awagy oldalaflagh,

+595

igen halalos, Sha az elfe hat gerecz cyonth efyk ky helyebel,
az lelekzeth vetelth el fogya. De az gyermekchyekben akar melyk
hath gerecz cyonth ha ky efyk helyebel, gyogulhatatlan, es
gerbewe chynalya eketh, merth eo benne nagy Nedwessfegh
vagon, Sha helyere vyzedis, ifmeth hamar ky efyk helyebel,
Effelewel azert igh chyelekeggyl. Vegy Egy darab dezakath es
ted az gerbesegre, eggyk vegeth az Tabla dezkanak ted az falhoz,
mafyk vege legyen az gerbesegen, nyomd addigh eressen hogy az
haat gerecz cyonth helyere mennyen, tegy ozton dezakath az
Hatnak hoszufaga zerenth oda, mely dezakath Negy vy nyomatny
zelessek legyenek, Ez keth dezakath penigh ezw Spontolyad hogy
egyben alyon. Tehen ganeth, korpath, Mezeth, fez megh borban,
ted rea flastrom moggyara es tegy Szest felwl rea mynth egy
parnath, azon felwl tegy Onbol chynalt pleheth, azon felwl az
Dezakath: keld be ozton ruhawal yol eressen, de zeleoffen es
zeles ruhawal kelfed.

Az Val cyontnak ky efese, awagy ynkab az felfe (Adiutorium)
kar cyontnak valbol ky efese igen keonnyn helyere vytethetyk
es megh gyogyttathatyk az gyermekkekben, es az olyanokban is
kyknek Nedwes az Valban valo Iz. Az kezedet azerth ted az

Holna ala, emelyed eggÿk kezeddel fêl, az Maas kezeddel
vonnÿad ala az kar cÿonth, Az Erês embêrêknek penÿgh vallok
fêl veteseben igh cÿelekekÿggÿel. Az Embêrth fektefd hanyatta, az
labodat nÿwch az oldala melle, vgÿ hogÿ az Sarkad zÿynthe az
val cÿonthoz igên kêzel mellette legÿên, az le efêth kezeth
terÿezd kÿ kezeddel igÿenêffen mÿnt ha kÿ akarnak zakaztanÿ
az lapoczka cÿontul, es igh az kezeth haÿch be fele egÿ keweffe,
es helÿere megÿên. Mÿkor oÿthon helÿen lezên az
Cÿonth, tegÿ laptath az holna ala, hogÿ megh tarchÿa az Izeketh,
kêfd erêffen az val cÿonthoz, kêrêztwl kêffed penÿgh az
kêteft, az megh ferwêth valhoz, es az maffelêl valo oldalhoz,
az kêteft igh haggÿad heted napÿgh.

Az Kênÿêk cÿonth mÿkor az kênÿêkbêl kÿ efÿk. Ezt (Cubitus)

mÿndênnel leg nehezeb helÿere vinnÿ. Igên fÿetnÿ kel ennek
helÿere vÿtelewel, merth felê hogÿ forro kelewen lezên az Nagÿ
faÿdalom mÿath raÿtha, kÿ ha megh lezên, igên nehez az vthan
helÿere vinnÿ az chÿonth, Sêth felê hogÿ az betegh vgÿan megh
is hal mÿatta ha igên kÿ efêth az cÿonth. Ennek ÿele nÿlwan
valo, merth egÿ felêl georbefegh vagÿon, Mas felêl nagÿ vapa,
+596

az karth megh nem haÿthatnÿ, fem az vallara fêl nem tehetÿ az
kezeth. Igh kel azerth az kÿ efêth kênÿeokcÿonth helÿere vinnÿ.
Egÿ Embêrrel tartafd az Betegh vallath, Maÿÿkkal tartafd az
karÿath de azth igên kÿ terÿezteffed, the az kezedeth têd az
kênêk cÿontra, es mÿnd az keth hwelkeoddel nÿomd az ÿzeketh,
awagÿ Nÿomd az tenered têwewel mÿnd az keth teneredewel,
addÿgh hogÿ helÿere mênnyên az kÿ efêth cÿonth. Ha penÿgh
oda be mênth az cÿonth, igh hozzad kÿ. Az vallath es az karÿath
az mÿnth mondok tartaffad, annak vtanna az eggÿk kezeth az
maÿikkal fogafd erêffen eoÿwe, mÿnd azdigh hogÿ az kênÿêk
cÿonth vÿzza helÿere mênnyên. Ha ÿde kÿ efêth az kênÿêk
cÿonth, annak helÿere vÿtele igên Nehez, zwkzegês azerth hogÿ
az karÿat ez ilÿen igên fêlêtte kÿ terÿezze, fmÿndên fele kel
forgatnÿ az karÿath, kend megh valamÿ olaÿal az kezedeth,
annak vthanna, nÿomÿad az Izeketh igên erêffen es zorÿcchad
az kênÿêk cÿonth igên erêffen mÿgh nem be megÿên helÿere,
[ennek] [v]thanna kêfd be giogÿto flaÿtrommal, es
kêfd [az] kênÿêketh az Nÿakahoz, Smÿkor ÿmmar megh
[gÿogÿ]ul, de faÿdalom maradna oth, es Nehezen [moÿo]gna az

kěnyěk cýonth, tegy Baknak faggÿat [oh]aÿath êzwe elegÿtwe
reaÿa.

[A]z kez Fenek helyebêl valo kÿ efefenek ees [mÿênÿw]lefenek
(Iunctura man[us]) kěnyw moggÿa vagÿon, az kez feÿet [az kÿ]
měnywl helyên tetefđ egÿ dezkara. Egÿ [embêr] nÿucha kÿ az
Betegh kezeth, tđd az teneredeth [az meg]h dagadoth Izre, es
nÿomÿad addigh hogÿ az [termez]eth zêrenth valo helyere
měnnÿên, keofđ be [va]lamÿ flaftrommal, es had vgÿ egÿnÿhan
napon, [az] vthan old el, es ha az Izekben valamÿ Neheffegh
[vo]lna, chÿak melegh vÿzzel moffad. Ha az vÿa [mê]nÿwl kÿ
embêrnek, az hwelkêddel nÿomd helyere.

(Ancha... Az Cÿombnak chÿontÿa Negÿ modon efÿk kÿ
Chÿontna... awagÿ... helyebêl, vagÿ ÿde kÿ fele, vagÿ oda be fele, hatra,
Chÿonth) vagÿ elê. Ide kÿ mÿkor efÿk, az Lab megh rěwÿdebbwl
az mafÿkna, es az Cÿomb kězth vapa teccÿÿk, es az Cÿomb
kěznek hatulfo reze megh dagad, es az Terd oda be fordul. Oda
be fele mÿkor efÿk, az Lab hosßabnak talaltatÿk az mafÿkna,
es az Terd dagattabnak laccÿk awagÿ magafbnak az maas
+597

Terdnel, es az keth Cÿomb keozÿth eo3we nem zorÿthatnÿ, merth
az Cÿomb kěz fêl dagad nÿlwan valokeppen, mÿwelhogÿ az
Chÿpê cÿontnak feÿe ala zal az Cÿomb kězre. Mÿkor oda elê
efÿk, akkor az Szarakath êzwe tehetnÿ, de az Terdnek nagÿ
faÿdalmawal, es az labon nem ÿarhatnÿ hanem chÿak az Sarkon,
az Cÿomb keozÿ megh dagad, es az Vÿzelet is megh bantatÿk.
Ha penÿgh oda hatra fele efÿk kÿ, az la[b megh]
rěwÿdwl, es nehezen Nÿuÿthattÿa kÿ, az [cÿomb] kězÿ megh
lagÿul, es az Chÿpê cÿontnak [feÿe] horgafon nemwen [!] le
haÿol, az Terdeketh [êzwe] nem tehetnÿ kwleomben hanem ha
az Cÿom[bÿat] is êzwe tezÿ. Effele kÿ efefêketh megh [kel]
ÿÿetwe giogÿtanÿ es helyere vinnÿ, merth [ha va]lamÿ Nedweffegh
zarmazÿk oda, felê hogÿ [megh] rothad oth, es mÿnd az
Egez tagoth meghr[ontÿa] Kězênfegês keppen ÿgh vÿgied helyere
[fogd] megh az Chÿpêth, es kÿ nÿwÿtwan az Izek[et mo3]gaffad
kÿwl, mÿgh nem helyere megÿên az C[hÿpê] Awagÿ, egÿ
Embêrrel,
+599

Tablaŷa e3 K  n  wn  k

Eot  d  k re  ben  k.

Feg  wer awag   eg  eb m  ya l   th Sebek  r  l,
Sebnek Forra  tafarol,
Sebnek g  yog  tafarol,
Sebnek Verenek megh allatafarol,
Ha az Ag   Vel  r  l ch  yorough V  r,
Aluth Verr  l,
Pufka l  wes, N  yl l  wes, es Kop  ya Eokleles ellen valo Ir,
Merg  s N  ylnak l  wefer  l,
Pufka por Mergenek az Sebb  l k   vetelerl,
Vafath es eg  eb allatoth m  ynth kely  n az Sebb  l
k   v  nn  ,
O Sebnek valo V  z,
Merg  s Sebr  l,
Rothado Sebr  l,
Tafkas es Fezkes, Kemen   Meel   Sebr  l,
Ag   vel   hartia  yanak Seber  l,
Seb m  ya ha k   nem zolhath,
Sebnek Twz  ffegger  l,
Sebben Valo Fer  gr  l,
Sz  mer  m T  ftnek Seber  l,
Mon  yaknak Seber  l,
Ch  ontra Hufnak Newelefer  l,
Sebben Hufth Newelefr  l,
Vad Hufnak az Sebb  l k   veztefer  l,
Sebnek f  lwl az Sz  yneth be Forra  tafrol,
Sebek  f  knek valo Ital
Inaknak Seber  l
Inaknak megh N  ulafarol
+600
Inaknak megh Szaradafarol
Inaknak megh Sugorodafarol
Iz  n valo Sebnek Twz  ffeger  l
Iz V  znek Ch  yorgafarol
Szarazto Szerzam
[F  ]nek wtefer  l
[V]ad hufrol
Ch  ontbel   N  awal  yakrol
Ch  ontnak T  refer  l.
T  r  th Ch  ontnak k   veteler  l

Magas helrêl ha kÿk le efnek
Szakadafrol es romlafrol
Izeknek kÿ Mênÿwleferêl
Chÿontnak az Izbêl kÿ efeferêl
+601

Mergēs Allatoknak megh marafarol.

**Es egýeb mergēs dolgoknak
artalmý ellen**

Hatodýk reß.

+603

**Mergēs Allatokrol ualo
Oruoffagok.**

Mýndēnfele Merēgh valamely az Teftben be megýēn vetelnek altalan, vagý be hath Marafnak altala, mýndēn ē tehetfegewel ellene aal annak az Eledelnek, az melyel taplalýuk magunkath, Merth Mýkeppen hogý az Eledel az mý Teftwnknek verewe valtozýk, es mýndēn rezeben hafonlowa lezēn az Tagokhoz, az melyeketh w taplal, azoknak helyeben mēnwēn az melyek ýmmar onneth el ozlottanak. Azonkeppen az Merēgh, az mý Teftwnketh es tagaýnkath az melyhēz legh elēzēr ragad, magahoz hafonlo mergēs termezetwe valtoztattýa. Merth mýkeppen mýndēn ýo elē allatok, es mýndēn gywmēlcýēk, melyet terēmth az feold, Ees az melyek Etelre valok, ha mý altalunk megh Etetnek, az mý taplalafunkra es Eltetefwnkre leznek es valtoznak, Vgý, Ellenkēzēkeppen, az Mergēs dolgok ha az Mý teftwnkben be vetethnek, az mý Teftwnknek mýndēn Tagaýth mergēffe chýnalýak.

Tudný illýk azerth, es vgýan ßwkfegēs ertený, hogý az Mergek Harom rendbelýek, Vagý Fwektwl, vagý Elewen allatoktul, Vagý Feoldben termē Erczēktwl vagýon vezēdelmes ereýēk.

Az Fwek keozzwl, az Eledelnek termezetywel ellenkēznek telýeffeggel ees výafkodnak mýnd azok, az melyek ha megh Etethnek nem hogý taplalnak es Eltetnek az Teftēth, Sēth az ýol taplalth Teftēth is, az magok mergēs termezetyre valtoztattýak, mýnth az Feýer hunýor, Farkas haas, Bērēk, Laurus fa lewelw rofa, es tébbek effelek. Az Elewen allatok kēzzwl mergēkkel artalmasfok mýnd azok, az kýknek termezetēk ellenkēzýk es artalmas az Embērý termezetnek, Mýnth ez megh tecczýk az Vipera kegýoban, Afpis kegýoban, Bafilifcus kegýoban, Tengērý nýulban, Chýrke Bekaban, Scorpioban, Fekete mergēs Pookban, Salamandraban, Ees Dwhēs allatoknak megh marafaban. Az Erchēkben penygh mýnd azok Mergēfēk, valamelyeknek gono3 es halal

+604

hozo tehetfeg  k vagyon, M  n  th az Ken  f  , Aran   z  n Sarga
 f  ttek, Sandaracha, es Magnes k  , es eh  z hafonlok.
 Toabba, nem ch  yak affele Mergek artalmasok melyeketh
 Emb  r az Sza  yan be vez  n, de S  th azok is az melyek kwlf  
 rezen t  rtennek Emb  rnek. Az Sza  yon be vetet  th Mergek k  k
 Emb  rnek Elet  yth el vez  k, adatnak vag   Etelben, vag     talban,
 vag   valam   orwoffagban. Az melyek pen  gh k  wl efnek, azok
 Merg  s allatoktul t  rtennek es leznek. Merth az Emb  r  keth ez
   lyen  k nem ch  yak marafokkal vag   ch  pes  kkel   lyk megh, De
 latafokkal, lehes  kkel, es megh tapogatwan Eoketh (az m  n  th
 nemelyek ir  yak) megh   lyk. Marafokkal es Ch  pes  kkel eolnek,
 az Vipera keg  yok, Af  pisok, Scorpiok, Dwh  s Ebek, Es eg  yeb
 effelek. Lataffal pen  gh es leheffal (az m  n  th Galenus ir  ya)
 m  ng  yara  th El Vezth az Baf  liscus. Tapaztaffal Nemely keg  y  
   ly megh az Emb  r  th, (az m  n  th Auicenna ir  ya) hog   kopia  awal
 Eg   V  tez Eg   keg  yot altal wt  th volth, es Merg  s ere  yeth az
 keg  y   az kop  yan veg  gh boch  yatotta az kezere, mely kezeth
 el  z  r megh merg  sf  t  tte, k  twl ozton m  nd az Egez teste el
 vez  th. m  Mtthiolus is azth ir  ya hog   az Tridentum   mez  ben
 il  yen leoth dolgoth tud, hog   Eg   para  zth Emb  r az maga
 z  leo  yeben eg   halomra zokoth volth f  l m  nn  , es Sz  l  yth
 onneth   r  zn  , Eg   Napon oth az Halmon az laba melleth
 megh laath eg   rettenet  s nag   keg  yoth, k  nek az Fe  yeben
 <altal> darda  yath altal wth  , Es m   kor az Keg  y     destowa er  ffen
 teker  gne, vegre az Darda N  yelere teker  d  k feol, k  th az
 para  zth Emb  r er  ffen kezd tartan  , Es azonk  zben le ef  k az
 feoldre nag   rezketeffal az para  zt Emb  r, k  twl megh   edwen,
 kezd er  ffen k  altan  , es kern   az k  rwl valo para  zth Nepeketh
 hog   hozza  ya   wienek, Mel  yet ama  zok megh halwan es oda
 futwan, az para  zth Emb  r  th holt Elewenwl talal  yak. De megh
   fmerwen azth hog   az zerench  yetlenfegh ef  th volna az megh
 Eolet  th keg  y   m  ya, T  r  yekkel es Eg  yeb orwoffagokkal az Emb  r  th
 f  l elewen  t  k. De m  ndazon altalis, keth Eztende  gh az
 vthan, Teftenek er  zek  nfegenek el tawozafawal fekwth az Ag  yban,
 es beteg   k  d  th   el  fben a  zal az kezewel melyel az Oktalan
 keg  yoth megh eolthe volth. Immar a  zerth nem kel ch   udaln  
 (az m  n  th Galenus val  ya) hog  ha az Dwh  s Ebnek N  yala, az
 Emb  r   T  st  th megh er  , z  nthe vg   megh dwh  f  t  , m  n  tha

megh marta volna. Ne chȳodalȳa azerth fenkȳ, ha amaz Aspis
 kegȳonak Nȳala, melȳeth Neweznek ilȳ Newel Ptȳas, azaȳ, Rȳsth,
 +605
 valakȳketh megh eȳr, megh ȳlȳ. Hafonlokeppen, Nemelȳ
 kegȳȳetlen Mergek kȳketh meſtȳrfeſſgel megh chȳnaltanak, megh
 cȳelekeȳȳk, hogȳ ha aȳ kengȳelt megh kenȳk vele, aȳ kȳ aȳ Nȳerȳgben
 fȳl wl, annak aȳ Chȳȳmaȳan vagȳ Szekernȳeȳen altal hath,
 Smȳkor aȳ Mezȳtelen Talpara erkȳȳk, onneth aȳ Bwrȳn altal aȳ
 Teſtben be mȳnwen, mȳndȳn tagokath el ronth es megh Emezth.
 Ezth penȳgh fenkȳnek nem kel chȳodalnȳ, merth aȳ mȳ Teſtwnkben
 valo Lelȳk lako Nagȳ Erek (aȳ mȳnth irȳa Galenus)magokhoz
 vonȳnak mȳndȳnth aȳth, valamȳ kȳrwlȳttȳk keozel vagȳon, Melȳ
 megh bȳȳonȳttatȳk aȳ Naponkenth valo Kenefȳkbeol es
 Fwftȳleſȳkbeol, De Vadnak olȳ Mergek is, melȳek chȳak aȳ
 Baȳlaſſal, (aȳ mȳnth Rafeſ nemelȳ gombakrol emlekeozȳk,) halalt
 hoznak aȳoknak, aȳ kȳk orrokkaal megh zagolȳak. Mȳnth eȳ megh
 tȳrtenth Sena Varafaban Olaȳ orzagban, Merth Eȳȳ Embȳr aȳ
 Szȳkfw vȳragoth Mergȳs allattal megh chȳnalta volth, Es atta
 eȳȳ Embȳrnek zaglanȳ, kȳ aȳ zagolaſſal le eſȳth aȳ fȳldre, es
 aȳonnaal megh holth.
 Mȳndȳn Embȳr penȳgh aȳ Mergeth nem arthatowa tehetȳ,
 hogȳha orwoſſagokath, akar magatul valokath, akar penȳgh
 chȳnaltakath ȳerȳamokbol, mȳnek elȳtte aȳ Merȳgtwl felelmes
 volna, annak elȳtte hozȳaȳa vezȳn. De Olȳakath aȳ kȳknek
 bȳchwletȳs es lathato Ereȳek vagȳon, kȳkkel fȳlwl halaggȳa aȳ
 Mergeketh, melȳeketh aȳ vthan magahoz vezȳn. Aȳ magatul valo
 orwoſſagok kȳketh Dioſcorides megh probaltnak ȳr, eȳȳk: Aſſu
 Fȳȳe Dȳobellel ȳȳȳe tȳrȳȳ, Cȳtromnak Etele, Tatorȳan magwanak
 megh ȳtala Borbol. Ifmeth lo Methanak lewele, Galenus
 nagȳ dȳcherettel aȳanlotta aȳ Ruthanak leweleth dȳonak belȳwel
 eoȳȳe tȳrȳen, es aȳth megh Ewen, Sȳth keth Fwget is megh
 Soȳwan megh ȳnnȳ. Szerȳamokbol chȳnalth kȳȳȳwl penȳgh, Nem
 oknekwl ȳrta Galenus aȳ Mithridatumoth hogȳ fȳlwl halad eȳȳeb
 orwoſſagokath, Merth annak eleſebȳl Mithridates Pontus Kȳralȳa,
 olȳa chȳnalta vala magath, hogȳ a mȳkor magath megh nem
 akarna adnȳ aȳ Romaȳaknak, Es megh akarna magath merȳggel
 ȳlnȳ, magahoz vewen aȳ Mergeth, femmȳth aȳ Merȳgh Nekȳ
 nem arthata. Melȳ dologbol aȳ vthan Galenus aȳ Tȳrȳekȳt
 bȳchwletȳſnek mondotta leonnȳ, annȳra, hogȳ lehetetlennek

montha hogý az Têryeknek arthatna az Merêgh, valaký abban
mýndénnapon Enhera Keth Feýer penz Nyomonýth az
mý ténne, magahoz vezén, az Mýkeppen regén az Romaý Aurelius
Antonius Chýazar zokot vala chýelekedný. Az vthan Nemelyek
az Arabiabelyek kèzzwl, az gestineth mondottak hogý fêlêtte igén
+606

haznos, Nofpolýath, Foghagýmath, es Retkêth, de azok is azerth
vgýan fêlyeb valonak mondottak lénny az Têryekêth.

(Ieley) Ha ký azerth Etelben vagý Italban Mergêth vêth
magahoz, az olýannak mýngýarafth Testenek mýndén ereýe el
zakaýkodyk. Es az Szýwnek feolêtte Nagý bantafatul el aýul,
Az Orczáya megh kekwl, Sêt az Nyelwe es Aýaka megh feketêdyk,
Az Testenek kwlê rezeý, ýelosben az kèrmêk, fekete
On zýnwe változnak es megh kekwlnek, Az Feýê Bedêleogh,
Szawa vgýan morgaffal vagýon, Es az Szême kegýêtlenwl forogh
az agýban. Homloka es Vakzêmeý kèrwl ez ilýennek, hýdegh
verýtek wth ký.

Szwkfegês penýgh Embêrnek azth ýgén ezeben vènný, ýelêlben
az Orwofnak, hogý az Merêgh az maga természetý zêrenth
mýchodas. Merth az melý Merêgh Melegh természetw, mýndén
Bellê rezekekth az olýan hamarfaggal fêl gýulaztýa, fêlêtte nagý
zomýufagoth ýndýth, az Szêmeketh fêl gýulaztýa, Szwntelen valo
Nyughatatlanfagoth zêrêz, es Bwntelen valo verýtêzefth is hoz.
Ha penýglen az Melegh természet melleth az Merêgnek ragafra
es rothaztafra ereýe vagýon, mýnth az megh egetêth Rufícanak,
Az Aranýzýn Sarga Festeknek, Sandarachanak, es egýeb effeleknek,
Nagý faýdalommal es gýakdofaffal banthýa megh ez ýlýen
az gýomroth es az Belêketh, Melý Belêkben gýakorta korgafok es
morgafok hallattatnak. Ezêketh ozton kèwetyk, Imêlges, Okadas,
gonoý Melegh verýtekêk, neha, hýdegêk penýgh neha, es az Embêr
Szýnenek kwlêmb kwlêmb változafý. Az melý
Merêgh penýgh hýdegh természetw, olý Meelý almath hoz az
Embêrre, hogý gýakorta vgýan nagý munkawal ferkenethený feol
belêle. Neha penýgh annyra el kabýttýa az Agý velêth, hogý
ketelenfegh alat az betegh lok modnekwl valo hankodafth tezén
az Egez testewel, az Szêmeýwel, az Száýawal, az kezeýwel, es
az têb rezeýwel testhenek, nem kwleomben mýntha Bolond volna
awagý rezêgh. Ezêk fêlêth az egez Testhe el hwl, hýdegêt verýtêzýk,
es az Orczáya megh kèkwl ýgén es kýetlen. Summa

zërenth myndën Tefthe el lankad es el Tunÿul. Az Melÿ
 Merêgh Szaraz termezew, az olÿan megh zaraztÿa az Nÿelweth,
 es az torkoth megh olthatatlan zomÿufaggal banthÿa. Az has
 mènes megh zorul, Nehezzen megÿën az vÿzeleth, es myndën
 Tagok zaraзокka leznek, es hoßbu vigÿazafokkal vagÿon. Az
 melÿ Merêgh penÿgh Nedwes termezew, fêl ferkenthetetlen almat
 hoz az Embêrre, Hafmènesfth, Az ÿzeknek es Inaknak helyebêl
 kÿ mènesfeth, (az mÿnth az Magÿarok zolnak) kÿ mênÿwlefeth,
 vgÿ annera hogÿ az Szêmêknek Inaÿ es keoteleÿ annÿra megh
 +607
 lagÿulnak es megh Nÿulnak, hogÿ zabad akarattÿok zërenth az
 Szêmêk helyêkbêl es vapaÿokbol el kÿ mênnek es vgÿan kÿ
 fwgnek. Nagÿ gÿakorta az Tefthnek is kwlê rezeÿ megh rodhadnak.
 Ezeok azerth az dolgok, melÿeketh az Oruofnak igën ezeben
 kel vënnÿ, es ÿnneth tud ÿteletêth tennÿ. Ha azerth ezêk ez
 chÿelekedetêk, az Embêrben kÿ azMmergeth hozza vêtte êregbêdnek,
 halalnak bÿzonÿos ÿele. De ha kÿffebbêdnek, es az Beteg
 is naponkenth ÿobban vagion, megh giogÿulafnak bÿzonÿos ÿele
 vÿzontagh.
 Toabba, Valakÿk mergeth vêttenek magokhoz, affelekbêl
 legÿën eledelêk, az kÿknek ereÿêk vagÿon nem chÿak az
 Tefthnek taplalafara, hanem vagÿon tehetfegêk az Merêgnek
 artalmanak is ellene allafara, Kÿk keozzwl fêlêtteb dÿchertetÿk
 az Szamar Teÿ, Az Iuh Teÿ, es kechke Teÿ. Az wnê Teÿ es
 Azzonÿ allath Teÿ, ÿelêfben az melÿeth azonnal feÿnek, es megh
 ÿtatÿk, Iollehet myndën Teÿ haznofb legh ÿnkab az olÿan
 Merêgh ellen a kÿ Melegh termezew es rago, hogÿnem mÿnth az
 têb termezew Merêgh ellen. Io erre az Vaÿ is, es az Hufnak
 kêwer lewe, az Halnak is, Melÿek hogÿ Sÿrofbak legÿenek,
 Vaÿat tehetnÿ hozza, awagÿ valamÿ ÿo keowerth olÿ allateth az
 kÿwel Embêr eel. Merth azerth ÿok az keower dolgok, es azert
 haznofok, hogÿ az vtakath megh rekeztÿk, es nem bochÿattÿak
 fnem haggÿak az Mergêth altal mênÿ. Sêth mÿkor az Merêgh
 hewÿth es ragh, ez kêwerfegh chÿpkêdê voltath annak megh
 laffittÿa. Annakokaerth erre ez dologra, Ennÿ valo allatoknak
 Agÿa veleÿeok, es Chÿontÿokban lewê velêk ÿonak ÿteltetnek
 leonnÿ. Helÿe penÿgh ez ilÿennek az kÿk mergeth vêttenek,
 zwkzegh hogÿ vÿlagos legÿën, ahol fëmmÿ artalmas dologgal az
 Eegh megh nem fêrtêztetêth. Azt penÿgh az helth ÿo zagu allatokkal

kel megh fwftelnÿ, olÿakal az kÿk az Merêgnek ereÿeth
 el wÿÿk, Erre penÿgh igên ÿo, mÿndênÿk fele Sandalum Fa,
 Mÿrrha, Stÿrax, Aloes, Maftix Fa kÿt Agallochumnak hÿnak,
 Chÿer lewelw Fw, Cÿtromnak hea, Fenÿw magh, es annak megh
 zaradoth faÿa, ftêbbek effelek. Effele Merêgh vêth Embêrêk
 penÿgh kewefeth alÿugÿanak awagÿ egÿ chÿêppêth fe, merth az
 Alwas ben tartÿa az Belfê rezeiben az Mergeth, es igh kênnyebben
 rea megÿên az Szÿwre. Az vigÿazafok vÿzontagh ez ellen,
 az Teftnek kêzèpÿrêl ÿde kÿ az kwlfê rezre vonzak.

Ezêk megh lewen, legh elêzêr, zorgalmatoffaggal azon kel
 igÿekêznÿ, hogÿ az be vêth merêgh kÿ vetteffek. Melÿ dologra
 haznofb fegÿtfegh femmÿ Nem leheth mÿnth hogÿ az Betegh
 okaggÿek, de vgÿ, hogÿha az Merêgh meegh az gÿomorban
 +608

vagÿon. Hogÿha penÿgh ÿmmar az Belben zalloth ala, mÿngÿarasth
 onneth Crÿftellÿel kel kÿ vênny. Ez is oda valo, hogÿha
 okadasth ÿndÿto orwoffagokkal, nem okadhatnek az Betegh,
 tehath Has ÿndÿto orwoffagokkal, es Crÿftelÿêkkel ecczêrfmÿnd
 hozza kël Nÿulnÿ, (az mÿnth Rafis irÿa). Indÿto orwoffagok
 kêzzwl penÿgh legh alkolmatofb erre, az Agaricum ees Rhabarbarum,
 merth ezêk nem chÿak ÿndithnak, de az Merêgnek ereÿenek
 is ellene tufakodnak. Nemelÿek vgÿan ezênth tulaÿdonÿttÿak,
 annak az Fwnek is, kÿth magÿarul Fêld Epeÿenek Neweznek,
 Ezêknek vthanna, olÿ Crÿfterêk haznofok (az mÿnth Dioscorides
 mongÿa) az melÿek erêffek es Szÿwo termezetwk, Kÿkhêz ha
 kêwer lewekbêl, vagÿ Vaÿbol, vagÿ Teÿbêl az melÿ Crÿftereket
 chÿynálnak elegÿtnek, hogÿ towab az Merêgh ne meheffên es ne
 haffon, az mÿnth zokot az Ver hasban têrtennÿ, Nem ÿtelêm
 hazontalan dolognak lênny, ÿeleofben mÿkor azth Embêr bÿzonÿofkeppen
 ezeben vezÿ, hogÿ az Merêgh ÿmmar az Belêketh
 megh febêfÿtêtte. Mÿnekokaerth Auicenna ÿgên dÿcherte ezt,
 hogÿ az Okadas vthan fok bw Teÿeth ÿgÿek az olÿan Betegh, es
 Crÿftellÿel elÿên, merth az Merêgnek artalmas voltath megh
 têrÿ, Ees gÿogÿth is: Sêth az Okadafok es Crÿftelÿêk megh
 lewen, ÿgên haználnak annak vthanna az Merêgnek erês el
 fordÿtafÿ, tudnÿ illÿk olÿak, kÿk nem chÿak ellene alnak
 es megh tÿltÿak az Mergeth hogÿ az Szÿwre ne meheffên, de
 Vgÿan el kÿ vonzak az belfê Nêmfêb tagokrol, ÿde kÿ az kwlfê
 tagokra. Ennek okaerth ÿgên haznofnak ÿtelhetnÿ az kêppêlÿêketh,

hogýha gyértýa langal az Farokra es az Chýombokra
 hannýak es ragasztýak. Haznal ez is hogýha temerdék vazonnal
 teorlýk az Teltéth, es az kezeknek Labaknak vyaýra igén zoro3
 Belenchýkeoth vetnek, kýk faydalmath ýndýtnak, hasonlokeppen
 az karokra es az Szarakra is, Chýoda igén maffele fordul az
 Merégh az belfé rezekbél az kwlfé rezeke vgh is, hogýha az
 Betegéth oly kad fêrdében wltetýk, kýben arra valo fweketh
 vethnek, awagy oly Gêzben wltetýk Barazban, ahol verýteke
 ýndul, Merth effele kwlfé Melegfegh, hathato keppen az Mergeth
 ýde az kwlfé rezeke vonza. Ez penygh féllette haznos orwoffagh,
 hogýha az Elewen Eozwernek, awagy Elewen Lonak az belýt
 hamarfaggal ký vetýk, Es az betegéth az Allatban bele wltetýk
 vgý melegén myngýarasth, Es myhelyén az megh hwl, ifmeth
 maast hafýchýanak mynd addigh az mygh elegh lezén. Erre
 penygh legh haznosbak az Hým awagy Nêsten Eozwernek (talan
 azerth hogý az allatok féllette melegh termezetwek) Merth vgý
 bezellyk hogý az Hatodýk Alexander Papanak Fýa az Merégtwl
 +609
 ýgh zabadulth volth megh. Ký mykor Egý vachýoran egýnýhan
 Cardinalnak Mergéth akarna adný, maganak es az Apýanak ada
 nagý tudatlanul. Ezédben véd azerth ezth, hogý Ez Orwoffagokkal
 bathor mynd eltefd is az Betegeoth, de azerth az Orwoffagokkalis
 kýk probaltattak, vgýan elteffed az Betegéth, a melyek
 az Merégnak artalmath el vehetýk. Az magatul (Simplex)
 valo Orwoffagok penygh, erre, az kýk alkolmatofoknak lacczoth
 lénný Diofcoridefnek es az téb Gêrégh Doctoroknak. Obor kýth
 bwfeggel kel ýnnýa, Agaricum, Isthen faýa, Vad muftar, Machka
 têuifnek gyékere, Tatorýannak Es Sarga Repanak magwa, Lo
 mentha, Bechý fw, Castoreum, pèzerczenek ký fachýarth lewe,
 Nêsten Farkas alma, Vad ruthanak magwa, Bakfw, Fordulo fw,
 Fa heý, Caffia, Fenýw magh, Cýtrom, Szaraz Lemonýa, Es ezéknek
 magwok, es Naranch alma magwaftul, Makkok, ýelêfben
 Chýerfa Makýa, ha porra téryk es Azzoný embêr teýben megh
 aggyak ýnnýa, Eoth lewelw fw gyékerenek ký fachýarth lewe,
 Nyulnak megh aluth Teýe, Menyethnek hufa kýth megh szotak
 es megh fwftêltenek, awagy fokkal ýob hogýha az Arnýekon
 megh zarasztottanak, kýth borral kel be vènný. Elê fýazo Ebnek
 Teýe, Caporna, Feýer Têuýffes lapu kýth pyliske fwnek es
 Baba kalacchýanak is hýnak az gyékere, Apium borban fêzwe,

Boýtorýannak kŷ fachýarth lewe, Szulaknak magwa Chýerlewew
 fw, paſtor erzenýe, Cretabelŷ Dictamnus. Az Arabſok es az
 moſtanŷ Oruos Doctorok kēz3wl nemelýek ýonak mongýak:
 Geztŷneth, Noſpolýat, Czŷtwardoth, Siriaŷ Dýoth, Baber magoth,
 Gench fwnek gýēkereth, Feýer Dictamnufth, Tormentillath, Kek
 liliom gýeokereth, Aranŷ gýēker fwnek gýēkereth, Eorwen gýēkereth.
 Es Eoregh Eger fark fwnek gýēkereth: Reubarbarumoth,
 Borofŷtŷannak gýwmēlcýeth, Bolus Armenufth, Chýeongē fweth,
 Eoregh Cýprot [!] Fath, Mumýath, Chýaba ýreth, Szenth Ilona
 azzonŷ fweth, kŷt Nagŷ roponcznak is hýnak, Angelicath, Szapora
 fwnek kŷ fachýarth leweth, Eoregh legýeketh, Magas papradoth,
 pefmath, Ambarth, Az melŷ chýontoth az Szarwafnak Szýweben
 talalnŷ, Ees az Szarwafnak Szarwath, Medwe monýaýth,
 es Kofnak, Fekethe gýoparth, Smaragdoth, Bezaharth, papa
 fweth. Sok Szerſamokbol chýnalth Orwoſſagok kēz3wl (Composita)
 penýgh, e3th ketſegnekwl ýrhattýuk, hogýha ýgaz Teorýek talaltathatnek,
 Merēgh ellen vgýan nem volna maas egýeb ſegýtfegh
 3wkzegeſ. De mýerth hogý olýant Nem talalhatnŷ, az kýnek
 chýnalafa volta keppen megh volna, merth mý 3wkēlkēdwnk effele
 3er3am nekwl, Igaz Faheý, Balfamum, Macedoniaŷ petrefelýem,
 Mýrrha, Folium, Calcitis, Amomü, Aſpalathus, es Calamus odoratus
 +610
 nekwl, az melŷ 3er3amok félētte 3wkzegeſēk volnanak az
 Tēryekben, Annakokaerth Býzonnýal nem valhattýuk, hogý az
 Moſtanŷ tēryek az melýeth arulnak, az Regýwel ęryēn. Ielēſben
 mýkor nýlwan vagýon, hogý Galenus ýdeýben is, mýkoron az
 Romaŷ býrodalom volth, týztan es igazan megh kezýttetēth
 Tēryekeoth az mýnth kellēth volna, Nem chýnalhattanak (az
 mýnth eo maga Galenus mongýa, az Orwoſſagokrol ýrth elſē
 keonýweben), hanem chak az Imperatorok, Iolleheth Noha igaz
 elegge Nagŷ kazdagh Fē embērēk voltanak Antonius Chýazar
 ýdeýeben, kýk az Tēryekeoth chýnalnak. Ha mýnda3onaltalis az
 Teorýekēth moſtanŷ wdēben <hogh> tudos Embērēk olý probawal
 kezýtýk megh, az mýnth Galenus tanýttýa Elſē keonýweben, az
 melýeth Piſonak ýrth, elhetnŷ az Merēgh ellen vele, vgýan e3ēnth
 erthetnŷ az Mithridatum felēlis kŷ 3ýnthe annŷ haznos (noha
 kēnnýebben chýnalhatnŷ megh) merēgh ellen mýnth az Tēryek.
 Egý orwoſſagh igēn fw vagýon mýndēn merēgnek (Oruoſſagok)
 ereýenek megh Enhýteſere: Fordulo fwnek gýēkereth vegý Negý

Nehezekêth, Merêgh gýêzê fweth, Chýalaneth mýndênýkbêl
 Nýolcz Nýolcz Nehezekeoth, Angelicaeth, Feýer Malwaeth
 mýndenýkbêl týzêñ hat hat Nehezekeoth, Vad Angelicaeth,
 harmýncz ket Nehezekeoth, Szent Ianos kenýereth, Týzêñketh
 Nehezekeoth, Têwýffes Lapunak kýth Pýlifke fwnek is
 hýnak, Týz Nehezekeoth az gýeokerenek heaban, Ez fêlwl megh
 newezêth fweknek gýêkereýth vagý kýs azzoný hawanak zýnthe
 az vegeben, vagý zenth Mýhalý hawanak zýnthe az eleýben
 zêggýed megh, (merth mýnd az gýêkerêk kel) es apro darabokra
 vagdald, es zarázd megh arnýekon. Az vthan veld egý fazekban
 mýnd, têlch igên erês feýer Eczetêth rea, es feodeoth tegý az
 fazekra, kýth igên erêffen be tapáz, es fel oraýgh forrald erêffen
 twznel, Az vthan veld el az Twztl, Es mýkor megh hwl, zêd
 ký az gýêkereketh, es ífmeth zarázd megh arnýekon, Teord porra,
 tegý eheoz Negý lewelw fwnek az Bolýoýaban týzêñ kettêth (Ez
 fweth Farkas Babnak is hýiak, Deakul herba paris Newe:) az
 lewebenis tegý hozza, harmýncz hatoth: Ebben az porban az
 Erês vaftagoknak, agý megh ýnnýa malofaban keth Araný nýomonýth,
 awagý ha az nem volna, igên Few borban, Az gýeongeknek,
 igaz elegh egý araný Nýomonýth egý ýtalban adný, ha egý
 ýtal nem elegh têbzêr agý, de akkor ozton igaz elegh, egý
 Nehezeknek harmadrez nýomonýath adnod.

+611

Galenus fêleotte igên dicherte ez orwoffagoth az Merêgh
 ellen, valaký Etetefwl fêlne, az mýnth az Orwoffagokrol ýrth
 mafodýk keonýweben ýr rola. Fenýw magoth keth Nehezekeoth,
 Terra Sigillatath ket Nehezekêth es hat feýer penz Nýomonýth,
 Ezêketh têrd porra, es Fa olaýal vagý Mezzel elegých êzwe, Es
 mýkoron zwkzêgh lezêñ, Egý mogýoronýth Týzêñ Nýolcz Nehezek
 Mez Sêrben awagý Mezes vyzben ad megh ýnnýa,
 Ezzel ez Orwoffaggal elth Nicomedes Kýralý, mýkor olý vendegfegben
 mênth ahol felth Etetefwl, Merth ha Mergêth vezêñ
 Embêr hozza az Napon, mýkoron ezth reggel magahoz vête,
 Imêlgeft ýndýth, es okadný kezêrýth, vgý hogý az Merêgh
 mýnd az Orwoffaggal eggýeth ký okadodýk, De ha Nem lezêñ
 az Merêgh, Eo is veztegh lezêñ az gýomorban.

Saas Hagymarol.

(Colchion Bulbus filueft...)

Ha kÿ Saas hagÿmath vezÿn be, az egez Testÿn vÿzketesth (Ieleÿ)

ÿndÿth, nem kwlÿmben mÿnth az kÿketh az Chÿalan chÿp

megh, az Bellÿ reze az Testnek ragasth erÿz, az gÿomor nagÿ

Neheffeggel vgÿan Eegh, Az Betegfegh ñregbeodwen ozton, aluth

ver ÿw kÿ az al felÿn valamÿ faradek zabafuwal eggÿwth.

Mÿnek elÿtte azerth az Merÿgh el hatalmazzek, (Oruofsagok)

fÿz megh chÿerfanak az leweleth awagÿ az Makÿath borban,

awagÿ pomagranatnak az heath, Ezth aggÿad ÿnnÿa. De legh

elÿzÿr azerth okaggÿek. Clÿfterrelis eltefd, es vgÿ agÿ az vthan

ÿtalth.

Kakuk fweth feoz megh Teÿben, ad azth ÿnnÿa.

Geztÿnenek az Bellÿ heath tÿrd porra de Nÿers legÿÿn,

Feoldÿ zederÿnek kÿ fachÿarth leweben Ees Borban elegÿch, azth

aggÿad megh ÿnnÿa.

Fekete gÿoparth tÿrÿ porra, ad megh lugban ÿnnÿa.

Szamar Teÿeth, awagÿ Bÿal teÿeth agÿ ÿnnÿa melegÿn ÿo

bwÿn, ennel ÿob orwoffagh nem leheth.

Fekete gÿoparth agÿ megh Innÿa Mezes Eczetben.

Vÿ zÿlÿ vefÿzÿnek fachÿard kÿ az leweth, es azth aggÿad

megh ÿnnÿa.

+612

Anacardiarol.

Az Anacardia olÿ gÿwmÿlch kÿ Siciliaban terÿm az olÿ

hegÿekÿn az kÿk langalnak mÿndenkoron. Ez akkoru mÿnth egÿ

kÿs mondola, Vagion az patÿkakban. Ezth ha embÿr be vezÿ

(Ieleÿ) akar Etelben, akar ÿtalban, az Torkoth, az gegeth, es az

gÿomroth vgÿan egethÿ, es mÿnd az egez testÿth annÿra megh

hewitÿ, hogÿ Febris, az az, nagÿ forro betegfegh kÿwetkeozÿk,

Ees Testnek nemelÿ rezeben vgÿan Innak el zakadafat is zÿrÿzÿ,

es az Okoffagoth megh veztegetÿ. Eleozÿr azerth Okadtatnÿ kÿl

(Oruofsagok) es Crÿftellÿel kel eltetnÿ az betegÿth, Az vthan

Mondola olayth, awagÿ Maak olayth, awagÿ ÿros vayath, awagÿ

Bÿal teÿeth agÿ ÿnnÿa, vagÿ luh teÿeth, Vÿola olayth, vagÿ

healt Arpanak kÿ fachÿarth leweth, fe ÿeges vÿzben igÿn megh

hwÿched elÿzÿr, es vgÿ aggÿad megh ÿnnÿa. Kÿwer hufnak az

leweis ÿo. Dÿzno es Lud kÿwer is igÿn ÿo, es akar mÿ chontnak

az velÿÿe, Negÿ labu allatnak es Madaraknakis agÿok veleÿe

igÿn haznos megh ñnnÿ.

(Staphifagria) **Ißalagrol.**

Ez Ifzalagh fweth hÿiak Magÿarul Tetw fwnek is. Ez is
igën egetë es hew termezew, es azon gonozokath hozza mÿnth
(Ieleÿ) az Anacardia Vagÿ az Kërës fergek, merth megh egetÿ az
Ineth es az Torkoth, Okadaftÿ ÿndÿth, es az gÿomroth erëffen
ragÿa, annak vtanna megh fuÿth Embërth ha eleÿth Nem vezÿk,
De mÿwel hogÿ magatul is okattath, Nem zwkzegh mas okadaftÿ
ÿndÿtanÿ. Azerth embërnek igën ezeben kel vënnÿ, ha az ÿzalagh
is kÿ ÿw az okadaftÿl eggÿwth merth ha kÿ nem ÿwne,
Sok Mezes vÿzben Mondola olaÿth kel elegÿtenÿ, es azth aggÿad
megh ÿnnÿa, Arra erëlteffed penÿgh az Betegëth azonkeozben
hogÿ ÿarton ÿarÿon, merth chÿak igh is az okadas altal kÿ ÿw,
De azerth az Crÿftelyëzes vgÿan megh legiën, hogÿha valamÿ
ala zallot volna benne az Belëkre, az Crÿftely altal onneth kÿ
veteffek, Tërÿekeoth Ees Mithridatumoth is ÿo ÿnnÿa.

(Solanum man...) **Bolondÿto es halal hozo Eb Szëlërl.**

Ez Bolondÿto es halalhozó Eb zëlët ha kÿ megh ÿzza, zÿnthe
(Ieleÿ) olÿan az ÿzÿ mÿnth az Teÿnek, ez gÿakor chÿoklafth hoz.
Az Nÿelweth gÿeotrÿ, Veer vettetyk kÿ az Szaÿon, Az Szek
+613
Nÿalafon es taknÿofon lezën mÿnth az Verhafas Betegëkën. Sok
Mezes vÿzeth agÿ ÿnnÿa, hogÿ azt kÿ okaggÿa, ez igën ÿo es
fw orwoffagh. Kechke Teÿ is igen ÿo.
Edes borth melegÿch megh es abban Anifumoth ves, azth
aggÿad megh ÿnnÿa.

Farkas Haafrol. (Aconitū fecum...)

Az kÿth Deakul Aconitumnak mondanak Vagÿon fok fele,
de mÿndënyk mergës. Ez kÿth Magÿarul Farkas haafnak hÿnak
azerth Newezÿk annak, merth az Farkaftÿ megh ëlÿ ha megh
aggÿak hufban ënnÿ. Az kÿ ezth megh ÿßa, az ÿtal (Ieleÿ)
keozben zorÿto edëffegët erëz, azonkëzben, ÿelëßben ha feol
akar kelnÿ, El zedwl, az Szëmebeol keonÿ chÿorogh es megh
homalÿofodÿk, megh is verëfëdÿk, Rezketes ÿndul, Es mÿnd az
egez tefth megh dagad, es olÿan lezën az Betegh mÿnth egÿ vÿz
korfagos, de vgÿ ha hamarfaggal nem fegÿtnek nekÿ.
Machka tëwÿfnek gÿëkereth teord megh, es Ludhufnak
leweben ad megh ÿnnÿa.

Borban gench fweth feoz megh, okattafđ elēzēr, es az vthan
abban az borban tegy tēryekeoth, ad megh ynnya.

Eokēr hufnak kēwer leweth, elegych eozwe borral, azth
aggjad ynnya.

Aranjath, Ezwfētēth, vafath, twzefych megh, es borban olch
bele, azt aggjad ynnya.

Borban es Lugban feoz Tȳkoth megh, es az vthan azt az
leweth ad megh ynnya.

Tengērȳ Hagȳmarol.

(Scilla)

Vagyon az Tengērȳ Hagȳmak kēz3wl, az kȳk termezeth
zērenth Mergēfēn terēmnek. Effeletth ha Embēr be vezēn, az
gȳomroth megh lebēfity es az Belēketh, es az Ereketth is kȳk az
Verth chȳnalȳak, es egȳeb mēnetelēketh is az kȳk az gȳomorbol az
Mayban mēnek. Inneth lezēn hogȳ az belfē tagokban (Ieleȳ)
tamadnak gȳakdofofok, Nȳlallafok, es Erēs gȳētrefēk, kȳbēl
ozton ver has mēnes. Ez ellen orwoffagh.

Aczelth twzefych megh igēn fok3or, es olch megh teȳben,
+614

azth aggjad ynnya, de elēzēr Eczetben fē3 megh tȳkmonȳakath,
es annak az Szekȳth ad megh ēnnȳ, az teȳeth ad megh ynnya rea.
Tehen hufnak awagȳ Tȳkhufnak kēwer leweth aggjad ynnya.
Vȳ Nȳers vaȳath bwffeggel agȳ ynnya.

(Flammula) Kakas Lab fwrēl.

E3 kakas Lab fwnek Mergēs ereȳe vagyon, igēn
hewȳtē termezetw, vgȳ annȳra, hogȳ az testēth is megh lebēfity
(Ieleȳ) ha rea tezēd. Ha penȳgh valakȳ be vezȳ, az Torkoth, gegeth,
gȳomroth, es Belēketh igēn Nagȳ gȳuladaffal banthȳa, Sēth
twrhetetlen nagȳ zomȳufagoth ȳndȳth, es az Nȳelweth el zaraȳtȳa,
az Belēketh ragȳa, es megh egetē vȳzeletēth chȳnal, merth Neha
annȳra Nȳu3za, hogȳ ragwan az vȳzelet mȳben aal, Vernek
vȳzeletȳ lezēn twrhetetlen faȳdalommal.

Elēzēr okadaftth ȳndȳch raȳtha, Az vthan chȳnalȳ Crȳftelth
Tehen vagȳ kechke teȳbeol, vagȳ igēn kēwer tehen hus lewebēl,
kȳhē3 tegȳ rofa olaȳth is.

Tehen teȳeth vaȳaz megh ȳol, ad megh ynnya.

Mondola olaȳth awagȳ Maak olaȳt agȳ ynnya.

Io az Maȳat is ēkkor taplalnȳ orwoffaggal, Salatanak, porchȳnnak,
es katankoronak az kȳ fachȳarth lewewel.

Hogÿha penÿgh verës lezën az vÿzeleth, kend megh mÿngÿaraſth,
az vefeketh, az agÿek chÿontoth, es az keth monÿakath, es
az zëmerëm teftëth, roſanak, dÿzno porchÿnnak, vthÿ fwnek,
Atraczelnak, Maaknak, es Belend fwnek kÿ fachÿarth lewewel.
Papmonÿa fwnek az gÿwmëlcÿeth aggÿad ënnÿ.

(Vrticae femen)

Chÿalan magwarol.

Ha az Chÿalannak magwaban fokath ezyk valakj, zÿnthe
annÿ gonozokath hoz (az mÿnth Auicenna mongia) mÿnth az
Tengëry hagÿma, annak fëlëtte ygen allando horutoth zëreÿ.
Vgÿan azon orwoſſagokkal orwoſolÿad eÿth is mÿnth az
Tengëry hagÿmanak gonoz voltath.

Az Hurotrol penÿgh mondola olaÿth agÿ, awagÿ
zuccharum Candidumoth, vagÿ health arpanak kÿ fachÿart teÿeth,
megh elegÿcched Nadmezzel.

Fë orwoſſagh az Chÿalannak magwarol, Bifalma magwath
tërd megh, meleghe vÿzben ad megh ÿnnÿa.

+615

Kegÿo Fwnek magwarol.

(Dracunculi femën)

Az Kegÿo fw Magwais igen Erës es hewÿteo, melÿet ha
megh ÿzyk vagÿ ezyk az Embër, az torkot megh daraboſÿttia, (Ieley)
egety, az Nÿelweth gÿakdoſſa, az Inëketh es az fogakath gÿëtrÿ,
Sëth mÿnd az egeÿ teſtre nagÿ hewſegëth hoz.

Iros vaÿath agÿ ÿnnÿa vÿath.

Arpa lÿzteoth chÿnalÿ peppe, Nadmezzel, es Mondola
olaÿal, vagÿ vÿ vaÿal, ad aÿth ënnÿ.

Sobrak Borfrol.

(Coriandrum)

Az Sobrak Borfoth ha kÿ megh ÿzza, daraboſſa chÿnalÿa (Ieley)
az zawath, Kabalkodaſth hoz mÿnth az rezëgës mÿchodas,
ruth vndok bezedwe zërzÿ.

Tëryekeoth agÿ ÿnnÿa tÿzta borban.

Wrmëth tëry megh chÿnald borban, ad aÿt ÿnnÿa.

Fa olaÿth agÿ ÿnnÿa.

AſBu zëleoth forralÿ megh lugban, ad aÿt ÿnnÿa.

Tÿknak vagÿ Ludnak leweth ſoſd megh, es aÿth aggÿad
ÿnnÿa.

Merëgh gÿëzë fwnek gÿëkereth teord megh, es ad aÿth
ÿnnÿa borban.

Sos vÿzeth agÿ ÿnnÿa.

Balha Fwrêl.

(Pfyllion)

Az Balha fweth awagÿ az Magwath (kÿwel az patÿkaban igÿn elnek) ha kÿ megh ÿffÿza, mÿnd az egez tefthe annak megh (Ieleÿ) hwl, megh lankad, es nagÿ bankodaſban efÿk, Nehezen vezÿn lelêkzetêth, hafa megh dagad, es az Szÿwere olÿ fêlêtte valo Nagÿ Borongas efÿk, hogÿ a mÿa gÿakorta hÿdegh verÿtek ÿndulwan, megh hal az Embêr.
 Ez ilÿenÿn elêzêr okadaſth kel ÿndÿtanÿ, es megh is kel Crÿfterêznÿ, Az vthan mÿndÿn orwoſfagh az melÿ vagÿon az Sobrak Bors ellen, haznos.
 Têrÿekêth kel ênnÿ adnÿ.
 Merêgh gÿêzê fweth az kÿth nemelÿek Feczke fwnek is hÿnak agÿ megh ÿnnÿa.

+616

(Cicuta)

Bêrêkrêl.

Az Bwdêš Bêrêk, fêlêtte mergêš allath, annÿra hogÿ valakÿ ezth megh ezÿ vagÿ megh ÿffÿza (az mÿnth Dioſcorides mongÿa) (Ieleÿ) azon zedêlgefth ÿndÿth, zême vÿlagath megh homalÿofÿtwan, el vezÿ, vgÿ hogÿ femmÿth nem lath, Chÿoklaſth ÿndÿth, es az Elmeth annÿra megh haborÿttia, hogÿ vgÿan dwhêš Bolondofkodowa tezÿ az Embêrth. A mÿnth egÿ paraÿth Embêrÿn ez megh bÿzonÿttatoth, merth Sarga repa gÿananth megh feozte volth az Bêrêk gÿeokereth, Es mÿkor az feleſegewel megh êttek volna, olÿ dwhêš Bolondfagh ÿwth reaÿok, hogÿ zêmek vÿlaga el vezwen, mÿnd orczaÿokath mÿnd egÿeb Teſtêketh az kê falban annÿra el têrtek, hogÿ az dagadaſok mÿa, ver es kekfeſh mÿa, ruth chÿodas abraÿattÿok volth, kÿketh Mattiolus gÿogÿtoth megh. Hafonlokeppen egÿ Nemes aÿzon is Murok gÿananth fêzte volth megh az Bêrkeoth, es vgÿ Bolondofkodoth vele. Egÿ Barat is a kÿ valamÿ halath feozêth volth Beorêknek lewewel petrefelÿem gÿananth, vgÿ ÿarth volth, Ezêketh is Mattiolus giogÿtotta megh.
 Elêzêr ez ilÿenÿn okadaſth kel ÿnditanÿ, Es az hafat is megh kel ÿnditanÿ. Az vthan Szamar teÿeth vagÿ Bÿal teÿeth ÿo ÿnnÿa adnÿ.
 Caſtoreumoth ruthawal es mentawal eggÿwth agÿ megh Borban ÿnnÿa.
 Borfoth es Chÿalan magoth teorÿ megh, es ad megh borban

ýnnýa.

Apium magoth teorý megh, ad borban megh ýnnýa.

Kek liliom gýëkereth agý megh ýnnýa.

Saletromoth agý Bëfegës vÿzben megh ýnnýa.

(Taxus)

Tÿza farol.

Az Tÿza Fa, nem chýak az Embëreketh vezthý el az kÿk

leweleth es gÿwmëlchýeth megh efzÿk, awagý az lewelenek kÿ

fachýarth leweth megh ýffzak, De meeg affele allatokath az kÿk

nem kerëdnek, mÿnth lowakath, zamarokath, Eozwerëketh, es

egýeb effeleketh is. Sëth Narbonaban, olý mergës allath, hogý ha

valakj az Fanak alatta el aluzÿk, awagý arnyëka alath megh

nÿugzÿk, megh bantatÿk es nagý gÿakorta megh is hal.

(Ieleý) Ez ilýennek mÿndën teſte megh hidegëdÿk, megh fuladaſth

es hertelen valo halalth hoz az vthan.

+617

Melegh eczetëth agý ýnnýa hogý okaggýek.

Tëryëkeoth agý eonný.

Mÿndën orwolffagh az mÿ ýo az Bwrëk ellen, io errël is.

Laurus Fa leuelw Rofarol.

(Nerium)

Ez Bokor zabafu Fa, kÿnek vagý az leweleth, vagý az

rofaýath ha megh ezý vagý megh ýffza valaký, az mÿnth Galenus

es Auicenna mongýak, es az vthan valo Doctorok is, az Embëreketh

es az Barmokath megh ëlÿ. Ola3 orzagban fok terëm effele.

Szenwedhetetlen zorongaſth ÿndÿth elëzër, az vthan az (Ieleý)

hafath megh daga3tÿa, kÿ vthan këwetkëzÿk mÿnd az egez teſtnek

forroſaga es megh gÿuladafa.

Okadaſth kel ÿnditaný es Szeknek mënefeth.

Bakzarwo fwnek magwath feozd megh, ad azth ýnnýa.

Vërës fwznek kÿth kechke ragonak is hÿnak, magwath vagý

leweleth fëzd megh, ad megh ýnnýa.

Fenýw magoth agý keth nehezekeoth megh ýnnýa.

Eotëdÿk Kakas tareý fwrël.

(Sardonia her[ba])

Ez fweth ha kÿ megh ëßÿ, az ÿnakath megh vonza, es (Ieleý)

az Szaýath annýra el vonza, mÿnth ha Newethne az Embër, kÿ

ha megh kez3d halný is, holta vthan is vgýan Newetë modon marad

az Baýa.

Caſtoreumoth tërý porra, ad megh porul ënný, awagý borban

megh ýnnýa, edes borban.

Meh fwnek fachyard kÿ az leweth, Eczettel elegÿch ẽzwe es
ad megh ÿnnÿa.
Io Chÿẽgẽ fw olaÿal megh kennÿ az Feonek hatulfo rezeth,
az Nÿakath, es Haath gereczẽketh.
Mezes vÿzeth agÿ bẽfegẽffen ÿnnÿa.

Belend fwrẽl.

(Hÿoscÿamus)

Az Belendfwnek artalmarol, hamar haznalhatnÿ, ha ÿo
ÿdeÿen, mÿnek elẽtte az w mergẽs volta ẽregbẽdÿk es az tẽftnek
ereÿeth fẽlwl halaggÿa, orwoffaggal erÿk. Az kÿ e3th megh (Ieleÿ)
eßÿ vagÿ megh ÿff3a, 3ÿnthe olÿanna chÿnalÿa, mÿnemw az
+618
rezẽgh embẽr, Elmeÿeth el vezÿ, es hafonlowa tezÿ az el aÿulthoz,
Szẽme megh veorẽffẽdÿk, vÿzketh az teste es rezketh, vele vgÿan
Bolondofkodÿk es kabalkodÿk az betegh, es vgÿ tecczÿk nekÿ
mÿnth ha Ostorral vernek az tẽfeth.
E3 ilÿennek bẽfeggel agÿ Mezes vÿzeth ÿnnÿa, awagÿ Szamar
teÿeth, Kechke vagÿ Bÿal teÿeth.
Aßbu fÿgeth fẽ3 megh vÿzben, azth aggÿad megh ÿnnÿa
bẽfeggel.
Tẽrÿekẽth vagÿ Mÿthridatomoth agÿ borban megh ÿnnÿa.
Feÿer wrmẽth, Castoreumoth, Rutath, Baber magoth, Chÿalan
magoth agÿ tÿ3ta borban megh ÿnnÿa, ennek mÿndẽnÿk haznos.

(Mandragora)

Natragula fwrẽl.

Natragulanak ha kÿ az gÿẽkereth vagÿ almaÿath megh e3ÿ
vagÿ megh ÿ33a, es hertelen nem erÿk orwoffaggal, de annak
ereÿe megh eoregbeodÿk, megh halhath az Embẽr twle.
(Ieleÿ) Ennek beofegeos ÿtalatul fẽlẽtte el aluzÿk az betegh,
Rẽfte, lankatta es zomoruwa le3ẽn, es annÿra el baggÿad, hogÿha
wẽlteffel awagÿ zorongataßfal fẽl kẽltẽd is, de hertelenfeggel
ifmeth mÿnth kaba Embẽr, el aluzÿk.
Legh elẽ3ẽr azerth okadtatnÿ kel e33el hogÿ igẽn
bwfeggel kel Mezes vÿzeth ÿnnÿa adnÿ.
Ha az okadas vthan fẽl nem fẽrkenne, fekete gÿoparth agÿ
hÿdegh vÿzbẽl megh ÿnnÿa.
Coriandrum magwath awagÿ Chÿomborth teorÿ porra, meleg
vÿzben aggÿad megh ÿnnÿa.
Feÿer hunÿorth tẽrÿ porra, fud az orraban hogÿ pwßẽgÿẽn.

Kêrêş fargakath kowaßbal têrÿ êzwe, es kêfd az Fênek
hatulfo rezere.

(Opium) **Maaknak kÿ fachÿart Teÿerêl.**

Az Opiumnak gonoz zaga vagÿon mÿnth zÿnthe az Natragulanak,
kÿben ha fêlêtteb adnak embêrnek megh ÿnnÿa, fêlêtteb el
(Ieleÿ) aluzÿk, es vgÿan el hal. Ez ilÿennek Teftenek kwlê
reze megh hwl, az Szêmeÿ annÿra be hunÿodnak hogÿ Nehezen
nÿlÿk fêl, Szagos verÿtekkel verÿtêzÿk, az Egez teſte el herwad,
de az Aÿkaÿ vgÿan eegnek. Az pofaÿ le chwggednek. Hÿdegêth
leh. Az kêrmeÿ megh kekwlnek. Az Orra megh horgad, kÿ az
halalth kêzel ÿelênthÿ leonnÿ, Szêmenek is el veß az vÿlaga.

+619

Fekethe wrmêth agÿ megh ênnÿ Nÿerſeth, awagÿ fachÿard
kÿ az leweth, ad azth megh ÿnnÿa.

Borſoth awagÿ Caſtreumoth têrÿ porra, feoz megh bors
fweth vagÿ fekete gÿoparth borban, elegÿch abban az borban, es
ad megh ÿnnÿa.

Feÿer hunÿor porath fud az orraban, awagÿ penÿgh kenkêwel
fwſtêlÿed.

Pefmath vagÿ Ambarth zagoltas vele, têd az orraban.

Merêgh fwrêl.

(Napellus)

Effele fw fok terêm Olaz orzagban, kÿ fêlêtte mergêş fw.

Valakÿ azerth ezth megh ezÿ vagÿ megh ÿßa, azonnal kegÿêtlen
vezêdelemben efÿk, Merth mÿngÿaraſth az Aÿkaÿ megh (Ieleÿ)
twzeſêdnek, es az Nÿelwe annÿra megh dagad az Nÿelwe, hogÿ
az Szaÿaban nem fêr, hanem kÿ dagad, Az Szêmeÿ is megh
dagadnak annÿra hogÿ vgÿan kÿ dêllednek. Feÿe zedêlêgh es
nagÿ gÿakorta el aÿul, az labaÿ vgÿ erêtlenêdnek el hogÿ megh
ſem mozdÿthattÿa, mÿndên Teſthe el kekwl es megh dagad, es
ruth zÿnwe valtozÿk. Ettwl lezêñ hogÿ ez ilÿenêk ÿgêñ hamar
megh halnak, ha hertelenſeggel ellene valo orwoſſaggal nem erÿk,
olÿ halalos ennek Merge, Sêth bator hamarſaggal erÿek az
Orwoſſaggal is, fok megh hal, Sha kÿ megh eêl is, de vagÿ
aßu hÿdegh leleſtwl, vagÿ Aßu korſagtul, vagÿ penigh korſagh
têreſtwl megh nem ohattÿa magokath ÿwendêben.

Legh elêzêr azerth agÿ repa magoth porul, vagÿ Sarga repa
magoth megh ÿnnÿa hogÿ okaggÿek.

Annak vthanna Bÿal vagÿ kechke vaÿath fêz eo3we Borral,
 gÿakorta nagÿ bwfeggel aggÿad a3th ÿnnÿa.
 Chÿerfa Makÿanak a3 Tokÿath fêzd megh borban, a3th aggÿad
 ÿnnÿa.
 Pefmath es Ambarth, es Terra Sigillatath têrÿ porra, ad
 megh borban ÿnnÿa.
 Ha ezêk nem fognak haznalnÿ, bathor ſoha a3th ſemmÿwel
 ne orwofolÿad, merth chÿak heaban lezêñ.
 Io mÿndazon altal a3 is ha Bezoar kêweth porra
 têr3 heth arpa zêñ nÿomonÿth, es tÿ3ta borban megh adod
 ÿnnÿa.

+620

(Chamaeleon niger. Ixia) **Fekete têwÿsses Lapurol.**
 Ez Fekethe laputh ha kÿ megh koſtolÿa es megh ÿ33a, a3
 (Ieleÿ) Nÿelwnek kwlfê rezeth megh daraboſÿttia, es a3 belfê rezeketh
 egethÿ vgÿmÿnth. A3 Szÿweth megh haborittÿa, es magath
 annÿra megh eztelenitÿ bolondittÿa, hogÿ a3 Nÿelweth is mÿnd
 el ragÿa. Toabba mÿnth egÿ Agÿon wtêth olÿan lezêñ, mÿnd
 zekÿnek vÿzeletÿnek mênethÿ megh zorul, Belêl a3 lelêkzeth is
 megh zorul, es korogh a3 has, Nehezen vezêñ lelêkzeteoth.
 Elêzêr okattatnÿ kel, a3 vthan azonnal feÿêth teÿeth nagÿ
 bêfeggel agÿ megh ÿnnÿa.
 Têrÿekêth vagÿ Mithridatomoth olÿ borban megh ÿnnÿa, a3
 kÿben a3 elêth Baranÿ wrmêth fêztel megh.
 Rofa olaÿth elegÿch eo3we Eczettel, es a33al kennÿed awagÿ
 keoffed a3 Fênek elfê rezeth.
 Paſtor erzenÿe fweth kÿth pala3ka fwnekis hÿnak agÿ megh
 ÿnnÿa borban.
 Ceclanak fachÿard kÿ a3 leweth, ad a3th megh ÿnnÿa.
 Feÿer wrmêth a3tas megh borban, ad a3th ÿnnÿa.
 Dÿoth, Caſtoreumoth, rutath, mÿndenÿkben vegÿ egÿ Nehezekêth,
 têrd megh, ad megh borban ÿnnÿa.

(Intoxicatio) **Etetefrêl.**

A3 kÿth megh Etethnek, annak aÿakaÿ es Nÿelwe vgÿan
 megh gÿuladnak, es a3 aÿaka megh is temerdêkêdÿk
 alol, Szara3 Nÿalath pêk. Megh cÿêndefÿthetetlen dwhês es
 haragus bolondofkodas ÿw rea, Nehezen haznal a3 orwoſſag ez
 ilÿenêknek.
 Edes borban elegÿch rofa olaÿth, ad megh ÿnnÿa, es kezêrÿch

az okadafra.

Az vthan repa magoth tēry porra, es ad megh borban ynnya.

Eztragnak gyomrath, Maÿath, Dÿoth, Salÿath, Maÿoranth,
Rutath, tÿzta feÿer borban feozd megh, hamarfaggal ad megh
ynnÿa.

Eztragnak gyomrath tÿztÿch megh zepēn, es fwfd megh, ad
megh ēnnÿ, Az etel vthan mÿngÿarafth Egēr fanak fēlfē heabol
chÿnalth fērdēben wlteffed, Smegh gÿogwl. Probalth orwoffagh.

Eb teÿ fwnek gÿēkereth azald megh es tērd megh, enhera
ad megh vÿzben ynnÿa.

+621

Karakatona Madarnak gyomrath azald megh, tērd porra, ad
megh ynnÿa.

Feÿer Rutanak magwath tērd porra, Ezkendēs kappannal
eggÿwth fēzd megh ez porth erēffen, annak az leweth igÿa, es az
hufath is egÿē.

Paÿfgÿarto gÿantarth, Tēryekeoth, porra tērēth Nadmezeth
elegÿch vÿzben, awagÿ borban, ad megh ynnÿa.

Gērēgh feÿerrēl.

(Cerufsa)

Az Gērēgh feÿer haznos es igēn ÿo kwlfē Sebēkre ha mÿkor
kenettetÿk, de ha kÿ tēfteben be vezÿ, azth megh ēlÿ mÿndēn
ketfegnekwl. Ez ilÿennek Ineÿ, Foga hufaÿ, es

(Ieleÿ)

Nÿelwē megh feÿerēdÿk es megh fēmērgēzÿk, Szarazon horuth,
gÿakorta bēfēgh es Chÿokol is, alom fogÿa el kÿben megh hwl
tefthe, Elmeÿe tantorogh, es mÿndēn tagÿa el lankad.

El nem kel hadnÿ alunnÿ ez ilÿen Betegēth, de okadafth
kel benne legh elēzēr is ÿnditanÿ.

Feÿer lilium olayth elegÿch Mezes vÿzben, ad megh ynnÿa
hogÿ okaggÿek.

Labdanak es Repanak magwath teord porra, Mezes borban
ad megh ynnÿa hogÿ okaggÿek.

Kek kapoztath fēzd megh Olayban So nekwl, ees azzal criftelÿēztesd
megh.

Tēryekeoth vagÿ Mithridatumoth agÿ borban megh ynnÿa.

Tÿzta feÿer borth igēn bwēn agÿ ynnÿa.

Scamoniath agÿ Mezes vÿzben ynnÿa.

(Fungi)

Az Gombak nem chyak arthnak k zenfeg skeppen, de
nemelyek k zzwl k vgyan megh is  lyk az Emb rth, merth
Mergel k, de az ky k k zzwl k megh ehet k is, meegis artalmafo k
ha anny  fok etety k megh a ky th az gy mor al gh emeztheth
megh. M welhog  azerth az gombak termezete kz renth Nedwef k
es h deg k, es ig n En wef k is, az Teftnek melegfegeth
megh fo ty k, es ha hamarlaggal ele th nem vez k orvoflaggal,
megh is  lyk az zegen  Emb rth. Az Halalhozoz (Obscuratio)
gombath peny gh ez n megh eofmer d, hog  ha kett  t r d,
kw mb kw mb z nre valto k, es azonnal megh

+622

roffad. Auicenna azth irya, hogÿ az melÿ gombanak kek awagÿ
zêld az Bÿne, az olÿan halalos gomba. Ha azerth valakÿ vgÿan
Nem akar az gomba Etelnekwl el lënnÿ, tanulÿak megh, hogÿ
gombath kwlëmben foha ne egÿenek, hanem ha vadekërtwellÿel
eggÿwth fêzÿk megh, Sha az Nem talaltatnek, zelÿd kërtwellÿel
feo3zek, de mënnel fawanÿubbath talalnak, olÿannal, az akar
Nÿers akar albu legÿën. Ezth is ezêdben vegÿed, hogÿ az
(Halalos gomba halalos gombak es Mergêfêk, nem chÿak fuÿtogattÿak
leleÿ) azokath kÿk azth megh ezÿk, de az
Belêketh is megh varafÿyttÿak Sebêfÿtÿk, az Hafath fêl fualkodtattÿak,
Chÿoklafth es Nÿlallafth ÿndÿthnak, az Egez testêth
megh herwa3tÿak, es az vÿzeletêth is megh allattÿak. Megh hwl
es rezketh az Tefth, megh allanak az Erek. El aÿul az betegh.
Igên hÿdegêth verÿtê3ÿk, kÿ vthan hertelen az halal kêwetkê3ÿk.
Mënnel hamarab leheth ez ilÿenën okadafth kel ÿnditanÿ,
erre igên ÿo az repanak kÿ fachÿarth lewe, awagÿ rutha lewelnek
megh etele, awagÿ Fekete gÿopar Es Mez.
Têrÿekêth agÿ igên erês eczetben megh ÿnnÿa.
Igên ÿo borban feo3 erêffen megh Borfoth, azth aggÿad ÿnnÿa.
Nÿers foghagÿmath agÿ megh ênnÿ.
Eger 3arth agÿ Borban megh ÿnnÿa.
Chÿoda fanak Olaÿawal kend az hafath.
Parhagÿmath fws megh para3ban, ad megh ênnÿ.
Vad kërtwelth têrÿ porra, awagÿ az Faÿanak
agaÿth, ad megh borban ÿnnÿa.

(Sanguis Tau[ri]) **Býka werrêl.**

Soha týtkon az Býka vereth Embêrnek megh nem adhattyák
ýnnýa, merth mýndên megh êfmerý az verth. En nem hýzê
azerth hogý fenkýnek azth oda adhaffak, merth Melegên kellene
azth megh adný ýnnýa, es ýgên bwfegêffen, merth ha megh
aluzýk ozton, Nýawalýath femmýth awagý igên kewefeth
chýnalhath. Nem velêm azerth hogý ezth fenký egýeb megh
ýnna, hanem az ký Bolond, vagý Eordêgh banýk vele, vagý
(Ielý) vgýan maga magath megh akarýa êlný. Ha azerth valaký
Bolondfaga mýa ezth megh ýfBa, banattyaban annýra fýrankozýk
hogý vgýan el baggyad es el emeztêdýk az nagý gyêtrelem mýa,
mýkor ozton az a ver megh fwrwdue <ef>, az Szýwhêz kêzel
megýên, awagý az Hafnak kêzepýben, darabonkenth megh
aluzýk, Inneth ozton az lelêkzetnek Cýeweý be dugattatnak, es
+623
az lehes az Torokban megh fulad, Nýelwe embêrnek megh
(dagad) vêrêffêdýk.
Ez ilýenth azerth Nem kel okadaffal bantaný, hanem olý
orwoffagoth kel be adný, az ký el ozlaffa az eo3we aluth verth,
es az has meheffên. Io ez ilýenre az Teý oltho Eczettel kapozta
magoth porul bele elegýtwen, es azth ýnnýa megh adwan.
Chýnalý Fige fabol hamwath es abbol ozthon lugo3h, ad azth
megh ýnnýa.
Szedernek az leweth fachýard ký es eczettel ê3we elegýtwe
ad megh ýnnýa.

Hawý vererêl Azzonýallatnak. (Mulierum Menstruus)

Valakýnek ezth megh aggýak ýnnýa, foha el nem kerwlhetý
hanem hawaffa es bolondofkodowa chýnalýa. Megh aggýak az
Lator Eordêggel têlth azzonýallatok penýgh ýnnýa az Feryêknek
kýth nem zerethnek.
Têrý egý Nehezék gyêngýeoth megh, es Mehfw výzebêl ad
megh ýnnýa, wltefd melegh fêrdêben.
Têryekeoth agý megh ýnnýa egý Nehezekeoth fêld fwftý
výzeben, mýndên napon.

Machkanak agýa veleýerêl. (...elis Cerebrum)

Machkanak az Agýa veleýth ha ký megh êßý, igên gyákorta
zedêlêgh, balgatagga es kabalkodowa le3ên.
Terra figillatath agý fa olayban megh ýnnýa, mýndên hetên

ecczêr, hogÿ okaggÿon.

Pezmath agÿ borban megh ÿnnÿa mÿndên napon etel elêth
Negÿ orawal, reggel, Ha penÿgh mÿnd vntalan ÿſſa is annal
haznoſb, de egÿ Nehezeknek chÿak hatod rezeth aggÿad ecczêr
ÿnnÿa az pefmanak.

Szarwas Farkarol.

(...da Ceruj)

Az Szarwas Farkanak vegeben talaltatÿk olÿan zÿnw Nedweſſegh
mÿnth az Epe, kÿ ha têrteneth zêrenth be vetetÿk,
telÿeffeggel merêgh. Mÿngÿaraſth hoz el zenwedhetetlen zorongafokath,
es az elmenek megh bantafath el aÿulafth.

Vaÿath agÿ ÿnnÿa es okadtafd kÿ vele.

+624

Têrÿekêth keth Nehezekêth agÿ megh borban
ÿnnÿa.

Smaragh kêweth egÿ Nehezeknek hatod rezeth teord porra,
ad megh borban ÿnnÿa.

(Sudor...)

Lonak Verÿtekerêl.

Az Lo verÿtekêth ha kÿ megh ÿſſza, az orczaÿa megh dagad
es megh zêldwl. Az eges teſthe bwdêſ verÿtekkal verÿtêzÿk
(Ieleÿ) ÿelêlben az holn alath, Az gÿomra megh baborodÿk [!]
annak, es mÿnd az egez hafa, merth nagÿ Szeleketh es korgafokath ÿ
ÿndÿth benne, az Belêkben. Sêth ha Borban ÿſſza megh,
bolondofkodowa tezÿ az Embeorth.

Ez ilÿennel melegh vÿzeth agÿ ÿnnÿa bêſeggel hogÿ
okaggÿek. Az okadas vthan ÿo borth ÿnnÿa adnod rofa olaÿal
elegÿtwê.

Fel nehezek reubarbarumoth teorÿ porra, elegich egÿ kÿs

Soth hozza, ad megh ÿnnÿa.

(Caſtore[um])

Hodnak hoÿagarol.

Fêlêtte igên tudatlanul vetkêztenek az kÿk az Caſtoreumoth
Hodnak Monÿanak mondottak, Merth ſemmÿkeppen nem az, hanem
hoÿagochka, melÿ mÿnd az Hÿm mÿnd az Nêſten hodban
vagÿon es talaltatik, kÿnek zaÿa vagÿon az zêmerê m teſth melleth
lathatokeppen, kÿbêl olaÿzabafu Nedweſſegh zarmazÿk kÿ, igên
Nehez zagu, kÿth az Hod Nÿal Nÿelwewel, es magath azzal megh
kenÿ. Ez hoÿagbelÿ Nedueſſegh mÿgh az Hod elewen, addigh
olaÿ zabafu es folÿhato, de ha holta vthan ez hoÿagoth kÿ

vezük onneth es valamenyre tartjuk, megh fwrwdük mýnth az
 Mez es olyan zýnw is lezén. El vegre mýkor ozthon az
 fwftre zaráztany fél teyük ez hoýagoth, olyan fwrwe lezén mýnth
 az vüaz. Mýkor ozton fokara ez Hod hoýagh megh feketédük, es
 vgýan megh roffad, merges lezén telýeffeggel. Iol megh laffak
 azerth mýnd az Orwoffok mýnd az patýkariufok, hogý orwoffagban
 effele roffadoth hoýagoth be ne aggýanak, es valakýth megh ne
 élyenek. Merth effelek nem chýak Dwhés bolondfagban elnek, de
 az Nýelwék megh dagadwan ký vetük, es olý kegýétlen Febrißen
 efnek, hogý azon napon megh halnak.

+625

Ez ilýennek okado orwoffagoth agý, Tehen vayath agý ýnnýa,
 es okadtaffad.

Mezes vüzetth agý megh ýnnýa.

Az Okadas vthan, fachýard ký az Szaras lemonýanak leweth
 awagý Cýtromnak, azth aggýad Nadmezzel elegýtwe megh ýnnýa.
 Coriandrum magwath kýth Sobrak Borfnak hýnak magýarul
 azalý megh, teord porra benne keth nehezekeoth, ad megh ýnnýa,
 ennel ýob orwoffagh nem leheth.

Oltoual elegýtéth Teýrél. (...gulatü)

Az Oltoth Teý fenkýnek artalmara nýnchen, félth ýgén
 taplalýa az Embeorth affele megh aluth teý ha ký ezy, De affele
 Teý gono3, a ký megh elegýttetéth ýmmar az Oltowal, es meeg
 megh nem aluth volna, hanem vgýan vgý hýgan ýffza megh, es
 az gyómorban aluzük ozton megh. Merth annýra tufakodük
 az gyómornak emeztè termezetywel, hogý annak melegfegeth
 félwl haladwan, foytogath zýnthé vgý mýnth az Býka Ver.
 Ezth zýnthé azon orwoffagokkal orwofolyak, mýnth az Býka
 vernek megh ýtalarol oda feol ýrtham.

Ezwfth Taýtekrol. (Argenti...)

Lezén az Ezwfthnek taýteka abbol az Onbol melýeth az
 Ezwfthnek olwaztafaktorán ký valaztanak az Banýazok, Magýarul
 Glýthnek hýiak, kýth ha valaký megh ýzük, az gyómorban es (Ieleý)
 az Halban Nagý gyétrelmeketh zéréz, es neha az Beléketh megh
 sebéfithý. Megh allattýa az vüzeletéth, Az egez tefth megh dagad
 es el kekwl, Mýndén ýzek megh gyuladnak, korognak az Belék,
 Az betegfegeh el vegre megh éregbédwen, fuladwa hal ez
 ilýen megh.

Vaÿath agÿ megh olwaÿtwa meleg  n Mezes borban megh
  nn  , es okatta  fad.

T  knak vag   Reczenek ha  ath olwa  d megh, Mezes v  zben
ad megh   nn  , es okatta  fad.

Mondola ola  th ag   b  feggel   nn  .

Apiumnak fach  ard k   az leweth, es a  zal kenn  ed az
g  omroth.

Va  al kenn  ed az hafath.

Saar fw magoth t  r   megh ket Nehezekeoth, es ad megh
  nn  .

+626

(Ferri)

Vas Porrol.

A   vas porth vag   az va  nak   arat is ha foka  gh

Ec  etben megh a  tatt  k, es e  zel orwo  olnak, banta  th nem
  r    , merth effe  eth a   Orwo  ok megh adnak   nn   a  oknak
k  k verha  fal bantathnak, Es a   mel   A  zon  allatoknak Fe  er
ch  yorga  ok vag  on. A   mel   Emb  r  knek is a   Lep   k megh rakodoth,

es a   k  knek bel  k le   akad. De ha k   feoleotteb fokath
  nnek megh ebben, awag   ha igh a  tata  nekw   l  nn   a   megh

(Ie   ) etel. Le   n belele Bel  knek nag   g   trelm  . S  a  nak es
N  elwnek darabo  faga, M  nd a   ege   te  tnek forro  faga, F  nek
fa  afa, S  ara   beteg  egh es m  nd  n tagoknak el a  afa.

Te  eth k  th a  onnal fe  tenek ag     nn  .

Annak vthanna ag   ol   orwo  fagokath, a   k  k a   hafath
er  ffen megh   nd  tt  k.

Va  ath m  nd add  gh ag     nn   valam  gh a   Bel  knek
fa  afa tel  effeggel el mul  k.

A   Fe  eth ro  a Ola  al kenn  ed, vag   v  ola ola  al, vag  
viz   T   k ola  al.

Magnes K  r  l.

Iolleheth Auicenna a  th ir  a, hog   a   Magnes k  weth
orwo  fagh g  ananth be adhatn  , de Matthiolus ig  n ellene   ol
ennek, es a  th mong  a hog     oha orwo  fagh g  ananth be nem kel
v  nn  . Ha k   a  erth Magnes k  weth be vez  n, Hawa  okka, es
komorokka ch  nal  a.

Aran  ath rez  l   porra es t  rd megh, ad a  th megh   nn  
borban.

Smaragdoth t  r   porra, k  lenc   Napon a  th ag  iad   nn  
borban.

Mondola olayth es Teÿeth elegÿch êzwe, azzal clÿfterêztedf
megh.

(Squama Ae...)

Reznek pattagozo hearol.

Halalos es felelmes az Reznek heaÿs, Merth ha kÿ azth

(Ieleÿ) megh ýzza, zwntelen valo Szek mēnefth chÿnal, awagÿ

artalmas okadafth az gÿomorban, kÿbēl mÿnd az Halban mÿnd

az gomorbanlezēn nagÿ Nÿlallas.

Elêzêr okadafth ÿndÿch ez ilÿen betegēn, az vthan fêrdēben

+627

vltefd, at melÿben Bakoknak az feÿeth fêzted megh, awagÿ

fok chÿgakath.

Menthanak fachÿard kÿ az leweth, ad megh ÿnnÿa.

Rofa olayal meleggel kend az gÿomrath.

Terra Sigillatath agÿ ÿnnÿa feÿer borban Egÿ Nehezekkel.

Vêrēs Calarifth tēÿ porra, agÿ megh keth Nehezekēth borban

ÿnnÿa.

Eleuen Kenêfêrêl.

(Argentū Viu[um])

Az kenêfêben valakÿ fokath ýzÿk, megh êlÿ, merth fêlêtteb

Nedwes es hÿdegh allath, Ees ez w Nagÿ Nagÿ Nedwes hÿdegh

voltawal, az Embêr Szÿweben termêth Nedweffegêth megh

rothaztÿa, es az oth valo verth megh fagÿlalÿa, Az Eltetê lelkeſth

es az Szÿwnek allattÿath is azon modon. Ennek mÿndazonaltal

is gÿogÿtafaban azth kel ezeben vēnnÿ az Orwofnak, ha chÿak

azon tÿzta kenêfêth vêtte e be az Betegh, vagÿ Nÿallal, vagÿ

valazto vÿzzel, vagÿ Roficawal, vagÿ galÿczkêwel megh oltottath,

vagÿ êzwe egettetteth. Az kÿ tÿzta chÿak Elewen kenêfêth, vagÿ

Nÿallal megh oltottath vezēn hozza, azon ÿeleÿ vadnak (Ieleÿ)

annak, mÿnth az kÿ Ezwfth taÿtekoth ýzÿk megh, de nagÿ

bwdēs leheffel, olÿannal zÿnthe mÿnth az kÿk Franczufok.

Az kÿ penÿgh êzwe Egettêtteth ýzÿk megh, azonnal

annak az Nÿelwe es Torka zÿnthe vgÿ megh darabofodÿk, mÿntha

eretlen Barkoczanak kÿ fachÿarth leweth ýtta volna megh, kÿth

akar mÿnemw Nagÿ mofaffal is, el keſê wdêre vehetnÿ el onneth.

Merth valamÿheth az Olÿan kenêfê az gÿomorban be zal, igēn

erêffen hozza ragad, es mÿngÿaraſth ragÿ ſmeg is ſebêffitÿ,

fêlêtte nagÿ zomÿufagoth ÿndÿth, es kÿ mondhatatlan megh

Ûorÿtaſth zêrêz. Az Nÿelw megh dagad, Az betegh el baggÿad

es ereýe el zakad, vÿzeletÿ megh zorul, Nehezen leh, gÿomraban
es Beleyben gÿetrelém olÿ nagÿ ragaſſal, hogÿha mÿngÿaraſth
az Betegh megh nem ſegÿttetÿk, megh kel hahnÿ az Embérnek,
merth altal furatÿk mÿnd gÿomra mÿnd az Belék.

Ha kÿ chÿak azon kenéfeoth ÿtta megh, azth azon orwoſſagokkal
orwoſolÿad, az melyekkel az Ezwfth taÿtekoth, merth ha
ſok nem ÿtatÿk az kenéfeben megh, nem el megh, merth eo
Nehez es ſolÿhato, es az Al felén hamar kÿ megÿén, ſemmÿth
Nem keſÿk ſem az gÿomorban ſem az Belékben.

Az kÿ penÿgh maffeke kenéfeoth vèth be, kÿ egieb allatokkal
èzwe elegÿttetèth es egettetèth, maffeke orwoſſagokkal kel az
olÿannal bannÿ, Tudnÿ illÿk Clÿſterèkkel, okadaſſal, kéwer allatnak
+628

megh ÿtalawal, es mÿnd affele orwoſſagokkal, kÿk az rago
Mergék ellen haználnak, melyrél talalÿ ÿrwa az kérés ferègrél
ahol ÿrtam.

(Cinobriom ellen) Ha kÿ Cÿnobriomoth énnek megh is, vgÿan
azon orwoſſagok haználnak nekÿ.

Kenéfe ÿtal ellen penÿgh ÿgén ÿo Teÿeth mÿnd Vaÿaſtul
megh ÿnnÿa, es okadaſth ÿnditanÿ.

(Calx. Auripigment[um] **Meſrél es Aranÿ Bÿn feſtekrél.**
Sandaracha)

Ha kÿ az Meſeth vagÿ az Aranÿzÿn feſtekeoth megh ÿſBa,
az gÿomroth es az Beléketh félètte igén ragÿa, telhetetlen
zomÿuſagoth hoz, toroknak es Nÿelwnek megh zaradaſath,
Horutoth, Nehezen leheſth, vÿzeletnek megh zorulaſath, es veer
(Arfenicum haſth. Szÿnthe azon gonozokath zèrÿÿk megh, ha kÿ
Aerugo) az Roſicath, Rezneke roſdaÿath, vagÿ affele valazto
vÿzeth kÿkkel az Eothvéfék valaztÿak el az Aranÿath az ezwſtwl,
ha megh ÿſBa valakÿ.

(Meſ es Sarga Az Meſeth awagÿ az Sarga feſtekeoth azerth
feſtek elle[n] valakÿ ha megh ÿſBa, Mezes vÿzben teÿeth agÿ
oruoſſagha) annak ÿnnÿa, es okattaſd kÿ az vthan vele.
Io kéwer huſnak aggÿad az leweth ÿnnÿa.

Nagÿ Feÿer Malwath awagÿ amaÿ Apro Malwath félzd megh
vÿzben hogÿ megh ſwrwggÿek annÿra, zwrđ megh es ad
megh ÿnnÿa.

Bakfwnek magwath tèrd megh, ad megh ÿnnÿa.

Len magoth félz megh vÿzben, ad megh ÿnnÿa.

Rýfkafath fêz megh, ad megh az leweth ýnnýa.

(Rofica ellen Az kýk az Roficath megh ezýk, azth ýgên gyákorta
oruofsagh) okattaßfad, vayath agý neký a kýben repa
magoth porul bele elegýtettel.

Clýfter is igên haznal ez ilýennek kêwer lewebêl az hufnak
kýth chýnaltal, awagy Balha fwnek, Malwanak ký fachýarth
lewebêl.

Io ênný adný Mondola olaýth, es megh fêzêth Týknak kêwer
leweth.

(Rez rofdayarol Az kýk reznek rofdayath ýttak megh,
oruofsagh) azoknak is okadath kel raytok ýndýtaný kêwer
allattal. De azokath Szamar teýel kýben mondola olaýth
elegýtettel kel megh Clýfterêzný.

+629

Olayos fêrdêben, az az, týzta olaý feordêben wlteßfed mýnd
az gyómrágh.

Têrd megh porra az vérês Calarifth, agý megh Egý Nehezeknek
az keth rezeth ýnnýa borban.

Feýer Hunýorrol.

([V]eratrū Album [E]latericum
[A]garicum nigrū [C]ýclaminus)

Valaký az Feýer Hunýorth, Az Erdeý vborka gywmêlcýeth,
Az Fekete gombath, vagý az Dýzno kenýeret megh ezý, arra
nagy okadas ýw, es Nagý has mènes, Belêknek tekerefe, fuladafok,
es lelêkzeth vetelnek zoroffaga, kýbêl ozton az fê tagoknak
erêtlenfegêk lezên, az Betegh el baggyad el aýul, es
hýdegeoth verýtêzýk. Ha azerth hertelenfeggel nem fegyüttetýk
orwoßfaggal, Cýokolný kezd, es vagý megh fulad, vagý nagy
zaggataßfal vgý mýnth hal megh.

Legh elêzêr azerth haznal ennek az gyakor okadas. Annak
uthanna agý Têryekeoth megh ýnnýa.

Mezes vyzeth igên beofegêßfen agý ýnnýa.

Výzý Têknek výragath agý keth Nehezekeoth megh ýnnýa
Mezes vyzben.

Szamar Vborkarol.

(Elaterium)

Fêzd megh az Baber magoth vyzben, es abban az vyzben agý
Têryekeoth megh ýnnýa.

Mezben elegých keth Nehezek têryekêth, ad azth megh ênný.

Menthanak fachýard ký az leweth, ad megh ýnnýa.

Fekete Gombarol. (Agaricū Nig[rum])

Az Fekete gomba artalmas volta ellen azok yok mynd az
orwoffagok, melyekkel az Feýer hunýor ellen elhecz.

Dýžno kenýerrêl. (Cýclaminus)

Az Dýžno kenýereth kýth Dýžno Repanak is hýnak az ký
be vezý azon ýelêk kêwetyk, mýnth az feýer hunýorth.
Fekete Borfoth téry porra, es agý megh benne keth Nehezekêth
ýnnýa.

+630

Baber magoth agý keth Nehezekêth megh ýnnýa.

Gench fweth porul, vagý Terrae Sigillatath agý megh ýnnýa.

(Veratrū nig[rum]) **Fekethe Hunýorrol.**

Az Fekete Hunýornak be veteleth rettenetês ýelêk kêwetyk
(az mýnth Auicenna írýa,) Hafnak el twrhetetlen mênese, Fuladafok,
zaggatafok, El aýulas, Szýwnek dobogafa, Nyelwnek megh
zaradafa, fogaknak êzwe zorulafa, gyakor Bêfêges. Az egez
teftnek megh gyuladafa, es ha hertelen nem eryk orwoffaggal,
Nagy rezketes a ký mynd az egez teftêth el foglalýa, es vgý hal
ozton megh az Betegh.

Ez ýlyennek Feýer wrmêth agý borban ýnnýa.

Anifumoth, Kémenth, Nardufth, Caftoreumoth, téry êzwe
egýenlê mertekkel, ad megh borban ýnnýa.

Téryekêth is ýgên ýo ýnnýa adný borban.

Vý Saýtoth, Mezeth, vayath, es mýndên affele
kêwer allatoth agý ênný.

Io ýnnýa megh adný az Terra Sigillatath is.

(Euphorbium) **Euforbiumrol.**

Az Euforbium Lýbiaban terêm, Fabol chýorog ký, ýgên erês

(Ieleý) chýpkêdeo allath, Patýkaban vagýon. Valaký ezth megh
eßý, annak az Torka es gegeýe ýgên félêtte eeg, az Eges
teftêth megh gywtýa ez, az gyomroth es az Belêketh nagy faydalommal
ragýa, Chýoklafth ýndýth, es zwntelen valo has mênefth.

Vgýan ezên gonozokath zêrzyk, az Scamonia, Olaz Têk kýth
Alexandriay Têknekis hýnak. Feoldý têk, Eb teýek, Saar fw
magh, es Chýuda fa.

Az ký az Euforbiomoth be vêtte, annak vayath, Mondola
olayth, es mýndên kêwerth agý ýnnýa.

Szep zêlênek, výolanak, vagý vyzý Têknek az vyzeth aggýad

ynn̄ya.

Naḡy Malwa magoth, awaḡy Fēyer Malwa magoth, awaḡy
Balha fw magoth, awaḡy len magoth, awaḡy B̄yfalma magoth
keres, fach̄yard k̄y az leweth, azth agḡyad ynn̄ya.

Megh Sawan̄yodoth Tēyeth aḡy ynn̄ya.

Rofa v̄ȳzben Camforth aḡy megh ynn̄ya.

Pomagranatos Borth aḡy ynn̄ya.

+631

Vborkath, D̄ynn̄yeth ḡer̄ēgeoth, hw̄ych megh ȳol yegben, azth
agḡyad ̄enn̄y.

Eorwen̄ȳes borban C̄ytrom magwath ad ynn̄ya.

Sawan̄yū Narachnak az leweth ad ynn̄ya.

Turpetumrol.

(Turpetum)

Az Turpetum ḡȳeker, Ez is vez̄edelmes, de Nem ol̄y ȳḡen
artalmas m̄yn̄th az Euphorbium, de m̄ynd azok az orwoffagok ȳok
erre, az mel̄yeketh az Euphorbiomrol ȳrtam.

T̄̄r̄yek̄eth aḡy ynn̄ya ol̄y borban, az mel̄ybe Creta bel̄y

Dictamnufth f̄̄ztel megh.

T̄ȳztha Borban aḡy Mum̄yath megh ynn̄ya.

Eb Tēyr̄el.

(Th̄ȳtimalus)

Az Eb Tēy fwek is iḡen artalmafok, de azoknak ȳs vḡyan
azon orwoffagok m̄yn̄th az Turpetumnak.

F̄eld̄y T̄̄kr̄el.

(Br̄yonia)

Az Feold̄y T̄̄kr̄el is haznal hoḡy T̄̄r̄yek̄eth aḡy ynn̄ya ol̄y
borban, a k̄yben Eorwen̄y ḡȳekereth f̄̄ztel megh el̄̄z̄̄r. Io Borfoth
is abban ynn̄ya megh adn̄y.

Olāz T̄̄kr̄el.

(Coloch̄yntid...)

M̄ynd̄en orwoffagh ȳo err̄el az m̄y vagion megh ȳrwa az
Euforbiumrol.

Tehen Tēyet es vāyath v̄yath aḡy ynn̄ya.

Terra Sigillatath aḡy ḡyakorta ynn̄ya.

T̄̄r̄yek̄eth aḡy megh ynn̄ya.

+632

(Scammonia)

Scammoniarol.

Az Scammonia Alexandriaban es S̄yriaban ter̄̄m, es annak
az leweth hozzak ȳde k̄y hozzank, k̄y zep fēyer m̄yn̄th az Nadmez,
de fok n̄yawal̄yakath hoz.

Ol̄y tēyeth aḡy ez il̄yennek ynn̄ya, a k̄ytwl el valasztottak az
vāyath.

Bÿfalmanak fachÿard kÿ az leweth, ad azth ÿnnÿa.

Faÿ Egrêffell chÿnalth borth agÿ ÿnnÿa.

(...athÿris [R]icinus) **Sarfw magrol es Chÿoda farol.**

Chÿêngê fwnek fachÿard ÿol kÿ az leweth, es azth aggÿad

megh ÿnnÿa. Awagÿ têrd megh az fweth, es porul ad azth ÿnnÿa.

+633

Dwhêš Ebrêl.

(Canis rabiofus)

Az Eb hazÿ allath es zÿlÿd marha, az Embêrêk tarfaſagahoz
êrêmeſth aggÿa magath, Inneth vagÿon az, hogÿ mÿnd Ferfÿak,
Azzonÿallatok es gÿermêkeok is ÿnkab gÿênêrkeodnek az Ebekben,
hogÿ nem mÿnth egÿeb hazÿ allatokban. Megh Dwhêšÿk
penÿgh az Eb neha az Nÿarnak hewfegetwl, Neha penÿgh (Okay)
az Telnek is nagÿ hÿdegfegetwl, Ezerth merth Nÿarban az forro
hewſegben megh Eegh vgÿ mÿnth az verê. Telben penÿgh êzwe
fwl az Nagÿ hÿdegſegnek mÿatta. De egÿeb okbol is lezê
dwhêſſe az Eb, mÿkor mergêš, rothadoth, awagÿ ferges huſth
ezÿk megh, awagÿ olÿ allatnak huſath, kÿ dêggel, vagÿ Mênÿkeo
wteſſel, vagÿ Mergêš allatnak megh maraſawal, holth megh,
merth igÿ az dwhêſſegh legh nagÿob lezê raÿtha, Megh roſſath
es megh vezêth vÿznek ÿtalatul is megh lezê.

Iol megh erchÿek azerth azok kÿk Apro Ebechkeben
gÿênÿeorkeodnek, hogÿ Ebêknek Erêš Etketh eonnÿ Ne
eggÿanak, mÿnth Borſoth, gÿêंबरêſth, merth effele erêš
melegÿtê etêknek is ſokatul, zÿnthe mÿnth az Nÿarÿ Nagÿ forro
hewſegtwl, megh dwhêšÿk az Eb.

(Obfeuratio)

Ieleÿ azerth az Dwhêš Ebnek az mÿnth Galenus
irÿa, es Dioſcorides mongÿa, Az Etelth
es ÿtalth Nem mÿwewlÿ, Sok es taÿtekozo Nÿalath az orran es
zaÿan hanÿ kÿ, kÿetlenwl es zomorun Než, mÿndên vgatas nekwl
akar kÿre rea rohan, es mÿnd têb Ebeketh es az Embêrêketh
is, azok akar êſmerêſek, akar penÿgh êſmeretlenêk legÿenek,
mÿnd egÿenlêkeppen Marÿa az Nÿelweth kÿ vethÿ, laſſan ÿar
elêžêr, fwleÿth le lankaztÿa, feÿe el bolondul; Elêžêr azerth
Sebeoth chÿnal, az vthan faÿ az Seb, vegre az vÿznek
vtalafa ÿw azokra kÿketh az Dwhêš Eb megh mar.

(Ieleÿ az dw[hêš]
Ebnek)

Ha mÿkor azerth az Dwhêš Eb maraſath nem ſÿetÿk orwoſlanÿ

hanem el halogattÿak, wdê mulwan Nem

(Ieleÿ az dwhêtt

fokara, az megh marth Embër gondolkodowa embërnek)

+634

lezën, es olÿ dolgokath forgath Elmeÿeben az kÿ Bokatlan,
ezerth, merth ÿmmar az Dwhëffegnek mergenek ereÿe fël mënth
az Agÿ velëre, es az Elmelkeodefnek tehetfegeth el foglalta. Ha
penÿgh vgÿan fokara halad ozton az Orwoflas, Ez ilÿennek
aalma el vez, ha el aluzÿk is hertelen fël fërken nagy felelëmmel.
Embërekkel valo eggÿwth leteleth nem akarÿa, Es vad modra
Nezwen zëmeÿwel, magaban morogdogal, velagoffagoth gÿwleolnÿ
kezd, es maganak akar lënnÿ. Az arczÿllattÿa vërës,
Kwlë tagaÿnak Inaÿ eoÿwe vonodnak. Arra ÿuth vtolzor, hogÿ
az vÿztl fel. Olÿ is vagÿon kÿ vgath mÿnth az Eb, es ha kÿkre
rea meheth vgÿan megh is marÿa, kÿtl ozthon az megh maroth
is megh dwhëffëdÿk.

(Oruofsagok) Soha ÿob orwoffagh nÿnchen az Dwhës ebnek
megh marafarol mÿnth az kÿth Galenus ÿrwa hagÿoth. Folÿo
vÿznek rakÿaÿth vëgÿed, feÿer zëleonek vezzeÿe këzëth egefëd
megh es tërd porra, tëd el. Smÿkor az zwkzëgh kewannÿa, Ez
porbol vegÿ keth rezth, Genciana gÿëkerenek porath egÿ rezth, ezth

Tanufagh.

Az Dwhës Ebnek es az Beël poklos Embërnek Nÿala ÿgën
vezëdelmes, ha az Embërnek Telthe Bërere ragad, de azonnal el
kel azth onneth tërlenÿ, es mÿngÿaralth Sowal az helyeth erëffen
megh kel deorgëlnÿ.
Ha penÿgh az Dwhës Eb, vgÿan megh mar valakÿth, es tërtenÿk
marafawal az Inas rezeketh, awagÿ azokath kÿn az Lelëk
lako erek zarmaznak, megh febëfÿtenÿ, vagÿ Bwdës taÿtekozo
Nÿalawal megh feorteoztetnÿ, annak Mergës volta mÿngÿaralth
az Szÿwre es az Agÿvelëre megÿën. Az Szÿwben az eltetë lelkeoth
megh veztwen, az Szÿw nagy vezëdelmes dolgokban efÿk,
Az Agÿ velë penÿgh az megh fertetëth Inakerth, melÿ Inak ë
twle zarmaznak, bantatÿk megh, Okoffagnak el vezefewel, Bolondfaggal,
es dwhëffeggel.

Ha vÿzontagh az hufos rezeketh, melÿek taplaltatnak verrel
az Erekbël, teortenÿk hogÿ az dwhës eb megh marÿa vagÿ megh
vndokittÿa, annak merge az ver Ereknak folÿafÿn, az Maÿra es
az Szÿwre zarmazÿk, es Negÿwen nap vagÿ valamÿwel az vthan,

dwhêzyk megh az Embêr, es az vÿznek ýtalatul feel es rettegnÿ
kezd.

+635

habard eo3we fel fonth tÿ3ta feÿer borban, es Negÿ Napon e3th
aggÿad ÿnnÿa: Negÿed Nap penÿg ha el multh volna az dwhê
Eb marafanak, es vgÿ kezdened orwoſlanÿ, Negÿ annÿ poron
k3gÿed el az Orwoſlaſth.

De annalis ÿob igh chÿnalnÿ az porokath, legÿên az Raak
porabol Tÿ3 rez, Genciana gÿêkerbêl Eoth reſ
Thêmyen egÿ reſ. Aefchrion e3 orwoſfaghoth igÿ chÿnalta,
Nÿarban Szenth Iakab hawaba vêrê Re3bêl chÿnalt talac3kaban
egette megh az Raakokath, elewenê, mÿnd annÿra hogÿ hamuwa
leottenek, es ha kÿth az Dwhê Eb megh marth, Negÿwen ege3
Napÿgh mÿndê napon, Egÿ êregh kalannal adoth e3 porban,
kÿth vÿ33zel elegÿtêth eo3we, Sha penÿgh az Ebnek marafakor
nem mÿngÿaraſth kezdeoth az gÿogÿtaſho3, hanem valamÿ wdê
mulwan, keth kalanbelj poron kezde3te el az gÿogÿtaſth.

A3 mÿ egÿeb orwoſfagok vадnak is errêl, mÿnth (Admonicio)
ilÿen vezêdelmes dologban elheth embêr vele.

Foghagÿmath, Dÿo Belth, Rutath, Apiomoth, têrÿ ê3we,
Negÿwen Napÿgh e3th aggÿad ênnÿ, Es el nem hatalmazÿk raÿtha.
Belend fwnek mÿnd leweleth gÿêkereth es kaproth fê3 megh
borban, gÿakorta a3th aggÿad ÿnnÿa.

Apiomoth fê3 megh ÿol Feÿer borban, ad megh hertelen ÿo
melegê ÿnnÿa, ſmegh gÿogÿul.

Kêrê fergeketh zêgÿ, mÿnd Etelben Italban a3th aggÿad nekÿ.
E3êr ÿo fweth têrÿ ê3we haÿal, Fekete wrêmnnek es Eger fwl
fwnek vêd vÿ3eth, fê3d ê3we mÿnd e3êketh, feÿer borban, es ad
megh ÿnnÿa.

Parragÿ rofanak gÿêkereth fê3d megh vÿ3ben, a3th aggÿad
ÿnnÿa.

A3 mÿ penÿgh Ne3ÿ az Megh marafnak Sebeth, (A3 Seberêl)
ha az kichÿn annal gono3b, de ha Nagÿ attul kênnÿeb megh
giogÿtanÿ: Vegÿ a3erth Egÿ fonth fêth Szurkoth Erê
Ec3etêth Maffel fontoth, Oppoponacumoth Huzon Negÿ Nehezekeoth,
e3êketh chÿnald eo3we, es keofd az Sebre.

Lo ſolkath fê3 megh vÿ3ben, e33el moſſad az Sebeth, az
fweth keofd rea, es mÿnd gÿeokereſtwl agÿ ÿnnÿa is azon vÿ3ben.
Bakfweth es vthÿ fweth têrÿ ê3we, kêfd az Sebre, ſmegh

zabadul.

Kylencz dýoth, Harom fê faghagymath, Harom Legyeth, Egý zerechýen Dýoth, Rutath, têrd eozwe erêffen ezêketh, kêfd az harapafra.

+636

Ez penygh zwkzegês hogý az Sebhêz kezzel is hozza nyulý kemelletlen, Megh kel azerth az Sebeoth Nýtný, es az Seb kêrnýeketh mýnd el kel metelný, merth igh le mecczetýk az mý megh dêgêfêdeoth, es az dwhês merêgnek ký hozafarais onneth belêl ýob mod adatýk, merth az vernek ký folýafawal ký zarmazýk, de az megh metelefnek helyere kêppêlth kel vetný, kýkkel erêffen ký kel az verth zýtatný onneth, Awagý Nadalyokath kel rea raggatný. Be nem kel hadný penygh fok ýdeigh is giogyulný az Sebêth, hogý ýnkab ký folýhaffon az Nagý Merêgh.

(Býzonýos Iel) Egý Býzonýos ýele vagyon penygh Annak, ha az Dwhês êbtwl megh maratattoth Embêr megh hal, tudný illýk ha az výtwl ýgên fel. Merth ha az výteth eleýben výtêd, (kýth ha megh ýhatnek, ýgên kênnýen megh giogyulna), Nagý wêlteffel es Eb modra valo vgataffal vgýmýnth az oth allokath el akarýa ýeztený. Sha az výteth fokaýgh elêtte tartod, rezketh, verýtêzýk, El aýul, Bolondofkodýk, felelêmmel bantatýk, mýnth ha valamý twzbe vettetnek.

Ezth megh kel tudný, hogý az výtwl valo felelêmnek betegfegenek, nýnchen býzonýos ýdeýe, gyakorta ýnkab azokra az kýknek gyogyulafokath halaztýak, es Nem výtelnék gondoth reaýok, vgý mýnth Negýwen Nap mulwa, ýw, Nemelyekre fel eztendê mulwa, De Nemelyekre Eztendê mulwa is, az mýnth Dioscorides írýa. Mongýak Nemelyek, hogý Dwhês Eb martha Embêr noha megh gyogyulth, de Heth eztendê mulwa is lattak azth, hogý az výtwl valo felelêm reaýok ýwth. Semmýth ýob orwoflagoth penygh errêl nem mond Dioscorides, mýnth az Feýer Hunýorth.

(Eledel) Az Dwhês Eb megh martha Embêrnek, nem illýk fem igên fok, fem igên kewefeth eledelth adný, Az eledelth azerth megh kel latný hogý ýol legiên chýnalwa, es az Testnek ýo Nedueffegêth aggyon. Arra is gondoth kel vífelný, hogý az Szek es výtzeleth ýol mênnyên, kýre igên ýo az kêmennek etele, es annak az fwnek is, kýt Magýarul venus azzoný fwfwýenek Neweznek, Deakul Scandix Newê az fwnek. Cichoreat is igên ýo

es haznos arrol eonný, Kapozta chýmáth es Spargath, lo Solkath
is, Apro madarkakath, Es Mezes Borban fêth Swl dýznoth.
De soha ýob nem leheth mýnth mýnd Ebedên vachýoran, folýo
výzben termêth Rakokath egýek. Borth vekonth es feýerth agý
ýnnýa, vagý meeg ýob olý výzeth az Melýben twzes vafath vagý
oltottal megh.

+637

Mýndên fele orwoffagh igên haznos, valamý az (Obferuatio)
výzeletêth ýndittýa. Azerth is kel eýzel elný, Merth effele betegh
Embêr gýakorta darab verêketh výzelyk, awagý vgýan hufokath
is kýk hafonlok Eb kêlýkekhêz, hogý azerth effeleketh hamarab
ký výzelheffek, gýakorta igýek výzeleth ýndýto orwoffagoth.

Daras es Meh marafrol. (...espa. Apis)

Iolleheth az Darafnak es Mehnek marafa, fenkýnek halalth
soha nem hozoth, de mýerth hogý faydalmas az chýpese, nem arth
orwoffagath megh irný.

Ha ký azerth akarýa hogý Daras vagý Meh megh ne marýa,
Malwath têryên eoýwe olaýal, es kennýe aýzal megh az testeth.
Hernýoth teorý eoýwe olaýal, kend aýzal az testêth, nem
mar megh fem Meh fem daras.

Ha megh marth, tegý fodor mentha leweleth rea.
Borýu faggýath têry êýwe fowal têd az marafra.
Spargath têry eoýwe meýzel, kend be vele.
Ecýetes výzben elegých tehen ganeth, kêfd rea.
Legýeketh têry megh, es têd rea.
Momordica olaýal kend megh.

Pooknak marafarol. (...halangium)

Az Pok ýgên fok fele, de kýwaltkeppen Hath fele vagýon,
Mýndênýk eýêknek a kýth megh chýp, kwlêmb kwlêmb ýeleý
vadnak, kýrêl en Nem ýrok.
Têryekêth awagý Mithridatomoþ agý ênný.
Labdanak fachýard ký az leweth, ad megh ýnnýa.
Kek výragu konkolnak vagý leweleth vagý az magwath ad
megh porul borban ýnnýa.
Parhagýmanak leweleth têrd êýwe Meýzel, es keofd az
Chýpefre.
Pýmponýath elegých Borban porul, vagý Ecýetben, ad megh ýnnýa.

Melegh eczetêth ßýtas fêl Spongiawal, es kêfd az pok marafara.

Dÿžno porchÿn fweth teorÿ megh, kêfd rea.

Par hagÿmath korpawal eggÿwth feoz megh ýol Eczetben, es azth kêffed rea.

+638

Arpa lýztêth, Borral es Mezzel fêzd êzwe, azth kêffed rea.

Kechke ganeth elegÿch êzwe borral, têd rea.

(Scolopendr[a]) **Pap machkaÿarol.**

Aranÿ gyêkereth es az Magwat is têrd porra, es ad megh borban ÿnnÿa.

Soth, Mezeth, Eczetêth elegÿch êzwe, kêfd rea.

Vad rutath teorÿ megh nÿerfen, kêfd rea.

Farkas almath agÿ Borban megh ÿnnÿa.

Lo mentath agÿ vak kakuk fweth borban ÿnnÿa.

Hamwath es Eczetêth habarÿ êzwe, kêfd rea.

(Scorpio) **Scorpio Marafarol.**

Nicander azth irÿa hogÿ Nÿolcz fele Scorpÿok vadnak. Ieleÿ azerth az Scorpio marafanak ezêk. Az kýth keweffe mar megh, fêlêtte igên faÿ az maras, kýth hÿdegfegh es Ebnek el tawozafa kêweth, es az maras kêrwl, es mÿnd az egez testh kêrwl ÿndul hidegh verÿtek, Az kýknek also rezêk marattatÿk megh, az olÿannak az Cÿombÿa kêzÿ dagad megh, Az kýknek fêlfê, az holnok alÿa dagad.

(Ieleÿ) Ha kýth penÿgh az Scorpio ÿgên megh mar, olÿan az maras kêrnÿeke mÿnth az eges. Szêmelchÿê zabafuknak ký wtefe az aÿak keorwl es az egez testên, mÿnth ha valamÿ kê effêwel verettetêth volna megh, Az orcza el vonodÿk, az Szêmek kêrwl Enÿwes rutfagok tecchnek, es Szêmnek kênnÿwezefÿ is zÿnthe olÿanok, Izeknek kemenfege, Az Szekÿ is le efÿk embêrnek, zeknek mêneseenek Nagÿ kewanfaga mÿath, Taÿtekozÿk az Szaÿ vege, es lezên fok okadas, Chÿoklas, es Meredêk.

([Or]uofsagok) Folÿo vÿzben lako rakokath Nÿerfen teorÿ megh, es Szamar teÿben ad megh ÿnnÿa.

Fÿge fanak fachÿard ký lewelenek az teÿeth, es kend azzal megh az marafth.

Azon Scorpioth têrd megh es keofd rea.

Gÿkoth vagÿ kettê, es kêfd rea melegên.

Hazÿ Egereth vagdalÿ el, es k  fd rea.
 Lonak ganeÿath az k   fweth e   k fach  ard megh, awag  
 azt  fd megh borban,   wr   megh, ad megh   nn  .
 Kenk  weth k   tw  nel meeg nem volth, eleg           we terpentinawal,
 kend rea.
 +639
 Mum  ath t   ta borban ag     nn  , es va  al     we eleg    we
 ke  fd az marafra. V   va  al.
 C  tromnak magwath t  rd megh, ad megh borban   nn  , es
 keos az marafra benne  .
 Sarga repanak magwath ad megh   nn  .
 Scorpio Ola  al kel kenn  .
 Kakuk fweth, Apro Malwa g    kereth, Szarwas eltet   fweth,
 awag   Eo  t  rth ag   borban   nn  .
 Labdanak k   fach   rth leweth agg   ad   nn  , Es
 az fweth k  fd az Marafra.
 Kek v  ragu konkolnak leweleth akar pen   gh az magwath
 f    d megh borban, azth agg   ad   nn  .
 Par hag  manak leweleth t  rd eo   we Me    el es k  fd az
 marafra.
 Mu  tar mago  h t  r   megh, Ec      el eleg    h     we es ke  fd
 az marafra.
 Kertbel   Ch    akath t  r   megh, ke  fd rea.
 Az feol       mel   g  l    ta fergek k   ma  nak, t  rd megh es
 ke  fd az marafra.
 Fol  o v    ben term   h rakoth t  r   megh n  er  en, es ad megh
 borban   nn  .
 Szapora fweth k  s rea, es ad megh is   nn  .
 Ola   k  menth konkol   maggal es ke    ke rago fanak, awag  
 v  r  s fw    ek is h    ak magwawal, t  r   eo   we, ebben ag   megh
 borban eg   Nehe       h   nn  .
 Sowa   t  rd     we az Len mag  th, k  fd rea.
 Rutath f     megh, es ke  fd rea.

Pok Egerr  l.

(Mus araneu...)

Iolleheth az Pok Eger m             az Merg  s allatok k      e
 zamlaltat    , maga vag    n ol   hel  , ahol   em az pok Eger,   em
 az Scorpio nem merges, m    th az Tridentum   Me      , merth
 o  h vg    n nem is mar megh. Az k    th a  erth az pok Eger megh
 mar, az maras n  lwan valo le      , es az Seb Neg   modunak

lacczÿk, Merth elẽžẽr az Sebbel tÿzta veer chÿorogh
kÿ, kewes wdere az vthan verẽs Eweffegh, Az Seb kẽrnÿeke fẽl
fakadoz, kÿth ha megh fakazta, alatta rutfagos hufth talalz kÿ
vgÿan megh hafadozoth, Merth Ennek marafatul rothadas ÿw,
es vgÿ hal megh az megh marth Embẽr, ha nem orwofolÿak.

+640

([I]eleÿ) Az kÿth azerth megh harap, az megh puffad, es az
Seb kẽrnÿeke megh twzefẽdÿk, Beleÿ faÿnak, vÿzeletÿ megh aal,
es hÿdeggel verÿtẽzÿk.

Szokafa penÿgh ennek az pok Egernek, hogÿ ha lehetfegẽs
nem chÿak az Embẽrnek de egÿeb fele Allatnak is, az Monÿaÿth
harapÿa megh.

([Or]uofsagok) Azon pok Egereth vagdald fẽl es kẽfd az Sebre.
Repczenek magwath tẽrd megh, es kẽfd rea.

Olaž kẽmenth, foghagÿmawal mÿnd heaftul tẽrÿ egÿben, es
keofd az Marafra.

Kaporna gÿẽkereth agÿ ÿnnÿa, az Sebre is azth kẽffed.

Tẽrÿekeoth awagÿ Mithridatomoth agÿ enny.

Foghagÿmath, Fwge leweleth, es Olaž kẽmenth tẽrÿ ežwe
es kẽfd rea.

Arpa lÿztẽth Mezes Eczettel habarÿ eožwe, es kẽfd az
marafra.

Edes pomagranatnak az Magwath fẽzd megh borban, es
keofd rea.

(...aftinaca marina **Tengẽrÿ Repa, Scorpio,**
Scorpio et Draco) **ees Sarkanÿ halakrol.**

(Ieleÿ) Ha kÿth az Tengẽrÿ repa Hal megh gÿak,
annak Sebe nÿlwan valo, es azonnal azth nagÿ erẽs faÿdalom
kẽwethÿ, es az egez teftthnek megh zorulafa, el lankadas, Elmenek
tewelgefe, Szẽmnek el homalÿofodafa, es legh vtolzor megh
Nemulas. Az megh gÿakoth helÿ penÿgh mÿnd kẽrẽfkẽrwl megh
feketẽdÿk, es femmÿth nem erẽž, Ha kÿ megh nÿomÿa az Sebẽth,
temerdẽk, fekete, Ees Bwdẽs rutfagh ÿw kÿ beleole. Ennek olÿ
igẽn hegÿes fulakÿa vagÿon es erẽs, kÿth annÿra melÿen Nÿom
be az Teftben, hogÿ az Inakath is megh febeftÿ, kÿerth Nemelÿekben
zaggatwan hertelen mÿnd az egez teftẽth, Halal kẽwethkẽzÿk.
Vgÿan hafonlatoskeppen gÿaknak megh az Tengẽrÿ Scorpio es
Sarkanÿ halak, az hatokon lewẽ fẽrteÿekkel.

Salÿath fêz megh borban, es azth aggÿad ÿnnÿa.
 Korpath fêz megh Eczetben es keofd az Sebre.
 Sawanÿu kowazth elegÿch eo3we megh olwaztoth f3urokkal,
 es keofd rea.
 Fwge lewelenek kÿ fachÿarth teÿebeol vegÿ Eoth chÿêppêth,
 tegÿ aho3 megh têrwe kakuk fw magoth harmath, ad megh ÿnnÿa.
 +641
 Têrÿekêth agÿ eonnÿ, awagÿ Mithridatumoth.
 Feÿer wrmêth fêz megh Eczetben, ad megh ÿnnÿa.
 Bafalicomoth Arpa lÿ3tel es Eczettel têrÿ ê3we, kêfd
 az Sebre.

Vipera kegÿorol.

(Vipera)

A3 kÿth az Hÿm vipera kegÿo megh harap, azon keth Seb
 le3ên, A3 kÿth Nêften azon Negÿ: A3 kÿth penÿgh megh mar,
 heth orara megh hal, ha orwolffaggal nem erÿk. awagÿ
 legh toab harmad napra, ÿelêfben az kÿk Nêften viperatul
 marattnak megh.
 Leg elê3êr az megh marth Sebbêl ver folÿ kÿ, A3 (Ieÿÿ)
 vthan verê3 genÿetfegh es olaÿos. A3 Seb kêrwl valo hus megh
 dagad, Neha vêrêffen, Neha kekên mutattÿa magath, forro le3ên
 es fêl pattago3 mÿnth ha Tw3 egette volna megh, es megÿên
 erêffen az Teftên rothadaffal, igÿ azerth erêffen megh tw3efêdwen,
 mÿnd az ege3 teftêth ef3ÿ. Szaÿnak nagÿ f3aradafa vagÿon,
 forrofaga is, A3 gegen egÿ mas vthan zengefêk le3nek, A3
 Szêmek forognak, A3 Tagok ÿgên el hwlnek dêdêrgeffal, Saar
 okadtatÿk Neha, Fênek el nehezwlfe vagÿon, Herwadas, Chÿoklas,
 ÿgên gÿors lehes, de hÿdegh verÿtek.
 Io azerth (az mÿnth Aetius mongÿa) hogÿ az (Oruofsagok)
 mÿgh verêfth nem vÿzellÿk az Betegh, fok foghagÿmath agÿ
 ênnÿ, es fok tÿ3ta borth megh ÿnnÿa, es az vthan okattaffad,
 Merth Archigenes is azth irÿa, hogÿ az foghagÿmawal valo eles,
 es az tÿ3ta bor ÿtal olÿ ÿo es haznos orwolffagh, hogÿha kÿ
 fêlêtteb el e3zel, nem 3wk3egh têb legÿtfegh nekÿ.
 Bezahar kêweth agÿ Borban porul megh ÿnnÿa, es vgÿan
 azonnal kêffed be az Sebêth is.
 A3 mÿnemw chÿpath talal3 az S3arwafnak Szêmeben, ad
 megh ÿnnÿa Borban, es kêfd az Marafra is.
 Têrÿekeoth agÿ ÿnnÿa Borban.
 A3 viperanak vagd el az Feÿeth es Farkath, es az belÿth

vefd kÿ, Nÿuzd megh is, feozd megh mÿnth egÿ Anguillath, es
ad megh ãnnÿ.

Vagd el az Elewen viperanak feÿeth, vd fl chÿptetwel,
az el vagoth felewel melegn kfd az Sebre.

Egÿ Tÿkoth vagÿ kett, melegn keofd az Sebre,
azth le vgÿed megh maafth ks rea, es ezth gÿakorolÿad, merth
az Mergth ÿgn kÿ vonza.

Krs fanak leweleth vgÿed, fachÿard kÿ az lweth, Elzr
+642

az Sebre vettes kpplth hogÿ az Mergeth kÿ ßÿia, az vthan ad
megh ÿnnÿa az krs fa leweth, es az fweth is keofd az Sebre.
Meh fwnek leweleth trd porra, ha Nÿers penÿgh fachÿard
kÿ az leweth, Borban ad megh ÿnnÿa, Az Sebth kÿwl is
ezzel kffed.

Konkolth agÿ Negÿ Nehezekeoth megh ÿnnÿa borban.

Folÿo vÿz Rakÿath trd megh teÿel zwe, ad azth megh
ÿnnÿa, es az Sebth is kfd be vele.

Pirÿto fweth az gÿkereth trd porra, es ad megh borban
ÿnnÿa.

Szmlchÿ fweth agÿ borban megh ÿnnÿa.

Retkth agÿ ãnnÿ, de vgÿ hogÿ ifmeth kÿ okattaffad, Es az
vthan agÿ Trÿekth nekÿ.

Par hagÿmath kenÿerrel es Sowal trÿ zwe, kfd az Sebre.

Foghagÿmath Eczettel es krs fa hamuÿawal es kenÿerrel
trÿ zwe, keofd rea.

Eomagath az Viperath trd megh egezlen, es kfd az Sebre.

Eokr Nÿelw fweth fachÿarÿ megh, elegÿch eo3we borral, es
ad megh ÿnnÿa, az fweth penÿgh kfd az Sebre, ÿgn haznofnak
mongÿak ez fweth, Vgÿ ÿriak hogÿ ha kÿ ez fweth maganal hordozza,
femmÿfele kegÿo azth megh nem marÿa, ha bÿzonÿ.

(...mmoditen) **Kemenÿ farku Kegÿorol.**

Effele kegÿo elegth term Olaz orzagban ees Toth orzagban
is, Ign hafonlo penÿgh az viperahoz chÿak hogÿ ennek zelsb
feÿe es ala vagÿon, Ennek marafatul hamar megh hal az Embr,
merth neha chÿak harom oraÿgh eelheth, Neha harmadnapÿgh,
(Ileÿ) Ign rÿtkan hetednapÿgh. Ha kÿ azerth ign hamar megh
Nem hal, annak Sebebl veer folÿ kÿ, es az Seb megh dagad,
de annak vthanna genÿetfegh ÿw kj, Ees kwetkzÿk Fnek
nehez voltha, es el aÿulas. Elzr azerth az Sebnek krnÿekerl

az Hufth mýnd el kel metelný, az vthan keoppêlth kel rea vethný,
es erêffen ký kel zýtatný.

Mentath agý Mezes vyzben megh ýnnýa.

Caffia odoratat es Caftoreumoth agý hýdegh vyzbêl megh
ýnnýa.

Fekethe wrêmnek fachýard ký az leweth, es vyzzel elegýtwe
ad megh ýnnýa.

Têryekeoth agý ênný, es az Sebre is kêfd azth.

+643

Rothazto kegýorol.

(Seps)

Ezth Nemelyek Gýknak mongýak mýnth Dioscorides is, de
têbben vadnak kýk az Mergês kegýok kêzze zamlalýak, Valakýth
azerth ez megh harap, harmad vagý Negýed napýgh elheth chýak,
ha orwoffaggal eleýth Nem vezýk. Az kýth ez megh mar,

(Ieleý)

Veer folý ký az Sebbêl, es az vthan igen bwdês genýetfegh,
dagadafa es faýdalma laffu, de megh feýerêdýk az megh harapoth
helý, es vgý mýnth Feýer zeplêwel, az egez

Tefth megh hýntetýk, Haýa es mýndên egýeb Szêre el hul
embêrnek.

Mýndên orwoffagok azok kýketh az vipera kegýorol ýrtham
ýo ennek marafarol is.

Sok porchýn fweth agý megh eonný Eteleben, es borth agý
ýo modon ýnnýa.

Spongiath melegh Eczetben march megh, es teod az Sebre.

Vaýath es Mezeth elegých êzwe, kend megh vele az kegýonak
harapafath.

Kêlefth Mezzel eo3we, Awagý polýwath mýnd az fêldel êzwe
ký az polýwara ragadoth eges megh, es vgý kêfd az Sebre.

Nýl modra rêpwle kegýorol.

(Acontia, vl Iaculus)

E3 kegýo nem tekerêgh vgý mýnth egýeb fele kegýok, hanem
ýgienêffen ýar nem tekerêgwe, Ez fele kegýo fêl megýên az
faara, es onneth nagý hertelenfeggel mýnth egý Nýl rea lêwý
magath akar Embêrre, akar penýgh egýeb allatokra. Ennek marafatul
is igên hamar megh hal az Embêr, fnagýob es Nehezeb
halallal, hogý nem mýnth az vipera kegýo marafatul.
Ennek giogýtafara azok az orwoffagok kýketh az vipera
kegýorol ýrtunk, mýnd haznofok.

Vak kegÿorol, es keth feÿw kegÿorol.

(Caecilia Amphibiaena)

Az vak kegÿo maÿd mÿnd egÿ modu azzal az kegÿowal a
kÿth keth feÿwnnek mondnak, Maga vgÿan nÿnchen
azerth keth feÿe, hanem olÿan mÿnth az gÿlÿzta vagÿ az Nadalÿ,
hogÿ az farkas feleth alÿgh   merhet  d megh az Feÿes fele  wl,
+644
ezerth Neweztek azerth keth feÿw kegÿonak. Ez keth fele kegÿonak
marafa chÿak ig  n alÿgh tecczÿk megh, mÿnth az legÿ
chÿpes, ha azerth megh harapnak is, nem halalos, chÿak hogÿ
(Iele) megh gÿulad mÿnth az daras awagÿ Meh chÿpefe. Azerth
mÿnd azok az orwoffagok az melyeketh daras es Meh marafrol
megh   rtam oda feol,   k erre is.

(Drÿinus: vl Chelÿdrus)

Chÿerfa t  weben lako kegÿorol.

Ennek lakafanak helÿe igazan vÿzben volna, de azth el
hagÿwan kÿ   w, es Mekath mÿth vada  , azzal e  l, Ig  n bwd  s
kegÿo ez, Annÿra hogÿ ha k  nek Boka  ath vagÿ Talpath megh
(Iele  ) mar  a, annak az Emb  rnek testeb  l Nehez f  zagh   w k  
zellel, es az Maras melleth k  rwl fekete dagadas lez  n es heg  es,
banath es g   tr  des foglal  a el az Elmeth, Az arcz  llatoth
pen  gh nag   megh fwggez  k  des, Az Sz  m  k megh fetet  dnek,
Az v  zeleth megh herwad, Nemel   k  th effele kegÿo megh mar,
vg   m  k  gh mÿnth az Kechke, Aluz  k ez il  en es hort  ogh,
g  akorta ch  okol, Neha mÿnth az Epe ol   fekete z  n  th, Neha
ver   th p  k, F  l  tte er   fen zom  uhoz  k, El vegre rezket  th
hoz az Emb  rre. Sokan ennek marafawal is megh hálnak.
Ez kegÿonak marafa ellen is, mÿnd hazno   ak azok az orwoffagok,
a k  keth   rtonk az Merg  s kegÿo megh marafarol.
Farkas almath f  z megh borban, azth agg  ad   nn  a.
Makkoth t  r   porra, ad megh borban   nn  a.
T  l   fanak g  eokereth t  rd   ol megh k   d az Sebre.
Chÿerfa lewelenek fach  ard k   az leweth, awag   vet   d
v  zeth, ad azth   nn  a.

(Haemorrh  ...)

Veer ind  to kegÿorol.

Valak  th Ez kegÿo megh mar, az mÿnth Galenus ir  a, annak
za  an, orran, es m  nd  n testen az ver k   omolwan, vg   hal megh,
(Iele  ) K  z  kla hafadekban zokoth lakn  . Ennek marafanak helÿe
ruth fekethe, k  b  l el  z  r chÿak valam   v  z zabafu ch  orogh k  .
Az g  omorr fa  , es Nehezen vehetn   lel  kzet  th. Az vthan ver

folýas ýndul az Orbol, es az Marafnak lýkaýbol. Ez penýgh lezën
megh az Hým kegýonak marafatul. Az Neoften kegýonak marafatul
penýgh ezék is hozza kéwetkeoznek. Az Szëmnek

+645

zëgeletý, fogaknak hufaý, es az kërmekeknek Tëweý, veerth
zarmaztatnak ký, Sëth vgýan mýnd az egez teftën veer zarmazýk
ký. Az fogak ký hullanak, es az fogak hufaý megh rothadnak.
Ennek giogýtafath kel azon el kezdený, hogý az vernek ký
omlafa megh tartozzek es megh aalýon. Az vthan zëlë leweleth
fëz megh výzben, Mezzel azt az zëlë leweleth tërd ëzwe, es
porchýn fwnek lewelewed, es Arpa lýztel, Chýnald az Sebre.
De mýnek elëtte verrel výzellenek az Betegh, fok foghagýmath
agý megh eonný, es výzzel elegýtëth Borth fokath
igýek, es okadný erëlteffed. Az okadas vthan mýngýarasth
Tëryekëth agý eonný, Es az vtan olayban feoth halath,
awagý olayal foghagýmath, ëzwe tërwen, es az halakath azzal
megh ëtwen bwën agý halath ënný. Agý ënný kenýereth is, es
aßbu zëlëth, Es ífmeth fok výzes borth agý ýnnýa, es okataffad.
Az Sebëth penýgh hýdegh výzzel moffad. Az hoýagoth penýgh
melegh Spongýawal taplalýad.

Szomýufagh hozo kegýorol. (...ipfas Vel Situla)

Ez kegýo legh ýnkab az Tengër melleth lakýk, Az kýth ez
megh mar, bathor elegeth agý ýnnýa is, de vgýan zwntelenwl
zomýuhozýk, mely fok ýtal, fem výzeleth altal, fem okadas altal,
fem verýtek altal ký nem megýën. Kethkeppen veznek azzerth
ezék, merth ha nem ýznak, megh egneke es megh epednek az
nagý zomýufagh mýa, Awagý az Nagý ýtalnak mýatta megh tëlëzwen,
vagý az Has, vagý azon hafnak alfo reze, vagý az
Chýomb keozý zýnth megh fakad, mýnth zokoth az výz betegfegben
megh tërtený.

Ez ilýenth orwoflaný kel elëzër olyakkal, kýk az výzeletëth
el ýndittýk, Az hafath megh kel ýnditaný, es okadafra kel
kezërytený.

Az Sebëth keorwl el kel metelný, keoppëlth kel rea vethný,
az vthan Mebeth olayal eozwe kewerwen rea kel kenný, es az
kettë hafýtoth Týkoth fëlwl këhný.

Haznalnak errël is azok az orwoffagok mýnd, az melyeketh
oda fëlýeb megh ýrtam az vipera kegýo marafarol.

+646

(Hýdr... Natrix.) **Výzben lako kegýorol.**

Elêžêr ez kegýo výzben lakýk vagý výžes helyên, es akkor
výzben lako kegýonak Neweztetýk. Az vthan ozthon fžaraž
(Cherfýdr...) helyre megýên lakný, es akkor Fêldý es vížý kegýonak
hýwattatýk. Mýgh azerth az Nedueš helyêkên lakýk es
Nedwes edelêkkel el, akkor nem olýan Mergês, Mýkor ozton
(Ieleý) Feoldý kegýowa ležên, artalmašb ležên. Valaký ettwl
megh maratýk, žýnth azok teortennek raýtha, mýnth egýeb fele
mergês kegýok harapafa mýa. Dagadas, forrofaggal valo žwntelen
faýdalom, az Marafnak helye kek es vndok, Az Szêmêk
forognak. Has megýên, Saar fekete okadtatýk es bwdês. Az Egez
teft̃h mýndên mondnekwl vífeltetýk. Es az halal harmad nap
alath megh ležên.

Fekethe gýoparth t̃rý megh, es výzben chýnalth luggal es
olaýal elegých eožwe, kêfd az Sebre.

Farkas almanak gýêkereth es Chýerfa gýêkereth t̃rd porra,
arpa lýztel es Mezgel kewerd eožwe, kêfd az Sebre.

Výžes Ecžetben farkas almath keth Nehežekeoth agý megh
ýnnýa.

P̃žerczenek fachýard ký az leweth, es ad megh borban
ýnnýa.

Lepes Mezeth Ecžettel elegý agý ýnnýa.

Mefžeth elegých êžwe olaýal, kend az Sebre.

(Cenchrus) **Chýepegetêth kegýorol.**

Ež kegýonak marafa hafonlo az vipera kegýonak
marafahož, merth az Seb megh rothad. Elêžêr az hufa megh
dagadwan. Nagý alom foglalýa el ez ilýen betegeth Maýa es
Beleý megh bantathnak es haborognak, Sha fêl meccžýk ez
ýlýenth, mýndên tagýaý megh rothadwa talaltathnak.
Salatath t̃rý êžwe len maggal, kêfd az Sebre.

Bors fweth es Erdeý vad rutath, kakuk fweth, keth Nehežek
Araný gýêkerrel t̃rý eožwe es Maffel fonth Borral, ad megh
ýnnýa.

Gencianath agý borban megh ýnnýa, awagý farkas almanak
az gýêkereth.

+647

Sžaruas kegýorol.

(Ceraftes)

Affricaban terêm az Sžarwas kegýo, kýnek olýan zabafu
žarwaý vадnak mýnth keth Chýga volna. Ennek megh marafa

halalos, hanem ha mýngýarafth azth a hufth kýth megh harapoth
el mecczêth az teftrêl, awagý az hufnak kêrnýeketh ahol az
maras vagyon, mýnd el kerekýtêd es meteleod. Ha kýt ez megh
Mar, az helye annak mýnth egý êreggh Szegnek az feýe fêl
dagad, es Bor zýnw genýetfegh folý ký az Sebbêl, awagý (Ieleý)
fekete zýnw. Az Sebnek kêrnýeke olýan zýnw lezêen mýnth az
kýth megh vernek, awagý az kýnek ký mênýwl valamelý tagýa.
Egýeb affele ýelêk is megh leznek az melýek az vipera kegýo
marafatul, de kegýêtlenbwl ebben.

Vad lenth elegých eo3we rofa olaýal, azzal kennýed.

Retêk magoth têrý megh, Borban ad megh ýnnýa.

Szurokoth elegých eo3we Sowl, kend azzal.

Mýndên orwoffagok ýok az melýeketh ýrtam az vipera
kegýorol.

+648

[Mergēs Allatokrol ualo Oruoffagok

Fekethe Hunyörrol

Euforbiumrol
 Turpetumrol
 Eb Teÿrêl
 Fêldÿ Têkrêl
 Olaz Têkrêl
 Scammoniarol
 Sarfw magrol es Chÿoda farol
 Dwhês Ebrêl
 Daras es Meh marafrol
 Pooknak marafarol
 Pap machkaÿarol
 Scorpio marafarol
 Pok Egerrêl
 Tengêrÿ Repa, Scorpio, ees Sarkanÿ halakrol
 Vipera kegÿorol
 Kemenÿ farku Kegÿorol
 Rothazto kegÿorol
 +650
 Nÿl modra rêpwlê kegÿorol
 Vak kegÿorol, es keth feÿw kegÿorol
 Chÿerfa têweben lako kegÿorol
 Veer indÿto kegÿorol
 Szomÿufagh hozo kegÿorol
 Vÿzben lako kegÿorol
 Chÿepegetêth kegÿorol
 Szaruas kegÿorol

